Lagano da Sambi kwa Wanhu Wose

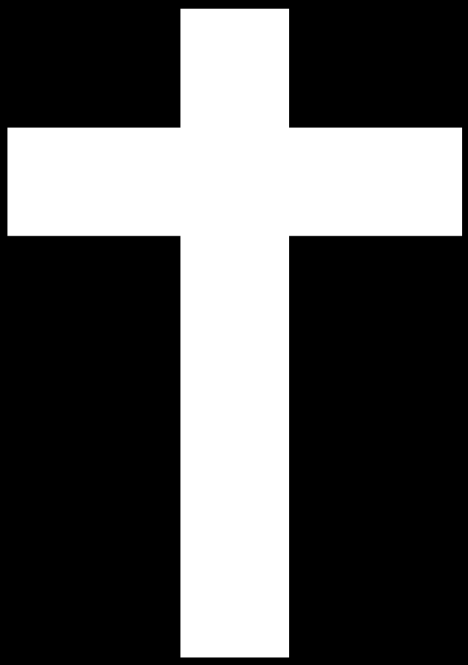

The New Testament in Kutu, 2014

Lagano da Sambi kwa Wanhu Wose
The New Testament in Kutu, 2014

copyright © 2014 Pioneer Bible Translators and The Word for the World

Language: (Kutu)

Contributor: Pioneer Bible Translators

The New Testament in Kutu

This translation, published by Pioneer Bible Translators and The Word for the World, was published in 2014.
If you are interested in obtaining a printed copy, please contact www.pioneerbible.org.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.
You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.
- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.
Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files dated 6 May 2025
d1e1c737-3fba-57bf-b568-24ce20fef5c5

Contents

Matayo 1
Maluko 45
Luka 73
Yohana 121
Sang'hano 155
Walumi 198
1 Wakolinto 218
2 Wakolinto 237
Wagalatia 249
Waefeso 257
Wafilipi 264
Wakolosai 269
1 Wasesalonike 274
2 Wasesalonike 278
1 Timoseo 281
2 Timoseo 287
Tito 291
Filimoni 294
Waebulania 296
Yakobo 311
1 Petulo 316
2 Petulo 322
1 Yohana 326
2 Yohana 331
3 Yohana 332
Yuda 333
Ugubulo 335

Mbuli Inogile ya Yesu Kilisito yandikigwe na Matayo

Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Matayo ya mumkumbo wa vitabu vine va lagano da sambi, vitabu avo volagusa vija Yesu viyakalile hano mwiisi. Kila kitabu acho chokemigwa, “Injili,” fambulo jake Mbuli Inogile. Vitabu avo vandikigwa ako kumwande na Matayo na Maluko na Luka na Yohana toka Yesu viyafile na kuzilibuka. Wanhu woifunza mbuli hawadijuwile siku diyandikigwe Mbuli Inogile yandikigwe na Matayo, lakini yogesigwa ikala behi na mwaka 60 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Vivija ako kuyandikiligwe hakujuwike bule, lakini wanhu wayagwe wogesa yandikiligwa mwiisi ya Palesitina hebu sengine kudibuga da Yelusalemu.

Mwandikaji kakala Matayo yakalile mbokela kodi yang'hali hanakuwa mwanahina wa Yesu. Vivija twaga jake diyagwe dikala Levi. Matayo kakala imoja wa iwatumigwa longo na wabili. Matayo kawandikila Wayahudi, mbuli ino yojuwika kwa vilaguso kubanza 60 vilongigwe mna gamaandiko gang'alile ga lagano da umwaka. Matayo kalonda kulagusa kamba Yesu kakala Kilisito Mkombola, Mulungu kamsagula yawe Mkombola yalaguligwe mbuli zake. Vivija Matayo kandika mbuli nyingi za Undewa wa Mulungu. Wayahudi wagesa Kilisito Mkombola kokuwa Mndewa wa mwiisi ino. Matayo kakulema kutamanila kwao kwa kuwasimulila mbuli za kiloho za Undewa wa Mulungu.

Mbuli Inogile yandikigwe na Matayo acho kitabu kinogile kwa kusongela lagano da sambi, kwavija kina vilaguso vose vilongigwe mna idilagano da umwaka. Kitabu kino cholumbiliza malagano mabili. Wanhu woifunza mbuli, vivija wogesa sengine Matayo kageza kwiga ivitabu vitano vandikigwe na Musa. Vitabu avo, avo vitabu vaichanduso va lagano da umwaka. Yesu viyawapetele wanhu kulugongo (Luka 5-7) yodaha kuigala na Mulungu viyamgwelele Musa malagizo. (Kumbukumbu da Malagizo 19:3-23:33).

Mbuli zili mkitabu

Matayo kosonga kwandika Mbuli Inogile kwa kusimulila kuvumbuka kwa Yesu Kilisito na viyasongile sang'hano yake (Sula ya 1-4).

Abaho Matayo kosimulila sang'hano ya Yesu na mafundizo gake mengi (Sula ya 5-25).

Mbuli za kimambukizo za Mbuli Inogile yandikigwe na Matayo zizo zija za sang'hano ng'hulu ya Yesu nayo ayo ifa yake na kuzilibuka kwake (Sula ya 26-28).

Lukolo lwa Yesu Kilisito
Luk 3:23-38

1 Kitabu cha lukolo lwa Yesu Kilisito
mzukulu wa Daudi, mzukulu wa Abula-
hamu.
2 Abulahamu kamulela Isaka, Isaka ka-
mulela Yakobo, Yakobo kamulela Yuda na
ndugu zake.
3 Yuda kamulela Pelesi na Zela, mamao
kakala Tamali, Pelesi kamulela Heziloni,
Heziloni kamulela Alamu.
4 Alamu kamulela Aminadabu, Aminad-
abu kamulela Nashoni, Nashoni kamulela
Salimoni,
5 Salimoni kamulela Boazi, mamake
Boazi kakala Lahabu, Boazi kamulela
Obedi, mamake Obedi kakala Lusi, Obedi
kamulela Yese,
6 Yese kamulela Mndewa Daudi.
Daudi kamulela Sulemani, mamake
Sulemani kakala mwehe wa Ulia.
7 Sulemani kamulela Lehoboamu,
Lehoboamu kamulela Abiya, Abiya ka-
mulela Asa,
8 Asa kamulela Yehoshafati, Yehoshafati
kamulela Yolamu, Yolamu kamulela Uzia,
9 Uzia kamulela Yotamu, Yotamu ka-
mulela Ahazi, Ahazi kamulela Hezekia,
10 Hezekia kamulela Manase, Manase
kamulela Amoni, Amoni kamulela Yosia,
11 Yosia kamulela Yekonia na ndugu
zake, kipindi kija Wayahudi viwa-
hamizigwe kugaligwa Babeli.

12 Viubitile uhamizo wa Babeli, Yekonia
kamulela Shealitieli, Shealitieli kamulela
Zelubabeli,
13 Zelubabeli kamulela Abiudi, Abiudi
kamulela Eliakimu, Eliakimu kamulela
Azoli,
14 Azoli kamulela Sadoki, Sadoki ka-
mulela Akimu, Akimu kamulela Eliudi,
15 Eliudi kamulela Eliazali, Eliazali ka-
mulela Matani, Matani kamulela Yakobo,
16 Yakobo kamulela Yusufu, mbigalo
wake Malia, yamulelile Yesu yokemigwa
Kilisito.
17 Avo kukala na ng'holo longo na nne
kulawa Abulahamu mbaka Daudi, na
ng'holo longo na nne kulawa Daudi mbaka
Wayahudi viwahamizigwe Babeli na
ng'holo longo na nne toka viwahamizigwe
Babeli mbaka kuleleka kwa Kilisito Mkom-
bola.

Kuvumbuka kwa Yesu Kilisito
Luk 2:1-7

18 Kuvumbuka kwa Yesu Kilisito kukala
vino, Malia yafungiligwe zengele na
Yusufu, lakini wang'hali hawanakala
hamoja kamba mbigalo na mtwanzi, Malia
koneka kana inda kwa udahi wa Loho
Yang'alile.
19 Kwavija Yusufu kakala munhu
yotenda ganogile, halondile kumgela
kinyala Malia, avo kalonda kumuleka
kinyelegezi.
20 Viyakalile kogelegeza vivo, msenga
wa kuulanga wa Mndewa kamulaw-
ilila mzinzozi na kamulongela, “Yusufu
mzukulu wa Daudi, sekeudumbe kum-
sola Malia yawe mwehe wako, kwavija
inda yake kaipata kwa udahi wa Loho
Yang'alile.
21 Kolela mwana wa kimbigalo na
gweye komgwaa twaga da Yesu, kwavija
kowakombola wanhu zake mzinzambi
zao.”
22 Gano gose gatendeka kutenda ga-
longigwe na Mndewa kubitila mtula
ndagu wake galawilile,
23 “Mhambe kogoga inda, na kolela
mwana wa kimbigalo, nao womkema
Imanueli,” fambulo jake, “Mulungu ka-
hamoja na tweye.”
24 Avo Yusufu viyalamuke muutulo,
kamsola Malia kamba viyalongeligwe na
imsenga wa Mndewa.
25 Lakini hatembele nayo mbaka
viyalelile mwana na Yusufu kamgwaa
twaga mwana ayo Yesu.

2

Wageni walawile mwambu wa kudilaw-
ila zuwa

1 Yesu kavumbuka kudibuga da Bese-
lehemu mwiisi ya Yudea, kipindi Helode
viyakalile Mndewa. Aho viyavumbuke
wanhu wayagwe wajuwile mbuli za
nhondo weza kulawa mwambu wa kudi-
lawila zuwa wavika Yelusalemu.
2 Wauza, “Kakwahi imwana yavumbuke
yawe Mndewa wa Wayahudi? Kwavija
tuyona nhondo yake kulawa mwambu
wa kudilawila zuwa na tweye twiza
kumfugamila.”
3 Mndewa Helode viyahulike vivo
kanyawanyawa ng'hani na vivija kila
munhu yakalile Yelusalemu kanyawanyawa.
4 Kawakema hamoja wakulu wa walava
nhosa na wafundiza Malagizo ga Musa
kawauza, “Vino Kilisito Mkombola kovum-
bukila kwahi?”
5 Wamwidika, “Kovumbukila kudibuga
da Beselehemu mwiisi ya Yudea, vivo
yandike mtula ndagu wa Mulungu,
6 ‘Mweye wanhu wa Beselehemu mwiisi ya
Yudea,
buga jenu hadili dodo bule mna gamabuga
ga Yuda,
kwavija kumwenu kolawa mulangulizi
yonda yawalongoze wanhu zangu wa
Izilaeli.’ ”
7 Avo Helode kawakema kinyelegezi
wanhu waja wojuwa mbuli za nhondo
kawauza kipindi gani nhondo viyoneke.
8 Abaho kawatuma wachole Besele-
hemu na kuwalagiza, “Choleni mkazahile
goya kuyali imwana, mwahamona nonge-
leni, nanie vivija nichole nikamfugamile.”
9 Viwamalile kumtegeleza, walawanya,
mnzila wayona nhondo iija iwayone
mwambu wa kudilawila zuwa, iwalon-
golela na kwima hanhu aho kuyavumbuke
imwana.
10 Viwayone inhondo, wadeng'helela
ng'hani.

11 Avo wengila mng'anda, wamona
imwana na Malia mamake, wamfugamila
na kumtambikila. Abaho wamgwaa
nhunza za zahabu, mavumba na mavuta
ga bei ng'hulu gokemigwa manemane.
12 Abaho wabwela ukayao kwa ku-
bitila nzila iyagwe, kwavija Mulungu
kawazuma mzinzozi sekewabwele kwa
Helode.

Kukimbilila Misili

13 Viwasegele msenga wa Mndewa ka-
mulawilila Yusufu mzinzozi kamulongela,
“Helode komzahila imwana yamkome.
Avo lamuka umsole imwana na mamake
mkimbilile Misili, na mukale kuko mbaka
vonda nikulongele usegele.”
14 Yusufu kalamuka, kamsola imwana
na mamake kasegela ikilo acho na kuchola
Misili,
15 kakala ako mbaka Helode viyafile.
Gano gatendigwa kutenda acho kiya-
longile Mndewa kubitila mtula ndagu
kilawilile, “Nimkema mwanangu kulawa
Misili.”

Kukomigwa kwa wana

16 Helode viyajuwile kamba wanhu wa-
cholile kumulola Yesu kulawa mwambu
wa kudilawila zuwa wamvizila, kage-
vuzika ng'hani. Kalava lagizo da
kuwakoma wana wose wa kimbigalo
weli Beselehemu na hiwo weli behi, ku-
songela wana ving'hele mbaka wana weli
na miyaka mibili ino itendigwa kamba
viyajuwile kulawa kwa wanhu wacholile
kumulola Yesu mna ikipindi viwayone
inhondo.
17 Kwa mbuli ino kilawilila kija kiya-
longile Yelemia yakalile mtula ndagu wa
Mulungu,
18 “Sauti ihulikigwa mwiisi ya Lama,
kulila na kuiyalala ng'hani.
Laheli kowalilila wanage
nayo kolema kuhozigwa,
kwavija wafa.”

Kusegela Misili

19 Helode viyafile, msenga wa Mndewa
kamulawilila Yusufu mzinzozi mwiisi ya
Misili,
20 kamulongela, “Lamuka umsole
imwana na mamake, na ubweleganye
mna iisi ya Izilaeli, kwavija wose
walondile kumkoma imwana wafa.”
21 Avo Yusufu kalamuka, kamsola
imwana na mamake na kabweleganya
mwiisi ya Izilaeli.
22 Lakini Yusufu viyahulike Alikelao
mwanage Helode, kahala Undewa wa
tatake ako Yudea, kadumba kuchola kuko,
kwavija kazumigwa ng'hani mzinzozi.
Avo kachola mwiisi ya Galilaya.
23 Kahamila kudibuga da Nazaleti keka
ukazi wake kuko. Avo kilawilile kija
kiwalongile watula ndagu wa Mulungu,
“Kokemigwa Mnazaleti.”

3

Yohana Mbatizaji kowapetela wanhu
Mlk 1:1-8; Luk 3:1-18; Yoh 1:19-28

1 Mna izisiku azo Yohana Mbatizaji keza
kuluwala lwa Yudea, kasonga kuwapetela
wanhu.
2 Kawalongela, “Lekeni nzambi
zenu kwavija Undewa wa kuulanga
wammabehi!”
3 Ayo Yohana, ayo munhu yalongigwe na
mtula ndagu wa Mulungu Isaya,
“Munhu imoja kokema kuluwala,
‘Itandeni nzila ya Mndewa,
goloseni nzila yake yonda yabite!’ ”
4 Kiwalo cha Yohana kitendigwa kwa
mibahila ya ngamiya, na kavala mkwiji wa
ng'hwembe mkigudi chake. Lujo lwake
lukala nzige na uki.
5 Wanhu wamcholela kulawa Yelusalemu,
na isi yose ya Yudea na kulawa isi zose
zilihabehi na lwanda lwa Yolidani.
6 Watogola hewo watenda nzambi na
Yohana kawabatiza muulwanda lwa Yoli-
dani.
7 Yohana viyawone Mafalisayo na
Masadukayo wengi womwizila yawaba-
tize, kawalongela, “Mweye mizoka nani
yawalongele modaha kuikimbila nhaguso
yonda igaligwe na Mulungu?
8 Musang'hane gaja gonda galaguse
muzileka nzambi zenu.
9 Sekemugese kwa kulonga kamba Ab-
ulahamu heyo muhenga wetu. Nowa-
longela Mulungu kodaha kugasola mabwe
gano na kugatenda lukolo lwa Abula-
hamu!

10 Shoka ikigwa goya kukanha mibiki
mna gamasina. Kila mbiki uleka
kulela matunda ganogile wokanhigwa na
kwasigwa muumoto.
11 Niye nowabatiza mweye kwa mazi
kulagusa muzileka nzambi zenu. Lakini
yonda yeze kukisogo changu kowabatiza
kwa Loho Yang'alile na kwa moto, heyo ni
munhu mkulu kubanza nene, niye sifaya
hata kupapa vilatu vake.
12 Ayo kana lungo lwa kubetela uhule
mmakono gake. Nayo kousola uhemba
wake na kuwika kudikanho, lakini koi-
soma imikumvi muumoto haufaga."

Kubatizigwa kwa Yesu
Mlk 1:9-11; Luk 3:21-22

13 Mna izisiku azo Yesu kasegela kulawa
Galilaya kachola kuna ulwanda lwa Yoli-
dani yakabatizigwe na Yohana.
14 Lakini Yohana kalonda kum-
gomesa Yesu, kalonga, "Niye nolon-
deka nibatizigwe na gweye, habali wiza
kumwangu?"
15 Yesu kamwidika, "Leka sambi iwe
vivo kwavija kwakutenda vivo togatenda
gaja gose golondigwa na Mulungu." Avo
Yohana katogola.
16 Bahaja Yesu viyabatizigwe, kalawa
mgamazi, ulanga ugubuka, na kamona
Loho wa Mulungu kohumuluka kamba
huwa na kakala uchanha yake.
17 Abaho sauti ihulikigwa kulawa kuu-
langa ilonga, "Ino heyo mwanangu nimno-
gele, ninogezigwa nayo."

4

Kugezigwa kwa Yesu
Mlk 1:12-13; Luk 4:1-13

1 Abaho Loho Yang'alile kamulongoza
Yesu yachole kuluwala yakagezigwe na
Mwenembago.
2 Kakala kuko siku malongo mane imisi
na ikilo bila kuja. Viyamambukize siku
azo, Yesu kona nzala.
3 Abaho Mwenembago kamcholela ka-
mulongela, "Kamba gweye kwa Mwana
wa Mulungu kweli galagize mabwe gano
gagaluke magate."
4 Lakini Yesu kamwidika, "Maandiko
Gang'alile golonga, 'Munhu hawa mgima
kwa kuja kwiiyeka, lakini kwa kila mbuli
yoolonga Mulungu.' "
5 Abaho Mwenembago kamsola Yesu
mbaka Yelusalemu buga ding'alile,
kamwika mna ikiswili cha Ing'anda ya
Mulungu.
6 Abaho kamulongela Yesu, "Kamba
kweli gweye kwa Mwana wa Mu-
lungu, ilagaze mwenyego hasi, kwavija
Maandiko Gang'alile golonga,
'Mulungu kowalagiza wasenga zake wa
kuulanga mbuli ya gweye,
nao wokusola mmakono gao,
sekeuilumize magulu gako mgamabwe.' "
7 Yesu kamwidika, "Vivija Maandiko
Gang'alile golonga, 'Sekeumgeze Mndewa
Mulungu wako.' "
8 Abaho Mwenembago kamsola Yesu
mbaka uchanha ng'hani kuna ulugongo
lutali na kamulagusila undewa wa mwiisi
yose na unovu wake.
9 Mwenembago kamulongela, "Vino
vose nokugwaa, kamba wahanifugamila
na kunitambikila."
10 Yesu kamulongela, "Segela kumwangu
Mwenembago! Kwavija Maandiko
Gang'alile golonga, 'Mtambikile Mndewa
Mulungu wako, na umsang'hanile heyo
yaiyeka!' "
11 Baho Mwenembago kamuleka
Yesu, na wasenga wa kuulanga weza
wamsang'hanila.

Yesu kosonga sang'hano yake ako Galilaya
Mlk 1:14-15; Luk 4:14-15

12 Yesu viyahulike Yohana Mbatizaji
kagodekigwa kukifungo, kachola isi ya
Galilaya.
13 Hakalile Nazaleti lakini kachola
kukala Kapelinaumu kudibuga dili behi
na lamba da Galilaya, kuzimbaka za isi ya
Zabuloni na Nafutali.
14 Mbuli ino ilawilila kamba vija viya-
longile mtula ndagu wa Mulungu Isaya,
15 "Isi ya Zabuloni na isi ya Nafutali
nzila ya kucholela mbahali, umwambu
uyagwe wa lwanda lwa Yolidani
Galilaya, isi ya wanhu haweli Wayahudi!
16 Wanhu wakalile mdiziza
wawona mulenge wa ukombozi wa Mu-
lungu

Waja wose wokala mwiisi ya sisila da ifa
mulenge uwamwemwesela."

17 Kulawa kipindi acho Yesu kasonga
kuwapetela usenga wake, "Lekeni nzambi
zenu, kwavija Undewa wa kuulanga
wammabehi."

Yesu kowakema walowa somba wane
Mlk 1:16-20; Luk 5:1-11

18 Yesu viyakalile kobita kumgwazo wa
lamba da Galilaya, kawavika munhu na
mkulu wake wovuwa somba. Wakala Si-
moni yakemigwe Petulo na mdodo wake
Andeleya, wakala wovuwa somba mna dil-
amba na mizavu yao.

19 Yesu kawalongela, "Nikwelelezeni
na niye nowatenda muwe wavuwaji wa
wanhu."

20 Bahaja waileka mizavu yao, wamk-
weleleza.

21 Kagenda kumwande kawavika wan-
dugu wabili wayagwe. Yakobo na Yohana
wanage Zebedayo. Wakala mwiingalawa
hamoja na tatao Zebedayo woitanda
mizavu yao. Yesu kawakema,

22 bahaja waileka ngalawa na tatao, na
wamkweleleza Yesu.

Yesu kowapetela wanhu na kuwahonya
Luk 6:17-19

23 Yesu kachola mwiisi yose ya Galilaya,
kafundiza mzing'anda za kumpula Mu-
lungu na kawapetela wanhu Mbuli Inogile
ya Undewa wa Mulungu na baho kawaho-
nya wanhu wakalile na mitamu na mag-
ayo gose.

24 Mbuli zake zenela mwiisi yose ya
Siliya, avo wanhu wamgalila wanhu wose
wakalile watamu, waja wodununzika
na kila utamu, weli na vinyamkela, na
visango na waja waholole na Yesu kawa-
honya wose.

25 Wanhu wengi wamkweleleza Yesu
kulawa Galilaya na Dekapoli,* kulawa
Yelusalemu na Yudea na isi ya mwambu
uyagwe wa lwanda lwa Yolidani.

5

Yesu kowapetela wanhu kulugongo

1 Yesu viyaluwone lunhu lwa wanhu,
kakwela kulugongo, kakala hasi. Wanahina
zake wamcholela,

2 nayo kasonga kuwafundiza.

Deng'ho da kweli
Luk 6:20-23

3 "Wamweda wanhu waja womtamanila
Mulungu yaiyeka,
kwavija Undewa wa kuulanga uli wao!
4 Wamweda wanhu waja wonyunyuwala,
kwavija Mulungu kowahoza!
5 Wamweda wanhu waja weli wahole,
kwavija Mulungu kowagwaa isi yose.
6 Wamweda wanhu waja weli na nzala na
ng'hilu ya kutenda gaja goyolonda
Mulungu,
kwavija Mulungu kowatenda wegute!
7 Wamweda wanhu waja weli na bazi kwa
wayagwe,
kwavija Mulungu nayo kowonela bazi!
8 Wamweda wanhu waja wailavile kwa
Mulungu kwa mizoyo yao yose,
kwavija womona Mulungu!
9 Wamweda wanhu waja wotenda wanhu
wailumbe,
kwavija wokemigwa wana wa Mulungu!
10 Wamweda wanhu waja wodununzika
mbuli ya kutenda gaja goyolonda
Mulungu,
kwavija Undewa wa kuulanga uli wao!"

11 "Mmweda mweye muligigwa na
kudununzigwa na kulongigwa vihile,
kwavija mwa wanahina zangu.

12 Sekeleleni na kudeng'helela, kwav-
ija mwikiligwa nhunza ng'hulu kuulanga.
Kwavija vino vivo wadununzigwe wat-
ula ndagu wa Mulungu wakalile umwaka,
mweye hamunavumbuka."

Mkele na mulenge
Mlk 9:50; Luk 14:34-35

13 "Mweye mulinga kamba mkele kwa
wanhu wose wa mwiisi. Ila kamba mkele
wahagiza ukali wake, vino wogeligwa
choni mbaka ubweze ukali wake kabili?
Haufaya bule, ila wokwasigwa kunze na
wanhu woubojoga."

14 "Mweye muigala na mulenge kwa
wanhu wa mwiisi. Buga dizengigwe kulu-
gongo hadidaha kuifisa.

* **4:25** *Dekapoli* Fambulo jake mabuga longo

15 Kuduhu munhu yobwinha taa na
kuigubika na kikalango, lakini koika
kukingolobweda. Baho yomwemwesela
kila munhu yeli mng'anda.
16 Vivo ili kumwenu mweye, mulenge
wenu uwamwemwesele wanhu wagone
gaja ganogile gomtenda muladi wamto-
gole Tataenu yeli kuulanga.

Malagizo ga Musa na mafundizo ga watula ndagu wa Mulungu

17 “Sekemugese nene niza kugasegeza
Malagizo ga Musa hebu mafundizo ga wat-
ula ndagu wa Mulungu. Niye niza kutenda
Malagizo gago galawilile.
18 Nowalongela ukweli, mbaka ulanga
na isi vosegela, kuduhu hata mbuli ndodo
ng'hani yonda isegezigwe mna Gamalag-
izo mbaka gose galongigwe galawilile.
19 Munhu yoyose yolema kukweleleza
lagizo dodo mna Gamalagizo gano na
kuwafundiza wayagwe watende vivo,
munhu ayo kokuwa mdodo mna undewa
wa kuulanga. Lakini munhu ija yoga-
goga Malagizo na kuwafundiza wanhu
wayagwe watende vivo, munhu ayo
kokuwa mkulu Muundewa wa kuulanga.
20 Nowalongeleni, kamba hamutenda
ganogile goyolonda Mulungu kubanza wa-
fundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo,
hamwingila ng'o Muundewa wa kuulanga.

Yesu kofundiza mbuli ya kugevuzika
Luk 12:57-59

21 “Muhulika wanhu wa umwaka viwa-
longeligwe, ‘Sekemukome. Munhu yoyose
yonda yakome yatagusigwe.’
22 Lakini niye nowalongeleni munhu
yoyose yomwihila ndugu yake kota-
gusigwa. Munhu yoyose yombeza ndugu
yake kolondeka yagaligwe kukitala, na
munhu yoyose yomkema ndugu yake,
‘Mbozi!’ ayo kolondeka yengile muumoto
wa jehanamu.
23 “Avo kamba wahalonda kumulavila
Mulungu nhunza muupango, na kokum-
buka mugomba na ndugu yako,
24 tanhu ileke nhunza yako aho hana
uupango, chola hima ukailumbe na ndugu
yako, na abaho ubwele umulavile Mu-
lungu nhunza yako.
25 “Munhu yahawa na mbuli na gw-
eye na kolonda kukugala mna ikitala,
uilumbe nayo yang'hali hanakugala kuk-
itala. Buleavo yahakugala kukitala, na
kukwika mmakono ga msemi, nayo kok-
wika mmakono ga wakalizi, na gweye ko-
godekigwa mkifungo.
26 Nokulongela kweli, mumo humulawa
ng'o mbaka ulipe sente yose.

Mbuli ya ugoni

27 “Muhulika wanhu viwalongeligwe,
‘Sekemutende ugoni.’
28 Lakini niye nowalongela, munhu
yoyose yonda yamulole mtwanzi kwa
kumsulukila, munhu ayo katenda ugoni
na mtwanzi ayo muumoyo wake.
29 Avo kamba siso jako da mkono wa
kudila dahakuhonza utende nzambi,
ding'ole ujase. Kwavija yokuwa vinoga
ng'hani gweye wagize kinhu kimoja cha
lukuli lwako, kubanza lukuli lwako lose
lwasigwe muumoto wa jehanamu.
30 Kamba mkono wako wa kudila
wahakuhonza utende nzambi, ukanhe
uwase! Kwavija vinoga ng'hani kumwako
wagize kinhu kimoja cha lukuli lwako
kubanza lukuli lwako lose lwasigwe
muumoto wa jehanamu.

Fundizo da nyasa
Mat 19:9; Mlk 10:11-12; Luk 16:18

31 “Vivija muhulika wanhu viwalon-
geligwe, ‘Munhu yoyose yomwasa mwehe
wake kolondeka yamgwee kibua cha
nyasa.’
32 Lakini niye nowalongeleni, mbigalo
sekeyamwase mwehe wake, ila kamba mt-
wanzi ayo katenda ugoni. Kwavija kamba
yahamwasa, komtenda yawe mgoni, na
mbigalo yonda yamsole mtwanzi ayo
yasigwe vivija kotenda ugoni.

Fundizo da kuiduila

33 “Muhulika wanhu wa umwaka vi-
walongeligwe, ‘Sekeuleke kutenda kija
kiuiduile, ila kolondeka utende mbuli zose
ziuiduile kwa Mndewa.’
34 Lakini niye nowalongeleni, seke-
muiduile. Sekemuiduile kwa ulanga,
kwavija acho kigoda cha Mulungu,
35 vivija sekemuiduile kwa isi, kwavija
aho hanhu ha kwikila magulu gake, hebu

kwa Yelusalemu, kwavija dijo buga da Mndewa mkulu.
36 Vivija sekeuiduile kwa pala jako,
kwavija hudaha kulutenda hata luvili
lumoja luwe luzelu hebu lutitu.
37 Wahalonga, ‘Ona’ iwe ‘Ona,’ hebu wa-
halonga, ‘Bule’ iwe ‘Bule.’ Mbuli yoyose
iyagwe kubanza zino yolawa kwa Mwen-
embago.

Mbuli ya kulipa gehile
Luk 6:29-30

38 “Muhulika viilongigwe, ‘Siso kwa siso,
na zino kwa zino.’
39 Lakini niye nowalongeleni, sekeumb-
wezele munhu yakutendele gehile.
Munhu yahakutowa kanza da mkono wa
kudila, muhindusile da kumoso.
40 Kamba munhu yahakugala kukitala
kwa kulonda kusola shati jako, muleke ya-
sole na koti jako.
41 Kamba munhu kokunanahiza umpa-
pile mzigo wake kwa utali wa kilometa
imoja, umpapile kwa kilometa mbili.
42 Munhu yahakupula kinhu mgwee,
munhu yahalonda kukukopa sambiu-
mulemele.

Kuwanogela wakwihile
Luk 6:27-28; Luk 6:32-36

43 “Muhulika wanhu viwalongeligwe,
‘Wanogeleni mbwiga zako, na uwehile
waja wakwihile.’
44 Lakini niye nowalongeleni, wanoge-
leni wanhu wowehila na wapulileni kwa
Mulungu waja wowadununza,
45 baho mokuwa wana wa Tataenu yeli
kuulanga. Kwavija heyo kowamwemwe-
sela zuwa jake wanhu wehile na wanogile,
na kowagwaa mvula waja wotenda gay-
olonda na waja wotenda gomgevuza.
46 Vino Mulungu kowagwaa nhunza
gani kamba muhawanogela waiyeka
wanhu waja wowanogela mweye? Vino
hata wabokela kodi hawatenda vivo?
47 Muhawalamusa mbwiga zenu
waiyeka, motenda kilozo gani? Vino hata
wamhazi hawatenda vivo?
48 Molondeka mutelele kamba Tataenu
yeli kuulanga viyatelele.

6

Fundizo da kuwataza wakiwa

1 “Iteganyeni, sekemutende mbuli
zinogile mgameso ga wanhu muladi
wanhu wawatogole. Muhatenda avo
Tataenu wa kuulanga honda yawagwee
nhunza yoyose.
2 “Avo kamba komgwaa kinhu munhu
mkiwa, sekeutowe mhalati kutenda
wanhu wakijuwe kija kiutenda, kamba
viwotenda wanafiki mna izing'anda za
kupulila na mna zinzila muladi wanhu
wawatogole. Nowalongeleni ukweli, awo
wabokela mwaka nhunza yao yose.
3 Lakini gweye wahamgwaa kinhu
munhu mkiwa, mkono wako wa kumoso
sekeujuwe kija kitendigwa na mkono
wako wa kudila.
4 Tenda avo kwa kinyelegezi. Tatako
yolola gotendigwa kinyelegezi kokugwaa
nhunza.

Fundizo da kumpula Mulungu
Luk 11:2-4

5 “Mwahampula Mulungu, sekemuigale
na wanafiki! Kwavija awo wanogelwa
kwima na kumpula Mulungu mna
zing'anda za ukupula na mna zinzila
mhanda, muladi wanhu wawalole. Nowa-
longeleni ukweli, awo wabokela mwaka
nhunza yao yose.
6 Lakini gweye wahampula Mulungu,
ingila mdigati jako, hinda lwivi lwako,
umpule Tatako hakoneka. Tatako iy-
olola gaja gotendigwa kinyelegezi kokug-
waa nhunza.
7 “Mwahampula Mulungu, sekemulonge
mbuli nyingi za chaka chaka kamba vi-
wotenda wamhazi, kwavija wogesa wohu-
likigwa kwa mbuli zao nyingi.
8 Sekemuigale nao, kwavija Tataenu ka-
juwa kija kimulonda mung'hali hamu-
nampula.
9 Lakini mweye puleni vino,
‘Tataetu uli kuulanga,
twaga jako ditogoligwe,
10 undewa wako wize,
goulonda mwiisi gatendigwe, kamba viili
kuulanga.
11 Utugwee lelo lujo lwetu lwa kila siku.
12 Uzigele kumgongo nzambi zetu zitu-
tendile,

kamba vija tweye vituzigela kumgongo
mbuli za wanhu wayagwe ziwatu-
tendele.
13 Sekeutwingize kuna ukugezigwa,
lakini utuhonye na ija Imdumuka.
[Kwavija siku zose undewa ni wako na
inguvu na ukulu. Ona.']
14 "Kamba mwahazigela kumgongo
nzambi wanhu ziwawatendele, vivija
Tataenu yeli kuulanga kozigela kumgongo
nzambi zenu.
15 Lakini kamba hamuzigela bule
kumgongo nzambi za wanhu wayagwe,
Tataenu yeli kuulanga nayo hazigela bule
kumgongo nzambi zenu zimutendile.

Fundizo da kufunga kuja

16 "Mwahafunga kuja, sekemuwe kamba
wanafiki, awo wovitenda vihanga vao
vigele bazi muladi wakoneke kamba wa-
funga kuja. Nowalongeleni ukweli, awo
wabokela mwaka nhunza yao yose.
17 Lakini gweye wahafunga kuja, sunha
kihanga chako na ubunhe mvili zako,
18 muladi wanhu wayagwe sekewaku-
juwe kamba kufunga kuja ila Tatako
yaiyeka yoleka koneka, ayo yonda ya-
juwe. Nayo Tatako yolola gaja goutenda
kinyelegezi kokugwaa nhunza.

Ngama ya kuulanga
Luk 12:33-34

19 "Sekemwike ngama zenu mwiisi ino
muli na ng'hobo na lungwi luzibananga,
na wabavi wokwingila na kwiba.
20 Lakini mwike ngama zenu kuu-
langa, ako ng'hobo na lungwi havi-
daha kubananga, na wabavi hawadaha
kwingila na kwiba.
21 Kwavija kuko kuili ngama yako, vivija
kuko kondauwe moyo wako.

Mulenge wa lukuli
Luk 11:34-36

22 "Meso gago taa ya lukuli. Kamba meso
gako magima, lukuli lwako lose lokuwa na
mulenge,
23 lakini kamba meso gako gabanangika,
lukuli lwako lose lokuwa mdiziza. Avo
kamba mulenge ulimgati mmwako wa-
hawa ziza, dokuwa ziza totolo!

Kumsang'hanila Mulungu na mali
Luk 16:13; 12:22-31

24 "Kuduhu munhu yodaha kuwasang'hanila
wakulu wabili, kwavija komwihila imoja
na kumnogela iyagwe, hebu koilumba na
imoja na kumbeza iyagwe. Hamudaha
kumsang'hanila Mulungu hamoja na mali.
25 "Lekaavo nowalongeleni, sekemuu-
gaiye ugima, moja choni na kung'wa
choni, hebu ng'huli zenu zovala choni.
Vino ugima haunogile bule kubanza lujo?
Hebu lukuli halunogile bule kubanza
viwalo?
26 Waloleni bondwa, hawahanda,
hawasenga, hebu kwika kudikanho, lakini
Tataenu yeli kuulanga kowadima. Vino
mweye hamunogile ng'hani bule kubanza
iwabondwa?
27 Nani kumwenu kwa kuigaza ng'hani
kodaha kwengeza hata saa dimoja da
ugima wake?
28 "Habali mogaiya viwalo? Loleni
maluwa ga kumuhulo vigokula, ha-
gasang'hana hebu kuitendela viwalo.
29 Lakini nowalongeleni, hata mndewa
Sulemani mwenyego na utajili wake wose,
havalile goya kamba luwa dimoja mna
gamaluwa gano.
30 Kamba Mulungu heyo yodivaza jani
da kumuhulo, lelo dabahano na mayo dok-
wasigwa muumoto, vino hondayawavaze
ng'hani mweye? Mweye wanhu muta-
manila kidogo!
31 "Avo sekemuigaze kwa kulonga, 'Toja
choni?' hebu, 'Tong'wa choni?' hebu, 'To-
vala choni?'
32 Kwavija vinhu vino vivo voogaiya
wamhazi. Tataenu yeli kuulanga kojuwa
kamba movilonda vinhu vose avo.
33 Lakini tanhu uzahileni Undewa wa
Mulungu na gaja goyolonda, na vino vose
mogweleligwa.
34 Avo sekemugagaiye ga mayo, kwavija
mayo yoigaiya yenyego. Kila siku yoigaiya
yenyego.

7

Kuwatagusa wanhu wayagwe
Luk 6:37-38, 41-42

1 "Sekemuwataguse wanhu wayagwe,
avo na mweye sekemutagusigwe na Mu-
lungu.

2 Kwavija vimuwatagusa wanhu
wayagwe, na mweye motagusigwa vivo.
Mulungu kowatendela vivija vimuwaten-
dela wayagwe.
3 Habali kolola kibanzi kili mdisiso da
ndugu yako, lakini hulola biki dili mdisiso
jako?
4 Hebu kodahaze kumulongela ndugu
yako, ‘Chonde leka nikulave kibanzi kili
mdisiso jako,’ na kuno gweye mwenyego
mdisiso jako mna biki?
5 Gweye kwa mnafiki! Tanhu lava biki
dili mdisiso jako, abaho kodaha kulola
goya na kulava kibanzi kili mdisiso da
ndugu yako.
6 “Sekemuwagwee umbwa vinhu vilav-
igwe kwa Mulungu, kwavija wowahin-
duka na kuwaluma. Hebu seke-
muwapigisile nguluwe lulu zenu, kwavija
wozibojoga.

Pula, zahila, gong'onda
Luk 11:9-13

7 “Puleni, na mweye mogweleligwa, za-
hileni, na mweye movona, gong'ondeni ul-
wivi, na mweye movugulilwa.
8 Kwavija munhu yoyose yompula Mu-
lungu kogweleligwa, na munhu yoyose
yozahila kopata, na munhu yoyose yo-
gong'onda ulwivi kovuguliligwa.
9 Vino kuna munhu yoyose kumwenu
mweye kamba mwanage yahampula gate
komgwaa dibwe?
10 Hebu yahampula somba komgwaa
zoka?
11 Kamba mweye mmemile nzambi mo-
juwa kuwagwaa wanenu vinhu vinogile,
avo Tataenu yeli kuulanga kowagwaa
ng'hani vinhu vinogile wanhu waja wom-
pula.
12 “Avo watendeleni wayagwe gaja gose
gomulonda mweye kutendeligwa, kwavija
dino dijo fambulo da Malagizo ga Musa na
mafundizo ga watula ndagu wa Mulungu.

Lwivi msisili
Luk 13:24

13 “Ingileni kubitila lwivi msisili, kwav-
ija lwivi lwa kwingilila kuna ukupotela
lugazi, na nzila ilongoza ako ibuha, na
wanhu wengi wobitila nzila ayo.
14 Lakini nzila ilongoza kuugima ni
ndodo na sisili, wanhu kidogo awo woy-
ona.

Mbiki na matunda gake
Luk 6:43-44

15 “Iteganyeni na watula ndagu wa
uvizi. Wowezila kwa kukoneka kwa kunze
kamba ng'hondolo, lakini mgati mmwao
waigala na mbwizi.
16 Mowajuwa kwa sang'hano zao, mkese
haudaha kulela fulu na mgude haudaha
kulela ngama.
17 Vivija kila mbiki unogile wolela
matunda ganogile, na mbiki wihile wolela
matunda gehile.
18 Mbiki unogile haulela matunda gehile,
na mbiki wihile haulela matunda ganogile.
19 Kila mbiki uleka kulela matunda
ganogile wokanhigwa na kwasigwa
muumoto.
20 Avo mowajuwa watula ndagu wa uvizi
kwa kija kiwosang'hana.

Mweye siwajuwile bule
Luk 13:25-27

21 “Siyo kila munhu yong'hema ‘Mn-
dewa, Mndewa’ kokwingila mna Undewa
wa kuulanga, ila waja waiyeka wotenda
gaja goyolonda Tatangu yeli kuulanga.
22 Siku ya nhaguso yahavika, wanhu
wengi wonongela, ‘Mndewa, Mndewa!
Kwa twaga jako tuwapetela wanhu usenga
wa Mulungu, na kwa twaga jako tuwalava
wanhu vinyamkela na kutenda unzonza!’
23 Abaho nowalongela, ‘Ka, mweye siwa-
juwile bule. Segeleni kumwangu, mweye
wanhu mutenda gehile!’

Wazengaji ng'anda wabili
Luk 6:47-49

24 “Munhu yoyose yohulika mbuli zangu
na kuzigoga, ayo kaigala na munhu mbala
yazengile ng'anda yake mdibwe kulu.
25 Mvula itowa, vizanda vimema mazi,
beho dibuma na kuitowa ng'anda ija,
lakini hailagale bule, kwavija chandusilo
chake kizengigwa mdibwe.
26 “Lakini munhu yoyose yohulika mbuli
zangu na kolema kuzigoga, ayo kaigala
na munhu mbozi yazengile ng'anda yake
mumsanga.

27 Mvula itowa, vizanda vimema mazi,
beho dibuma na kuitowa ng'anda ija, nayo
igwa kwa nguvu."

Udahi wa Yesu

28 Yesu viyamambukize kulonga avo,
lunhu lose lwa wanhu lukanganywa kwa
mafundizo gake,
29 kwavija hafundize kamba wafundiza
wao wa Malagizo ga Musa, lakini kafun-
diza kwa udahi.

8

Yesu komuhonya munhu yeli na dikulu
Mlk 1:40-45; Luk 5:12-16

1 Yesu viyahumuluke kulawa kukigongo
lunhu lwa wanhu lumkweleleza.
2 Munhu imoja yeli na utamu wa dikulu
kamgendela Yesu, kamfugamila kalonga,
"Go mkulu, wahalonda kodaha kunihо-
nya."
3 Yesu kamgolosela mkono wake, kamk-
wasa munhu ayo kalonga, "Nolonda,
hona!" Bahaja munhu ayo kahona.
4 Abaho Yesu kamulongela, "Tegeleza!
Sekeumulongele munhu yoyose, lakini
goga inzila mbaka kwa mulava nhosa
yakakulolese lolese. Abaho kalave nhosa
kamba viyalagize Musa ili kutenda kila
munhu yatogole kamba kuhonyigwa."

Yesu komuhonya msang'hanaji wa
mkulu wa wakalizi wa Lumi
Luk 7:1-10

5 Yesu viyengile Kapelinaumu, mkulu
imoja wa wakalizi wa Lumi kamgendela
kampula yamtaze.
6 Kalonga, "Go mkulu, msang'hanaji
wangu kawasa ukae, kaholola na
kolumwa ng'hani."
7 Yesu kamulongela, "Nochola kumuho-
nya."
8 Mkulu ayo kamwidika, "Go mkulu niye
sifaya gweye wingile mng'anda yangu.
Lakini longa mbuli na msang'hanaji
wangu kohona.
9 Naniye vivija na hasi ya udahi wa
wakulu na nina wakalizi hasi yangu. Na-
hamulongela ino 'Chola!' nayo kochola,
nahamulongela iyagwe 'Izo!' nayo kok-
wiza, vivija nahamulongela msang'hanaji
wangu, 'Tenda vino!' nayo kotenda vivo."
10 Yesu viyahulike avo, kakanganya
kawalongela waja wamkweleleza, "Nowa-
longeleni, sinamona munhu yoyose mwi-
isi ya Izilaeli yotamanila kamba ino.
11 Nowalongeleni ukweli, wanhu wengi
wokwiza kulawa mwambu wa kudilaw-
ila zuwa na mwambu wa kudihongela,
wokala hamoja na Abulahamu na Isaka
na Yakobo mna ulujo kuna Uundewa wa
kuulanga.
12 Lakini waja wolondeka wawe muun-
dewa wa Mulungu wokwasigwa kunze
kudiziza, ako wolila na kudafuna meno."
13 Abaho Yesu kamulongela mkulu
ayo, "Chola ukae, na kija chuupulile
chotendigwa."
Saa iija msang'hanaji wake kahona.

Yesu kowahonya wanhu wengi
Mlk 1:29-34; Luk 4:38-41

14 Yesu viyacholile ukayake Petulo,
kamvika mkwe wa kitwanzi wa Petulo
kawasa mulusazi, kolumwa homa.
15 Yesu kamgoga mkono wake na
homa imulawa, nayo kenuka kasonga
kuwasang'hanila.
16 Ichungulo viivikile, wanhu wamgalila
Yesu wanhu wengi wakalile na vinyamkela.
Yesu kawalava vinyamkela kwa kulonga
na kawahonya wakalile watamu.
17 Katenda avo muladi kilawilile kija
kiyalongile mtula ndagu wa Mulungu
Isaya, "Heyo mwenyego kasola magayo
getu na kapapa mitamu yetu."

Wanahina wa Yesu viwolondeka kukala
Luk 9:57-62

18 Yesu viyaluwone lunhu lwa wanhu
lumzunguluka, kawalagiza wanahina
zake waloke mwambu uyagwe wa lamba.
19 Mfundiza Malagizo ga Musa imoja
kamcholela kamulongela, "Mfundiza,
nokuwinza kokose kuuchola."
20 Yesu kamwidika, "Vizongo wana
mhango na ndege wana mvulu, lakini
Mwana wa Munhu kaduhu hanhu ha
kubwihila."
21 Mwanahina wake imoja kamulon-
gela, "Go mkulu, beta tanhu mbweleganye
hamzike tatangu."
22 Lakini Yesu kamulongela, "Nikweleleze,
waleke wanhu wafile wawazike wanhu
wao wafile."

Yesu kohoza beho
Mlk 4:35-41; Luk 8:22-25

23 Yesu kengila mwiingalawa na wanahina zake wamkweleleza.
24 Bahaja dilawilila beho kulu kudilamba, na mawimbi ga mazi gaitowa ingalawa, mbaka ingalawa ilonda kudidimila. Lakini Yesu kakala yawasile.
25 Wanahina zake wamgendela wamulamusa, wamulongela "Go mkulu, tukombole todidimila!"
26 Yesu kawalongela, "Mweye mutamanila kidogo, habali modumba?" Avo kenuka kadikomhokela beho na ng'humbi ya mazi vinyamale na baho kukala tuluu.
27 Wanhu wakanganya, wauza, "Vino ino munhu gani? Mbaka beho na ng'humbi vomuhulika!"

Yesu kowahonya wanhu wabili weli na vinyamkela
Mlk 5:1-20; Luk 8:26-39

28 Yesu viyavikile umwambu, mwiisi ya Gadala, kaiting'hana na wanhu wabili weli na vinyamkela, walawa kuna gamapanga. Wanhu awo wakala wodumbigwa, avo kuduhu munhu yadahile kubita nzila ayo.
29 Bahaja viwamone Yesu waguta mizangi wolonga, "Gweye Mwana wa Mulungu, kotulonda choni? Kwiza kutudununza kipindi king'hali hakinavika?"
30 Behi na hanhu aho hakala na bumbila da nguluwe woja.
31 Avo vinyamkela wampula Yesu, "Wahatulava tuleke twingile mna iwanguluwe."
32 Yesu kawalongela, "Choleni," Avo walawa na wengila mna iwanguluwe. Bumbila jose dihumulukila mna ingema ya dilamba na wose wafa mgamazi.
33 Wasusilaji wa nguluwe awo wakimbila, wachola kudibuga, ako walonga mbuli zose zilawilile na walonga mbuli ya wanhu waja wakalile na vinyamkela.
34 Avo wanhu wose walawa kudibuga dija, wachola kuiting'hana na Yesu. Na viwamone wampula yasegele mwiisi yao.

9

Yesu komuhonya munhu yaholole
Mlk 2:1-12; Luk 5:17-26

1 Yesu kengila mwiingalawa kaloka umwambu wa lamba kachola kunadibuga diyakalile.
2 Wanhu wayagwe wamgalila munhu yaholole lukuli, yatambalale mulusazi. Yesu viyone kutamanila kwao, kamulongela munhu ayo yaholole, "Mwanangu, gangamala! Nzambi zako zigeligwa kumgongo."
3 Wafundiza Malagizo ga Musa wayagwe wailongela, "Munhu ino komuliga Mulungu!"
4 Yesu kajuwa viwagesile, avo kawalongela, "Habali mogesa gehile mna imizoyo yenu?
5 Vino choni kibuhile kulonga, 'Nzambi zako zigeligwa kumgongo,' hebu kulonga, 'Ima utembele'?
6 Lakini nolonda mujuwe vino, Mwana wa Munhu kana udahi mwiisi wa kuzigela kumgongo nzambi za wanhu." Avo kamulongela munhu ija yaholole, "Ima, papa lusazi lwako, uchole ukayako!"
7 Munhu ija kenuka kachola ukayake.
8 Wanhu viwonile avo, wadumba, wamtogola Mulungu kwa kuwagwaa wanhu udahi awo.

Yesu komkema Matayo
Mlk 2:13-17; Luk 5:27-32

9 Yesu kasegela hanhu aho, na viyakalile kochola, kamona mbokela kodi, twaga jake Matayo, kakala hanhu hakulipila kodi. Yesu kamulongela, "Nikweleleze."
Matayo kenuka, kamkweleleza.
10 Yesu viyakalile koja mng'anda ya Matayo, wabokela kodi wengi na wanhu wehile weza, waja hamoja na Yesu na wanahina zake.
11 Mafalisayo wayagwe viwone avo, wawauza wanahina zake, "Habali mfundiza wenu koja hamoja na wanhu wano?"
12 Yesu viyahulike avo, kalonga, "Wanhu wagima hawamulonda mganga, ila wanhu watamu.
13 Lakini choleni mkaifunze mna Gamaandiko Gang'alile, Mulungu kalonga, 'Kinilonda niye bazi, siyo nhosa.' Niye sizile kuwakema wanhu wogesa wanoga, lakini niza kuwakema wanhu wene nzambi."

Mbuli ya kufunga kuja
Mlk 2:18-22; Luk 5:33-39

14 Wanahina wa Yohana Mbatizaji wamcholela Yesu wamuuza, “Habali tweye tofunga kuja na Mafalisayo vivija wofunga kuja, lakini wanahina zako hawafunga kuja bule?”
15 Yesu kawedika, “Vino yodahika vilihi wanhu wagonekigwe kuna idizengele wanyunyuwale kipindi munhu yosola kahamoja nao? Haidahika bule! Lakini kipindi chokwiza munhu yosola vonda yasegezigwe kumwao, aho wofunga kuja.”
16 “Kuduhu munhu yokwika kilaka cha sambi mna ikiwalo cha umwaka, yahatenda vivo kilaka cha sambi chokidega kiwalo cha umwaka na aho hadegeke hokongezeka.”
17 “Vivija kuduhu munhu yogida divai ya sambi mna imifuko ya ng'hwembe ya umwaka, kwavija yahatenda avo imifuko ayo yotulika, divai yokwitika na imifuko yobanangika. Ila divai ya sambi yogidigwa mna imifuko ya ng'hwembe ya sambi, vose vokuwa vigima.”

Mndele wa mkulu imoja na mtwanzi mtamu
Mlk 5:21-43; Luk 8:40-56

18 Yesu viyakalile kolonga avo, mkulu wa Wayahudi kamgendela kamfugamila kalonga, “Mwanangu kafa, nokupula tuchole ukamwikile makono, nayo kokuwa mgima.”
19 Yesu na wanahina zake wenuka, wachola hamoja nayo.
20 Mtwanzi imoja yakalile na utamu wa kutumika kwa miyaka longo na mibili, kamcholela Yesu kukisogo, kakwasa mhindo ya kiwalo chake.
21 Kailongela mwenyego, “Nahakwasa kiwalo chake, nohona.”
22 Yesu kahinduka, kamona mtwanzi ayo, kamulongela, “Mndele, gangamala! Kutamanila kwako kukuhonya.” Bahaja mtwanzi ija kahona.
23 Yesu viyengile mna ing'anda ya mkulu ija, kawona watowa ving'weng'we va nyila za ndilo na lunhu lwa wanhu lukala lolila.
24 Kawalongela, “Laweni kunze. Imwana hafile bule, ila kawasa!” Nao wamseka.
25 Lunhu lwa wanhu vilulawile kunze, Yesu kengila kudigati da mndele ayo, kamgoga mkono wake, nayo kenuka.
26 Mbuli ayo ibwililika kila hanhu mwiisi ija.

Yesu kowahonya wasuwameso wabili

27 Yesu kasegela hanhu aho, viyakalile kochola wanhu wabili wasuwameso wamkweleleza kuno wokemelela, “Mwana wa Daudi, tonele bazi!”
28 Yesu viyengile mng'anda, wasuwameso waja wabili wamgendela, Yesu kawauza, “Motogola kamba nodaha kuwahonya?”
Wamwidika, “Ona, go mkulu!”
29 Yesu kawakwasa meso gao, kalonga, “Ilawilile kamba vimutogola.”
30 Meso gao galola, Yesu kawazuma ng'hani, “Sekemumulongele munhu yoyose mbuli ino!”
31 Lakini wao wachola, wazibwililisa mbuli za Yesu mwiisi ija yose.

Yesu komuhonya munhu halonga

32 Wanhu viwakalile wosegela, wanhu wayagwe wamgalila Yesu munhu yakalile halonga, kwavija kakala na kinyamkela.
33 Kinyamkela viyalavigwe, munhu ija yakalile halonga, kasonga kulonga. Wanhu wakanganya na kulonga, “Hatunachona kinhu kamba kino mwiisi ya Izilaeli!”
34 Lakini Mafalisayo walonga, “Kana mwenembago ayo yomgwaa udahi wa kuwalava vinyamkela.”

Yesu kowonela bazi wanhu

35 Yesu kachola mna gamabuga gose na ivijiji, kafundiza mna izing'anda zao za kumpula Mulungu, kawapetela Mbuli Inogile ya Undewa wa Mulungu na kuwahonya wanhu weli na mitamu na magayo.
36 Yesu viyawone wanhu, kawonela bazi kwavija wakala wogaya na waduhu munhu wa kuwataza, kamba ng'hondolo weliduhu msusilaji.
37 Abaho kawalongela wanahina zake, “Ndiya nyingi, lakini wasang'hanaji wadodo.
38 Mpuleni Mndewa wa indiya, yawatume wasang'hanaji mumgunda wake.”

10

Watumigwa longo na wabili
Mlk 3:13-19; Luk 6:12-16

1 Yesu kawakema wanahina zake longo
na wabili na kawagwaa udahi wa kulava
vinyamkela, kuhonya mitamu na magayo.
2 Gano gago matwaga ga watumigwa
longo na wabili, wa ichanduso Simoni
yakemigwe Petulo na ndugu yake Ande-
leya, Yakobo na ndugu yake Yohana wana
wa Zebedayo.
3 Filipo na Batulumayo, Tomaso na
Matayo mbokela kodi, Yakobo mwana wa
Alufayo, na Tadayo,
4 Simoni Mkananayo, na Yuda Isikaliote,
yamuhinduke Yesu.

Sang'hano ya watumigwa longo na wabili
Mlk 6:7-13; Luk 9:1-6

5 Yesu kawatuma watumigwa wano
longo na wabili kawalagiza, “Sekemuchole
kwa wanhu wamhazi, hebu kwingila mna
gamabuga ga Wasamalia.
6 Ila choleni kwa wanhu wa isi ya Izilaeli
waigalile na ng'hondolo wapotele.
7 Mwahachola, wapeteleni usenga uno,
‘Undewa wa kuulanga wa mmabehi!’
8 Muwahonye watamu, wazilibuleni
wafile, muwahonye waja weli na utamu
wa dikulu, muwalave vinyamkela. Mug-
weleligwa bule, laveni bule.
9 Mna imifuko yenu, sekemusole zahabu
hebu shaba hebu sente.
10 Muumwanza wenu, sekemusole
mkoba hebu viwalo vibili hebu vilatu
hebu mkongoja. Kwavija msang'hanaji
kolondeka yagweleligwe kija kilondeka.
11 “Mwahengila mna dibuga jojose hebu
mna ikijiji, mumzahile munhu yonda
yawabokele, kaleni ukayake mbaka von-
damusegele.
12 Mwahengila mng'anda, walamuseni
wenekae.
13 Wanhu wa ng'anda ayo wa-
hawabokela goya, tindiwalo jenu dokala
nao, kamba wahaleka kuwabokela, tindi-
walo jenu dowabweleleni mweye.
14 Munhu yoyose yahalema kuwabokela
hebu kuwategeleza, vondamusegele baho
kung'huseni matimbwisi mmagulu genu
kamba kilaguso cha kuwalema.
15 Nowalongeleni ukweli mna isiku ya
nhaguso Mulungu kowonela bazi wanhu
wa buga da Sodoma na Gomola kubanza
buga dijo.”

Madununzo gonda geze
Mlk 13:9-13; Luk 21:12-17

16 “Nowatuma kamba ng'hondolo hagati
ya mbwizi. Avo muwe wabala kamba zoka
na wahole kamba huwa.
17 Muiteganye na wanhu, kwavija
wowagala mna ivitala, wowatowa mbalati
mna izing'anda za kumpula Mulungu.
18 Mbuli ya niye mogaligwa haulongozi
ha wakulu na wandewa, muladi muwa-
longela wao na wamhazi Mbuli Inogile.
19 Vonda wawagale mkitala, sekemugese
gaja gondamulonge, kipindi chahavika
mogweleligwa cha kulonga.”
20 Kwavija siyo mweye mondamulonge,
lakini Loho wa Tataenu kolonga kubitila
mweye.
21 “Munhu komuhinduka ndugu yake
too yakomigwe na tata komuhinduka
mwanage yakomigwe, na wana wowahin-
duka tata zao na mama zao wakomigwe.
22 Wanhu wose wowehila mweye mbuli
ya twaga jangu. Lakini yoyose yonda
yafunge umoyo mbaka kukimambukizo,
kokomboligwa.
23 Wahawadununza kudibuga dimoja,
kimbilileni kudibuga diyagwe, nowa-
longeleni ukweli, hamumambukiza
sang'hano yenu kuna gamabuga gose
ga Izilaeli yang'hali Mwana wa Munhu
hanakwiza.
24 “Mwanahina hali mkulu kubanza
mfundiza wake, wala mtumwa hambita
mndewa wake.
25 Vimnogela mwanahina kuigala na
mfundiza wake na mtumwa kuigala na
mndewa wake. Kamba mkulu wa ng'anda
kakemigwa Belizebuli, vino wanhu wa
ng'anda yake honda wakemigwe matwaga
gehile ng'hani?”

Nani wa kumdumba
Luk 12:2-7

26 “Avo sekemuwadumbe wanhu. Cho-
chose kigubikigwe chogubuligwa na cho-
chose kifisigwe chokoneka.

27 Kiniwalongeleni mdiziza, mkilonge imisi, na mbuli imuihulike kwa kinyelegezi, mweye ilongeni mkiswili.
28 Sekemuwadumbe waja iwokoma lukuli, lakini hawadaha kuikoma loho, ila mumdumbe Mulungu yodaha kulukoma lukuli na loho muumoto wa jehanamu.
29 Vino nhongwa wabili hawauzigwa kwa sente imoja? Lakini kuduhu hata imoja wao yofa bila Tata yenu kujuwa.
30 Lakini mweye, hata mvili zili mmapala genu zipetigwa zose.
31 Avo sekemudumbe, mweye munoga ng'hani kubanza nhongwa wengi!"

Kumtogola na kumulema Kilisito
Luk 12:8-9

32 "Munhu yoyose yonitogola niye mgameso ga wanhu na niye nomtogola mgameso ga Tatangu yeli kuulanga.
33 Lakini munhu yoyose yonibela niye mgameso ga wanhu na niye nombela mgameso ga Tatangu yeli kuulanga."

Sizile kugala tindiwalo ila zele
Luk 12:51-53; 14:26-27

34 "Sekemugese kamba niza kugala tindiwalo kwa wanhu wa mwiisi. Sizile kugala tindiwalo, ila zele.
35 Kwavija niza kuwagola wana na tatazao wandele na mamazao, wandele na wakwe zao wa kitwanzi.
36 Wehi wa munhu ni wanhu wa mng'anda mmwake.
37 "Munhu yoyose yomnogela tatake hebu mamake kubanza niye hafaya yawe mwanahina wangu. Na munhu yoyose yowanogela wanage hebu mndele wake kubanza niye hafaya yawe mwanahina wangu.
38 Munhu yoyose yoleka kupapa msalaba wake na kunikweleleza niye, hafaya yawe mwanahina wangu.
39 Munhu yougomesa ugima wake kowagiza lakini munhu youlava ugima wake mbuli ya niye, koupata.

Nhunza
Mlk 9:41

40 "Munhu yoyose yowabokela mweye kombokela niye, na munhu yoyose yombokela niye kombokela ija yanhumile.
41 Munhu yoyose yombokela mtula ndagu wa Mulungu, kwavija ayo mtula ndagu wa Mulungu, kobokela nhunza ya munhu ayo. Na munhu yoyose yombokela munhu yanogile, kwavija heyo kanoga kobokela nhunza ya munhu ayo.
42 Nowalongeleni ukweli, munhu yoyose yomgwaa mwanahina kikasi cha mazi govega kwavija heyo imoja wa wanahina zangu wadodo, kobokela nhunza yake."

11

Yohana Mbatizaji kowatuma wanahina zake kwa Yesu
Luk 7:18-35

1 Yesu viyamambukize kuwagwaa malagizo gano wanahina zake longo na wabili, kasegela hanhu aho, kachola kufundiza na kuwapetela wanhu mna gamabuga ga Galilaya.
2 Yohana Mbatizaji yakalile mkifungo viyahulike gaja gayakalile yotenda Kilisito, kawatuma wanahina zake kwa Yesu.
3 Wamuuza Yesu, "Vino gweye heyo ija iyalongile Yohana kokwiza, hebu tumbete iyagwe?"
4 Yesu kawedika, "Bweleni mkamulongele Yohana gaja gomuhulika na kugona,
5 wasuwameso wolola, mbetembete wotembela, na weli na utamu wa dikulu wohonyigwa na wanhu hawahulika wohulika, wafile wozilibuka na wakiwa wopeteligwa Mbuli Inogile.
6 Wamweda waja wose weliduhu shaka na niye!"
7 Wanahina wa Yohana viwakalile wosegela, Yesu kasonga kululongela lunhu mbuli za Yohana, "Vino vimucholile kuluwala muchola kulola choni? Muchola kulola lusanze vilutigisigwa na beho?
8 Kumbe muchola kulola choni? Muchola kumulola munhu yavalile viwalo vinogile? Wanhu wovala kamba avo wokala mna zing'anda za Wandewa!
9 Nongeleni, vino muchola kulola choni? Muchola kumulola mtula ndagu wa Mulungu? Ona, lakini mona vingi ng'hani kubanza mtula ndagu wa Mulungu.
10 Kwavija Yohana ayo yalongigwe mna Gamaandiko Gang'alile, 'Mulungu

kalonga, nomtuma msenga wangu yakulongolele, yaitande nzila yako.'
11 Nowalongeleni ukweli, hanalawilila munhu yoyose yeli munhu mkulu kubanza Yohana Mbatizaji. Lakini yeli munhu mdodo ng'hani Muundewa wa kuulanga ni munhu mkulu kubanza Yohana.
12 Kulawa kipindi cha Yohana Mbatizaji mbaka sambi, wanhu waulema kwa nguvu Undewa wa kuulanga na wanhu wene nguvu wogeza kuuboka.
13 Kwavija Malagizo ga Musa na watula ndagu wa Mulungu, galonga mbuli ya undewa mbaka kwiza kwa Yohana Mbatizaji.
14 Mwahazitogola mbuli zao, Yohana heyo Eliya yalongigwe kokwiza.
15 Yeli na magwiti yahulike!
16 "Vino wanhu wa lukolo lwa sambi waigala na choni? Waigala na wana wadodo wakalile mna gamagulilo. Kibumbila kimoja chokemelela kiyagwe,
17 'Tuwatowela gombe sugu, lakini hamuvinile bule! Tuwembila nyila za kuiyalala, lakini hamulilile bule!'
18 Kwavija Yohana viyezile kafunga kuja na hang'wile divai, nao walonga, 'Kana kinyamkela!'
19 Mwana wa Munhu viyezile, kaja na kung'wa, nao walonga, 'Muloleni munhu ino! Mmelo na mlevi, mbwiga zake wabokela kodi na wanhu wene nzambi!' Lakini nzewele ya Mulungu yokoneka inoga kwa sang'hano zake."

Mabuga goleka kutogola
Luk 10:13-15

20 Yesu kasonga kuwakomhokela wanhu wa mabuga gayatendile unzonza mwingi, kwavija wanhu awo hawazilekile bule nzambi zao.
21 "Kogaya, gweye buga da Kolazini! Kogaya gweye buga da Betisaida! Maza unzonza utendigwe kumwenu mweye, wahatendigwe mna gamabuga ga Tilo na Sidoni, wanhu zake wahalekile mwaka nzambi zao na kuvala magunia na kuibakaza mitozi, kulagusa kamba waleka nzambi zao!
22 Nowalongeleni ukweli, siku ya nhaguso Mulungu kowonela bazi wanhu wa isi za Tilo na Sidoni kubanza mweye!
23 Vivija na gweye Kapelinaumu! Vino kolonda kuinula mwenyego mbaka kuulanga? Kohumulusigwa mbaka kowochola wanhu wafile! Maza unzonza utendigwe kumwako gweye wahatendigwe Sodoma, isi ayo yahasigale mbaka lelo!
24 Nowalongeleni, mna isiku ya nhaguso Mulungu kowonela bazi wanhu wa isi ya Sodoma kubanza mweye!"

Izoni kumwangu mubwihile
Luk 10:21-22

25 Mna ikipindi acho Yesu kalonga, "Tata, Mndewa wa kuulanga na mwiisi, nokutogola kwavija kuwafisa mbuli zino wanhu weli na nzewele na ubala, na kuwagubulila wana wadodo.
26 Ona, Tata, vino vivo viulondile.
27 "Tatangu kanigwaa vinhu vose. Kuduhu munhu yamjuwile Mwana ila Tata yaiyeka, na kuduhu munhu yamjuwile Tata, ila Mwana yaiyeka na waja Mwana yawasagule kuwagubulila wamjuwe Tata.
28 "Izoni kumwangu mweye mose mugaya na kulemelwa na mizigo mikulu, na niye nowatenda mubwihile.
29 Soleni nila yangu muifunze kumwangu, kwavija niye simgaza munhu hebu kumwehula, na mweye mokala mizoyo iholile.
30 Kwavija nila yangu ibuha na mizigo yonda niwadikwe mibewe."

12

Mndewa wa Kubwihila
Mlk 2:23-28; Luk 6:1-5

1 Mna ikipindi acho, Yesu kakala yobita mna imigunda ya uhemba, mwiisiku ya Kubwihila. Wanahina zake wakala na nzala, avo wasonga kuhulula uhemba na kuja.
2 Mafalisayo viwonile avo, wamulongela Yesu, "Lola, wanahina zako wotenda kinhu kigomesigwe kutendigwa mwiisiku ya Kubwihila!"
3 Yesu kawedika, "Hamusomile kija kiyatendile Daudi, kipindi heyo na wayage viwakalile na nzala?
4 Kengila Mng'anda ya Mulungu, heyo na wayage wagaja magate galavigwe nhosa

kwa Mulungu, hamoja hailondeke wao wagaje, ila walava nhosa waiyeka.
5 Vino hamusomile mna Gamalagizo ga Musa, kila siku ya Kubwihila walava nhosa wobena lagizo da siku ya Kubwihila mna Ing'anda ya Mulungu, na hawakoneka kamba wabananga?
6 Nowalongeleni hano hana munhu mkulu kubanza Ng'anda ya Mulungu.
7 Maza mujuwile fambulo da ulonzi uno, 'Nolonda bazi, silonda sadaka,' sambi muwataguse wanhu weliduhu gehile.
8 Kwavija Mwana wa Munhu heyo Mndewa wa Kubwihila."

Munhu yeli na mkono uholole
Mlk 3:1-6; Luk 6:6-11

9 Yesu kasegela hanhu aho kengila mng'anda ya kumpula Mulungu.
10 Ako kukala na munhu yakalile na mkono uholole. Wanhu wayagwe wakalile aho walonda kilamuso cha kumtagusila, avo wamuuza Yesu, "Vino Malagizo getu gogomesa kumuhonya munhu mwiisiku ya Kubwihila?"
11 Yesu kawedika, "Vino kamba munhu imoja kumwenu kana ng'hondolo wake kengila mdikolombo mwiisiku ya Kubwihila, hamulava kunze bule?
12 Vino munhu hanogile bule kubanza ng'hondolo? Avo malagizo getu gotulonda kusang'hana ganogile mwiisiku ya Kubwihila."
13 Abaho kamulongela munhu ija yaholole mkono, "Golosa mkono wako."
Avo kaugolosa mkono wake, nao uhona kamba uja uyagwe.
14 Abaho Mafalisayo walawa kunze wakala kiseto cha kumkoma Yesu.

Msang'hanaji yasaguligwe na Mulungu

15 Yesu viyahulike mbuli ayo, kasegela hanhu aho, na lunhu mkulu lumkweleleza. Nayo kawahonya wose wakalile watamu.
16 Kawalagiza sekewamulongele munhu yoyose mbuli zake.
17 Katenda avo muladi kilawilile kija kiyalongile mtula ndagu wa Mulungu Isaya,
18 "Ino ayo msang'hanaji wangu, inimsagule
inimnogela na moyo wangu unogezigwa nayo.
Noika loho yangu kumwake,
nayo kowapetela wanhu wa mwiisi nhaguso yangu.
19 Nayo kaduhu ndwagi wala haguta,
kuduhu munhu yonda yaihulike sauti yake mna izinzila.
20 Honda yalubene ludete luveduke,
hebu kuuzima utambi ulava yosi,
mbaka vondayaitende haki itawale.
21 Wanhu wose wa mwiisi woditamanila twaga jake."

Yesu na Mwenembago
Mlk 3:20-30; Luk 11:14-23

22 Abaho wanhu wayagwe wamgalila Yesu msuwameso na halonga, kwavija kakala na kinyamkela. Yesu kamuhonya, kadaha kulonga na kulola.
23 Wanhu wose wakanganya. Walonga, "Vino ino siyo Mwanage Daudi?"
24 Mafalisayo viwahulike avo walonga, "Munhu ino kolava vinyamkela kwa udahi wa Belizebuli, mkulu wa vinyamkela."
25 Yesu kajuwa kiwakalile wogesa, avo kawalongela, "Kamba undewa wowose wahaigola wenyego undewa awo wofa. Na lubuga lwahaigola wenyego lubuga lulo lofa.
26 Avo kamba Mwenembago komulava Mwenembago miyage, ayo kaigola mwenyego na undewa wake wokwimaze?
27 Mweye molonga niye nolava vinyamkela kwa udahi wa Belizebuli. Avo wanhu wenu wolava vinyamkela kwa udahi wa nani? Kwa mbuli ayo wanhu wenu wenyego wowatagusa kamba mobananga!
28 Lakini kamba nowalava vinyamkela kwa Loho wa Mulungu, avo mujuwe kamba Undewa wa Mulungu uvika mwaka kumwenu.
29 "Kuduhu munhu yodaha kutula ng'anda ya munhu mwene nguvu na kusola vinhu vake, mbaka yasonge kumgodeka nzabi munhu ayo, baho kodaha kusola vinhu vake.
30 "Munhu yoyose heli ubanzi wangu konilema, na munhu yoyose yolema kunitaza kwika hamoja ayo kopwililisa.

31 Avo nowalongela, nzambi zose na
maligo ga wanhu gogeligwa kumgongo,
lakini maligo kwa Loho Yang'alile honda
gageligwe kumgongo bule.
32 Munhu yoyose yolonga mbuli za
kumliga Mwana wa Munhu, maligo
gake gogeligwa kumgongo, lakini munhu
yomuliga Loho Yang'alile, maligo gake
honda gageligwe kumgongo ng'o mwiisi
ino hebu mwiisi yonda ize.

Mbiki na matunda gake
Luk 6:43-45

33 "Matunda ganogile golawa mumbiki
unogile, wahawa na mbiki wihile kokuwa
na matunda gehile. Kwavija mbiki wo-
juwika kwa matunda gake.
34 Mweye lukolo lwa mizoka! Vino
modahaze kulonga mbuli zinogile na kuno
mweye wenyego mwiha? Kwavija munhu
kolonga kija kimemile muumoyo.
35 Munhu yanogile kolava ganogile mna
ingama ya ganogile geli mmwake, na
munhu yehile kolava gehile mna ingama
ya gehile geli mmwake.
36 "Nowalongela ukweli, mna isiku ya
nhaguso, wanhu wolondeka walonge ha-
bali walonga avo kwa mbuli yoyose ihile
iwalongile.
37 Mbuli zako azo zonda zikutaguse, ku-
lagusa kunoga hebu kwiha."

Wanhu wolonda vilaguso
Mlk 8:11-12; Luk 11:29-32

38 Abaho wafundiza Malagizo ga Musa
wayagwe na Mafalisayo wayagwe wamu-
longela, "Mfundiza, tolonda utende kila-
guso."
39 Yesu kawedika, "Mweye wanhu
wa lukolo lwa sambi, mwihile na
hamumjuwile Mulungu molonda kila-
guso? Bule! Kuduhu kilaguso chonda
mugweleligwe, ila kilaguso cha mtula
ndagu wa Mulungu Yona.
40 Kamba vija Yona viyakalile siku ndatu
imisi na ikilo mna iinda ya somba mkulu,
vivo ili kwa Mwana wa Munhu kokala siku
ndatu imisi na ikilo hasi ya isi.
41 Mna isiku ya nhaguso wanhu wa
Ninawi wokwima na kuwatagusa mw-
eye, kwavija awo waleka nzambi Yona
viyawapetele. Lakini nowalongela hano
hana munhu mkulu kubanza Yona.
42 Mna isiku ya nhaguso Malikia wa
Sheba kokwima na kuwatagusa mweye
kamba mubananga, kwavija heyo kafunga
mwanza kulawa mwiisi yake kachola
kumtegeleza Mndewa Sulemani na ma-
fundizo gake geli na nzewele. Nowalon-
gela, hano hana munhu mkulu kubanza
Sulemani.

Kubwela kwa kinyamkela
Luk 11:24-26

43 "Kinyamkela yahamulawa munhu ko-
chola mwiisi inyalile kuzahila hanhu ha
kubwihila, kamba hapatile hanhu,
44 koilongela mwenyego, 'Nobwele-
ganya mng'anda yangu.' Avo yahabwel-
eganya koivika ng'anda yaduhu kinhu,
ifagiligwa na kila kinhu kikigwa goya.
45 Abaho kochola na kusola vinyamkela
wayagwe saba wehile kubanza heyo, awo
wokwiza na kukala mumo. Avo ugima wa
munhu ayo wokuwa wiha kubanza aho
haichanduso. Kino acho chonda kiwalaw-
ilile wanhu walukolo luno lwihile."

Mamake Yesu na ndugu zake Yesu
Mlk 3:31-35; Luk 8:19-21

46 Yesu viyakalile yang'hali kolonga na
wanhu, mamake na ndugu zake weza,
wema kunze walonda kulonga nayo.
47 Avo munhu imoja kamulongela, "Go
mkulu, mamako na ndugu zako wema
kunze wolonda kulonga na gweye."
48 Yesu kamwidika, "Mamangu ayo
nani? Na ndugu zangu awo kina nani?"
49 Abaho kawagolosela mkono wanahina
zake, kalonga, "Lola! Wano awo mamangu
na ndugu zangu!
50 Munhu yoyose yotenda gaja
golondigwa na Tatangu yeli kuulanga,
ayo mamangu na ndugu zangu na lumbu
jangu."

13

Lusimo lwa munhu yohanda
Mlk 4:1-9; Luk 8:4-8

1 Siku didija Yesu kalawa mng'anda, ka-
chola kumgwazo wa lamba, ako kakala
hasi na kufundiza.

2 Lunhu lwa wanhu lumzunguluka Yesu
mbaka kengila mwiingalawa na kukala
mumo, na wanhu wose wakala kumgwazo
wa lamba.
3 Kawalongela mbuli nyingi kwa simo.
"Kukala na munhu kachola kuhanda
mbeyu.
4 Viyakalile komiza, mbeyu ziyagwe zila-
galila mnzila, ndege weza na kuzija.
5 Ziyagwe zilagalila mgamabwe hakalile
na udongo mdodo. Zota himahima kwav-
ija udongo ukala mdodo.
6 Lakini zuwa vidilawile, mimea inyala
kwavija imizizi haingile hasi.
7 Mbeyu ziyagwe zilagalila mvisolo va
miba, miba ayo ikula na kuizonga imimea.
8 Lakini mbeyu ziyagwe zilagalila hanhu
heli na udongo unogile, zota zikula na
kulela mbeyu nyingi kubanza zija zi-
handigwe, ziyagwe zilela gana dimoja,
ziyagwe zilela malongo sita, na ziyagwe
malongo madatu."
9 Yesu kamambukiza kwa kulonga,
"Munhu yeli na magwiti yahulike."

Kilamuso cha simo
Mlk 4:10-12; Luk 8:9-10

10 Abaho wanahina zake wamcholela
Yesu wamuuza, "Habali kolonga na wanhu
kwa simo?"
11 Yesu kawedika, "Mweye mumweda
kuzijuwa mbuli zifisigwe za Undewa wa
kuulanga, lakini kumwao awo haili vivo.
12 Kwavija munhu yoyose yeli na kinhu
kokongezelwa ng'hani, lakini ija yeliduhu
kinhu kobokigwa hata kija kidodo kiyeli
nacho.
13 Kilamuso cha kulonga kwa simo,
muladi walole lakini sekewone, na wa-
tegeleze lakini sekewahulike hebu ku-
juwa.
14 Avo kilawilile kiyalongile mtula ndagu
wa Mulungu Isaya,
'Kutegeleza motegeleza, lakini honda mu-
juwe bule,
kulola molola, lakini hamona bule.
15 Kwavija mizoyo ya wanhu wano midala,
na magwiti gao hagahulika vinogile,
na wafing'hiliza meso gao.
Buleavo, meso gao gahalolile,
magwiti gao gahahulike,
nzewele zao zahajuwile,
na wahanibwelele niye, Mulungu kolonga,
na niye nahawahonyile.' "
16 Yesu kalonga kabili, "Lakini mweye
mumweda! Kwavija meso genu golola na
magwiti genu gohulika.
17 Nowalongeleni ukweli, watula ndagu
bwando wa Mulungu na wanhu bwando
wa Mulungu walonda ng'hani kugona gaja
gomona mweye, lakini hawagonile bule,
hebu kuhulika gaja gomuhulika mweye,
lakini hawahulike bule.

Yesu kofambula lusimo lwa munhu yohanda
Mlk 4:13-20; Luk 8:11-15

18 "Tegelezeni na muifunze fambulo da
lusimo lwa munhu yohanda.
19 Munhu yoyose youhulika usenga
wa Undewa wa Mulungu lakini hau-
juwa, kaigala na mbeyu zilagalile mnzila.
Mwenembago kokwiza na kusola gaja
gahandigwe muumoyo wake.
20 Mbeyu zilagalile mgamabwe ziigala
na munhu youhulika usenga na bahaja
viyoubokela kodeng'helela,
21 lakini kwavija kaduhu mizizi, kogen-
delela kwa kipindi kidodo. Avo yahagaya
na kudununzika mbuli ya usenga awo kob-
wela kukisogo.
22 Mbeyu zilagalile mna ivisolo va miba
ziigala na munhu youhulika usenga, lakini
mbuli ya magayo ga ugima uno na kulonda
utajili youzonga uusenga, nayo halela
matunda.
23 Mbeyu zilagalile muudongo unogile
ziigala na munhu youhulika usenga na
kuujuwa. Ayo kolela ng'hani kubanza
mbeyu zija zihandigwe, imoja gana di-
moja, iyagwe malongo sita na iyagwe mal-
ongo madatu."

Lusimo lwa sani

24 Yesu kawalongela lusimo luyagwe,
"Undewa wa kuulanga uigala na gaja
galawilile kwa munhu yahandile mbeyu
inogile mumgunda wake.
25 Kilo kimoja, wanhu viwawasile,
munhu yamwihile keza na kuhanda sani
hagati ya uhemba abaho kasegela.
26 Uhemba viukulile na kusonga kuza-
miza, sani nayo yoneka.

27 Wasang'hanaji zake wamgendela wa-
mulongela, ‘Go mkulu, gweye kuhanda
mbeyu inogile mumgunda wako. Lelo sani
ilawa kwahi?’
28 Mkulu ayo kawedika, ‘Ija yanihile
heyo yatendile vivo.’ Wamuuza, ‘Kolonda
tuchole tukaing'ole isani?’
29 Kawedika, ‘Bule, kwavija mwa-
hang'ola sani modaha kung'ola na
uuhemba.
30 Lekeni uhemba na sani vikule hamoja
mbaka kipindi cha kusenga. Baho nowa-
longela wasengaji wasonge kuikanha
isani na kuifunga makinza na kuisoma
moto, abaho wausole uhemba na kwika
kudikanho jangu.’ ”

Lusimo lwa mbeyu ndodo
Mlk 4:30-32; Luk 13:18-19

31 Yesu kawalongela lusimo luyagwe,
“Undewa wa kuulanga uigala na kija ki-
lawilile kwa munhu yahandile mbeyu
ndodo mumgunda wake.
32 Yenyego ndodo kubanza mbeyu zose
zilimumgunda, lakini yahakula, yokuwa
mbiki mkulu kubanza yose ihandigwe
mumgunda, mbaka ndege wokwiza na
kuzenga mvulu mna gamatambi gake.”

Lusimo lwa usasu
Luk 13:20-21

33 Yesu kawalongela lusimo luyagwe,
“Undewa wa kuulanga uigala na kija ki-
lawilile kwa mtwanzi yasolile sasu na
kuitibwiliza hamoja na madebe mabili ga
usage mbaka usage wose usasa.”

Yesu kofundiza wanhu kwa simo
Mlk 4:33-34

34 Yesu kalulongela lunhu gano gose kwa
simo. Halongile nao mbuli yoyose bila
simo.
35 Katenda gano muladi galawilile gaja
gayalongile mtula ndagu wa Mulungu,
“Nolonga nao kwa simo,
Nowalongela mbuli zifisigwe kusongela
kuumbigwa kwa isi.”

Yesu kofambula lusimo lwa sani

36 Yesu viyalulekile lunhu lwa wanhu na
kwingila mng'anda, wanahina zake wam-
cholela wamulongela, “Tulongele fambulo
da lusimo lwa sani ili mumgunda.”
37 Yesu kawedika, “Munhu yahandile
mbeyu inogile ayo Mwana wa Munhu.
38 Mgunda ayo isi, mbeyu inogile awo
wanhu waja Undewa wa Mulungu uli wao,
na sani awo wanhu waja weli wa ija Imdu-
muka.
39 Ija yamwihile yahandile sani ayo
Mwenembago. Kusenga ayo siku ya
kimambukizo, na wasengaji ni wasenga
wa kuulanga.
40 Kamba vija sani viikigwa hamoja na
kusomigwa moto, vivo vonda ilawilile
mna isiku ya kimambukizo cha isi.
41 Mwana wa Munhu kowatuma
wasenga zake wa kuulanga wawagole
na wawalave Muundewa wake wanhu
wowahonza wayagwe watende nzambi na
wose wayagwe wotenda gehile.
42 Wasenga wa kuulanga wowapigisa
mna umoto, mumo wolila na kudafuna
meno.
43 Abaho wanhu wanogile mgameso ga
Mulungu wong'ala kamba zuwa Muun-
dewa wa Tatao. Yeli na magwiti yahulike.”

Lusimo lwa ngama ifisigwe

44 “Undewa wa kuulanga uigala na
zahabu ifisigwe mumgunda. Munhu
imoja kaiyona abaho kaifisa kabili, na
kwa deng'ho kulu diyakalile najo kachola
kuuza vose viyalinavo abaho kaugula
mgunda uja.”

Lusimo lwa lulu

45 “Vivija Undewa wa Mulungu uigala na
munhu yozahila lulu inogile,
46 viyaiyonile lulu imoja inogile ng'hani,
kachola na kuuza kila kinhu kiyalinacho,
muladi yaigule lulu ayo.”

Lusimo lwa lwavu

47 “Vivija Undewa wa kuulanga uigala
na wavuwa somba wategile lwavu lwao
mdilamba na kunamata somba wodigwa
na howodigwa.
48 Lwavu vilumemile, walukwega
kuimwhani, wakala hasi na kusonga
kusagula, somba wodigwa waweka
mvigelo vao na waja hawadigwa wawasa.
49 Avo vondaiwe mna isiku ya kimam-
bukizo cha isi, wasenga wa kuulanga wok-
wiza na kuwabagula wanhu wehile hagati
ya wanogile,

50 na wanhu wehile wokwasigwa muumoto, ako wolila na kudafuna meno gao."

Mafundizo ga sambi na ga umwaka

51 Yesu kawauza, "Vino muzijuwa mbuli zino zose?"
Wamwidika, "Ona."
52 Avo kawalongela, "Mfundiza yoyose wa Malagizo ga Musa yahawa mwanahina wa Undewa wa kuulanga koigala na munhu mwene ng'anda, yolava vinhu va sambi na va umwaka kulawa mna digati jake da kwikila vinhu."

Yesu kolemigwa ako Nazaleti
Mlk 6:1-6; Luk 4:16-30

53 Yesu viyamambukize kuwalongela simo azo, kasegela hanhu aho
54 na kachola ukayake. Kafundiza mna izing'anda za kumpula Mulungu, na waja wamuhulike wakanganya. Waiuza, "Kazipata kwahi nzewele zino? Kaupata kwahi udahi wa kutenda unzonza uno?
55 Vino ino siyo mwanage fundi selemala? Vino ino siyo mwanage Malia? Vino ndugu zake siyo Yakobo na Yusufu na Simoni na Yuda?
56 Vino lumbu zake hawakala bahano bule? Gano gose kagapata kwahi?"
57 Avo wamulema.
Yesu kawalongela, "Mtula ndagu kotegelezigwa kila hanhu, lakini hategelezigwa ukayake na mna ulukolo lwake mwenyego."
58 Kwavija wanhu wakala waduhu kutamanila, Yesu hatendile unzonza ng'hani hanhu aho.

14

Ifa ya Yohana Mbatizaji
Mlk 6:14-29; Luk 9:7-9

1 Mna ikipindi acho Mndewa Helode kakala mkulu wa isi ya Galilaya, viyazihulike mbuli za Yesu,
2 kawalongela wasang'hanaji zake, "Munhu ino ayo Yohana Mbatizaji, kazilibuka kulawa kwa wafile, lekaavo kana udahi wa kutenda unzonza."
3 Kwavija Helode ayo yalagize Yohana yagogigwe na yagodekigwe. Katenda avo mbuli ya Helodiya mwehe wa Filipo, mdodo wake.
4 Kwavija Yohana Mbatizaji kamulongela Helode, "Havinogile gweye kumsola Helodiya!"
5 Helode kalonda kumkoma Yohana, lakini kawadumba wanhu, kwavija wamtogola Yohana kamba mtula ndagu wa Mulungu.
6 Mna isiku ya kukumbuka kuvumbuka kwa Helode, mndele wa Helodiya kavina mgameso ga wanhu. Helode kanogelwa ng'hani,
7 mbaka kaiduila, "Nokugwaa chochose chondaupule!"
8 Kwa kufunzigwa na mamake, kalonga, "Nigwelele sambi baha pala da Yohana Mbatizaji mditanda!"
9 Mndewa kona usungu, lakini kwavija kakala yaiduile mgameso ga wanhu wagonekigwe, avo kalagiza wamgwelele.
10 Kalagiza Yohana yakanhigwe pala ako mkifungo.
11 Pala jake digaligwa mditanda, wamgwelela mndele ayo, nayo kamgalila mamake.
12 Wanahina zake Yohana wachola kulusola lukuli lwake, waluzika, abaho wachola kumulongela Yesu.

Yesu kowagwaa lujo lunhu lwa wanhu
Mlk 6:30-44; Luk 9:10-17; Yoh 6:1-14

13 Yesu viyagahulike gago, kasegela hanhu aho kwa ngalawa, kachola hanhu heliduhu wanhu. Wanhu viwahulike, walawa mmabuga gao wamkweleleza kwa magulu.
14 Yesu viyahumuluke mwiingalawa, kaluwona lunhu mkulu lwa wanhu, kawonela bazi, kawahonya wanhu wakalile watamu.
15 Viivikile ichungulo wanahina zake wamcholela, wamulongela, "Hano hatwili twa kuluwala na zuwa dohonga, waleke wanhu wachole kuna ivijiji wakagule lujo."
16 Yesu kawedika, "Habali wachole? Mweye wagweleleni lujo!"
17 Awo wamwidika "Tunago magate matano na somba wabili."
18 Yesu kawalongela, "Ngalileni hano."
19 Kawalongela wanhu wakale hasi mna gamajani. Abaho kasola magate matano na waja iwasomba wabili. Kalola

uchanha kamgwaa nhogolwa Mulungu, kagabanzula gaja gamagate kawagwaa wanahina zake wawagolele wanhu.
20 Wanhu wose waja na kwiguta. Abaho wanahina zake wadondola magate gasigale na iwasomba na kumemeza vigelo longo na vibili.
21 Wahaleka watwanzi na wana, wambigalo waiyeka wadile wakala kamba elufu tano.

Yesu kotembela uchanha mgamazi
Mlk 6:45-52; Yoh 6:15-21

22 Yesu viyakalile kowalaga wanhu, kawalongela wanahina zake wengile mwiingalawa wamulongolele wachole mwambu wa lamba.
23 Viyamambukize kuwalaga wanhu, kakwela yaiyeka kukigongo kumpula Mulungu. Viivikile ichungulo kakala kuko yaiyeka.
24 Kipindi acho ngalawa ikala hagati ya lamba, kuno yozoligwa na ng'humbi, kwavija beho dikala doisung'ha.
25 Nzogolo zikwika, Yesu kawagendela kuno kotembela uchanha mgamazi.
26 Wanahina zake viwamone kotembela uchanha mgamazi, wadumba walonga, “Mzimu!” na wakemelela kwa bwembwe.
27 Bahaja Yesu kawalongela, “Gangamaleni! Iyo nene! Sekemudumbe!”
28 Petulo kamulongela, “Mndewa, kamba ayo gweye, longa nize kumwako kwa kutembela uchanha mgamazi.”
29 Yesu kamwidika, “Izo!” Petulo kahumuluka mwiingalawa, kasonga kutembela uchanha mgamazi kumcholela Yesu.
30 Lakini viyone beho kadumba na kasonga kudidimila, kakemelela, “Mndewa, mhonye!”
31 Bahaja Yesu kagolosa mkono wake kamgoga, kamulongela, “Gweye utamanila kidogo! Habali kokona shaka?”
32 Viwakwelile mwiingalawa, beho najo dinyamala tuluu.
33 Wanahina wakalile mwiingalawa wamtambikila Yesu, walonga, “Kweli gweye kwa Mwana wa Mulungu!”

Yesu komuhonya mtamu ako Genesaleti
Mlk 6:53-56

34 Waloka umwambu wa lamba na kuvika isi ya Genesaleti.
35 Wanhu viwamone Yesu wamjuwa. Avo wazibwililisa mbuli zake mvijiji vili mmabehi, wanhu wamgalila Yesu waja wakalile watamu.
36 Wampula yawaleke watamu wakwase mhindo ya kiwalo chake, na wose wakwasile wahona.

15

Mafundizo ga wahenga
Mlk 7:1-13

1 Abaho Mafalisayo wayagwe na wafundiza Malagizo ga Musa walawile Yelusalemu wamcholela Yesu wamuuza,
2 “Habali wanahina zako hawakweleleza mafundizo gatugweleligwe na wahenga zetu? Hawasunha makono gao kamba viilondeka wang'hali hawanakuja.”
3 Yesu kawedika, “Habali hamugagoga malagizo ga Mulungu ila mogagoga mafundizo genu wenyego?
4 Mulungu kalonga, ‘Mtegeleze tatako na mamako na munhu yoyose yonda yamulige tatake hebu mamake kolondeka yakomigwe.’
5 Lakini mweye mofundiza, kamba munhu kana kinhu chochose kodaha kumtaza tatake hebu mamake, lakini kolonga, ‘Kinhu kino nimulavila Mulungu.’
6 Munhu ayo halondeka kumtegeleza tatake hebu mamake, kwa kutenda avo hamugatonga malagizo ga Mulungu, kwa kukweleleza mafundizo genu wenyego.
7 Mweye mwa wanafiki! Kumbe mtula ndagu wa Mulungu Isaya kalagula goya mbuli ya mweye!
8 Mulungu kalonga, ‘Wanhu wano
wonitegeleza kwa mbuli zao,
lakini mizoyo yao yakutali na niye.
9 Wao wonitambikila bule,
kwavija wofundiza mafundizo ga wanhu
na kugatenda kamba malagizo
gangu!’ ”

Vinhu vimgela munhu dikwe
Mlk 7:14-23

10 Yesu kalukema lunhu lwa wanhu, kalulongela, “Tegelezeni na muvijuwe!
11 Kuduhu kinhu kingila mmulomo chodaha kumgela munhu dikwe, lakini kija kilawa mmulomo wa munhu acho kimgela munhu dikwe.”

12 Abaho wanahina zake Yesu wamcholela wamuuza, “Vino kuvijuwa kamba Mafalisayo viwahulike mbuli ziulongile wehilwa?”
13 Yesu kawedika, “Mbiki wowose hauhandigwe na Tatangu wa kuulanga wong'oligwa.
14 Sekemuwatonge! Awo walangulizi hawalola wa wanhu hawalola, kamba munhu halola komulongoza munhu halola miyage, wose wabili wotumbukila mdikolombo.”
15 Petulo kamulongela, “Tufambulile ulonzi awo.”
16 Yesu kawalongela, “Vino na mweye mung'hali hamujuwile?
17 Mweye hamujuwile bule? Kinhu kingila mmulomo wa munhu chochola mna iinda, abaho cholawa kunze?
18 Lakini vija vilawa mmulomo, volawa muumoyo, navo vivo vimgela munhu dikwe.
19 Kwavija muumoyo wa munhu, mumo mulawa magesa gehile, ubavi, ukomaji, ugoni, kuwalonga wayagwe vihile, uvizi na nzambi.
20 Gano gago gomgela munhu dikwe, lakini kuja bila kusunha makono hakumgela munhu dikwe.”

Kutamanila kwa mtwanzi
Mlk 7:24-30

21 Yesu kahalawa hanhu aho kachola mwiimbaka ili behi na kudibuga da Tilo na Sidoni.
22 Mtwanzi imoja Mkaanani wa isi ayo kamcholela kuno kotowa nyangi, kamulongela, “Go mkulu, Mwana wa Daudi! Nyonele bazi mndele wangu kana kinyamkela komgaza ng'hani.”
23 Lakini Yesu hamwidike mbuli. Wanahina zake wamcholela Yesu wampula, “Mulongele yasegele! Kwavija kotukweleleza na kotutowela mizangi!”
24 Yesu kawedika, “Nhumigwa kwa wanhu wa isi ya Izilaeli weli kamba ng'hondolo wapotele.”
25 Mtwanzi ayo keza kamfugamila kamulongela, “Go mkulu, nhaze!”
26 Yesu kamwidika, “Havinogile bule kusola lujo lwa iwana na kuwapigisila umbwa.”
27 Mtwanzi ayo kamwidika, “Ona, go mkulu, lakini hata umbwa woja kija kilagale hasi mmeza ya wakulu zao.”
28 Yesu kamwidika, “Gweye kwa mtwanzi utamanila ng'hani! Kiulondile kotendiligwa.” Bahaja mndele wake kahona.

Yesu kowahonya wanhu wengi

29 Yesu kahalawa hanhu aho, kachola kumgwazo wa lamba da Galilaya. Kakwela kukigongo kakala hasi.
30 Lunhu lwa wanhu lumcholela na wamgalila wanhu wakalile mbetembete, wasuwameso, walemale, wanhu hawalonga na wanhu wengi watamu, waweka haulongozi wake, nayo kawahonya.
31 Wanhu wakanganya viwone wanhu hawalonga wolonga, walemale wahona, mbetembete wotembela na wasuwameso wolola, nao wamgwaa nhogolwa Mulungu wa Izilaeli.

Yesu kowagwaa lujo lunhu luyagwe
Mlk 8:1-10

32 Yesu kawakema wanahina zake, kalonga, “Nowonela bazi wanhu wano, kwavija wakala na niye siku ndatu na waduhu lujo. Silonda niwaleke wachole na nzala, sekewasinduke mnzila.”
33 Wanahina zake wamuuza, “Hano hatwili twa kuluwala, togapata kwahi magate ga kuwagwaa wanhu wose wano waje?”
34 Yesu kawauza, “Mna magate mangapi?”
Wamwidika, “Saba na visomba vidoododo kidogo.”
35 Avo Yesu kawalongela wanhu wakale hasi.
36 Kasola gamagate saba na waja iwasomba, kamgwaa nhogolwa Mulungu, kagabanzula gamagate, kawagwaa wanahina zake, nao wawagolela wanhu.
37 Wose waja na kwiguta. Abaho wanahina zake wadondola vija visigale na kumemeza vigelo saba.
38 Wambigalo wadile wakala elufu nne, watwanzi na wana hawapetigwe bule.
39 Abaho Yesu kawalaga wanhu, kengila mwiingalawa, kachola mwiisi ya Magadani.

16

Wanhu wolonda vilaguso
Mlk 8:11-13; Luk 12:54-56

1 Mafalisayo na Masadukayo wayagwe
wamcholela Yesu walonda kumgeza,
wampula yawalagusile kilaguso kulawa
kuulanga.
2 Yesu kawedika, “Zuwa dahahonga,
molonga, ‘Honoga, kwavija ulanga
mdung'hu.’
3 Na imitondo molonga, ‘Lelo mvula
kotowa, kwavija ulanga mdung'hu na
mawingu totolo.’ Modaha kujuwa ulanga
viuli, lakini hamujuwa vilaguso va kipindi
acho.
4 Lukolo lwa sambi lwihile na luliduhu
kutamanila molonda kilaguso! Lakini
kuduhu kilaguso chonda mugweleligwe
kubanza kija cha Yona.”

Yesu kawaleka baho, kasegela.

Usasu wa Mafalisayo na Masadukayo
Mlk 8:14-21

5 Wanahina zake viwalokile umwambu
uyagwe wa lamba, wakala waisemwile ku-
sola magate.
6 Yesu kawalongela, “Muiteganye na
mkale meso na usasu wa Mafalisayo na
Masadukayo.”
7 Wasonga kuilongela wenyego, “Ko-
longa vino kwavija hatusolile magate.”
8 Yesu kajuwa kija kiwakalile wolonga,
kawauza, “Mweye mutamanila kidogo, ha-
bali molongelela mbuli za kuwa bule mag-
ate?
9 Mung'hali hamuvijuwile? Vino
hamukumbuka vinigabanzule gamagate
matano na kuwagwaa wanhu elufu tano?
Vino mmemeza vigelo vingapi?
10 Na vivija gaja magate saba kwa wanhu
elufu nne? Vino, mmemeza vigelo vin-
gapi?
11 Vino hamujuwile vilihi kamba sikalile
nolonga mbuli ya magate? Muiteganye na
usasu wa Mafalisayo na Masadukayo!”
12 Baho wanahina wajuwa kamba Yesu
hawazumile waiteganye na usasu wa
magate, ila mafundizo ga Mafalisayo na
Masadukayo.

Petulo kolonga Mwana wa Munhu ayo nani
Mlk 8:27-30; Luk 9:18-21

13 Yesu viyavikile mwiisi ya Kaisalia
Filipi, kawauza wanahina zake, “Vino,
wanhu wolonga Mwana wa Munhu ayo
nani?”
14 Wamwidika, “Wayagwe wolonga
Yohana Mbatizaji, wayagwe wolonga
Eliya, kuno wayagwe wolonga Yelemia na
wayagwe wolonga imoja wa watula ndagu
wa Mulungu.”
15 Yesu kawauza, “Na mweye molonga
niye na nani?”
16 Simoni Petulo kamwidika, “Gweye
kwa Kilisito, Mwana wa Mulungu yeli
mgima.”
17 Yesu kamwidika, “Kumweda gweye
Simoni, mwanage Yohana, kwavija mbuli
yuulongile hufunzigwe na munhu, ila
ilawa kwa Tatangu yeli kuulanga.
18 Niye nokulongela, Petulo, gweye kwa
dibwe kulu na uchanha mwa dibwe dino
nozenga kanisa jangu, hata ifa haidaha
bule kudihuma.
19 Nokugwaa luvugulo lwa Undewa wa
kuulanga, chochose chondaufunge mwiisi
chofungigwa kuulanga, na chochose chon-
daufungule mwiisi chofunguligwa kuu-
langa.”
20 Abaho Yesu kawazuma wanahina
zake sekewamulongele munhu yoyose
kamba heyo kakala Kilisito Mkombola.

Yesu kolonga mbuli ya kugaya na ifa yake
Mlk 8:31-9:1; Luk 9:22-27

21 Kulawa baho, Yesu kawalongela
wanahina zake fulu ipile, “Nolondeka
kuchola Yelusalemu, kuko nodununzigwa
ng'hani mmakono ga wavele, wakulu
wa walava nhosa na wafundiza Malag-
izo. Ako nokomigwa na siku da kadatu
nozilibuka.”
22 Petulo kamsola Yesu kumgwazo ka-
songa kumkomhokela, “Bule, Mndewa!
Dino hadikulawilila bule!”
23 Yesu kahinduka, kamulongela Petulo,
“Segela kumwangu, Mwenembago! Gw-
eye kong'himila, kwavija hugesa ga Mu-
lungu, ila kogesa ga iwanhu.”

24 Abaho Yesu kawalongela wanahina
zake, “Munhu yoyose yolonda kwiza
kumwangu, yaileme mwenyego, yaupape
msalaba wake na yanikweleleze.
25 Kwavija munhu yoyose yolonda
kuukombola ugima wake kowagiza, lakini
munhu yoyose yowagiza ugima wake
mbuli ya niye koupata.
26 Vino munhu kopata choni kamba ya-
haipata isi yose, lakini kowagiza ugima
wake? Hebu munhu kolava choni yaupate
kabili ugima wake?
27 Kwavija Mwana wa Munhu kokwiza
muukulu wa Tatake hamoja na wasenga
wa kuulanga, abaho komgwaa kila munhu
nhunza yake iigalile na sang'hano yake.
28 Nowalongela ukweli, wanhu wayagwe
wemile hano, hondawafe bule, mbaka
vondawamone Mwana wa Munhu von-
dayeze muundewa wake.”

17

Yesu kogaluka kihanga
Mlk 9:2-13; Luk 9:28-36

1 Vizibitile siku sita, Yesu kamsola Petulo
na Yakobo na Yohana ndugu yake Yakobo,
kachola nao waiyeka kuna ulugongo lutali.
2 Viwakalile wolola, Yesu kagaluka. Ki-
hanga chake king'ala kamba zuwa, na vi-
walo vake vikala vizelu chuwee kamba
mulenge.
3 Baho wanahina waja wadatu wamona
Musa na Eliya wolonga na Yesu.
4 Petulo kamulongela Yesu, “Mndewa,
vinoga tweye tukale hano! Kamba wa-
halonda nozenga viheha vidatu, kimoja
chako gweye, kimoja cha Musa na kimoja
cha Eliya.”
5 Viyakalile yang'ali kolonga, wingu
ding'alile diwagubika na sauti ilawa
mdiwingu ilonga, “Ino ayo Mwanangu
inimnogele. Mumtegeleze!”
6 Wanahina zake viwahulike vivo, wad-
umba ng'hani wagwa kingubanguba.
7 Yesu kawacholela kawakwasa kawa-
longela, “Inukeni, sekemudumbe!”
8 Viwalolile uchanha, hawamonile
munhu ila Yesu yaiyeka.
9 Viwakalile wohumuluka kulugongo,
Yesu kawazuma, “Sekemumulongele
munhu yoyose mbuli zino zimone, mbaka
Mwana wa Munhu vonda yazilibuke
kulawa kwa wafile.”
10 Abaho wanahina wamuuza, “Habali
wafundiza Malagizo ga Musa wolonga
Eliya kolondeka yeze tanhu?”
11 Yesu kawedika, “Kweli, Eliya kokwiza
tanhu, nayo kokwiza kutanda kila kinhu.
12 Lakini nowalongeleni, Eliya kamala
kwiza na wanhu hawamjuwile bule,
wamtendela viwalondile. Vivo vonda
wamdununze Mwana wa Munhu.”
13 Abaho wanahina zake wajuwa kamba
Yesu kakala kolonga mbuli ya Yohana
Mbatizaji.

Yesu komuhonya mbwanga yeli na kinyamkela
Mlk 9:14-29; Luk 9:37-43

14 Viwaluvikile lunhu lwa wanhu,
munhu imoja kamcholela Yesu, kamfugamila,
15 kamulongela, “Go mkulu, monele
bazi mwanangu, kana kisango na kogaya
ng'hani. Miyanza mingi kogwa muumoto
hebu mgamazi.
16 Nimgala kwa wanahina zako, lakini
hawadahile bule kumuhonya.”
17 Yesu kawedika, “Mweye lukolo lwi-
hile na luliduhu kutamanila! Ng'hale na
mweye mbaka lini? Nogela kitumbe kum-
gongo mbaka lini? Mgaleni hano imb-
wanga!”
18 Yesu kamkomhokela ikinyamkela,
nayo kamulawa mbwanga ayo, bahaja
kahona.
19 Abaho wanahina zake wamcholela
Yesu kinyelegezi wamuuza, “Habali tweye
hatudahile kumulava ikinyamkela?”
20 Yesu kawedika, “Kwavija mutamanila
kidogo. Nowalongeleni ukweli, mwahawa
na kutamanila kidogo kamba mbeyu
ndodo ya haladali, modaha kukilongela
kigongo kino, ‘Segela hano uchole haja!’
nacho chochola. Mwahatendile kila
kinhu!”
21 Kinyamkela kamba ino hadaha ku-
lawa mbaka upule na kufunga kuja.

Yesu kolonga kabili mbuli ya ifa yake
Mlk 9:30-32; Luk 9:43-45

22 Wanahina viwakalile hamoja kuko
Galilaya, Yesu kawalongela, “Mwana wa
Munhu kogeligwa mmakono ga wanhu,

23 nao womkoma, lakini siku da kadatu kozilibuka."
Wanahina zake wakala wanyunyuwale.

Kulipa kodi ya Ng'anda ya Mulungu

24 Yesu na wanahina zake viwavikile Kapelinaumu, wabokela kodi ya Ng'anda ya Mulungu wamcholela Petulo, wamuuza, "Vino mfundiza wenu kalipaga kodi ya Ng'anda ya Mulungu?"
25 Petulo kawedika, "Ona, kalipaga."
Petulo viyengile mng'anda, Yesu kasonga kulonga, "Simoni, gweye kogesaze? Wandewa wa isi wasolaga kodi na malipo kulawa kwa nani? Kwa wenekae hebu kwa wanhu baki?"
26 Petulo kamwidika, "Kwa wanhu baki."
Yesu kamwidika, "Vinoga, ino yofambula kamba wenekae hawalondeka kulipa.
27 Lakini hatulonda kuwagevuza wanhu wano. Avo chola kudilamba tega ndoano. Msole somba yonda yalongole kunamata, mbabazule umulomo na mgati yake kokona sente ya kulipa kodi ya Ng'anda ya Mulungu, yangu niye na gweye. Isole kalipile kodi yetu."

18

Nani yeli mkulu
Mlk 9:33-37; Luk 9:46-48

1 Kipindi acho wanahina wamcholela Yesu, wamuuza, "Nani yeli mkulu Muundewa wa kuulanga?"
2 Yesu kamkema mwana mdodo, kamwimiza haulongozi wao,
3 kalonga, "Nowalongeleni ukweli, kamba mwahaleka kugaluka na kuigala na mwana mdodo, hamkwingila ng'o Muundewa wa kuulanga.
4 Munhu yoyose yoihumulusa kamba mwana ino ayo mkulu kubanza wose Muundewa wa kuulanga.
5 Yoyose yombokela mwana mdodo kamba ino kwa twaga jangu, kombokela niye.

Vinhu vimuhonza munhu yatende nzambi
Mlk 9:42-48; Luk 17:1-2

6 "Munhu yoyose yonda yamuhonze imoja wa wadodo wano wonitogola, yatende nzambi yokuwa vinoga munhu ayo yagodekigwe dibwe kulu da kudugila msingo na yasigwe mbahali. 7 Mogaya wanhu wa mwiisi mbuli ya gaja gowatenda wanhu wagize kutamanila kwao! Magayo golondeka galawilile lakini kogaya munhu ija yonda yatende galawilile.
8 "Kamba mkono wako hebu mgulu wako wahakuhonza utende nzambi ukanhe uwase! Yokuwa vinoga kwingila kuna uugima wa mazuwa gose na mkono hebu mgulu, kubanza kwingila na makono mabili hebu magulu mabili na kwasigwa mna umoto wa jehanamu.
9 Kamba siso jako dahakuhonza utende nzambi, ding'ole na ujase! Yokuwa vinoga gweye wingile kuna uugima wa mazuwa gose na siso dimoja kubanza kuwa na meso mabili na kwasigwa muumoto wa jehanamu.

Lusimo lwa ng'hondolo yapotele.
Luk 15:3-7

10 "Iteganyeni sekemumbeze imoja wa wadodo wano. Kwavija nowalongeleni wasenga wa kulanga wolola kihanga cha tatangu yeli kuulanga.
11 Kwavija Mwana wa Munhu keza kukikombola kija kipotele.
12 "Mogesaze? Kamba munhu kana ng'hondolo gana dimoja, na ng'hondolo imoja kapotela, avo hawaleka waja malongo tisa na tisa mna ikigongo na kuchola kumzahila ija ng'hondolo yapotele?
13 Nowalongeleni ukweli yahampata, kodeng'helela ng'hani kubanza waja malongo tisa na tisa walekile kupotela.
14 Vivija Tata yeli kuulanga halonda hata imoja wa wadodo wano yapotele.

Kumtaza ndugu yatendile nzambi

15 "Kamba ndugu yako yahakutendela gehile. Chola ukamzume, heyo na gweye muli mwiiyeka. Yahakutegeleza, kumpata ndugu yako.
16 Yahalema kukutegeleza, msole munhu imoja hebu wabili hamoja na gweye, ili chochose kilongigwa kitogoligwe na wanhu wabili hebu wadatu.
17 Kamba yahalema kuwategeleza, walongele wanhu wamtogole Yesu, vivija yahalema kuwategeleza, muleke yawe

kumwako kamba mmhazi hebu mbokela kodi.
18 “Nowalongeleni, jojose dondamudifunge mwiisi dofungigwa kuulanga, na jojose dondamfungule mwiisi dofunguligwa kuulanga.
19 “Nowalongeleni kabili, wanhu wabili kumwenu mweye wahaitogolela mwiisi kupula kinhu chochose, Tatangu yeli kuulanga kowatendela.
20 Kwavija kokose konda waiting'hane wanhu wabili hebu wadatu kwa twaga jangu, niye na hamoja nao.”

Lusimo lwa msang'hanaji yeliduhu bazi

21 Abaho Petulo kamcholela Yesu kamuuza, “Mndewa, kamba ndugu yangu yahanhendela vihile, ngele kumgongo miyanza mingapi? Mbaka miyanza saba?”
22 Yesu kamwidika, “Nokulongela siyo miyanza saba, lakini saba miyanza malongo saba,
23 kwavija Undewa wa Mulungu uigala na Mndewa yalondile kupeta sente zake na wasang'hanaji zake.
24 Viyasongile kupeta sente, kagaligwa munhu imoja yakalile kodaigwa talanta elufu kumi.
25 Msang'hanaji ayo kakala kaduhu kinhu cha kumulipa, avo mndewa kalagiza yauzigwe, heyo, mwehe wake na wanage na vose viyalinavo muladi yalipe dideni.
26 Msang'hanaji ayo kamfugamila kampula, ‘Go mkulu, nibetele kwa kufunga umoyo nokuliha kila kinhu!’
27 Mndewa ija kamonela bazi, avo kamulekelela dideni dija na kamuleka yachole.”
28 “Abaho munhu ija viyasegela kamting'hana msang'hanaji miyage yakalile komdai sente gana dimoja, kamgoga kasonga kumbota isingo kuno kolonga, ‘Liha sente yangu.’
29 Msang'hanaji miyage kamfugamila, kampula, ‘Nibetele kwa kufunga umoyo nokuliha!’
30 Lakini kalema, kachola na kumgodeka miyage mkifungo mbaka vonda yalihe deni dija.
31 Wasang'hanaji wayage viwonile kija kilawilile wona usungu, wachola kumulongela mndewa mbuli zose zilawilile.
32 Avo mndewa kamkema msang'hanaji ayo, kamulongela. ‘Gweye kwa msang'hanaji wihile, niye nikulekelela deni jako kwavija kunipula nhende vivo.
33 Kulondeka umonele bazi msang'hanaji miyago kamba niye vinikonele bazi.’
34 Mndewa wake kagevuzika ng'hani, kamgodeka mkifungo mbaka vondayalihe deni jose.”
35 Yesu kamambukiza, “Vino vivo Tatangu yeli kuulanga vonda yawatendeleni mweye, kamba hamuzigela kumgongo mbuli za ndugu zenu kwa mizoyo yenu yose.”

19

Yesu kofundiza mbuli ya nyasa
Mlk 10:1-12

1 Yesu viyamambukize kulonga mbuli azo, kasegela isi ya Galilaya na kachola mwiisi ya Yudea, kuna umwambu wa lwanda lwa Yolidani.
2 Lunhu mkulu lwa wanhu lumkweleleza, na kuko kawahonya wanhu wakalile watamu.
3 Mafalisayo wayagwe wamcholela Yesu na wamgeza kwa kumuuza, “Vino vinoga mbigalo kumwasa mwehe wake kwa mbuli yoyose?”
4 Yesu kawedika, “Vino hamugasomile bule Maandiko Gang'alile vigalonga kulawa kuna ichanduso, Mulungu kamuumba mbigalo na mtwanzi?
5 Avo Mulungu kalonga, ‘Kwa mbuli ayo mbigalo komuleka tatake na mamake nayo koilumba na mwehe wake, na wabili awo wokuwa kinhu kimoja.
6 Avo haweli wabili kabili lakini kinhu kimoja. Avo kiyalumbilize Mulungu, munhu sekeyakigole.’ ”
7 Mafalisayo wamuuza Yesu, “Habali Musa katugwaa lagizo kamba mbigalo kodaha kumgwaa kibua cha nyasa mwehe wake na kumwasa?”
8 Yesu kawedika, “Musa kawagwaa lagizo muwaleke wehe zenu kwavija mizoyo yenu midala, lakini havikalile vivo bule kipindi Mulungu viyaumbile isi.

9 Nowalongeleni, mbigalo yoyose yomwasa mwehe wake, na kumsola mtwanzi iyagwe, kotenda ugoni. Ila kodaha kumwasa mwehe wake kamba yahatenda ugoni."
10 Wanahina zake wamulongela, "Kamba vino vivo ili kwa mbigalo na mwehe wake, vinoga kuleka kusola."
11 Yesu kawedika, "Siyo kila munhu kodaha kuitogola mbuli ino, lakini waja wagweleligwe na Mulungu.
12 Kuna vilamuso vingi viwatenda wanhu waleke kusola, wayagwe waleligwa vivo, wayagwe watendigwa vivo na wanhu. Na wayagwe hawasola mbuli ya Undewa wa kuulanga. Lakini ija yodaha kugagoga mafundizo gano yagagoge."

Yesu kowatambikila wana wadodo
Mlk 10:13-16; Luk 18:15-17

13 Wanhu wayagwe wamgalila Yesu wana wadodo yawahagatile na kuwatambikila, lakini wanahina zake wawakomhokela.
14 Yesu kalonga, "Walekeni wana wadodo weze kumwangu sekemuwagomese, kwavija Undewa wa kuulanga wa wanhu kamba wana wano."
15 Kawahagatila, abaho kasegela hanhu aho.

Mbwanga tajili
Mlk 10:17-31; Luk 18:18-30

16 Mbwanga imoja kamcholela Yesu, kamuuza, "Mfundiza nhende choni kinogile niupate ugima wa mazuwa gose?"
17 Yesu kamulongela, "Habali koniuza mbuli ya kinhu kinogile? Kuna imoja yaiyeka yanogile. Wahalonda kwingila muugima wa mazuwa gose, gagoge malagizo ga Mulungu."
18 Kamuuza, "Malagizo gani?"
Yesu kamwidika, "Sekeukome, sekeutende ugoni, sekewibe, sekeulave usindila wa uvizi,
19 wategeleze tatako na mamako, na umnogele miyago kamba viuinogela mwenyego."
20 Mbwanga ayo kamwidika, "Malagizo gano gose nigagoga. Choni kiyagwe kinilondeka kutenda?"
21 Yesu kamulongela, "Wahalonda udahe kutenda goyolonda Mulungu, genda kachuuze vinhu vose viuli navo na ukawagwelele wakiwa zisente, na gweye kokuwa na utajili kuulanga, abaho wize unikweleleze."
22 Mbwanga ija viyahulike avo, kasegela kuno kanyunyuwala, kwavija kakala tajili ng'hani.
23 Abaho Yesu kawalongela wanahina zake, "Nowalongeleni ukweli, yokuwa vidala ng'hani kwa munhu tajili kwingila Muundewa wa kuulanga.
24 Nowalongeleni kabili, vibuha kwa ngamiya kubita mna ikizonzo cha sanzia, kubanza tajili kwingila Muundewa wa Mulungu."
25 Wanahina zake viwahulike avo, wakanganya ng'hani wamuuza, "Vino nani yonda yadahe kukomboligwa?"
26 Yesu kawalola bunhuu kawalongela, "Kwa munhu havidahika, lakini kwa Mulungu gose godahika."
27 Petulo kamwidika, "Lola tweye tuleka kila kinhu na kukukweleleza gweye. Avo topata choni?"
28 Yesu kawalongela, "Nowalongeleni ukweli, Mwana wa Munhu vondayakale mna ikigoda chake cha ukulu mna iisi yonda ize, mweye wanahina zangu longo na wabili mokala mna ivigoda va ukulu na kugatawala makabila longo na mabili ga Izilaeli.
29 Munhu yoyose yalekile ng'anda hebu ndugu hebu lumbu jake hebu tatake hebu mamake hebu wanage hebu migunda mbuli ya niye kobokela miyanza gana kwa vija viyelinavo, na koupata ugima wa mazuwa gose.
30 Lakini wanhu wengi weli wa ichanduso wokuwa wa ikimambukizo, na waja wa ikimambukizo wokuwa wa ichanduso.

20

Wasang'hanaji mumgunda wa mizabibu

1 "Undewa wa kuulanga uigala na kija kilawilile kwa munhu yeli na mgunda wa mizabibu, kalawa imitootondo ng'hani, kachola kugoneka wanhu wakasang'hane mumgunda wake.
2 Kailagana nao yawalipe sente kwa sang'hano ya siku dimoja, abaho kawagala mumgunda wake wakasang'hane.

3 Abaho saa ndatu kachola kudigulilo
kawavika wanhu wema aho waduhu
chakutenda.
4 Avo kawalongela, ‘Mweye vivija gen-
deni kumgunda wangu mukasang'hane na
nowalipa chochose cha kufaya.’
5 Avo wachola. Viivikile saa sita na saa
tisa imisi ayo mwene mgunda kachola ka-
tenda vivija viyatendile ichanduso.
6 Viivikile saa kumi na moja kachola
na kawavika wanhu wayagwe wema,
kawauza, ‘Habali mwima hano imisi yose
mduhu cha kusang'hana?’
7 Wanhu waja wamwidika, ‘Kwavija
kuduhu munhu yatugwelele sang'hano.’
Kawalongela, ‘Na mweye vivija mkasang'hane
kumgunda wangu wa mizabibu!’
8 “Viivikile ichungulo, munhu mwene
mgunda kamulongela mwamizi wake wa
mgunda, ‘Wakeme wanhu wasang'hane
na uwalipe sente zao, kusongela waja
wakimambukizo na waja wa ichanduso.’
9 Wanhu wasang'hane kusongela saa
kumi na moja, walipigwa kila munhu
sente imoja.
10 Avo waja wanduse kusang'hana vi-
wezile wagesa kamba wolipigwa sente
nyingi, lakini kila imoja wao kagweleligwa
sente imoja.
11 Wasola zisente na kusonga kum-
nung'unikila ija yawagoneke.
12 Walonga, ‘Wanhu wano wagonekigwe
kukimambukizo wasang'hana kwa saa
dimoja diiyeka, tweye tusang'hana siku
ngima mdizuwa, abaho kuwalipa vivija
viutulipile tweye!’
13 “Ija mwene mgunda kamwidika imoja
wao, ‘Mbwigangu tegeleza, niye sikubun-
zile bule. Vino hatuilagane nikulipe sente
imoja kwa kusang'hana siku dimoja?
14 Sola sente yako uchole, niye nino-
gelwa kumlipa munhu ino inimgoneke
kukimambukizo kamba vinikulipile gw-
eye.
15 Vino havinogile bule niye kutenda kija
kinilonda kwa sente zangu mwenyego?
Hebu gweye kokona migongo kwavija niye
nina moyo unogile?’ ”
16 Yesu kamambukiza kulonga, “Avo
wose weli wa ikimambukizo sambi
wokuwa wa ichanduso kumwande, na
wose weli wa ichanduso sambi wokuwa
wa ikimambukizo kumwande.”

Yesu kolonga mwanza wa kadatu mbuli ya ifa yake
Mlk 10:32-34; Luk 18:31-34

17 Yesu viyakalile kochola Yelusalemu,
kainega kumgwazo na wanahina zake
longo na wabili, kawalongela,
18 “Tegelezeni, tochola Yelusalemu, kuko
Mwana wa Munhu kogeligwa mmakono
ga wakulu wa walava nhosa na wafundiza
Malagizo ga Musa. Nao womtagusa yafe.
19 Na womwika mmakono ga Wam-
hazi, nao womzeha womtowa mbalati na
womkoma kwa kumuwamba mumsalaba,
lakini siku da kadatu kozilibuka.”

Kupula kwa mama
Mlk 10:35-45

20 Abaho mwehe wa Zebedayo na wan-
age wabili kamcholela Yesu, kamfugamila
kampula yamtendele kija kiyolonda.
21 Yesu kamuuza, “Kolonda choni?”
Kamwidika, “Chonde, nhogolela
wanangu wano wabili, imoja yakale
mwambu wa mkono wako wa kudila na
iyagwe mwambu wa mkono wako wa
kumoso muundewa wako.”
22 Yesu kawedika, “Hamkijuwile kinhu
kimpula, vino modaha kuking'wela kikasi
cha madununzo chonda niking'wele
niye?”
Wamwidika, “Todaha.”
23 Yesu kawalongela, “Kweli mok-
ing'wela kikasi changu, lakini naduhu
udahi wa kusagula nani yakale mwambu
wa mkono wangu wa kudila hebu wa
kumoso. Hanhu aho wekiligwa wanhu
wasaguligwe na Tatangu.”
24 Baho wanahina longo viwahulike
avo, wawagevuzikila ng'hani Yakobo na
Yohana.
25 Yesu kawakema wose hamoja kawa-
longela, “Mojuwa kamba wakulu wa
wanhu wa mwiisi wowalanguliza kwa
nguvu, na wakulu wao wana udahi.
26 Lakini haili vivo kumwenu. Munhu
yoyose yolonda kuwa munhu mkulu,
yawe msang'hanaji wa wose,
27 na munhu yolonda kuwa wa ichan-
duso, yawe mtumwa wa wose.

28 Kamba vija Mwana wa Munhu,
hezile kusang'hanilwa, lakini keza
kuwasang'hanila na kuulava ugima wake
kwa kuwakombola wanhu wengi."

Yesu kowahonya wasuwameso wabili
Mlk 10:46-52; Luk 18:35-43

29 Yesu na wanahina zake viwakalile
wosegela kudibuga da Yeliko, lunhu lwa
wanhu lumkweleleza.
30 Wanhu wabili wasuwameso wakalile
kumgwazo wa inzila, viwahulike Yesu ko-
bita, wasonga kukemelela, "Mwana wa
Daudi! Tonele bazi!"
31 Lunhu lwa wanhu luwakomhokela
luwalongela wanyamale. Lakini wagen-
delela kukemelela ng'hani, "Mwana wa
Daudi! Tonele bazi!"
32 Yesu kema kawakema kawauza,
"Molonda niwatendele choni?"
33 Wamwidika, "Go mkulu, tolonda ku-
lola!"
34 Yesu kawonela bazi kawakwasa meso
gao, bahaja wadaha kulola, nao wamk-
weleleza.

21

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa
ng'henze
Mlk 11:1-11; Luk 19:28-40; Yoh 12:12-19

1 Yesu na wanahina zake viwavikile
Yelusalemu, wachola Betifage kuna Ulu-
gongo lwa Mizeituni. Baho kawatuma
wanahina zake wabili wamulongolele,
2 kawalongela, "Gendeni kuna ikijiji kili
kuulongozi wenu, aho momvika mhunda
kafungigwa na mwanage kumgwazo. Wa-
funguleni mungalile hano.
3 Munhu yoyose yahawauza, mulonge-
leni, Mndewa kowalonda, nayo kowaleka
wachole."
4 Gano gatendeka muladi kiyalongile
mtula ndagu wa Mulungu kilawilile,
5 "Dilongele buga da Sayuni,
Lola, mndewa wako kokwiza!
Muhole na kakwela mhunda na
mwanage mhunda."
6 Avo wanahina wachola watenda vivija
viyawalongele Yesu watende.
7 Wamgala ija imhunda na mwanage,
watandika viwalo vao mmigongo wa waja
iwamhunda, na Yesu kakwela uchanha.
8 Lunhu lwa wanhu lwanzanza viwalo
vao mnzila kuno wayagwe wabena mi-
bunho na kuyanzanza mnzila muladi
yabite.
9 Wanhu wakalile kukisogo na kuulon-
gozi wa Yesu wakemelela,
"Yatogoligwe mwana wa Daudi!
Mulungu yamtambikile ija yokwiza kwa
twaga da Mndewa!
Mulungu yatogoligwe!"
10 Yesu viyengile Yelusalemu, wanhu
wose wa kudibuga wading'huka na
waiuza, "Ino ayo nani?"
11 Lunhu lwa wanhu lwidika, "Ino ayo
Yesu, mtula ndagu wa Mulungu kolawa
Nazaleti mwiisi ya Galilaya,"

Yesu kokwingila Mng'anda ya Mulungu
Mlk 11:15-19; Luk 19:45-48; Yoh 2:13-22

12 Yesu kengila Mng'anda ya Mulungu,
kawawinga wanhu wose wakalile wogula
na kuchuuza vinhu. Kazibidula meza za
wanhu wakalile wovunja sente na vigoda
va wanhu wakalile wochuuza njiwa.
13 Kawalongela, "Yandikigwa mna
Gamaandiko Gang'alile, 'Ng'anda yangu
yokuwa kae ya kupulila.' Lakini moitenda
mhango ya wabavi!"
14 Wasuwameso na wanhu mbetembete
wamcholela Yesu kuna Ing'anda ya Mu-
lungu, nayo kawahonya.
15 Wakulu wa walava nhosa na wa-
fundiza Malagizo ga Musa wagevuzika
viwonile mbuli za unzonza ziyakalile
yotenda Yesu na wana viwakalile
wokemelela Mng'anda ya Mulungu, "Yato-
goligwe Mwana wa Daudi!"
16 Avo wamuuza Yesu, "Vino kohulika
viwolonga wana wano?"
Yesu kawedika, "Mhulika, hamuga-
somile gaja Gamaandiko Gang'alile go-
longa, 'Muwafundiza wana na ving'hele
kulava nhogolwa inogile.' "
17 Yesu kawaleka na kachola Betania
kunze ya buga, kawasa kuko.

Yesu kouduila mbiki
Mlk 11:12-14; 11:20-24

18 Imitootondo, Yesu viyakalile kobwela
mna idibuga, kakala na nzala.
19 Behi na nzila kawona mbiki wa mtini
kaucholela, yalole kamba kodaha kupata

tunda jojose, lakini honile kinhu ila majani gaiyeka. Avo kaulongela, “Sekeulele matunda ng'o!” Bahaja mbiki awo unyala gogodaa.

20 Wanahina zake viwonile avo wakanganya ng'hani, waiuza, “Habali mbiki uno wa mtini unyala himahima?”

21 Yesu kawedika, “Nowalongeleni ukweli kamba mwahatogola na kuleka kunyawanyawa, modaha kutenda kamba kija kinitendile kwa mbiki uno wa mtini. Siyo kino kiiyeka, lakini modaha kukilongela kigongo kino, ‘Ng'oka ukayase mbahali,’ na yokuwa vivo.

22 Kamba mwahatogola, mobokela chochose chonda mupule.”

Mbuli ya udahi wa Yesu
Mlk 11:27-33; Luk 20:1-8

23 Yesu kengila Mng'anda ya Mulungu, na viyakalile kofundiza, wakulu wa walava nhosa na wavele wamwizila wamuuza, “Vino kotenda gano gose kwa udahi wa nani? Nani yakugwelele udahi uno wa kutenda gano?”

24 Yesu kawedika, “Nowauza mbuli imoja munilongele, na niye nowalongeleni kwa udahi wa nani notenda gano.

25 Nongeleni, vino udahi wa Yohana wa kubatiza ulawa kwahi? Ulawa kwa Mulungu hebu ulawa kwa wanhu?”

Wasonga kuilongela, “Twahalonga ulawa kwa Mulungu, kotuuza, ‘Habali hamumtogole Yohana?’

26 Lakini twahalonga, ‘Ulawa kwa wanhu,’ towadumba wanhu kwavija wose wamtogola Yohana kamba mtula ndagu wa Mulungu.”

27 Avo wamwidika Yesu, “Hatujuwile.”

Abaho Yesu kawalongela, “Na niye siwalongela bule notenda gano kwa udahi wa nani.”

Lusimo lwa wana wabili

28 “Mweye mogesaze? Munhu imoja kakala na wana wabili, kachola kwa ija mwana imkulu kamulongela, ‘Mwanangu, lelo chola ukasang'hane kumgunda wa mizabibu.’

29 Nayo kamwidika, ‘Sichola bule.’ Lakini kumwande kidogo kagimbula na kuchola.

30 Abaho tata ija kachola kwa mwana iyagwe kamulongela mbuli iija. Nayo kamwidika, ‘Ona tata nochola,’ lakini hacholile bule.

31 Avo nani mna iwana waja wabili yatendile kija kiyalondile tatao?”

Wamwidika, “Ija mwana imkulu.”

Avo Yesu kawalongela, “Nowalongeleni wabokela kodi na wagoni wowalongolela kwingila mna Undewa wa Mulungu.

32 Kwavija Yohana Mbatizaji keza kuwalagusila nzila inogile, na mweye hamumtogole lakini wabokela kodi na wagoni wamtogola. Vivija na mweye vimonile avo, hamulekile nzambi zenu na kumtogola.”

Lusimo lwa walimaji mumgunda wa mizabibu
Mlk 12:1-12; Luk 20:9-19

33 Yesu kalonga, “Tegelezeni lusimo luyagwe, kukala na munhu imoja mwene mgunda kahanda mizabibu mumgunda wake, kazungulusila lwigo, kahimba hanhu ha kukamila zabibu, kazenga lingo na kawakodisha walimaji. Abaho kafunga mwanza kachola isi ya kutali.

34 Msimu wa kubawa zabibu viuvikile, kawatuma wasang'hanaji zake kwa waja walimaji wamgalile zabibu kulawa mumgunda wake.

35 Walimaji waja wawagoga wasang'hanaji awo, imoja wamtowa, iyagwe wamkoma, na iyagwe wamtowa mabwe.

36 Kawatuma kabili wasang'hanaji wayagwe, wengi kubanza waja waichanduso, walimaji awo wawatendela vivija.

37 Kukimambukizo kamtuma mwanage, kalonga, ‘Ino womtegeleza kwavija mwanangu.’

38 Lakini walimaji viwamonile mwanage, wailongela, ‘Ino ayo muhazi lekeni tumkome na tusole uhazi wake!’

39 Avo wamgoga na wamwasa kunze ya umgunda na wamkoma.”

40 Yesu kawauza, “Vino munhu mwene mgunda yaheza kowatenda choni waja walimaji?”

41 Wamwidika, “Kowakoma walimaji wose wehile na kowakodisha wanhu wayagwe mgunda awo, nao womgolela zabibu mumsimu wa kubawa zabibu.”

42 Yesu kawalongela, “Hamusomile mna
Gamaandiko Gang'alile,
‘Dibwe wadilemile wazengaji,
sambi digalamuka dibwe kulu kubanza
gose.
Mbuli ino itendigwa na Mndewa
nayo yotukanganya.’ ”
43 Yesu kengeza kulonga, “Avo nowa-
longeleni ukweli, Undewa wa Mulungu
wobokigwa kumwenu na wogweleligwa
wanhu wolela matunda ganogile.
44 Munhu yoyose yonda yaikwale
mdibwe ajo kobeneka beneka na munhu
donda dimulagalile domuhonda tipitipi.”
45 Wakulu wa walava nhosa na Mafal-
isayo viwahulike simo azo wajuwa kamba
kakala kowalonga hewo.
46 Avo wazahila nzila ya kumgogela,
lakini waludumba lunhu lwa wanhu,
kwavija wamtogola Yesu kakala mtula
ndagu wa Mulungu.

22

Lusimo lwa zengele
Luk 14:15-24

1 Yesu kalonga nao kabili kwa simo,
kawalongela,
2 “Undewa wa kuulanga uigala na kija ki-
lawilile kwa mndewa yamtandile mwan-
age wa kimbigalo zengele.
3 Kawatuma wasang'hanaji zake wawa-
longele waja wagonekigwe weze kuna
idizengele, lakini waja wagonekigwe
walema kwiza.
4 Avo kawatuma wasang'hanaji
wayagwe kawalongela, ‘Walongeleni
vino waja wagonekigwe kuna idizengele,
zengele jangu niditanda, nyhinja ng'ombe
wanonile, kila kinhu nimala kukitanda
goya. Izoni kuna idizengele!’
5 Lakini waja wagonekigwe hawatongile
bule, kila munhu kachola kuna isang'hano
yake, imoja kumgunda wake, na iyagwe
kuna ibiashala yake.
6 Wayagwe wawagoga wasang'hanaji
zake, wawatowa na kuwakoma.
7 Mndewa kagevuzika ng'hani, avo
kawatuma wakalizi zake wakawakome
waja wawakomile wasang'hanaji zake na
wadisome moto buga jao.
8 Abaho kawakema wasang'hanaji zake
na kawalongela, ‘Zengele jangu nimala ku-
ditanda, lakini wanhu wagonekigwe kuna
idizengele hawafaya kugonekigwa.’
9 Avo choleni kuna izinzila na munhu
yoyose yonda mumone mumgoneke yeze
kudizengele.
10 Avo wasang'hanaji wachola mna
izinzila na wawagala wanhu wose
wawavikile, wanogile na wehile, avo gati
da zengele dimema wanhu.”
11 “Mndewa viyengile kuwalola wageni
zake, kamona munhu imoja havalile ki-
walo cha zengele.
12 Kamuuza, ‘Mbwigangu, kwingilaze
muno kuno kuduhu kiwalo cha zengele?’
Lakini munhu ayo hamwidike bule.
13 Abaho mndewa kawalongela
wasang'hanaji, ‘Mfungeni magulu na
makono, mumwase kunze kudiziza ako
kolila na kudafuna meno.’ ”
14 Yesu kamambukiza kwa kulonga,
“Wagonekigwe wengi, lakini wasaguligwe
wadodo.”

Mbuli ya kulipa kodi
Mlk 12:13-17; Luk 20:20-26

15 Mafalisayo walawanya wamkalila
kiseto Yesu wamgoge kwa mbuli zake.
16 Wawatuma wanahina zao hamoja
na wanhu wayagwe mna ikibumbila cha
Helode. Walonga, “Mfundiza, tokujuwa
gweye kwa munhu ulonga ukweli na ko-
fundiza nzila za Mulungu mna ikweli.
Humdumba munhu yoyose, kwavija hu-
tonga ukulu wa munhu.
17 Tulongele, gweye kokonaze? Vino
vinoga kulipa kodi kwa Mndewa wa Lumi
hebu havinogile bule?”
18 Lakini Yesu kagajuwa magesa gao
gehile, kawalongela, “Mweye mwa
wanafiki, habali monigeza?
19 Ndagusileni isente imulipilaga kodi!”
Nao wamgalila isente.
20 Nayo kawauza, “Vino kihanga kino
cha nani? Na twaga dino da nani?”
21 Nao wamwidika, “Va Mndewa wa
Lumi.”
Abaho Yesu kawalongela, “Mgweleleni
Mndewa wa Lumi vili va Mndewa wa
Lumi, na mgweleleni Mulungu vili va Mu-
lungu.”

22 Viwahulike avo, wakanganya, wamuleka wasegela.

Mbuli ya kuzilibuka kwa wafile
Mlk 12:18-27; Luk 20:27-40

23 Siku didija Masadukayo wayagwe wanhu wolonga kuduhu kuzilibuka wamcholela Yesu.
24 Walonga, “Mfundiza, Musa katulongela mbigalo yahafa yang'hali hanalela wana, ndugu yake kolondeka yamsole mgane ayo, muladi yalele nayo wana mbuli ya ndugu yake.
25 Hano kumwetu kukala na ndugu saba. Ija imkulu kasola mwehe na kafa halekile wana, na mdodo wake kamuhala mgane ayo.
26 Kinhu kikija kimulawilila mwana wa kabili, wa kadatu mbaka wose saba.
27 Ako kumwande, mtwanzi ija nayo kafa.
28 Mna isiku ya kuzilibuka wanhu wafile, mtwanzi ayo kokuwa wa nani? Kwavija wose saba wakala wamsolile.”
29 Yesu kawedika, “Mweye mopotela! Kwavija hamugajuwile Maandiko Gang'alile hebu udahi wa Mulungu.
30 Kwavija mna isiku ya kuzilibuka wanhu wafile, wanhu hawasola wala hawasoligwa wokuwa kamba wasenga wa kuulanga.
31 Lakini kwa mbuli ya kuzilibuka kwa wanhu, hamusomile kija kiyawalongele Mulungu? Kalonga,
32 ‘Niye na Mulungu wa Abulahamu, Mulungu wa Isaka, Mulungu wa Yakobo.’ Heyo heli Mulungu wa wanhu wafile, ila Mulungu wa wanhu wagima.”
33 Lunhu lwa wanhu viluhulike avo, lukanganya kwa mafundizo gake.

Lagizo kulu
Mlk 12:28-34; Luk 10:25-28

34 Mafalisayo viwahulike kamba Yesu kawatenda Masadukayo wanyamale tuluu, waiting'hana hamoja,
35 na imoja wao, kakala munhu yagajuwile goya Malagizo ga Musa, kamgeza Yesu kwa kumuuza,
36 “Mfundiza, mna Gamalagizo lagizo gani dili kulu?”
37 Yesu kamwidika, “ ‘Mnogele Mndewa Mulungu wako kwa moyo wako wose, kwa loho yako yose na kwa nzewele zako zose.’
38 Dino ijo lagizo dili kulu na da ichanduso.
39 Da kabili doigala na dino, ‘Mnogele miyago kamba viuinogela mwenyego.’
40 Malagizo gose ga Musa na mafundizo ga watula ndagu wa Mulungu gema mna gamalagizo gano mabili.”

Mbuli ya Kilisito Mkombola
Mlk 12:35-37; Luk 20:41-44

41 Mafalisayo viwaiting'hane hamoja, Yesu kawauza,
42 “Vino mweye mogesa choni kwa mbuli ya Kilisito? Mwanage nani?”
Wamwidika, “Mwanage Daudi.”
43 Yesu kawauza, “Habali Loho Yang'alile kamulongoza Daudi yamkeme, ‘Mndewa’? Kwavija kalonga,
44 ‘Mndewa kamulongela Mndewa wangu,
Kala hano mwambu wa mkono wangu wa kudila,
mbaka niweke hasi mmagulu gako wanhu wakwihile.’
45 Kamba Daudi komkema ‘Mndewa’, yokuwaze Kilisito yawe mwanage Daudi?”
46 Kuduhu munhu yamwidike, kulawa siku dijo na kugendelela kuduhu munhu yagezile kumuuza Yesu mbuli yoyose.

23

Yesu kowazuma wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo
Mlk 12:38-39; Luk 11:43, 46; 20:45-46

1 Abaho Yesu kalulongela ulunhu na wanahina zake,
2 kawalongela, “Wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo wana udahi wa kufambula Malagizo ga Musa.
3 Avo gogeni na mtende gaja gose gonda wawalongeleni, lakini sekemutende gaja gowotenda hewo, kwavija hawatenda gaja gowopetela wanhu.
4 Wowadikwa wanhu mgamaega mbahasha ng'hulu na kuno hewo wenyego hawalonda kugolosa makono kuwataza kupapa.
5 Gose gowotenda, wotenda muladi wakoneke na wanhu. Kwavija wovala

vikumbi vandikigwe Maandiko Gang'alile mna ivihanga vao na wofunga mna gamakono gao, na wovala viwalo vili na vinhu vitali woneke kamba wailava kwa Mulungu.
6 Wonogelwa kukala hanhu hanogile mna izinyimwili nyimwili na kukala mna ivigoda va haulongozi mna izing'anda za kumpula Mulungu.
7 Wonogelwa kulamusigwa na wanhu mna gamagulilo na kukemigwa na wanhu, ‘Mfundiza’.
8 Lakini mweye sekemukemigwe ‘Mfundiza’. Kwavija mweye mwa wanhu wa lubuga lumoja na Mfundiza wenu imoja.
9 Sekemumkeme munhu yoyose hano mwiisi, ‘Tata’, kwavija munayo Tata imoja yeli kuulanga.
10 Vivija sekemukemigwe ‘Walangulizi’, kwavija munayo mulangulizi imoja, nayo ayo Kilisito Mkombola
11 Yeli mkulu hagati yenu yawe msang'hanaji wenu.
12 Munhu yoyose yoitenda mwenyego mkulu kotendigwa mdodo, na munhu yoyose yoitenda mwenyego mdodo kotendigwa mkulu.

Yesu koukomhokela unafiki wao
Mlk 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52; 20:47

13 “Mogaya mweye wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo, mweye mwa wanafiki! Mohinda mulango wa Undewa wa kuulanga mgameso ga wanhu, kuno mweye wenyego hamwingila, wala hamulonda kuwatogolela waja wolonda kwingila wengile!
14 Mogaya mweye wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo, mweye mwa wanafiki! Mosola vinhu vili mzikae za wagane, abaho moitenda munoga kwa kulonga mbuli nyingi mwahampula Mulungu! Mbuli ya gano nhaguso yenu yokuwa ng'hulu ng'hani.
15 “Mogaya mweye wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo, mweye mwa wanafiki! Moloka bahali na kuchola mziisi muladi mumpate munhu wa kutogola kamba vimutogola mweye, na mwahampata momtenda yehe miyanza mibili kubanza mweye kwa kwiingila jehanamu!
16 “Mogaya mweye walangulizi hamulola! ‘Mofundiza munhu yahaiduila kwa Ng'anda ya Mulungu siyo mbuli. Lakini yahaiduila kwa zahabu ili Mng'anda ya Mulungu, koifunga mwenyego.’
17 Mweye hamulola na wabozi! Kilihi kili kikulu, zahabu hebu Ng'anda ya Mulungu iitenda zahabu ing'ale?
18 Vivija mweye mofundiza, ‘Munhu yahaiduila kwa upango wa kulavila nhosa siyo mbuli, lakini yahaiduila kwa nhosa ili muupango, koifunga mwenyego.’
19 Mweye hamulola! Kilihi kili kikulu, inhosa hebu uupango wa kulavila nhosa uitenda inhosa ing'ale?
20 Avo munhu yahaiduila kwa upango wa kulavila nhosa, koiduila kwa upango wa kulavila nhosa hamoja na nhosa yose ili uchanha yake,
21 na ija yoiduila kwa Ng'anda ya Mulungu, kaiduila kwa Ng'anda ayo ya Mulungu na kwa Mulungu yokala mumo.
22 Yoyose yoiduila kwa ulanga, koiduila kwa kigoda cha undewa cha Mulungu na kwa ayo yokikalila.
23 “Mogaya mweye wafundiza Malagizo na Mafalisayo, mweye mwa wanafiki! Momgwaa Mulungu fungu da longo da majani gonung'hila goya, binzali na kalafuu, lakini moleka kugagoga mafundizo makulu ga Malagizo, kamba vija haki, bazi na kutamanila. Molondeka kugatenda gano na sekemugaleke gaja gayagwe.
24 Mweye walangulizi hamulola! Molava ng'honzi mgamazi lakini momeza mhunda!
25 “Mogaya mweye wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo, mweye mwa wanafiki! Mosunha kikasi na sahani kwa kunze, lakini moleka mgati mmema vinhu vimpatile kwa kuboka na ugila.
26 Gweye Mfalisayo hulola! Tanhu sunha mgati ya kikasi na kunze kokuwa kuzelu.
27 “Mogaya mweye wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo, mweye mwa wanafiki! Muigala na vikuta va mapanga vibakigwe langi nzelu, kwa kunze gokoneka ganoga, lakini mgati gamema mizege ya wanhu wafile na kila kinhu kihile.

28 Vivija na mweye kwa kunze mokoneka kamba wanhu munogile, lakini mgati mmwenu mmema unafiki na nzambi.”

Yesu kolagula nhaguso yao
Luk 11:47-51

29 “Mogaya mweye wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo, mweye mwa wanafiki! Mozengela vikuta va mapanga ga watula ndagu wa Mulungu na kugahamba mapanga ga wanhu wanogile.
30 Mweye molonga maza tukalile mna ikipindi cha wahenga zetu, sambituilumbe nao kuwakoma watula ndagu wa Mulungu.
31 Avo moilagusa wenyego kamba mwa wazukulu wa hewo wawakomile watula ndagu wa Mulungu.
32 Avo mambukizeni kija wakisongile wahenga zenu.
33 Mweye mizoka na wana wa mizoka! Modahaze kuikimbila nhaguso ya jehanamu?
34 Avo nowagalila watula ndagu wa Mulungu na wanhu weli na nzewele, na wafundiza. Wayagwe mowakoma, wayagwe mowawamba na wayagwe mowatowa mbalati mna zing'anda za kumpula Mulungu na kuwawinga kulawa buga dino wachole buga diyagwe.
35 Avo damu yose ya wanhu wanogile itike mwiisi yodaigwa kumwenu, kusongela damu ya Habili ija yakalile yanogile, mbaka damu ya Zakalia mwana wa Balakia yumumkomile hagati ya Ng'anda ya Mulungu na upango wa kulavila nhosa.
36 Nowalongeleni ukweli, nhaguso ya ukomaji wose uno yokuwa mna iwanhu wa lukolo luno!

Yesu kowanogela wanhu wa Yelusalemu
Luk 13:34-35

37 “Gweye Yelusalemu, Gweye Yelusalemu! Kowakoma watula ndagu wa Mulungu na kuwatowa kwa mabwe waja Mulungu yawatumile kumwako! Miyanza mingapi nilonda kuwahagata wanago kwa makono gangu, kamba vija nguku viyovihagata vinziya vake mna gamabawa gake, lakini hulondile bule.
38 Avo Ng'anda yako ya Mulungu ilekigwa ukiwa.
39 Nowalongeleni, honda mumbone kabili mbaka vonda mulonge, ‘Mulungu yamtambikile ija yokwiza kwa twaga da Mndewa.’ ”

24

Yesu kolonga mbuli ya kubanangika kwa Ng'anda ya Mulungu
Mlk 13:1-2; Luk 21:5-6

1 Yesu viyakalile kolawa Mng'anda ya Mulungu, wanahina zake wamcholela, wamulagusile ng'anda zili behi na Ng'anda ya Mulungu.
2 Yesu kawauza, “Mogona gano gose? Nowalongela ukweli, haduhu dibwe donda dilekigwe uchanha ya diyagwe, kila dibwe dokwasigwa hasi.”

Kugaya na kudununzika
Mlk 13:3-13; Luk 21:7-19

3 Yesu viyakalile kuna Ulugongo lwa Mizeituni, wanahina zake weli waiyeka wamgendela, wamuuza, “Tulongele, yolawilila lini? Na choni chondakitendeke kulagusa kwiza kwako na kimambukizo cha isi?”
4 Yesu kawedika, “Muiteganye, munhu yoyose sekeyawavizile.
5 Kwavija wanhu wengi wokwiza kwa twaga jangu na kulonga, ‘Niye ayo Kilisito!’ Nao wowavizila wanhu wengi.
6 Mohulika ng'hondo na mbuli zake, lakini sekemudumbe, kwavija gano gose golondigwa galawilile, ila kimambukizo king'hali kuvika.
7 Isi yoitowa na isi iyagwe, undewa woitowa na undewa uyagwe. Kila hanhu hokuwa na lufilili lwa nzala na mitigisiko mikulu ya isi.
8 Gano gose kamba mwanduso wa usungu wa kulela mwana.
9 “Abaho mogogigwa, modununzigwa na kukomigwa. Wanhu wa isi zose wowehila mbuli ya niye.
10 Kipindi acho wanhu wengi woleka kutamanila kwao, woihinduka na woihila,
11 na watula ndagu wengi wa uvizi wolawilila na kuwavizila wanhu wengi.

12 Mbuli ya kongezeka kwa gehile, unogelwa wa wanhu wengi wohunguka,
13 lakini munhu yonda yafunge umoyo mbaka kukimambukizo kokomboligwa.
14 Na kimambukizo king'hali hakinavika, Mbuli Inogile ya Undewa yopetigwa kwa wanhu wa kabila zose iwe usindila kwa isi zose.

Magayo makulu
Mlk 13:14-23; Luk 21:20-24

15 “Muhachona, ‘Kinhu kinyolodoke kigala Ubananzi’ kilongigwe na mtula ndagu wa Mulungu Danieli, kima Mng'anda ya Mulungu. Ija yosoma yajuwe.
16 Abaho wanhu weli mwiisi ya Yudea wakimbilile kuna ikigongo.”
17 Munhu yeli mkiswili cha ng'anda yake, sekeyahumuluke hasi mna ing'anda yake kusola kinhu.
18 Yeli kumgunda sekeyabwele ukae kusola kiwalo chake.
19 Wogaya watwanzi wali na zinda na waja wokong'heza mna izisiku azo.
20 Mpuleni Mulungu muladi sekemukimbile mumsimu wa kihuhwe hebu mna isiku ya Kubwihila!
21 Kwavija siku ayo kokuwa na magayo makulu, haganalawila toka kuumbigwa kwa isi mbaka sambi na honda galawilile kabili.
22 Mulungu kazihunguza siku azo, maza hazihunguze sambi yahone munhu yoyose. Lakini mbuli ya wanhu zake yawasagule, Mulungu kozihunguza siku azo.
23 “Avo, munhu yoyose yahawalongela, ‘Amweye, Kilisito Mkombola kahano!’ hebu ‘Ka ako!’ sekemutogole.
24 Kwavija wolawilila makilisito na watula ndagu wa uvizi, wotenda unzonza na vilaguso muladi yahadahika wawavizile hata waja wasaguligwe na Mulungu.
25 Tegelezeni! Niwalongela mbuli zino kipindi king'hali hakinavika.”
26 “Avo munhu yoyose yahawalongela, ‘Loleni, kakuja kuluwala!’ sekemuchole, hebu yahalonga, ‘Loleni, kaifisa hano!’ sekemutogole.
27 Kamba vija lumwesa lumwemwesa ulanga wose kulawa kudilawila zuwa mbaka kudihongela vivo vonda yoneke Mwana wa Munhu yaheza.”
28 “Kokose kuli na mzoga, baho hoiting'hana mhungu.”

Kwiza kwa Mwana wa Munhu
Mlk 13:24-27; Luk 21:25-28

29 “Gahamala magayo ga siku azo, zuwa dokuwa ziza, mwezi honda umwemwese bule, nhondo zolagala kulawa kuulanga, na vinhu vili kuulanga votigisika.
30 Abaho kilaguso cha Mwana wa Munhu cholawilila kuulanga, wanhu wa mwiisi wolila vonda wamone Mwana wa Munhu kokwiza mna gamawingu ga kuulanga kwa nguvu na ukulu.
31 Mhalati yotoigwa, na kowatuma wasenga zake wa kuulanga mna izibanzi nne za mwiisi, nao woweka hamoja wanhu zake yawasagule kulawa mwambu uno wa isi na uyagwe.

Fundizo da mbiki wa mtini
Mlk 13:28-31; Luk 21:29-33

32 “Ifunzeni kubitila mbiki wa mtini, matambi gake gahasonga kuzuka na kwika majani, mujuwe kamba vuli da mmabehi.
33 Vivija, mwahazona mbuli azo, mojuwa kamba kammabehi kwiza.
34 Nowalongeleni ukweli, wanhu wa lukolo luno hawafa wose mbaka gano gose galawilile.
35 Ulanga na isi vobita, lakini mbuli zangu hondazibite ng'o.

Kuduhu yaijuwile siku hebu saa
Mlk 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36

36 “Kuduhu yaijuwile siku hebu saa ya kwiza, siyo wasenga wa kuulanga wala Mwana,* lakini Tata yaiyeka ayo yaijuwile.
37 Kwiza kwa Mwana wa Munhu kuigala na kija kilawilile kipindi cha Nuhu.
38 Kwavija kipindi kija ing'hali hainatowa mvula ng'hulu wanhu waja na kung'wa, wanhu wasola na kusoligwa, mbaka mna isiku ija Nuhu viyengile mna idisafina.

* **24:36** Wala Mwana yamduhu mna ivitabu vose va kigiliki

39 Lakini wanhu hawajuwile chondaki-
lawilile mbaka mvula ng'hulu viitowile na
kuwafagila wose. Vivo vondaiwe kipindi
Mwana wa Munhu yaheza.
40 Kipindi acho wanhu wabili wokuwa
kumgunda, imoja kosoligwa na iyagwe
kolekigwa.
41 Watwanzi wabili wokuwa woduga,
imoja kosoligwa na iyagwe kolekigwa.
42 "Avo muiteganye, kwavija hamui-
juwile siku ya kwiza Mndewa wenu.
43 Lakini mujuwe vino, maza mwene
ng'anda yahaijuwile siku ya kwiza mbavi,
yahakalile meso na sambi yamuleke
mbavi yaitule ng'anda yake.
44 Avo, muitande siku zose, kwavija
Mwana wa Munhu kokwiza mna isaa
hamuigesile bule.

Msang'hanaji yotamaniligwa na hata-maniligwa
Luk 12:41-48

45 "Nani yeli msang'hanaji yota-
maniligwa na yeli na nzewele? Ayo ija
mkulu wake kamwika yawalolese goya
wasang'hanaji wayagwe na kuwagwaa
lujo mna isaa inogile.
46 Kamweda msang'hanaji ija kamba
mkulu wake yahabwela komvika
kosan'hana vivo!
47 Nowalongela ukweli, mkulu wake
komwika msang'hanaji ayo yawe mulole-
saji wa vinhu vake vose.
48 Lakini yahawa msang'hanaji hata-
maniligwa, koilongela mwenyego, 'Mkulu
wangu kokawa kubwela,'
49 na kosonga kuwatowa wasang'hanaji
wayage na kuja na kung'wa hamoja na
walevi.
50 Abaho mkulu wake kobwela mna
isiku msang'hanaji ija haigesile na mna
isaa haijuwile bule.
51 Mkulu ayo komtowa ng'hani na
kumwika hamoja na wanafiki. Baho kolila
na kudafuna meno."

25

Lusimo lwa wali longo

1 "Undewa wa kuulanga woigala na kija
kilawilile kwa weli longo wasolile taa zao
na kuchola kumbokela munhu yosola.
2 Wali watano wakala wabozi na watano
wakala wabala.
3 Waja iwabozi wasola taa zao, lakini
hawasolile ngama yoyose ya mavuta.
4 Waja iwabala wasola nyhupa zimemile
za mavuta hamoja na taa zao.
5 Munhu yosola viyakawile kwiza, wali
wose wasonga kukukila na wawasa.
6 "Kilo kikulu, kulawilila nyangi, 'Msola
mwehe kavika! Laweni mukambokele!'
7 Wali wose walamuka wazitanda taa
zao.
8 Waja iwabozi wawalongela waja iwa-
bala, 'Mtuhunguzile mavuta genu kidogo
kwavija taa zetu zolonda kufa.'
9 Lakini waja iwabala wawedika, 'Bule,
tuduhu mavuta gakutwenela tweye na
mweye. Vinoga muchole mkagule genu.'
10 Avo waja iwabozi wachola kugula
mavuta, viwakalile wochola, munhu
yosola kavika. Waja watano waitandile
wengila nayo mna ing'anda ya dizengele,
lwivi luhindigwa.
11 "Kumwande kidogo waja iwali wabozi
wavika, wasonga kukemelela, 'Go mkulu,
go mkulu! Tuvugulile!'
12 Ayo yosola kawedika, 'Bule! Niye si-
wajuwile bule mweye.' "
13 Yesu kamambukiza kwa kulonga,
"Muiteganye, kwavija hamuijuwile siku
hebu saa.

Lusimo lwa wasang'hanaji wadatu
Luk 19:11-27

14 "Vivija Undewa wa kuulanga uigala na
kija kilawilile kwa munhu imoja yafungile
mwanza, kawakema wasang'hanaji zake
kaweka walole goya vinhu vake.
15 Kila imoja kamgwaa kamba viyadahile,
imoja kamgwaa mifuko mitano ya sente,
iyagwe kamgwaa mifuko mibili ya sente,
na iyagwe kamgwaa mfuko umoja wa
sente. Abaho kachola mwanza wake.
16 Msang'hanaji yagweleligwe mifuko
mitano ya sente kachola kazisang'hanila
zisente kapata mifuko mitano iyagwe ya
sente.
17 Vivija msang'hanaji yagweleligwe mi-
fuko mibili ya sente kazisang'hanila na ku-
pata mifuko mibili iyagwe ya sente.

18 Lakini msang'hanaji yagweleligwe
mfuko umoja wa sente, kachola kauhim-
bila mfuko wa sente wa mkulu wake.
19 “Vizibitile siku nyingi mkulu wao awo
iwasang'hanaji kabwela kapeta zisente
hamoja nao.
20 Msang'hanaji yagweleligwe mifuko
mitano ya sente keza kagala mifuko mi-
tano iyagwe ya sente, kalonga, ‘Go mkulu,
kunigwaa mifuko mitano ya sente, lola
mhata mifuko mitano iyagwe.’
21 Mkulu wake kalonga, ‘Kutenda goya,
msang'hanaji unogile na utamaniligwa!
Kwavija kotamaniligwa kwa kulolesa
vinhu vidodo, avo nokwika ulolese vinhu
vingi. Wize udeng'helele hamoja na niye!’
22 “Abaho msang'hanaji ija yag-
weleligwe mifuko mibili ya sente keza
kalonga, ‘Go mkulu, kunigwaa mifuko
mibili ya sente, lola mhata mifuko mibili
iyagwe.’
23 Mkulu wake kalonga, ‘Kutenda goya,
msang'hanaji unogile na utamaniligwa!
Kwavija kotamaniligwa kwa kulolesa
vinhu vidodo, avo nokwika ulolese vinhu
vingi. Wize udeng'helele hamoja na niye!’
24 “Abaho msang'hanaji ija yabokele
mfuko umoja wa sente keza, kalonga, ‘Go
mkulu, nikujuwa gweye kuna gahigahi,
kosenga hanhu huhahandile, kokwika
hamoja indiya hanhu huhamizile mbeyu.
25 Avo nidumba, nyhola niuhimbila
mfuko wako wa sente. Lola, uno awo
mfuko wako wa sente.’
26 “Mkulu wake kamwidika, ‘Gweye kwa
msang'hanaji wihile na mnyeke! Ona,
kujuwa nosenga hanhu sihahandile na
kwika hamoja hanhu sihamizile mbeyu.
27 Wahawikile mfuko wangu wa sente
kwa iwanhu wokwika sente, muladi
vonda mbwele na niye nyambulile faida.
28 Sambi baha, mbokeni umfuko wa
sente mumgwee ayo yeli na mifuko longo
ya sente.
29 Kwavija munhu yoyose yeli na kinhu
kokongezelwa, lakini ija yeliduhu kinhu,
kobokigwa hata kija kidodo kiyelinacho.
30 Na msang'hanaji ino yehile mwaseni
kunze kudiziza, ako kolila na kudafuna
meno.’

Nhaguso ya kimambukizo

31 “Mwana wa Munhu yeli Mndewa
vonda yeze muukulu wake, hamoja
na wasenga zake wa kuulanga, kokala
mkigoda chake cha undewa.
32 Wanhu wose mwiisi woiting'hana
haulongozi wake, nayo kowabag-
ula kamba msusilaji viyowabagula
ng'hondolo na mbuzi.
33 Nayo koweka wanhu watendile goy-
olonda Mulungu mwambu wa mkono
wake wa kudila na wanhu watendile
gehile mwambu wa kumoso.
34 Abaho Mndewa kowalongela waja
wakalile mwambu wa mkono wake wa
kudila, ‘Izoni mweye munogeligwe na
Tatangu! Bokeleni uhazi wenu, undewa
umutandiligwe tangu kuumbigwa kwa isi.
35 Ng'hala na nzala mweye mungwaa
lujo, ng'hala na ng'hilu mweye mungwaa
mazi, ng'hala mgeni mweye mumbokela
mzing'anda zenu.
36 Ng'hala mwazi mweye mumvaza,
ng'hala mtamu mweye mwiza kundola,
ng'hala ngodekigwe mkifungo mweye
mwiza kundola.’
37 “Wanhu watendile goyolonda Mu-
lungu womwidika, ‘Mndewa, kipindi gani
tukona kuna nzala na tukugwaa lujo, hebu
kuna ng'hilu na tukugwaa mazi?
38 Kipindi gani viukalile mgeni na
tukubokela mzing'anda zetu, hebu
viukalile mwazi na tweye tukuvaza?
39 Kipindi gani tukona mtamu hebu ku-
godekigwa mkifungo, twiza kukulola?’
40 Mndewa kokwidika, ‘Nowalongela
fulu ipile, chochose kimumtendele imoja
wa ndugu zangu awo weli wadodo,
munhendela niye!’
41 “Abaho kowalongela waja weli
mwambu wa kumoso, ‘Segeleni kumwangu,
mweye muduiligwe! Muchole kuna umoto
haufaga, uyekiligwe Mwenembago na
wasenga zake!
42 Ng'hala na nzala mweye hamung-
welele lujo, ng'hala na ng'hilu mweye
hamungwelele mazi,
43 ng'hala mgeni mweye hamumbokele
bule mzing'anda zenu, ng'hala mwazi mw-
eye hamnivazile bule, ng'hala mtamu na
mkifungo mweye hamwizile kundola.’

44 “Abaho womwidika, ‘Mndewa, kipindi gani tukona kuna nzala hebu ng'hilu hebu kwa mgeni hebu kwa mwazi hebu kwa mtamu hebu mkifungo na tweye hatukutazile bule?’
45 Mndewa kokwidika, ‘Nowalongela fulu ipile, chochose hamumtendele imoja wa wanhu awo iwadodo, hamunhendele niye.’
46 Wano wogaligwa kuna ukugaya kwa mazuwa gose, lakini waja watendile goyolonda Mulungu wogenda kuna uugima wa mazuwa gose.”

26

Kiseto cha kumkoma Yesu
Mlk 14:1-2; Luk 22:1-2; Yoh 11:45-53

1 Yesu viyamambukize kuwafundiza mbuli zino zose, kawalongela wanahina zake,
2 “Kamba vimujuwile zahabita siku mbili kokuwa na nyimwili nyimwili ya Pasaka, abaho Mwana wa Munhu kogogigwa muladi yawambigwe mumsalaba.”
3 Abaho wakulu wa walava nhosa na wavele waiting'hana hamoja mna uluhelengo lwa Mkulu wa walava nhosa, yakemigwe Kayafa.
4 Na wakala kiseto wamgoge Yesu kinyelegezi abaho wamkome.
5 Walonga, “Lakini seketutende avo kipindi cha nyimwili nyimwili ya Pasaka, buleavo wanhu woding'huka.”

Yesu kobakigwa mavuta ako Betania
Mlk 14:3-9; Yoh 12:1-8

6 Yesu kakala Betania mng'anda ya Simoni, munhu yakalile na utamu wa dikulu.
7 Yesu viyakalile koja, mtwanzi imoja kamcholela na nyhupa ya alabasita* imemile mavuta gonung'hila goya ga bei ng'hulu, kamgidila Yesu mdipala.
8 Wanahina viwonile avo wagevuzika. Wauza, “Unanzi gani uno?”
9 “Mavuta gano gahauzigwe kwa bei ng'hulu na zisente wahagweleligwe wakiwa!”
10 Yesu kajuwa kiwakalile wolonga, avo kawalongela, “Habali momgaza mtwanzi ino? Niye kanitendela mbuli inogile.
11 Wanhu wakiwa mokala nao siku zose, lakini honda mukale na niye siku zose.
12 Viyakalile yonigidila mavuta mulukuli lwangu, kalutanda lukuli lwangu kwa kuzikigwa.
13 Avo nowalongeleni ukweli, kokose konda ipetigwe Mbuli Inogile mwiisi, kino kiyatendile mtwanzi ino cholongigwa, avo wanhu womkumbuka.”

Yuda kotogola kumuhinduka Yesu
Mlk 14:10-11; Luk 22:3-6

14 Abaho imoja wa wanahina longo na wabili yakemigwe Yuda Isikaliote kachola kwa wakulu wa walava nhosa.
15 Kawauza, “Monigwaa sente ngapi nahamuhinduka Yesu kumwenu?” Avo wampetela sente malongo madatu wamgwaa.
16 Kusongela aho Yuda kazahila nzila ya kumwika Yesu mmakono gao.

Yesu koja lujo lwa Pasaka na wanahina zake
Mlk 14:12-21; Luk 22:7-13, 21-23; Yoh 13:21-30

17 Mna isiku ya ichanduso ya Nyimwili nyimwili ya Magate hagageligwe Usasu, wanahina wamcholela Yesu wamuuza, “Kolonda tukutandile kwahi lujo lwa Pasaka?”
18 Yesu kawalongela, “Choleni kunadibuga kwa munhu imoja, na mumulongele, ‘Mfundiza kolonga, saa yangu ivika, niye na wanahina zangu todeng'helela Pasaka mng'anda yako.’ ”
19 Wanahina watenda kamba Yesu viyawalongele, walutanda lujo lwa Pasaka.
20 Viivikile ichungulo, Yesu na wanahina zake longo na wabili wakala hasi waje.
21 Viwakalile woja Yesu kawalongela, “Nowalongela ukweli, imoja wenu konihinduka.”
22 Wanahina zake wanyawanyawa, wasonga kumuuza, imoja imoja, “Mndewa, kolonga niye?”
23 Yesu kawedika, “Ija yozanhika tonge mbakuli hamoja na niye ayo yonda yanihinduke.

* **26:7** Alabasita ni dibwe da bei ng'hulu

24 Mwana wa Munhu kofa kamba
Maandiko Gang'alile vigolonga, lakini
kogaya munhu ija yomuhinduka Mwana
wa Munhu! Yahanogile ng'hani kamba
munhu ayo sambi yavumbuke."
25 Yuda, ayo yonda yamuhinduke Yesu,
kamuuza, "Mfundiza! Vino kolonga niye?"
Yesu kamwidika, "Ona, iyo gweye
kamba viulongile."

Lujo lwa Mndewa
Mlk 14:22-26; Luk 22:14-20; 1Kol 11:23-25

26 Viwakalile woja, Yesu kasola gate,
kamgwaa nhogolwa Mulungu, abaho
kadibanzula, kawagwaa wanahina zake,
kalonga, "Soleni muje, uno ulo lukuli
lwangu."
27 Abaho kasola kikasi cha divai, kamg-
waa nhogolwa Mulungu, kawagwaa
wanahina zake, kalonga, "Mose ing'wileni
kikasi kino.
28 Ino ayo damu yangu ya lagano, ik-
witika mbuli ya wengi muladi nzambi zao
zigeligwe kumgongo.
29 Nowalongela, kusongela sambi honda
ning'we kabili divai mbaka siku ija
vondaning'we divai ya sambi na mweye
Muundewa wa Tatangu."
30 Abaho wemba lwila, wachola kuna
Ulugongo lwa Mizeituni.

Yesu kolagula Petulo kombela
Mlk 14:27-31; Luk 22:31-34; Yoh 13:36-38

31 Abaho Yesu kawalongela, "Kilo cha
lelo mweye mose mokimbila na kundeka
niiyeka, kwavija yandikigwa, Mulungu ka-
longa, 'Nomtowa Msusilaji, na bumbila da
ng'hondolo dopwililika.'
32 Lakini nahazilibuka, nowalongolela
kuchola Galilaya."
33 Petulo kamwidika, "Hata kamba wose
wahakuleka, niye sikuleka bule!"
34 Yesu kamulongela Petulo, "Noku-
longela ukweli, kilo cha lelo, nzogolo
yang'hali hana kwika konibela miyanza
midatu."
35 Petulo kamwidika, "Silonga avo bule,
hata kamba nahafa na gweye!"
Na wanahina wayagwe walonga vivo.

Yesu kompula Mulungu ako Getisemane
Mlk 14:32-42; Luk 22:39-46

36 Abaho Yesu na wanahina zake kachola
hanhu hokemigwa Getisemane, kawalon-
gela, "Kaleni hano, niye nogenda haja
kumpula Mulungu."
37 Kawasola Petulo na wana wabili wa
Zebedayo. Kasonga kona usungu na kun-
yunyuwala.
38 Ako kawalongela, "Usungu uli
muumoyo wangu mkulu ng'hani wodaha
kung'homa. Kaleni hano meso hamoja na
niye."
39 Abaho kachola hamwande kidogo,
kaibwanha hasi, kampula Mulungu,
"Tatangu, kamba yahadahika, unisegezele
kikasi kino cha madununzo! Lakini
siyo kamba vinilonda niye, ila viulonda
gweye."
40 Abaho kabwela kawavika waja
wanahina zake wadatu wawasa, kamu-
longela Petulo, "Vino hamudahile kukala
meso na niye hata saa dimoja?
41 Kaleni meso mumpule Mulungu
sekemwingile mna ukugezigwa, moyo wa
munhu wolonda kutenda ganogile, lakini
lukuli lwaduhu nguvu."
42 Kachola lwa kabili kumpula Mulungu,
kalonga, "Tatangu, kamba haidahika
kukisegeza kikasi kino cha madununzo
mbaka niking'wile, viulonda gweye ilaw-
ilile."
43 Viyabwelile kabili kawavika wanahina
zake wawasa, kwavija meso gao gakala na
utulo.
44 Abaho Yesu kawaleka kabili, kachola
kampula Mulungu mwanza wa kadatu, ka-
longa mbuli zizija.
45 Kawabwelela wanahina zake
kawauza, "Mung'hali muwasa na kub-
wihila? Loleni, kipindi cha Mwana wa
Munhu kwikigwa mmakono ga wanhu
wene nzambi kivika.
46 Lamukeni, tuchole! Loleni, munhu
yonihinduka kavika!"

Yesu kogogigwa
Mlk 14:43-50; Luk 22:47-53; Yoh 18:3-12

47 Yesu yang'hali kogendelela kulonga,
imoja wa wanahina zake longo na wabili,
yakemigwe Yuda Isikaliote kavika. Keza
na lunhu lutumigwe na wakulu wa walava

nhosa na wavele kuno wapapa mapanga na malungu.
48 Ayo yomuhinduka Yesu kawagwaa kilaguso, kawalongela, “Munhu yonda nimnonele ayo yummulonda. Mgogeni!”
49 Bahaja Yuda kamcholela Yesu kalonga, “Mfundiza, zihoze.” Abaho kamnonela.
50 Yesu kamwidika, “Mbwiga, tenda kikugalile!”
Abaho weza wamgoga Yesu, wamgodeka.
51 Imoja wa waja wakalile na Yesu, kasomola panga jake kamkanha digwiti msang'hanaji wa Mkulu wa walava nhosa.
52 Yesu kamulongela, “Bweza panga jako muna iyala, kwavija munhu yoyose yoitowa na miyage kwa panga kofa kwa panga.
53 Vino hamujuwile bule maza nilondile nahampulile Tatangu yanhaze, nayo bahobaho yahagalile mabumbila makulu kubanza longo na mabili ga wasenga wa kuulanga wanhaze?
54 Lakini golawililaze Maandiko Gang'alile golonga, yolondeka ilawilile?”
55 Abaho Yesu kalulongela ulunhu, “Mwiza kungoga na mapanga na malungu kamba vija nambavi? Kipindi chose ng'hala nifundiza Mng'anda ya Mulungu, lakini hamngogile bule.
56 Mbuli zino zitendeka muladi Maandiko Gang'alile gawandike watula ndagu wa Mulungu galawilile.”
Baho wanahina wose wamuleka wakimbila.

Yesu kamkitala
Mlk 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Yoh 18:13-14, 19-24

57 Waja wamgogile Yesu wamgala mng'anda ya Kayafa, yakalile Mkulu wa walava nhosa, baho wafundiza Malagizo ga Musa na wavele waiting'hana hamoja.
58 Petulo kamkweleleza kwa kutali mbaka kuuluwa lwa Mkulu wa walava nhosa, kengila mgati kakala hamoja na wakalizi muladi yalole choni cholawilila.
59 Wakulu wa walava nhosa na wanhu wa mkitala cha Wayahudi wazahila usindila wa uvizi wamkome Yesu.
60 Wanhu wayagwe weza kulonga uvizi mbuli yake, lakini hawapatile mbuli yoyose. Abaho wanhu wabili walawilila,
61 walonga, “Munhu ino kalonga, ‘Noibomola Ng'anda ya Mulungu na kuizenga kabili kwa siku ndatu.’ ”
62 Mkulu wa walava nhosa kenuka kamulongela Yesu, “Kuduhu cha kuwedika kwa kitala choolava wanhu wano?”
63 Lakini Yesu kanyamala tuluu, Mkulu wa walava nhosa kamulongela, “Kwa twaga da Mulungu yeli mgima nolonda uiduile, tulongele kamba gweye kwa Kilisito Mkombola, Mwana wa Mulungu.”
64 Yesu kamwidika, “Ona, vivo viulonga. Lakini nowalongeleni wose, kulawa sambi momona Mwana wa Munhu kakala muukulu mwambu wa mkono wa kudila wa Mulungu yeli na udahi, kokwiza mna gamawingu ga kuulanga!”
65 Bahaja Mkulu wa walava nhosa kakidega kiwalo chake, kalonga, “Kaliga! Hatulonda usindila uyagwe? Mumuhulika viyaligile!
66 Mweye mogesaze?”
Awo wamwidika, “Kabananga, kolondeka yakomigwe.”
67 Abaho wamtemela mate mna ikihanga wamtowa, na wayagwe wamtowa ng'hofi.
68 Kuno wolonga, “Gweye Kilisito Mkombola lagula. Nani yakutowile?”

Petulo kombela Yesu
Mlk 14:66-72; Luk 22:56-62; Yoh 18:15-18, 25-27

69 Petulo kakala yakalile mulubuga, msang'hanaji wa kitwanzi kamcholela, kamulongela, “Gweye vivija kukala hamoja na Yesu wa Galilaya.”
70 Lakini Petulo kabela haulongozi ha wose, kalonga, “Sikijuwile kiulonga.”
71 Viyakalile kolawa kunze ya umulango, ako kaiting'hana na msang'hanaji iyagwe wa kitwanzi kamona na kawalongela wanhu, “Munhu ino nayo kakala hamoja na Yesu wa Nazaleti.”
72 Petulo kabela kabili, kalonga, “Noiduila simjuwile munhu ino!”
73 Hamwande kidogo, wanhu wakalile wemile aho wamcholela Petulo wamulongela, “Kweli gweye vivija kwa imoja wao, kwavija ulonzi wako wolagusa kamba gweye kolawa Galilaya!”

74 Abaho Petulo kalonga, Mulungu kojuwa nolonga ukweli, niduiligwe nahalonga uvizi, “Simjuwile munhu ayo!”
Bahaja nzogolo keka
75 na Petulo kakumbuka mbuli ziyalongeligwe na Yesu, “Nzogolo yang'hali hana kwika konibela miyanza midatu.” Kachola kunze kalila kwa usungu.

27

Yesu kogaligwa kwa Pilato
Mlk 15:1; Luk 23:1-2; Yoh 18:28-32

1 Imitootondo, wakulu wa walava nhosa wose na wavele wakala kiseto cha kumkoma Yesu.
2 Wamgodeka nzabi, wamulongoza na wamwika mmakono ga Pilato, mkulu wa isi ya Lumi.

Ifa ya Yuda
Sang'h 1:18-19

3 Yuda, ija yamuhinduke Yesu, viyonile Yesu katagusigwa, kona usungu kazibweza zisente malongo madatu kwa wakulu wa walava nhosa na wavele.
4 Kawalongela, “Nhenda nzambi kwa kumuhinduka munhu yatendile ganogile yakomigwe!”
Lakini wao wamwidika, “Ajo jako wiiyeka, tweye twamduhu!”
5 Yuda kazasa zisente Mng'anda ya Mulungu kasegela, abaho kachola kaibota mwenyego kwa luzabi.
6 Wakulu wa walava nhosa wazidondola zisente walonga, “Malagizo getu gogomesa kuzika sente zino mna ikiya cha kwikila sente kili Mng'anda ya Mulungu, kwavija sente zino za damu.”
7 Abaho waitogolela, wasola zisente wagula mgunda wa mulumba, uwe hanhu ha kuzikila wageni.
8 Lekaavo mbaka lelo mgunda awo wokemigwa, “Mgunda wa Damu.”
9 Avo kilawilila kija kiyalongile mtula ndagu wa Mulungu Yelemia, “Wasola sente malongo madatu, sente ziwaitogolele wanhu wa Izilaeli kumulipa.
10 Wazigulila mgunda wa mulumba, kamba Mndewa viyanilagize.”

Pilato komuuza Yesu
Mlk 15:2-5; Luk 23:3-5; Yoh 18:33-38

11 Yesu kema haulongozi wa mkulu wa isi, nayo kamuuza, “Gweye kwa Mndewa wa Wayahudi?”
Yesu kamwidika, “Ona, vivo viulonga.”
12 Lakini wakulu wa walava nhosa na wavele viwamulavile vitala, Yesu hawedike mbuli.
13 Avo Pilato kamuuza, “Vino gweye huhulika vitala vose viwolonga kumwako?”
14 Lakini Yesu hedike mbuli yoyose, na mkulu ayo kakanganya ng'hani.

Yesu kotagusigwa yafe
Mlk 15:6-15; Luk 23:13-25; Yoh 18:39-19:16

15 Yahavikaga Nyimwili nyimwili ya Pasaka mkulu wa isi komfungulila mfungwa imoja, wamulondile wanhu.
16 Mna ikipindi acho kukala na mfungwa imoja yajuwike ng'hani, twaga jake Balaba.
17 Avo lunhu lwa wanhu viluiting'hane, Pilato kawauza, “Molonda nimfungulile nani? Balaba hebu Yesu yokemigwa Kilisito Mkombola?”
18 Pilato kajuwa goya kamba Wayahudi wamgela Yesu mmakono gake, kwavija wamonela migongo.
19 Pilato viyakalile mna ikigoda cha nhaguso, mwehe wake kamtumila usenga, “Sekeumtendele chochose munhu ayo hatendile gehile, kwavija nigaya ng'hani mzinzozi mbuli yake.”
20 Lakini wakulu wa walava nhosa na wavele, waluding'hula lunhu lwa wanhu lumpule Pilato yamfungulile Balaba na kumkoma Yesu.
21 Pilato kaluuza kabili lunhu luja, “Mna iwano wabili molonda nimfungulile nani?”
Wamwidika, “Balaba!”
22 Pilato kawauza, “Nhende choni kwa Yesu yokemigwa Kilisito Mkombola?”
Wamwidika, “Muwambe mumsalaba!”
23 Pilato kawauza, “Vino katenda kinhu gani kihile?”
Lakini wao wagendelela kukemelela, “Muwambe mumsalaba!”
24 Pilato viyone hadaha kutenda mbuli yoyose, na wanhu wasonga kuding'huka, kasola mazi, kasunha makono gake mgameso ga lunhu luja, kalonga, “Niye

namduhu kwa damu ya munhu ino, ajo jenu wenyego!”
25 Lunhu lose lwa wanhu lwidika,
“Damu yake ikale uchanha yetu na
uchanha mwa wanetu!”
26 Pilato kamfungulila Balaba, abaho
kalagiza Yesu yatoigwe mbalati na
kamgela mmakono gao yawambigwe
mumsalaba.

Wakalizi womzeha Yesu
Mlk 15:16-20; Yoh 19:2-3

27 Abaho wakalizi wa Pilato wamgala
Yesu mng'anda ya Mndewa, na wakalizi
wose wamzunguluka.
28 Wamvula viwalo vake na wamvaza
kiwalo cha undewa.
29 Waluka ngata ya miba waika mdi-
pala jake, na mkongoja mumkono wake
wa kudila. Abaho wamfugamila kwa
kumzeha, walonga “Mwinyi, Mndewa wa
Wayahudi!”
30 Abaho wamtemela mate na wasola
umkongoja wamtowa towa nao mdipala.
31 Viwamambukize kumzeha, wamvula
ikiwalo cha undewa wamvaza viwalo
vake. Abaho wamgala yawambigwe
mumsalaba.

Yesu kowambigwa mumsalaba
Mlk 15:21-32; Luk 23:26-43; Yoh 19:17-27

32 Viwakalile wochola, wamting'hana
munhu imoja mwenekae wa Kilene, twaga
jake Simoni, wakalizi wamnanahiza yau-
pape msalaba wa Yesu.
33 Wavika hanhu hokemigwa Goligota,
fambulo jake, “Hanhu ha Fumvu da Pala”.
34 Wamgwaa Yesu divai ihanganyigwe
na kinhu kili usungu, lakini viyailanzile,
kalema kung'wa.
35 Wamuwamba Yesu mumsalaba,
waigolela viwalo vake kwa kubwanha
simbi.
36 Abaho wakala hasi womkaliza.
37 Uchanha ya msalaba wake wakika
kibao chandikigwe kilamuso cha kuta-
gusigwa kwake, “Ino ayo Yesu, Mndewa
wa Wayahudi.”
38 Abaho wawawamba wabavi wa-
bili hamoja na Yesu, imoja mwambu
wa mkono wake wa kudila na iyagwe
mwambu wa kumoso.
39 Wanhu wakalile wobita watigisa ma-
pala gao na kumuliga Yesu.
40 Walonga, “Hambe gweye kulonga koi-
bomola Ng'anda ya Mulungu na kuizenga
kabili kwa siku ndatu! Lelo humuluka
mumsalaba uikombole mwenyego kamba
gweye kwa Mwana wa Mulungu!”
41 Vivija wakulu wa walava nhosa na
wafundiza Malagizo ga Musa na wavele
wamzeha Yesu.
42 Walonga, “Kawakombola wayagwe,
lelo hadahile vilihi kuikombola mwenyego!
Vino ino siyo Mndewa wa wanhu wa
Izilaeli? Lelo yahahumuluka mumsalaba
tomtogola!
43 Kamtamanila Mulungu na kalonga
kamba heyo Mwana wa Mulungu. Lelo
lekeni tulole kamba Mulungu komuho-
nya!”
44 Vivija na waja wabokaji wawambigwe
hamoja na Yesu, wamuliga.

Ifa ya Yesu
Mlk 15:33-41; Luk 23:44-49; Yoh 19:28-30

45 Viivikile saa sita imisi isi yose ikala
igubikigwe na ziza totolo, ziza dijo dikala
kwa masaa madatu.
46 Viivikile saa tisa imisi Yesu kalila kwa
sauti ng'hulu, “Eloi Eloi lama sabakitani?”
Fambulo jake, “Mulungu wangu, Mulungu
wangu, habali kundeka?”
47 Lakini wanhu wayagwe wemile aho
viwahulike, walonga, “Komkema Eliya!”
48 Bahaja munhu imoja kakimbila ka-
sola dodoki, kadivabika mwiidivai, kad-
inanika mulubiki kamgwaa Yesu yadi-
fonze.
49 Abaho wanhu wayagwe walonga,
“Mulekeni, tulole kamba Eliya kokwiza
kumkombola!”
50 Abaho Yesu kalila kabili kwa sauti
ng'hulu, kafa.
51 Bahaja panziya da Ng'anda ya Mu-
lungu digola gati da Ng'anda ya Mulungu
na hanhu hong'ala ng'hani, didegeka
mhande mbili, kulawa uchanha mbaka
hasi. Isi itigisika na mibwe itulika.
52 Mapanga gafunhuka na wanhu wengi
wa Mulungu wakalile wafile wazilibuka.
53 Walawa mna gamapanga, na
Yesu viyazilibuke wachola Yelusalemu

kudibuga ding'alile, na wanhu wengi wawona.
54 Mkulu wa wakalizi na wakalizi wakalile womkaliza Yesu, viwayone isi yotigisika na mbuli ziyagwe zilawilile, wadumba ng'hani na kulonga, “Kweli ino kakala Mwana wa Mulungu!”
55 Baho kukala na watwanzi wengi, womulola kwa kutali. Watwanzi awo wakala womkweleleza Yesu kulawa Galilaya na wamtaza.
56 Mna iwao kakala Malia Magidalena, Malia mamao Yakobo na Yusufu na mwehe wa Zebedayo.

Kuzikigwa kwa Yesu
Mlk 15:42-47; Luk 23:50-56; Yoh 19:38-42

57 Viivikile ichungulo, keza munhu imoja tajili mwenekae wa Alimataya, twaga jake Yusufu, nayo vivija kakala mwanahina wa Yesu.
58 Kamcholela Pilato, kampula lukuli lwa Yesu, Pilato kalagiza yagweleligwe.
59 Yusufu kalusola ulukuli, kaluzingiliza sitili ya sambi,
60 na kalwika mdipanga jake mwenyego da sambi yadisongole mdibwe. Abaho kabimbilisa dibwe kulu kadigubika mmulomo wa dipanga kasegela.
61 Malia Magidalena na Malia iyagwe wakala aho wodilola dipanga.

Wakalizi hana dipanga

62 Imitondo yake, ikala siku ya Kubwihila, wakulu wa walava nhosa na Mafalisayo wachola kwa Pilato.
63 Wamulongela, “Go mkulu, tomkumbuka, munhu ija cha uvizi viyakalile mgima kalonga, ‘Zahavika siku ndatu nozilibuka.’
64 Avo lagiza panga jake dikalizigwe mbaka siku ya kadatu, muladi wanahina zake sekewachole kulwiba ulukuli, abaho wawalongele wanhu kamba kazilibuka. Avo uvizi uno waikimambukizo wokwiha ng'hani kubanza uja wa ichanduso.”
65 Pilato kawalongela, “Soleni wakalizi, mkadikalize dipanga kamba vimulonda.”
66 Avo wasegela wadikaliza dipanga na wakanda kilaguso mna idibwe na wawaleka wakalizi wadikalize.

28

Yesu kozilibuka
Mlk 16:1-10; Luk 24:1-12; Yoh 20:1-10

1 Viimalile siku ya Kubwihila, siku ya jumapili, Malia Magidalena na Malia ija iyagwe waidamuka wachola kudilola dipanga.
2 Bahaja isi ikala yotigisika ng'hani, na msenga wa kuulanga wa Mndewa kahumuluka kuulanga, kadibimbilisa idibwe hamgwazo, na kadikalila.
3 Kaoneka kamba lumwesa, na viwalo vake vikala vizelu chuwee.
4 Wakalizi wamdumba ng'hani avo wakala wogwaya, wakala kamba wanhu wafile.
5 Msenga wa kuulanga kawalongela iwatwanzi, “Sekemudumbe, kwavija nojuwa momzahila Yesu yawambigwe mumsalaba.
6 Kahaduhu hano, kazilibuka kamba viyalongile. Izoni mulole hanhu hawamwikile.
7 Choleni himahima mkawalongele wanahina zake, ‘Yesu kazilibuka kulawa kwa wafile na kowalongolela kuchola Galilaya, kuko momona!’ Uno awo usenga wangu kumwenu.”
8 Avo watwanzi waja wasegela himahima kudipanga, kuno wodumba na kudeng'helela, wakimbila kuwalongela wanahina zake.
9 Bahaja Yesu kawating'hana, kawalamusa, “Zihozeni.” Wamcholela wamgoga magulu gake, wamtambikila.
10 Yesu kawalongela, “Sekemudumbe. Choleni mkawalongele ndugu zangu wachole Galilaya, kuko wonyona.”

Usenga wa wakalizi

11 Watwanzi waja viwakalile mnzila, wakalizi wayagwe wachola kudibuga na kuwalongela wakulu wa walava nhosa kila kinhu kilawilile.
12 Wakulu wa walava nhosa viwaiting'hane hamoja na wavele waitogolela mbuli, wawagwaa waja iwakalizi sente nyingi.
13 Wawalongela, “Longeni, wanahina zake weza ikilo kulwiba ulukuli vimukalile muwasile.

14 Avo mkulu wa isi yahaihulika mbuli
ino, tweye tolonga nayo, na mweye
hamwingila mna dizumozumo.”
15 Avo wakalizi wazisola zisente na wa-
tenda kamba viwalongeligwe. Avo mbuli
ino ayo yenele kwa Wayahudi mbaka lelo.

Yesu kowalawilila wanahina zake
Mlk 16:14-18; Luk 24:36-49; Yoh 20:19-23; Sang'h 1:6-8

16 Abaho wanahina longo na imoja wa-
chola kukigongo mwiisi ya Galilaya, ako
kuyawalongele Yesu wachole.
17 Viwamonile, wamtambikila, kuno
wayagwe wanyawanyawa.
18 Yesu kawezila, kawalongela, “Nig-
weleligwa udahi wose wa kuulanga na
mwiisi.
19 Avo gendeni mkawatende wanhu wa
isi zose wawe wanahina zangu, muwaba-
tize kwa twaga da Tata na Mwana na Loho
Yang'alile,
20 na muwafundize wagoge kila kinhu
kiniwalagizeni, naniye nokuwa hamoja na
mweye siku zose mbaka kukimambukizo
cha isi.”

Mbuli Inogile ya Yesu Kilisito yandikigwe na Maluko

Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Maluko ya mumkumbo wa vitabu vine va lagano da sambi, vitabu avo volagusa vija Yesu viyakalile hano mwiisi. Kila kitabu acho chokemigwa, “Injili,” fambulo jake Mbuli Inogile. Vitabu avo vandikigwa ako kumwande na Matayo na Maluko na Luka na Yohana kipindi Yesu viyafile na kuzilibuka. Mbuli Inogile yandikigwe na Maluko acho kitabu kiguhi mna iv-itabu vine va Mbuli Inogile. Vivija cho-gesigwa kamba acho kitabu cha ichanduso kwandikigwa mna ivitabu vose va Mbuli Inogile. Yogesigwa chandikigwa mwaka 65-70 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Wanhu wengi woifunza vinhu wogesa kamba chandikigwa Lumi kwa kilamuso cha kuwagela moyo wanhu wamtogole Yesu ako.

Vivija Maluko kokemigwa Yohana Maluko, kakala miyao na mtumigwa Paulo na Balinaba, lakini mbuli ziya-longigwe vihile mbuli yake hazoneke kipindi viyawalekile muumwanza wa kimishieni. (Sang'h 13:13). Abaho Maluko kanga kabili na Balinaba (Sang'h 15:37-39). Vivija Maluko kajuwika kamba kakala uki na kidole na Petulo (1 Pet 5:13). Hamoja Maluko hazone kwa meso mbuli za Yesu viyakalile mwiisi, wanhu woifunza vinhu wogesa kamba Maluko kandika mbuli nyingi ziyaone Petulo na azo mbuli zimemile mna Imbuli Inogile yandikigwe na Maluko. Mna Imbuli Inogile, Maluko kalonga ng'hani mbuli za uwanahina na mafundizo ga Yesu mna ikipindi cha kimambukizo.

Mbuli zili mkitabu

Maluko kosonga ikitabu mna isula ya 1:1-13.

Abaho Maluko kosimulila sang'hano ya Yesu viyakalile ako Galilaya (Sula ya 1:14-8:21).

Abaho kolonga mbuli ya mwanza wa Yesu ako Yelusalemu (Sula ya 8:22-10:52).

Maluko komambukiza kwa kwandika mbuli ya kipindi cha Yesu ako Yelusalemu, na komambukiza na ifa yake na kuzilibuka (Sula ya 11:1-16:8).

Yohana Mbatizaji kowapetela wanhu
Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Yoh 1:19-28

1 Ino ayo Mbuli Inogile ya Yesu Kilisito Mkombola, Mwana wa Mulungu.

2 Isonga kamba viyandikigwe na mtula ndagu wa Mulungu Isaya,

“Mulungu kalonga, ‘Nomtuma msenga
wangu yakulongolele
yaitande nzila yako.’

3 Munhu imoja kokema kuluwala,
‘Itandeni nzila ya Mndewa,
goloseni nzila yake yonda yabite!’ ”

4 Yohana Mbatizaji kalawilila kuluwala kawapetela wanhu, “Lekeni nzambi na mbatizigwe na Mulungu kozigela kum-gongo nzambi zenu.”

5 Wanhu wengi kulawa mwiisi ya Yudea na kudibuga da Yelusalemu wachola kumtegeleza Yohana. Watogola kamba wana nzambi, Yohana kawabatiza muul-wanda lwa Yolidani.

6 Yohana kavala kiwalo kitendigwa kwa mibahila ya ngamiya na mkwiji wa ng'hwembe mkigudi chake, lujo lwake lukala nzige na uki.

7 Kawapetela wanhu, “Munhu yonda yeze kukisogo changu ni munhu mkulu kunibanza nene. Niye sifaya hata kudo-hola nzabi za vilatu vake.

8 Niye nowabatiza kwa mazi, lakini heyo kowabatiza kwa Loho Yang'alile.”

Kubatizigwa na kugezigwa kwa Yesu
Mat 3:13-4:11; Luk 3:21-22; 4:1-13

9 Mna ikipindi acho Yesu kalawa mna ikijiji cha Nazaleti mwiisi ya Galilaya na Yohana kambatiza muulwanda lwa Yoli-dani.

10 Yesu viyalawile mgamazi, bahaja ka-wona ulanga ugubuka na kamona Loho Yang'alile kohumuluka kamba huwa na kakala uchanha yake.

11 Sauti ihulikigwa kulawa kuulanga
ilonga, “Gweye kwa Mwanangu nikuno-
gele. Ninogelwa na gweye.”
12 Bahaja Loho Yang'alile kamulongoza
yachole kuluwala,
13 kakala kuko kuluwala siku mal-
ongo mane, kagezigwa na Mwenem-
bago. Wanyama wa kumuhulo wakala
aho lakini wasenga wa kuulanga weza
wamsang'hanila.

Yesu kowakema wavuwa somba wane
Mat 4:12-22; Luk 4:14-15; 5:1-11

14 Yohana viyagodekigwe mkifungo,
Yesu kachola isi ya Galilaya, kawapetela
wanhu Mbuli Inogile ya Mulungu.
15 Kalonga, “Kipindi kivika, Undewa wa
Mulungu wammabehi! Lekeni nzambi na
muitogole Mbuli Inogile!”
16 Yesu viyakalile kobita kumgwazo
wa lamba da Galilaya kawavika wavuwa
somba wabili, Simoni na mdodo wake An-
deleya wakala wovuwa somba na mizavu
yao. 17 Yesu kawalongela, “Nikwelelezeni,
na niye nowatenda muwe wavuwaji wa
wanhu.”
18 Bahaja waileka mizavu yao, wamk-
weleleza.
19 Kagenda kumwande, kawavika wan-
dugu wabili wayagwe. Yakobo na Yohana,
wanage Zebedayo. Wakala mwiingalawa
woitanda mizavu yao.
20 Bahaja Yesu viyawone kawakema,
nao wamuleka tatao Zebedayo na
wasang'hanaji zake mwiingalawa, wamk-
weleleza Yesu.

Munhu yeli na kinyamkela
Luk 4:31-37

21 Yesu na wanahina zake wavika
kudibuga da Kapelinaumu, viivikile siku
ya Kubwihila Yesu kengila mng'anda ya
kumpula Mulungu, kasonga kufundiza.
22 Wanhu wamuhulike wakanganya ma-
fundizo gake, kwavija hafundize kamba
wafundiza Malagizo ga Musa, ila kafun-
diza kwa udahi.
23 Abaho munhu yakalile na kinyamkela
kengila mng'anda ya kumpula Mulungu,
kaguta,
24 “Vino, kolonda choni kumwetu, gw-
eye Yesu wa Nazaleti? Kwiza kutukoma?
Nokujuwa gweye kwa ija Yang'alile yatu-
migwe na Mulungu!”
25 Yesu kamkomhokela ikinyamkela,
“Nyamala! Mulawe munhu ino!”
26 Kinyamkela kamgela kisango munhu
ayo, kaguta nyangi, kamulawa.
27 Wanhu wose wakanganya ng'hani,
avo wasonga kuilongela, “Vino kino choni?
Mafundizo gano ga sambi! Munhu ino
kana udahi wa kulava vinyamkela, nao
womtegeleza!”
28 Avo mbuli za Yesu zibwililika
himahima kila hanhu mwiisi ya Galilaya.

Yesu kowahonya wanhu wengi
Mat 8:14-17; Luk 4:38-41

29 Yesu na wanahina zake, hamoja na
Yakobo na Yohana walawa mna ing'anda
ya kumpula Mulungu, wachola kuna ikae
ya Simoni na Andeleya.
30 Mkwe wa kitwanzi wa Simoni kakala
yawasile mulusazi kolumwa homa, Yesu
viyavikile wamulongela mbuli za mtamu
ayo.
31 Yesu kamgendela mtwanzi ayo, kam-
goga mkono kamwinula. Homa imulawa
na kasonga kuwasang'hanila.
32 Ichungulo, zuwa vidihongile, wanhu
wamgalila Yesu watamu na waja wakalile
na vinyamkela.
33 Wanhu wose wa kudibuga dija wait-
ing'hana haluhelengo lwa ing'anda.
34 Yesu kawahonya wanhu wengi
wakalile na mitamu na kawalava
vinyamkela wengi. Hawalekile vinyamkela
walonge kwavija wamjuwa kakala nani.

Yesu kowapetela wanhu ako Galilaya
Luk 4:42-44

35 Imitootondo ng'hani siku diyagwe,
Yesu kalamuka kasegela, kachola kunze
kudibuga, hanhu kuduhu wanhu, kuko
kampula Mulungu.
36 Simoni na wayage wachola kumza-
hila,
37 viwamvikile wamulongela, “Kila
munhu kokuzahila.”
38 Yesu kawedika, “Tolondeka kuchola
kuna ivijiji viyagwe vili behi. Ako nako
nolondeka kuwapetela wanhu Mbuli In-
ogile, kwavija acho kiminzile.”

39 Yesu kachola kila hanhu mwiisi ya
Galilaya, kawapetela wanhu Mbuli In-
ogile mzing'anda za kumpula Mulungu na
kulava vinyamkela.

Yesu komuhonya munhu
Mat 8:1-4; Luk 5:12-16

40 Munhu imoja yeli na utamu wa dikulu
kamgendela Yesu, kamfugamila, kampula,
kalonga, “Wahalonda kodaha kunihonya.”
41 Yesu kamonela bazi, kamgolosela
mkono, kamkwasa, kalonga, “Nolonda,
hona!”
42 Bahaja utamu umulawa, kahona.
43 Yesu kamulongela yachole, kamzuma,
44 kamulongela, “Tegeleza, sekeumulon-
gele munhu yoyose mbuli ino, lakini goga
inzila mbaka kwa mulava nhosa, yakaku-
lolese lolese. Abaho kalave nhosa kamba
viyalagize Musa ili kutenda kila munhu
yatogole kamba kuhonyigwa.”
45 Lakini munhu ayo kasegela, kasonga
kuzibwililisa mbuli azo kila hanhu, ka-
longa mbuli nyingi mbaka Yesu hadahile
kwingila mwiisi kunze kunze. Avo Yesu
kakala kunze hanhu kuduhu wanhu,
lakini wanhu wamcholela kulawa kila
hanhu.

2

Yesu komuhonya munhu yaholole
Mat 9:1-8; Luk 5:17-26

1 Hazibitile siku nyingi, Yesu kabwela
Kapelinaumu, mbuli zibwililika kwa
wanhu kamba kakala ukae.
2 Wanhu wengi waiting'hana hamoja
mbaka kukala kuduhu gati disigale,
wamema mbaka kuluhelengo. Yesu
kakala kowapetela mbuli.
3 Abaho weza wanhu wane, wampapile
munhu yaholole walonda kumgala kwa
Yesu.
4 Kwavija kukala na lunhu, hawadahile
bule kumgala kwa Yesu. Avo watobola
zonzo kukiswili uchanha ya aho haakalile
Yesu, wahumulusa mkeka muyatambalale
munhu ayo yaholole.
5 Yesu viyakone kutamanila kwao,
kamulongela munhu ayo yaholole,
“Mwanangu, nzambi zako zigeligwa kum-
gongo.”
6 Wafundiza Malagizo ga Musa wayagwe
wakalile hanhu aho wagesa mna imizoyo
yao,
7 “Munhu ino kodahaze kulonga vino?
Ino komkudula Mulungu! Mulungu
yaiyeka ayo yodaha kuzigela kumgongo
nzambi!”
8 Bahaja Yesu kakijuwa kiwagesile mna
imizoyo yao. Avo kawauza, “Habali mo-
gesa avo?
9 Vino choni kibuhile, kumulongela
munhu yaholole, ‘Nzambi zako zigeligwa
kumgongo’, hebu kulonga, ‘Ima, papa
mkeka wako utembele?’
10 Lakini nolonda mujuwe, Mwana wa
Munhu kana udahi mwiisi wa kuzigela
kumgongo nzambi za wanhu.” Avo kamu-
longela munhu ayo yaholole,
11 “Nokulongela, lamuka, papa mkeka
wako, uchole ukae!”
12 Nayo kenuka, kapapa mkeka wake,
kalawa kunze na kasegela mgameso gao.
Wose wakanganya, wamtogola Mulungu
na walonga, “Hatunachona kinhu kamba
kino!”

Yesu komkema Lawi
Mat 9:9-13; Luk 5:27-32

13 Yesu kabweleganya kabili kumgwazo
wa lamba da Galilaya. Lunhu lwa wanhu
lumcholela, nayo kasonga kuwafundiza.
14 Viyakalile kobita, kamvika mbokela
kodi imoja twaga jake Lawi, mwanage Al-
ufayo kakala mng'anda ya kulipila kodi.
Yesu kamulongela, “Nikweleleze.” Lawi
kenuka, kamkweleleza.
15 Yesu viyakalile koja mng'anda ya
Lawi, wabokela kodi wengi na wanhu
wene nzambi, wakala hamoja nayo woja
na wanahina zake, kwavija wanhu wengi
wakala womkweleleza.
16 Wafundiza Malagizo ga Musa
wayagwe wakalile Mafalisayo viwamonile
Yesu koja na wanhu wene nzambi na
wabokela kodi, wawauza wanahina zake,
“Habali koja na wanhu kamba wano?”
17 Yesu viyahulike avo kawedika,
“Wanhu wagima hawamulonda mganga,
ila wanhu watamu womulonda. Sizile
kuwakema wanhu wogesa wanoga, niza
kuwakema wanhu wene nzambi.”

Mbuli ya kufunga kuja
Mat 9:14-17; Luk 5:33-39

18 Wanahina wa Yohana Mbatizaji na
wanahina wa Mafalisayo wakala wofunga
kuja. Wanhu wayagwe wamcholela Yesu,
wamuuza, “Habali wanahina wa Yohana
na wanahina wa Mafalisayo wofunga kuja
lakini wanahina zako hawafunga kuja?”

19 Yesu kawedika, “Vino yodahika vil-
ihi wanhu wagonekigwe kuna dizengele
wafunge kuja kipindi munhu yosola ka-
hamoja nao? Bule! Hawadaha kufunga
kuja.

20 Lakini kipindi chokwiza munhu
yosola vonda yasegezigwe kumwao, baho
wofunga kuja.

21 “Kuduhu munhu yokwika kilaka
cha kiwalo cha sambi mna kiwalo cha
umwaka. Yahatenda avo, kilaka cha sambi
chokidega kiwalo cha umwaka, na aho
hadegeke hokongezeka.

22 Vivija kuduhu munhu yogida divai
ya sambi mna mifuko ya ng'hwembe ya
umwaka, kwavija yahatenda avo divai
ya sambi yoitula imifuko na divai yok-
witika na imifuko yobanangika. Ila di-
vai ya sambi yogidigwa mna imifuko ya
ng'hwembe ya sambi.”

Mbuli ya siku ya Kubwihila
Mat 12:1-8; Luk 6:1-5

23 Siku dimoja da Kubwihila, Yesu
na wanahina zake wakala wobita mna
imigunda ya uhemba. Viwakalile
wobita, wanahina zake wasonga kuhulula
uhemba.

24 Mafalisayo wamulongela Yesu, “Lola,
wanahina zako wotenda kinhu kigome-
sigwe kutendigwa kudi siku da Kubwi-
hila!”

25 Yesu kawedika, “Hamusomile kija kiy-
atendile Daudi kipindi heyo na wayage
viwakalile na nzala?

26 Mna ikipindi cha Mkulu wa walava
nhosa Abiatali, Daudi kengila mna
Ing'anda ya Mulungu na kugaja magate
galavigwe nhosa kwa Mulungu. Magate
gago golondigwa kudigwa na walava
nhosa waiyeka, lakini Daudi kagaja na
abaho kawagwaa wayage.”

27 Abaho Yesu kawalongela, “Siku ya
Kubwihila ikigwa mbuli ya wanhu, na siyo
wanhu mbuli ya siku ya Kubwihila.

28 Avo Mwana wa Munhu ayo Mndewa
wa siku ya Kubwihila.”

3

Munhu yeli na mkono uholole
Mat 12:9-14; Luk 6:6-11

1 Abaho Yesu kachola kabili mng'anda ya
kumpula Mulungu. Ako kukala na munhu
yakalile na mkono uholole.

2 Wanhu wayagwe wakalile aho
walonda kilamuso cha kumtagusila Yesu,
avo wamulola bunhuu kamba komuhonya
munhu ayo mna isiku ya Kubwihila.

3 Yesu kamulongela munhu ayo yaholole
mkono, “Ima hano kuulongozi.”

4 Abaho Yesu kawauza wanhu awo,
“Vino Malagizo getu gotulonda tutende
choni mna isiku ya Kubwihila? Kutenda
ganogile hebu kutenda gehile? Kuuhonya
ugima wa munhu hebu kuukoma?”

Lakini wao wanyamala huupi.

5 Yesu kawalola wanhu awo kwa kuge-
vuzika, kawonela bazi mbuli ya udala
wa mizoyo yao. Abaho kamulongela
munhu ayo, “Golosa mkono wako.” Nayo
kaugolosa mkono wake, na mkono wake
uhona.

6 Abaho Mafalisayo walawa kunze mna
ing'anda ya kumpula Mulungu, wait-
ing'hana na wanhu wa Helode, wakala
kiseto wamkome Yesu.

Lunhu lomkweleleza Yesu

7 Yesu na wanahina zake wachola
kudilamba da Galilaya, lunhu mkulu lwa
wanhu lumkweleleza. Walawa kuzi isi za
Galilaya na Yudea,

8 na buga da Yelusalemu, na isi ya
Idumeya, na umwambu wa Yolidani,
na kulawa mzimbaka zili mmabehi na
mabuga ga Tilo na Sidoni. Wanhu wose
awo wamcholela Yesu kwavija wahulika
mbuli zake ziyakalile kotenda.

9 Kwavija lunhu lukala lukulu, Yesu
kawalongela wanahina zake wamtandile
ngalawa muladi wanhu sekewamsung'he
sung'he.

10 Kwavija Yesu kawahonya wanhu
wengi, avo wanhu wose wakalile watamu

wakala woisung'ha sung'ha wadahe kumkwasa.
11 Wanhu wakalile na vinyamkela viwamonile Yesu, wamgwila kuulongozi waguta mizangi wolonga, “Gweye kwa Mwana wa Mulungu!”
12 Lakini Yesu kawagomesa vinyamkela sekewamulongele munhu yoyose kamba heyo kakala nani.

Yesu kosagula watumigwa longo na wabili
Mat 10:1-4; Luk 6:12-16

13 Abaho Yesu kakwela kukigongo, kawakema wanhu yawalondile mwenyego, nao wamgendela.
14 Kawasagula wanhu longo na wabili, kawakema watumigwa. Kawalongela, “Niwasagula mweye mukale na niye. Vivija nowagala mkawapetele wanhu Mbuli Inogile,
15 na mweye mokuwa na udahi wa kulava vinyamkela.”
16 Wano awo longo na wabili iyawasagule, wakala Simoni, Yesu kamgwaa twaga da Petulo
17 na Yakobo na ndugu yake Yohana, wanage Zebedayo kawagwaa twaga da Boanilige, fambulo jake, “Wana wa Ng'huwa”
18 na Andeleya na Filipo na Batulumayo na Matayo na Tomaso na Yakobo mwana wa Alufayo na Tadayo na Simoni Mkananayo,
19 na Yuda Isikaliote, yamuhinduke Yesu.

Yesu na Belizebuli
Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10

20 Abaho Yesu kachola ukae. Lunhu lwa wanhu luiting'hana kabili mbaka Yesu na wanahina zake walemelwa kuja.
21 Ndugu zake viwahulike avo, wagenda kumsola kwavija wanhu wakala wolonga, “Kana kibozi mbwelela!”
22 Wafundiza Malagizo ga Musa wayagwe walawile Yelusalemu wakala wolonga, “Kana Belizebuli! Ayo mkulu wa vinyamkela yomgwaa udahi wa kuwalava vinyamkela.”
23 Yesu kawakema na kawalongela kwa simo, “Vino Mwenembago kodahaze kumulava Mwenembago?
24 Kamba undewa wahaigola wenyego na kuitowa, undewa awo wogwa.
25 Wanhu wa lubuga lumoja wahaigola na kuitowa, lubuga lulo logwa.
26 Avo kamba undewa wa Mwenembago wahaigola wenyego, undewa awo wogwa na kuhelela baho.
27 “Kuduhu munhu yodaha kutula ng'anda ya munhu mwene nguvu na kusola vinhu vake, mbaka yasonge kumgodeka munhu ayo, baho kodaha kusola vinhu vake.
28 “Nowalongela ukweli, nzambi zose ziwatendile wanhu na maligo gao gose, Mulungu kodaha kugela kumgongo.
29 Lakini munhu yoyose yomuliga Loho Yang'alile, maligo gake hondagageligwe kumgongo bule, kwavija katenda nzambi ya mazuwa gose.”
30 Yesu kalonga avo kwavija wanhu wakala wolonga, “Kana kinyamkela.”

Mamake na ndugu zake Yesu
Mat 12:46-50; Luk 8:19-21

31 Abaho mamake na ndugu zake Yesu weza, wema kunze wamtuma munhu yamkeme Yesu.
32 Lunhu lwa wanhu lukala lumzunguluke Yesu. Nao wamulongela, “Go mkulu, mamako na ndugu zako wa kunze, wokulonda gweye.”
33 Yesu kawedika, “Mamangu ayo nani? Na ndugu zangu wao nani?”
34 Baho kawalola wanhu awo wamzunguluke, kawalongela, “Loleni! Wano awo mamangu na ndugu zangu!
35 Munhu yoyose yotenda gaja golondigwa na Mulungu, ayo ndugu yangu na lumbu jangu na mamangu.”

4

Lusimo lwa munhu yohanda
Mat 13:1-9; Luk 8:4-8

1 Yesu kasonga kufundiza kabili kumgwazo wa lamba da Galilaya. Lunhu lwa wanhu lumzunguluka mbaka kengila mwiingalawa na kukala mumo. Wanhu wose wakala kumgwazo wa lamba.
2 Kawafundiza vinhu vingi kwa simo, kawalongela,

3 “Tegelezeni! Kukala na munhu kachola
kuhanda mbeyu.
4 Viyakalile komiza zimbeyu kumgunda,
ziyagwe zilagalila mnzila, ndege weza na
kuzija.
5 Ziyagwe zilagalila mgamabwe hakalile
na udongo mdodo. Zota himahima kwav-
ija udongo ukala mdodo.
6 Zuwa vidilawile, diisoma mimeya
na kwavija mizizi yake haicholile hasi
ng'hani, inyala.
7 Mbeyu ziyagwe zilagalila mvisolo
va miba, visolo avo vikula na kuizonga
mimeya, nayo ilemelwa kulela.
8 Lakini mbeyu ziyagwe zilagalila hanhu
heli na udongo unogile. Zota, zikula na
kulela kubanza zija zihandigwe, ziyagwe
zilela malongo madatu, ziyagwe zilela ma-
longo sita, na ziyagwe zilela gana dimoja.”
9 Abaho Yesu kalonga, “Munhu yeli na
magwiti, yahulike!”

Kilamuso cha kulonga kwa simo
Mat 13:10-17; Luk 8:9-10

10 Yesu viyakalile yaiyeka, wanahina
zake longo na wabili na wanhu wayagwe
wamulongela yawafambulile simo azo.
11 Yesu kawalongela, “Mweye mug-
weleligwa kuzijuwa mbuli zifisigwe za
Undewa wa Mulungu, lakini awo weli
kunze wohulika mbuli zose kwa simo,
12 muladi,
‘Walole, lakini sekewone,
wategeleze lakini sekewajuwe.
Kwavija wahavijuwa, wodaha kumb-
welela Mulungu,
na Mulungu kozigela kumgongo nzambi
zao.’ ”

Yesu kofambula lusimo lwa munhu yohanda
Mat 13:18-23; Luk 8:11-15

13 Abaho Yesu kawauza, “Hamulujuwile
vilihi lusimo luno? Vino lelo molujuwaze
lusimo lolose luyagwe?
14 Muhandaji kohanda mbuli ya Mu-
lungu.
15 Wanhu wayagwe waigala na izim-
beyu zilagalile mnzila, wahahulika mbuli,
Mwenembago kokwiza na kuisola mbuli
ihandigwe mgati mmwao.
16 Wanhu wayagwe waigala na mbeyu
zilagalile mna gamabwe. Wahahu-
lika mbuli, bahaja wozibokela kwa ku-
deng'helela,
17 lakini kwavija waduhu mizizi mgati
mmwao, wokala kipindi kidodo. Waha-
gaya na kudununzika mbuli ya usenga
awo, wobwela kukisogo.
18 Wanhu wayagwe waigala na mbeyu
zilagalile mna ivisolo va miba. Wohulika
mbuli,
19 lakini magayo ga ugima uno, kulonda
utajili, na kulonda mbuli nyingi ziyagwe
kuizonga mbuli ayo, nayo ilemelwa kulela.
20 Lakini wanhu wayagwe waigala
na mbeyu zilagalile muudongo unogile.
Wouhulika usenga, woutogola na wolela
matunda, wayagwe malongo madatu
wayagwe malongo sita na wayagwe gana
dimoja.”

Taa igubikigwe
Luk 8:16-18

21 Yesu kagendelela kulonga, “Vino
munhu kodaha kubwinha taa mng'anda
na kuigubika na kikalango hebu kuika
muuvungu wa lusazi? Vino haika
kukingolobweda?
22 Kwavija kinhu chochose kifisigwe
chokoneka na kinhu chochose kigu-
bikigwe chogubuligwa.
23 Yeli na magwiti yahulike!”
24 Vivija kawalongela, “Iteganyeni na
gaja gomuhulika! Vija vimuwatagusa
wayagwe na Mulungu kowatagusa vivo na
mokongezeligwa ng'hani.
25 Waja weli na vinhu wokongezelwa,
lakini waja waliduhu vinhu wobokigwa
hata vija vidodo viwelinavo.”

Lusimo lwa mbeyu ikula

26 Yesu kagendelela kulonga, “Undewa
wa Mulungu uigala na kija kilawilile kwa
munhu yamizile mbeyu mumgunda wake.
27 Ikilo kowasa, imisi kolamuka, mbeyu
zota na kukula, lakini heyo hajuwa choni
kigendelela.
28 Udongo wenyego wozitenda mbeyu
zikule goya na kulela matunda, tanhu ma-
jani, abaho mada, na womambukiza kwa
kuzamiza.

29 Uhemba wahakangala, munhu ayo
kosola sengo na kosonga kusenga kwavija
kipindi cha kusenga kivika."

Lusimo lwa mbeyu ndodo ya haladali
Mat 13:31-32, 34; Luk 13:18-19

30 Yesu kalonga kabili, "Vino Undewa
wa Mulungu uigala na choni? Vino tu-
usimulile kwa lusimo gani?
31 Uigala na kija kilawilile kwa munhu
yasolile mbeyu ya haladali mbeyu ndodo
kubanza zose na kuihanda mumgunda.
32 Lakini yahahandigwa, yokula na
yokuwa mbiki mkulu kubanza mibiki yose
ihandigwe mumgunda. Yokwika matambi
makulu ng'hani mbaka ndege wozenga
mvulu zao mna gamatambi gake."
33 Yesu kawapetela wanhu usenga wake
kwa simo nyingi ziigalile na zino, kawa-
longela mbuli nyingi kamba viwadahile
kuzijuwa.
34 Halongile nao kinhu chochose bila
simo, lakini viwakalile waiyeka na
wanahina zake, kawafambulila vinhu
vose.

Yesu kohoza beho kulu
Mat 8:23-27; Luk 8:22-25

35 Ichungulo ya siku dijo, Yesu kawalon-
gela wanahina zake, "Tuloke mwambu wa
lamba."
36 Avo wawaleka wanhu wose,
wanahina zake wengila mwiingalawa
yaakalile Yesu na wachola nayo. Vivija
kukala na ngalawa ziyagwe hanhu aho.
37 Bahaja dilawilila nyukwanyukwa
kulu da beho na ng'humbi mgamazi
gaizola ija ingalawa mbaka ilonda
kumema mazi. 38 Yesu kakala kukisogo
mwiingalawa, kawasa na keka pala jake
muna umto. Wanahina zake wamulamusa
na kumulongela, "Mfundiza! Vino gweye
hutonga, tweye tofa?"
39 Yesu kalamuka, kadikomhokela dija
dibeho, "Nyamala!" Baho beho dinyamala
tuluu, na kukala poozi.
40 Abaho Yesu kawalongela wanahina
zake, "Habali modumba? Mung'hali
mduhu kutamanila?"
41 Wanahina zake wadumba na waiuza
wenyego, "Vino ino munhu gani? Mbaka
beho na ng'humbi vose vomuhulika!"

5

Yesu komuhonya munhu yeli na vinyamkela
Mat 8:28-34; Luk 8:26-39

1 Yesu na wanahina zake waloka mbaka
mwambu wa lamba da Galilaya, mwiisi ya
Wagelasi.
2 Baho Yesu viyalawile mwiin-
galawa, kaiting'hana na munhu yeli na
vinyamkela. Munhu ayo kalawa kuna
gamapanga.
3 Munhu ayo kakala yokala kuna gama-
panga gago, kuduhu munhu yadahile
kumgodeka minyololo.
4 Miyanza mingi wageza kumgodeka
minyololo mmakono na mmagulu, lakini
kakala yozikanha na kuzibena bena
mhingu zili mmagulu gake. Kakala
na nguvu ng'hani na kuduhu munhu
yadahile kumgoga.
5 Imisi na ikilo kakala yokwanga mna
gamapanga gaja na kuna ivigongo, kaguta
nyangi na kuikanha kanha kwa mabwe.
6 Viyamone Yesu kwa kutali, kamkim-
bilila na kamfugamila.
7 Kaguta, "Yesu, Mwana wa Mulungu
yeli Uchanha Ng'hani! Kolonda choni
kumwangu? Iduile kwa twaga da Mu-
lungu kamba hunidununza bule!"
8 Kalonga avo kwavija Yesu kamulon-
gela, "Kinyamkela, mulawe munhu ino!"
9 Yesu kamuuza, "Twaga jako nani?"
Munhu ayo kamwidika, "Twaga jangu
Lunhu, kwavija twa wengi!"
10 Kampula Yesu sekeyawagale ivinyamkela
kunze ya isi ija.
11 Kukala na bumbila kulu da ngu-
luwe wakala woja kuna umtelemuko wa
kigongo.
12 Avo vinyamkela wampula Yesu, "Tu-
gale kwa nguluwe, na utuleke tuwengile
wao."
13 Yesu kawatogolela, avo vinyamkela
wamulawa munhu ayo, na wengila mna
iwanguluwe. Bumbila jose da nguluwe
elufu mbili wahumulukila kudilamba,
wose wafila mumo.
14 Wanhu wakalile wowasusila nguluwe
awo wakimbila na kuzibwililisa mbuli azo
mwiisi na kumigunda. Abaho wanhu wa-
chola kulola kija kilawilile.

15 Viwavikile kwa Yesu, wamona munhu
ayo yakalile na vinyamkela kakala aho na
kavala goya viwalo, na nzewele zake zimb-
welela na wanhu wose wadumba.
16 Wanhu wachone acho kilawilile,
wawalongela wayao gaja gampatile
munhu ayo yakalile na vinyamkela, na
mbuli za nguluwe.
17 Avo wanhu wampula Yesu yasegele
mwiisi yao.
18 Yesu viyakalile kokwela mwi-
ingalawa, munhu ayo yakalile na
vinyamkela kampula Yesu wachole wose.
19 Lakini Yesu kamulemela, kamu-
longela, “Bwela ukayako ukawalongele
wanhu wa lukolo lwako gaja gose Mndewa
gayakutendele, na viyakonele bazi.”
20 Avo munhu ayo kasegela, kachola
hanhu hakemigwe Dekapoli, kawalongela
wanhu gaja gose Yesu gayamtendele.
Wanhu wose wahulike wakanganya.

Mndele wa Yailo na mtwanzi yakwasile kiwalo cha Yesu
Mat 9:18-26; Luk 8:40-56

21 Yesu kabwela mwambu uyagwe wa
lamba. Lunhu lwa wanhu lumzunguluka
kumgwazo wa lamba.
22 Abaho keza mkulu imoja wa ng'anda
ya kumpula Mulungu, twaga jake Yailo.
Viyamone Yesu, kaibwanha hasi mmagulu
gake,
23 kampula ng'hani, “Mndele wangu
kolumwa ng'hani. Nokupula chonde
chonde, wize ukamwikile makono muladi
yahone na yawe mgima.”
24 Abaho Yesu kachola na Yailo, lunhu
mkulu lwa wanhu lumkweleleza kuno
lomsung'ha sung'ha.
25 Baho kukala na mtwanzi yakalile na
utamu wa kutumika kwa miyaka longo na
mibili.
26 Mtwanzi ayo kachola kwa waganga
wengi na katumia vinhu vose viyakalile
navo, lakini hahonile bule, ila kagendelela
kulumwa ng'hani.
27 Viyazihulike mbuli za Yesu, kengila
mna ulunhu lwa wanhu, kamcholela Yesu
kukisogo na kakwasa kiwalo chake.
28 Kailongela mwenyego, “Nahakwasa
kiwalo chake, nohona.”
29 Viyakwasile kiwalo cha Yesu, bahaja
kutumika kuleka, nayo kahulika kahona
utamu wake.
30 Bahaja Yesu kajuwa nguvu zimulawa,
avo kahinduka muulunhu na kuuza, “Nani
yanikwasile kiwalo changu?”
31 Wanahina zake wamwidika, “Kowona
wanhu viwokusung'ha sung'ha, abaho
kouza nani yakukwasile?”
32 Lakini Yesu kalola mhande zose ili
yamone munhu yatendile vivo.
33 Mtwanzi ayo kajuwa kinhu kimulaw-
ilile, avo kamgendela Yesu kuno kodumba
na kugwaya. Kamfugamila Yesu, kamu-
longela fulu ipile.
34 Yesu kamulongela mtwanzi ayo,
“Mwanangu, kutamanila kwako kukuho-
nya. Genda moyo uholile, kuhona utamu
wako.”
35 Yesu viyakalile kogendelela kulonga,
wasenga kulawa ukayake Yailo weza na
kumulongela Yailo, “Mndele wako kafa.
Habali kogendelela kumgaza Mfundiza?”
36 Yesu viyazihulike mbuli azo zi-
longigwe na wasenga awo, hazigesile bule,
lakini kamulongela Yailo, “Sekeudumbe,
togola tu.”
37 Abaho Yesu halondile munhu yoyose
iyagwe yamkweleleze, ila Petulo, Yakobo
na Yohana, ndugu yake Yakobo.
38 Viwavikile mng'anda ya Yailo, Yesu ka-
wona wanhu wobwahanhuka kwa usungu
na kuiyalala.
39 Yesu kengila mng'anda kawalongela,
“Habali moiyalala na kulila? Imwana
hafile bule, lakini kawasa!”
40 Lakini wamseka, avo Yesu kawalava
kunze wose, kamsola tatake na mamake
ija imwana, na waja wanahina zake wa-
datu. Wengila mna idigati mulutambal-
izwe lukuli lwa mwana ayo.
41 Yesu kamgoga mkono, kamulongela,
“Talita Kumi!” fambulo jake, “Mndele,
nokulongela lamuka!”
42 Bahaja mndele ayo kenuka na ka-
songa kugenda. Mndele ayo kakala na
miyaka longo na mibili. Mbuli ino viilaw-
ilile, wanhu wakanganya ng'hani.
43 Lakini Yesu kawagomesa ng'hani
sekewamulongele munhu yoyose mbuli

ayo ilawilile, abaho kawalongela, “Mgweleleni lujo mndele ino.”

6

Yesu kolemigwa ako Nazaleti
Mat 13:53-58; Luk 4:16-30

1 Yesu kasegela hanhu aho kachola kudibuga diyavumbuke, na wanahina zake wamkweleleza.
2 Vidivikile siku da Kubwihila, Yesu kasonga kufundiza mng'anda ya kumpula Mulungu. Wanhu wamuhulike wakanganya ng'hani, waiuza, “Munhu ino kazipata kwahi mbuli zino? Nzewele gani ino mbaka kodaha kutenda unzonza uno?
3 Vino ino siyo ija fundi selemala, mwanage Malia, na ndugu zake Yakobo na Yusufu na Yuda na Simoni? Vino lumbu zake hawakala bahano bule?” Avo wamulema.
4 Yesu kawalongela, “Mtula ndagu kotegelezigwa kila hanhu, lakini hategelezigwa ukayake na kwa ndugu zake, na kwa wanhu wa lukolo lwake mwenyego.”
5 Yesu hatendile unzonza wowose, ila kawekila makono watamu kidogo na kawahonya.
6 Yesu kakanganya ng'hani kwavija wanhu wakala waduhu kutamanila.

Yesu kowatuma wanahina longo na wabili
Mat 10:5-15; Luk 9:1-6

Abaho Yesu kachola mna ivijiji vili behi, na kasonga kuwafundiza wanhu.
7 Kawakema wanahina longo na wabili, kawatuma wabili wabili, na kawagwaa udahi wa kulava vinyamkela.
8 Kawalongela, “Sekemusole kinhu chochose, ila mkongoja wiiyeka. Sekemusole gate hebu mkoba hebu sente mkibindo.
9 Valeni vilatu, lakini sekemusole kiwalo kiyagwe.
10 Hanhu hohose honda mubokeligwe, kaleni aho mbaka vonda musegele.
11 Mwahavika kudibuga jojose na wanhu wa aho wahalema kuwabokela hebu kuwategeleza, segeleni na kung'huseni matimbwisi geli mmagulu genu muladi iwe kilaguso kamba wawatendela nzambi.”
12 Avo wasegela na kuwapetela wanhu waleke nzambi zao.
13 Wawalava vinyamkela wengi na kuwabakaza mavuta wanhu wengi wakalile watamu na kuwahonya.

Ifa ya Yohana Mbatizaji
Mat 14:1-12; Luk 9:7-9

14 Mndewa Helode kahulika mbuli azo zose, kwavija twaga da Yesu dikala dijuwike kila hanhu. Wanhu wayagwe wakala wolonga, “Yohana Mbatizaji kazilibuka kulawa kwa wafile, lekaavo kana udahi wa kutenda unzonza.”
15 Wanhu wayagwe walonga, “Ino Eliya.”

Na wanhu wayagwe walonga, “Ino mtula ndagu kaigala na imoja wa watula ndagu wa Mulungu wa kuko umwaka.”

16 Helode viyazihulike mbuli azo, kalonga, “Ino ayo Yohana Mbatizaji inimkanhile pala jake lakini kazilibuka kulawa kwa wafile!”
17 Helode mwenyego kakala yalagize Yohana yagodekigwe nzabi, abaho yekigwe mkifungo. Katenda avo mbuli ya Helodiya iyamsolile, hamoja kakala mwehe wa Filipo, mdodo wake.
18 Yohana Mbatizaji kakala yomulongela Helode, “Malagizo golonga, havinogile bule gweye umsole mwehe wa mdodo wako!”
19 Avo Helodiya kakala komwihila Yohana, na kalonda kumkoma. Lakini hadahile bule,
20 kwavija Helode kakala komdumba Yohana na kajuwa kamba kakala munhu yanogile na yang'alile avo kamkaliza. Kakala konogelwa kumuhulika, hamoja moyo umuluma ng'hani kila viyamalile kumuhulika.
21 Siku dimoja, Helodiya kapata nyafasi mna idisiku da kukumbuka kuvumbuka kwa Helode. Helode kawatendela nyimwili nyimwili ng'hulu wakulu wa mabuga, na wakulu wa wakalizi, na walangulizi wa isi ya Galilaya.
22 Mndele wa Helodiya viyengile kuvina, kamnogeza ng'hani Helode na wageni wagonekigwe kuna inyimwili nyimwili. Avo mndewa Helode kamulongela mndele ayo, “Nipule chochose kiulonda, nokugwaa.”

23 Kaiduila, “Noiduila, nokugwaa chochose chondaunipule, hata nusu ya undewa wangu nokugwaa!”
24 Avo mndele ayo kalawa kunze kamuuza mamake, “Nipule choni?”
Nayo kamwidika, “Pula pala da Yohana Mbatizaji.”
25 Bahaja mndele ayo kakimbila mbaka kwa mndewa, kamulongela, “Sambi baha nigwelele pala da Yohana Mbatizaji mditanda!”
26 Mndewa kona usungu ng'hani, lakini kwavija kaiduila mgameso ga wanhu wagonekigwe, hadahile kumulemela.
27 Bahaja mndewa kamulagiza mkalizi yadigale pala da Yohana. Mkalizi kagenda mkifungo, kakanha pala da Yohana.
28 Abaho kadika pala dija mditanda, kamgalila mndele ayo, nayo kamgwaa mamake.
29 Wanahina wa Yohana viwahulike mbuli ayo, wachola kulusola lukuli lwa Yohana na kuluzika.

Yesu kowagwaa lujo lunhu mkulu lwa wanhu
Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Yoh 6:1-14

30 Watumigwa wabwela, waiting'hana na Yesu na wamulongela gaja gose gawatendile na kufundiza.
31 Baho kukala na wanhu wengi wakalile wokwiza na kusegela, mbaka Yesu na wanahina zake hawapatile nyafasi ya kuja kinhu. Avo Yesu kawalongela wanahina zake, “Tucholeni twiiyeka hanhu kuduhu wanhu mkabwihile kidogo.”
32 Avo wasegela waiyeka mwiingalawa, wachola hanhu kuduhu wanhu.
33 Wanhu viwonile wosegela, bahaja wawajuwa. Avo walawa mna gamabuga gose, wakimbila mbaka wawalongolela kuvika Yesu na wanahina zake.
34 Yesu viyahumuluke mwiingalawa, kaluvika lunhu mkulu lwa wanhu. Kawonela bazi kwavija wakala kamba ng'hondolo weliduhu msusilaji. Avo kasonga kuwafundiza vinhu vingi.
35 Zuwa vidikalile dohonga, wanahina zake wamcholela Yesu, wamulongela, “Hanhu hano hatwili kuduhu wanhu, na sambi zuwa dohonga.
36 Walongele wanhu wachole mna imigunda na vijiji vilibehi muladi wakaigulile vinhu va kuja.”
37 Yesu kawedika, “Wagweleleni mweye kinhu cha kuja waje.”
Wamuuza, “Vino tuchole tukagule magate ga sente ifaya kumulipa msang'hanaji kwa miezi minane[d] tuwagwee waje?”
38 Yesu kawauza, “Munago magate mangapi? Gendeni mukalole.”
Viwagalolile, wamulongela, “Kuna magate matano na somba wabili.”
39 Abaho Yesu kawalongela wanahina zake wawagole wanhu wose mna ivibumbila bumbila, wakale hasi mna gamajani mabisi.
40 Avo wakala mna ivibumbila va wanhu gana na va wanhu malongo matano.
41 Abaho Yesu kasola gaja gamagate matano na somba wabili, kalola uchanha na kamgwaa nhogolwa Mulungu. Abaho kagabanzula gaja gamagate, kawagwaa wanahina zake wawagolele wanhu. Vivija kawagolela wose somba waja wabili.
42 Wanhu wose waja na kwiguta.
43 Abaho wanahina zake wadondola magate gasigale na iwasomba, wamemeza vigelo longo na vibili.
44 Wambigalo waiyeka wadile wakala gana elufu tano.

Yesu kotembela uchanha mgamazi
Mat 14:22-33; Yoh 6:15-21

45 Bahaja Yesu kawalagiza wanahina zake wakwele mwiingalawa wamulongolele kuchola Betisaida, kuna umwambu uyagwe wa lamba. Heyo kakala yolulaga lunhu lwa wanhu lusegele.
46 Viyamambukize kuwalaga wanhu, kakwela kuna ikigongo kumpula Mulungu.
47 Viivikile ichungulo, ngalawa ikala hagati ya lamba, lakini Yesu kakala yaiyeka mwiisi inyalile.
48 Yesu kawona wanahina zake wolemelwa kutowa ng'hafi, kwavija beho kulu dikala dowabweza kuwalawile. Nzogolo zikwika, Yesu kawagendela, kuno kotembela uchanha mgamazi. Kalonda kuwabita,

d **6:37** ***Sente za miezi minane,*** hebu sente magana mabili.

49 lakini viwamone kotembela uchanha
mgamazi, wagizaga mzimu. Wakemelela
kwa bwembwe.
50 Wose viwamone wadumba ng'hani.
Bahaja Yesu kawalongela, “Ganga-
maleni! Iyo nene! Sekemudumbe!”
51 Abaho Yesu kengila mwiingalawa, na
beho dinyamala tuluu. Wanahina zake
wakanganya ng'hani,
52 kwavija wakala hawajuwile fambulo
da kuwagwaa lujo wanhu elufu tano, mi-
zoyo yao ikala midala.

Yesu kowahonya watamu ako Genesaleti
Mat 14:34-36

53 Waloka umwambu, wavika kuna iisi
ya Genesaleti, baho waifunga ngalawa
yao.
54 Bahaja viwahumuluke mwiingalawa,
wanhu wamjuwa Yesu.
55 Avo wakimbila mwiisi yose, na kila
hanhu viwahulike Yesu kabaho wamgalila
watamu watambalale mvisazi vao.
56 Kila hanhu Yesu hayacholile, iwe mna
ivijiji, hebu mna gamabuga, hebu mna
imigunda, wanhu wawasola watamu zao
na kuwagala kuna gamagulilo. Wampula
Yesu yawatogolele waikwase mhindo ya
kiwalo chake. Wose waikwasile wahona.

7

Mafundizo ga wahenga
Mat 15:1-9

1 Mafalisayo na wafundiza Malagizo ga
Musa wayagwe wezile kulawa Yelusalemu
waiting'hana haulongozi wa Yesu.
2 Wawona wanahina wayagwe wa Yesu
woja bila kusunha makono gao kamba vi-
ilondeka wanhu watende.
3 Mafalisayo na Wayahudi wayagwe
wokweleleza mafundizo gawabokele
kwa wahenga zao, hawaja kinhu mbaka
wasunhe makono gao ng'hani.
4 Wala hawaja kinhu chochose ku-
lawa kudigulilo mbaka wasunhe, na
wokweleleza mafundizo gayagwe mengi
kamba vija mwiko wa kusunha vikasi na
nongo na viya va shaba na gayagwe mengi.
5 Avo Mafalisayo na Wafundiza Mala-
gizo ga Musa wamuuza Yesu, “Habali
wanahina zako hawakweleleza mafun-
dizo gatugoleligwe na wahenga zetu,
lakini woja bila kusunha makono?”
6 Yesu kawedika, “Mweye mwa
wanafiki! Kumbe mtula ndagu wa Mu-
lungu Isaya kalagula goya mbuli zenu
viyandike,
‘Mulungu kolonga, wanhu wano,
wonitegeleza kwa milomo yao,
lakini mizoyo yao yakutali ng'hani na niye.
7 Awo wonitambikila bule,
kwavija wofundiza mafundizo ga wanhu,
na kugatenda kamba galawa kwa Mu-
lungu!’
8 “Mweye mogaleka Malagizo ga Mu-
lungu na mogagoga mafundizo ga wanhu.”
9 Yesu kagendelela kulonga, “Mweye
mwa wabala kwa kulema Malagizo ga
Mulungu na kugagoga mafundizo genu
wenyego.
10 Kwavija Musa kawalagiza, ‘Mtegeleze
tatako na mamako,’ ‘Munhu yoyose yonda
yamulige tatake hebu mamake kolondeka
yakomigwe.’
11 Lakini mweye mofundiza, kamba
munhu kana kinhu kodaha kumtaza
tatake hebu mamake lakini kolonga ‘Ino
kobani’ fambulo jake kinhu kino nimulav-
ila Mulungu,
12 munhu ayo halondeka kumtaza tatake
hebu mamake.
13 Kwa nzila ino mafundizo genu go-
muwagwaa wanhu gosegeza mbuli za Mu-
lungu. Na gayagwe mengi kamba gano
gomutenda.”

Vinhu vimgela munhu dikwe
Mat 15:10-20

14 Abaho Yesu kalukema lunhu lwa
wanhu kabili na kalulongela, “Mweye
mose mnitegeleze na mujuwe.
15 Kuduhu kinhu kingila mmulomo wa
munhu kulawa kunze kidaha kumgela
munhu dikwe. Lakini, kija kilawa mmu-
lomo wa munhu acho kimgela munhu
dikwe.”
16 Munhu yeli na magwiti yahulike.
17 Yesu na wanahina zake, viwalulekile
lunhu lwa wanhu na kwingila mng'anda,
wanahina zake wamuuza yawalongele
fambulo da ulonzi uja.

18 Yesu kawalongela, “Vino mweye mduhu nzewele kubanza wanhu wayagwe? Vino hamujuwile kamba kuduhu kinhu kingila mmulomo wa munhu kulawa kunze kidaha kumgela munhu dikwe?
19 Kwavija hakingila muumoyo lakini mna iinda na abaho cholawa kunze ya lukuli.” Kwa ulonzi uno Yesu kavitenda vinhu vose va kuja vinoge kudigwa.
20 Kagendelela kulonga, “Kinhu kilawa muumoyo wa munhu acho kimgela munhu dikwe.
21 Kwavija muumoyo wa munhu molawa magesa gehile na kuiwasa chaka chaka na ubavi na ukomaji,
22 na ugoni na umelo na gehile na uvizi na kusulukila na migongo na maligo na kuitapa na ubozi.
23 Ago gose gehile golawa mgati mwa munhu na kumgela munhu dikwe.”

Kutamanila kwa mtwanzi imoja
Mat 15:21-28

24 Abaho Yesu kahalawa hanhu aho kachola mwiimbaka ili behi na buga da Tilo. Kengila mng'anda na halondile munhu yoyose yajuwe kakala aho, lakini hadahile bule kuifisa.
25 Mtwanzi imoja, yakalile na mndele wake yeli na kinyamkela, viyahulike mbuli za Yesu, bahaja kamgendela na kamfugamila Yesu.
26 Mtwanzi ayo hakalile Muyahudi, kavumbuka kudibuga da Silofoinike mwiisi ya Siliya kampula Yesu yamulave mndele wake kinyamkela.
27 Lakini Yesu kamwidika, “Tanhu waleke wana wegute. Kwavija havinogile bule kusola lujo lwa iwana na kuwapigisila umbwa.”
28 Mtwanzi ayo kamwidika, “Ona, go mkulu, lakini hata umbwa weli hasi mmeza woja kija kisigazigwe na iwana!”
29 Yesu kamulongela mtwanzi ayo, “Kwavija kwidika vivo, bwela ukayako na komvika mndele wako kinyamkela kamulawa!”
30 Mtwanzi ayo kachola ukayake, viyavikile kamvika mndele wake katambalala mulusazi na kinyamkela kakala yamulawile.

Yesu komuhonya munhu hadahile kulonga na kuhulika

31 Yesu kasegela kachola behi na isi ya Tilo kwa kubitila mwiisi ya Sidoni mbaka kudilamba da Galilaya kwa kubitila nzila ya mna zimbaka za Dekapoli.
32 Wanhu wayagwe wamgalila munhu yakalile hahulika na halonga, wampula Yesu yamwikile makono.
33 Yesu kamsola kamgala hamgwazo hanhu kuduhu wanhu. Yesu kengiza vidole mna gamagwitwi ga munhu ayo, katema mate kamkwasa lulimi.
34 Abaho Yesu kalola kuulanga, kabweza mhumuzi, kamulongela, “Efata!” fambulo jake, “Vuguka!”
35 Bahaja munhu ayo magwiti gake gavuguka na kakala yohulika na kulonga bila kugaya.
36 Abaho Yesu kawagomesa wanhu awo sekewamulongele munhu yoyose mbuli ayo, lakini Yesu viyagendelele kuwagomesa, vivo viwagendelele kuibwililisa mbuli ayo.
37 Wanhu wose waihulike mbuli ayo wakanganya. Walonga, “Katenda goya kila kinhu, kowatenda wanhu hawahulika wahulike na wanhu hawalonga walonge!”

8

Yesu kowagwaa lujo elufu nne
Mat 15:32-39

1 Hazibitile siku nyingi lunhu luyagwe lukulu lwa wanhu luiting'hana. Wanhu viwakalile waduhu kinhu chochose cha kuja Yesu kawakema wanahina zake kawalongela,
2 “Niye nowonela bazi wanhu wano, kwavija wakala na niye kwa siku ndatu na waduhu kinhu cha kuja.
3 Nahawalongela wabwele ukayao na nzala, wosinduka mnzila, kwavija wanhu wayagwe walawa kutali.”
4 Wanahina zake wamuuza, “Hano hatwili twa kuluwala, tolupata kwahi lujo lwa kuwagwaa wanhu wose wano?”
5 Yesu kawauza, “Mna magate mangapi?”
Wamwidika, “Tuna magate saba.”
6 Yesu kalulongela lunhu luja lwa wanhu lukale hasi. Abaho kasola gamagate

saba, kamgwaa nhogolwa Mulungu, kagabanzula kawagwaa wanahina zake wawagolele wanhu, na wanahina zake watenda vivo.
7 Vivija wakala na visomba kidodo. Yesu kamgwaa nhogolwa Mulungu, vivija kawalongela wanahina zake wawagolele wanhu.
8 Wanhu waja na kwiguta. Abaho wanahina zake wadondola vija visigale na kumemeza vigelo saba.
9 Wambigalo waiyeka wadile wakala elufu nne. Abaho Yesu kawalaga,
10 bahaja Yesu na wanahina zake wakwela mwiingalawa, wachola mwiisi ya Dalimanuta.

Mafalisayo wolonda vilaguso
Mat 12:38-42; 16:1-4

11 Mafalisayo wayagwe wamcholela Yesu wasonga kuibamilila nayo, walonda kumgeza wampula yatende kilaguso kulawa kuulanga.
12 Lakini Yesu kona usungu, kalonga, “Habali wanhu wa lukolo luno lwa sambi molonda vilaguso? Nowalongeleni ukweli, kuduhu kilaguso chonda mugoleligwe!”
13 Yesu kawaleka, kakwela mwiingalawa kaloka mwambu uyagwe wa dilamba.

Usasu wa Mafalisayo na Helode
Mat 16:5-12

14 Wanahina zake wakala waisemwile kusola magate, wakala na gate dimoja diiyeka mwiingalawa.
15 Yesu kawazuma wanahina zake kawalongela, “Muiteganye na usasu wa Mafalisayo na usasu wa Helode.”
16 Wanahina zake wasonga kuinyong'onyela, “Ino kolonga vino kwavija twaduhu magate.”
17 Yesu kakijuwa kiwakalile wolonga, kawauza, “Habali moilongela mbuli ya magate? Vino mung'hali hamujuwile? Habali mizoyo yenu midala?
18 Muna meso lakini hamulola, muna magwiti lakini hamuhulika? Vino hamukumbuka bule?
19 Vinibanzule magate matano na kuwagwaa wanhu elufu tano? Vino mmemeza vigelo vingapi kwa avo visigale?”

Wamwidika, “Tumemeza vigelo longo na vibili.”
20 Kawauza kabili, “Vivija vinibanzule gaja magate saba na kuwagwaa wanhu elufu nne, vino mmemeza vigelo vingapi kwa avo visigale?”

Wamwidika, “Tumemeza vigelo saba.”
21 Abaho kawauza, “Mung'hali hamnavijuwa?”

Yesu komuhonya msuwameso ako Betisaida

22 Yesu na wanahina zake viwavikile Betisaida, wanhu wayagwe wamgalila Yesu munhu yakalile msuwameso, wampula yamkwase.
23 Yesu kamgoga mkono munhu ayo, kamulava kunze ya kijiji kija. Abaho kamtemela mate mgameso, kamwikila makono, kamuuza, “Vino kokona choni?”
24 Munhu ija kalola, kalonga, “Nowona wanhu, lakini waigala na mibiki itembela.”
25 Yesu kamwikila makono kabili mgameso. Munhu ayo kabunhula meso na meso gake galola, nayo kadaha kulola goya vinhu vose.
26 Yesu kamulongela munhu ayo yachole ukayake, kamzuma, “Sekeyabweleganye mna ikijiji.”

Petulo kolonga Yesu ayo Mkombola
Mat 16:13-20; Luk 9:18-21

27 Abaho Yesu na wanahina zake wachola kuna ivijiji va Kaisalia ya Filipi, mnzila Yesu kawauza wanahina zake, “Nongeleni wanhu wolonga niye na nani?”
28 Wamwidika, “Wanhu wayagwe wolonga gweye kwa Yohana Mbatizaji, wanhu wayagwe wolonga gweye kwa Eliya, kuno wayagwe wolonga gweye kwa imoja wa watula ndagu wa Mulungu.”
29 Yesu kawauza, “Na mweye molonga niye na nani?”

Petulo kamwidika, “Gweye kwa Kilisito Mkombola.”
30 Abaho Yesu kawagomesa wanahina zake, “Sekemumulongele munhu yoyose mbuli zangu.”

Yesu kolonga mbuli ya madununzo na ifa yake

Mat 16:21-28; Luk 9:22-27

31 Abaho Yesu kasonga kuwafundiza wanahina zake, “Mwana wa Munhu kolondeka yadununzigwe ng'hani na kulemigwa na wavele na wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo ga Musa. Kokomigwa na siku da kadatu kozilibuka.”
32 Yesu kawalongela fulu ipile, avo Petulo kamgala Yesu kumgwazo kasonga kumkomhokela.
33 Lakini Yesu kahinduka kawalola wanahina zake, kamkomhokela Petulo, “Segela kumwangu Mwenembago! Kwavija hugesa mbuli za Mulungu lakini kogesa mbuli za kiunhu!”
34 Abaho Yesu kalukema lunhu lwa wanhu na wanahina zake kawalongela, “Munhu yoyose yahalonda kunikweleleza, yaileme mwenyego na kuidikwa msalaba wake yanikweleleze.
35 Kwavija munhu yoyose yahalonda kuukombola ugima wake kowagiza, na munhu yoyose yowagiza ugima wake mbuli ya niye na kwa Mbuli Inogile koukombola.
36 Vino munhu kopata choni kamba yahaipata isi yose na kuwagiza ugima wake?
37 Kuduhu kinhu chonda yalave yaubweze ugima wake.
38 Munhu yoyose yonyonela kinyala niye na mafundizo gangu mna ulukolo lwa sambi lulekile kumjuwa Mulungu na kutenda gehile, Mwana wa Munhu nayo komonela kinyala munhu ayo yaheza muukulu wa Tatake na wasenga zake wang'alile wa kuulanga.”

9

1 Yesu kagendelela kulonga, “Nowalongela ukweli, wanhu wayagwe weli hano hawafa bule mbaka wawone Undewa wa Mulungu ukwiza na nguvu.”

Yesu kogaluka

Mat 17:1-13; Luk 9:28-36

2 Vizibitile siku sita, Yesu kamsola Petulo, Yakobo na Yohana, kachola nao waiyeka kuna ulugongo lutali. Viwakalile wolola, Yesu kagaluka.
3 Viwalo vake vikala vizelu chuwee, na kuduhu munhu yoyose mwiisi yodaha kuvifuwa viwe vizelu kamba vivo.
4 Baho wanahina waja wadatu wamona Eliya na Musa wolonga na Yesu.
5 Petulo kamulongela Yesu, “Mfundiza, vinoga tweye tukale hano! Tozenga viheha vidatu, kimoja chako gweye, kimoja cha Musa na kimoja cha Eliya.”
6 Petulo hajuwile cha kulonga kwavija heyo na wayage wakala wodumba.
7 Abaho dilawilila wingu na kuwagubika na sauti ilawa mdiwingu, ilonga, “Ino ayo Mwanangu inimnogele. Mumtegeleze!”
8 Bahaja wawegesela kuno na kuno, lakini hawamonile munhu yoyose iyagwe, ila Yesu yaiyeka hamoja nao.
9 Viwakalile wohumuluka kulugongo Yesu kawazuma, “Sekemumulongele munhu yoyose mbuli zino zimone, mbaka Mwana wa Munhu vonda yazilibuke kulawa kwa wafile.”
10 Watogola kija kiwalongeligwe, lakini wasonga kuiuza, “Kuzilibuka kwa wafile, fambulo jake choni?”
11 Wanahina zake wamuuza Yesu, “Habali wafundiza Malagizo ga Musa wolonga Eliya kolondeka yeze tanhu?”
12 Yesu kawedika, “Ona, Eliya kokwiza tanhu, muladi yakitande goya kila kinhu. Lakini habali Maandiko Gang'alile golonga, Mwana wa Munhu kodununzika ng'hani na kulemigwa?
13 Nowalongeleni, Eliya kamala kwiza na wanhu wamtendela viwalondile, kamba vija Maandiko Gang'alile vigalonga.”

Yesu komuhonya mbwanga yeli na kinyamkela

Mat 17:14-21; Luk 9:37-43

14 Viwawavikile waja wanahina wayagwe, waluwona lunhu lwa wanhu luwazunguluka na wafundiza Malagizo ga Musa wayagwe wakala woibamilila nao.
15 Bahaja wanhu viwamone Yesu wakanganya ng'hani, wamkimbilila, wamulamusa.
16 Yesu kawauza wanahina zake, “Mweye moibamilila nao choni?”
17 Munhu imoja mna ulunhu lwa wanhu kamwidika, “Mfundiza, nikugalila

mwanangu, kana kinyamkela yamfungile mulomo.
18 Kinyamkela ayo yahamwizila, komulagaza hasi na kolawa miholovu mumulomo, kodafuna meno na kunyala lukuli lose. Niwalongela wanahina zako wamulave ikinyamkela, lakini hawadahile bule."
19 Yesu kawalongela, "Mweye wanhu muleka kutamanila! Ng'hale na mweye mbaka lini? Nogela kitumbe kumgongo mbaka lini? Ngalileni hano imbwanga."
20 Avo wamgala kwa Yesu.

Bahaja kinyamkela viyamone Yesu, kamgela kisango imbwanga ayo, kagwa hasi, kaibimbilisa, kuno kolava mihovu mumulomo.
21 Yesu kamuuza tata wa imbwanga ayo, "Utamu uno umsonga lini?"

Kamwidika, "Umsonga toka haudodo.
22 Miyanza mingi kinyamkela kamgeza kumkoma kwa kumbwanha muumoto na mgamazi. Tonele bazi na ututaze, kamba wahadaha!"
23 Yesu kamulongela, "Kolonga, kamba wahadaha! Kila kinhu chodahika kwa munhu yotamanila."
24 Bahaja tata wa imbwanga ija kakemelela, "Notamanila, lakini kutamanila kwangu kudodo. Nhaze nitamanile ng'hani!"
25 Yesu viyaluwone lunhu lowamemela, kamkomhokela kinyamkela ayo, "Gweye kinyamkela wa kuleka kulonga na kuhulika, nokulagiza umulawe mbwanga ino, sekeumwingile kabili!"
26 Kinyamkela kaguta, kambwanha hasi mbwanga ayo, kamulawa. Mbwanga ayo koneka kamba munhu yafile, kila munhu kalonga, "Kafa!"
27 Lakini Yesu kamgoga mkono mbwanga ayo kamtaza kwinuka, nayo kenuka.
28 Yesu viyengile mng'anda, wanahina zake wamuuza kinyelegezi, "Habali tweye hatudahile kumulava kinyamkela?"
29 Yesu kawedika, "Kinyamkela kamba ino hadahika kulavigwa kwa nzila yoyose, ila kwa kumpula Mulungu kwiiyeka."

Yesu kolonga kabili mbuli ya ifa yake
Mat 17:22-23; Luk 9:43-45

30 Yesu na wanahina zake wasegela hanhu aho wachola kubitila isi ya Galilaya. Yesu halondile munhu yoyose yajuwe kuyeli,
31 kwavija kakala kowafundiza wanahina zake. Kawalongela, "Mwana wa Munhu kogeligwa mmakono ga wanhu, nao womkoma na siku da kadatu kozilibuka."
32 Lakini wanahina zake hawadijuwile fambulo da ulonzi awo na wadumba kumuuza.

Yeli mkulu nani?
Mat 18:1-5; Luk 9:46-48

33 Wavika Kapelinaumu, viwengile mng'anda, Yesu kawauza wanahina zake, "Mukala muibamilila choni mnzila?"
34 Lakini wanahina zake hawamwidike bule, kwavija mnzila wakala woibamilila nani yeli munhu mkulu viweli.
35 Yesu kakala hasi, kawakema wanahina zake longo na wabili, kawalongela, "Munhu yoyose yolonda kuwa wa ichanduso, kolondeka yawe wa ikimambukizo na yawe msang'hanaji wa wose."
36 Abaho Yesu kamsola mwana mdodo kamwimiza haulongozi wao, kamuhagatila kawalongela,
37 "Munhu yoyose yombokela mwana mdodo kamba ino kwa twaga jangu, kombokela niye, na munhu yoyose yombokela niye hambokela niye niiyeka vivija kombokela ija yanhumile."

Munhu yoyose hatulema kaubanzi wetu
Luk 9:49-50

38 Yohana kamulongela Yesu, "Mfundiza, tumona munhu imoja kolava vinyamkela kwa twaga jako. Tweye tumgomesa kwavija siyo miyetu."
39 Yesu kawalongela, "Sekemumgomese, kwavija kuduhu munhu yotenda unzonza kwa twaga jangu na kuno kononga vihile.
40 Kwavija munhu yoyose hatulema kaubanzi wetu.
41 Nowalongela ukweli munhu yoyose yowagwaa kikasi cha mazi ga kung'wa kwa twaga jangu kwavija mweye mwa wanhu wa Kilisito kobokela nhunza yake.

Kugezigwa kutenda nzambi
Mat 18:6-9; Luk 17:1-2

42 "Munhu yoyose yomuhonza imoja wa wadodo wano wonitogola yatende

nzambi, yokuwa vinoga munhu ayo yagodekigwe dibwe kulu da kudugila msingo na yasigwe mbahali.
43 Kamba mkono wako wahakuhonza utende nzambi, ukanhe! Yokuwa vinoga wingile kuna ugima na mkono umoja, kubanza wingile na makono mabili na abaho uchole jehanamu kuna umoto haufaga.
44 Mumo, ‘Funza wowaja hawafa bule na umoto uwalukuza haufaga.’
45 Kamba mgulu wako wahakuhonza utende nzambi, ukanhe! Yokuwa vinoga wingile kuna ugima na mgulu umoja, kubanza wingile na magulu gose mabili na abaho wasigwe jehanamu.
46 Mumo, ‘Funza wowaja hawafa bule na umoto uwalukuza haufaga.’
47 Kamba siso jako dahakuhonza utende nzambi, ding'ole! Yokuwa vinoga wingile Muundewa wa Mulungu na siso dimoja, kubanza wingile na meso gose mabili na abaho wasigwe jehanamu.
48 Mumo, ‘Funza wowaja hawafa bule na umoto uwalukuza haufaga.’
49 “Kila munhu kotendigwa yatogoligwe na Mulungu kwa moto kamba vija nhosa viitogoligwa na Mulungu kwa mkele.
50 “Mkele unoga, lakini kamba wahagiza ukali wake, vino kodahaze kuubweza kabili?
“Muwe na mkele mgati yenu na mukale kwa tindiwalo na waenu.”

10

Yesu kofundiza mbuli ya nyasa
Mat 19:1-12; Luk 16:18

1 Abaho Yesu kasegela kachola isi ya Yudea, kaloka lwanda lwa Yolidani, lunhu lwa wanhu lumcholela Yesu kabili, nayo kawafundiza kamba viyatendaga.
2 Mafalisayo wayagwe wamcholela Yesu wamgeza, wamuuza, “Tulongele, vino vinoga mbigalo kumwasa mwehe wake?”
3 Yesu kawauza, “Vino Musa kawalagiza choni?”
4 Wamwidika, “Musa katulagiza kamba mbigalo kodaha kumgwaa kibua cha nyasa mwehe wake na kumwasa.”
5 Yesu kawalongela, “Musa kawandikila lagizo dino mbuli ya udala wa mizoyo yenu.
6 Maandiko Gang'alile golonga kulawa kuna ichanduso, ‘Mulungu kawaumba mbigalo na mtwanzi.
7 Kwa mbuli ayo mbigalo komuleka tatake na mamake na koilumba na mwehe wake,
8 na wabili awo wokuwa kinhu kimoja.’ Avo haweli wabili kabili, lakini kinhu kimoja.
9 Avo kiyalumbilize Mulungu, munhu sekeyakigole.”
10 Viwabwelile mng'anda, wanahina zake wamuuza Yesu mbuli ino.
11 Yesu kawalongela, “Mbigalo yomwasa mwehe wake na kumsola mtwanzi iyagwe, komtendela ugoni mwehe wake.
12 Vivija mtwanzi yomulema mkasano wake na kusoligwa na mbigalo iyagwe kotenda ugoni.”

Yesu kowatambikila wana wadodo
Mat 19:13-15; Luk 18:15-17

13 Wanhu wayagwe wamgalila Yesu wana wadodo yawahagatile na kuwatambikila, lakini wanahina zake wawakomhokela.
14 Yesu viyonile avo, kagevuzika, kawalongela, “Walekeni wana wadodo weze kumwangu sekemuwagomese kwavija Undewa wa Mulungu ni wa wanhu kamba wana wano.
15 Nowalongeleni ukweli, munhu yoyose yolema kuubokela Undewa wa Mulungu kamba mwana mdodo, honda yengile ng'o.”
16 Abaho kawahagatila wana waja kawekila makono gake kawatambikila.

Munhu tajili
Mat 19:16-30; Luk 18:18-30

17 Yesu viyasongile mwanza wake kabili, munhu imoja kamkimbilila, kamfugamila kamuuza, “Mfundiza Unogile, nhende choni niupate ugima wa mazuwa gose?”
18 Yesu kamuuza, “Habali kong'hema unogile? Kuduhu yanogile, ila Mulungu yaiyeka.
19 Kugajuwa Malagizo ga Musa, ‘Sekeukome, sekeutende ugoni, sekewibe, sekeulave usindila wa uvizi, sekeulonge uvizi, wategeleze tatako na mamako.’ ”

20 Munhu ayo kamwidika, “Mfundiza
gano gose nigagoga toka haudodo.”
21 Yesu kamulola bunhuu, kamnogela,
kamulongela, “Kuhungukilwa kinhu ki-
moja. Genda kachuuze vinhu vose viuli-
navo na uwagwelele wakiwa zisente na
gweye kokuwa na utajili kuulanga. Abaho
unikweleleze.”
22 Munhu ija viyahulike avo, kona
usungu, kasegela kuno kanyunyuwala
kwavija kakala tajili ng'hani.
23 Yesu kalola mhande zose kawalongela
wanahina zake, “Yokuwa vidala ng'hani
kwa munhu tajili kwingila Muundewa wa
Mulungu!”
24 Ulonzi uno uwasinhusa wanahina
zake, lakini Yesu kagendelela kulonga,
“Wanangu, vidala ng'hani kwingila Muun-
dewa wa Mulungu!
25 Vibuha kwa ngamiya kubita mna ik-
izonzo cha sanzia kubanza tajili kwingila
Muundewa wa Mulungu.”
26 Wanahina wakanganya ng'hani
waiuza, “Avo lelo nani yonda yadahe
kukomboligwa?”
27 Yesu kawalola bunhuu, kawalongela,
“Kwa munhu haidahika lakini kwa Mu-
lungu haili vivo, gose godahika kwa Mu-
lungu.”
28 Petulo kamulongela, “Lola, tweye
tuleka kila kinhu na tukukweleleza gw-
eye.”
29 Yesu kawedika, “Nowalongela kweli,
munhu yoyose yalekile ng'anda yake hebu
ndugu zake hebu lumbu zake hebu ma-
make hebu tatake hebu wanage hebu mi-
gunda mbuli ya niye na kwa Mbuli Inogile,
30 kobokela vingi ng'hani mna ikipindi
cha sambi. Na kobokela ng'hani miyanza
gana, ng'anda na ndugu na lumbu na
wana na mama na migunda na hamoja na
madununzo na mna ikipindi chondakize
kobokela ugima wa mazuwa gose.
31 Lakini wanhu wengi weli wa ichan-
duso wokuwa wa ikimambukizo na waja
wa ikimambukizo wokuwa wa ichan-
duso.”

Yesu kolonga mwanza wa kadatu mbuli ya ifa yake
Mat 20:17-19; Luk 18:31-34

32 Yesu na wanahina zake wakala mnzila
wochola Yelusalemu. Yesu kawalongolela
wanahina zake wakalile wokanganya
kuno wanhu wakalile womkweleleza
wadumba. Yesu kainega hamgwazo na
wanahina zake longo na wabili, kawalon-
gela gaja gonda gamulawilile.
33 Yesu kawalongela, “Tegelezeni, to-
chola Yelusalemu, kuko Mwana wa
Munhu kogeligwa mmakono ga wakulu
wa walava nhosa na wafundiza Malagizo
ga Musa. Womtagusa yafe na kogeligwa
mmakono ga wanhu haweli Wayahudi,
34 nao womzeha na womtemela mate
na womtowa mbalati na womkoma lakini
siku da kadatu kozilibuka.”

Kupula kwa Yakobo na Yohana
Mat 20:20-28

35 Abaho Yakobo na Yohana, wana wa
Zebedayo wamcholela Yesu, wamulon-
gela, “Mfundiza, kuna kinhu tolonda
ututendele.”
36 Yesu kawauza, “Molonda niwatendele
choni?”
37 Wamwidika, “Vondaukale kuna
ikigoda chako cha Undewa wako, tolonda
ukale na tweye, imoja mwambu wa mkono
wako wa kudila na iyagwe mwambu wa
mkono wako wa kumoso.”
38 Yesu kawalongela, “Hamkijuwile
kinhu kimpula. Vino modaha kuk-
ing'wela kikasi cha madununzo chonda
niking'wele niye? Na kubatizigwa ubatizo
unibatizigwa?”
39 Wamwidika, “Todaha,”
Yesu kawalongela, “Mong'wela kikasi
chonda ning'wele niye na kubatizigwa
ubatizo wonda nibatizigwe niye.
40 Lakini niye nabule udahi wa kusagula
nani yakale mwambu wa mkono wangu
wa kudila hebu wa kumoso. Mulungu ayo
yonda yawagwee hanhu aho, wanhu waja
yawasagule.”
41 Baho wanahina longo viwahulike
vivo wawagevuzikila ng'hani Yakobo na
Yohana.
42 Yesu kawakema wose hamoja kawa-
longela, “Mojuwa kamba waja wokoneka
wakulu wa isi, wowalanguliza wanhu kwa
nguvu, na wakulu wao wana udahi.

43 Lakini haili vivo kumwenu. Munhu yoyose yolonda kuwa munhu mkulu, yawe msang'hanaji wa wose.
44 Na munhu yoyose yolonda kuwa wa ichanduso, yawe mtumwa wa wose.
45 Kwavija Mwana wa Munhu hezile kusang'hanilwa, lakini keza kuwasang'hanila wanhu na kuulava ugima wake kwa kuwakombola wanhu wengi."

Yesu komuhonya msuwameso
Mat 20:29-34; Luk 18:35-43

46 Wavika Yeliko. Yesu na wanahina zake hamoja na lunhu lwa wanhu viwakalile wosegela, msuwameso imoja yakalile yopula, twaga jake Batumayo, mwanage Timayo kakala mnzila.
47 Batumayo viyahulike Yesu wa Nazaleti kobita, kasonga kukemelela, "Yesu, mwanage Daudi nyonele bazi!"
48 Wanhu wengi wamkomhokela, wamulongela yanyamale, lakini heyo kagendelela kukemelela ng'hani, "Mwana wa Daudi, nyonele bazi!"
49 Yesu kema, kalonga, "Mkemeni."
Avo wamkema, wamulongela, "Gangamala! Ima, kokukema."
50 Kawasa mgolole wake, kazumha kamcholela Yesu.
51 Yesu kamuuza, "Kolonda nikutendele choni?"
Munhu ayo kamwidika, "Mfundiza, nolonda kulola."
52 Yesu kamulongela, "Chola, kutamanila kwako kukuhonya."
Bahaja kadaha kulola kamkweleleza Yesu mnzila.

11

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa ng'henze
Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Yoh 12:12-19

1 Viwavikile behi na Yelusalemu, habehi na mabuga ga Betifage na Betania kuna Ulugongo lwa Mizeituni, Yesu kawatuma wanahina zake wabili wamulongolele.
2 Kawalongela, "Gendeni kuna ikijiji kili kuulongozi wenu, mwahengila momvika mwana mhunda kafungigwa, nayo yang'hali hanakweligwa na munhu. Mfunguleni mumgale hano.
3 Munhu yoyose yahawauza habali motenda avo, mulongeleni Mndewa komulonda, nayo kombweza sambi baha."
4 Wanahina waja wachola wamvika mwana mhunda kafungigwa hana ulwivi lwa ng'anda uilola na nzila. Viwakalile womfungula,
5 wanhu wemile aho wawauza, "Motenda choni, habali momfungula imhunda?"
6 Wawedika kamba Yesu viyawalongele, wanhu waja wawaleka wachole.
7 Wamgala imwana mhunda ayo kwa Yesu, watandika viwalo vao mumgongo wa imhunda, Yesu kakwela uchanha.
8 Wanhu wengi wanzanza viwalo vao mnzila, na wayagwe wabena mibunho wayanzanza mnzila.
9 Wanhu wakalile kukisogo na kuulongozi wa Yesu wakemelela, "Mulungu yatogolwe! Mndewa Mulungu yamtambikile ayo yokwiza kwa twaga jake!
10 Mulungu yautambikile undewa ukwiza wa mndewa Daudi, muhenga wetu! Mulungu yeli uchanha ng'hani yatogolwe!"
11 Yesu kavika Yelusalemu, kachola kuna Ing'anda ya Mulungu, kawegesela kuno na kuno. Lakini kwavija zuwa dikala dihongile, Yesu kachola Betania na wanahina zake longo na wabili.

Yesu kouduila mbiki wa mtini
Mat 21:18-19

12 Imitondo yake, viwakalile wosegela Betania, Yesu kakala na nzala.
13 Kwa kutali Yesu kawona mbiki wa mtini ukalile na mijani mingi, avo kaucholela yalole kamba kodaha kupata tunda jojose lakini viyavikile honile tunda jojose, ila majani gaiyeka, kwavija haukalile msimu wa kulela.
14 Yesu kaulongela mbiki wa mtini, "Munhu sekeyaje tunda jojose kumwako kabili!"
Wanahina zake wamuhulika viyalongile vivo.

Yesu kochola kuna Ing'anda ya Mulungu
Mat 21:12-17; Luk 19:45-48; Yoh 2:13-22

15 Viwavikile Yelusalemu, Yesu kachola kuna Ing'anda ya Mulungu. Kasonga kuwawinga wanhu wose wakalile wogula

na kuchuuza vinhu. Kazibidula meza za wanhu wakalile wovunja sente na vigoda va wanhu wakalile wochuuza njiwa.
16 Kawagomesa sekewasole kinhu chochose kubitila kuna Ing'anda ya Mulungu.
17 Abaho kawafundiza, “Yandikigwa mna Gamaandiko Gang'alile, ‘Ng'anda yangu yokuwa kae ya kupulila kwa wanhu wa isi zose.’ Lakini mweye moitenda mhango ya wabavi!”
18 Wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo ga Musa viwahulike vivo, wasonga kuzahila nzila ya kumkoma Yesu, lakini wamdumba, kwavija lunhu lwa wanhu lukanganya mafundizo gake.
19 Viivikile ichungulo, Yesu na wanahina zake wasegela kudibuga.

Fundizo da mbiki wa mtini unyalile
Mat 21:20-22

20 Imitootondo yake, viwakalile wobita mnzila wawona mbiki awo wa mtini unyala gogodaa!
21 Petulo kakumbuka kija kilawilile, kamulongela Yesu, “Mfundiza, lola, umbiki wa mtini uuduile unyala!”
22 Yesu kawedika, “Mumtogole Mulungu.
23 Nowalongela ukweli, munhu yoyose yahakilongela kigongo kino, Ng'oka ukayase mbahali na hakona shaka muumoyo wake lakini kotogola kiyolonga cholawilila, na Mulungu komtendela.
24 Avo nowalongeleni, mwahampula Mulungu kinhu chochose, togoleni kamba mubokela, mogweleligwa chochose chonda mupule.
25 Mwahampula Mulungu geleni kumgongo nzambi ziwawatendele wanhu, muladi Tataenu yeli kuulanga nayo yazigele kumgongo nzambi zenu zimutendile.
26 Kamba hamuzigela kumgongo nzambi za wanhu ziwawatendele, na Tataenu yeli kuulanga honda yazigele kumgongo bule nzambi zenu zimutendile.”

Mbuli ya udahi wa Yesu
Mat 21:23-27; Luk 20:1-8

27 Wavika kabili Yelusalemu, Yesu viyakalile kogenda kuna Ing'anda ya Mulungu, wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo ga Musa na wavele wamcholela,
28 wamuuza, “Vino kotenda gano gose kwa udahi gani? Nani yakugwelele udahi wa kutenda gano?”
29 Yesu kawedika, “Na niye nowauza mbuli imoja, mwahanidika, baho nowalongeleni notenda gano kwa udahi gani.
30 Nongeleni, udahi wa Yohana wa kubatiza ulawa kwa Mulungu hebu kwa wanhu?”
31 Wasonga kuilongela, “Twahalonga, ‘Ulawa kwa Mulungu,’ kotuuza, ‘Habali hamumtogole Yohana?’
32 Lakini twahalonga, ‘Ulawa kwa wanhu,’ ” wawadumba wanhu, kwavija wanhu wamtogola Yohana kamba mtula ndagu wa Mulungu.
33 Avo wamwidika, “Tweye hatujuwile.”
Yesu kawalongela, “Na niye siwalongela bule kwa udahi gani notenda gano.”

12

Lusimo lwa walimaji mumgunda wa mizabibu
Mat 21:33-46; Luk 20:9-19

1 Yesu kalonga nao kwa simo, “Munhu imoja kahanda mizabibu mumgunda wake. Kazungulusila lwigo mumgunda wake, kahimba hanhu ha kukamila zabibu, kazenga lingo. Abaho kawakodisha walimaji, kafunga mwanza kachola. 2 Msimu wa kubawa zabibu viuvikile, kamtuma msang'hanaji kwa awo walimaji yamgalile zabibu kulawa mumgunda wake.
3 Lakini walimaji awo wamgoga, wamtowa, wamuwinga makono gaiyeka.
4 Abaho kamtuma msang'hanaji iyagwe, ayo nayo wamtowa mdipala na wamgela kinyala.
5 Mwene mgunda kamtuma msang'hanaji iyagwe, nayo wamkoma, na kawatuma wayagwe wengi wawatendela vivo, wayagwe wawatowa na wayagwe wawakoma.
6 Kakala kasigala na munhu imoja wa kumtuma, nayo kakala mwanage yamnogele ng'hani. Kamtuma kuno kolonga, ‘Womtegeleza mwanangu.’

7 Lakini walimaji wailongela, ‘Ino ayo
muhazi, lekeni tumkome tusole uhazi
wake!’
8 Avo wamgoga, wamkoma wamwasa
kunze ya umgunda wa imizabibu.”
9 Yesu kawauza, “Vino mwene mgunda
kotendaze? Kokwiza kuwakoma walimaji
wose na kowakodisha walimaji wayagwe
mgunda awo wa mizabibu.
10 Hamgasomile Maandiko Gang'alile vi-
galonga,
‘Dibwe wadilemile wazengaji,
Sambi digalamuka dibwe kulu kubanza
gose.
11 Mbuli ino itendigwa na Mndewa,
nayo yotukanganya!’ ”
12 Walangulizi wa Wayahudi walonda
kumgoga Yesu, kwavija wajuwa lusimo
luno kawalonga wao. Lakini waludumba
lunhu lwa wanhu, avo wamuleka
wasegela.

Mbuli ya kulipa kodi
Mat 22:15-22; Luk 20:20-26

13 Mafalisayo wayagwe na wanhu wa
Helode wakala watumigwe kwa Yesu,
wamgoge kwa mbuli zake.
14 Wamcholela wamulongela, “Mfun-
diza, tokujuwa gweye kwa munhu ulonga
ukweli, humdumba munhu yoyose, hu-
tonga ukulu wa munhu. Lakini gweye
kofundiza goyolonda Mulungu wanhu
wagatende. Tulongele, vino vinoga
kulipa kodi kwa Mndewa wa Lumi hebu
havinogile bule? Tulipe hebu seketulipe?”
15 Lakini Yesu kaujuwa ubala wao
kawauza, “Habali monigeza? Ngalileni
isente niilole.”
16 Wamgalila isente, nayo kawauza,
“Vino kihanga kino cha nani? Na twaga
dino da nani?”
Wamwidika, “Va Mndewa wa Lumi.”
17 Yesu kawalongela, “Mgweleleni Mn-
dewa wa Lumi vili va Mndewa wa Lumi,
na mgweleleni Mulungu vili va Mulungu.”
Nao wamkanganya Yesu.

Mbuli ya kuzilibuka
Mat 22:23-33; Luk 20:27-40

18 Abaho Masadukayo, wanhu wolonga
kuduhu kuzilibuka kulawa kwa wafile.
Wayagwe wamcholela Yesu wamulongela,
19 “Mfundiza, Musa katwandikila,
‘Munhu yahafa na kuleka mwehe wake
bila wana, ndugu yake munhu ayo kolon-
deka yamsole mgane ayo, yamulelele
ndugu yake yafile wana.’
20 Kukala na ndugu saba, ija imkulu ka-
sola mwehe kafa halekile wana.
21 Wakabili nayo kamuhala mgane ayo
nayo vivija kafa halekile wana. Vivija kwa
wakadatu kafa halekile wana.
22 Abaho kwa wayagwe, wose saba
wamsolile mgane ayo wafa hawalekile
wana. Ako kumwande, mtwanzi ayo nayo
kafa.
23 Avo, wanhu wose wafile wahazilibuka
mwiisiku ya kuzilibuka, mtwanzi ayo
kokuwa mwehe wa nani? Kwavija wose
saba wakala wamsolile.”
24 Yesu kawedika, “Mweye mopotela!
Kwavija hamugajuwile Maandiko Gang'alile
hebu udahi wa Mulungu.
25 Kwavija wanhu wafile vonda
wazilibuke, hawasola wala hawasoligwa
wokuwa kamba wasenga wa kuulanga.
26 Kwa mbuli ya kuzilibuka kwa wanhu
wafile, hamusomile mna ikitabu cha Musa
mbuli ya kisolo kikwaka? Mulungu ka-
mulongela Musa, ‘Niye na Mulungu wa
Abulahamu na wa Isaka na wa Yakobo.’
27 Heyo heli Mulungu wa wanhu wafile,
ila Mulungu wa wanhu wagima. Avo mw-
eye mopotela ng'hani!”

Lagizo kulu
Mat 22:34-40; Luk 10:25-28

28 Mfundiza Malagizo ga Musa imoja
yakalile aho kahulika viwaibamilile. Kona
kamba Yesu kawedika goya Masadukayo,
avo kamkwesela Yesu kamuuza, “Mna ga
Malagizo gose lagizo gani dili kulu?”
29 Yesu kamwidika, “Lagizo dili kulu
ijo dino, ‘Tegelezeni mweye wanhu wa
Izilaeli! Mndewa Mulungu wetu ayo Mn-
dewa yaiyeka.
30 Mnogele Mndewa Mulungu wako kwa
moyo wako wose, kwa loho yako yose, kwa
nzewele zako zose, na kwa nguvu zako
zose.’
31 Lagizo da kabili kwa ukulu ijo
dino, ‘Mnogele miyago kamba viuinogela
mwenyego.’ Kuduhu lagizo diyagwe kulu
kubanza gano mabili.”

32 Mfundiza Malagizo ga Musa kamtogola Yesu, “Mfundiza, kwidika goya viulongile, Mndewa ayo Mulungu na kuduhu iyagwe ila heyo.
33 Kumnogela Mulungu wako kwa moyo wako wose na kwa nzewele zako zose na kwa nguvu zako, na kumnogela miyago kamba viuinogela mwenyego, kunoga ng'hani kugoga Malagizo gano mabili kubanza kumulavila Mulungu nhosa za wanyama na nhosa ziyagwe.”
34 Yesu viyonile munhu ayo kedika goya, kamulongela, “Huli kutali na Undewa wa Mulungu.”

Kusongela aho haduhu munhu yoyose yagezile kumuuza Yesu mbuli yoyose.

Kilisito Mkombola ayo nani
Mat 22:41-46; Luk 20:41-44

35 Yesu viyakalile kofundiza Mng'anda ya Mulungu, kawauza, “Habali wafundiza Malagizo ga Musa wolonga Kilisito Mkombola mwana wa Daudi?
36 Loho Yang'alile kamulongoza Daudi kulonga,

‘Mndewa Mulungu kamulongela Mndewa wangu,
Kala hano hana mwambu wa mkono wangu wa kudila
mbaka niweke hasi mmagulu gako wanhu wakwihile.’

37 “Avo Daudi mwenyego kamkema, ‘Mndewa.’ Avo Kilisito Mkombola kodahaze kuwa mwana wa Daudi?”

Yesu kowazuma wanhu mbuli ya wafundiza Malagizo ga Musa
Mat 23:1-36; Luk 20:45-47

Lunhu lwa wanhu lukala lumtegeleza Yesu kwa kudeng'helela.
38 Viyakalile kofundiza, kawalongela, “Muiteganye na wafundiza Malagizo ga Musa, wonogelwa kugenda kuno wovala mikanzu mitali na kulamusigwa na wanhu mna gamagulilo,
39 wosagula vigoda va haulongozi mzing'anda za kumpula Mulungu na kukala hanhu hanogile mna izinyimwili nyimwili.
40 Wowaboka wagane vinhu na kusola ng'anda zao, abaho woilagusa wanoga kwa kumpula Mulungu mbuli nyingi. Nhaguso yao yokuwa ng'hulu!”

Sadaka ya mgane
Luk 21:1-4

41 Yesu kakala behi na kigelo cha kulavila sadaka hana Ing'anda ya Mulungu, kawalola wanhu viwolava sente mkigelo. Matajili wengi walava sente nyingi.
42 Abaho keza mgane mkiwa kalava sente mbili ndodo.
43 Yesu kawakema wanahina zake kawalongela, “Nowalongela ukweli mgane mkiwa ino kalava sente nyingi mna ikigelo cha sadaka kubanza wose wayagwe.
44 Kwavija wose walava vija visigale muutajili wao, lakini mgane ino hamoja na ukiwa wake kalava vose viyelinavo.”

13

Yesu kolonga mbuli ya kubanangika kwa Ng'anda ya Mulungu
Mat 24:1-2; Luk 21:5-6

1 Yesu viyakalile kosegela kuna Ing'anda ya Mulungu, mwanahina wake imoja kamulongela, “Mfundiza, lola mabwe gano na ng'anda zino vizinogile!”
2 Yesu kamwidika, “Kozona ng'anda zino vizili ng'hulu? Haduhu dibwe donda dilekigwe uchanha ya diyagwe, kila dibwe dokwasigwa hasi.”

Kugaya na kudununzika
Mat 24:3-14; Luk 21:7-19

3 Yesu viyakalile kuna Ulugongo lwa Mizeituni, mwambu kwa mwambu na Ng'anda ya Mulungu, baho Petulo na Yakobo na Yohana na Andeleya wamcholela Yesu kinyelegezi.
4 Wamulongela, “Tulongele, choni chonda kitendeke kulagusa kipindi cha kulawilila gano gose?”
5 Yesu kawalongela, “Muiteganye, munhu yoyose sekeyawavizile.
6 Wanhu wengi, wokwiza kwa twaga jangu na kulonga, ‘Nene iyo heyo!’ Nao wowavizila wanhu wengi.
7 Mwahahulika mbuli za ng'hondo kutali na mbuli za ng'hondo mmabehi, sekemudumbe, kwavija gano gose golondigwa galawilile, ila kimambukizo king'hali hakinavika.
8 Isi yoitowa na isi iyagwe, undewa woitowa na undewa uyagwe. Kila hanhu

hokuwa na mitigisiko mikulu ya isi na lufilili lwa nzala. Gano gose kamba mwanduso wa usungu wa kulela mwana.

9 “Na mweye muiteganye. Mogogigwa na kugaligwa mkitala. Motoigwa mna izing'anda za kumpula Mulungu, mogaligwa haulongozi wa wakulu wa isi na wandewa mbuli ya niye, muladi muwalongele Mbuli Inogile.

10 Lakini kimambukizo king'hali hakinavika, Mbuli Inogile tanhu yolondeka ipetigwe kwa wanhu wose.

11 Mwahagogigwa na kugaligwa mkitala, sekemunyawenyawe mbuli ya kulonga. Kipindi chahavika longeni chochose chonda mugweleligwe. Kwavija mbuli zonda mulonge hazili zenu, ila zolawa kwa Loho Yang'alile.

12 Munhu komuhinduka ndugu yake too yakomigwe, na tata komuhinduka mwanage yakomigwe. Wana wowahinduka tata zao na mama zao wakomigwe.

13 Wanhu wose wowehila mweye mbuli ya niye, lakini yoyose yonda yafunge umoyo mbaka kukimambukizo kokomboligwa.

Magayo makulu
Mat 24:15-28; Luk 21:20-24

14 “Vondamuchone, ‘Kinhu kinyolodoke kigala Ubananzi’ kima hanhu si hake. Munhu yosoma yavijuwe, waja weli mwiisi ya Yudea wakimbilile kuna ivigongo.

15 Munhu yeli mkiswili cha ng'anda yake sekeyahumuluke hasi mna ing'anda yake kusola kinhu.

16 Yeli kumgunda sekeyabwele ukae kusola kiwalo chake.

17 Wogaya watwanzi wali na zinda na waja wokong'heza mna izisiku azo.

18 Mpuleni Mulungu mbuli zino sekezilawilile mna ikipindi cha kihuhwe!

19 Kwavija siku azo hokuwa na magayo makulu, haganalawila kulawa kuna ichanduso Mulungu viyaumbile isi mbaka sambi na honda galawilile kabili.

20 Lakini Mulungu kazihunguza siku zizo, maza hazihunguze sambi yahone munhu yoyose. Lakini mbuli ya wanhu zake yawasagule, Mulungu kazihunguza siku zizo.

21 “Avo, munhu yoyose yahawalongela, ‘Amweye, Kilisito kahano!’ hebu ‘Kahaja!’ sekemumtogolele.

22 Kwavija wolawilila makilisito na watula ndagu wa uvizi. Wotenda unzonza na vilaguso muladi yahadahika wawavizile hata waja wasaguligwe na Mulungu.

23 Muiteganye! Niye niwalongela kila kinhu kipindi king'hali hakinavika.

Kwiza kwa Mwana wa Munhu
Mat 24:29-31; Luk 21:25-28

24 “Gahamala magayo ga siku azo, zuwa dokuwa ziza, na mwezi honda umwemwese bule,

25 nhondo zolagala kulawa kuulanga, na vinhu vili kuulanga votigisika.

26 Abaho Mwana wa Munhu kolawilila, kokwiza mna gamawingu kwa nguvu ng'hulu na ukulu.

27 Abaho kowatuma wasenga zake wa kuulanga mna izibanzi nne za mwiisi, waweke hamoja wanhu wasaguligwe na Mulungu kulawa mwambu uno wa isi na uyagwe.

Fundizo da mbiki wa mtini
Mat 24:32-35; Luk 21:29-33

28 “Ifunzeni kubitila mbiki wa mtini. Matambi gake gahasonga kuzuka na kwika majani, mujuwe kamba vuli da mmabehi.

29 Vivija, mwahazona mbuli azo, mojuwa kamba kammabehi kwiza.

30 Nowalongeleni ukweli, wanhu wa lukolo luno hawafa wose mbaka gano gose galawilile.

31 Ulanga na isi vobita, lakini mbuli zangu hondazibite ng'o.

Kuduhu munhu yaijuwile siku hebu saa
Mat 24:36-44

32 “Kuduhu yaijuwile siku hebu saa ya kwiza, siyo wasenga wa kuulanga wala Mwana, lakini Tata yaiyeka ayo yaijuwile.

33 Muiteganye, na mukale meso, kwavija Hamkijuwile kipindi chonda yeze.

34 Yokuwa kamba munhu yofunga mwanza na kuwaleka wasang'hanaji zake walolese goya vinhu, kila munhu kamgwaa sang'hano yakutenda. Kamulagiza mkalizi wa mulango yakale meso.

35 Muiteganye, kwavija hamujuwile
kipindi cha kwiza mkulu wa ng'anda,
yodaha kuwa ichungulo, kilo kikulu,
nzogolo zikwika, hebu imitondo.
36 Yaheza kwa kuwasinhusa, sekeyawavike
muwasile.
37 Mbuli iniwalongele mweye, nowalon-
gela wanhu wose, kaleni meso!"

14

Kiseto cha kumkoma Yesu
Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Yoh 11:45-53

1 Zikala zisigale siku mbili ivike Ny-
imwili nyimwili ya Pasaka na Magate ha-
ganageligwa usasu. Wakulu wa walava
nhosa na wafundiza Malagizo ga Musa
wakala wozahila nzila ya kumgoga Yesu
wamkome.
2 Walonga, "Seketutende avo kipindi cha
Nyimwili nyimwili ya Pasaka, buleavo
wanhu woding'huka."

Yesu kobakigwa mavuta ako Betania
Mat 26:6-13; Yoh 12:1-8

3 Yesu kakala Betania mng'anda ya
Simoni, munhu yakalile na utamu wa
dikulu. Viyakalile koja, mtwanzi imoja
keza na nyhupa ya alabasita imemile
mavuta gonung'hila goya ga bei ng'hulu.
Kaifungula, kamgidila Yesu ga mavuta
mdipala.
4 Wanhu wayagwe wakalile aho wage-
vuzika, wailongela, "Unanzi gani uno wa
mavuta!"
5 Abaho wamkomhokela mtwanzi ayo,
walonga, "Mavuta gano gahauzigwe kwa
sente magana madatu na zisente wag-
weleligwe wakiwa!"
6 Lakini Yesu kawalongela, "Mulekeni,
habali momgaza mtwanzi ino? Niye kan-
hendela mbuli inogile.
7 Wanhu wakiwa mokala nao siku
zose, saa yoyose mwahalonda modaha
kuwataza. Lakini honda mukale na niye
siku zose.
8 Mtwanzi ino katenda viyadahile, ka-
longola kulubakaza lukuli lwangu mavuta
ganogile, kulutanda kwa kuzikigwa.
9 Nowalongeleni ukweli, kokose konda
ipetigwe Mbuli Inogile mwiisi, kino kiy-
atendile mtwanzi ino cholongigwa, avo
wanhu womkumbuka."

Yuda kotogola kumuhinduka Yesu
Mat 26:14-16; Luk 22:3-6

10 Abaho imoja wa wanahina zake longo
na wabili yakemigwe Yuda Isikaliote, ka-
chola kwa wakulu wa walava nhosa ya-
muhinduke Yesu kumwao.
11 Avo viwahulike kiyalongile wadeng'helela,
na wailagana nayo kumgwaa sente. Avo
Yuda kasonga kuzahila nzila ya kumgela
Yesu mmakono gao.

Yesu koja lujo lwa Pasaka na wanahina zake
Mat 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Yoh 13:21-30

12 Mna isiku ya ichanduso ya Nyimwili
nyimwili ya Magate hagageligwe Usasu,
siku dijo mwana ng'hondolo wa Pasaka
kochinjigwa, wanahina zake Yesu wa-
muuza, "Kolonda tuchole kwahi tuku-
tandile lujo lwa Pasaka?"
13 Yesu kawatuma wanahina zake wabili
kawalongela, "Gendeni kudibuga, momt-
ing'hana mbigalo kaidikwa nongo ya mazi.
Mkwelelezeni,
14 mbaka mng'anda yonda yengile, mu-
longeleni mwene kae, 'Mfundiza kolonga,
da kwahi gati da kudila lujo lwa Pasaka
niye na wanahina zangu?'
15 Nayo kowalagusila gati kulu dili
uchanha dikigwa goya na dihambigwa.
Mumo tutandileni."
16 Wanahina zake wasegela, wachola
kudibuga, wavika kila kinhu vivija
viyawalongele Yesu, avo wamtandila lujo
lwa Pasaka.
17 Viivikile ichungulo, Yesu kavika na
wanahina zake longo na wabili.
18 Viwakalile woja, Yesu kalonga,
"Nowalongeleni imoja wenu yoja na niye,
konihinduka."
19 Wanahina zake wanyawanyawa, wa-
muuza, imoja imoja, "Vino gweye kolonga
niye?"
20 Yesu kawedika, "Imoja wenu mw-
eye longo na wabili, yozanhika gate jake
hamoja na niye mbakuli.
21 Mwana wa Munhu kofa kamba
Maandiko Gang'alile vigolonga. Lakini
kogaya munhu ija yomuhinduka Mwana
wa Munhu. Yahanogile ng'hani kamba
munhu ayo sambi yavumbuke!"

Lujo lwa Mndewa
Mat 26:26-30; Luk 22:14-20; 1Kol 11:23-25

22 Viwakalile woja, Yesu kasola gate, kamgwaa nhogolwa Mulungu, kadibanzula na kawagwaa wanahina zake kalonga, “Soleni, uno ulo lukuli lwangu.”
23 Abaho kasola kikasi cha divai, kamgwaa nhogolwa Mulungu, kawagwaa wanahina zake, wose waking'wela.
24 Yesu kalonga, “Ino ayo damu yangu ilagusa lagano da Mulungu, ikwitika mbuli ya wanhu wengi.
25 Nowalongela, kusongela sambi honda ning'we kabili divai, mbaka siku dijo donda ning'we divai ya sambi Muundewa wa Mulungu.”
26 Abaho wemba lwila, wachola kuna Ulugongo lwa Mizeituni.

Yesu kolagula Petulo kombela
Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Yoh 13:36-38

27 Yesu kawalongela, “Mweye mose mokimbila na kundeka niiyeka, kwavija Maandiko Gang'alile golonga, ‘Mulungu komtowa msusilaji, na ng'hondolo wose wopwililika.’
28 Lakini nahazilibuka, nowalongolela kuchola Galilaya.”
29 Petulo kamwidika Yesu, “Hata kamba wose wahakuleka, niye sikuleka bule!”
30 Yesu kamulongela Petulo, “Nokulongela ukweli, kilo cha lelo nzogolo yang'hali hana kwika miyanza mibili, konibela miyanza midatu.”
31 Petulo kagangamiza kulonga, “Silonga vivo bule, hata kamba nahafa na gweye!”
Na wanahina wayagwe walonga vivo.

Yesu kompula Mulungu ako Getisemane
Mat 26:36-46; Luk 22:39-46

32 Yesu na wanahina zake wavika hanhu hokemigwa Getisemane, Yesu kawalongela, “Kaleni hano, niye nogenda kumpula Mulungu.”
33 Kawasola Petulo na Yakobo na Yohana. Yesu kona usungu na kanyunyuwala.
34 Kawalongela wanahina zake, “Usungu uli muumoyo wangu mkulu ng'hani wodaha kung'homa. Kaleni hano meso.”
35 Kachola kumwande kidogo, kaibwanha hasi, kampula Mulungu, kamba yahadahika sekeyaibitile saa ayo ya madununzo.
36 Kampula Mulungu, “Tata! Kumwako gose godahika. Ukisegeze kikasi kino cha madununzo. Lakini siyo kamba vinilonda niye ila viulonda gweye.”
37 Abaho kabwela kawavika wanahina zake wadatu wawasa. Kamulongela Petulo, “Simoni kuwasa? Vino hamudahile kukala meso hata saa dimoja?”
38 Kawalongela, “Kaleni meso, mumpule Mulungu sekemwingile mna ukugezigwa. Moyo wa munhu wolonda kutenda ganogile, lakini lukuli lwaduhu nguvu.”
39 Kachola lwa kabili kumpula Mulungu, kalonga mbuli zizija.
40 Viyabwelile kabili, kawavika wanahina zake wawasa, kwavija meso gao gakala na utulo. Hawaijuwile mbuli yakumulongela Yesu.
41 Viyabwelile mwanza wa kadatu, kawalongela, “Mung'hali muwasa na kubwihila? Yotosha! Kipindi kivika! Loleni, Mwana wa Munhu kogeligwa mmakono ga wanhu wene nzambi.
42 Lamukeni, tuchole. Loleni munhu yonihinduka kavika!”

Yesu kogogigwa
Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Yoh 18:3-12

43 Yesu viyakalile yang'hali yogendelela kulonga, imoja wa wanahina zake longo na wabili, yakemigwe Yuda Isikaliote kavika. Keza na lunhu lutumigwe na wakulu wa walava nhosa, wafundiza Malagizo ga Musa na wavele, kuno wapapa mapanga na malungu.
44 Yuda Isikaliote yomuhinduka Yesu kawagwaa kilaguso, kawalongela, “Munhu yonda nimnonele ayo yummulonda. Mgogeni mumgele mmakono genu.”
45 Bahaja Yuda kamcholela Yesu kamulongela, “Mfundiza!” Abaho kamnonela.
46 Avo wamgoga Yesu wamgodeka.
47 Lakini imoja wa waja wakalile na Yesu, kasomola panga jake, kamkanha digwiti msang'hanaji wa Mkulu wa walava nhosa.

48 Yesu kawalongela, “Vino habali
mwizile kungoga na mapanga na malungu
kamba vija nambavi?
49 Kila siku ng'hala na mweye, nowa-
fundiza kuna Ing'anda ya Mulungu, ham-
nigogile. Lakini gano gatendeka muladi
Maandiko Gang'alile galawilile.”
50 Abaho wanahina wose wamuleka
wakimbila.
51 Mbwanga imoja yavalile mgolole
wiiyeka, kakala yomkweleleza Yesu.
Walonda kumgoga,
52 lakini kauleka mgolole wake, kakim-
bila mwazi.

Yesu kamkitala
Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Yoh 18:13-14, 19-24

53 Abaho Yesu kagaligwa mng'anda ya
Mkulu wa walava nhosa, mumo wakulu
wa walava nhosa wose, wavele na wafun-
diza Malagizo ga Musa waiting'hana.
54 Petulo kamkweleleza Yesu kwa kutali,
kengila muuluwa lwa mkulu wa walava
nhosa, kakala hasi na wakalizi, kokotela
moto.
55 Wakulu wa walava nhosa na wanhu
wose wa mkitala wazahila usindila wa
uvizi muladi wamkome Yesu, lakini
hawaupatile bule.
56 Wanhu wengi walonga mbuli za uvizi
kwa Yesu, lakini usindila wao hauwilum-
bile.
57 Abaho wanhu wayagwe wema wa-
longa mbuli za uvizi kwa Yesu.
58 Walonga, “Tumuhulika kolonga,
‘Noibomola Ng'anda ino ya Mulungu
izengigwe na wanhu, na kwa siku ndatu
noizenga iyagwe haizengigwe na wanhu.’
”
59 Na awo vivija usindila wao hauwilum-
bile.
60 Mkulu wa walava nhosa kenuka
mgameso ga wanhu kamuuza Yesu, “Vino
kuduhu mbuli ya kwidika kwa kitala
choolava wanhu wano?”
61 Lakini Yesu kanyamala tuluu, ha-
longile mbuli, Mkulu wa walava nhosa ka-
muuza kabili, “Gweye ayo Kilisito Mkom-
bola, Mwana wa ija Yotogoligwa?”
62 Yesu kamwidika, “Nene iyo heyo. Mw-
eye momona Mwana wa Munhu kakala
muukulu mwambu wa mkono wa kudila
wa Mulungu yeli na Udahi, kokwiza mna
gamawingu ga kuulanga!”
63 Mkulu wa walava nhosa kakidega ki-
walo chake, kalonga, “Hatulonda usindila
uyagwe!
64 Muhulika viyomuliga Mulungu. Mw-
eye mogesaze?”
Wose walonga, kabananga kolondeka
yakomigwe.
65 Wanhu wayagwe wamtemela mate
Yesu, wamgubika gameso, wamtowa na
wamulongela, “Lagula, nani yakutow-
ile!” Abaho wakalizi wamsola wamtowa
ng'hofi.

Petulo kombela Yesu
Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Yoh 18:15-18, 25-27

66 Petulo viyakalile yang'hali hasi muu-
luwa, msang'hanaji imoja wa kitwanzi wa
mkulu wa walava nhosa kamcholela.
67 Viyamone Petulo kokotela moto,
kamulola bunhuu kamulongela, “Gweye
vivija kukala hamoja na Yesu wa Nazaleti.”
68 Petulo kabela, “Bule, sijuwile ki-
ulonga.” Abaho Petulo kalawa kunze
mbaka kuna uluhelengo. Bahaja nzogolo
keka.
69 Msang'hanaji ija wa kitwanzi kamona
Petulo, kawalongela wanhu wemile aho,
“Ino nayo imoja wao!”
70 Lakini Petulo kabela kabili.
Hamwande kidogo wanhu wakalile
wemile aho wamulongela Petulo kabili,
“Gweye vivija kwa imoja wao, kwavija
kwa mwenekae wa Galilaya.”
71 Petulo kalonga, “Mulungu kojuwa no-
longa ukweli, niduiligwe nahalonga uvizi,
simjuwile munhu yumulonga!”
72 Bahaja nzogolo keka mwanza wa ka-
bili, baho Petulo kakumbuka mbuli ziya-
longeligwe na Yesu, “Nzogolo yang'hali
hanakwika miyanza mibili, konibela
miyanza midatu.” Avo Petulo kasonga
kulila.

15

Yesu kogaligwa kwa Pilato
Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Yoh 18:28-38

1 Imitootondo, wakulu wa walava nhosa,
wafundiza Malagizo ga Musa, wavele na

wanhu wose wa mkitala waiting'hana, waitogolela kumgala Yesu kwa Pilato. Wamgodeka nzabi, wamgala kwa Pilato.

2 Pilato kamuuza Yesu, “Gweye ayo Mndewa wa Wayahudi?”

Yesu kamwidika, “Ona, vivo viulonga.”

3 Wakulu wa walava nhosa wamulavila Yesu vitala vingi,

4 avo Pilato kamuuza Yesu kabili, “Hulonda kwidika? Tegeleza viwokulavila vitala!”

5 Lakini Yesu hedike mbuli yoyose, Pilato kakanganya.

Yesu kotagusigwa yafe
Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Yoh 18:39-19:16

6 Yahavikaga Nyimwili nyimwili ya Pasaka Pilato kamfungulilaga mfungwa imoja wamulondile wanhu.

7 Mna ikipindi acho kukala na munhu imoja twaga jake Balaba, kakala yagodekigwe mkifungo na wayage, mbuli ya ukomaji kipindi wanhu viwading'huke.

8 Lunhu lwa wanhu viluiting'hane, lumpula Pilato yawatendele kamba viyatendaga.

9 Pilato kawauza, “Molonda niwafungulileni mndewa wa Wayahudi?”

10 Pilato kajuwa goya kamba wakulu wa walava nhosa wamgela Yesu mmakono gake kwavija wamonela migongo.

11 Lakini wakulu wa walava nhosa wawading'hula wanhu wampule Pilato yawafungulile Balaba.

12 Pilato kaluuza kabili lunhu luja, “Vino molonda nhende choni kwa munhu ino yumumkema mndewa wa Wayahudi?”

13 Wanhu wose wakemelela, “Muwambe mumsalaba!”

14 Pilato kawauza, “Vino kabananga choni?”

Awo wagendelela kukemelela, “Muwambe mumsalaba!”

15 Pilato kalonda kulunogeza lunhu lwa wanhu, avo kamfungulila Balaba mkifungo. Abaho kalagiza Yesu yatoigwe mbalati na yawambigwe mumsalaba.

Wakalizi womzeha Yesu
Mat 27:27-31; Yoh 19:2-3

16 Wakalizi wamgala Yesu muuluwa lwa ng'anda ya mkulu wa isi, waiting'hana na wayao wose.

17 Wamvaza kiwalo cha Undewa, waluka ngata ya miba, waika mdipala jake.

18 Wamulamusa, “Mwinyi, Mndewa wa Wayahudi!”

19 Wamtowa mbalati mdipala wamtemela mate, wamfugamila na kumwinamila.

20 Viwamambukize kumzeha, wamvula ikiwalo cha Undewa wamvaza viwalo vake. Abaho wamulava kunze wamuwambe mumsalaba.

Yesu kowambigwa mumsalaba
Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Yoh 19:17-27

21 Viwakalile mnzila wamting'hana munhu imoja twaga jake Simoni, mwenekae wa Kilene, tatao Alekizanda na Lufo. Kipindi acho kakala kolawa kumgunda, wakalizi wamnanahiza yaupape msalaba wa Yesu.

22 Wamgala Yesu mbaka hanhu hokemigwa Goligota, fambulo jake, “Hanhu ha Fumvu da Pala.”

23 Wamgwaa Yesu divai ihanganyigwe na kinhu kili usungu, lakini Yesu kalema kung'wa.

24 Abaho wamuwamba Yesu mumsalaba, waigolela viwalo vake, kwa kubwanha simbi, ili yajuwike simbi yomgwila nani avo yasole ikiwalo.

25 Ikala saa ndatu imitondo viwamuwambile Yesu mumsalaba.

26 Wandika kilamuso cha kutagusigwa kwake, chandikigwa vino, “Mndewa wa Wayahudi.”

27 Vivija wawawamba wabavi wabili hamoja na Yesu, imoja mwambu wake wa mkono wa kudila na iyagwe mwambu wake wa kumoso.

28 Avo galawilila Maandiko Gang'alile galongile, “Kekigwa hamoja na wanhu watendile gehile.”

29 Wabita nzila watigisa mapala gao wamuliga Yesu, walonga, “Gweye kulonga koibomola Ng'anda ya Mulungu na kuizenga kabili kwa siku ndatu!

30 Lelo humuluka mumsalaba uikombole mwenyego!”

31 Vivija wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo ga Musa wamzeha Yesu

walonga, “Kawakombola wayagwe, lakini hadaha kuikombola mwenyego!
32 Leka tumulole Kilisito Mkombola, Mndewa wa Izilaeli, lelo yahahumuluka mumsalaba na tweye tomtogola!”
Vivija na wanhu waja wabili wawambigwe hamoja na Yesu wamuliga.

Ifa ya Yesu
Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Yoh 19:28-30

33 Viivikile saa sita imisi, isi yose ikala igubikigwe na ziza totolo, ziza dijo dikala kwa masaa madatu.
34 Viivikile saa tisa imisi, Yesu kalila kwa sauti ng'hulu, “Eloi, Eloi, lama, sabakitani?” Fambulo jake, “Mulungu wangu, Mulungu wangu, habali kundeka?”
35 Wanhu wayagwe wemile aho viwamuhulike, walonga, “Tegelezeni, komkema Eliya!”
36 Munhu imoja kakimbila kavabika dodoki mwiidivai, kadinanika mulubiki, kadika mmulomo wa Yesu, kalonga, “Beta tulole kamba Eliya kokwiza kumuhumulusa mumsalaba!”
37 Yesu kalila kwa sauti ng'hulu, abaho kafa.
38 Panziya da Ng'anda ya Mulungu digola gati da Ng'anda ya Mulungu na hanhu hong'ala ng'hani, didegeka mhande mbili, kulawa uchanha mbaka hasi.
39 Mkulu wa wakalizi yemile haulongozi ha msalaba kamona Yesu viyafile, kalonga, “Kweli munhu ino kakala Mwana wa Mulungu!”
40 Baho kukala na watwanzi wayagwe wakalile wolola kwa kutali. Mna iwao kakala Malia Magidalena, Malia mamao Yakobo mdodo na Yusufu na Salome.
41 Watwanzi awo wamkweleleza Yesu viyakalile Galilaya na kumsang'hanila. Watwanzi wayagwe wezile nayo Yelusalemu vivija wakala aho.

Kuzikigwa kwa Yesu
Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Yoh 19:38-42

42 Viivikile ichungulo ing'hali hainavika siku ya Kubwihila. Wayahudi wakala woitanda kwa siku ayo ya Kubwihila.
43 Yusufu mwenekae wa Alimataya, imoja wa wakulu wa Mkitala cha Wayahudi yategelezigwe ng'hani kavika. Munhu ino kakala kobetela kwiza kwa Undewa wa Mulungu. Avo kamgendela Pilato bila kudumba, kampula yamgwee lukuli lwa Yesu.
44 Pilato kakanganya kuhulika Yesu kafa. Kamkema mkulu wa wakalizi kamuuza kamba Yesu kakala yafile mwaka.
45 Pilato viyalongeligwe avo na mkulu wa wakalizi kamba Yesu kafa, kamulongela Yusufu yalusole lukuli lwa Yesu.
46 Yusufu kagula sitili, kaluhumulusa lukuli lwa Yesu, kaluzingiliza sitili kalwika mdipanga disongoligwe mdibwe. Abaho kabimbilisa dibwe kulu kadigubika mmulomo wa dipanga.
47 Malia Magidalena na Malia mamake Yusufu wahona hanhu halwikigwe lukuli lwa Yesu.

16

Yesu kozilibuka
Mat 28:1-8; Luk 24:1-12; Yoh 20:1-10

1 Viimalile siku ya Kubwihila, Malia Magidalena, Malia mamake Yakobo na Salome wagula mavuta gonung'hila goya wachola kulubakaza lukuli lwa Yesu.
2 Imitootondo ng'hani mna isiku ya jumapili, zuwa vidisongile kulawa wachola kudipanga.
3 Viwakalile mnzila wailongela, “Nani yonda yatubimbilisile idibwe hamgwazo wa umulomo wa dipanga?”
4 Lakini viwalolile wona dibwe dija dibimbilisigwa mwaka hamgwazo. Dikala dibwe kulu ng'hani.
5 Avo wengila mdipanga, wamona mbwanga imoja yavalile kiwalo kizelu, kakala mkono wa kudila, wadumba ng'hani.
6 Kawalongela, “Sekemudumbe nojuwa momzahila Yesu wa Nazaleti yawambigwe mumsalaba. Kahaduhu hano, kazilibuka! Loleni hanhu hawamwikile.
7 Avo choleni mkawalongele wanahina zake na Petulo, ‘Yesu kowalongolela Galilaya, kuko momona kamba viyawalongele.’ ”
8 Avo walawa mdipanga, kuno wogwaya na kudumba, wakimbila. Hawamulongele munhu yoyose mbuli ino kwavija wakala wodumba.

Yesu komulawilila Malia Magidalena
Mat 28:9-10; Yoh 20:11-18

9 Yesu viyazilibuke mwiisiku ya Jumapili imitootondo, tanhu kamulawilila Malia Magidalena, ija yamulavile vinyamkela saba.
10 Nayo kachola kuwalongela waja wakalile na Yesu, wakala wang'hali woiyalala na kulila.
11 Viwamuhulike Malia Magidalena kolonga kamba Yesu mgima na kamona, hawamtogolele bule.

Yesu kowalawilila wanahina wabili
Luk 24:13-35

12 Abaho Yesu kawalawilila wanahina zake wabili mna ikihanga kiyagwe, wanahina awo wakala wochola kumgunda.
13 Nao wabweleganya na kuwalongela wayao, lakini hawawatogolele bule.

Yesu kowalawilila wanahina zake longo na imoja
Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Yoh 20:19-23; Sang'h 1:6-8

14 Kukimambukizo Yesu kawalawilila wanahina zake longo na imoja viwakalile woja. Kawakomhokela kwavija wakala waduhu kutamanila na wakala wadala kuwatogolela waja wamonile viyazilibuke.
15 Kawalongela, “Choleni mwiisi yose mukawapetele wanhu wose Mbuli Inogile.
16 Munhu yoyose yotogola na kubatizigwa, kokomboligwa, lakini munhu yoyose yolema kutogola kotagusigwa.
17 Wanhu wose wotogola wogweleligwa udahi wa kutenda unzonza, kwa twaga jangu wolava vinyamkela, wolonga ulonzi wa sambi,
18 wahagoga mizoka hebu wahang'wa sumu hondawatendigwe kinhu chochose kihile, wowekila wanhu watamu makono gao, nao wohona.”

Yesu kogaligwa kuulanga
Luk 24:50-53; Sang'h 1:9-11

19 Mndewa Yesu viyamambukize kulonga na wanahina zake, kagaligwa kuulanga, kakala muukulu mwambu wa mkono wa kudila wa Mulungu.
20 Abaho wanahina zake wachola kila hanhu kuwapetela wanhu Mbuli Inogile. Na Mndewa kasang'hana nao na unzonza wautendile ulagusa kamba usenga wao ukala wa ukweli.

Mbuli Inogile ya Yesu Kilisito yandikigwe na Luka

Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Luka ya mumkumbo wa vitabu vine va lagano da sambi, vitabu avo volagusa vija Yesu viyakalile hano mwiisi. Kila kitabu acho chokemigwa, “Injili,” fambulo jake Mbuli Inogile. Vitabu avo vandikigwa ako kumwande na Matayo na Maluko na Luka na Yohana kipindi Yesu viyafile na kuzilibuka. Luka handike mbuli za Yesu viyakalile hano mwiisi ziiyeka, lakini vivija kandika mbuli ziwatendile wanahina zake ako kumwande Yesu viyafile na kuzilibuka na kitabu acho kikemigwa Sang'hano za Iwatumigwa. Kuduhu munhu yojuwa kipindi gani hebu chandikiligwa kwahi kitabu kino cha Mbuli Inogile yandikigwe na Luka, lakini wanhu woifunza mbuli wose woitogolela kamba sengine chandikigwa behi ya mwaka wa 70 toka kuvumbuka kwa Kilisito.

Mwandikaji kakala Luka yakalile mganga. Wandikaji wake na ulonzi uyekile volagusa kamba heyo kakala munhu yasomile. Luka kalonda kwandika mbuli imoja imoja kamba vizilawilile kwa Yesu viyakalile hano mwiisi, kasimulila zimbuli kamba vizilawilile, muladi wanhu wayagwe wamwede kwa kusoma mbuli azo (Sula ya 1:1-3). Heyo hakalile Muyahudi bule (Wakolosai 4:10-14) na kandika vija wanhu haweli Wayahudi wahahile kuvijuwa. Mbuli ino yokoneka kwa vija viyafambule mila za Kiyahudi (Sula ya 1:8).

Mbuli Inogile yandikigwe na Luka iigala ng'hani na vitabu va Matayo na Maluko, kwavija vose vosimulila mbuli zizija mna inzila imoja. Mna ivitabu vose vidatu, Luka yaiyeka kasimulila ng'hani mbuli ya kuvumbuka kwa Yohana Mbatizaji. Vivija Luka kogangamiza ng'hani mbuli za kugela kumgongo (Sula za 3:3, 11:4, 17:3-4, 23:34, 24:47) na kumpula Mulungu (Sula za 3:21, 5:16, 6:12, 11:1-12, 22:32).

Mbuli zili mkitabu

Mna isula ya 1:1-4, Luka koitambula Mbuli Inogile iyandike na kosimulila habali kayandika.

Abaho kosimulila kuvumbuka kwa Yesu na vivija viyaitandile kwa kusang'hana (Sula ya 1:5-4:13).

Hanhu hakulu ha Mbuli Inogile (Sula ya 4:14-21:38), Luka kosimulila sang'hano iyatendile Yesu, ng'hani ng'hani unzonza uyatendile na mbuli ziyafundize.

Kukimambukizo, sula za kabili za kimambukizo (Sula ya 22-24), kasimulila vija Yesu viyafile, viyazikigwe na viyazilibuke.

1 Mkulu Teofili,
Wanhu wengi wawamba ng'hani kwandika mbuli zija zilawilile kumwetu.
2 Wandika mbuli zija zitulongeligwe na wanhu waja wazonile kwa meso gao kusongela kuna ichanduso na wapetile uusenga.
3 Avo go mkulu, kwavija nizizahila vinogile mbuli zino kulawa kuna ichanduso, vinikona niye yokuwa vinoga kukwandikila goya mbuli zija zilawilile.
4 Notenda vino muladi ujuwe ukweli wose wa mbuli ziufundizigwe.

Kuvumbuka kwa Yohana Mbatizaji kopetigwa

5 Kipindi acho Helode viyakalile mndewa wa Yudea, kukala na mulava nhosa, twaga jake Zakalia, wa kibumbila cha Abiya.[a] Mwehe wake kakala Elizabeti, nayo vivija kalawa mulukolo lwa mulava nhosa Haluni.
6 Wose wabili wakala wotenda ganogile mgameso ga Mulungu, na kugagoga Malagizo gose ga Mndewa Mulungu.
7 Wakala waduhu wana kwavija Elizabeti kakala mgumba, na wose wabili wakala wavele.
8 Siku dimoja Zakalia kakala Mng'anda ya Mulungu yosang'hana isang'hano yake

a **1:5** ***Abiya.*** Walava nhosa waigola mna ivibumbila malongo mabili na nne, na Abiya kakala mulangulizi mna ikibumbila cha nane.

ya kulava nhosa, kamba viyatendaga mna izamu yake.
9 Zakalia kasaguligwa kwa kubwanha simbi, kamba viwatendaga walava nhosa, kwingila Mng'anda ya Mndewa yasome ubani.
10 Kipindi cha kusoma ubani vikivikile, wanhu wengi wakala kunze wompula Mulungu.
11 Msenga wa kuulanga wa Mndewa kamulawilila Zakalia, kema mwambu wa mkono wa kudila wa upango wa kusomela ubani.
12 Zakalia viyamone, kasinhuka na kagwaya kwa bwembwe.
13 Lakini msenga wa kuulanga kamulongela, “Sekeudumbe, Zakalia! Mulungu kahulika kupula kwako. Mwehe wako Elizabeti kokulelela mwana wa kimbigalo, twaga jake komkema Yohana.
14 Kodeng'helela ng'hani na wanhu wengi wodeng'helela kwa kuvumbuka kwake.
15 Kokuwa munhu mkulu mgameso ga Mndewa. Honda yang'we ugimbi hebu divai. Kokuwa na Loho Yang'alile kusongela mna iinda ya mamake.
16 Kowatenda wanhu wengi wa Izilaeli wailumbe na Mndewa Mulungu wao.
17 Nayo komulongolela Mndewa, kokuwa na nguvu kamba mtula ndagu wa Mulungu Eliya. Kowatenda tata na wana wainogele, kowagalusa wanhu waja hawamtegeleza Mulungu wagese ganogile kamba wanhu wanogile, avo yamtandile Mndewa wanhu zake.”
18 Zakalia kamuuza msenga ija wa kulanga, “Vino nojuwaze mbuli ino kamba ya ukweli? Niye na mwehe wangu twa wavele.”
19 Msenga ija kamwidika, “Niye na Gabilieli. Nokwima haulongozi ha Mulungu, heyo ayo yanhumile nonge na gweye kukupetela mbuli ino inogile.
20 Lakini kwavija hutogole mbuli zangu zonda zilawilile mna ikipindi chake, sambi hudaha kulonga mbaka siku vonda ilawilile mbuli ino.”
21 Kipindi acho wanhu wakalile wombeta Zakalia, wakanganya habali kokawa kulawa Mng'anda ya Mulungu.
22 Viyalawile kunze hadahile kulonga nao. Wajuwa hana kinhu cha unzonza kiyaonile Mng'anda ya Mulungu, kwavija kawagwaa kilaguso kwa kwinula makono gake, na kakala halonga.
23 Viyamambukize sang'hano yake Mng'anda ya Mulungu, kabwela ukae.
24 Hamwande kidogo imwehe Elizabeti kagoga inda. Hasegele ukayake kwa miezi mitano. Kalonga,
25 “Hakimambukizo Mndewa kanisegezela kinyala mgameso ga wanhu!”

Kuvumbuka kwa Yesu kopetigwa

26 Elizabeti viyakalile na inda ya miezi sita, Mulungu kamtuma msenga wa kuulanga, twaga jake Gabilieli, yachole kudibuga da Nazaleti, mwiisi ya Galilaya.
27 Kakala na usenga wa mhambe imoja yafungiligwe zengele na mbigalo imoja twaga jake Yusufu, yalawilile mulukolo lwa Mndewa Daudi. Mhambe ayo twaga jake Malia.
28 Msenga ija kamcholela Malia, kamulongela, “Zihoze! Mndewa kahamoja na gweye. Nayo kakunogela ng'hani!”
29 Malia viyauhulike usenga awo wa msenga wa kuulanga, kakala na mfundo ng'hani muumoyo wake, kakanganya usenga awo wofambula choni.
30 Msenga ija kamulongela, “Malia, sekeudumbe, gweye kupata ng'hekewa ya Mulungu.
31 Kogoga inda na kolela mwana wa kimbigalo, nayo komkema Yesu.
32 Kokuwa munhu mkulu, kokemigwa Mwana wa Mulungu yeli Uchanha Ng'hani. Mndewa Mulungu komgwaa kigoda cha undewa, kamba viyakalile Daudi muhenga wake.
33 Kokuwa mtawala wa lukolo lwa Yakobo siku zose, na undewa wake wokuwa wa mazuwa gose!”
34 Malia kamuuza msenga ija, “Niye na mhambe. Lelo mbuli ayo yokuwaze?”
35 Msenga ija kamwidika, “Loho Yang'alile kokwizila, na nguvu za Mulungu zokugubika. Avo Mwana yonda yavumbuke kokuwa Yang'alile na kokemigwa Mwana wa Mulungu.

36 Kumbuka ndugu yako Elizabeti.
Wanhu wakala wolonga kakala mgumba,
lakini sambi kana inda ya miezi sita,
hamoja na uvele uyalinao.
37 Kwavija kuduhu kinhu kimulemela
Mulungu."
38 Malia kalonga, "Niye na msang'hanaji
wa Mndewa, nailawilile kumwangu
kamba viulongile." Abaho msenga ija
kasegela.

Malia komtembelela Elizabeti

39 Kumwande kidogo Malia kafunga
mwanza, kalopola kuchola kuna idibuga
dili mvigongo va isi ya Yudea.
40 Kengila mng'anda ya Zakalia, kamula-
musa Elizabeti.
41 Elizabeti viyahulike Malia komu-
lamusa, king'hele kili mna iinda yake
kizumha. Nayo Elizabeti kamemezigwa
Loho Yang'alile,
42 kalonga kwa sauti ng'hulu, "Gweye
kunogeligwa kubanza watwanzi wose, na
imwana yonda umulele konogeligwa!
43 Habali mbuli ino ng'hulu inilawilile
niye, mbaka mama wa Mndewa wangu
keza kunhembelela?
44 Vimhulike kondamusa, mwana
king'hele yeli mna iinda yangu kazumha
kwa kudeng'helela.
45 Kumweda gweye utogola usenga wa
Mndewa, kwavija wolawilila kumwako!"

Lwila lwa Malia

46 Malia kalonga,
"Moyo wangu womgwaa nhogolwa Mn-
dewa,
47 Loho yangu yomdeng'helela kwavija
Mulungu Mkombola wangu,
48 kang'humbuka, niye msang'hanaji wake
muhole!
Kulawa sambi wanhu wose wong'hema
munhu yamwedile,
49 kwavija Mulungu Mkulu kanhendela
vinhu vikulu.
Twaga jake ding'ala.
50 Kulawa lukolo na lukolo,
kowonela bazi wanhu wose womtegeleza.
51 Katenda mbuli ng'hulu kwa mkono
wake.
Kawapwililisa wanhu weli na magoda
mmizoyo yao.
52 Kawahumulusa wandewa mna ivigoda
vao va undewa,
na kawenula wahole.
53 Weli na nzala kawatenda wegute kwa
vinhu vinogile na
kawawinga matajili makono gaiyeka.
54 Kasang'hana kija kiyalongile kwa wa-
henga zetu,
keza kumtaza msang'hanaji wake Izilaeli.
55 Kakumbuka kumonela bazi Abula-
hamu,
na lukolo lwake lose siku zose!"
56 Malia kakala kwa Elizabeti miezi mi-
datu, abaho kabwela ukayake.

Kuvumbuka kwa Yohana Mbatizaji

57 Kipindi cha kuifungula Elizabeti
vikivikile, kaifungula mwana wa kimbi-
galo.
58 Wanhu weli behi nayo na ndugu zake
viwahulike mbuli ng'hulu ziyatendeligwe
na Mndewa, wadeng'helela hamoja nayo.
59 Imwana viyavikize siku nane,
wamwingiza kumbi. Walonda kumkema
Zakalia, twaga da tatake,
60 lakini mamake kalonga, "Bule, twaga
jake Yohana."
61 Wamulongela, "Kuduhu munhu mu-
lukolo lwenu yeli na twaga dijo!"
62 Abaho wamgwaa kilaguso tatake, wa-
muuza twaga gani diyalondile mwanage
yakemigwe.
63 Zakalia kawapula kibao cha kwandik-
ila, kandika vino, "Twaga jake Yohana."
Wanhu wose wakanganya!
64 Bahaja Zakalia kadaha kulonga,
kamgwaa nhogolwa Mulungu.
65 Wanhu weli behi nayo wadumba
ng'hani. Mbuli izo za unzonza zibwililika
kila hanhu kuvigongo va isi ya Yudea.
66 Kila munhu yahulike mbuli ayo
kaigelegeza, kauza, "Vino mwana ino
kokuwa nani?" Kwavija udahi wa Mn-
dewa ukala hamoja nayo.

Lwila lwa Zakalia

67 Zakalia tatake Yohana kamemezigwa
Loho Yang'alile, kalonga usenga wa Mu-
lungu,
68 "Yatogoligwe Mndewa, Mulungu wa
Izilaeli!

Keza kuwataza wanhu zake na kuwagombola.
69 Katugwaa Mkombola yeli na udahi,
mzukulu wa Daudi msang'hanaji wake.
70 Kamba viyalongile toka mwaka kubitila watula ndagu zake wang'alile,
71 kamba kotukombola na wanhu wang'hobo,
na kulawa mmakono ga wanhu watwihile.
72 Kalonga kowonela bazi wahenga zetu,
na kokumbuka lagano jake ding'alile.
73 Kaiduila kwa muhenga wetu Abulahamu,
74 kutukombola mmakono ga wanhu watwihile,
na kututenda tumsang'hanile bila kudumba,
75 tuwe wanhu wang'alile na wanhu wotenda goyolonda Mulungu,
siku zose za ugima wetu.

76 Gweye mwanangu, kokemigwa mtula ndagu wa Mulungu yeli Uchanha Ng'hani.
Komulongolela Mndewa,
kuitanda nzila yake.
77 Kowalongela wanhu zake kamba wokomboligwa,
na nzambi zao zogeligwa kumgongo.
78 Mulungu wetu kana bazi na moyo unogile.
Kotumwemwesela mulenge wa ukombozi kulawa kuulanga,
79 na wowamwemwesela wanhu wose wokala mdiziza da ifa,
na kulongoza magulu getu mnzila ya tindiwalo."
80 Imwana ija kagendelela kukula lukuli na kawa na nguvu mwiiloho. Kakala kuluwala mbaka siku dija viyalawilile mgameso ga wanhu wa Izilaeli.

2

Kuvumbuka kwa Yesu
Mat 1:18-25

1 Kipindi acho, Agusito, Mndewa wa Lumi, kalagiza wanhu wose mwiisi ya Lumi wapetigwe.
2 Awo ukala mwanza wa ichanduso wa wanhu kupetigwa kipindi Kilenio viyakalile mkulu wa isi ya Siliya.
3 Avo kila munhu kachola kudibuga diyavumbuke kwandikigwa twaga jake.
4 Yusufu kasegela kudibuga da Nazaleti mwiisi ya Galilaya, kachola kudibuga da Beselehemu mwiisi ya Yudea, hanhu hayavumbuke mndewa Daudi. Yusufu kachola kuko kwavija kolawa mulukolo lwa Daudi.
5 Kachola na Malia kupetigwa, yakalile yamfungile zengele. Nayo Malia kakala na inda.
6 Viwakalile kudibuga da Beselehemu, kipindi cha Malia kuifungula kivika.
7 Kaifungula mwanage wa chaudele wa kimbigalo, kamvaza vikumbi. Abaho kamtambaliza hanhu hoodimiligwa ng'ombe, kwavija hawapatile gati mzing'anda za wageni.

Wasusilaji wa ng'hondolo na wasenga wa kuulanga

8 Kilo acho kukala na wasusilaji wa ng'hondolo mna imigunda ilibehi na Beselehemu, wakala wokaliza fugo zao.
9 Msenga wa kuulanga kawalawilila, ukulu wa Mndewa uwamwemwesela, nao wadumba ng'hani.
10 Lakini msenga ija kawalongela, "Sekemudumbe! Niye niwagalila mbuli inogile, mbuli yonda itende wanhu wose wadeng'helele.
11 Lelo kudibuga da Daudi, Mkombola wenu kavumbuka, ayo Kilisito Mndewa!
12 Kino acho kilaguso kumwenu, momvika mwana king'hele kavazigwa vikumbi, katambalizigwa hanhu hoodimiligwa ng'ombe."
13 Bahaja bumbila kulu da wasenga wa kuulanga dilawilila, diilumba na msenga ija iyagwe, wamtogola Mulungu walonga,
14 "Ukulu kwa Mulungu yeli Uchanha Ng'hani kuulanga,
na tindiwalo diwe kwa wanhu wa mwiisi yawanogele!"
15 Wasenga wa kuulanga viwabwelile kuulanga, wasusilaji wailongela, "Tucholeni Beselehemu tukailole mbuli ino ilawilile, yailongile Mndewa."
16 Avo walopola kuchola, wawavika Malia na Yusufu, na wamona imwana king'hele katambalizigwa hanhu hoodimiligwa ng'ombe.

17 Wasusilaji viwamone imwana, wawalongela kija kiyawalongele msenga wa kulanga mbuli ya imwana.
18 Wanhu wose wahulike kija kiwalongile wasusilaji, wakanganya.
19 Lakini Malia kazika mbuli izo muumoyo na kazigelegeza ng'hani.
20 Wasusilaji wabwela kuno wokwimba nyila za kumtogola Mulungu kwa mbuli zose ziwahulike na kuzona. Zose zilawilila kamba msenga wa kuulanga viyawalongele.

Yesu kogweleligwa twaga

21 Mna isiku ya nane, siku ya kwingizigwa imwana kumbi, wamgwaa twaga da Yesu. Twaga ijo kagweleligwa na msenga wa kuulanga mamake hanagoga inda.

Yesu kogaligwa Mng'anda ya Mulungu

22 Vikivikile kipindi cha kuisunha kamba Musa viyalagize mna Gamalagizo gake, Yusufu na Malia wamsola imwana na wachola nayo Yelusalemu muladi wamwike mgameso ga Mndewa,
23 kamba viyandikigwe mna Gamalagizo ga Mndewa, “Kila mwana wa chaudele wa kimbigalo yonda yavumbuke yagaligwe mgameso ga Mndewa.”
24 Vivija wachola kulava nhosa kamba malagizo ga Mndewa vigalondile, “Huwa wabili hebu makinda mabili ga njiwa.”
25 Kipindi acho kukala na munhu yokala Yelusalemu, twaga jake Simeoni. Munhu ayo kakala yotenda goyolonda Mulungu na komdumba Mulungu. Vivija kakala yobetela ukombozi wa Izilaeli, na Loho Yang'alile kakala hamoja nayo.
26 Nayo Loho Yang'alile kamulongela honda yafe mbaka yamone Kilisito Mkombola.
27 Loho kamulongoza Simeoni yachole kuna Ing'anda ya Mulungu. Abaho Yusufu na Malia wamgala imwana Yesu kuna Ing'anda ya Mulungu wamtendele kamba Malagizo ga Musa vigalondile.
28 Simeoni kamsola imwana mmakono gake, kamtogola Mulungu, kalonga,
29 “Mndewa, sambi kusang'hana kamba viulongile,
muleke msang'hanaji wako yachole moyo uholile.
30 Kwa meso gangu niuwona ukombozi wako,
31 ukombozi uutandile mgameso ga wanhu wose.
32 Mulenge uwatenda wanhu haweli Wayahudi wajuwe goulonda,
na kugala ukulu kwa wanhu zako wa Izilaeli.”
33 Tatake na mamake imwana wakanganya kija kiyalongile Simeoni mbuli ya imwana.
34 Simeoni kawatambikila, kamulongela Malia, “Mwana ino kasaguligwa na Mulungu mbuli ya kupotela na kukomboligwa wanhu wengi wa Izilaeli. Nayo kokuwa kilaguso kulawa kwa Mulungu, na wanhu wengi womulema.
35 Abaho magesa ga wanhu wengi gogubuligwa. Na gweye mwenyego, usungu uli kamba panga dikutwa dousoma moyo wako.”
36 Kukala na mgane imoja mtula ndagu wa Mulungu, yakalile mvele ng'hani, twaga jake Ana, biti Fanueli wa lukolo lwa Asheli. Mtwanzi ayo kakala na mkasano wake kwa miyaka saba toka yasoligwe.
37 Nayo kakala mgane mbaka viyavikize miyaka malongo manane na nne. Kipindi chose acho kakala Mng'anda ya Mulungu imisi na ikilo, komgwaa ukulu Mulungu, kopula na kofunga kuja.
38 Saa iija kavika, kamgwaa nhogolwa Mulungu na kalonga mbuli za imwana kwa wanhu wose wakalile wombeta Mulungu yaikombole Yelusalemu.

Kubwela Nazaleti

39 Yusufu na Malia viwamambukize kugatenda gaja gose galondeke na Malagizo ga Mndewa, wabwela kudibuga jao da Nazaleti mwiisi ya Galilaya.
40 Imwana kakula na kawa mbala goya, kakala yamemile nzewele, na ng'hekewa ya Mulungu ikala kumwake.

Mbwanga Yesu Mng'anda ya Mulungu

41 Kila mwaka tatake na mamake Yesu wacholaga Yelusalemu kuna inyimwili nyimwili ya Pasaka.

42 Yesu viyavikize miyaka longo na mibili, wachola kuna inyimwili nyimwili ya Pasaka kamba viwatendaga.
43 Nyimwili nyimwili viimalile, wabwela ukae, lakini mbwanga Yesu kasigala Yelusalemu. Tatake na mamake hawajuwile bule.
44 Wao viwagize kakala mna ikibumbila cha wanhu, avo watembela siku ngima. Abaho wasonga kumzahila Yesu mwa ndugu zao na mbwiga zao.
45 Hawamone bule, avo wabweleganya Yelusalemu kumzahila.
46 Siku ya kadatu wamvika kuna Ing'anda ya Mulungu, kakala hamoja na wafundiza wa Kiyahudi, kowategeleza na kuwauza.
47 Wanhu wose wamuhulike wakanganya nzewele zake na vija viyawedike.
48 Tatake na mamake viwamone wasinhuka ng'hani. Mamake kamuuza, “Mwanangu, habali ututendile vino? Niye na tatako tukala moyo yungwayungwa tokuzahila gweye!”
49 Yesu kawedika, “Habali munizahila? Vino hamujuwile bule niye nilondeka ng'hale mng'anda ya Tatangu?”
50 Lakini wao hawajuwile fambulo da ulonzi awo.
51 Abaho Yesu kachola nao Nazaleti, ako kakala kowategeleza. Mamake kazika muumoyo mbuli zino zose.
52 Yesu kakula lukuli na ubala, kanogeligwa na Mulungu hamoja na wanhu.

3

Yohana Mbatizaji kowapetela wanhu
Mat 3:1-12; Mlk 1:1-8; Yoh 1:19-28

1 Mwaka wa longo na tano muundewa wa mndewa wa Lumi yakemigwe Tibelio, Pontio Pilato kakala mkulu wa isi ya Yudea, na Helode kakala mkulu wa isi ya Galilaya, na Filipo mdodo wake kakala mkulu wa Itulea na isi ya Tulakoniti, na Lusania kakala mkulu wa isi ya Abilene,
2 Anasi na Kayafa wakala wakulu wa walava nhosa. Kipindi acho mbuli ya Mulungu imwizila Yohana mwanage Zakalia ako kuluwala
3 Yohana kachola mziisi zose zili mmabehi na lwanda lwa Yolidani, kawapetela wanhu, “Lekeni nzambi na mbatizigwe na Mulungu kozigela kumgongo nzambi zenu.”
4 Kamba viyandikigwe mna ikitabu cha mtula ndagu wa Mulungu Isaya,
“Munhu kokema kuluwala,
‘Itandeni nzila ya Mndewa,
goloseni nzila yonda yabite!
5 Kila konde dimemezigwe,
kila kisugulu na kigongo visegezigwe,
nzila hazigoloke zigolosigwe,
na nzila zihile zotendigwa goya.
6 Wanhu wose wokona Mulungu kowakombola wanhu!’ ”
7 Lunhu lwa wanhu lumcholela Yohana yawabatize. Yohana kawalongela, “Mweye mizoka! Nani yawalongele modaha kuikimbila nhaguso yonda igaligwe na Mulungu?
8 Musang'hane gaja gonda galaguse muzileka nzambi zenu. Sekemuilongele, ‘Abulahamu ayo muhenga wetu.’ Nowalongela, Mulungu kodaha kugasola mabwe gano na kugatenda lukolo lwa Abulahamu!
9 Shoka ikigwa goya kukanha mibiki mna gamasina. Kila mbiki uleka kulela matunda ganogile wokanhigwa na kwasigwa muumoto.”
10 Lunhu lwa wanhu lumuuza Yohana, “Avo tutende choni?”
11 Yohana kawedika, “Munhu yoyose yeli na viwalo vibili yamgwee kimoja miyage yeliduhu, na ija yeli na lujo yatende vivo.”
12 Wabokela kodi nao weza kubatizigwa. Wamuuza Yohana, “Mfundiza, tweye tutende choni?”
13 Nayo kawalongela, “Sekemubokele kodi kubanza vija vimulagizigwe.”
14 Wakalizi nao wamuuza, “Na tweye tutende choni?”
Nayo kawalongela, “Sekemumboke munhu yoyose sente yake hebu sekemumtaguse munhu yoyose kwa uvizi. Mutosheke na kija kimubokela.”
15 Wanhu wakala wobetela kwiza kwa Mkombola, avo wasonga kuiuza mmizoyo yao kamba Yohana kodaha kuwa ayo Kilisito Mkombola.
16 Yohana kawalongela wose, “Niye nowabatiza mweye kwa mazi, lakini

kokwiza ija yeli munhu mkulu ng'hani kubanza niye. Niye sifaya hata kudohola nzabi za vilatu vake. Ayo kowabatiza kwa Loho Yang'alile na moto.
17 Ayo kana lungo mmakono gake lwa kubetela uhule wake. Kowika uhemba kudikanho, lakini koisoma imikumvi muumoto haufaga."

18 Kwa mbuli nyingi Yohana kawapetela wanhu Mbuli Inogile na kawalonda waleke nzambi zao.
19 Lakini Yohana kamkomhokela mndewa Helode, mkulu wa isi ya Galilaya kwavija kamsola Helodiya, mwehe wa mdodo wake, na katenda nzambi nyingi.
20 Abaho Helode katenda dihile ng'hani kwa kumgodeka Yohana mkifungo.

Yesu kobatizigwa
Mat 3:13-17; Mlk 1:9-11

21 Wanhu wose viwakalile wobatizigwa, Yesu nayo kabatizigwa. Viyakalile kompula Mulungu, ulanga ugubuka,
22 na Loho Yang'alile kamuhulumukila mna ulukuli luigalile na huwa. Sauti ihulikigwa kulawa kuulanga, "Gweye kwa Mwanangu nikunogele. Ninogelwa na gweye."

Wanhu wa lukolo luyavumbuke Yesu
Mat 1:1-17

23 Yesu viyasongile sang'hano yake, kakala na miyaka malongo madatu. Avo wanhu wagesa kakala mwanage Yusufu, mwanage Heli,
24 mwanage Matati, mwanage Lawi, mwanage Meliki, mwanage Yani, mwanage Yusufu,
25 mwanage Matatia, mwanage Amosi, mwanage Nahumu, mwanage Esili, mwanage Nagai,
26 mwanage Maati, mwanage Matatia, mwanage Semeni, mwanage Yusufu, mwanage Yuda,
27 mwanage Yoana, mwanage Lesa, mwanage Zelubabeli, mwanage Shealitieli, mwanage Neli,
28 mwanage Meliki, mwanage Adi, mwanage Kosamu, mwanage Elimadamu, mwanage Eli,
29 mwanage Yoshua, mwanage Eliezeli, mwanage Yolimu, mwanage Matati, mwanage Lawi,
30 mwanage Simeoni, mwanage Yuda, mwanage Yusufu, mwanage Yonamu, mwanage Eliakimu,
31 mwanage Melea, mwanage Mena, mwanage Matata, mwanage Natani, mwanage Daudi,
32 mwanage Yese, mwanage Obedi, mwanage Boazi, mwanage Salimoni, mwanage Nashoni,
33 mwanage Aminadabu, mwanage Adimini, mwanage Alini, mwanage Heziloni, mwanage Pelesi, mwanage Yuda,
34 mwanage Yakobo, mwanage Isaka, mwanage Abulahamu, mwanage Tela, mwanage Naholi,
35 mwanage Selugi, mwanage Lagau, mwanage Pelegi, mwanage Ebeli, mwanage Sela,
36 mwanage Kenani, mwanage Alifakisadi, mwanage Shemu, mwanage Nuhu, mwanage Lameki,
37 mwanage Metusela, mwanage Henoko, mwanage Yaledi, mwanage Mahalaleli, mwanage Kenani,
38 mwanage Enoshi, mwanage Seti, mwanage Adamu, mwanage Mulungu.

4

Kugezigwa kwa Yesu
Mat 4:1-11; Mlk 1:12-13

1 Yesu kabwela kulawa Yolidani, kamema Loho Yang'alile na kalongozigwa na Loho Yang'alile mbaka kuluwala.
2 Ako kagezigwa na Mwenembago kwa ikipindi cha siku malongo mane. Mna ikipindi chose acho hadile kinhu chochose, avo vizimalile siku azo, nzala imuluma.
3 Abaho Mwenembago kamulongela Yesu, "Kamba gweye kwa Mwana wa Mulungu, dilongele dibwe dino digaluke gate."
4 Lakini Yesu kamwidika, "Maandiko Gang'alile golonga, 'Munhu hawa mgima kwa kuja kwiiyeka!' "
5 Abaho Mwenembago kamsola Yesu mbaka uchanha ng'hani, kamulagusila

undewa wose wa mwiisi kwa mwanza umoja.
6 Mwenembago kamulongela Yesu,
“Nokugwaa ukulu na utajili wose uno,
kwavija vose va mmakono gangu, na
niye nodaha kumgwaa munhu yoyose
inimulonda.
7 Nokugwaa vinhu vose vino, kamba wa-
hanitambikila.”
8 Yesu kamwidika, “Maandiko Gang'alile
golonga,
‘Mtambikile Mndewa Mulungu wako,
na umsang'hanile heyo yaiyeka!’ ”
9 Abaho Mwenembago kamsola Yesu
mbaka Yelusalemu, kamwika uchanha
ng'hani kuna ikiswili cha ing'anda ya Mu-
lungu, abaho kamulongela Yesu, “Kamba
gweye kwa Mwana wa Mulungu, ilagaze
mwenyego hasi kulawa hano.
10 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
‘Mulungu kowalagiza wasenga zake
wa kuulanga wakukalize!’
11 Na vivija golonga,
‘Wokupapa mmakono gao,
sekeuilumize magulu gako mgamabwe!’ ”
12 Lakini Yesu kamwidika, “Maandiko
Gang'alile golonga, ‘Sekeumgeze Mndewa
Mulungu wako!’ ”
13 Mwenembago viyamambukize
kumgeza Yesu kwa kila nzila, kamuleka
mbaka kipindi kiyagwe kinogile.

Yesu kosonga sang'hano yake ako Galilaya

Mat 4:12-17; Mlk 1:14-15

14 Abaho Yesu kabwela isi ya Galilaya,
nguvu ya Loho Yang'alile ikala hamoja
nayo. Mbuli zake zibwililika mziisi zose za
mmabehi.
15 Kakala yofundiza mna zing'anda za
kumpula Mulungu na kila munhu kamg-
waa nhogolwa.

Yesu kolemigwa ako Nazaleti

Mat 13:53-58; Mlk 6:1-6

16 Abaho Yesu kachola Nazaleti, hanhu
kuyakulile. Mna isiku ya Kubwihila,
kengila mng'anda ya kumpula Mulungu
kamba viyatendaga. Kema yasome
Maandiko Gang'alile.
17 Kagweleligwa kitabu cha mtula ndagu
wa Mulungu Isaya, kakifungula na kona
hanhu handikigwe,
18 “Loho wa Mndewa Mulungu kamgati
mmwangu,
kwavija kanisagula niwagalile wanhu
wakiwa Mbuli Inogile.
Kanituma niwapetele wagodekigwe
kamba wolekesigwa,
na waja wasuwameso walole,
na kuwakombola waja wadununzigwe,
19 na kuwalongela kamba saa ivika
ya Mndewa kuwakombola wanhu zake.”
20 Abaho Yesu kakigubika ikitabu, kak-
ibweza kwa msang'hanaji, abaho kakala
hasi. Wanhu wose wakalile mng'anda ya
kumpula Mulungu wamulola Yesu bun-
huu.
21 Nayo kasonga kuwalongela, “Chandikigwe
muno, lelo kilawilila kamba vimuhulike.”
22 Wose wamtogola na wakanganya
mbuli zake zinogile ziyalongile. Walonga,
“Vino ino siyo mwanage Yusufu?.”
23 Yesu kawalongela, “Nojuwa monon-
gela ulonzi uno, ‘Mganga, ihonye
mwenyego! Gose gatuhulike kugatenda
ako Kapelinaumu, vivija gatende na hano
ukayako.’ ”
24 Yesu kagendelela kulonga, “Nowa-
longela ukweli, kuduhu mtula ndagu
yotegelezigwa ukayake.
25 “Nhegelezeni, ona kukala na wagane
wengi mwiisi ya Izilaeli mna ikipindi cha
Eliya. Kipindi acho, mvula haitowile
miyaka midatu na nusu, kukala na lufilili
lwa nzala mwiisi yose.
26 Lakini Eliya hatumigwe bule kwa
munhu yoyose iyagwe mwiisi ya Izilaeli,
ila kwa mgane imoja yakalile Selepata,
mwiisi ya Sidoni.
27 Vivija mna ikipindi cha mtula ndagu
wa Mulungu Elisha, kukala na wanhu
wengi wakalile wolumwa utamu wa
dikulu mwiisi ya Izilaeli. Lakini kuduhu
munhu yoyose iyagwe yahonyigwe, ila
Naamani yaiyeka, munhu wa isi ya Siliya.”
28 Wanhu wakalile mng'anda ya
kumpula Mulungu wagevuzika ng'hani
viwahulike avo.
29 Wenuka, wamulava kunze kudibuga
jao dizengigwe uchanha kukigongo,

wamgala mbaka mwiingema ya kigongo acho, walonda kumpigisa hasi.
30 Lakini Yesu kabita hagati ya lunhu luja, kalawanya.

Munhu yeli na kinyamkela
Mlk 1:21-28

31 Abaho Yesu kachola kudibuga da Kapelinaumu mwiisi ya Galilaya. Mwiisiku ya Kubwihila, kakala yofundiza wanhu.
32 Mafundizo gake gawakanganya wanhu wose, kwavija kakala kolonga kwa udahi.
33 Mng'anda ya kumpula Mulungu kukala na munhu yeli na kinyamkela. Kalila kwa sauti ng'hulu,
34 "Oii! Kolonda kututenda choni, Yesu wa Nazaleti? Vino kwiza kutukoma? Nokujuwa, Gweye kwa ija Yang'alile wa Mulungu!"
35 Yesu kamkomhokela ikinyamkela ija, "Nyamala! Mulawe munhu ino!" Kinyamkela kambwanha hasi munhu ija mgameso gao, abaho kamulawa bila kumulumiza.
36 Wanhu wose wakanganya ng'hani na wailongela, "Mbuli gani zino? Munhu ino kana nguvu na udahi wa kuwakomhokela vinyamkela, nao womtegeleza!"
37 Avo mbuli za Yesu zibwililika kila hanhu mwiisi ija.

Yesu kowahonya wanhu wengi
Mat 8:14-17; Mlk 1:29-34

38 Yesu kalawa kuna ing'anda ya kumpula Mulungu, kachola ukayake Simoni. Mkwe wa kitwanzi wa Simoni kakala yolumwa homa ng'hali, avo wamulongela Yesu yamuhonye.
39 Yesu kamcholela, kema behi na lusazi lwa mtwanzi ayo, kaikomhokela homa imulawe. Homa imulawa, bahaja mtwanzi ija kenuka, kasonga kuwasang'hanila.
40 Zuwa vidihongile, wanhu wose wakalile na watamu wawagala kwa Yesu, nayo keka makono gake uchanha mwa kila munhu na kuwahonya wose.
41 Vinyamkela wawalawa wanhu wengi na kuguta, "Gweye kwa mwana wa Mulungu!"

Yesu kawakomhokela na kawagomesa kulonga, kwavija wamjuwa kamba kakala Kilisito.

Yesu kowapetela wanhu mzing'anda za kumpula Mulungu
Mlk 1:35-39

42 Imitondo yake, Yesu kasegela kudibuga, kachola hanhu kuduhu wanhu. Wanhu wasonga kumzahila, na viwamone, walonda kumgomesa sekeyachole.
43 Lakini Yesu kawalongela, "Vivija nolondeka kuwapetela wanhu wa mmabuga gayagwe Mbuli Inogile ya Undewa wa Mulungu, kwavija acho kiyanhumile Mulungu kukisang'hana."
44 Avo kawapetela wanhu mzing'anda za kumpula Mulungu mwiisi yose ya Yudea.

5

Yesu kowakema wanahina wa ichanduso
Mat 4:18-22; Mlk 1:16-20

1 Siku dimoja Yesu kakala yemile mumgwazo wa lamba da Genesaleti. Wanhu wengi wakala woisung'ha sung'ha wategeleza mbuli ya Mulungu.
2 Yesu kazona ngalawa mbili zikalile mwiingema ya lamba, zilekigwe na wavuwa somba, wakalile wosunha mizavu yao.
3 Yesu kengila mwiingalawa imoja ikalile ya Simoni, kamulonda Simoni yaikwese mgamazi. Abaho Yesu kakala mwiingalawa, kafundiza lunhu luja.
4 Viyamambukize kufundiza, kamulongela Simoni, "Kwesa ingalawa mbaka kuna gamazi mengi, abaho gweye na wayago mupigise mizavu yenu muvuwe somba."
5 Simoni kamwidika, "Go mkulu, tusang'hana ng'hani kilo kigima lakini hatupatile kinhu bule. Lakini kamba gweye kolonga avo, nogela mizavu yangu mgamazi."
6 Wapigisa mizavu yao, somba wengi wanamata mbaka mizavu yao ilonda kudegeka.
7 Avo wawakema wayao wakalile mwiingalawa iyagwe weze kuwataza. Wayao weza na wazimemeza ngalawa zose

mbili, zose zikala zimemile somba mbaka zilonda kudidimila.
8 Simoni Petulo viyachonile kija kilawilile, kamfugamila Yesu mmagulu, kalonga, “Mndewa, segela haulongozi wangu, niye nimema nzambi!”
9 Simoni na wayage wakanganya ng'hani mbuli ya somba wengi wawapatile.
10 Vivija wayage Simoni, Yakobo na Yohana, wanage Zebedayo, nao wakanganya. Yesu kamulongela Simoni, “Sekeudumbe. Kulawa sambi kokuwa mvuwaji wa wanhu.”
11 Wazilava ngalawa zao kunze mumgwazo, wavileka vinhu vose, wamkweleleza Yesu.

Yesu komuhonya munhu yeli na dikulu
Mat 8:1-4; Mlk 1:40-45

12 Yesu viyakalile kudibuga dimoja, kukala na munhu imoja yakalile na utamu wa dikulu. Viyamonile Yesu, kaibwanha hasi, kampula, “Go mkulu, wahalonda, kodaha kunihonya!”
13 Yesu kagolosa mkono wake, kamkwasa. Kalonga, “Nolonda, hona!” Bahaja utamu wa dikulu umulawa munhu ija.
14 Yesu kamulagiza, “Sekeumulongele munhu yoyose, lakini goga inzila mbaka kwa mulava nhosa ukailaguse, abaho kalave nhosa kamba viyalagize Musa ili kutenda kila munhu yatogole kamba kuhonyigwa.”
15 Lakini mbuli za Yesu zibwililika kila hanhu. Wanhu wengi weza kumtegeleza na kuhonyigwa mitamu yao.
16 Lakini Yesu kacholaga hanhu kuduhu wanhu na kampula Mulungu.

Yesu komuhonya munhu yaholole
Mat 9:1-8; Mlk 2:1-12

17 Siku dimoja Yesu viyakalile kofundiza, Mafalisayo wayagwe na wafundiza Malagizo ga Musa wakala aho. Wakala walawile kila buga mwiisi ya Galilaya na Yudea na kulawa Yelusalemu. Nguvu ya Mndewa ikala hamoja na Yesu kuwahonya watamu.
18 Wanhu wayagwe weza kuno wampapa mulusazi munhu yaholole. Wageza kumwingiza mng'anda wamwike haulongozi wa Yesu.
19 Lakini hawapatile nzila ya kumwingiza mng'anda, kwavija kukala na lunhu lwa wanhu. Avo wamsola mtamu wao, wamgala uchanha kukiswili, watobola zonzo. Abaho wamuhumulusa na lusazi lwake mbaka hagati ya lunhu lwa wanhu, wamwika haulongozi wa Yesu. 20 Yesu viyone kutamanila kwao, kamulongela munhu ija, “Mbwigangu, nzambi zako zigeligwa kumgongo.”
21 Wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo wasonga kuiuza, “Munhu gani ino kolonga mbuli za kumuliga Mulungu? Mulungu yaiyeka ayo yodaha kuzigela kumgongo nzambi za wanhu!”
22 Yesu kajuwa viwagesile, avo kawalongela, “Habali mogesa avo?
23 Choni kibuhile, kulonga, ‘Nzambi zako zigeligwa kumgongo,’ hebu kulonga, ‘Ima utembele’?
24 Lakini nolonda mujuwe kamba Mwana wa Munhu kana udahi mwiisi wa kuzigela kumgongo nzambi za wanhu.” Abaho kamulongela munhu ija yaholole, “Nokulongela, ima, papa lusazi lwako, uchole ukayako!”
25 Bahaja munhu ija kenuka mgameso ga wanhu, kapapa lusazi lwake mumo muyatambalale, kachola ukayake kuno komtogola Mulungu.
26 Wanhu wose wakanganya ng'hani na kudumba! Wamtogola Mulungu walonga, “Lelo tona unzonza!”

Yesu komkema Lawi
Mat 9:9-13; Mlk 2:13-17

27 Abaho Yesu kachola na kamona mbokela kodi yakemigwe Lawi kakala mng'anda ya kusolela kodi. Yesu kamulongela, “Nikweleleze.”
28 Lawi kenuka, kaleka kila kinhu, kamkweleleza.
29 Abaho Lawi kamtendela Yesu nyimwili nyimwili ng'hulu ukayake. Vivija kukala na wabokela kodi wengi na wanhu wayagwe wagonekigwe.
30 Mafalisayo na wafundiza Malagizo ga Musa wayagwe wakalile aho wawauza wanahina wa Yesu, “Habali moja na kung'wa hamoja na wabokela kodi na wanhu wotenda nzambi?”

31 Yesu kawedika, “Wanhu wagima
hawalonda mganga, lakini waja weli
watamu womulonda mganga.
32 Sizile kuwakema wanhu wogesa
wanoga, lakini niza kuwakema waja wene
nzambi waleke.”

Mbuli ya kufunga kuja
Mat 9:14-17; Mlk 2:18-22

33 Wanhu wayagwe wamulongela Yesu,
“Wanahina wa Yohana Mbatizaji wofunga
kuja miyanza mingi na kumpula Mulungu,
na wanahina wa Mafalisayo wotenda vivo,
lakini wanahina zako woja na kung'wa.”
34 Yesu kawedika, “Vino mogesa wanhu
wagonekigwe kuna idizengele wodaha
kufunga kuja kipindi munhu yosola
kahamoja nao? Havidahika bule!
35 Lakini kipindi chokwiza, munhu
yosola vonda yasegezigwe kumwao, baho
wofunga kuja.”
36 Abaho Yesu kawalongela lusimo
luno, “Kuduhu munhu yokanha kilaka
mkiwalo cha sambi na kukika mkiwalo
cha umwaka. Yahatenda avo, kokinanga
kija kiwalo cha sambi, na kilaka acho
honda kiigale na kiwalo cha umwaka.
37 Vivija kuduhu munhu yogida divai
ya sambi mna mifuko ya ng'hwembe ya
umwaka. Kwavija yahatenda avo, divai
ya sambi yoitula mifuko ayo ya umwaka,
divai yokwitika, na mifuko yobanangika.
38 Divai ya sambi yogidigwa mmifuko ya
ng'hwembe ya sambi!
39 Kuduhu munhu yolonda divai ya
sambi yahamambukiza kung'wa ya
umwaka. Kwavija kolonga, ‘Ya umwaka
inoga ng'hani.’ ”

6

Mbuli ya siku ya Kubwihila
Mat 12:1-8; Mlk 2:23-28

1 Mna isiku imoja ya Kubwihila,
Yesu kakala yobita mmigunda ya
uhemba. Wanahina zake wasonga
kubena mikungwi ya uhemba, wagafigisa
mmakono gao na kuja mhule zake.
2 Mafalisayo wayagwe wawauza, “Ha-
bali motenda kinhu kigomesigwe mna
isiku ya Kubwihila?”
3 Yesu kawedika, “Vino mweye hamu-
somile kija kiyatendile Daudi na wayage
viwakalile na nzala?
4 Daudi kengila Mng'anda ya Mulungu,
kasola magate galavigwe kwa Mulungu,
kagaja na vivija kawagwaa wayage.
Malagizo gawagomesa wanhu wayagwe
kuja magate gago ila kwa walava nhosa
waiyeka.”
5 Abaho Yesu kamambukiza kwa ku-
longa, “Mwana wa Munhu ayo Mndewa
wa siku ya Kubwihila.”

Yesu komuhonya munhu yaholole mkono
Mat 12:9-14; Mlk 3:1-6

6 Mna isiku iyagwe ya Kubwihila, Yesu
kengila mng'anda ya kumpula Mulungu
na kafundiza. Baho kukala na munhu
imoja, mkono wake wa kudila ukala
uholole.
7 Wafundiza Malagizo ga Musa na Mafal-
isayo wayagwe wakala wozahila kilamuso
cha kumtagusa Yesu, avo wakala womu-
lola wamone kamba komuhonya munhu
mwiisiku ya Kubwihila.
8 Lakini Yesu kawajuwa viwagesile, ka-
mulongela munhu ija yaholole mkono,
“Ima wize hano haulongozi.” Munhu ija
kenuka na kwima hagati.
9 Abaho Yesu kawalongela, “Nowauza,
vino Malagizo getu gotulonda tutende
choni mwiisiku ya Kubwihila? Kutenda
ganogile hebu kutenda gehile? Kuhonya
ugima wa munhu hebu kuukoma?”
10 Yesu kawalola wanhu wose wakalile
aho, abaho kamulongela munhu ija,
“Golosa mkono wako.” Munhu ija katenda
avo, na mkono wake uhona kabili.
11 Lakini wanhu wagevuzika ng'hani
na wasonga kuilongela wamtende choni
Yesu.

Yesu kosagula watumigwa longo na wa-
bili
Mat 10:1-4; Mlk 3:13-19

12 Kipindi kija Yesu kachola kuna
ikigongo kumpula Mulungu, kakala ako
kilo kigima kompula Mulungu.
13 Imitondo yake, kawakema wanahina
zake, kawasagula longo na wabili mna
idibumbila jao, kawagwaa twaga da watu-
migwa.

14 Watumigwa awo wakala Simoni, ayo
Yesu kamkema Petulo na Andeleya mdodo
wake, Yakobo na Yohana, Filipo na Batu-
lumayo,
15 Matayo na Tomaso na Yakobo mwan-
age Alufayo na Simoni yakemigwe Zelote,
16 Yuda mwanage Yakobo na Yuda
Isikaliote yamuhinduke Yesu.

Yesu kofundiza na kuhonya wanhu
Mat 4:23-25

17 Yesu viyahumuluke kukigongo
hamoja na watumigwa zake, kema hanhu
hagoloke hamoja na wanahina zake
wengi. Lunhu mkulu lwa wanhu lukala
aho kulawa isi yose ya Yudea na buga da
Yelusalemu, na kulawa mhwani ya isi za
Tilo na Sidoni.
18 Weza kumtegeleza Yesu na kuho-
nyigwa mitamu yao. Vivija wanhu waja
wakalile wogazigwa na vinyamkela weza
na wahonyigwa.
19 Wanhu wose wageza kumkwasa Yesu,
kwavija nguvu ya kuhonya ikala ilawa
kumwake na kuwahonya wose.

Kudeng'helela na kunyunyuwala
Mat 5:1-12

20 Yesu kawalola wanahina zake, ka-
longa,
"Mmweda mweye muli wakiwa,
kwavija Undewa wa Mulungu uli wenu.
21 Mmweda mweye muli na nzala sambi,
kwavija mokwiguta!
Mmweda mweye mulila sambi,
kwavija modeng'helela!"
22 "Mmweda mweye kamba wanhu
womwihilani, wowalema, wowaliga na
kuwalonga vihile kwa mbuli ya Mwana wa
Munhu!
23 Deng'heleleni na kuvina vonda galaw-
ilile, kwavija mwikiligwa nhunza ng'hulu
kuulanga. Kwavija vivo wahenga zao vi-
wawatendele watula ndagu wa Mulungu.
24 Lakini mogaya mweye muli matajili
sambi,
kwavija mmala kupata deng'ho jenu!
25 Mogaya mweye mwigute sambi,
kwavija mokona nzala!
Mogaya mweye museka sambi,
kwavija moiyalala na kulila!"
26 "Mogaya mweye kamba wanhu wose
wowagwaa nhogolwa kwavija wahenga
zao vivija wawatendela vivo watula ndagu
wa uvizi."

Kuwanogela wakwihile
Mat 5:38-48; Mat 7:12

27 "Lakini nowalongela mweye mu-
nitegeleza, wanogeleni wamwihileni,
muwatendele ganogile waja wowatendela
gehile.
28 Muwatambikile waja wowaduila, na
muwapulile kwa Mulungu waja wom-
onelani.
29 Munhu yonda yakutowe kanza di-
moja, muleke yakutowe kanza diyagwe
vivija, kamba munhu kokuboka koti jako,
muleke yasole na shati jako vivija.
30 Munhu yahakupula kinhu mgwee, na
munhu yokuboka vinhu vako, sekeulonde
yakubwezele.
31 Avo watendeleni wayagwe gaja gose
gomulonda mweye kutendeligwa."
32 "Kamba mweye mowanogela wanhu
wowanogela mweye waiyeka, vino mo-
tenda kilozo gani? Hata wanhu wene
nzambi wowanogela waja wowanogela
hewo!
33 Na kamba mowatendela ganogile
waja wowatendela ganogile waiyeka, vino
motenda kilozo gani? Hata wanhu wene
nzambi wotenda vivo!
34 Na kamba mowakopesha waja
waiyeka mutamanila wodaha kuwab-
wezela, vino motenda kilozo gani? Hata
wanhu wene nzambi wowakopesha
wayao wotamanila wodaha kuwabwezela
kikija kiwawakopeshe!
35 Lakini mweye wanogeleni waja
womwihileni na muwatendele ganogile,
muwakopeshe wanhu bila kutamanila
kubwelezeligwa. Abaho nhunza yenu
yokuwa ng'hulu, na mweye mokuwa
wana wa Mulungu yeli Uchanha Ng'hani.
Kwavija heyo kanoga kwa waja weliduhu
nhogolwa kumwake na wanhu wotenda
nzambi.
36 Muwe na bazi kamba vija Tata yenu
viyeli na bazi."

Kuwatagusa wayagwe
Mat 7:1-5

37 “Sekemuwataguse wayagwe, Mulungu honda yawataguse mweye. Sekemuwalaumu wayagwe, na Mulungu honda yawalaumu mweye. Mugele kumgongo nzambi za wanhu wayagwe, na Mulungu kogela kumgongo nzambi zenu.
38 Muwagwee wayagwe, na Mulungu kowagwaa mweye. Na mweye mobokela kibaba kimemile na kusindiligwa mbaka vokwitika mmakono genu, na vose vonda mudahe kuvigoga. Avo, vija vimuwapimila wayagwe, Mulungu nayo kowapimila vivo.”
39 Abaho Yesu kawalongela lusimo luno, “Msuwameso hadaha kumulongoza msuwameso miyage. Yahatenda vivo, wose wabili wolagalila mdikolombo.
40 Kuduhu mwanahina yombanza mfundiza wake. Lakini kila mwanahina yahamambukiza mafunzo gake, koigala na mfundiza wake.
41 “Habali kolola kibanzi kili mdisiso da ndugu yako lakini hulola biki dili mdisiso jako?
42 Hebu kodahaze kumulongela ndugu yako, ‘Chonde, leka nikulave kibanzi kili mdisiso jako,’ kuno gweye ung'hali hunajona biki dili mdisiso jako mwenyego? Gweye kwa mnafiki! Tanhu lava biki dili mdisiso jako, abaho kodaha kulola goya na kulava kibanzi kili mdisiso da ndugu yako.

Mbiki na matunda gake
Mat 7:16-20; Mat 12:33-35

43 “Mbiki unogile haudaha kulela matunda gehile, hebu mbiki wihile haudaha kulela matunda ganogile.
44 Kila mbiki wojuwika kwa matunda gake goulela, kwavija hudaha kubawa ngama mumkese hebu kubawa fulu kuna ivisolo va miba.
45 Munhu yanogile kolava ganogile mwiingama yake inogile ili muumoyo wake, lakini munhu yehile kolava gehile mwiingama yake ihile ili muumoyo wake. Kwavija munhu kolonga gaja gamemile muumoyo wake.

Wazengaji wabili
Mat 7:24-27

46 “Habali monikema, ‘Mndewa, Mndewa,’ kuno hamugatenda gaja goniwalongela?
47 Munhu yoyose yokwiza kumwangu na kutegeleza mbuli zangu na kuzigoga nowalagusila kaigala na choni.
48 Kaigala na munhu yozenga ng'anda yake yahimbile hasi ng'hani, keka chandusilo chake mdibwe. Mvula ng'hulu viitowile, mazi gaitowa ing'anda, lakini hagadahile kuitigisa kwavija ikala izengigwe goya.
49 Lakini munhu yoyose yotegeleza mbuli zangu na kolema kuzigoga, kaigala na munhu yazengile ng'anda yake bila kuhimba chandusilo. Mvula ng'hulu viitowile, mazi gaitowa ng'anda ija, nayo igwa na kubanangika!”

7

Yesu komuhonya msang'hanaji wa mkulu imoja wa wakalizi wa Lumi
Mat 8:5-13

1 Yesu viyamambukize kuwafundiza wanhu, kachola Kapelinaumu.
2 Ako kukala na mkulu imoja wa wakalizi gana wa Kilumi yakalile na msang'hanaji wake mtamu ng'hani, na kalonda kufa. Nayo mkulu ayo kakala yomnogela ng'hani msang'hanaji ayo. 3 Mkulu ayo viyahulike mbuli za Yesu, kawatuma wavele wayagwe wa Wayahudi wampule Yesu yeze kumuhonya msang'hanaji wake.
4 Avo wamcholela Yesu, wampula ng'hani, wamulongela, “Munhu ino kofaya umtaze.
5 Kowanogela wanhu na vivija katuzengela ng'anda ya kumpula Mulungu.”
6 Avo Yesu kachola nao. Viyakalile behi na ng'anda ya mkulu ija, mkulu ija kawatuma mbwiga zake wamulongele Yesu, “Go mkulu, sekeuigaze kwiza ukae, kwavija niye sifaya gweye wingile mng'anda yangu,
7 vivija niiyona sifaya hata kwiza kumwako. Lakini longa mbuli iiyeka, na msang'hanaji wangu kohona.
8 Kwavija naniye vivija na hasi ya udahi wa wakulu na nina wakalizi hasi yangu. Nahamulongela ino, ‘Chola!’ nayo kochola, nahamulongela iyagwe, ‘Izo!’ nayo kokwiza, vivija nahamulongela

msang'hanaji wangu, ‘Tenda vino!’ nayo kotenda vivo.”
9 Yesu viyahulike avo kakanganya ng'hani, kahinduka, kalulongela lunhu lwa wanhu lukalile lomkweleleza, “Nowalongela, sinamona munhu yeli na tamanilo kulu kamba dino, hata mwiisi ya Izilaeli!”
10 Wanhu waja watumigwe wabwela kuna ing'anda ya mkulu ija, wamvika msang'hanaji ija kahona.

Yesu komzilibula mwana wa mgane

11 Kumwande, Yesu kachola kudibuga dimoja dikemigwe Naini. Kailongoza na wanahina zake na lunhu mkulu lwa wanhu.
12 Viyakalile habehi na ulwivi mkulu wa kwingilila kudibuga dijo, wanhu wapapile maiti ga mbwanga wakala wolawa kunze kudibuga, wochola kuzika. Mbwanga ayo yafile kakala mwana yeli yaiyeka wa mtwanzi yakalile mgane. Wanhu wengi wa buga ijo wakala hamoja na mtwanzi ayo.
13 Mndewa Yesu viyamone mtwanzi ayo, kamonela bazi, kamulongela, “Sekeulile.”
14 Abaho kagenda, kalukwasa ulusazi luwaitambalize maiti ya mbwanga ija. Wanhu walupapile ulusazi luja wema. Yesu kalonga, “Mbwanga! Nokulongela, lamuka.”
15 Mbwanga ija yafile kalamuka, kasonga kulonga. Abaho Yesu kamgwaa mama ija mwanage.
16 Wanhu wose wengila bwembwe na wamtogola Mulungu. Walonga, “Mtula ndagu mkulu wa Mulungu katulawilila hamwetu! Mulungu keza kuwakombola wanhu zake!”
17 Mbuli zino za Yesu zenela mwiisi yose ya Yudea na isi zili mmabehi.

Wasenga kulawa kwa Yohana Mbatizaji Mat 11:2-19

18 Wanahina zake Yohana Mbatizaji wamulongela Yohana mbuli zose zino. Nayo kawakema wanahina zake wabili mna iwanahina zake,
19 kawatuma wachole kwa Mndewa wakamuuze, “Vino gweye ayo ija iyalongile Yohana Mbatizaji kokwiza, hebu tumbete iyagwe?”
20 Viwavikile kwa Yesu, wamulongela, “Yohana Mbatizaji katutuma tukuuze, kamba gweye ayo ija yalongile kokwiza, hebu tumbete iyagwe?”
21 Kipindi kikija Yesu kawahonya wanhu wengi wakalile watamu, wakalile wogaya, wakalile na vinyamkela na kawatenda wanhu wengi wakalile wasuwameso walole.
22 Avo Yesu kawedika, “Bweleni mkamulongele Yohana gaja gomuhulika na kugona, wasuwameso wolola, mbetembete wotembela, na weli na utamu wa dikulu wohonyigwa, na wanhu hawahulika wohulika, wafile wozilibuka, na wakiwa wopeteligwa Mbuli Inogile.
23 Kamweda munhu ija yeliduhu shaka na niye!”
24 Wanahina wa Yohana viwasegele, Yesu kasonga kululongela lunhu luja mbuli ya Yohana, “Vino vimucholile kuluwala, muchola kulola choni? Muchola kulola lusanze vilutigisigwa na beho?
25 Vino muchola kulola choni? Muchola kumulola munhu yavalile viwalo vinogile? Wanhu iwovala viwalo vinogile, weli na ugima wa kubwihila wokala mzing'anda za wandewa!
26 Nongeleni, vino muchola kulola choni? Muchola kumulola mtula ndagu wa Mulungu? Ona, lakini mona vingi ng'hani kubanza mtula ndagu wa Mulungu.
27 Kwavija Yohana ayo yalongigwe mna Gamaandiko Gang'alile, ‘Mulungu kalonga, nomtuma msenga wangu yakulongolele, yaitande nzila yako.’ ”
28 Yesu kamambukiza kulonga, “Nowalongela, Yohana ni munhu mkulu kubanza munhu yoyose yakalile mwiisi. Lakini yeli mdodo Muundewa wa Mulungu ni munhu mkulu kubanza Yohana.”
29 Wanhu wose wamuhulike, hata wabokela kodi, wamtogola Mulungu kamba kanoga na wakala wabatizigwe na Yohana.
30 Lakini Mafalisayo na wafundiza Malagizo ga Musa walema kutenda ga Mulungu, kwavija walema kubatizigwa na Yohana.

31 Yesu kagendelela kulonga, “Vino ni-
wasimulile kwa lusimo gani wanhu wa
lukolo luno? Vino waigala na choni?
32 Waigala na wana wadodo wakalile
mdigulilo. Kibumbila kimoja chokikemelela
kibumbila kiyagwe, ‘Tuwatowela gombe
sugu, lakini hamuvinile bule! Tuwembila
nyila za kuindilo, lakini hamulilile bule!’
33 Yohana Mbatizaji keza, kafunga kuja
na hang'wile divai, mweye mulonga, ‘Kana
kinyamkela!’
34 Mwana wa Munhu keza, kaja na
kung'wa, mweye mulonga, ‘Muloleni
munhu ino! Mmelo na mulevi, mbwiga wa
wabokela kodi na wanhu waja wotenda
nzambi!’
35 Lakini nzewele ya Mulungu yokoneka
inoga kwa wanhu waja wose woitogola.”

Yesu ukayake Simoni Mfalisayo

36 Mfalisayo imoja kamgoneka Yesu
yakaje nayo lujo lwa ichungulo. Avo
Yesu kachola kuna ing'anda ya Mfalisayo,
kakala na kuja.
37 Kudibuga dija kukala na mtwanzi
imoja yakalile yotenda nzambi. Kahulika
kamba Yesu kakala yoja mng'anda ya Mfal-
isayo ayo, avo kasola nyhupa ya alabasita
imemile mavuta gonung'hila goya ga bei
ng'hulu.
38 Kema kukisogo, habehi na magulu ga
Yesu kolila, mahozi gake galagalila mgam-
agulu ga Yesu. Abaho kagahangusa mag-
ulu ga Yesu kwa mvili zake, kaganonela na
kagagidila mavuta.
39 Mfalisayo ija viyone avo, kailongela,
“Maza munhu ino yakalile mtula ndagu
wa Mulungu, yahamjuwile mtwanzi ino
yomgoga kavilihi, yahamjuwile kamema
nzambi!”
40 Yesu kamulongela, “Simoni, nina
mbuli ya kukulongela.”

Simoni kalonga, “Ona, Mfundiza, non-
gela.”
41 Yesu kasonga kumulongela, “Kukala
na wanhu wabili wakopile sente kwa
munhu yokopesha sente. Imoja kakopa
sente magana matano, na iyagwe kakopa
malongo matano.
42 Wose wabili hawadahile kumulipa,
avo munhu ija kawalekelela wose. Vino
nani mna iwanhu waja yonda yamnogele
ng'hani munhu ija?”
43 Simoni kamwidika, “Vinikona niye
kokuwa ija yalekeleligwe sente nyingi.”

Yesu kalonga, “Kulonga goya.”
44 Abaho kamuhindukila mtwanzi ija na
kamulongela Simoni, “Komona mtwanzi
ino? Niza kuna ikae yako, hungwelele
mazi ga kusunha magulu gangu, lakini mt-
wanzi ino kagasunha magulu gangu kwa
mahozi gake na kagahangusa kwa mvili
zake.
45 Gweye hunibokele kwa kuninonela,
lakini mtwanzi ino halekile kuganonela
magulu gangu tangu vinizile.
46 Hunibakile pala jangu mavuta, lakini
mtwanzi ino kambakaza magulu gangu
mavuta gonung'hila goya.
47 Nokulongela, nzambi zake nyingi
zigeligwa kumgongo, lekaavo kalagusa
unogelwa mkulu. Lakini munhu yoyose
yeli na nzambi kidogo zigeligwe kum-
gongo, kolagusa unogelwa mdodo.”
48 Abaho Yesu kamulongela mtwanzi ija,
“Nzambi zako zigeligwa kumgongo.”
49 Wanhu wayagwe wakalile hamoja na
Yesu muulujo, wasonga kuilongela, “Ino
munhu gani yodaha kuzigela kumgongo
nzambi za wanhu?”
50 Lakini Yesu kamulongela mtwanzi ija,
“Kutamanila kwako kukukombola. Genda
moyo uholile.”

8

Watwanzi wacholile na Yesu

1 Hamwande Yesu kafunga mwanza,
kabitila mna gamabuga na vijiji kowapetela
wanhu Mbuli Inogile ya Undewa wa
Mulungu. Wanahina zake longo na wabili
wachola nayo.
2 Watwanzi wayagwe wakalile walav-
igwe vinyamkela na kuhonyigwa mitamu
yao vivija wamkweleleza. Watwanzi awo
wakala Malia, yakemigwe Magidalena, ija
yalavigwe vinyamkela saba,
3 Yoana mwehe wake Kuza yakalile
msang'hanaji mkulu mna ikae ya mndewa
Helode, na Suzana, na watwanzi wayagwe
wengi. Watwanzi awo wakala wosola
vinhu vao na kuwataza Yesu na wanahina
zake.

Lusimo lwa muhandaji
Mat 13:1-9; Mlk 4:1-9

4 Wanhu wagendelela kwiza kwa
Yesu kulawa kila buga. Lunhu mkulu
viluitig'hane hamoja, Yesu kalulongela
lusimo luno.
5 "Kukala na munhu kachola kuhanda
mbeyu mumgunda wake. Viyakalile
komiza izimbeyu, mbeyu ziyagwe zi-
lagalila mnzila, wanhu wazibojoga, na
ndege wazija.
6 Mbeyu ziyagwe zilagalila mdibwe hali
na udongo kidogo. Vizotile, zinyala kwav-
ija udongo ukala waduhu unyefu.
7 Mbeyu ziyagwe zilagalila mna ivisolo
va miba. Miba ikula na izizonga zimbeyu.
8 Mbeyu ziyagwe zilagalila mna udongo
unogile. Zikula na kulela mbeyu nyingi
kubanza zija zihandigwe, kila mbeyu ilela
miyanza malongo longo."
Yesu viyalongile avo, kalonga kwa sauti
ng'hulu, "Munhu yeli na magwiti, yahu-
like!"

Simo zotufunza choni
Mat 13:10-17; Mlk 4:10-12

9 Wanahina zake Yesu wamuuza fam-
bulo da lusimo luno.
10 Yesu kawedika, "Mweye mutendigwa
kuzijuwa mbuli zifisigwe za Undewa wa
Mulungu. Lakini kwa wanhu wayagwe,
nolonga kwa simo, muladi walole lakini
sekewone, na wategeleze lakini sekewa-
juwe.

Yesu kofambula lusimo lwa muhandaji
Mat 13:18-23; Mlk 4:13-20

11 "Dino ijo fambulo da muhandaji,
mbeyu ni mbuli ya Mulungu.
12 Zija zilagalile mnzila zolagusa wanhu
waja iwohulika mbuli ya Mulungu, lakini
Mwenembago kokwiza na kuisola mbuli
ayo mmizoyo yao muladi waleke kutogola
na kukomboligwa.
13 Mbeyu zilagalile mdibwe zolagusa
wanhu waja wohulika mbuli ya Mulungu
na kuibokela kwa kudeng'helela, lakini
mbuli ayo haika mizizi mgati mmwao.
Woitogola kwa kipindi kidodo, lakini wa-
hagezigwa woileka mbuli ayo.
14 Mbeyu zilagalile mvisolo va miba
zolagusa wanhu waja wohulika mbuli
ya Mulungu, lakini viwogendelela, Mbuli
ayo yozongigwa zongigwa na magayo, na
utajili, na kudeng'helela vinhu va mwi-
isi. Wanhu awo hawalela bule matunda
gonda gakangale.
15 Lakini mbeyu zilagalile hali na
udongo unogile zolagusa wanhu waja
iwohulika mbuli ya Mulungu na kuika
mmizoyo yao na kuitogola, wofunga
umoyo mbaka wolela matunda.

Taa kigubikigwe
Mlk 4:21-25

16 "Wanhu hawabwinha taa kuigubika
na kikalango hebu kuika muuvungu wa
lusazi. Lakini woika hana ikingolobweda,
muladi wanhu viwokwingila wone mu-
lenge.
17 "Kinhu chochose kifisigwe chok-
wikigwa hanhu hazelu, na kinhu chochose
kigubikigwe chojuwika na kugaligwa
hana umulenge.
18 "Avo muiteganye na gaja gomuhu-
lika, kwavija munhu yeli na kinhu
kokongezeligwa, lakini ija yeliduhu kinhu
kobokigwa hata kija kidodo kiyogesa
kanacho."

Mamake na ndugu zake Yesu
Mat 12:46-50; Mlk 3:31-35

19 Mamake na ndugu zake Yesu wam-
cholela, lakini hawadahile kumvikila
habehi mbuli ya lunhu lwa wanhu.
20 Munhu imoja kamulongela Yesu,
"Mamako na ndugu zako wema kunze,
wolonda kukona."
21 Yesu kawalongela wanhu wose, "Ma-
mangu na ndugu zangu ni waja woihulika
mbuli ya Mulungu na kuitenda."

Yesu kodihoza beho kulu
Mat 8:23-27; Mlk 4:35-41

22 Siku dimoja Yesu kakwela mwiin-
galawa hamoja na wanahina zake, kawa-
longela, "Tuloke umwambu." Avo wa-
songa umwanza.
23 Viwakalile muumwanza, Yesu
kawasa. Bahaja nyukwanyukwa da
beho disonga kubuma mna idilamba, na
ngalawa isonga kumema mazi, avo wose
wakala mdizumozumo.
24 Wanahina wamgendela Yesu wamu-
lamusa, wamulongela, "Go mkulu! Go
mkulu! Tofa!"

Yesu kalamuka, kadikomhokela beho na ng'humbi ya mazi. Vose vinyamala na kukala tuluu.
25 Abaho kawalongela wanahina zake, “Tamanilo jenu da kwahi?”

Lakini awo wakanganya na kudumba, wailongela, “Ino munhu gani? Kodikomhokela beho na ng'humbi, navo vomuhulka!”

Yesu komulava munhu vinyamkela
Mat 8:28-34; Mlk 5:1-20

26 Yesu na wanahina zake wavika kuna imhwani ya isi ya Wagelasi, muumwambu wa lamba kulawa Galilaya.
27 Viyahumuluke mwiingalawa, kamting'hana munhu imoja yeli na vinyamkela, yalawile kudibuga. Miyaka mingi munhu ayo kakala havala kiwalo wala hasinya ukayake, lakini kakala yokala kuna gamapanga.
28 Viyamone Yesu, kaibwanha mmagulu ga Yesu, kaguta mizangi yolonga, “Gweye Yesu! Mwana wa Mulungu yeli Uchanha Ng'hani! Kolonda kunitenda choni? Nokupula, sekeunidununze!”
29 Kalonga avo kwavija Yesu kakala yamulagize ikinyamkela yamulawe munhu ayo. Miyanza mingi kinyamkela ayo kakala yomkumba munhu ayo. Hamoja wanhu wakala womgodeka mng'anda kuno makono gake na magulu gake gagodekigwa minyololo na mhingu, lakini kakala yokanha, na kinyamkela ayo kakala yomkimbiza mbaka kuluwala.
30 Yesu kamuuza munhu ija, “Twaga jako nani?”

Kamwidika, “Twaga jangu Lunhu.” Kalonga avo kwavija vinyamkela wengi wakala wamkumbile.
31 Vinyamkela waja wampula Yesu sekeyawagale kuna dikolombo dikulu.
32 Habehi na aho kukala na bumbila kulu da nguluwe wakalile woja kukigongo. Avo vinyamkela wampula Yesu yawatogolele wawakumbe nguluwe. Yesu kawatogolela.
33 Vinyamkela wamulawa munhu ija, wawengila nguluwe. Bumbila jose da nguluwe dihumulukila mwiingema ya idilamba, wengila mdilamba, wose wafa mgamazi.
34 Wanhu wakalile wowadima nguluwe awo wachona acho kilawilile, wakimbila na wazibwililisa mbuli azo kudibuga na mvijiji.
35 Wanhu wachola kulola kija kilawilile. Viwavikile kwa Yesu, wamona munhu ija yalavigwe vinyamkela kakala mmagulu ga Yesu, kavala viwalo, kana nzewele zake. Wanhu wose wadumba.
36 Na waja wayonile mbuli ayo, wawalongela wanhu vija munhu ayo yakalile na vinyamkela viyahonyigwe.
37 Abaho wanhu wose wa isi ija ya Wagelasi wampula Yesu yalawanye, kwavija wakala wadumbile ng'hani. Avo Yesu kakwela mwiingalawa na kulawanya.
38 Munhu ija yalavigwe vinyamkela kampula Yesu wachole wose.

Lakini Yesu hamtogolele, kamulongela,
39 “Bwela ukayako ukawalongele wanhu gose gayakutendele Mulungu.”

Avo munhu ija kachola kila hanhu kudibuga dija, kawapetela wanhu mbuli zose ziyatendeligwe na Yesu.

Mndele wa Yailo na mtwanzi yakwasile kiwalo cha Yesu
Mat 9:18-26; Mlk 5:21-43

40 Yesu viyabwelile mwambu uyagwe wa lamba, wanhu wambokela kwa deng'ho kwavija wose wakala wombeta.
41 Abaho keza munhu imoja, twaga jake Yailo. Munhu ayo kakala mkulu wa ng'anda ya kumpula Mulungu. Kamfugamila Yesu, kampula yachole ukayake,
42 kwavija mndele wake yeli yaiyeka kakala mmabehi kufa. Mndele ayo kakala na miyaka longo na mibili.

Yesu viyakalile kochola, wanhu wakala womsung'ha sung'ha kila mwambu.
43 Mna dibumbila dija da wanhu, kukala na mtwanzi imoja yakalile na utamu wa kutumika kwa miyaka longo na mibili. Kakala yamambukize vinhu vake vose kwa waganga, lakini kuduhu munhu yadahile kumuhonya.
44 Mtwanzi ija kamcholela Yesu kukisogo, kakwasa mhindo ya kiwalo cha Yesu, bahaja kutumika kuleka.
45 Yesu kauza, “Nani yanikwasile?”

Wanhu wose wabela. Petulo kalonga, “Go mkulu, wanhu wose wakuzunguluka na kukusung'ha sung'ha.”

46 Lakini Yesu kalonga, “Kuna munhu kanikwasa, kwavija nihulika nguvu zinilawa.”
47 Mtwanzi ija viyone hadaha kuifisa, keza yogwaya, kaibwanha mmagulu ga Yesu. Baho mgameso ga wanhu, kamulongela Yesu habali kakwasa mhindo ya kiwalo chake, na vija viyahonyigwe bahaja.
48 Yesu kamulongela, “Mwanangu, kutamanila kwako kukuhonya. Chola moyo uholile.”
49 Yesu viyakalile yang'hali yolonga, msenga kulawa ukayake Yailo keza, kamulongela Yailo, “Mndele wako kamala kufa, avo sekeumgaze Mfundiza.”
50 Lakini Yesu viyahulike avo, kamulongela Yailo, “Sekeudumbe, gweye togola tu, mndele wako kohona.”
51 Viyavikile kuna ing'anda ya Yailo, Yesu kawagomesa wanhu sekewengile hamoja nayo, ila kengila na Petulo na Yohana, na Yakobo na tatake na mamake mndele ayo.
52 Wanhu wose wakala wolila na kumuyalalila imwana. Yesu kawalongela, “Sekemulile, kwavija imwana hafile bule, kawasa tu!”
53 Wanhu wose wamseka kwavija wakala wajuwile imwana kakala yafile.
54 Lakini Yesu kamgoga mkono, kamulongela, “Mwanangu, lamuka!”
55 Ugima wake umbwelela mndele ija, bahaja kalamuka. Abaho Yesu kawalagiza wamgwee lujo.
56 Tatake na mamake wakanganya ng'hani, lakini Yesu kawagomesa sekewamulongele munhu yoyose kija kilawilile.

9

Yesu kowatuma wanahina zake longo na wabili
Mat 10:5-15; Mlk 6:7-13

1 Yesu kawakema hamoja wanahina zake longo na wabili, kawagwaa nguvu na udahi wa kulava vinyamkela na kuwahonya watamu.
2 Abaho kawatuma wachole wakawapetele wanhu usenga wa Undewa wa Mulungu na kuhonya watamu.
3 Kawalongela, “Sekemusole kinhu chochose muumwanza wenu. Sekemusole mkongoja, wala mkoba, wala lujo, wala sente, wala viwalo vibili.
4 Ng'anda yoyose yonda mwingile na kugonekigwa, kaleni mumo mbaka vonda musegele mna idibuga dijo.
5 Wanhu wahalema kuwabokela, segeleni buga dijo na kung'huseni timbwisi dili mmagulu genu kiwe kilaguso kamba wawatendela nzambi.”
6 Wanahina wafunga mwanza, wabitila vijiji vose wowapetela wanhu Mbuli Inogile na kuwahonya wanhu kila hanhu.

Helode konyawanyawa
Mat 14:1-12; Mlk 6:14-29

7 Helode yakalile mndewa wa Galilaya, kahulika mbuli zose ziyatendile Yesu. Kanyawanyawa ng'hani, kwavija wanhu wakala wolonga Yohana Mbatizaji kazilibuka kulawa kwa wafile.
8 Wanhu wayagwe walonga Eliya kalawilila, wayagwe walonga imoja wa watula ndagu wa Mulungu wa umwaka kazilibuka kulawa kuna iwanhu wafile.
9 Lakini Helode kalonga, “Yohana nimkanha dipala, vino ino ayo nani inihulika mbuli zake?” Nayo kalonda kumona Yesu.

Yesu kowagwaa lujo wanhu wengi
Mat 14:13-21; Mlk 6:30-44; Yoh 6:1-14

10 Watumigwa waja viwabwelile, wamulongela Yesu kila kinhu wakitendile. Yesu kawasola, kachola nao waiyeka kuna dibuga dikemigwe Betisaida.
11 Lakini wanhu viwajuwile avo, wamkweleleza Yesu. Nayo kawabokela, kalonga nao mbuli ya Undewa wa Mulungu na kawahonya waja wakalile watamu.
12 Zuwa vidisongile kuhonga, wanahina longo na wabili wamcholela Yesu, wamulongela, “Walongele wanhu wachole kuna ivijiji na migunda ilibehi na hano wakazahile lujo na hanhu ha kuwasa, kwavija hano hatwili twa kuluwala.”
13 Lakini Yesu kawalongela, “Mweye wagweleleni lujo waje.”

Lakini wao wamwidika, “Tuna magate matano na somba wabili tu. Kolonda tuchole tukawagulile lujo lunhu lose luno?”
14 Wambigalo waiyeka wakalile hanhu aho wakala wovika elufu tano.
Yesu kawalongela wanahina zake, “Walongeleni wanhu wakale mna ivibumbila va wanhu malongo matano.”
15 Nao wanahina watenda vivo. Wanhu wose wakala hasi.
16 Abaho Yesu kagasola magate matano na somba wabili, kalola uchanha kulanga, kamgwaa nhogolwa Mulungu, kagabanzula gamagate na iwasomba, kawagwaa wanahina zake wawagwelele wanhu.
17 Wanhu wose waja na kwiguta. Wanahina zake wasola vigelo longo na vibili vimemile vinhu visigale.

Petulo komtogola Yesu ayo Kilisito
Mat 16:13-19; Mlk 8:27-29

18 Siku dimoja Yesu kakala yaiyeka kompula Mulungu. Wanahina zake wamcholela, nayo kawauza, “Vino wanhu wolonga niye na nani?”
19 Wamwidika, “Wanhu wayagwe wolonga gweye kwa Yohana Mbatizaji, wayagwe wolonga kwa Eliya, kuno wayagwe wolonga gweye kwa imoja wa watula ndagu wa Mulungu wa umwaka yazilibuke kulawa kwa wafile.”
20 Yesu kawauza, “Na mweye molonga niye na nani?”
Petulo kamwidika, “Gweye kwa Kilisito, wa Mulungu.”
21 Abaho Yesu kawagomesa wanahina zake sekewamulongele munhu yoyose mbuli ayo.

Yesu kolonga mbuli ya ifa yake
Mat 16:20-28; Mlk 8:30-9:1

22 Vivija Yesu kawalongela, “Mwana wa Munhu kolondeka yadununzike ng'hani, na kulemigwa na wavele na wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo ga Musa. Kokomigwa lakini siku da kadatu kozilibuka.”
23 Abaho Yesu kawalongela wanhu wose, “Munhu yoyose yolonda kunikweleleza, yaileme mwenyego, yaidikwe msalaba wake kila siku, yanikweleleze.
24 Kwavija munhu yoyose yolonda kuukombola ugima wake mwenyego kowagiza, lakini munhu yoyose yowagiza ugima wake mbuli ya niye, koukombola.
25 Vino munhu yahapata kila kinhu mwiisi, lakini kowagiza ugima wake, munhu ayo kopata choni?
26 Kamba munhu konyonela kinyala niye na mafundizo gangu, Mwana wa Munhu nayo yaheza muukulu wake na wa Tatake na wasenga wa kuulanga wang'alile komonela kinyala munhu ayo.
27 Lakini nowalongela ukweli, wanhu wayagwe wemile hano honda wafe mbaka wawone Undewa wa Mulungu.”

Yesu kogaluka ikihanga
Mat 17:1-8; Mlk 9:2-8

28 Vizibitile siku nane toka yalonge mbuli azo, Yesu kawasola Petulo na Yohana na Yakobo kachola nao kukigongo kumpula Mulungu.
29 Viyakalile kompula Mulungu, kihanga chake kigaluka, viwalo vake vikala vizelu chuwee!
30 Bahaja wanhu wabili wakala aho wolonga nayo. Nao wakala Musa na Eliya,
31 wakoneka muukulu, wakala wolonga na Yesu mbuli ya ifa yake yonda yaimambukize ako Yelusalemu.
32 Petulo na wayage wakala wokuluza. Viwalamuke, wawona ukulu wa Yesu na wanhu wabili wemile nayo.
33 Wanhu waja viwakalile wosegela, Petulo kamulongela Yesu, “Go mkulu, vinoga tweye tukale hano! Tuzenge viheha vidatu, kimoja chako, kimoja cha Musa na kimoja cha Eliya.” Petulo kakala hajuwa bule kija kiyolonga.
34 Petulo yang'hali yolonga, wingu dilawilila, diwagubika na kungugu jake, wanahina wadumba ng'hani wingu dijo vidiwagubike.
35 Sauti ilonga kulawa mdiwingu, “Ino ayo Mwanangu inimsagule. Mtegelezeni!”
36 Sauti ayo viinyamale, Yesu kasigala yaiyeka. Wanahina wanyamala tuluu, na kipindi kija hawamulongele munhu yoyose kija kiwone.

Yesu komulava mbwanga imoja kinyamkela
Mat 17:14-18; Mlk 9:14-27

37 Imitondo yake Yesu na wanahina zake wadatu wahumuluka kukigongo. Lunhu mkulu lwa wanhu luiting'hana na Yesu.
38 Munhu imoja mna ulunhu kaguta, “Mfundiza! Nokupula undolele mwanangu, mwanangu yeli yaiyeka!
39 Kinyamkela komkumba na komtenda yagute nyangi, komgela kisango kuno kolawa miholovu mumulomo. Kogendelela kumulumiza na hamuleka hima bule!
40 Niwapula wanahina zako wamulave kinyamkela ayo, lakini hawadahile bule.”
41 Yesu kawalongela, “Mweye lukolo luliduhu kutamanila na lwagile! Nokala na mweye mbaka lini? Nogela kitumbe kumgongo mbaka lini?” Abaho kamulongela munhu ija, “Mgale hano mwanago.”
42 Mbwanga ija viyakalile komwizila Yesu, kinyamkela kambwanha hasi na kamgela kisango. Lakini Yesu kamkomhokela kinyamkela, kamuhonya mbwanga ija, na kamgwaa tatake.
43 Wanhu wose wakanganya kwa udahi mkulu wa Mulungu.

Yesu kolonga kabili mbuli ya ifa yake
Mat 17:22-23; Mlk 9:30-32

Wanhu viwakalile wang'hali wokanganya mbuli ziyatendile Yesu, Yesu kawalongela wanahina zake,
44 “Sekemuisemwe mbuli inilonda kuwalongela! Mwana wa Munhu kogeligwa mmakono ga wanhu.”
45 Lakini wanahina zake hawajuwile fambulo da ulonzi awo. Ukala ufisigwe kumwao avo hawadahile kuujuwa, nao wadumba kumuuza Yesu.

Nani yeli munhu mkulu?
Mat 18:1-5; Mlk 9:33-37

46 Wanahina wa Yesu wasonga kuibamilila wao kwa wao nani yeli munhu mkulu viweli.
47 Yesu kakijuwa kiwakalile wogesa, kamsola mwana mdodo, kamwika behi nayo.
48 Abaho kawalongela wanahina zake, “Munhu yoyose yombokela mwana ino kwa twaga jangu, konibokela niye, na munhu yoyose yombokela niye, kombokela ija yanhumile. Kwavija munhu yeli mdodo vimwili, ayo munhu mkulu kubanza wose.”

Munhu hamwihilani mweye miyenu
Mlk 9:38-40

49 Yohana kamulongela Yesu, “Mndewa, tumona munhu kolava vinyamkela kwa twaga jako. Tumgomesa kwavija halawa mkibumbila chetu.”
50 Yesu kamulongela Yohana na wanahina wayagwe, “Sekemumgomese, kwavija munhu yoyose hamwihilani mweye miyenu.”

Wanhu wa kijiji cha Samalia wolema kumbokela Yesu

51 Kipindi cha Yesu kugaligwa kuulanga vikikalile mmabehi, kagangamala, kachola Yelusalemu.
52 Kawatuma wasenga wamulongolele wachole kuna ikijiji kili mwiisi ya Samalia kumtandila kila kinhu.
53 Lakini wanhu wa kijiji cha Samalia hawambokele Yesu, kwavija wajuwa kamba kakala kochola Yelusalemu.
54 Wanahina zake, Yakobo na Yohana viwone avo, walonga, “Mndewa, kolonda tulagize moto kulawa kuulanga uwasakaze wose?”
55 Yesu kahinduka kawakomhokela. Kawalongela, “Hamujuwile bule loho gani imulinayo, kwavija Mwana wa Munhu hezile kuubananga ugima wa wanhu lakini keza kuukombola.”
56 Abaho Yesu na wanahina zake wachola kuna ikijiji kiyagwe.

Wanhu wofaya kumkweleleza Yesu
Mat 8:19-22

57 Viwakalile mnzila, munhu imoja kamulongela Yesu, “Nokukweleleza kokose konda uchole.”
58 Yesu kamulongela, “Vizongo wana mhango na ndege wana mvulu, lakini Mwana wa Munhu kaduhu hanhu ha kubwihila na kutambalala.”
59 Yesu kamulongela munhu iyagwe, “Nikweleleze.”
Lakini munhu ija kalonga, “Go mkulu, beta tanhu mbwele ukae hamzike tatangu.”
60 Yesu kamwidika, “Waleke wanhu wafile wawazike wanhu wafile wayao.

Lakini gweye chola ukawapetele wanhu Undewa wa Mulungu."

61 Munhu iyagwe kalonga, "Go mkulu, nokukweleleza, lakini beta tanhu halulage lukolo lwangu."

62 Yesu kamulongela, "Munhu yoyose yokwaluka kulima abaho kolola kukisogo, hafaya Muundewa wa Mulungu."

10

Yesu kowatuma wanhu malongo saba na wabili

1 Abaho Mndewa Yesu kawasagula wanhu wayagwe malongo saba na wabili, kawatuma wabili wabili wamulongolele kila kijiji na kila hanhu kuyalondile kuchola.

2 Kawalongela, "Kuna ndiya nyingi lakini wasang'hanaji wadodo. Mpuleni Mndewa wa indiya yawatume wasang'hanaji mumgunda wake.

3 Gendeni! Nowatuma mweye kamba ng'hondolo mna iwambwizi.

4 Sekemusole mfuko hebu mkoba hebu vilatu. Sekemwime na kumulamusa munhu yoyose mnzila.

5 Ng'anda yoyose yonda mwingile, tanhu mulonge, 'Tindiwalo dikale mng'anda ino.'

6 Kamba hana munhu kodinogela tindiwalo, tindiwalo jenu dokala nayo, kamba kuduhu munhu yodinogela tindiwalo, tindiwalo jenu dowabwelela.

7 Mkale mng'anda ayo, diyeni na kung'wa chochose chonda wawagwelele, kwavija msang'hanaji kolondeka yapate malipo gake. Sekemuhamehame kulawa ng'anda imoja kuchola iyagwe.

8 Buga jojose donda mwingile na kubokeligwa, diyeni vija vonda wawagwelele.

9 Wahonyeni watamu weli kuko, na muwalongele, 'Undewa wa Mulungu wa behi yenu.'

10 Lakini buga jojose donda mwingile na wanhu wolema kuwabokela, laweni mumo, na vimubita kuna zinzila zao, mulonge,

11 'Hata matimbwisi ga buga jenu gatunanahile mmagulu getu togakung'husa kiwe kilaguso kumwenu kamba mututendela gehile. Lakini mujuwe kamba Undewa wa Mulungu wa mmabehi!'

12 Nowalongela ukweli, mna isiku ya nhaguso, Mulungu kolagusa bazi ng'hani kwa wanhu wa buga da Sodoma kubanza wanhu wa buga dijo!

Mabuga golema kutogola
Mat 11:20-24

13 "Kogaya gweye buga da Kolazini! Kogaya gweye buga da Betisaida! Maza unzonza utendigwe kumwenu mweye wahatendigwe mna gamabuga ga Tilo na Sidoni, wanhu zake wahalekile mwaka nzambi zao na kuvala magunia na kuibakaza mitozi, kulagusa kamba waleka nzambi!

14 Mwiisiku ya nhaguso, Mulungu kolagusa bazi ng'hani kwa wanhu wa mabuga ga Tilo na Sidoni kubanza mweye.

15 Gweye buga da Kapelinaumu, vino kolonda kuinula mwenyego mbaka uchanha kuulanga? Mawe! Kohumulusigwa mbaka kowochola wanhu wafile!"

16 Yesu kawalongela wanahina zake, "Munhu yoyose yowategeleza mweye, konhegeleza niye, na yoyose yowalema mweye, kondema niye. Na munhu yoyose yondema niye, komulema ija yanhumile."

Kubwela kwa waja malongo saba na wabili

17 Abaho wanhu waja malongo saba na wabili wabwela kuno wodeng'helela. Walonga, "Mndewa, hata vinyamkela watutegeleza vituwakomhokele kwa twaga jako!"

18 Yesu kawedika, "Nimona Mwenembago kolagala kulawa kuulanga kamba lumwesa.

19 Tegelezeni! Niwagwaa udahi, avo modaha kukanyaga mgendela hasi na inge na kuzihuma nguvu zose za Mwenembago. Kuduhu kinhu chonda kiwalumize.

20 Lakini sekemudeng'helele kwavija vinyamkela wowategeleza, ila deng'heleleni kwavija matwaga genu gandikigwa kuulanga."

Yesu kodeng'helela
Mat 11:25-27; 13:16-17

21 Kipindi kija Yesu kadeng'helela kwa udahi wa Loho Yang'alile, kalonga,

“Tata, Mndewa wa kuulanga na mwiisi! Nokutogola kwavija kuwafisa mbuli zino wanhu weli na nzewele na ubala, na kuwagubulila wana wadodo. Ona, Tata, vino vivo viulondile.
22 “Tatangu kanigwaa vinhu vose. Kuduhu munhu yamjuwile Mwana ila Tata yaiyeka, na kuduhu munhu yamjuwile Tata ila Mwana na waja wose Mwana yawasagule kuwagubulila wamjuwe Tata.”
23 Abaho Yesu kawahindukila wanahina zake, kalonga nao kinyelegezi, “Wamweda wanhu wose wovona vinhu vimona mweye!
24 Nowalongela ukweli, watula ndagu wengi wa Mulungu na wandewa walonda kuvona vimona mweye, lakini hawavonile bule, na vivija walonda kuhulika vimuhulika mweye, lakini hawahulike bule.”

Lusimo lwa Msamalia yanogile

25 Munhu imoja yagajuwile goya Malagizo ga Musa, kachola kwa Yesu yamgeze. Avo kamuuza, “Mfundiza, vino nhende choni niupate ugima wa mazuwa gose?”
26 Yesu kamwidika, “Vino, Malagizo golongaze na gweye kogajuwaze?”
27 Munhu ija kamwidika, “ ‘Mnogele Mndewa Mulungu wako kwa moyo wako wose, na kwa loho yako yose, na kwa nguvu zako zose, na kwa nzewele zako zose,’ na ‘Umnogele miyago kamba viuinogela mwenyego.’ ”
28 Yesu kamwidika, “Kulonga goya, tenda vivo na gweye kokuwa na ugima.”
29 Lakini munhu ija kalonda kuilagusa kamba kanoga, avo kamuuza Yesu, “Vino miyangu ayo nani?”
30 Yesu kamwidika, “Munhu imoja kakala kolawa Yelusalemu kochola Yeliko. Mnzila, wabavi wamgoga, wamboka vinhu vake, na kumtowa, wamuleka habehi na kufa.
31 Abaho mulava nhosa imoja kakala yohumuluka kubitila nzila iija. Viyamone, kainega, kabitila kumgwazo.
32 Vivija Mlawi imoja viyavikile aho, kamulola munhu ija, nayo kainega, kabitila kumgwazo.
33 Lakini Msamalia imoja yakalile muumwanza kavika aho hayakalile munhu ija. Nayo viyamone, kamonela bazi.
34 Kamcholela, kamgela mavuta na divai mna ivilonda vake na kavifunga goya. Abaho kamwika uchanha mwa mhunda wake, kamgala mbaka kuna ing'anda ya wageni na kumulolesa goya.
35 Imitondo yake kalava sente kamgwaa mwene ng'anda, kamulongela, ‘Mulolese goya munhu ino. Chochose chonda umsang'hanile, nahabwela nokugwaa fungu jako.’ ”
36 Abaho Yesu kamuuza, “Viukona gweye, mna iwanhu awo wadatu, nani yakalile miyage munhu ija yatoigwe na wabavi?”
37 Munhu ija kamwidika, “Ija yamonele bazi.”
Yesu kamulongela, “Na gweye genda ukatende vivo.”

Yesu kowatembelela Mata na Malia

38 Yesu na wanahina zake viwakalile mnzila, wengila kuna ikijiji kimoja. Mtwanzi imoja twaga jake Mata kambokela ukayake.
39 Mata kakala na mdodo wake yakemigwe Malia, yakalile hasi behi na magulu ga Yesu na kutegeleza mafundizo gake.
40 Lakini Mata kakala yohunganika na sang'hano nyingi ziyalondeke kusang'hana, avo kamcholela Yesu, kamulongela, “Mndewa, vino hutonga bule kamba mdodo wangu kanilekela sang'hano zose nisang'hane niiyeka? Mulongele yeze yanitaze!”
41 Lakini Mndewa kamwidika, “Gwee Mata gwee! Kohunganika na kugaya kwa vinhu vingi,
42 lakini kimoja kiiyeka kilondeka. Malia kasagula kinhu kinogile, na honda kisegezigwe bule kumwake.”

11

Yesu kofundiza kumpula Mulungu
Mat 6:9-13; 7:7-11

1 Siku dimoja Yesu kakala hanhu kompula Mulungu. Viyamambukize, mwanahina wake imoja kamulongela, “Mndewa, tufundize kupula, kamba vija Yohana viyawafundize wanahina zake.”

2 Yesu kawalongela, “Mwahampula Mulungu, longeni vino.
‘Tataetu uli kuulanga.
Twaga jako ditogoligwe,
Undewa wako wize.
3 Utugwee lelo lujo lwa kila siku.
4 Uzigele kumgongo nzambi zetu,
kamba vija tweye vituzigela kumgongo nzambi za wanhu.
Sekeutwingize kuna ukugezigwa.’ ”
5 Abaho Yesu kawalongela wanahina zake, “Munhu gani kumwenu yeli na mbwiga yahamcholela kilo kikulu na kumulongela, ‘Mbwigangu, ng'hopeshe magate madatu,
6 kwavija mbwigangu keza, kalawa mwanza, na niye nabule lujo lwa kumgwaa!’
7 na ija yeli mng'anda yamwidike, ‘Sekeunigaze! Lwivi luhindigwa mwaka, na niye na wanangu tuwasa, avo sidaha kulamuka kukugwaa kinhu chochose.’
8 Nowalongela vino, hata yahalema kulamuka na kumgwaa magate kwavija mbwigake, lakini kwavija kaduhu kinyala kugendelela kumpula, kolamuka na kumgwaa kila kinhu kiyopula.
9 “Avo nowalongela, puleni na mweye mogweleligwa, zahileni na mweye movona, gong'ondeni ulwivi na mweye movugulilwa.
10 Kwavija waja wose wompula Mulungu wogweleligwa, na waja wozahila wopata, na lwivi lovuguligwa kwa munhu yoyose yogong'onda.
11 Vino kuna munhu yoyose kumwenu kamba mwanage yahampula somba, heyo komgwaa zoka?
12 Hebu yahampula finga komgwaa inge?
13 Kamba mweye wene nzambi mojuwa kuwagwaa wanenu vinhu vinogile, lakini Tataenu yeli kuulanga kowagwaa ng'hani Loho Yang'alile wanhu waja wompula.”

Yesu na Belizebuli
Mat 12:22-30; Mlk 3:20-27

14 Siku dimoja Yesu kakala komulava kinyamkela yamtendile munhu imoja yalemelwe kulonga. Kinyamkela ayo viyamulawile, munhu ija kasonga kulonga. Lunhu lwa wanhu lukanganya ng'hani,
15 lakini wanhu wayagwe walonga, “Belizebuli, mkulu wa vinyamkela, ayo yomgwaa udahi wa kulava vinyamkela.”
16 Wanhu wayagwe walonda kumgeza Yesu, avo wampula yatende kilaguso kulawa kuulanga.
17 Lakini Yesu kakijuwa kiwakalile wokigesa, avo kawalongela, “Undewa wowose wahaigola mna ivibumbila na kuitowa, undewa awo wofa, na lubuga lumoja lwahaigola, lubuga lulo lofa.
18 Avo kamba undewa wa Mwenembago wahaigola mvibumbila na kuitowa, undewa awo wokwimaze? Mweye molonga niye nolava vinyamkela kwavija Belizebuli konigwaa udahi wa kutenda vivo.
19 Kamba nolava vinyamkela kwa udahi wa Belizebuli, avo wanhu wenu wolava vinyamkela kwa udahi wa nani? Kwa mbuli ayo wanhu wenu wenyego wowatagusa kamba mobananga!
20 Lakini kamba nowalava vinyamkela kwa udahi wa Mulungu, avo mujuwe kamba Undewa wa Mulungu uvika mwaka kumwenu.
21 “Munhu mwene nguvu viyokaliza ng'anda yake kwa silaha, vinhu vake havisoligwa bule.
22 Lakini yaheza munhu mwene nguvu kubanza heyo, komtowa na kumuhuma, komboka silaha zake ziyatamanile na koigolela na wayage vija viyasolile.
23 “Munhu yoyose heli ubanzi wangu konilema, na munhu yoyose yolema kunitaza kwika hamoja, ayo kopwililisa.

Kubwela kwa kinyamkela
Mat 12:43-45

24 “Kinyamkela yahamulawa munhu, kochola mwiisi inyalile kuzahila hanhu ha kubwihila. Yahaswela, koilongela, ‘Nobwela ukayangu kunilawile.’
25 Yahabwela na kuivika ng'anda ifagiligwa na kila kinhu kikigwa goya,
26 baho kobwela na kuwagala vinyamkela wayagwe saba wehile kubanza heyo, awo wokwiza na kukala mumo. Avo ugima wa munhu ayo wokuwa wiha kubanza aho haichanduso.”

Deng'ho da kweli

27 Yesu yang'hali yolonga, mtwanzi
imoja kulawa kuna ulunhu kamulongela
kwa sauti ng'hulu, “Kamweda mtwanzi
yakulelile na kukukong'heza!”
28 Lakini Yesu kamwidika, “Wamweda
ng'hani wanhu wose wohulika mbuli ya
Mulungu na kuigoga!”

Wanhu wolonda unzonza
Mat 12:38-42

29 Wanhu viwakalile womsung'ha
sung'ha, Yesu kagendelela kulonga,
“Lukolo luno lwa wanhu wotenda nzambi!
Lolonda kilaguso, lakini kuduhu kilaguso
chochose chonda wagweleligwe, ila kila-
guso cha Yona.
30 Kamba vija mtula ndagu wa Mulungu
Yona viyakalile kilaguso kwa wanhu wa
Ninawi, vivo ili kwa Mwana wa Munhu
vonda yawe kilaguso kwa wanhu wa
lukolo luno.
31 Mna isiku ya nhaguso, Malikia wa
Sheba kokwima na kuwatagusa mweye
kamba mubananga, kwavija heyo kafunga
mwanza kulawa mwiisi yake kachola
kumtegeleza Mndewa Sulemani na ma-
fundizo gake geli na nzewele. Nowalon-
gela, hano hana munhu mkulu kubanza
Sulemani.
32 Mna isiku ya nhaguso, wanhu wa
Ninawi wokwima na kuwatagusa mw-
eye, kwavija awo waleka nzambi Yona
viyawapetele. Lakini nowalongela, hano
hana munhu mkulu kubanza Yona!

Mulenge wa lukuli
Mat 5:15; Mat 6:22-23

33 “Kuduhu munhu yobwinha taa na
kuigubika na kikalango, lakini koika
kukingolobweda, muladi wanhu wok-
wingila mng'anda wone mulenge.
34 Meso gako mulukuli lwako gaigala na
taa. Kamba meso gako magima, lukuli
lwako lose lokuwa na mulenge, lakini
meso gako gahabanangika, lukuli lwako
lose lokuwa mdiziza.
35 Muiteganye, mulenge uli mgati
mmwenu sekeuwe ziza.
36 Kamba lukuli lwako lose lwahawa na
mulenge, na kuduhu hanhu heli na ziza,
lukuli lwako lose lokuwa na lenge eka,
kamba vija taa viimwemwesa mulenge
wake.”

Yesu kowalonga Mafalisayo na wafun-diza Malagizo ga Musa
Mat 23:1-36; Mlk 12:38-40

37 Yesu viyamambukize kulonga, Mfal-
isayo imoja kamgoneka ukayake wakaje
hamoja, avo Yesu kengila mng'anda,
kakala hasi, kasonga kuja.
38 Mfalisayo ayo kakanganya ng'hani
viyamone Yesu koja bila kusunha makono
gake.
39 Avo Mndewa kamulongela, “Mweye
Mafalisayo mosunha vikasi na sahani kwa
kunze, lakini mgati mmwenu mmema
ubokaji na gehile.
40 Mweye mwa wabozi! Vino siyo Mu-
lungu yavitendile va kunze na va mgati
vivija?
41 Lakini laveni vili mgati na muwagwee
wakiwa na kila kinhu chonoga kumwenu.
42 “Mogaya mweye Mafalisayo! Kwav-
ija momgwaa Mulungu fungu da longo da
majani gonung'hila goya kamba vija bin-
zali na kalafuu, na mboga ziyagwe, lakini
moleka kutenda ganogile kwa wanhu na
kumnogela Mulungu. Molondeka kutenda
gano na sekemugaleke gago gayagwe.
43 “Mogaya mweye Mafalisayo! Kwavija
monogelwa kukala kuna ivigoda va hau-
longozi mzing'anda za kumpula Mulungu
na kulamusigwa mna gamagulilo.
44 Mogaya mweye! Kwavija muigala
na mapanga hagakoneka, wanhu wobita
uchanha bila kugajuwa.”
45 Munhu imoja yagajuwile goya Malag-
izo ga Musa kamulongela Yesu, “Mfundiza,
wahalonga avo, kotuliga tweye vivija!”
46 Yesu kamwidika, “Vivija mogaya
mweye mugajuwile goya Malagizo ga
Musa! Kwavija mowapapiza wanhu
mizigo mikulu, lakini mweye wenyego
hamulonda kugolosa makono kuwataza
kupapa.
47 Mogaya mweye, kwavija mogazen-
gela goya mapanga ga watula ndagu wa
Mulungu, waja wakomigwe na wahenga
zenu.
48 Mweye wenyego mokitogola kija ki-
watendile wahenga zenu, kwavija wao
wawakoma watula ndagu wa Mulungu, na
mweye mogazengela goya mapanga gao.

49 Kwa mbuli ayo, nzewele ya Mulungu ilonga, ‘Nowatuma watula ndagu wa Mulungu na watumigwa, wayagwe wowakoma na wayagwe wowadununza!’
50 Avo wanhu wa lukolo luno wotagusigwa mbuli ya kuwakoma watula ndagu wose wa Mulungu, kulawa kuna ichanduso cha isi,
51 toka kukomigwa kwa Habili mbaka kukomigwa kwa Zakalia, ija yakomigwe hagati ha upango wa kulavila nhosa na Hanhu Hong'ala. Ona, nowalongela, wanhu wa lukolo luno wotagusigwa kwa kuwakoma wao!”
52 “Mogaya mweye wafundiza Malagizo ga Musa! Kwavija mofisa luvugulo lwa kuvugulila lwivi lwa ng'anda ya kuifunzila. Mweye wenyego hamwingila bule, abaho muwagomesa waja wakalile wolonda kwingila sekewengile!”
53 Yesu viyasegele hanhu aho, wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo wasonga kumulonga vihile na kumuuza mbuli nyingi,
54 wageza kumnamata kwa mbuli zake zonda yalonge.

12

Yesu kowazuma wanhu mbuli ya unafiki
Mat 10:26-27

1 Wanhu wengi waiting'hana hamoja mbaka wanhu wakala woikanyaga. Tanhu Yesu kawalongela wanahina zake, “Iteganyeni na usasu wa Mafalisayo, nao ndo unafiki.
2 Kinhu chochose kigubikigwe chogubuligwa, na kija kifisigwe chojuwika.
3 Avo chochose kimulongile mdiziza chohulikigwa mmulenge, na chochose kimunyong'onye mwiiyeka mdigati dihindigwe chopetigwa mkiswili.

Ija wa kumdumba
Mat 10:28-31

4 “Nowalongela mweye mbwiga zangu, sekemuwadumbe wanhu waja woukoma lukuli, abaho hawadaha kutenda kinhu kiyagwe chochose kihile.
5 Lakini nowalagusila wa kumdumba, mdumbeni Mulungu, heyo yahakoma, kana udahi wa kumwasa munhu muumoto wa jehanamu. Nowalongeleni, mdumbeni ayo!
6 “Vino nhongwa watano hawachuuzigwa kwa sente ndodo mbili? Lakini kuduhu hata imoja yosemwigwa na Mulungu.
7 Hata mvili zili mmapala genu zipetigwa zose. Avo sekemudumbe. Mweye munoga ng'hani kubanza nhongwa wengi!

Kumtogola na kumulema Kilisito
Mat 10:32-33; 12:32; 10:19-20

8 “Nowalongeleni ukweli, munhu yoyose yonitogola niye mgameso ga wanhu, Mwana wa Munhu nayo komtogola mgameso ga wasenga wa Mulungu.
9 Lakini munhu yoyose yonibela niye mgameso ga wanhu, Mwana wa Munhu nayo kombela mgameso ga wasenga wa Mulungu.
10 “Munhu yoyose yomulonga vihile Mwana wa Munhu, nzambi zake zogeligwa kumgongo, lakini munhu yoyose yomuliga Loho Yang'alile, nzambi zake honda zigeligwe kumgongo bule.
11 “Wahawagala haulongozi wa ng'anda za kumpula Mulungu, na mgameso ga wakulu wa isi na wandewa, sekemunyawenyawe vija vonda mwidike hebu kija chonda mulonge.
12 Kwavija Loho Yang'alile kowafundiza saa iija kimulondeka kulonga.”

Lusimo lwa tajili mbozi

13 Munhu imoja muulunhu kamulongela Yesu, “Mfundiza, mulongele ndugu yangu tuigolele uhazi wa tataetu.”
14 Yesu kamwidika, “Mbwigangu, nani yanigwelele udahi wa kuwalamula hebu kuwagolela uhazi wenu?”
15 Abaho kagendelela kuwalongela wose, “Muiteganye na ugila! Kwavija ugima wa munhu hautamanila wingi wa vinhu viyalinavo.”
16 Abaho Yesu kawalongela lusimo luno, “Kukala na munhu imoja yakalile na mgunda uli na ndiya nyingi.
17 Kasonga kugelegeza mwenyego, ‘Nabule hanhu hakwika ndiya yangu yose. Nhendeze?’

18 Abaho kailongela, ‘Notenda vino,
nogatula makanho gangu na kuzenga
makulu ng'hani. Mumo nokwika ndiya
yangu na vinhu vangu viyagwe.
19 Abaho noilongela, gweye moyo
wangu! Kuna vinhu vose vinogile kwa
miyaka heleketwaa. Bwihila, diya, ing'wa,
na kudeng'helela!’
20 Lakini Mulungu kamulongela, ‘Gw-
eye kwa mbozi! Kilo cha lelo noulonda
ugima wako, abaho vinhu vose vino viuik-
ile vokuwa va nani?’ ”
21 Abaho Yesu kamambukiza kulonga,
“Vino vivo ili kwa waja woikila vinhu vao
wenyego, lakini haweka vinhu vao kwa
Mulungu.”

Kumtamanila Mulungu
Mat 6:25-34

22 Abaho Yesu kawalongela wanahina
zake, “Nowalongela, sekemulugaiye lujo
lumulonda muladi muwe wagima, hebu
viwalo vimulonda kwa ng'huli zenu.
23 Kwavija ugima unoga kubanza lujo,
na lukuli lunoga kubanza viwalo.
24 Waloleni bondwa, hawahanda,
hawasenga, waduhu makanho, lakini
Mulungu kowadima! Vino Mulungu
hawanogela ng'hani mweye kubanza
iwabondwa?
25 Nani kumwenu kwa kuigaza ng'hani
kodaha kwengeza hata saa dimoja da
ugima wake?
26 Kumbe hamudaha kutenda mbuli
ndodo kamba ino, habali moigaza kwa
mbuli ziyagwe?
27 Loleni maluwa vigokula. Ha-
gasang'hana hebu hagaisonela viwalo.
Lakini nowalongela kweli, hata mndewa
Sulemani, hamoja na utajili wake wose
kakala kaduhu viwalo vinogile viigalile na
maluwa gano.
28 Kamba Mulungu heyo yodivaza jani
da kumuhulo, lelo dabahano na mayo dok-
wasigwa muumoto, vino hondayawavaze
ng'hani mweye? Mweye wanhu muta-
manila kidogo!
29 “Avo sekemuigaze moja choni, hebu
mong'wa choni.
30 Kwavija vinhu avo, vivo voogaiya
wanhu haweli Wayahudi. Tataenu yeli
kuulanga kojuwa molonda vinhu vose avo.
31 Lakini uzahileni tanhu Undewa wa
Mulungu, nayo kowagwaa vinhu avo.

Utajili wa kuulanga
Mat 6:19-21

32 “Sekemudumbe mweye kibumbila
kidodo cha wanahina zangu, kwavija
Tataenu kanogelwa kuwagwaa mweye
Undewa.
33 Chuuzeni vose vimulinavo na muwag-
welele wakiwa zisente. Muitendele
mikoba hailala, na muikile ngama yenu
kuulanga. Ako hondaihunguke, kwavija
kuduhu wabavi wodaha kuhavika na
kuduhu ng'hobo wodaha kuibananga.
34 Kwavija kuko kuili ngama yako, vivija
kuko kondauwe moyo wako.

Wasang'hanaji welimeso

35 “Muitande na kuifunga mikwiji
mvigudi, na taa zenu ziwe zokwaka,
36 kamba wasang'hanaji viwombetela
mkulu wao yabwele kulawa kuna idizen-
gele. Yahabwela na kugong'onda ulwivi,
himahima womvugulila.
37 Wamweda wasang'hanaji waja mkulu
wao yahabwela kowavika meso! Nowa-
longeleni ukweli, mkulu ayo kosaula koti
jake, kowalongela wakale hasi muulujo
nayo kowasang'hanila.
38 Wamweda wasang'hanaji waja mkulu
wao kowavika wang'hali meso, hata
kamba yahabwela kilo kikulu hebu nzo-
golo zikwika!
39 Lakini mujuwe vino, kamba mwene
ng'anda yahajuwile saa ya kwiza mbavi,
yahakalile meso, na sambi yaileke ng'anda
yake ituligwe na mbavi.
40 Na mweye vivija molondeka mwi-
itande, kwavija Mwana wa Munhu kok-
wiza mna isaa hamuigesile.”

Msang'hanaji yatamaniligwa na hata-
maniligwa
Mat 24:45-51

41 Petulo kamulongela, “Mndewa, vino
lusimo luno kutulongela tweye twiiyeka,
hebu kuwalongela wanhu wose?”
42 Mndewa kamwidika, “Vino msang'hanaji
gani yotamaniligwa na yeli na nzewele?
Ayo ija mkulu wake komwika yalolese
wasang'hanaji wayagwe, na yawagwee
lujo mna isaa inogile.

43 Kamweda msang'hanaji ija mkulu
wake yahabwela komvika kosang'hana
vivo!
44 Nowalongela ukweli, mkulu wake
komwika msang'hanaji ayo yawe mulole-
saji wa vinhu vake vose.
45 Lakini msang'hanaji ija yahailon-
gela mwenyego, ‘Mkulu wangu kokawa
ng'hani kubwela.’ Baho kosonga kuwa-
towa wasang'hanaji wayagwe, wa kit-
wanzi na wa kimbigalo, kuno koja na
kung'wa mbaka kokoligwa.
46 Abaho mkulu wake kobwela mna
isiku msang'hanaji ija haigesile na mna
isaa haijuwile bule. Mkulu ayo komtowa
ng'hani na kumwika hamoja na wanhu
hawatogola.
47 “Msang'hanaji ija yajuwile kija kiy-
olonda mkulu wake yakisang'hane, lakini
hakisang'hana bule msang'hanaji ayo ko-
towigwa ng'hani.
48 Lakini msang'hanaji ija hakijuwile
kiyolonda mkulu wake, abaho kotenda
kinhu kihile, msang'hanaji ayo kotowigwa
kidogo. Munhu yagweleligwe vingi ko-
daigwa vingi, na munhu yagweleligwe
vingi ng'hani kodaigwa vingi ng'hani.

Yesu kowatenda wanhu waigole
Mat 10:34-36

49 “Niza kubwinha moto mwiisi, vi-
nondile niye wahakile mwaka!
50 Nina ubatizo nolondigwa niubokele,
na niye nougaiya ng'hani mbaka umale!
51 Vino mweye mogesa niza kugala tindi-
walo mwiisi? Bule! Sizile kugala tindi-
walo, lakini kuwagola wanhu.
52 Kulawa sambi, wanhu watano wa
ng'anda imoja woigola, wadatu kwa wa-
bili, na wabili kwa wadatu.
53 Tata koigola na mwanage, na mwana
koigola na tatake. Mama koigola na mn-
dele wake, na mndele koigola na mamake.
Mama mkwe koigola na mkwe wake wa
kitwanzi, na mkwe wa kitwanzi koigola na
mama mkwe wake.”

Kujuwa vipindi
Mat 16:2-3

54 Yesu kawalongela wanhu kabili,
“Mwahajona wingu dolawilila mwambu
wa kudihongela zuwa, baho molonga,
‘Mvula kotowa,’ na kweli kotowa.
55 Na mwahajona beho da kusini nyuk-
wanyukwa molonga, ‘Hokuwa na joto,’ na
yokuwa vivo.
56 Mweye mwa wanafiki! Modaha kulola
isi na ulanga na kulagula kamba mvula
kotowa hebu hatowa, habali hamujuwile
fambulo da kipindi kino?

Ilumbe na munhu yakwihile
Mat 5:25-26

57 “Habali hamudaha kujuwa wenyego
mbuli zinogile za kusang'hana?
58 Kamba munhu kokugala mkitala,
vinoga uilumbe nayo mung'hali mnzila.
Wahalemelwa, kokugala kwa msemi, nayo
msemi kokugala mmakono ga wakalizi,
nao wokugodeka mkifungo.
59 Nokulongela, mumo humulawa ng'o,
mbaka ulipe sente yose!”

13

Lekeni nzambi buleavo mofa

1 Kipindi kikija wanhu wayagwe wakala
aho, wamulongela Yesu mbuli ya Wa-
galilaya wakomigwe na Pilato kipindi vi-
wakalile womulavila nhosa Mulungu.
2 Yesu kawedika, “Vino mogesa Wa-
galilaya awo wakala na nzambi nyingi
kubanza Wagalilaya wayagwe lekaavo
wadununzika vivo?
3 Bule! Nowalongela kweli, na mweye
vivija mwahalema kuleka nzambi zenu,
mose mofa kamba awo.
4 Hebu mogesa wanhu waja longo na
wanane wafile kwa kulagaliligwa na
lingo ako Siloamu wakala na nzambi
nyingi kubanza wanhu wose kudibuga da
Yelusalemu?
5 Bule! Nowalongela, mwahalema
kuleka nzambi, mose mofa kamba awo.”

Lusimo lwa mbiki wa matunda haulela

6 Abaho Yesu kawalongela lusimo
luno, “Munhu imoja kahanda mbiki wa
matunda mumgunda wake wa mizabibu.
Kachola kuzahila matunda, lakini hapatile
tunda jojose bule.
7 Avo kamulongela msang'hanaji wake,
‘Lola, mwaka uno wa kadatu nokwiza
hano kuzahila matunda mumbiki uno,
lakini sipata chochose. Ukanhe! Habali
ugendelele kuibananga isi?’

8 Lakini msang'hanaji wake kamwidika,
‘Go mkulu, uleke mwaka uno uiyeka,
nouhalilila na kuwikila mbolea.
9 Abaho kamba wahalela yokuwa
goya, lakini wahaleka kulela, kodaha
kuukanha!’ ”

Yesu komuhonya mtwanzi siku ya Kubwihila

10 Siku dimoja da Kubwihila, Yesu
kakala yofundiza mng'anda ya kumpula
Mulungu.
11 Baho kukala na mtwanzi imoja. Mt-
wanzi ayo kakala na kinyamkela yam-
tendile yalumwe miyaka longo na nane.
Kakala yaveduke mgongo na hadahile
kuigolosa bule.
12 Yesu viyamone, kamkema, kamulon-
gela, “Mama, kuhonyigwa utamu wako!”
13 Yesu kamwikila makono, bahaja
lukuli lwake lugoloka, nayo kamgwaa
nhogolwa Mulungu.
14 Lakini mkulu wa ng'anda ya kumpula
Mulungu kagevuzika kwavija Yesu ka-
muhonya munhu mwiisiku ya Kubwihila.
Avo kawalongela wanhu, “Mnazo siku sita
za kusang'hana. Mzisiku azo, mwize
muhonyigwe, lakini sekemwize kudisiku
da Kubwihila!”
15 Mndewa kamwidika, “Mweye mwa
wanafiki! Vino, nani kumwenu yoleka
kumfungula ng'ombe wake hebu mhunda
wake kulawa mdizizi na kumulongoza ya-
chole kung'wa mazi mwiisiku ya Kubwi-
hila?
16 Mtwanzi ino kolawa mulukolo lwa
Abulahamu. Nayo kakala yagogigwe na
Mwenembago kwa miyaka longo na nane.
Vino halondeke kulekesigwa mwiisiku ya
Kubwihila?”
17 Mbuli azo ziyalongile Yesu ziwatenda
waja wamwihile wagwe kinyala, lakini
wanhu wayagwe wakala wodeng'helela
kwa mbuli zose za unzonza ziyasang'hane
Yesu.

Lusimo lwa mbeyu ndodo ya haladali
Mat 13:31-32; Mlk 4:30-32

18 Abaho Yesu kawauza, “Vino Undewa
wa Mulungu uigala na choni? Vino
niusimulile kwa lusimo gani?
19 Uigala na kija kilawilile kwa munhu
yasolile mbeyu ndodo ya haladali na kui-
handa mumgunda wake. Mbeyu ayo yota
na kuwa mbiki mkulu, na ndege wazenga
mvulu zao mna gamatambi gake.”

Lusimo lwa mela
Mat 13:33

20 Yesu kawauza kabili, “Vino Undewa
wa Mulungu uigala na choni?
21 Uigala na kija kilawilile kwa mtwanzi
yasolile mela na kuditibwiliza hamoja na
madebe mabili ga usage, abaho usage
wose ugongomoka.”

Mulango msisili
Mat 7:13-14, 21-23

22 Yesu kagendelela na mwanza wake
kuchola Yelusalemu, kubitila kuna gam-
abuga na vijiji kowapetela wanhu.
23 Munhu imoja kamuuza, “Go mkulu,
vino wonda wakomboligwe wanhu
wadodo waiyeka?”
Yesu kawedika,
24 “Gangamaleni mwingile kubitila
ulwivi msisili, kwavija wanhu wengi
wolonda kwingila lakini honda wadahe
bule.
25 Mwene ng'anda kokwinuka na
kuhinda ulwivi. Mweye mokwima kunze
na kusonga kugong'onda ulwivi molonga,
‘Mndewa, tuvugulile!’ Nayo kowedika,
‘Sikujuwile kumulawa!’
26 Mweye momwidika, ‘Tuja na kung'wa
hamoja na gweye, na gweye kutufundiza
kudibuga jetu!’
27 Lakini heyo kolonga kabili, ‘Siku-
juwile kumulawa! Segeleni kumwangu,
mweye mose mutenda nzambi!’
28 Baho molila na kudafuna meno mwa-
hawona Abulahamu na Isaka na Yakobo
na watula ndagu wose wa Mulungu muun-
dewa wa Mulungu, kuno mweye wenyego
mwasigwa kunze!
29 Wanhu wokwiza kulawa mwambu
wa kudilawila zuwa na mwambu wa
kudihongela zuwa, kulawa mwambu wa
kasikazini na mwambu wa kusini, wokala
hasi muulujo muundewa wa Mulungu.
30 Abaho wanhu waja weli wa ikimam-
bukizo sambi wokuwa wa ichanduso, na
waja weli wa ichanduso sambi wokuwa
wa ikimambukizo.”

Yesu koinogela Yelusalemu
Mat 23:37-39

31 Kipindi kikija Mafalisayo wayagwe wamcholela Yesu, wamulongela, “Segela hanhu hano uchole hanhu hayagwe, kwavija Helode kolonda kukukoma.”
32 Yesu kawedika, “Gendeni mkamulongele vino ija kizongo, ‘Nolava vinyamkela na kuhonya watamu lelo na mayo, na siku da kadatu nomambukiza sang'hano yangu!’
33 Hata avo lelo, mayo, na kisindo nogendelela na mwanza wangu, kwavija hailondeka mtula ndagu wa Mulungu yafile kunze ya buga Yelusalemu.
34 “Gweye Yelusalemu! Gweye Yelusalemu! Kowakoma watula ndagu wa Mulungu na kuwatowa kwa mabwe waja Mulungu yawatumile kumwako! Miyanza mingapi nilonda kuwahagata wanago kwa makono gangu, kamba vija nguku viyovihagata vinziya vake mna gamabawa gake, lakini hulondile bule!
35 Sambi lola, Ng'anda yenu ya Mulungu ilekigwa vihame! Na niye nowalongela, hondamumbone kabili mbaka siku dija vondamulonge, ‘Mulungu yamtambikile ija yokwiza kwa twaga da Mndewa!’ ”

14

Yesu komuhonya munhu mtamu

1 Mwiisiku imoja ya Kubwihila, Yesu kachola kuja lujo mng'anda ya mkulu imoja wa Mafalisayo, wanhu wakala womulola goya Yesu.
2 Munhu imoja yakalile na utamu wa kuvimba lukuli keza kwa Yesu.
3 Yesu kawauza wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo, “Vino, vinoga kumuhonya munhu mwiisiku ya Kubwihila hebu havinogile bule?”
4 Lakini wao hawalongile mbuli yoyose bule. Yesu kamsola mtamu ija, kamuhonya, abaho kamuleka yachole.
5 Abaho kawauza, “Vino nani kumwenu yeli na mwana hebu ng'ombe, yahadumbukila mdikolombo mwiisiku ya Kubwihila, hamulava mwiisiku ayo?”
6 Lakini wao hawadahile kumwidika mbuli ino.

Uhole na moyo unogile

7 Yesu kawona wanhu waja wagonekigwe viwakalile wosagula vigoda va kuulongozi. Avo kawalongela wose lusimo luno,
8 “Munhu yahakugoneka kuna idizengele, sekeukale mvigoda va haulongozi, kwavija kodaha kwiza munhu yagonekigwe yeli munhu mkulu kubanza gweye,
9 na munhu yawagoneke mose wabili kokwizila na kukulongela, ‘Segela aho haukalile umulekele miyago.’ Baho kogwa kinyala mgameso ga wanhu na kobwela kukala kuna ivigoda va kukisogo.
10 Lakini wahagonekigwa kuna ulujo, genda ukakale kuna ivigoda va kukisogo, muladi munhu yakugoneke yaheza yakulongele, ‘Mbwigangu, izo ukale kuna ivigoda va haulongozi.’ Baho kopata nhogolwa mgameso ga wanhu wose wagonekigwe.
11 Kwavija waja wose woitenda wenyego wanhu wakulu wotendigwa wanhu wadodo, na waja woitenda wenyego wanhu wadodo wotendigwa wanhu wakulu.”
12 Abaho Yesu kamulongela ija yamgoneke, “Kamba kowatanda wanhu lujo lwa imisi hebu lwa ichungulo, sekeuwagoneke mbwiga zako, hebu ndugu zako, hebu matajili hebu wanhu welibehi na gweye. Kwavija wahatenda avo, wao nao wokugoneka na avo wokulipa vija viuwatendele wao.
13 Lakini kamba wahatenda nyimwili nyimwili, wagoneke wakiwa,, mbetembete, waholole, na waja wasuwameso,
14 na gweye kotambikiligwa, kwavija awo hawadaha kukulipa. Mulungu kokulipa mwiisiku ya kuzilibuligwa kwa wanhu wanogile.”

Lusimo lwa nyimwili nyimwili ng'hulu
Mat 22:1-10

15 Munhu imoja mna iwaja wakalile muulujo viyahulike avo, kamulongela Yesu, “Wamweda waja wonda waje lujo lwa nyimwili nyimwili muundewa wa Mulungu!”
16 Yesu kamulongela, “Munhu imoja katenda nyimwili nyimwili ng'hulu, kawagoneka wanhu wengi.

17 Viivikile saa ya nyimwili nyimwili,
kamtuma msang'hanaji wake yakawalon-
gele wanhu wagonekigwe weze, kwavija
kila kinhu kitandigwa.
18 Lakini kila munhu kalava kitala
chake. Munhu wa ichanduso kamulongela
msang'hanaji ija, ‘Nigula mgunda, avo
nolondeka nikaulole. Chonde, ndeka
nyhole.’
19 Iyagwe kalonga, ‘Nigula ng'ombe
longo wa kulimila, avo vino na
muumwanza, nochola kuwageza. Chonde,
ndeka nyhole.’
20 Iyagwe kalonga, ‘Sambi sambi nisola
mwehe, avo sidaha kwiza.’
21 “Msang'hanaji ija kabwela na ku-
mulongela mbuli zose zino mkulu wake.
Mkulu wake kagevuzika ng'hani, ka-
mulongela msang'hanaji wake, ‘Lopola
ugende mzinzila mhanda na mna gam-
abuga, uwagale hano wanhu wakiwa,
waholole, wasuwameso na mbetembete.’
22 Bahaja msang'hanaji ija kamulongela,
‘Go mkulu, gago gose gasang'hanigwa,
lakini kuna gati disigala.’
23 Avo mkulu ija kamulongela msang'hanaji
wake, ‘Lawa kunze uchole mzinzila
na mna gamakulugumbi ukawalongele
wanhu weze, muladi ng'anda yangu
imeme.
24 Nowalongela kweli, kuduhu hata
munhu imoja mna iwaja wagonekigwe
walemile kwiza yonda yalanze lujo
lwangu!’ ”

Kudununzika sama ya kuwa mwanahina
Mat 10:37-38

25 Baho lunhu lwa wanhu vilukalile
lomkweleleza, Yesu kahinduka, kawalon-
gela,
26 “Munhu yoyose yokwiza kumwangu
na kuno kowanogela ng'hani tatake na
mamake na mwehe wake na wanage
na lumbu zake na ndugu zake na vivija
kamba kounogela ng'hani ugima wake
mwenyego kubanza kumnogela Kilisito,
hadaha kuwa mwanahina wangu.
27 Na munhu yoyose haupapa msalaba
wake na kunikweleleza, hadaha kuwa
mwanahina wangu.
28 “Vino nani kumwenu yahalonda
kuzenga lingo, tanhu hakala hasi na
kugelegeza sente za kudizengela, muladi
yajuwe kamba kana sente za kumambuk-
iza sang'hano yake?
29 Buleavo, yahamambukiza kuzenga
chandusilo, kolemelwa kumambukiza
kuzenga dilingo, na wose wachone acho
kilawilile womseka,
30 wolonga, ‘Munhu ino kasonga
kuzenga, lakini kalemelwa kumambukiza
sang'hano yake!’
31 “Hebu mndewa gani yahaitanda ku-
chola kuitowa na mndewa iyagwe, tanhu
hakala hasi na kugelegeza kamba heyo na
wakalizi zake elufu kumi kodaha kuitowa
na mndewa miyage yeli na wakalizi elufu
ishilini?
32 Kamba yahona hadaha, kowatuma
wasenga zake wakaiting'hane na mndewa
iyagwe, wampule wailumbe yang'hali ku-
tali.”
33 Yesu kamambukiza kulonga, “Vivo ili
kumwenu, kuduhu munhu yodaha kuwa
mwanahina wangu mbaka yaleke kila
kinhu kiyali nacho.

Mkele ubanangike
Mat 5:13; Mlk 9:50

34 “Mkele unoga, lakini wahagiza ukali
wake, kuduhu nzila ya kuubweza kabili.
35 Haufaya kwa isi hebu mna imbolea,
lakini wokwasigwa. Yeli na magwiti yahu-
like!”

15

Lusimo lwa ng'hondolo yapotele
Mat 18:12-14

1 Siku dimoja wabokela kodi wengi na
wanhu wayagwe wotenda nzambi wa-
chola kumtegeleza Yesu.
2 Mafalisayo na wafundiza Malagizo ga
Musa wasonga kunung'unika, “Munhu ino
kowabokela wanhu wotenda nzambi na
kuja nao!”
3 Avo Yesu kawalongela lusimo luno.
4 “Vino kamba imoja wenu kana
ng'hondolo gana, abaho ng'hondolo imoja
kapotela, vino kotenda choni? Kowaleka
waja malongo tisa na tisa kuluwala, na
kuchola kumzahila ija yapotele mbaka
yampate.
5 Yahampata, kodeng'helela na kumwika
mmaega gake,

6 na kumgala ukae. Abaho kowakema
hamoja mbwiga zake na wanhu weli
behi nayo na kowalongela, ‘Miyenu
nodeng'helela kwavija nimpata ng'hondolo
wangu yapotele. Avo tudeng'helele
hamoja!’
7 Nowalongela, avo vondaiwe, hokuwa
na ndeng'helelo ng'hulu kuulanga mbuli
ya munhu imoja mwene nzambi yahaleka
nzambi zake, kubanza waja malongo tisa
na tisa wogesa wanoga na hawalonda
kuzileka nzambi zao.”

Lusimo lwa sente ipotele

8 “Hebu mtwanzi yeli na sente longo ya-
hagiza imoja, kotendaze? Kobwinha taa,
kofagila ng'anda yake, na kulola goya kila
hanhu mbaka yaipate.
9 Yahaipata, kowakema hamoja mbwiga
zake na wanhu weli behi yake, kowa-
longela, ‘Nodeng'helela ng'hani kwavija
niipata sente yangu ipotele. Avo tu-
deng'helele hamoja!’
10 Vivija nowalongela, wasenga wa Mu-
lungu wodeng'helela mbuli ya munhu
imoja mwene nzambi yahaleka nzambi
zake.”

Lusimo lwa mwana yapotele

11 Yesu kagendelela kulonga, “Kukala na
munhu imoja yakalile na wana wabili.
12 Ija imdodo kamulongela tatake, ‘Tata,
nigwelele uhazi wangu sambi.’ Avo
munhu ija kawagolela uhazi wao wanage
awo wabili.
13 Hazibitile siku nyingi, ija imdodo
kachuuza uhazi wake. Abaho kafunga
mwanza na sente ziyapatile, kachola isi
ya kutali, ako kazinanga sente zose ziyap-
atile.
14 Kamambukiza kila kinhu kiyakalile
nacho. Abaho lufilili lwa nzala lulawilila
mwiisi ija, nayo kakala kaduhu kinhu cho-
chose kisigale.
15 Avo kachola kusang'hana kibaluwa
kwa munhu imoja wa isi ija, munhu ayo
kamtuma mumgunda wake yasusile ngu-
luwe.
16 Kakala kosulukila kuja maganda
gawadile nguluwe, lakini kuduhu munhu
yamgwelele kinhu chochose cha kuja.
17 Abaho kagelegeza na kulonga,
‘Tatangu kana wasang'hanaji wengi, woja
mbaka wosigaza na niye hano nofa na
nzala!
18 Nosegela na kuchola kwa tatangu na
kumulongela, Tata, nimtenda Mulungu
nzambi, na vivija nikutendela gweye
nzambi.
19 Sifaya kukemigwa mwanago. Nhende
kamba imoja wa wasang'hanaji zako.’
20 Avo kafunga mwanza wa kubwela
kwa tatake.

“Viyakalile yang'hali kutali, tatake
kamona. Kamonela bazi mwanage, avo
kamkimbilila, kamuhagatila na kam-
nonela.
21 Mwanage kamulongela, ‘Tata, nim-
tenda Mulungu nzambi, na vivija nikuten-
dela gweye. Sifaya kukemigwa mwanago.’
22 Lakini tatake kawakema wasang'hanaji
zake. Kawalongela, ‘Lopoleni! Galeni
kiwalo kinogile mumvaze. Mvazeni pete
mkidole chake na vilatu mmagulu gake.
23 Abaho choleni mumgale bofu da
ng'ombe dinonile mudichinje, wose tuje
na kudeng'helela!
24 Kwavija mwanangu ino kakala yafile
lakini sambi mgima. Kakala yapotele
lakini sambi koneka.’ Avo wasonga ku-
deng'helela.

25 “Kipindi acho mwanage imkulu
kakala kumgunda. Viyakalile behi na
ing'anda, kahulika nyila na wanhu wov-
ina.
26 Avo kamkema msang'hanaji imoja, ka-
muuza, ‘Ako kuna choni?’
27 Msang'hanaji ayo kamwidika, ‘Mdodo
wako kabwela ukae, na tatako kamchinjila
bofu da ng'ombe dinonile, kwavija kab-
wela mgima!’

28 “Ija imwana mkulu kagevuzika
ng'hani, avo kalema kwingila mng'anda.
Tatake kalawa kunze na kumpula yengile
mng'anda.
29 Lakini kamwidika tatake, ‘Lola,
miyaka yose ino niye nokusang'hanila
kamba msang'hanaji, na silemile lagizo
jako jojose. Kungwaa choni? Hunigwelele
hata mbuzi nideng'helele na mbwiga
zangu!

30 Lakini mwanago ino kananga vinhu
vako mbuli ya ugoni, na viyabwelile ukae
kumchinjila bofu da ng'ombe dinonile!'
31 Tatake kamwidika, 'Mwanangu,
kipindi chose kukala na niye, na vinhu
vose vinilinavo vako.
32 Lakini tulondeka tudeng'helele na
kusekelela, kwavija mdodo wako kakala
yafile lakini sambi mgima, kakala yapotele
lakini sambi koneka!' "

16

Lusimo lwa mulolesaji mbala

1 Yesu kawalongela wanahina zake,
"Kukala na tajili imoja yakalile na mulole-
saji wa vinhu vake. Tajili ayo kalongeligwa
kamba mulolesaji ayo konanga sente zake.
2 Avo kamkema mng'anda, kamuuza,
'Mbuli gani zimhulika kumwako? Mhetela
vinhu vose viubokele na vija viulavile,
kwavija hudaha kuwa mulolesaji wa
vinhu vangu kabili.'
3 Mulolesaji ija kailongela, 'Mkulu
wangu konilekesa usang'hano. Notenda
choni? Kulima sidahile bule, na kupula
nokona kinyala.
4 Sambi nojuwa choni chonda nhende
muladi nahalavigwa mna isang'hano,
niwe na mbwiga wa kunibokela mzikae
zao!'
5 "Avo kawakema wanhu wose wakalile
wodaigwa na mkulu wake. Kamuuza
wa ichanduso, 'Kodaigwa choni na mkulu
wangu?'
6 Nayo kamwidika, 'Madebe gana ga
mavuta.' Mulolesaji ija kamulongela, 'Sola
cheti chako, kala hasi, lopola wandike ma-
longo matano.'
7 Abaho kamuuza iyagwe, 'Na gweye ko-
daigwa choni?' Nayo kamwidika, 'Viloba
gana va ngano.' Mulolesaji ija kamulon-
gela, 'Sola cheti chako, wandike malongo
nane.'
8 "Mkulu wa ija mulolesaji mbala kam-
togola kwavija katenda vinhu kwa ubala.
Kwavija wanhu wa mwiisi ino wabala
ng'hani mna zimbuli zao kubanza wanhu
wa kumulenge."
9 Yesu kagendelela kulonga, "Avo nowa-
longeleni, itendeleni umbwiga kubitila
vinhu va mwiisi, muladi vahamala mu-
dahe kubokeligwa kuna ikae ya ugima wa
mazuwa gose.
10 Munhu yoyose yotamaniligwa mna iv-
inhu vidodo, kotamaniligwa mna ivinhu
vikulu. Na munhu yoyose hatamaniligwa
mna ivinhu vidodo, vivija hatamaniligwa
mna ivinhu vikulu.
11 Avo kamba mweye hamutamaniligwa
kulolesa mali za mwiisi, modahaze kuta-
maniligwa kulolesa mali za kuulanga?
12 Na kamba hutamaniligwa kulolesa
vinhu va munhu iyagwe, nani yonda
yakugwee vinhu vako mwenyego?
13 "Kuduhu msang'hanaji yodaha
kuwasang'hanila wakulu wabili. Kwavija
komwihila imoja na kumnogela iyagwe,
hebu koilumba na imoja na kumbeza
iyagwe. Hamudaha kumsang'hanila
Mulungu hamoja na mali."

Ulonzi uyagwe wa Yesu
Mat 11:12-13; 5:31-32; Mlk 10:11-12

14 Mafalisayo viwazihulike mbuli zino
zose, wamzeha Yesu, kwavija wakala
wanogelwa na sente.
15 Yesu kawalongela, "Mweye awo
wanhu muitenda munoga mgameso ga
wanhu, lakini Mulungu kaijuwa mizoyo
yenu. Kwavija vinhu vikoneka vinoga
ng'hani kwa wanhu, mgameso ga Mu-
lungu vokoneka viha.
16 "Malagizo ga Musa na maandiko
ga watula ndagu wa Mulungu vikala
vipetigwa mbaka kipindi cha Yohana
Mbatizaji. Kusongela aho, Mbuli Inogile ya
Undewa wa Mulungu yopetigwa, na kila
munhu kowamba kokwingila.
17 Lakini vibuha ng'hani kwa ulanga
na isi kupotela, kubanza kinhu kidodo
ng'hani kupotela mna Gamalagizo.
18 "Mbigalo yoyose yomwasa mwehe
wake na kusola mtwanzi iyagwe, kotenda
ugoni. Na mbigalo yomsola mtwanzi ija
yasigwe, nayo kotenda ugoni vivija.

Munhu tajili na Lazalo

19 "Kukala na tajili imoja yavalile viwalo
va sente nyingi ng'hani na kuja goya kila
siku.
20 Vivija kukala na munhu imoja mkiwa
yakemigwe Lazalo, kamema vilonda

lukuli lose, kakala yokwikigwa muulwivi lwa tajili ija.
21 Lazalo kakala yosulukila kuja vilagale muimeza ya tajili ayo. Na umbwa wakala wokwiza na kumulambita mvilonda vake.
22 “Abaho mkiwa ija kafa na kasoligwa na wasenga wa kuulanga mbaka behi ya Abulahamu. Tajili ayo nayo kafa na kazikigwa.
23 Ako kowochola wanhu wafile, kakala kodununzika ng'hani. Kenula meso gake, kamona Abulahamu kwa kutali na Lazalo kakala behi yake.
24 Avo kamkema kwa sauti ng'hulu, ‘Tata Abulahamu! Nyonele bazi! Mtume Lazalo yazabike kidole chake mgamazi, yaluhoze lulimi lwangu, kwavija nogaya ng'hani muumoto uno!’
25 “Lakini Abulahamu kamulongela, ‘Mwanangu, kumbuka muugima wako kubokela vinhu vinogile, nayo Lazalo kabokela vihile. Lakini sambi Lazalo kobwihila, na gweye kodununzika.
26 Hata avo, hagati yetu tweye na mweye hekigwa kolombo kulu, muladi munhu yolonda kuloka kulawa kuno kwiza kumwenu sekeyadahe, hebu munhu yoyose kulawa kumwenu sekeyaloke kwiza kumwetu!’
27 Tajili ija kalonga, ‘Nokupula gweye, tata Abulahamu, umtume Lazalo kuna ikae ya tatangu,
28 ako kuna ndugu zangu watano. Muleke yachole yakawazume muladi sekeweze hanhu hano ha kudununzika!’
29 “Abulahamu kalonga, ‘Ndugu zako wanago maandiko ga Musa na ga watula ndagu wa Mulungu ga kuwazuma. Wawategeleze wao kiwolonga!’
30 Tajili ija kamwidika, ‘Bule tata Abulahamu! Lakini kamba munhu yahazilibuka kulawa kwa wafile na kuwacholela, baho wozileka nzambi zao!’
31 Lakini Abulahamu kamulongela, ‘Kamba hawagagoga maandiko ga Musa na watula ndagu wa Mulungu, honda wategeleze hata kamba munhu yahazilibuka kulawa kwa wafile!’ ”

17

Nzambi
Mat 18:6-7, 21-22; Mlk 9:42

1 Yesu kawalongela wanahina zake, “Vinhu vondaviwatende wanhu watende nzambi volawilila, lakini kogaya munhu ija yovitenda vilawilile!
2 Yokuwa vinoga kwa munhu ayo yagodekigwe dibwe kulu da kudugila msingo na yasigwe mbahali, kubanza kumuhonza imoja wa wadodo wano yatende nzambi.
3 Avo iteganyeni!
“Ndugu yako yahakutendela nzambi, umzume. Yahatogola, gela kumgongo.
4 Yahakutendela nzambi miyanza saba kwa siku dimoja, na kila yaheza kumwako kolonga, ‘Ng'hosa,’ kolondeka ugele kumgongo.”

Tamanilo
5 Watumigwa wamulongela Mndewa, “Twengezele tamanilo.”
6 Mndewa kawedika, “Maza tamanilo jenu dahakuwile dodo kamba mbeyu ndodo ya haladali, mwahadahile kuulongela mbiki uno wa mkuyu, ‘Ng'oka ukaihande mbahali!’ nao wahawatogolele.

Sang'hano ya msang'hanaji
7 “Vino nani kumwenu yeli na msang'hanaji yomulimila hebu kosusila ng'hondolo, yahabwela kumgunda, komulongela yalopole kuja lujo lwake?
8 Bule. Lakini komulongela, ‘Uitande, nitandile lujo lwangu, unisang'hanile mbaka ng'homeleze kuja na kung'wa, abaho na gweye koja na kung'wa.’
9 Vino komgwaa nhogolwa msang'hanaji ayo kwavija kasang'hana gaja galagilizigwe?
10 Vivo ili kumwenu mweye, mwahatenda vose vimulagilizigwe, longeni, ‘Tweye twa wasang'hanaji wadodo, tusang'hana kija kitulondigwe kusang'hana!’ ”

Yesu kowahonya wanhu longo
11 Yesu viyakalile mnzila kochola Yelusalemu, kabitila mzimbaka za vijiji va Samalia na Galilaya.
12 Viyakalile kokwingila mna ikijiji kimoja, mumo kukala na wanhu longo wakalile na utamu wa dikulu, wemile kutali.

13 Waguta, “Go mkulu! Yesu! Tonele
bazi!”
14 Yesu kawona, kawalongela, “Gendeni
mkailaguse kwa walava nhosa.”
Viwakalile mnzila wochola, wahona.
15 Imoja wao viyone kahona, kabwele-
ganya kwa Yesu kuno komgwaa nhogolwa
Mulungu kwa sauti ng'hulu.
16 Kamgwila Yesu mmagulu kingubang-
guba, kamtogola. Munhu ayo kakala
Msamalia.
17 Yesu kalonga, “Vino hawakalile
wanhu longo wahonyigwe? Wayagwe tisa
wa kwahi?
18 Vino kuduhu iyagwe yabwelile kumg-
waa nhogolwa Mulungu, ila munhu ino
hali muyahudi?”
19 Abaho Yesu kamulongela munhu
ija, “Ima na uchole. Kutamanila kwako
kukuhonya.”

Kwiza kwa Undewa wa Mulungu
Mat 24:23-28, 37-41

20 Mafalisayo wayagwe wamuuza Yesu
Undewa wa Mulungu vondawize. Yesu
kawedika, “Undewa wa Mulungu hawiza
kwa kukoneka kwa meso.
21 Kuduhu munhu yonda yalonge, ‘Lola,
uno hano!’ hebu ‘Uja haja!’ Kwavija Un-
dewa wa Mulungu wa mgati mmwenu.”
22 Abaho kawalongela wanahina zake,
“Kipindi chokwiza vonda mulonde kuy-
ona siku imoja mwiizisiku za Mwana wa
Munhu, lakini hondamuyone bule.
23 Baho wanhu wowalongela, ‘Loleni
kakuja!’ hebu ‘Loleni, kahano!’ Seke-
muwakweleleze.
24 Kwavija kamba vija lumwesa vilu-
lawilila kuulanga na kumwemwesa ku-
lawa mwambu umoja mbaka mwambu
uyagwe, vivo vondayawe Mwana wa
Munhu mwiisiku yake.
25 Lakini tanhu kolondeka yadunun-
zike ng'hani na kulemigwa na wanhu wa
lukolo luno.
26 Kamba viikalile mna ikipindi cha
Nuhu, vivo vondaiwe mzisiku za Mwana
wa Munhu.
27 Kila munhu kakala koja na kung'wa,
kusola na kusoligwa mbaka siku ija Nuhu
viyengile mdisafina. Mvula ng'hulu itowa
na kuwakoma wanhu wose.
28 Vivija kamba viilawilile mna ikipindi
cha Lutu. Wanhu wagendelela kuja na
kung'wa, kugula na kuchuuza, kuhanda
na kuzenga.
29 Lakini siku ija Lutu viyasegele
Sodoma, moto na mabwe gokwaka vila-
gala hasi na kuwakoma wose.
30 Vivo vondaiwe mwiisiku Mwana wa
Munhu vonda yagubuligwe.
31 “Mwiisiku ayo, munhu yeli mk-
iswili cha ng'anda yake sekeyahumuluke
mng'anda kusola vinhu vake, vivija
munhu yeli kumgunda sekeyabwele
ukayake.
32 Kumbukeni gampatile mwehe wake
Lutu.
33 Munhu yoyose yolonda kuukombola
ugima wake mwenyego, kowagiza, na
yoyose yowagiza ugima wake, koukom-
bola.
34 Nowalongela, kilo acho wanhu wa-
bili wawasile mulusazi lumoja, imoja
kosoligwa na iyagwe kolekigwa.
35 Watwanzi wabili woduga sembe
hamoja, imoja kosoligwa na iyagwe
kolekigwa.
36 Wanhu wabili wokuwa kumgunda,
imoja kosoligwa na iyagwe kolekigwa.”
37 Wanahina zake wamuuza, “Vino,
kwahi Mndewa?”
Yesu kawedika, “Kokose kuli na mzoga,
baho honda waiting'hane mhungu.”

18

Lusimo lwa mgane na msemi

1 Abaho Yesu kawafundiza wanahina
zake kwa lusimo kamba siku zose wolon-
deka kumpula Mulungu na sekewadonhe.
2 Kalonga, “Kudibuga dimoja kukala na
msemi yakalile hamdumba Mulungu hebu
kuwatonga wanhu.
3 Vivija kudibuga dijo, kukala na mgane
imoja yakalile komgendela msemi ayo
baho kwa baho, kampula, ‘Ngwelele haki
yangu kulawa kwa munhu yanitendele
gehile.’
4 Siku nyingi msemi ayo hamtegeleze
mgane ayo, lakini kumwande kailongela,
‘Hata kamba simdumba Mulungu hebu
kuwatonga wanhu,

5 lakini kwavija mgane ino konigaza,
nomgwaa haki yake, kwavija nahaleka,
kogendelela kwiza hano na kunigaza!' "
6 Abaho Mndewa kagendelela kulonga,
"Tegelezeni kiyalongile msemi ija yehile.
7 Vino, Mulungu honda yawagwee haki
wanhu zake yawasagule, womulilila imisi
na ikilo? Vino kokawa kuwategeleza?
8 Nowalongela, kowagwaa haki yao
himahima. Lakini Mwana wa Munhu von-
dayeze, vino kodivika tamanilo mwiisi?"

Lusimo lwa Mfalisayo na mbokela kodi

9 Abaho Yesu kawalongela lusimo luno
wanhu waja wakalile woitapa wanoga na
kuwabeza wayagwe.
10 "Kukala na wanhu wabili wacholile
kumpula Mulungu kuna Ing'anda ya Mu-
lungu. Imoja kakala Mfalisayo na iyagwe
kakala mbokela kodi.
11 "Mfalisayo ayo kainega kumgwazo na
kumpula Mulungu, 'Go Mulungu, nokug-
waa nhogolwa kwavija niye sili kamba
wanhu wayagwe, wabokaji, wotenda
gehile, hebu wagoni. Wala sili kamba ino
mbokela kodi.
12 Niye nofunga kuja miyanza mibili
mzisiku saba, na nolava fungu da longo da
vinhu vangu vose vinipata!'
13 "Lakini ija mbokela kodi kema kutali,
hadahile hata kwinula meso gake kuu-
langa, lakini kaitowa mhambaga yake kwa
usungu, kalonga, 'Go Mulungu, nyonele
bazi, niye notenda nzambi!'
14 Nowalongela, mbokela kodi ija ka-
chola ukayake kuno katendigwa kanoga
mgameso Mulungu kubanza ija Mfalisayo.
Kwavija wose woitenda wanhu wakulu
wohumulusigwa, na waja woihumulusa
wotendigwa wanhu wakulu."

Yesu kowatambikila wana wadodo
Mat 19:13-15; Mlk 10:13-16

15 Wanhu wayagwe wamgalila Yesu
wana wadodo yawekile makono. Wanahina
viwone avo, wawakomhokela.
16 Lakini Yesu kawakema iwana, ka-
longa, "Walekeni wana wadodo weze
kumwangu, sekemuwagomese, kwavija
Undewa wa Mulungu wa wanhu kamba
wano.
17 Nowalongeleni ukweli! Munhu
yoyose yolema kuubokela Undewa wa
Mulungu kamba mwana mdodo, honda
yengile ng'o!"

Munhu tajili
Mat 19:16-30; Mlk 10:17-31

18 Mkulu imoja kamuuza Yesu, "Mfun-
diza Unogile, nhende choni niupate ugima
wa mazuwa gose?"
19 Yesu kamuuza, "Habali kong'hema,
'unogile'? Kuduhu yanogile, ila Mulungu
yaiyeka.
20 Kugajuwa Malagizo, 'Sekeutende
ugoni, sekeukome, sekewibe, sekeulonge
uvizi, wategeleze tatako na mamako.' "
21 Munhu ija kedika, "Gago gose niga-
goga toka haudodo."
22 Yesu viyahulike avo, kamulongela,
"Kuhungukiligwa na kinhu kimoja. Chu-
uza vose viulinavo, uwagwee sente wanhu
wakiwa, na gweye kokuwa na ngama yako
kuulanga. Abaho wize unikweleleze."
23 Lakini munhu ayo viyahulike avo,
kanyunyuwala kwavija kakala tajili
ng'hani.
24 Yesu viyamone kanyunyuwala, ka-
longa, "Vino avo vonda iwe vidala kwa
wanhu matajili kwingila Muundewa wa
Mulungu!
25 Kwavija vibuha kwa ngamiya kubita
mna ikizonzo cha sanzia, kubanza tajili
kwingila muundewa wa Mulungu."
26 Wanhu wamuhulike, wamuuza, "Avo
lelo nani yonda yadahe kukomboligwa?"
27 Yesu kawedika, "Vinhu havidahika
kwa wanhu, kwa Mulungu vodahika."
28 Abaho Petulo kalonga, "Lola! Tweye
tuvileka vinhu vetu vose, tukukweleleza
gweye."
29 Yesu kawalongela, "Nowalongela
kweli, munhu yoyose yoleka kae yake
hebu mwehe wake hebu ndugu zake hebu
tatake na mamake hebu wanage mbuli ya
Undewa wa Mulungu,
30 kobokela vinhu vingi ng'hani mna
ikipindi kino na kobokela ugima wa
mazuwa gose mna ikipindi chonda kize."

Yesu kolonga lwakadatu mbuli ya ifa yake
Mat 20:17-19; Mlk 10:32-34

31 Yesu kawagala hamgwazo wanahina
zake longo na wabili, kawalongela,

“Tegelezeni! Tochola Yelusalemu. Kuko kila kinhu chandikigwe na watula ndagu wa Mulungu mbuli ya Mwana wa Munhu cholawilila.
32 Kwavija kogeligwa mmakono ga wanhu haweli Wayahudi, nao womzeha, womuliga, na womtemela mate.
33 Womtowa mbalati na kumkoma, lakini siku da kadatu kozilibuka.”
34 Lakini wanahina hawazijuwile bule mbuli azo, kwavija wakala wafisigwe na hawakijuwile kija kiyakalile yokilonga Yesu.

Yesu komuhonya msuwameso
Mat 20:29-34; Mlk 10:46-52

35 Yesu viyakalile behi na kuvika Yeliko, munhu imoja yakalile msuwameso kakala hamgwazo mnzila, kopula.
36 Munhu ayo viyahulike lunhu lwa wanhu lobita, kauza, “Kuna choni?”
37 Wanhu wamulongela, “Yesu wa Nazaleti kobita.”
38 Nayo kakemelela, “Yesu! Mwana wa Daudi! Nyonele bazi!”
39 Wanhu walongole wamkomhokela, wamulongela yanyamale. Lakini heyo kagendelela kukemelela ng'hani, “Mwana wa Daudi! Nyonele bazi!”
40 Avo Yesu kema, kalagiza munhu ija yagaligwe kumwake. Viyavikile behi, Yesu kamuuza,
41 “Kolonda nikutendele choni?”
Nayo kamwidika, “Go mkulu, nolonda kulola.”
42 Yesu kamulongela, “Lola! Kutamanila kwako kukuhonya.”
43 Bahaja munhu ija kadaha kulola, kamkweleleza Yesu kuno komgwaa nhogolwa Mulungu. Wanhu wose viwone avo, wamgwaa nhogolwa Mulungu.

19

Yesu na Zakayo

1 Yesu kachola kudibuga da Yeliko, na kakala yobita mzinzila za buga dijo.
2 Kuko kukala na mkulu imoja wa wabokela kodi yakemigwe Zakayo, nayo kakala tajili.
3 Kakala kolonda kumona Yesu, lakini hadahile mbuli ya lunhu lwa wanhu na kwavija kakala mguhi.
4 Avo kakimbila haulongozi wa lunhu luja, kakwela mumbiki wa mkuyu muladi yamone Yesu, yakalile yochola kubitila nzila ija.
5 Yesu viyavikile hanhu aho, kalola uchanha, kamulongela, “Zakayo, himahima humuluka hasi, kwavija lelo nolondeka kukala mng'anda yako.”
6 Zakayo kahumuluka himahima, kamgoneka Yesu kwa kudeng'helela.
7 Wanhu wose wagone ago, wasonga kunung'unika, walonga, “Munhu ino kachola kukala mng'anda ya munhu mwene nzambi!”
8 Zakayo kema, kamulongela Yesu, “Go Mkulu, tegeleza! Nowagwaa wakiwa nusu ya vinhu vangu, na kamba nimboka munhu yoyose kinhu, nombwezela miyanza mine.”
9 Yesu kamulongela, “Lelo ukombozi uvika kwa wanhu wa lubuga luno, kwavija munhu ino nayo kolawa mulukolo lwa Abulahamu.
10 Kwavija Mwana wa Munhu keza kuwazahila na kuwakombola waja wapotele.”

Lusimo lwa wasang'hanaji longo
Mat 25:14-30

11 Wanhu viwakalile wotegeleza gago, Yesu kagendelela kuwalongela lusimo. Baho kakala mmabehi na Yelusalemu, nao wagesa kamba Undewa wa Mulungu wa mmabehi kulawilila.
12 Avo kawalongela, “Kukala na munhu imoja wa lukolo lwa kindewa yafungile mwanza kuchola isi ya kutali yakatendigwe mndewa, abaho yabwele ukayake.
13 Avo yang'hali hanasegela, kawakema wasang'hanaji zake longo, kila imoja kamgwaa sente sawa, abaho kawalongela, ‘Tendeni biashala mbaka vondambwele.’
14 Lakini wanhu wa isi yake wakala wamwihile. Avo wawatuma wasenga wagende kwa wanhu waja wakalonge, ‘Hatumulonda munhu ino yawe mndewa wetu.’
15 “Munhu ija kaupata undewa, kabwela ukayake. Baho kawalagiza wasang'hanaji zake yawagwelele sente wachole kumwake yapate kujuwa kija kiwapatile.

16 Msang'hanaji wa ichanduso keza, kalonga, ‘Go mkulu, sente zako ziunigwelele zilela miyanza longo.’
17 Kamulongela, ‘Kutenda goya msang'hanaji unogile! Kwavija kutenda vinogile kulolesa mna ivinhu vidodo, nokutenda uwe munhu mkulu wa mabuga longo.’
18 Msang'hanaji wa kabili keza, kalonga, ‘Go mkulu, sente zako ziunigwelele zilela miyanza mitano.’
19 Nayo kamulongela, ‘Kokuwa munhu mkulu wa mabuga matano.’
20 “Msang'hanaji iyagwe keza, kalonga, ‘Go mkulu, sola sente zako. Nikala nizifungile goya mkikumbi.
21 Nikudumba, kwavija kuna gahigahi. Kosola vinhu va wayago kwa uvizi na kosenga vija huvihandile.’
22 Mkulu ija kamulongela, ‘Gweye kwa msang'hanaji yehile! Nokutagusa kwa mbuli zako mwenyego! Kunijuwa nina gahigahi, nisolaga vinhu va wayangu na kusenga vija sivihandile.
23 Habali huzikile sente zangu kwa wanhu wokwika sente muladi vimbwelile nyambulile zongezeke?’
24 “Abaho kawalongela waja wemile aho, ‘Mbokeni ayo zisente, mumgwelele msang'hanaji ija yapatile sente miyanza longo ya zija ziyagweleligwe.’
25 Lakini wao wamulongela, ‘Go mkulu, lakini heyo kanazo sente miyanza longo!’
26 Nayo kawedika, ‘Munhu yeli na kinhu kokongezelwa, lakini ija yeliduhu kinhu, kobokigwa hata kija kidodo kiyelinacho.
27 Na sambi, waja wanihile, wondema niye niwe mndewa wao, wagaleni hano, muwakome bahano mgameso gangu!’ ”

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa deng'ho
Mat 21:1-11; Mlk 11:1-11; Yoh 12:12-19

28 Yesu viyamambukize kulonga avo, kawalongolela kuchola Yelusalemu.
29 Viyakalile behi na kuvika Betifage na Betania, habehi na Lugongo lwa Mizeituni, kawatuma wanahina zake wabili,
30 kawalongela, “Gendeni kuna ikijiji kili kuulongozi wenu. Mwahengila, momvika mwana mhunda kafungigwa, nayo yang'hali hanakweligwa na munhu. Mfunguleni mumgale hano. 31 Munhu yoyose yahawauza habali momfungula, mulongeleni, ‘Mndewa komulonda.’ ”
32 Wanahina waja wachola, wamvika kamba vija Yesu viyawalongele.
33 Viwakalile womfungula imwana mhunda, wenyego wawauza, “Habali momfungula?”
34 Nao wawedika, “Mndewa komulonda.”
35 Wamgala imwana mhunda kwa Yesu. Abaho watandika viwalo vao mumgongo wa imwana mhunda, na wamtaza Yesu kukwela.
36 Yesu viyakalile kochola, wanhu wanzanza viwalo vao mnzila.
37 Viyakalile behi na kuvika Yelusalemu, hanhu hali na mtelemuko wa Lugongo lwa Mizeituni, lunhu mkulu lwa wanahina zake lusonga kudeng'helela na kumgwaa nhogolwa Mulungu kwa sauti ng'hulu mbuli ya unzonza wauwonile.
38 Walonga, “Mulungu yamtambikile Mndewa yokwiza kwa twaga da Mulungu, tindiwalo kuulanga na ukulu kwa Mulungu!”
39 Baho Mafalisayo wayagwe wakalile muulunhu wamulongela Yesu, “Mfundiza, walagize wanahina zako wanyamale!”
40 Yesu kawedika, “Nowalongeleni, wahanyamala wano, mabwe goguta.”

Yesu kowalilila wanhu wa buga da Yelusalemu

41 Yesu viyavikile behi na buga da Yelusalemu na viyawone wanhu wa buga dijo, kawalilila,
42 kalonga, “Maza lelo mwahajuwile mbuli zilondeka kugala tindiwalo! Lakini sambi zifisigwa mgameso genu!
43 Kwavija kipindi chokwiza, wanhu wakwihile vonda wakuzengele luwa, wokuzunguluka na kukusung'ha sung'ha kila mwambu.
44 Wokuhondahonda gweye na wanhu zako weli muuluwa wako. Kuduhu hata dibwe dimoja donda disigazigwe uchanha ya diyagwe, kwavija hukijuwile kipindi kiyezile Mulungu kukukombola!”

Yesu kokwingila Mng'anda ya Mulungu
Mat 21:12-17; Mlk 11:15-19; Yoh 2:13-22

45 Abaho Yesu kengila Mng'anda ya
Mulungu, kasonga kuwawinga wanhu
wakalile wochuuza vinhu,
46 kawalongela, “Yandikigwa mna
Gamaandiko Gang'alile, Mulungu ka-
longa, ‘Ng'anda yangu yokuwa ng'anda
ya kupulila.’ Lakini mweye muitenda
mhango ya wabavi!”
47 Kila siku Yesu kakala kofundiza
Mng'anda ya Mulungu. Wakulu wa
walava nhosa, wafundiza Malagizo ga
Musa, na walangulizi wa wanhu walonda
kumkoma,
48 lakini hawadahile bule kutenda avo,
kwavija wanhu wose wakala womtegeleza
goya, hawalondile kuswela mbuli.

20

Mbuli ya udahi wa Yesu
Mat 21:23-27; Mlk 11:27-33

1 Siku dimoja Yesu kakala Mng'anda
ya Mulungu kowafundiza wanhu na
kuwapetela Mbuli Inogile. Wakulu wa
walava nhosa na wafundiza Malagizo ga
Musa hamoja na wavele weza,
2 wamulongela, “Tulongele, vino ko-
tenda mbuli zino kwa udahi wa nani?
Nani yakugwelele udahi uno?”
3 Yesu kawedika, “Beteni na niye ni-
wauze mbuli imoja. Nongeleni,
4 vino udahi wa Yohana wa kubatiza
ulawa kuulanga hebu kwa wanhu?”
5 Wagesa, “Tulonge choni? Twaha-
longa, ‘Ulawa kuulanga,’ kotuuza, ‘Habali,
hamumtogole Yohana?’
6 Na twahalonga, ‘Ulawa kwa wanhu,’
lunhu lose luno lotutowa mabwe, kwav-
ija wose wotogola kamba Yohana kakala
mtula ndagu wa Mulungu.”
7 Avo wamwidika, “Hatujuwile kuulaw-
ile.”
8 Yesu kawalongela, “Na niye siwalon-
gela bule notenda mbuli zino kwa udahi
wa nani.”

Lusimo lwa walimaji mumgunda wa mizabibu
Mat 21:33-46; Mlk 12:1-12

9 Abaho Yesu kawalongela wanhu
lusimo luno, “Kukala na munhu imoja
yahandile mizabibu mumgunda wake.
Kawakodisha walimaji, abaho kachola
mwiisi iyagwe na kakala siku nyingi.
10 Msimu wa kubawa zabibu viu-
vikile, munhu ija kamtuma msang'hanaji
wake yachole kwa walimaji wamgwelele
zabibu. Lakini walimaji waja wamtowa
msang'hanaji ija, wamuwinga makono
gaiyeka.
11 Avo kamtuma msang'hanaji iyagwe,
lakini walimaji wamtowa vivija na ku-
muliga, wamuwinga makono gaiyeka.
12 Abaho kamtuma msang'hanaji wa ka-
datu. Ino nayo walimaji wamulumiza,
wamwasa kunze.
13 Abaho mwene mgunda ija kalonga,
‘Nhende choni? Nomtuma mwanangu
nimnogele. Lamda ino womtegeleza!’
14 Lakini walimaji viwamone, wailon-
gela, ‘Ino ayo muhazi wake. Tumkome na
uhazi wake wokuwa wetu.’
15 Avo wamulava kunze ya mgunda uja,
wamkoma.”
Yesu kawauza, “Vino, mwene mgunda
kowatenda choni waja walimaji?
16 Kokwiza na kuwakoma walimaji wose
awo na kowakodisha walimaji wayagwe
mgunda awo wa mizabibu.”
Wanhu viwahulike mbuli ayo, walonga,
“Bule! Sekeilawilile avo!”
17 Lakini Yesu kawalola, kawauza, “Vino,
ulonzi uno fambulo jake choni?
‘Dibwe wadilemile wazengaji kamba had-
ifaya,
digalamuka dibwe kulu da kutamanila
kubanza gose!’
18 Munhu yoyose yonda yaikwale mdibwe
ajo kobeneka beneka munhu donda dimu-
lagalile domuhonda tipitipi.”

Mbuli ya kulipa kodi
Mat 22:15-22; Mlk 12:13-17

19 Wafundiza Malagizo ga Musa na
wakulu wa walava nhosa wajuwa kamba
lusimo ulo kakala kowafumbila wao. Avo
bahaja walonda kumgoga Yesu, lakini
wawadumba wanhu.
20 Avo wazahila kipindi kinogile. Wawa-
honga wanhu wayagwe waitende wanoga,
wawatuma wamgeze Yesu kwa kumuuza,
muladi wadahe kumgoga na kumgala kwa
mkulu wa Lumi.

21 Wanhu awo wamulongela Yesu,
“Mfundiza, tokujuwa gweye kofundiza na
kulonga ukweli, wala hutonga ukulu wa
munhu, lakini kofundiza nzila za Mulungu
mna ikweli.
22 Tulongele, vino vinoga kulipa kodi
kwa mndewa mkulu wa Lumi hebu
havinogile bule?”
23 Lakini Yesu kaujuwa mwaka ubala
wao, kawalongela,
24 “Ndagusileni isente. Vino, kihanga
kino na twaga dino va nani?”
Wamwidika, “Va mndewa mkulu wa
Lumi.”
25 Yesu kawalongela, “Vinoga. Vinhu
va mndewa wa Lumi mgweleleni mndewa
wa Lumi, na va Mulungu mgweleleni Mu-
lungu.”
26 Avo, mgameso ga wanhu hawadahile
kumgoga kwa mbuli yoyose. Wakanganya
ulonzi wake, wanyamala huupi.

Mbuli ya kuzilibuka kwa wafile
Mat 22:23-33; Mlk 12:18-27

27 Abaho Masadukayo, wanhu wolonga
kamba kuduhu kuzilibuka kulawa kwa
wafile. Wayagwe wamcholela Yesu, wa-
mulongela,
28 “Mfundiza, Musa katwandikila,
‘Munhu yahafa na kuleka mwehe wake
bila wana, ndugu yake munhu ayo kolon-
deka yamsole imgane, yamulelele ndugu
yake yafile wana.’
29 Kukala na ndugu saba. Ija imkulu ka-
sola mwehe, lakini kafa bila kulela wana.
30 Wakabili kamsola mtwanzi ija, lakini
nayo kafa bila wana.
31 Abaho wa kadatu kamsola. Vivo ilaw-
ilile kwa wose saba wamsola, lakini wafa
bila wana.
32 Kukimambukizo, mtwanzi ija nayo
kafa.
33 Lelo mwiisiku ya kuzilibuka, mtwanzi
ayo kokuwa mwehe wa nani? Kwavija
kakala yasoligwe na wose saba.”
34 Yesu kawedika, “Wanhu wa mwiisi ino
wosola na kusoligwa,
35 lakini waja wasaguligwe kuzilibuka
kulawa kwa wafile na kuupata ugima
wondawize, hawasola hebu kusoligwa.
36 Woigala na wasenga wa kuulanga,
na hondawafe bule. Wao ni wana wa
Mulungu kwavija wazilibuka kulawa kwa
wafile.
37 Lakini kwa mbuli ya kuzilibuka kwa
wanhu wafile, hata Musa kalagusa avo
mna imbuli ya ikisolo kikwaka baho
kamkema Mndewa, ‘Mulungu wa Abula-
hamu na Mulungu wa Isaka na Mulungu
wa Yakobo.’
38 Heyo ni Mulungu wa wanhu wagima,
siyo wa wanhu wafile. Kwavija kumwake
heyo wose wagima.”
39 Wafundiza Malagizo ga Musa
wayagwe walonga, “Mfundiza, kulonga
goya!”
40 Avo hawadahile kumuuza mbuli
ziyagwe.

Mbuli ya Kilisito Mkombola
Mat 22:41-46; Mlk 12:35-37

41 Yesu kawauza, “Vino habali wanhu
wolonga kamba Kilisito Mkombola kolawa
mulukolo lwa Daudi?
42 Kwavija Daudi mwenyego kolonga
mna ikitabu cha Zabuli,
‘Mndewa Mulungu kamulongela Mndewa
wangu,
Kala hano mwambu wangu wa mkono wa
kudila,
43 mbaka niwahume wanhu wakwihile na
niweke
hasi mmagulu gako.’
44 Daudi mwenyego kamkema ‘Mndewa.’
Yodahika vilihi Kilisito Mkombola yalawe
mulukolo lwa Daudi?”

Yesu kowazuma wafundiza Malagizo ga Musa
Mat 23:1-36; Mlk 12:38-40

45 Wanhu wose viwakalile womtegeleza,
Yesu kawalongela wanahina zake,
46 “Muiteganye na wafundiza Malagizo
ga Musa. Wao wonogelwa kwanga kuno
wavala mikanzu mitali, na kulamusigwa
na wanhu mna gamagulilo na kukala
mna ivigoda va haulongozi mzing'anda za
kumpula Mulungu na mna izinyimwili ny-
imwili.
47 Wowonela wagane kwa kusola vinhu
vao, na kuitenda wanoga kwa kumpula
Mulungu kwa kulonga mbuli nyingi! Awo
nhaguso yao yobanza ng'hani!”

21

Sadaka ya mgane
Mlk 12:41-44

1 Yesu kenula meso gake kawona matajili viwogela nhunza zao mkigelo cha
kulavila nhuza.
2 Abaho kamona mgane mkiwa imoja
kagela sente mbili ndodo.
3 Yesu kalonga, “Nowalongela ukweli,
mgane ino kalava kinhu kikulu kubanza
wose.
4 Kwavija matajili walava vija visigale
muutajili wao, lakini mgane ino hamoja
na ukiwa wake, kalava vose viyotamanila
muugima wake.”

Yesu kolonga mbuli ya kubanangigwa kwa Ng'anda ya Mulungu
Mat 24:1-2; Mlk 13:1-2

5 Wanahina wayagwe wakala wolonga mbuli ya Ng'anda ya Mulungu,
viizengigwe kwa mabwe ganogile na
sadaka za wanhu zilavigwe kwa Mulungu.
Lakini Yesu kalonga,
6 “Mogona gano gose! Siku yokwiza
kuduhu dibwe dondadisigale uchanha ya
diyagwe, mabwe gose gobomoligwa.”

Kugaya na kudununzika
Mat 24:3-14; Mlk 13:3-13

7 Wamuuza, “Mfundiza, vinhu avo
volawilila lini? Choni chondakitendeke
kulagusa kipindi cha kulawilila vinhu avo
cha mmabehi?”
8 Yesu kawedika, “Muiteganye, munhu
sekeyawavizile. Kwavija wanhu wengi
wokwiza kwa twaga jangu, na kulonga,
‘Niye ayo Kilisito!’ na ‘Kipindi cha
mmabehi!’ Lakini sekemuwakweleleze.
9 Mwahahulika ng'hondo na zumozumo,
sekemudumbe, kwavija vinhu avo volondeka tanhu vilawilile, lakini kimambukizo
king'hali hakinavika.”
10 Yesu kagendelela kulonga, “Wanhu
wa isi imoja woitowa na wanhu wa isi
iyagwe, undewa umoja woitowa na undewa uyagwe.
11 Kila hanhu hokuwa na migudemo
mikulu ya isi, lufilili lwa nzala na mitamu,
volawilila vinhu va kugela bwembwe na
vilaguso kulawa kuulanga.
12 Lakini gang'hali haganalawila gano
gose, mogogigwa na kudununzigwa. Mogaligwa mzing'anda za kumpula Mulungu
na kuwagodeka mkifungo, mogaligwa
haulongozi wa wandewa na wakulu wa
isi mbuli ya twaga jangu.
13 Kino chokuwa kipindi chenu kinogile
cha kuwapetela wanhu Mbuli Inogile.
14 Gangamaleni, sekemunyawenyawe
mbuli ya vija vonda mwidike,
15 kwavija niye nowagwaa ubala na
mbuli za kulonga. Kuduhu munhu mna
iwanhu wamwihileni yodaha kuwahuma
hebu kulema chonda mulonge.
16 Mohindukigwa na tata zenu na mama
zenu na ndugu zenu na wanhu wa mulukolo, na mbwiga zenu, na wayagwe
vimwili wowakoma.
17 Wanhu wose wowehila mweye mbuli
ya twaga jangu.
18 Lakini kuduhu hata luvili lumoja lwa
mmapala genu londa lupotele.
19 Mwahagangamala, moihonya
wenyego.

Yesu kolonga mbuli ya kubanangigwa kwa Yelusalemu
Mat 24:15-21; Mlk 13:14-19

20 “Mwahajona buga da Yelusalemu
dizungulukigwa na wakalizi, baho mujuwe kipindi cha kubanangigwa cha
mmabehi.
21 Baho, waja weli Yudea wakimbilile kuvigongo, waja weli kudibuga
walawanye, waja weli kumigunda sekewabwele kudibuga.
22 Kwavija kino acho kipindi cha nhaguso kutenda gaja gandikigwe galawilile.
23 Mna izisiku azo wogaya watwanzi
wali na zinda na waja wokong'heza!
Kwavija hokuwa na magayo ng'hani
mwiisi, na ng'hasiliki ya Mulungu yokuwa
mna iwanhu wano.
24 Wayagwe wokomigwa kwa panga, na
wayagwe wosoligwa na kugodekigwa mziisi zose, na wanhu haweli Wayahudi wodihondahonda buga da Yelusalemu, mbaka
kipindi chao vonda kimale.

Kwiza kwa Mwana wa Munhu
Mat 24:29-31; Mlk 13:24-27

25 “Hokuwa na vilaguso mna dizuwa,
mna umwezi, na mna zinhondo. Isi zose

zokuwa mna ukugaya, wodumba mvumo wa bahali na ng'humbi.
26 Wanhu wosinduka kwa bwembwe, kwa kubetela chondakilawilile mwiisi, kwavija vinhu vili kuulanga votigisika.
27 Kipindi acho womona Mwana wa Munhu kokwiza, mna ga mawingu kwa nguvu ng'hulu na ukulu.
28 Avo vinhu vino vahasonga kulawilila, mwime na mwinule mapala genu uchanha, kwavija kukomboligwa kwenu kwa mmabehi."

Fundizo da mbiki wa mtini
Mat 24:32-35; Mlk 13:28-31

29 Abaho Yesu kawalongela lusimo luno, "Geseni mbiki wa mtini na mibiki yose iyagwe.
30 Mwahagona majani gake gosonga kuzuka, mojuwa kamba vuli da mmabehi.
31 Vivija, mwahavona vinhu avo volawilila, mujuwe kamba Undewa wa Mulungu wa mmabehi.
32 "Nowalongeleni ukweli, wanhu wa lukolo luno hawafa wose mbaka gano gose galawilile.
33 Ulanga na isi vobita, lakini mbuli zangu hondazibite.

Kaleni meso

34 "Iteganyeni! Mizoyo yenu sekeigogigwe na unovu wa mwiisi ino, kukoligwa, na kugaya mbuli ya ugima uno, kwavija siku ayo yowasinhusa
35 kamba mtego. Kwavija yowezila wanhu wose wokala kila hanhu mwiisi.
36 Muiteganye na mupule siku zose, muladi mudahe kuhonyeka mna zimbuli zose zino zondazilawilile na kwima haulongozi wa Mwana wa Munhu."
37 Kila siku Yesu kakala kofundiza Mng'anda ya Mulungu, na yahavika ichungulo, kacholaga kuna Ulugongo lwa Mizeituni na kakala kuko kilo kigima.
38 Imitootondo ng'hani wanhu wose wakala wochola kuna Ing'anda ya Mulungu kumtegeleza.

22

Kiseto cha kumkoma Yesu
Mat 26:1-5; Mlk 14:1-2; Yoh 11:45-53

1 Kipindi cha Nyimwili nyimwili da Magate hagageligwe Mela, kikemigwe Pasaka kikala behi.
2 Wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo ga Musa wakala wozahila nzila ya kumkoma Yesu, lakini wawadumba wanhu.

Yuda kotogola kumuhinduka Yesu
Mat 26:14-16; Mlk 14:10-11

3 Mwenembago kamkumba Yuda Isikaliote, imoja wa wanahina longo na wabili.
4 Yuda kachola kwa wakulu wa walava nhosa na wakulu wa wakalizi wa Ng'anda ya Mulungu, kawalongela vija vonda yamuhinduke Yesu kumwao.
5 Nao wadeng'helela na waitogolela kumgwaa sente.
6 Yuda katogola, na kasonga kuzahila nzila ya kumgela Yesu mmakono gao kwa kinyelegezi.

Yesu koitanda kuja lujo lwa Pasaka
Mat 26:17-25; Mlk 14:12-21; Yoh 13:21-30

7 Siku ya Magate hagageligwe Mela ivika. Siku ayo bofu da ng'hondolo da Pasaka dolavigwa nhosa.
8 Avo Yesu kawatuma Petulo na Yohana, kawalongela, "Choleni mkatutandile lujo lwa Pasaka tuje."
9 Nao wamuuza, "Kolonda tukalutandile kwahi ulujo lwa Pasaka?"
10 Yesu kawedika, "Mwahengila kudibuga, mnzila momting'hana mbigalo yapapile nongo ya mazi. Mkwelelezeni mbaka mng'anda yonda yengile,
11 na mulongeleni mwene kae, 'Mfundiza kokuuza, dakwahi gati dondanidile lujo lwa Pasaka niye na wanahina zangu?'
12 Nayo kowalagusila gati kulu da uchanha dihambigwe, mumo mtutandile kila kinhu."
13 Wasegela wavika kila kinhu kamba vija Yesu viyawalongele, nao watanda lujo lwa Pasaka.

Lujo lwa Mndewa
Mat 26:26-30; Mlk 14:22-26; 1Kol 11:23-25

14 Saa viivikile, Yesu kakala muulujo na watumigwa zake.

15 Kawalongela, “Nisulukila ng'hani kuja
lujo luno lwa Pasaka hamoja na mweye
ning'hali sinadununzika!
16 Avo nowalongela, honda nije kabili
mbaka vonda ilawilile Muundewa wa Mu-
lungu.”
17 Abaho Yesu kasola kikasi cha divai,
kamgwaa nhogolwa Mulungu, kalonga,
“Soleni kino mung'wile mose.
18 Nowalongela kulawa sambi, honda
ning'we divai ino mbaka vondawize Un-
dewa wa Mulungu.”
19 Abaho kasola gate, kamgwaa
nhogolwa Mulungu, kadibanzula, kawag-
waa, kalonga, “Uno ulo lukuli lwangu,
ulavigwe mbuli ya mweye. Tendeni vino
kwa kung'humbuka niye.”
20 Vivija, viwamambukize kuja lujo lwa
ichungulo, kawagwaa kikasi, kalonga,
“Kino acho kikasi cha lagano da sambi
dilagusigwa kwa damu yangu, ikwitika
mbuli ya mweye.
21 “Lakini, loleni! Munhu yonihinduka
kabahano na niye muulujo!
22 Mwana wa Munhu kofa kamba Mu-
lungu viyalondile, lakini kogaya munhu
ija yomuhinduka!”
23 Abaho wasonga kuiuza, nani viweli
yonda yatende vivo.

Kuibamilila mbuli ya ukulu

24 Wanahina wakala woibamilila wao
kwa wao nani yokoneka munhu mkulu
kubanza wose.
25 Yesu kawalongela, “Wandewa wa
wanhu haweli Wayahudi wana udahi kwa
wanhu, walangulizi woikema, ‘Mbwiga
wa wanhu.’
26 Lakini kumwenu mweye haili vivo
bule, munhu mkulu kumwenu yawe
kamba munhu mdodo, na mulangulizi
yawe kamba msang'hanaji.
27 Vino, nani yeli munhu mkulu, ija
yakalile mmeza koja, hebu ija yotanda
ulujo? Ona, ayo ija yakalile mmeza koja.
Lakini niye na hagati yenu kamba munhu
yosang'hana.”
28 “Mweye mukala na niye kipindi chose
cha kugezigwa kwangu,
29 kamba Tatangu viyanigwelele Un-
dewa na niye nowagwaa Undewa awo.
30 Moja na kung'wa mmeza yangu
mna Undewa wangu, na mokala mna
ivigoda va Undewa kugatawala makabila
ga Izilaeli longo na mabili.”

Yesu kolagula kamba Petulo kombela
Mat 26:31-35; Mlk 14:27-31; Yoh 13:36-38

31 Yesu kalonga, “Simoni, Simoni!
Tegeleza! Mwenembago kampula Mu-
lungu kuwageza mweye, kuwabagula
wanogile na wehile, kamba vija mfolaji
viyobagula fuya na hemba.
32 Lakini nikupulila kwa Mulungu gw-
eye Simoni, muladi kumtamanila kwako
Mulungu sekekupotele. Na vondaunib-
welele, uwagangamize ndugu zako.”
33 Petulo kamwidika, “Mndewa, noto-
gola kugodekigwa na gweye mkifungo na
kufa!”
34 Yesu kalonga, “Petulo, nokulongela
ukweli, kilo cha lelo nzogolo yang'hali
hanakwika, konibela miyanza midatu.”

Kipindi cha kugaya

35 Abaho Yesu kawauza wanahina zake,
“Vino, kipindi kija viniwatumile kuno
mduhu kibindo hebu mkoba hebu vilatu,
muhungukiligwa na kinhu chochose?”
Wamwidika, “Aka, hatuhungukiligwe
na kinhu.”
36 Yesu kawalongela, “Lakini sambi,
munhu yoyose yeli na kibindo, hebu
mkoba yausole, na munhu yoyose
yeliduhu panga yakachuuze koti jake
yakagule.
37 Kwavija nowalongela Maandiko
Gang'alile galongile, ‘Kekigwa mdibum-
bila dimoja na wabananzi,’ golondigwa
galawilile. Nowalongela, gaja gandikigwe
mbuli ya niye golawilila.”
38 Wanahina walonga, “Mndewa, lola,
hano hana mapanga mabili!”
Nayo kawedika, “Gofaya!”

Yesu kompula Mulungu kuna Ulugongo lwa Mizeituni
Mat 26:36-46; Mlk 14:32-42

39 Yesu kasegela kudibuga dija kachola
kuna Ulugongo lwa Mizeituni, kamba
viyazowele, na wanahina zake wamk-
weleleza.

40 Viyavikile kuko, kawalongela,
“Mpuleni Mulungu, sekemwingile mna
ukugezigwa.”
41 Abaho kawaleka, kachola utali wa
kwasa dibwe, kafugama, kampula Mu-
lungu.
42 Kalonga, “Tata, wahalonda, unisegezele
kikasi kino cha madununzo. Siyo kamba
vinilonda niye, lakini kamba viulonda
gweye.”
43 Msenga wa kuulanga kamulawilila,
kamgangamiza.
44 Kwa usungu mkulu uyakalile nao
kampula ng'hani, mbaka fuguti dimulawa,
fuguti jake dikala kamba madondwe ga
damu golagala hasi.
45 Viyamambukize kumpula Mulungu,
kabwela kwa wanahina zake, kawavika
wokuluza kwavija wakala wadonhile
mbuli ya kunyunyuwala.
46 Kawalongela, “Habali mowasa?
Lamukeni mumpule Mulungu, sekemwingile
mna ukugezigwa.”

Yesu kogogigwa
Mat 26:47-56; Mlk 14:43-50; Yoh 18:3-11

47 Yesu viyakalile yang'hali kolonga,
lunhu lwa wanhu luvika lulongozigwe na
Yuda, imoja wa wanahina zake longo na
wabili. Yuda kamcholela Yesu kamula-
musa kwa kumnonela.
48 Lakini Yesu kamulongela, “Yuda, ko-
muhinduka Mwana wa Munhu kwa kum-
nonela?”
49 Wanahina wakalile hamoja na Yesu vi-
wonile gaja gonda galawilile, wauza, “Mn-
dewa, tuwakanhe na mapanga getu?”
50 Imoja wao kambiga kwa panga
msang'hanaji wa Mkulu wa walava nhosa
na kamkanha digwiti da mkono wa kudila.
51 Lakini Yesu kalonga, “Bule sekemu-
tende avo!” Kadikwasa digwiti da munhu
ija, kamuhonya.
52 Abaho Yesu kawalongela wakulu wa
walava nhosa na wakulu wa wakalizi wa
Ng'anda ya Mulungu na wavele wezile
kumgoga, “Habali, mwiza kungoga kwa
mapanga na malungu, kamba nambavi?
53 Siku zose ng'hala na mweye Mng'anda
ya Mulungu hamngogile bule. Lakini
kino acho kipindi chenu cha kusang'hana,
muundewa wa ziza.”

Petulo kombela Yesu
Mat 26:57-58; Mlk 14:53-54, 66-72; Yoh 18:12-18, 25-27

54 Baho wamgoga Yesu, wengila nayo
mng'anda ya mkulu wa walava nhosa.
Petulo kamkweleleza kwa kutali.
55 Wabwinha moto hagati hana uluwa,
wakala hamoja na Petulo kakala hamoja
nao.
56 Msang'hanaji imoja wa kitwanzi viya-
mone Petulo kakala aho haumoto, kamu-
lola bunhuu, kalonga, “Vivija munhu ino
kakala hamoja na Yesu!”
57 Lakini Petulo kabela, kalonga, “Gwee,
mtwanzi gwe, simjuwile bule!”
58 Hamwande kidogo munhu iyagwe ka-
mona Petulo, kalonga, “Vivija na gweye
kwa imoja wao!”
Lakini Petulo kamwidika “Gwee munhu
gwe, siyo niye!”
59 Vidibitile saa dimoja, munhu iyagwe
kagangamiza ng'hani, “Kweli munhu ino
kakala hamoja na Yesu, kwavija nayo
mwenekae wa Galilaya!”
60 Lakini Petulo kamwidika, “Munhu gw-
eye, sikijuwile kiulonga!”
Bahaja, viyakalile yang'hali kolonga,
nzogolo keka.
61 Mndewa kahinduka, kamulola Petulo,
nayo Petulo kakumbuka Mndewa viyamu-
longele, “Kilo cha lelo nzogolo yang'hali
hanakwika, konibela miyanza midatu.”
62 Petulo kalawa kunze kalila kwa
usungu.

Yesu kozehigwa na kutowigwa
Mat 26:67-68; Mlk 14:65

63 Wanhu wakalile womkaliza Yesu,
wakala womzeha na kumtowa,
64 viwamgubike gameso na wamuuza,
“Lagula! Nani yakutowile?”
65 Vivija walonga mbuli ziyagwe nyingi
za kumuliga.

Yesu kogaligwa mkitala
Mat 26:59-66; Mlk 14:55-64; Yoh 18:19-24

66 Imitondo yake, wavele, wakulu wa
walava nhosa na wafundiza Malagizo ga
Musa waiting'hana hamoja na Yesu ka-
galigwa mkitala acho.
67 Walonga, “Tulongele! Vino, gweye ayo
Kilisito Mkombola?”

Yesu kawedika, “Nahawalongela, honda munitogole bule,
68 na nahawauza mbuli, honda mwidike bule.
69 Lakini kusongela sambi, Mwana wa Munhu kokala muukulu mwambu wa mkono wa kudila wa Mulungu yeli na Udahi.”
70 Wose walonga, “Vino gweye kwa Mwana wa Mulungu?”
Yesu kawedika, “Molonga, iyo niye.”
71 Walonga, “Hatulonda usindila uyagwe! Tweye wenyego tumuhulika viyalongile!”

23

Yesu kogaligwa kwa Pilato
Mat 27:1-2, 11-14; Mlk 15:1-5; Yoh 18:28-38

1 Abaho wanhu wose wenuka, wamgala Yesu kwa Pilato,
2 wasonga kumulavila vitala, walonga, “Tumvika munhu ino kowagiza wanhu zetu, kowagomesa wanhu sekewalipe kodi kwa mndewa mkulu wa Lumi na koikema heyo ayo Kilisito Mkombola na koikema Mndewa.”
3 Pilato kamuuza, “Gweye ayo Mndewa wa Wayahudi?”
Yesu kamwidika, “Ona, vivo viulonga,”
4 Abaho Pilato kawalongela wakulu wa walava nhosa na ulunhu lwa wanhu, “Siyonile mbuli ya kumtagusa munhu ino.”
5 Lakini wao wagangamiza ng'hani, walonga, “Kwa mafundizo gake kowading'hula wanhu wose wa mwiisi ya Yudea. Kasongela Galilaya na sambi keza hano.”

Yesu kogaligwa kwa Helode
6 Pilato viyahulike avo kauza, “Vino munhu ino mwenekae wa Galilaya?”
7 Viyajuwile kamba Yesu kalawa mwiisi ilongozigwa na Helode, kamgala kwa Helode, yakalile Yelusalemu kipindi acho.
8 Helode viyamone Yesu kadeng'helela ng'hani, kwavija kahulika mbuli zake na toka mwaka kakala yolonda kumona. Kakala kobetela kona unzonza utendigwa na Yesu.
9 Avo Helode kamuuza Yesu mbuli nyingi, lakini hamwidike mbuli.
10 Wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo ga Musa walawilila kuulongozi wamulavila vitala Yesu vikulu vikulu.
11 Helode na wakalizi zake wamzeha Yesu na kumwehula, abaho wamvaza kiwalo cha undewa wambweza kwa Pilato.
12 Kipindi kikija Helode na Pilato wakala mbwiga, kwavija ako umwaka wakala waihile.

Yesu kotagusigwa yafe
Mat 27:15-26; Mlk 15:6-15; Yoh 18:39-19:16
13 Pilato kawakema hamoja wakulu wa walava nhosa, walangulizi na wanhu,
14 kawalongela, “Mumgala munhu ino kumwangu mulonga kakala kowagiza wanhu. Lelo nimuuza mgameso genu na siyonile mbuli yoyose ihile yumumtagusile.
15 Vivija Helode hachonile kiyabanange, lekaavo kambweza kumwetu. Kwavija kuduhu mbuli yoyose yaitendile munhu ino imtende yakomigwe.
16 Avo nolagiza yatoigwe mbalati na kumuleka yachole.”
17 Chahavikaga kipindi cha Nyimwili nyimwili ya Pasaka, Pilato kalondeka yamfungulile mfungwa imoja.
18 Lunhu lose lukemelela, “Mkome munhu ayo! Tufungulile Balaba!”
19 Balaba kakala yagodekigwe mkifungo mbuli ya kuwading'hula wanhu kudibuga, na mbuli ya ukomaji.
20 Pilato kalonda kumulekesa Yesu, avo kalulongela ulunhu kabili.
21 Lakini wagendelela kukemelela, “Muwambe mumsalaba! Muwambe mumsalaba!”
22 Pilato kawalongela mwanza wa kadatu, “Vino, mbuli gani ihile yaitendile munhu ino? Siyonile mbuli yoyose yaitendile munhu ino imtende yakomigwe! Nolagiza yatoigwe mbalati na kumulekesa.”
23 Wagendelela kukemelela ng'hani, wolonga Yesu yawambigwe mumsalaba, kukimambukizo nyangi zao zihuma.
24 Avo Pilato katogola kija kiwalondile kumtendela Yesu.
25 Kamfungulila munhu iwamulondile, ija yagodekigwe mbuli ya kuwading'hula wanhu na ukomaji, na kamgela Yesu

mmakono gao wamtendele kamba vi-
walondile.

Yesu kowambigwa mumsalaba
Mat 27:32-44; Mlk 15:21-32; Yoh 19:17-27

26 Wakalizi wamulongoza Yesu, vi-
wakalile womgala, wamting'hana munhu
imoja kulawa Kilene, twaga jake Simoni,
kakala kolawa kumgunda, wamgoga
wamdikwa umsalaba, na wamulagiza
yaupape kukisogo cha Yesu.

27 Lunhu mkulu lwa wanhu lumk-
weleleza, mmwanza awo wakala wat-
wanzi wayagwe wakalile womulilila na
kuiyalala.

28 Yesu kahinduka kawalongela, “Mw-
eye kina mama wa Yelusalemu! Sekemu-
nililile niye, lakini ililileni wenyego na wa-
nenu.

29 Kwavija kipindi chokwiza wanhu wo-
longa, ‘Wamweda watwanzi hawalelile
wana na hawakong'heze!’

30 Kipindi acho wanhu wovilongela
vigongo, ‘Tulagalile!’ na wovilongela
visugulu, ‘Tufiseni!’

31 kwavija kamba wanhu wotenda
mbuli zino kipindi mbiki ung'hali
mbisi, vino yokuwaze kipindi mbiki
wahanyala?”

32 Wanhu wabili wayagwe wakalile wa-
bananzi, wagaligwa wakomigwe hamoja
na Yesu.

33 Viwavikile hanhu hakemigwe,
“Fumvu da Pala,” wamuwamba Yesu
mumsalaba, hamoja na waja wabananzi
wabili, imoja mwambu wa mkono wake
wa kudila na iyagwe mwambu wa mkono
wake wa kumoso.

34 Yesu kalonga, “Tata, gela kumgongo
nzambi zao, kwavija hawakijuwa kiwo-
tenda.”

Waigolela viwalo vake kwa kubwanha
simbi.

35 Wanhu wema aho wolola, kuno
wakulu wa Wayahudi womzeha Yesu,
walonga, “Kawakombola wayagwe, leka
yaikombole mwenyego, kamba heyo ayo
Kilisito, yasaguligwe na Mulungu!”

36 Vivija wakalizi wamzeha, wamcholela
wamgwaa divai ya ugwadu,

37 kuno wolonga, “Kamba gweye
kwa Mndewa wa Wayahudi, ikombole
mwenyego!”

38 Uchanha ya msalaba wake wandika
vino, “Ino ayo Mndewa wa Wayahudi.”

39 Imoja wa waja wabananzi yawambigwe
mumsalaba, kamuliga Yesu, kalonga,
“Vino gweye siyo Kilisito Mkombola?
Ikombole mwenyego na tweye!”

40 Lakini ija iyagwe kamkomhokela
miyage, kalonga, “Vino, gweye hum-
dumba Mulungu bule? Na gweye kuta-
gusigwa kamba heyo.

41 Gweye na niye totagusigwa goya,
kwavija tobokela fungu da sang'hano zetu,
lakini munhu ino hatendile mbuli yoyose
ihile.”

42 Abaho munhu ija kamulongela Yesu,
“Yesu, ung'humbuke wahengila Muun-
dewa wako!”

43 Yesu kamulongela, “Nokulongela uk-
weli, lelo kokuwa na niye Paladiso.”

Ifa ya Yesu
Mat 27:45-56; Mlk 15:33-41; Yoh 19:28-30

44 Ikala saa sita imisi, ziza diigubika isi
yose mbaka saa tisa,

45 kwavija zuwa dileka kumwemwesa.
Panziya da Ng'anda ya Mulungu digola
gati da Ng'anda ya Mulungu na hanhu
hong'ala ng'hani, didegeka mhande mbili.

46 Yesu kalila kwa sauti ng'hulu, “Tata,
noika mmakono gako loho yangu!” Viya-
longile avo, kafa.

47 Mkulu wa wakalizi wa Lumi viyagone
gago galawilile, kamgwaa nhogolwa Mu-
lungu, kalonga, “Munhu ino kweli kakala
yanogile!”

48 Wanhu wose wakalile waiting'hane
aho kulola mbuli azo, viwagone gago
galawilile, wabwela ukayao, kuno wotowa
mhambaga zao kwa kunyunyuwala.

49 Wanhu wose wamjuwile Yesu na
watwanzi wamuwinzile kulawa Galilaya,
wema kwa kutali wolola mbuli azo.

Yesu kozikigwa
Mat 27:57-61; Mlk 15:42-47; Yoh 19:38-42

50 Kukala na munhu imoja twaga jake
Yusufu, munhu wa Mkitala, kakala munhu
yanogile na kutenda goyolonda Mulungu.

51 Keza kulawa Yudea buga da Alimataya
na kakala kobeta kwiza kwa Undewa
wa Mulungu. Hamoja kakala imoja
wa wakulu wa mkitala, hagatogole gaja
gawalondile wayage na gaja gawakalile
wotenda.
52 Kachola kwa Pilato, kampula lukuli
lwa Yesu.
53 Abaho kaluhumulusa hasi ulukuli,
kaluzingiliza sitili, kalwika mdipanga dis-
ongoligwe mdibwe, dikalile hadinazik-
iligwa munhu.
54 Ikala ijumaa, siku ayo ikala siku ya
kuitanda siku ya Kubwihila ikalile behi
kusonga.
55 Watwanzi waja wamkweleleze Yesu
kulawa Galilaya wachola na Yusufu, na
wajona dipanga na vija vilwikigwe lukuli
lwa Yesu.
56 Abaho wabwela ukae, watanda
mavuta gonung'hila goya walubake lukuli
lwa Yesu.
Mna isiku ya Kubwihila wabwihila
kamba Malagizo ga Musa vigalagize.

24

Yesu kozilibuka
Mat 28:1-10; Mlk 16:1-8; Yoh 20:1-10

1 Jumapili imitootondo ng'hani,
watwanzi waja wachola kudipanga,
kuno wasola mavuta gonung'hila goya
gawatandile.
2 Wadivika idibwe dibimbilisigwa hamg-
wazo wa umulomo wa dipanga, 3 avo
wengila mdipanga, lakini hawaluwone
lukuli lwa Mndewa Yesu.
4 Wema aho kuno woikanganya mbuli
ayo, bahaja wanhu wabili wavalile viwalo
vizelu chuwee wema behi nao.
5 Kuno wamema bwembwe, watwanzi
waja waidulika hasi, wanhu waja wawa-
longela, “Habali momzahila munhu yeli
mgima mna iwanhu wafile?
6 Hano kahaduhu, kazilibuka. Kum-
bukeni vija viyawalongele viyakalile
Galilaya.
7 ‘Mwana wa Munhu kolondeka
yageligwe mmakono ga wanhu wotenda
nzambi, awo womuwamba mumsalaba,
na siku ya kadatu kozilibuka!’ ”
8 Baho watwanzi waja wazikumbuka
mbuli zake,
9 Walawa mdipanga, na wawalongela
wanahina longo na imoja mbuli zose zino
na wanhu wayagwe.
10 Watwanzi awo wakala, Malia Magi-
dalena, Yoana na Malia mamake Yakobo,
awo hamoja na watwanzi wayagwe wawa-
longela watumigwa mbuli azo.
11 Lakini watumigwa wagesa kamba
mbuli zilongigwe na iwatwanzi waja za
ubozi, na hawawatogolele bule.
12 Lakini Petulo kenuka na kakimbila
mbaka kudipanga, kasungulila mgati, kay-
ona sitili iiyeka. Abaho kabwela ukae
kuno kokanganya kija kilawilile.

Mwanza wa kuchola Emau
Mlk 16:12-13

13 Siku didija wanahina wabili wa
Yesu wakala wochola kuna ikijiji kimoja
kikemigwe Emau, kikala utali wa kilometa
longo na imoja* kulawa Yelusalemu,
14 wakala wosimulila usheha wa mbuli
zose zilawilile.
15 Viwakalile wosimulila, Yesu mwenyego
kakwesa behi kailongoza nao.
16 Wamona, lakini wafisigwa seke-
wamjuwe.
17 Yesu kawalongela, “Mosimulila
usheha gani kuno mogenda?”
Nao wema wanyamala tuluu, na vi-
hanga vao vogela bazi kwa kunyun-
yuwala.
18 Imoja wao yakemigwe Kileopa, ka-
muuza, “Vino, gweye wiiyeka ayo huli
mwenekae wa Yelusalemu hujuwile mbuli
zilawilile kuko sambi sambi?”
19 Kawauza, “Mbuli gani?”
Nao wamwidika, “Mbuli zimulawilile
Yesu wa Nazaleti, munhu ayo kakala mtula
ndagu wa Mulungu na kakala yokoneka
mgameso ga Mulungu na wanhu wose
kamba kana udahi kwa kila kinhu kiya-
longile na kiyatendile.
20 Wakulu wa walava nhosa na walan-
gulizi zetu wamgela mmakono yata-
gusigwe kufa, na yawambigwe mumsal-
aba.
21 Na tweye tutamanila kamba heyo ayo
yonda yawakombole wanhu wa Izilaeli!

* **24:13** Kilometa longo na imoja sawa na maili saba

Lakini lelo siku ya kadatu toka zilawilile
mbuli zino.
22 Watwanzi wayagwe wa mdibumbila
jetu watukanganya, imitootondo wachola
kuna dipanga,
23 lakini hawaluvikile lukuli lwake.
Wabwela walonga wawona wasenga
wa kuulanga wawalongela kamba, Yesu
mgima.
24 Abaho wanhu wayagwe wa mkibum-
bila chetu wachola kuna dipanga na
wavika vivija viwawalongele watwanzi
awo, lakini hawamonile bule."

25 Yesu kawalongela, "Mweye mwa
wabozi, na mizoyo yenu midala kutogola
gose galongigwe na watula ndagu wa
Mulungu!
26 Vino, halondigwa Kilisito Mkombola
yadununzike kamba avo, abaho yengile
muukulu wake?"
27 Yesu kawasimulila gaja galongigwe
na Maandiko Gang'alile mbuli yake
mwenyego, kusongela mna ivitabu va
Musa na maandiko ga watula ndagu wose
wa Mulungu.

28 Viwavikile behi na ikijiji kiwakalile
wochola, Yesu kaitenda kamba kogen-
delela na mwanza,
29 lakini wamgoma ng'hani, wolonga,
"Ukale na tweye, zuwa dihonga na ziza
dokwingila." Avo kagenda na kukala nao.
30 Kakala hasi na kuja nao, kasola gate,
kamgwaa nhogolwa Mulungu, abaho
kadibanzula kawagwaa.
31 Bahaja, meso gao gagubuligwa na
wamjuwa, lakini kapotela mgameso gao.
32 Wailongela, "Vino, mizoyo yetu hayak-
ile na kimuhemuhe vitukalile mnzila
kotulongela na kotusimulila Maandiko
Gang'alile?"

33 Bahaja wenuka wabweleganya
Yelusalemu, kuko wawavika wanahina
longo na imoja wakala hamoja na wanhu
wayagwe,
34 wolonga, "Mndewa kazilibuka kweli!
Kamulawilila Simoni!"

35 Wanhu waja wawasimulila kija ki-
walawilile mnzila, na vija viwamjuwile
Yesu viyadibanzule gate.

Yesu kowalawilila wanahina zake
Mat 28:16-20; Mlk 16:14-18; Yoh 20:19-23; Sang'h 1:6-8

36 Wanhu waja viwakalile wang'hali
wowasimulila mbuli azo, bahaja Yesu
kema hagati yao, kawalongela, "Zihozeni."
37 Wasinhuka na kudumba wagesa
wokona mzimu.
38 Lakini Yesu kawalongela, "Habali
modumba na kunyawanyawa?
39 Loleni makono gangu na magulu
gangu, na mojuwa kamba ayo niye.
Mbabaseni mojuwa, kwavija mzimu
waduhu lukuli na mizege, kamba vimny-
ona niye."
40 Viyalongile avo, kawalagusila makono
gake na magulu gake.
41 Wakala wang'hali hawatogola, kwav-
ija wakala wodeng'helela na kukanganya,
avo Yesu kawauza, "Mna kinhu chochose
chakuja hano?"
42 Wamgwaa kihande cha somba
yakokigwe,
43 kakisola, kakija mgameso gao.
44 Abaho kawalongela, "Mbuli zino azo
ziniwalongeleni ving'halile hamoja na
mweye, kamba gose gandikigwe mbuli
ya niye mna Gamalagizo ga Musa, na
gandikigwe na watula ndagu wa Mulungu,
na Zabuli galondeka galawilile."
45 Baho kazigubula nzewele zao wadahe
kugajuwa Maandiko Gang'alile.
46 Kawalongela, "Vino avo yandikigwe,
Kilisito Mkombola kolondeka yadunun-
zike na siku da kadatu kozilibuka kulawa
kwa wafile,
47 kwa twaga jake, usenga wopetigwa
kwa wanhu wa isi zose, kusongela
Yelusalemu, muladi waleke nzambi zao na
Mulungu yazigele kumgongo.
48 Na mweye awo wasindila wa mbuli
azo.
49 Na niye nowagalila ija iyalongile
Tatangu. Lakini beteni kudibuga mbaka
nguvu vonda iwezileni kulawa uchanha."

Yesu kogaligwa kuulanga
Mlk 16:19-20; Sang'h 1:9-11

50 Abaho kawalongoza kunze kudibuga
mbaka Betania, ako kenula makono gake,
kawatambikila.

51 Viyakalile kowatambikila, kawaleka
kagaligwa kuulanga.
52 Wamtambikila na wabwela Yelusalemu
kwa deng'ho kulu,
53 kipindi chose wakala Mng'anda ya
Mulungu na kumgwaa nhogolwa Mu-
lungu.

Mbuli Inogile ya Yesu Kilisito yandikigwe na Yohana

Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana ya mumkumbo wa vitabu vine va lagano da sambi, vitabu avo volagusa vija Yesu viyakalile hano mwiisi. Kila kitabu acho chokemigwa, “Injili,” fambulo jake Mbuli Inogile. Vitabu avo vandikigwa na Matayo na Maluko na Luka na Yohana kipindi Yesu viyafile na kuzilibuka. Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana yogesigwa kamba yandikigwa na mtumigwa Yohana behi ya mwaka wa 90 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Hamoja kitabu chenyego hakilonga kamba Yohana ayo mwandikaji, lakini wandikaji wa kitabu kino uigala na baluwa ya 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana. Wandikaji wa umwaka wogesa kamba Yohana kakala yokala kudibuga da Efeso kipindi acho, avo yogesigwa kamba ikitabu chandikiligwa kuko Efeso.

Yohana kolonga kinaganaga ikilamuso cha kwandika ikitabu kino, kuwataza wanhu watogole kamba Yesu ayo Kilisito Mwana wa Mulungu yeli mgima na kwa kutogola ako tupate ugima kubitila twaga jake (Sula ya 20:31). Kitabu kino wandikiligwa wanhu wose, Wayahudi kwa wanhu haweli Wayahudi. Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana haiigalile ng'hani na ivitabu viyagwe vidatu va Mbuli Inogile. Heyo kandika ng'hani mbuli za unzonza ziyatendile Yesu na handike ng'hani mbuli za simo. Mbuli ng'hulu ziyagwe kamba kubatizigwa kwa Yesu na kugezigwa ako kuluwala vivija hazandikigwe mkitabu kino cha Mbuli Inogile.

Mbuli zili mkitabu

Yohana kosonga Imbuli Inogile (Sula ya 1:1-18).

Abaho kandika mbuli za nyingi unzonza ziyatendile (Sula ya 1:19-12:50).

Abaho kasimulila mbuli nyingi za Yesu viyakalile hano mwiisi, mbuli zilawilile yang'hali hanakufa na viyafile na viyazilibuke (Sula ya 13:1-20:31).

Yohana komambukizila Mbuli Inogile mna isula ya 21 kosimulila mbuli ya kipindi kimoja Yesu viyawalawilile wanhu viyazilibuke kwa wafile abaho kolonga kilamuso chake cha kwandika ikitabu.

Mbuli igala ugima

1 Baho kunaichanduso vinhu vose ving'hali havinaumbigwa kukala imoja yakemigwe Mbuli. Ayo kakala na Mulungu na ayo kakala Mulungu.
2 Toka kunaichanduso Mbuli kakala hamoja na Mulungu.
3 Kubitila heyo, Mulungu kaumba vinhu vose. Kuduhu kinhu chochose kiumbigwe bila heyo.
4 Mgati mmwake mumo ukalile mwanduso wa ugima, na ugima awo ukala mulenge kwa wanhu.
5 Mulenge awo wokwaka mdiziza, najo ziza hadiudaha kuuzima bule.
6 Kulawilila munhu imoja yatumigwe na Mulungu, twaga jake Yohana.
7 Ayo keza kuwalongela wanhu mbuli ya umulenge muladi wanhu wose wahulike na watogole.
8 Heyo mwenyego hakalile awo umulenge bule, lakini keza kuwalongela wanhu mbuli ya umulenge.
9 Uno ukala mulenge kweli, mulenge wizile mwiisi kuwamwemwesela wanhu wose.
10 Mbuli kakala mwiisi, na kubitila heyo Mulungu kaumba isi yose, lakini wanhu wa mwiisi hawamjuwile bule.
11 Keza mwiisi yake mwenyego, lakini wanhu zake mwenyego hawambokele bule.
12 Lakini waja wambokele na kumtogola, Mulungu kawatogolela kuwa wanage.
13 Si wana wa Mulungu bule kwa kuleligwa, hebu viwolonda wanhu hebu kwa udahi wa mbigalo yoyose, lakini Mulungu mwenyego heyo Tatao.
14 Na heyo yakemigwe Mbuli kawa munhu, kakala hamoja na tweye, na

tweye tuwona ukulu wake, ukulu uyagweleligwe na Mulungu Tatake, nayo kamema ng'hekewa na ukweli.
15 Yohana kalava usindila uno yolonga,
“Ino ayo iniwalongeleni kokwiza kukisogo
changu yeli mkulu kubanza niye, kwavija
kakala kuko toka umwaka niye sinavumbuka.”
16 Kwa ng'hekewa imemile iyalinayo, tweye wose tumweda ng'hani.
17 Mulungu kalava Malagizo kubitila
Musa, lakini Yesu Kilisito katugalila
ng'hekewa na ukweli.
18 Kuduhu munhu yamonile Mulungu,
lakini Imwana yaiyeka yaigalile na Mulungu na kuilumba na Tata, ayo yatutendile tumjuwe Mulungu.

Usenga wa Yohana Mbatizaji
Mat 3:1-12; Mlk 1:1-8; Luk 3:1-18

19 Wakulu wa Wayahudi kudibuga da
Yelusalemu wawatuma walava nhosa na
Walawi wachole kwa Yohana wakamuuze,
“Gweye kwa nani?”
20 Yohana halemile bule kuwedika,
lakini kalonga fulu ipile, “Niye sili Kilisito
Mkombola.”
21 Wamuuza, “Gweye kwa nani? Kwa
Eliya?”
Yohana kawedika, “Ka, sili Eliya bule.”
Wamuuza, “Gweye kwa mtula ndagu wa
Mulungu?”
Kawedika, “Ka, sili niye.”
22 Wamulongela, “Tulongele, gweye kwa
nani? Tolonda tukawedike waja watutumile. Vino gweye mwenyego koikemaze?”
23 Yohana kawedika kwa kulonga gaja
gayalongile mtula ndagu wa Mulungu
Isaya,
“Niye na ‘imoja yokema kuluwala.
Tendeni goya nzila ya Mndewa, goloseni
nzila yonda yabite!’ ”
24 Wasenga waja watumigwe na kibumbila cha Mafalisayo
25 wamuuza Yohana, “Kumbe gweye
huli Kilisito, hebu huli Eliya, hebu huli
mtula ndagu wa Mulungu, habali kobatiza
wanhu?”
26 Yohana kawedika, “Niye nowabatiza
mweye kwa mazi, lakini kabaho imoja
kema hagati yenu, mweye hamumjuwile
bule.
27 Kokwiza kukisogo changu, lakini niye
sifaya hata kudohola nzabi za vilatu vake.”
28 Mbuli zose zino zilongigwa ako Betania mwambu wa kudilawila zuwa wa
lwanda lwa Yolidani, kuyakalile Yohana
yobatiza wanhu.

Yesu ayo Mwanang'hondolo wa Mulungu

29 Imitondo yake Yohana kamona
Yesu komwizila, kalonga, “Loleni,
Mwanang'hondolo wa Mulungu yosegeza
nzambi za wanhu wa mwiisi!
30 Ino ayo inilongile mbuli zake, ‘Kokwiza munhu kukisogo changu yeli munhu
mkulu kubanza nene, kwavija kakala
kuko toka umwaka niye sinavumbuka.’
31 Niye mwenyego simjuwile viyali,
lakini niza kuwabatiza kwa mazi muladi
kutenda yajuwigwe na wanhu wa Izilaeli.”
32 Yohana kalava usindila kwa kulonga,
“Nimona Loho Yang'alile kohumuluka kuulanga kamba huwa na kwima uchanha
yake.
33 Niye nikala sijuwile kamba ayo heyo,
lakini Mulungu, yanhumile kuwabatiza
kwa mazi kanongela, ‘Munhu yonda
umone Loho Yang'alile komuhumulukila
kulawa kuulanga na kwima uchanha kwa
munhu ayo, heyo ayo yonda yawabatize
kwa Loho Yang'alile.’ ”
34 Abaho Yohana kalonga, “Nichona
kinhu acho, na nowalongeleni ukweli,
heyo ayo Mwana wa Mulungu.”

Wanahina wa ichanduso wa Yesu

35 Imitondo yake, Yohana kakala kabili
hanhu aho na wanahina zake wabili.
36 Viyamone Yesu kobita, kalonga,
“Loleni, ino ayo Mwanang'hondolo wa
Mulungu!”
37 Wanahina awo wabili viwamuhulike
Yohana kolonga avo, wamkweleleza Yesu.
38 Yesu kahinduka, kawona womkweleleza, kawauza, “Mozahila choni?”
Wamwidika, “Labi, kokala kwahi?” Labi
fambulo jake, “Mfundiza.”
39 Kawalongela, “Izoni mulole.” Avo wachola hamoja nayo na kuhona hayakalile
yokala. Ikala saa kumi ya imisi, na
wasinda nayo.

40 Andeleya, ndugu yake Simoni Petulo,
kakala imoja wa awo iwabili wamuhulike
Yohana na kumkweleleza Yesu.
41 Bahaja Andeleya viyamone Simoni
ndugu yake, kamulongela, “Tumona
Masihi.” Masihi fambulo jake “Kilisito
Mkombola.”
42 Abaho Andeleya kamgala Simoni kwa
Yesu.

Yesu kamulola, kamulongela, “Twaga
jako Simoni mwanage Yohana, lakini
kokemigwa Kefa.” Kefa kwa Kigiliki
Petulo, na Petulo fambulo jake dibwe.

Yesu komkema Filipo na Nasanaeli

43 Imitondo yake Yesu kachola isi ya
Galilaya, kamvika Filipo, kamulongela,
“Ng'holeleze!”
44 Filipo kakala mwenekae wa Betisaida
kudibuga diwakalile Andeleya na Petulo.
45 Filipo kamvika Nasanaeli, kamulon-
gela, “Tumona munhu ayo yandikigwe na
Musa mna ikitabu cha Malagizo, na wat-
ula ndagu wa Mulungu wengi wandika
mbuli zake. Heyo Yesu mwanage Yusufu,
mwenekae wa Nazaleti.”
46 Nasanaeli kamuuza, “Vino mbuli
yoyose inogile yodaha kulawa kudibuga
da Nazaleti?”

Filipo kamwidika, “Izo ulole.”

47 Yesu viyamone Nasanaeli komwizila,
kasimulila, “Ino Mwiizilaeli kweli, mgati
yake mduhu uvizi!”

48 Nasanaeli kamuuza, “Vino gweye kun-
juwaze?”

Yesu kamwidika, “Filipo yang'hali
hanakukema viukalile hasi hana umbiki
wa mtini, niye nikona.”

49 Nasanaeli kedika, “Mfundiza, gweye
kwa Mwana wa Mulungu! Gweye kwa
Mndewa wa Izilaeli!”

50 Yesu kamulongela Nasanaeli, “Vino
kotogola kwavija nikulongela nikona
viukalile hana umbiki wa mtini? Kokwiza
kuvona vinhu vingi ng'hani kubanza
vino!”
51 Yesu kawalongela, “Nowalongeleni
ukweli, mouwona ulanga ugubuka na
wasenga wa kuulanga wokwela na kuhu-
muluka uchanha ya Mwana wa Munhu.”

2

Zengele kudibuga da Kana

1 Siku da kadatu kukala na zengele
kudibuga da Kana mwiisi ya Galilaya. Ma-
make Yesu kakala aho,
2 Yesu na wanahina zake vivija wag-
onekigwa kudizengele.
3 Divai viimalile, mamake kamulongela
Yesu, “Divai imala.”
4 Yesu kamwidika, “Mama, habali unon-
gela vivo. Saa yangu hainavika.”
5 Abaho mamake Yesu kawalongela waja
wasang'hanaji, “Chochose chonda yawa-
longele sang'haneni.”
6 Kukala na nongo sita za mabwe, kila
nongo yomema madumu matano, zikigwa
aho kamba viikalile mila ya Wayahudi ya
kunawa.
7 Yesu kawalongela awo iwasang'hanaji,
“Memezeni mazi nongo zose.” Nao waz-
imemeza mbaka uchanha.
8 Abaho Yesu kawalongela, “Deheni ki-
dogo mumgalile mkulu wa dizengele.”
Nao wamgalila.
9 Mkulu wa dizengele viyagalanzile gaja
gamazi, gagaluka divai. Hajuwile kuilaw-
ile, lakini waja iwasang'hanaji wadehile
gamazi wajuwa. Avo mkulu wa dizengele
kamkema ayo yosola mwehe,
10 kamulongela, “Kila munhu kagolaga
divai inogile hana ichanduso. Wanhu wag-
onekigwe wahang'wa ng'hani, kolava di-
vai igwaduke wang'we, lakini gweye kuika
divai inogile mbaka sambi!”
11 Yesu kasang'hana unzonza uno wa
ichanduso ako Kana mwiisi ya Galilaya.
Kuko kalagusa ukulu wake, na wanahina
zake wamtogola.
12 Vigabitile gago, Yesu hamoja na ma-
make, ndugu zake, na wanahina zake wa-
chola kudibuga da Kapelinaumu wakala
aho siku ndodo.

Yesu kokwingila Mng'anda ya Mulungu

Mat 12:12-13; Mlk 11:15-17; Luk 19:45-46

13 Siku da Pasaka ya Wayahudi dikala
behi, avo Yesu kachola Yelusalemu.
14 Kawavika wanhu Mng'anda ya Mu-
lungu wochuuza ng'ombe, ng'hondolo,
njiwa, na wayagwe wakala mmeza
wovunja sente. 15 Yesu kabota balati

da luzabi, kawawinga wose ng'hondolo, ng'ombe, na vivija kazibidula meza za wanhu wakalile wovunja sente na kuzipwililisa sente zao.
16 Abaho kawalongela wose wakalile wochuuza njiwa, “Wasegezeni hano! Lekeni kuitenda ng'anda ya Tatangu kamba gulilo!”
17 Wanahina zake wakumbuka kamba Maandiko Gang'alile golonga, “Unogelwa wangu wa ng'anda yako yakutambikila, wosoma mgati mmwangu kamba moto.”
18 Wakulu wa Wayahudi wamuuza Yesu, “Vino unzonza gani wonda utende kutulagusila gweye kuna udahi wa kutenda gano gose?”
19 Yesu kawedika, “Tuleni Ng'anda ino ya Mulungu, na niye noizenga kabili kwa siku ndatu.”
20 Wayahudi wamuuza, “Ng'anda ino ya Mulungu izengigwa kwa miyaka malongo mane na sita. Vino, gweye koizenga kwa siku ndatu?”
21 Lakini Ng'anda ya Mulungu iyakalile yolonga Yesu ikala lukuli lwake.
22 Viyazilibuke kulawa kwa wafile, wanahina zake wakumbuka kamba Yesu kawalongela mbuli ayo, wanahina zake wagatogola Maandiko Gang'alile na gaja gayalongile Yesu.

Yesu kojuwa magesa ga wanhu

23 Yesu viyakalile kudibuga da Yelusalemu kuna inyimwili nyimwili ya Pasaka, wanhu wengi wamtogola viwonile mbuli nyingi za unzonza ziyatendile.
24 Lakini Yesu kakala hawatamanila bule, kwavija kawajuwa wanhu wose.
25 Hailondeke munhu yoyose yamulongele mbuli yao, kwavija mwenyego kagajuwa gakalile mmizoyo yao.

3

Yesu na Nikodemo

1 Kukala na mulangulizi imoja wa Wayahudi twaga jake Nikodemo, kakala imoja mna ikibumbila cha Mafalisayo.
2 Siku dimoja ikilo kamcholela Yesu na kumulongela, “Labi, tojuwa gweye kwa mfundiza kutumigwa na Mulungu. Kwavija kuduhu munhu yodaha kutenda unzonza kamba viutenda gweye kamba Mulungu hali hamoja nayo.”
3 Yesu kamwidika, “Nokulongela ukweli, kuduhu munhu yodaha kuwona Undewa wa Mulungu bila kuleligwa mwanza wa kabili.”
4 Nikodemo kamuuza, “Vino munhu mkulu kodahaze kuleligwa mwanza wa kabili? Havidahika bule munhu mkulu kwingila mna iinda ya mamake na kuleligwa mwanza wa kabili!”
5 Yesu kamwidika, “Nokulongela ukweli, kuduhu munhu yodaha kwingila Muundewa wa Mulungu bila kuleligwa kwa mazi na kwa Loho Yang'alile.
6 Munhu koleligwa kwa lukuli na tatake na mamake, lakini koleligwa kiloho na Loho Yang'alile.
7 Sekeukanganye kwavija nokulongela molondeka mweye mose muleligwe mwanza wa kabili.
8 Beho dobuma kokose kudilonda, kodihulika, lakini hudijuwa dolawa kwahi hebu dochola kwahi. Vivo viili kwa munhu yoyose yaleligwe na Loho Yang'alile.”
9 Nikodemo kauza, “Avo gano godahikaze?”
10 Yesu kamwidika, “Gweye kwa mfundiza mkulu wa Waizilaeli, huijuwile vilihi mbuli ino?
11 Nokulongela ukweli, tolonga kija tukijuwile tosimulila acho tuchonile, lakini haduhu munhu yoyose kumwenu yotogola usenga wetu.
12 Hamnhogola viniwalongeleni mbuli za mumuno mwiisi, vino monhogolaze nahawalongela mbuli za ako kuulanga?
13 Kuduhu munhu yoyose yacholile kuulanga ila Mwana wa Munhu, yezile kulawa kuko.”
14 Kamba Musa viyamwinule mumbiki nyoka wa shaba kuja kuluwala, vivo vonda yenuligwe Mwana wa Munhu,
15 avo munhu yoyose yonda yamtogole yawe na ugima wa mazuwa gose.
16 Avo, Mulungu kawanogela wanhu wa mwiisi mbaka kamulava Mwanage yeli yaiyeka, muladi munhu yoyose yonda

yamtogole sekeyapotele lakini yawe na ugima wa mazuwa gose.
17 Mulungu hamtumile mwanage yeze mwiisi yawataguse wanhu, lakini kamtuma yeze kuwakombola.
18 “Wanhu wose wonda wamtogole Mwana honda watagusigwe bule, lakini wose womulema watagusigwa mwaka, kwavija hawamtogole Mwana yaiyeka yanogeligwe na Mulungu.
19 Vino vivo nhaguso vonda iwe, mulenge wiza mwiisi, lakini wanhu wanogelwa na ziza kubanza mulenge, kwavija gago goyosang'hana ganyolodoka.
20 Wanhu wose wotenda gehile hawaulonda mulenge na haweza kumulenge, kwavija hawalonda gehile gao gowotenda goneke.
21 Lakini wanhu wotenda ganogile wokwiza kumulenge muladi woneke wosang'hana goyolonda Mulungu.”

Yesu na Yohana Mbatizaji

22 Vigabitile gago, Yesu na wanahina zake wachola kuna iisi ya Yudea, kuko kakala nao siku ndodo na kabatiza wanhu.
23 Nayo Yohana kakala kobatiza ako Ainoni, siyo kutali ng'hani kulawa Salimu, kwavija hanhu aho kukala na mazi mengi. Wanhu wakala womcholela, nayo kawabatiza.
24 Gano gose gatendeka Yohana yang'hali hanagodekigwa mkifungo.
25 Wanahina wayagwe wa Yohana wasonga kuibamilila na Muyahudi mbuli ya jadi ya kunawa ili wamtambikile Mulungu.
26 Avo wamcholela Yohana na kumulongela, “Mfundiza, vino komkumbuka munhu ija yuukalile nayo mwambu wa kudilawila zuwa wa lwanda lwa Yolidani, ija yuulongile mbuli zake? Hambe sambi kobatiza na kila munhu komcholela!”
27 Yohana kawedika, “Kuduhu munhu yodaha kuwa na kinhu chochose kamba Mulungu hamgwelele.
28 Mweye wenyego awo wasindila zangu kamba nonga, ‘Niye sili Kilisito Mkombola, lakini nhumigwa nimulongolele.’
29 Mtwanzi yosoligwa ni wa mbigalo yosola. Lakini mbwiga wa mbigalo yosola, yemile na kutegeleza, kodeng'helela yahahulika sauti ya mbigalo yosola. Vivo ili kumwangu, deng'ho jangu divika.
30 Heyo kolondeka yawe mkulu na niye niwe mdodo.”

Heyo yezile kulawa kuulanga

31 Heyo yolawa uchanha ni mkulu kubanza wose. Heyo yolawa mwiisi ni wa mwiisi na kolonga mbuli za mwiisi, lakini heyo yolawa kuulanga ni mkulu wa gose.
32 Heyo kolonga mbuli ziyone na zija ziyahulike, lakini kuduhu munhu yotogola mbuli zake.
33 Lakini munhu yoyose yozitogola mbuli zake kosindila kamba Mulungu kolonga ukweli.
34 Heyo yatumigwe na Mulungu kolonga mbuli za Mulungu, kwavija Mulungu kamgwaa ng'hani Loho wake Yang'alile.
35 Tata kamnogela Mwanage na keka kila kinhu mmakono gake.
36 Munhu yoyose yomtogola Mwana kana ugima wa mazuwa gose, na munhu yoyose yomulema Mwana kaduhu ugima, lakini kosigala mwiinhaguso ya Mulungu.

4

Yesu kolonga na mtwanzi wa Kisamalia

1 Mafalisayo wahulika kamba Yesu kakala kopata na kobatiza wanahina wengi kubanza Yohana,
2 lakini ukweli Yesu hambatize munhu yoyose ila wanahina zake wao wabatize.
3 Yesu viyahulike avo, kasegela mwiisi ya Yudea na kubwela mwiisi ya Galilaya.
4 Mmwanza wake kalondeka yabitile Samalia.
5 Kavika mwiisi ya Samalia kudibuga da Sikali, behi na mgunda wa Yakobo uyamgwelele mwanage yakemigwe Yusufu.
6 Hanhu aho kukala na sima da Yakobo. Yesu viyadonhile na mwanza mtali, kakala aho kudisima. Ikala imisi.
7 Mtwanzi wa kisamalia keza kudeha mazi. Yesu kamulongela, “Nigwelele mazi ning'we.”
8 Kipindi acho wanahina zake wakala wacholile kudibuga kugula chakuja.
9 Mtwanzi ayo kamwidika, “Gweye kwa Muyahudi na niye na Msamalia. Kodahaze kumhula mazi ga kung'wa?”

Kwavija Wayahudi hawajaga hamoja na Wasamalia.
10 Yesu kamwidika, “Maza ujuwile choolava Mulungu, na maza ujuwile nani yokupula mazi ga kung'wa, wahampulile, nayo yahakugwelele mazi gogala ugima.”
11 Mtwanzi ayo kamulongela, “Go mkulu, gweye kuduhu doo, na sima dino dingila ng'hani. Wahagapatile kwahi mazi gago gogala ugima?
12 Vino gweye kwa mkulu kubanza tata yetu Yakobo yatugwelele sima dino? Heyo mwenyego hamoja na wanage na fugo yake yose wang'wa mazi ga mdisima dino!”
13 Yesu kamwidika, “Wanhu wose wong'wa mazi gano wokona ng'hilu kabili,
14 lakini munhu yoyose yong'wa mazi gonda nimgwelele, honda yaone ng'hilu kabili. Mazi gonda nimgwelele niye gokuwa nzasa ya mazi gogala ugima wa mazuwa gose mgati mmwake.”
15 Mtwanzi ayo kalonga, “Go mkulu, nigwee mazi gago muladi sekeniwe na ng'hilu kabili, na ndeke kwiza hano kudeha mazi.”
16 Yesu kamulongela, “Genda kamkeme mkasano wako, na wize nayo.”
17 Mtwanzi ayo kamwidika, “Naduhu mkasano.”
Yesu kamulongela, “Kulonga goya kuduhu mkasano.
18 Kusoligwa na wakasano watano, na mbigalo yuukala nayo sambi siyo mkasano wako. Kunongela goya.”
19 Mtwanzi ayo kalonga, “Go mkulu, vinikona gweye kwa mtula ndagu.
20 Wahenga zetu wamtambikila Mulungu kuna ulugongo luno, lakini mweye Wayahudi molonga Yelusalemu aho hanhu holondeka tumtambikile Mulungu.”
21 Yesu kamulongela, “Mama, togola gano gonikulongela, kipindi chokwiza baho wanhu honda wamtambikile Tata kuna ulugongo luno hebu ako Yelusalemu.
22 Mweye Wasamalia hamumjuwile goya ayo imumtambikila, lakini tweye Wayahudi tumjuwa itumtambikila, kwavija ukombozi wolawa kwa Wayahudi.
23 Lakini kipindi chokwiza na sambi chabahano, aho awo wotambikaga kweli, womtambikila Tata kwa loho na kweli, kwavija Tata kolonda wanhu womtambikila kamba vivo.
24 Mulungu ni Loho, avo wanhu womtambikila wolondeka wamtambikile kwa loho na kweli.”
25 Mtwanzi ayo kamulongela Yesu, “Nojuwa Mkombola kokwiza, yokemigwa Kilisito, yaheza kotulongela mbuli zose.”
26 Yesu kamwidika, “Iyo nene, inilonga na gweye.”
27 Kipindi acho wanahina zake Yesu wabwela, wakanganya ng'hani viwamvikile Yesu kolonga na mtwanzi ayo. Lakini kuduhu imoja wao yamuuzile mtwanzi ayo, “Kolonda choni?” hebu yamuuze Yesu, “Habali kolonga na mtwanzi ino?”
28 Abaho mtwanzi ayo kaleka nongo yake ya mazi, kabweleganya kudibuga na kuwalongela wanhu,
29 “Izoni mumulole munhu yanongele gaja gose ganhendile. Vino hadaha kuwa Kilisito Mkombola?”
30 Avo wanhu wasegela kudibuga na kumgendela Yesu.
31 Mna ikipindi kikija wanahina zake wamnanahiza Yesu, “Mfundiza, chonde, diya tanhu!”
32 Lakini Yesu kawedika, “Ninao lujo mweye hamulujuwile.”
33 Avo wanahina wasonga kuiuza, “Vino hana munhu kamgalila chakuja?”
34 Yesu kawalongela, “Ujaji wangu, ni kutenda goyolonda ija yanhumile na kuimambukiza sang'hano iyanigwelele.
35 Mweye mulongaga vino, ‘Ing'hali miezi mine tosonga kusenga.’ Lakini nowalongeleni, inuleni meso genu mulole mmigunda! Vihandigwe vikangala volondeka visengigwe!
36 Msengaji kolipigwa, na kwika hamoja indiya kwa ugima wa mazuwa gose. Avo muhandaji na msengaji wose wadeng'helele hamoja.
37 Ulonzi uno wa kweli, ‘Imoja kohanda iyagwe kosenga.’
38 Niwatuma mkasenge mumgunda kinhu kija hamkisang'hanile, wanhu wayagwe awo wasang'hane, na mweye momweda kwa sang'hano yao.”

39 Wasamalia wengi wa buga dija
wamtogola Yesu kwa gaja gayalongile mt-
wanzi ayo, “Kanongela gose ganhendile.”
40 Avo Wasamalia viwamcholele Yesu,
wampula yakale nao. Yesu kakala nao siku
mbili.
41 Wanhu wengi watogola mbuli ya
usenga wa Yesu.
42 Wamulongela mtwanzi ayo, “Sambi
totogola, siyo mbuli ya gaja gaulongile
gaiyeka, lakini tweye wenyego tumuhu-
lika, na tojuwa heyo ayo Mkombola wa
wanhu wa mwiisi yose.”

Yesu komuhonya mwana wa mkulu imoja

43 Vizibitile siku mbili, Yesu kachola isi
ya Galilaya.
44 Kwavija Yesu mwenyego kalonga,
“Mtula ndagu hapata nhogolwa mwiisi
yake.”
45 Viyavikile mwiisi ya Galilaya, wanhu
wengi wambokela, kwavija wakala wa-
cholile mna ulujo lwa Pasaka mwiisi ya
Yelusalemu na wachona kila kinhu kiya-
tendile kipindi cha Pasaka.
46 Yesu kachola kabili kudibuga da
Kana mwiisi ya Galilaya, aho hayagaluse
mazi kuwa divai. Aho kukala na mkulu
imoja yakalile na mbwanga wake mtamu
kudibuga da Kapelinaumu.
47 Mkulu ayo viyahulike kamba Yesu
keza kulawa mwiisi ya Yudea kwiza mwi-
isi ya Galilaya, kamcholela Yesu, kam-
pula yachole kudibuga da Kapelinaumu
yakamuhonye mbwanga wake, yakalile
kolonda kufa.
48 Yesu kamulongela, “Kuduhu munhu
yoyose hagati yenu yotogola mbaka yaone
unzonza na vilaguso.”
49 Mkulu ayo kamulongela, “Go mkulu,
tuchole wose mwanangu yang'hali
hanakufa.”
50 Yesu kamulongela, “Genda, mwanago
kohona!”
Munhu ayo katogola mbuli za Yesu, ka-
chola.
51 Mnzila ya kuchola ukayake kawat-
ing'hana wasang'hanaji zake wamulon-
gela, “Mbwanga wako kahona!”
52 Kawauza mna ikipindi gani mwanage
viyahonile, wamwidika, “Ikala jana saa
saba imisi vivo homa viimulekile.”
53 Bahaja tata ayo kakumbuka ikala
kipindi acho Yesu viyamulongele,
“Mwanago kohona.” Avo heyo na wanhu
wa mng'anda yake wamtogola Yesu.
54 Uno ukala unzonza wakabili yaut-
endile Yesu viyalawile isi ya Yudea kwiza
isi ya Galilaya.

5

Yesu komuhonya mtamu hana dikolombo

1 Vigabitile gano, Yesu kachola kudibuga
da Yelusalemu kuna inyimwili nyimwili ya
Wayahudi.
2 Ako Yelusalemu behi na mulango
ukemigwe Mulango wa Ng'hondolo kukala
na kolombo dikemigwe kwa Kiebulania
Betisaza. Mumgwazo wa kolombo dijo
kukala na vihelengo vitano.
3 Lunhu mkulu lwa wanhu wolumwa
lukala lutambalala mvihelengo vivo,
wanhu wasuwameso, mbetembete na
wanhu waholole. Wakala wobetela mazi
gatibuligwe,
4 kwavija kuna kipindi msenga wa ku-
ulanga kezaga na kugatibula gaja gamazi
geli kudikolombo, na mtamu yoyose yaha-
longola kwingila mazi gahamala kutibu-
ligwa, kohona utamu wowose uyali nao.
5 Aho kukala na munhu imoja mtamu
kwa miyaka malongo madatu na nane.
6 Yesu viyamone katambalala aho, ka-
juwa kamba munhu ayo kana utamu wa
siku nyingi, avo Yesu kamuuza, “Kolonda
kuhona?”
7 Mtamu ayo kamwidika, “Go mkulu.
Kuduhu munhu wa kuningiza kudikolombo
mazi gahatibuligwa. Kila vinigeza
kwingila, munhu iyagwe konilongolela.”
8 Abaho Yesu kamulongela, “Winuke,
papa mkeka wako, utembele.”
9 Bahaja munhu ayo kahona, kapapa
mkeka wake, kasonga kutembela.
Mbuli ino ilawilila mwiisiku ya Kubwi-
hila,
10 avo wakulu wa Wayahudi wamulon-
gela munhu ija yahonyigwe, “Lelo ni siku
ya Kubwihila, Malagizo getu gogomesa
gweye sekeupape mkeka wako.”

11 Munhu ayo yahonyigwe kawedika,
“Munhu heyo yanihonyile kanilongela ni-
pape mkeka wangu nigende.”
12 Wamuuza, “Munhu gani heyo yaku-
longele utende vivo?”
13 Lakini munhu ayo yahonyigwe kakala
hamjuwile Yesu viyali, kwavija hanhu aho
kukala na lunhu, na Yesu kakala yasegele.
14 Abaho, Yesu kamvika munhu ayo
yamuhonyile Mwiig'anda ya Mulungu.
Kamulongela, “Tegeleza, gweye sambi
kuhona. Sekeutende nzambi kabili, mu-
ladi sekegakupate gehile kubanza gano.”
15 Abaho munhu ayo kasegela, kachola
kwa iwakulu wa Wayahudi, kawalongela,
“Yesu ayo yanihonyile.”
16 Abaho Wayahudi wasonga kumwihila
Yesu kwavija kamuhonya munhu siku ya
Kubwihila.
17 Yesu kawedika, “Tatangu kosang'hana
siku zose, na niye vivija nosang'hana.”
18 Ulonzi uno uwatenda wakulu wa
Wayahudi wazahile nzila kwa nguvu zose
wadahe kumkoma Yesu. Watenda avo siyo
kwavija kabena lagizo da siku ya Kubwi-
hila diiyeka, lakini vivija kamkema Mu-
lungu Tatake, avo kaitenda kamba kaigala
na Mulungu.

Udahi wa Mwana wa Mulungu

19 Yesu kawedika, “Nowalongeleni
ukweli, Mwana hatenda mbuli yoyose
heyo mwenyego, kotenda gaja goyomona
Tatake kotenda. Gaja goyotenda Tata,
Mwana nayo kotenda.
20 Avo Tata komnogela Mwanage
na komulagusila gaja gose goyotenda
mwenyego. Komulagusila mbuli ng'hulu
ng'hani kubanza zino, na mweye mose
mokanganya.
21 Kamba vija Tata viyowazilibula
wanhu wafile na kuwagwaa ugima, vivo ili
kwa Mwana nayo kowagwaa ugima waja
wose yawalondile.
22 Tata hamtagusa munhu yoyose.
Kamgwelela Mwanage udahi wose wa
kutagusa,
23 avo wanhu wose wamtegeleze
Mwana, kamba vija viwomtegeleza Tata.
Munhu yoyose yolema kumtegeleza
Mwana kolema kumtegeleza Tata yamtu-
mile.”
24 “Nowalongeleni ukweli, wanhu
wose wozihulika mbuli zangu na kum-
togola heyo yanhumile wanao ugima wa
mazuwa gose. Awo honda watagusigwe
bule, kwavija wamala kubita mkufa kwiza
muugima.
25 Nowalongeleni ukweli, kipindi chok-
wiza tena kipindi kimala kwiza, baho waja
wafile woihulika sauti ya Mwana wa Mu-
lungu, na waja woihulika wokuwa wag-
ima.
26 Kamba Tata mwenyego viyali chan-
duso cha ugima, vivo ili kwa Mwanage,
kamtenda yawe chanduso cha ugima.
27 Kamgwelela Mwana udahi wa kuta-
gusa, kwavija heyo ayo Mwana wa Munhu.
28 Sekemuikanganye mbuli ino, kipindi
chokwiza baho waja wose wafile woihu-
lika sauti yake
29 na wolawa mna gamapanga gao. Waja
wose watendile ganogile wozilibuka na
kupata ugima, na waja watendile gehile
wozilibuka ili watagusigwe.”

Ukweli mbuli ya Yesu

30 “Niye mwenyego sitenda mbuli
yoyose kwa udahi wangu, lakini notagusa
kamba Mulungu viyonongela, avo nota-
gusa goya, kwavija sitenda kija kinonda,
lakini kija kiyolonda heyo yanhumile.”
31 “Nahalonga mbuli zangu mwenyego,
ulonzi wangu wokuwa wa uvizi.
32 Lakini kabaho imoja yosindila mbuli
ya niye, naniye nojuwa gaja goyolonga ga
ukweli.
33 Mweye mutuma wasenga kwa
Yohana, na mbuli ziyalongile mbuli yangu
ni za ukweli.
34 Siulonda usindila wa munhu, lakini
nonga vino ili mukomboligwe.
35 Yohana kakala kamba kiwenge
kikwaka yangaduu, na mweye muu-
deng'helela mulenge wake kwa kipindi
kidodo.
36 Lakini niye mwenyego ninao usindila
mkulu kubanza wa Yohana, kija kinhenda
acho kiyanigwelele Tatangu nikitende,
gano gose golagusa kamba Tata ayo
yanhumile.

37 Tata mwenyego yanhumile, vivija kosindila mbuli ya niye. Mweye hamunaihulika sauti yake hebu kuchona kihanga chake,
38 na mweye muilema mbuli yake kwavija hamumtogole ija iyamtumile.
39 Mogasoma Maandiko Gang'alile kwavija mogesa kulawa mumo moupata ugima wa mazuwa gose. Na kuno Maandiko gago gago gandika mbuli zangu!
40 Lakini hamulonda kwiza kumwangu mupate ugima.
41 “Sizahila nhogolwa kulawa kwa wanhu.
42 Lakini niye niwajuwa. Nojuwa mna imizoyo yenu hamumnogela Mulungu.
43 Niza kwa twaga da Tatangu, lakini hamunibokele, ila munhu iyagwe yaheza kwa twaga jake mwenyego, mombokela.
44 Munogelwa kubokela nhogolwa kulawa mweye kwa mweye, lakini hamulonda kupata nhogolwa kulawa kwa heyo yeli Mulungu yaiyeka, vino modahaze kunhogola niye?
45 Sekemugese nowalongeleza kwa Tatangu, lakini Musa, yumumtamanila ayo yonda yawalongeleze.
46 Kamba kweli mumtogola Musa, mwahanhogole na niye, kwavija Musa kandika mbuli zangu.
47 Kamba hamgatogole gaja gayandike Musa, modahaze kutogola gano gonilonga?”

6

Yesu kowagwaa lujo lunhu mkulu
Mat 14:13-21; Mlk 6:30-44; Luk 9:10-17

1 Abaho, Yesu kaloka mwambu wa lamba da Galilaya, vivija dokemigwa Lamba da Tibelia.
2 Lunhu mkulu lumkweleleza, kwavija luwona unzonza wake wa kuhonya watamu.
3 Yesu kakwela mbaka uchanha kukigongo kakala hasi na wanahina zake.
4 Kipindi cha nyimwili nyimwili ya Wayahudi ikemigwe Pasaka kikala behi.
5 Yesu viyalolile kaluwona lunhu mkulu lomwizila, avo kamuuza Filipo, “Tukagule kwahi vinhu vingi vakuja muladi wanhu wano wose waje?”
6 Yesu kalonga vino kumgeza Filipo kwavija kakala yajuwile kinhu gani chonda yatende.
7 Filipo kamwidika, “Sente magana mabili hazidaha kugula magate kwa wanhu wose wano!”
8 Imoja wa wanahina zake Yesu yakemigwe Andeleya, ndugu yake Simoni Petulo, kalonga,
9 “Kabahano mbwanga kana magate matano ga ngano na somba wabili, lakini sikinhu chochose kwa lunhu lulihano.”
10 Yesu kawalongela wanahina zake, “Walongeleni wanhu wakale hasi.” Kwavija hanhu aho hakala na mijani, wanhu wose wakala hasi. Kukala na wambigalo kamba elufu tano.
11 Yesu kasola gaja gamagate, kamgwaa nhogolwa Mulungu, kawagolela wanhu wose wakalile aho. Katenda vivo kwa waja iwasomba, kila munhu kapata viyalondile.
12 Viwamambukize kuja, Yesu kawalongela wanahina zake, “Dondoleni vihande visigale. Sekemuleke hata kimoja.”
13 Avo wanahina wadondola na kumemeza vigelo longo na vibili kulawa kuna gamagate matano gawadile wanhu.
14 Viwauwonile unzonza uno yautendile Yesu, wanhu walonga, “Kweli ino ayo mtula ndagu wa Mulungu yalondeke kwiza mwiisi!”
15 Yesu kajuwa kamba walonda kumgoga kwa nguvu na kumtenda mndewa wao, avo kabweleganya kuvigongo yaiyeka.

Yesu kotembela uchanha mgamazi
Mat 14:22-23; Mlk 6:45-52

16 Viivikile ichungulo, wanahina wa Yesu wahumuluka kudilamba,
17 wakwela mwiingalawa, na kubwela umwambu wa lamba mwambu wa Kapelinaumu. Ikilo ivika lakini Yesu kakala yang'hali hanachola kumwao.
18 Beho kulu dibuma na kugatibula ga mazi.
19 Wanahina zake viwacholile utali wa kilometa tano mbaka sita, wamona Yesu kotembela uchanha mgamazi, kokwiza mwambu wao kuili ngalawa, wadumba ng'hani.

20 Yesu kawalongela, “Sekemudumbe.
Iyo niye!”
21 Wanahina zake walonda kumsola
Yesu mwiingalawa, bahaja wavika mwiisi
kuwakalile wochola.

Wanhu womzahila Yesu

22 Imitondo iyagwe lunhu mkulu lukala
lukalile mwambu uyagwe wa lamba wona
aho hakala na ngalawa imoja iiyeka. Wao
wajuwa kamba Yesu hacholile hamoja na
wanahina zake, lakini wasegela waiyeka.
23 Ngalawa ziyagwe zilawile Tibelia
zivika mbaka behi na hanhu hawadile ma-
gate Mndewa viyamambukize kumgwaa
nhogolwa Mulungu.
24 Wanhu viwajuwile Yesu kahaduhu
hanhu aho, hebu wanahina zake, wak-
wela mzingalawa na kuchola Kapelin-
aumu, kumzahila.

Yesu ayo lujo lwa ugima

25 Wanhu viwamvikile Yesu umwambu
uyagwe wa lamba, wamuuza, “Mfundiza,
vino hano kwiza lini?”
26 Yesu kawedika, “Nowalongeleni uk-
weli, monizahila niye kwavija muja mag-
ate mwiguta, siyo kwavija mona unzonza
wangu.
27 Sekemulusang'hanile lujo lunangika,
lakini mulusang'hanile lujo lugala ugima
wa mazuwa gose. Uno awo lujo londa
yawagwee Mwana wa Munhu, kwavija
Mulungu Tata kamsagula.”
28 Avo wamuuza, “Vino kinhu gani tu-
tende tudahe kugatenda goyolonda Mu-
lungu?”
29 Yesu kawedika, “Kinhu choolonda Mu-
lungu mweye mutende, mumtogole ija
yamtumile.”
30 Wamwidika, “Vino unzonza gani
wonda utende ili tuwone na kukutogola?
Choni chonda utende?
31 Wahenga zetu waja lujo lukemigwa
Mana kuluwala, kamba Maandiko
Gang'alile vigalonga, ‘Kawagwelela lujo
luhumuluke kuulanga.’ ”
32 Yesu kawalongela, “Nowalongeleni
ukweli, siyo Musa yawagwelele lujo lwa
kuulanga, lakini Tatangu ayo yowagwaa
lujo lwa ukweli kulawa kuulanga.
33 Lujo loowagwaa Mulungu ayo heyo
yezile hasi kulawa kuulanga na kowagwaa
ugima wanhu wa mwiisi.”
34 Wamulongela, “Go mkulu, tugwee lujo
lulo siku zose.”
35 Yesu kawalongela, “Niye ayo lujo lu-
gala ugima. Wose wonda weze kumwangu
honda wone nzala, na waja wose won-
hogola honda wone ng'hilu.
36 Niwalongeleni kamba munyona
lakini hamtogola.
37 Wose iwonigwelela Tatangu wokwiza
kumwangu. Na niye simwasa kunze
munhu yoyose yokwiza kumwangu,
38 kwavija sizile hasi kulawa kuulanga
kutenda gaja gonilonda lakini goyolonda
Tata yanhumile.
39 Gano gago goyolonda ija yanhumile
sekenimwagize hata imoja mna iwaja
wose yangwelele, lakini nolondeka ni-
wazilibule wose na kuwagwaa ugima siku
ya kimambukizo.
40 Kwavija kiyolonda Tatangu acho kino,
kila munhu yomulola Mwana na kumto-
gola heyo yawe na ugima wa mazuwa
gose. Na niye nomzilibula munhu ayo mna
isiku ya uhelelo.”
41 Avo, Wayahudi wasonga kum-
nung'unikila Yesu kwavija kalonga, “Niye
ayo lujo luhumuluke kuulanga.”
42 Avo walonga, “Vino ino siyo Yesu
mwanage Yusufu? Tumjuwa tatake na
mamake. Yokuwaze kabili kolonga kahu-
muluka kuulanga?”
43 Yesu kawedika, “Lekeni kuin-
ung'unikila.
44 Kuduhu munhu yodaha kwiza
kumwangu bila kugaligwa na Tata yanhu-
mile, na niye nomzilibula munhu ayo mna
isiku ya uhelelo.
45 Watula ndagu wa Mulungu wandika,
‘Kila munhu kofundizigwa na Mulungu.’
Munhu yoyose yomtegeleza Tata na kui-
funza kumwake kokwiza kumwangu.
46 Kuduhu munhu yoyose yamonile
Tata, heyo yalawile kwa Mulungu ayo
heyo yaiyeka yamonile Tata.
47 Nowalongeleni ukweli, heyo yotogola
kanao ugima wa mazuwa gose.
48 Niye ayo lujo lugala ugima.

49 Wahenga zenu waja lujo Mana kuluwala, lakini wafa.
50 Lakini munhu yoyose yoluja lujo luhumuluke kuulanga honda yafe bule.
51 Niye ayo lujo lugala ugima luhumuluke kuulanga. Munhu yoyose yoja lujo luno, kokuwa mgima siku zose. Lujo londa nimgwee munhu ayo ni lukuli lwangu, awo uniwagwelela wanhu wa mwiisi ili wawe wagima."
52 Mbuli ino iwatenda Wayahudi waibamilile. Waiuza, "Vino munhu ino kodahaze kutugwaa lukuli lwake tuluje?"
53 Yesu kawalongela, "Nowalongeleni ukweli, kamba hamuluja lukuli lwa Mwana wa Munhu na kuing'wa damu yake, honda muwe na ugima mgati mmwenu.
54 Munhu yoluja lukuli lwangu na kuing'wa damu yangu kanao ugima wa mazuwa gose, na niye nomzilibula mna isiku ya uhelelo.
55 Kwavija lukuli lwangu ulo lujo lwa kweli, na damu yangu acho king'waji cha kweli.
56 Wanhu woluja lukuli lwangu na kuing'wa damu yangu wokala mgati mmwangu, na niye nokala mgati mmwao.
57 Tata yeli mgima yanhumile, na kwa mbuli yake niye na vivija mgima. Vivo vonda iwe munhu yoyose yoluja lukuli lwangu kokuwa mgima mbuli ya niye.
58 Uno awo lujo luhumuluke kuulanga, haluigalile na lujo luja luwadile wahenga zenu, abaho wafa. Lakini yoyose yoluja lujo luno kokuwa mgima siku zose."
59 Yesu kalonga mbuli zino viyakalile kofundiza mna ing'anda ya kumpula Mulungu ako Kapelinaumu.

Mbuli zigala ugima wa mazuwa gose

60 Wanhu zake wengi wamkweleleze waihulika mbuli ino na kulonga, "Mafundizo gano madala ng'hani. Nani yodaha kugatogola?"
61 Bila kulongeligwa, Yesu kajuwa kamba wanhu zake wamkweleleze wakala woinung'unikila mbuli ino, avo kawalongela, "Vino mbuli ino yolonda kuwatenda mulemelwe?
62 Vino yokuwaze, mwahamona Mwana wa Munhu kobwela uchanha kuja kuyakalile ichanduso?
63 Loho wa Mulungu ayo yomgwaa munhu ugima, nguvu za munhu hazidaha kinhu chochose. Mbuli ziniwalongeleni ni za Loho wa Mulungu na zogala ugima.
64 Lakini wayagwe wenu hawatogola." Yesu kawajuwa toka mwaka waja hawamtogola na kamjuwa ija yonda yamuhinduke.
65 Abaho kalonga, "Lekaavo niwalongeleni kuduhu munhu yodaha kwiza kumwangu bila Tata kutenda idahike kwa munhu ayo kutenda vivo."
66 Kwa ulonzi uno, wanhu wengi wamkweleleze wabweleganya kukisogo na hawadahile kabili kuchola nayo.
67 Avo Yesu kawauza wanahina zake longo na wabili, "Na mweye vivija molonda kusegela?"
68 Simoni Petulo kamwidika, "Mndewa, tweye tuchole kwa nani? Gweye kunazo mbuli zigala ugima wa mazuwa gose.
69 Sambi tweye totogola na tojuwa kamba gweye ayo Yang'alile ija yalawile kwa Mulungu."
70 Yesu kedika, "Vino siwasagule mweye longo na wabili? Lakini imoja wenu Mwenembago!"
71 Yesu kakala yolonga mbuli ya Yuda, mwanage Simoni Isikaliote. Yuda kakala imoja wa wanahina longo na wabili, ayo yonda yamuhinduke Yesu.

7

Yesu na ndugu zake

1 Vigabitile gano, Yesu kachola mwiisi ya Galilaya, halondile kuchola isi ya Yudea kwavija wakulu wa Wayahudi wakala wolonda kumkoma.
2 Siku ya nyimwili nyimwili ya Wayahudi ya viheha ikala behi,
3 avo ndugu zake Yesu wamulongela, "Segela hanhu hano uchole isi ya Yudea, muladi wanhu zako wokukweleleza wazone mbuli ziutenda.
4 Kuduhu munhu yofisa kija kiyotenda kamba yahalonda wanhu wamjuwe goya. Kwavija gweye kotenda mbuli zino, leka wanhu wose wamwiisi wakujuwe."

5 Yesu hatogoligwe hata na ndugu zake.
6 Yesu kawalongela, “Kipindi changu niye hakinavika. Lakini kipindi chochose kinoga kumwenu.
7 Wanhu wa mwiisi hawawehila mweye, lakini wonihila niye, kwavija siku zose nowalongela gaja goyotenda ganyolodoka.
8 Mweye choleni kuna inyimwili nyimwili. Niye sichola bule, kwavija kipindi changu hakinavika.”
9 Yesu kalonga vino, abaho kagendelela kukala mwiisi ya Galilaya.

Yesu kuna inyimwili nyimwili ya viheha

10 Ndugu zake Yesu viwacholile kuna inyimwili nyimwili, Yesu nayo kachola. Hacholile kunze kunze lakini kachola kinyelegezi.
11 Wakulu wa Wayahudi wakala womzahila Yesu hana inyimwili nyimwili. Walonga, “Munhu ija ka kwahi?”
12 Hakala na minong'ono hana ulunhu mbuli ya Yesu. Wanhu wayagwe walonga, “Kanoga,” lakini wayagwe walonga, “Bule, kokwagiza wanhu.”
13 Lakini kuduhu munhu yokala yolonga mbuli ya Yesu chaka chaka, kwavija wakala wowadumba wakulu wa Wayahudi.
14 Nyimwili nyimwili viikalile hagatigati, Yesu kengila Mng'anda ya Mulungu kasonga kufundiza.
15 Wakulu wa Wayahudi wakanganya ng'hani na kulonga, “Yokuwaze munhu ino kojuwa vinhu vingi na kuno haifunzile kokose?”
16 Yesu kawedika, “Mafundizo gano gonifundiza siyo gangu, lakini golawa kwa Mulungu yanhumile.
17 Munhu yoyose yolonda kutenda goyolonda Mulungu kojuwa gano gonifundiza golawa kwa Mulungu hebu nolonga gaja gonilonda.
18 Munhu ija yolonga mbuli zake kozahila nhogolwa yake mwenyego. Lakini heyo yozahila nhogolwa kumwake ija yamtumile munhu ayo mkweli, mduhu uvizi mumulomo mmwake.
19 Vino Musa hawagwelele Malagizo? Lakini kuduhu hata munhu imoja yogagoga. Vino habali molonda kung'homa?”
20 Lunhu lwa wanhu lumwidika, “Gweye kuna kinyamkela. Nani yolonda kukukoma?”
21 Yesu kawedika, “Nhenda unzonza umoja, mweye mose mukanganya.
22 Musa kawalagiza muwengize kumbi wanenu hamoja siyo Musa lakini wahenga zenu awo wasongile, na mweye momwingiza kumbi mwana mna isiku ya Kubwihila.
23 Kamba mwana kokwingizigwa kumbi mna isiku ya Kubwihila muladi sekemubene Malagizo ga Musa, habali monigevuzikila kwavija nimuhonya munhu mna isiku ya Kubwihila?
24 Lekeni kutagusa kwa meso, lakini mutaguse kwa ukweli.”

Ayuno iyo Kilisito Mkombola?

25 Wanhu wayagwe wa Yelusalemu walonga, “Vino ino siyo munhu ija iwakulu wolonda kumkoma?
26 Loleni! Kolonga kunze kunze na hawamulongela mbuli yoyose! Vino iwakulu wamjuwa ayo Kilisito Mkombola?
27 Lakini Kilisito Mkombola yaheza, kuduhu munhu yonda yajuwe kolawa kwahi, lakini tweye tukujuwa koolawa munhu ino.”
28 Yesu viyakalile kofundiza Mng'anda ya Mulungu, kalonga kwa sauti ng'hulu, “Vino mweye munjuwa goya niye na mukujuwa kuja kundawa? Sizile kwa udahi wangu mwenyego, heyo yanhumile, ni mkweli. Mweye hamumjuwile,
29 lakini niye nimjuwa, kwavija nolawa kumwake, nayo kanhuma.”
30 Abaho walonda kumgoga, lakini kuduhu hata munhu imoja yamgolosele mkono, kwavija saa yake ikala hainavika.
31 Lakini wanhu wengi hana ulunhu wamtogola na kulonga, “Vino Kilisito Mkombola yaheza, kotenda unzonza mkulu kubanza yautendile munhu ino?”

Wakalizi watumigwa kumgoga Yesu

32 Mafalisayo waluhulika lunhu lonyong'onya mbuli ya Yesu, avo wao na iwakulu wa walava nhosa wawatuma wakalizi wamgoge.

33 Yesu kalonga, “Nokala na mweye kipindi kidodo, na abaho nochola kumwake ija yanhumile.
34 Monizahila, lakini honda munyone, kwavija hamudaha kwiza hanhu hanili.”
35 Wakulu wa Wayahudi wailongela, “Vino munhu ino kochola kwahi mbaka seketumone? Vino kochola kunagamabuga ga Wagiliki kuko kookala wanhu zetu na kuwafundiza Wagiliki?
36 Vino kofambula choni viyolonga, tomzahila lakini honda tumone, na hatudaha kuchola kuko konda yawe?”

Vizanda va mazi ga ugima

37 Mna isiku ya uhelelo na siku ng'hulu ya inyimwili nyimwili, Yesu kema kakemelela, “Munhu yoyose yokona ng'hilu yeze kumwangu yang'we.
38 Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga, ‘Munhu yonhogola niye, vizanda va mazi gogala ugima vokilima muumoyo wake.’ ”
39 Yesu kalonga vino mbuli ya Loho Yang'alile, ija wanhu wose womtogola wombokela. Kipindi acho Loho Yang'alile kakala yang'hali hanakwiza, kwavija Yesu kakala hanakwinuligwa muukulu.

Kuigola kwa wanhu

40 Wanhu wayagwe mna ulunhu wamuhulika viyalongile avo na walonga, “Kweli munhu ino mtula ndagu wa Mulungu!”
41 Wanhu wayagwe walonga, “Heyo ayo Kilisito Mkombola!”
Lakini wayagwe walonga, “Kilisito Mkombola hadaha kulawa mwiisi ya Galilaya!
42 Maandiko Gang'alile golonga kamba Kilisito Mkombola kolawa mulukolo lwa Daudi na kovumbukila Beselehemu kudibuga diyakalile Daudi.”
43 Avo lunhu luigola mbuli ya Yesu.
44 Wanhu wayagwe walonda kumgoga Yesu, lakini kuduhu hata munhu imoja yamgolosele mkono.

Kuleka kutogola kwa wakulu wa Wayahudi

45 Wakalizi viwabwelile, wakulu wa walava nhosa na Mafalisayo wawauza, “Habali hamumgalile?”
46 Wakalizi wawedika, “Kuduhu munhu yolonga kamba munhu ayo!”
47 Mafalisayo wawauza, “Vino na mweye vivija muviziligwa?”
48 “Mumjuwa mkulu yoyose hebu Mfalisayo yomtogola?
49 Lunhu luno halugajuwile Malagizo ga Musa, avo waduiligwa na Mulungu!”
50 Nikodemo kakala imoja wa Mafalisayo wakalile aho, ayo yacholile kumulola Yesu ichanduso. Kawalongela wayage,
51 “Vino Malagizo getu godaha kumtagusa munhu yoyose bila tanhu kumuhulika na kukijuwa kija kiyatendile?”
52 Wamwidika, “Vino na gweye vivija kolawa mwiisi ya Galilaya? Gasome Maandiko Gang'alile na koifunza, kuduhu mtula ndagu wa Mulungu yalawile mwiisi ya Galilaya.”
53 Abaho kila munhu kachola ukayake.

8

Mtwanzi yagogigwe ugoni

1 Yesu kachola kuna Ulugongo lwa Mizeituni.
2 Imitootondo ng'hani Yesu kabwela kuna Ing'anda ya Mulungu. Wanhu wose wamzunguluka, nayo kakala hasi kasonga kuwafundiza.
3 Wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo wamgala mtwanzi yagogigwe ugoni, wamwika haulongozi wa wanhu wose.
4 Wamulongela Yesu, “Mfundiza, mtwanzi ino kagogigwa ugoni.
5 Muna ga Malagizo getu Musa katulagiza kamba mtwanzi kamba ino yatoigwe mabwe mbaka yafe. Lelo gweye kolongaze?”
6 Walonga vino ili wamgoge Yesu kwa mbuli zake, muladi wapate kumtagusa. Lakini Yesu kainama kandika hasi kwa kidole chake.
7 Viwagendelele kwima aho kuno womuuza, Yesu kenuka kawalongela, “Munhu yoyose hatendile nzambi yasonge kumpigisila dibwe.”
8 Abaho Yesu kainama kabili kandika hasi.
9 Viwahulike avo, wose wasegela imoja imoja, wasonga iwavele. Yesu kalekigwa

yaiyeka, na mtwanzi ija yang'hali yemile aho.
10 Yesu kenuka na kumulongela mtwanzi ija, “Wa kwahi wanhu waja? Kuduhu munhu yoyose yakutaguse?”
11 Mtwanzi ija kalonga, “Go mkulu, kahaduhu.”
Yesu kalonga, “Vinoga. Na niye vivija sikutagusa. Genda lakini sekeutende nzambi kabili.”

Yesu yuyo mulenge wa isi

12 Yesu kawalongela Mafalisayo kabili, “Niye ayo mulenge wa isi. Munhu yoyose yonikweleleza kokuwa na mulenge wa ugima na honda yagende mdiziza bule.”
13 Mafalisayo wamulongela, “Gweye koisindila mwenyego, avo gago goulonga hagatogoligwa kamba kweli.”
14 Yesu kawedika, “Aka, hata kamba nahaisindila mwenyego, gaja gonilonga ga ukweli kwavija nikujuwa kundawile na kuja kunichola. Mweye hamukujuwile kuja kundawile hebu kuja kunichola.
15 Mweye motagusa kwa nzila zoyotagusa wanhu, niye simtagusa munhu yoyose.
16 Lakini hata nahatagusa, notagusa goya kwavija sili niiyeka bule, nahamoja na Tata yanhumile.
17 Yandikigwa mna ga Malagizo genu kamba usindila wa wanhu wabili wahailumba, gaja gowolonga ga ukweli.
18 Niye noisindila mwenyego, na Tata yanhumile vivija konisindila.”
19 Wamuuza, “Tatako kakwahi?”
Yesu kawedika, “Hamnijuwile niye hebu Tatangu. Maza munijuwile niye, vivija mwahamjuwile Tatangu.”
20 Yesu kalonga gano gose viyakalile kofundiza Mng'anda ya Mulungu, mdigati hakikigwe kiya cha kulavila sadaka. Kuduhu munhu yamgogile, kwavija saa yake ikala hainavika.

Hamudaha kuchola kuja kunyhola

21 Yesu kawalongela kabili, “Niye nosegela, mweye monizahila, lakini mofa na nzambi zenu. Hamudaha kuchola kuja kunyhola.”
22 Avo wakulu wa Wayahudi wauza, “Kolonga hatudaha kuchola hanhu kuyochola. Vino kolonda kuikoma mwenyego?”
23 Yesu kawedika, “Mweye mwa wanhu wa mwiisi ino, lakini niye nolawa kuulanga. Mweye molawa mumuno mwiisi, lakini niye silawa mwiisi bule.
24 Lekaavo niwalongeleni mofa na nzambi zenu. Mofa na nzambi zenu kamba hamulonda kutogola kamba ‘Niye ayo Heyo.’ ”
25 Wamuuza, “Gweye kwa nani?”
Yesu kawedika, “Niwalongeleni haichanduso.
26 Ninazo mbuli nyingi za kulonga kumwenu, nyingi za kuwatagusa. Hata ivo ija yanhumile ni mkweli, na niye nowalongela wanhu wa mwiisi kija kimhulike kumwake.”
27 Wakala hawajuwile kamba Yesu kakala kolonga mbuli ya Tata.
28 Avo kawalongela, “Mwahamwinula uchanha Mwana wa Munhu, mojuwa kamba, ‘Niye ayo Heyo,’ abaho mojuwa kamba sitenda mbuli yoyose kwa udahi wangu, lakini nolonga kija kiyanilagize Tata nonge.
29 Na heyo yanhumile kahamoja na nene, handekile niiyeka bule kwavija siku zose notenda kija kimnogele.”
30 Wanhu wengi wamuhulike Yesu yolonga mbuli zino wamtogola.

Yesu kowatenda mulekesigwe

31 Avo Yesu kawalongela Wayahudi waja wamtogole, “Kamba mwahatogola mafundizo gangu, mwa wanahina zangu kweli.
32 Avo moijuwa kweli, na kweli yowatenda mulekesigwe.”
33 Wamwidika, “Tweye twa lukolo lwa Abulahamu na hatunakuwa watumwa wa munhu yoyose. Habali kotulongela ‘Tolekesigwa’?”
34 Yesu kawalongela, “Nowalongeleni ukweli, munhu yoyose yotenda nzambi mtumwa wa nzambi.
35 Mtumwa hali munhu wa lukolo siku zose, lakini mwana ayo munhu wa lukolo siku zose.
36 Kamba Mwana yahawalekesa, na mweye molekesigwa kweli.

37 Nojuwa mwa lukolo lwa Abulahamu.
Lakini molonda kunikoma, kwavija ham-
gatogola mafundizo gangu.
38 Nowalongela kija kiyanilagusile
Tatangu, lakini mweye motenda kija
kimulongeligwe na tata yenu."
39 Wamwidika, "Tata yetu Abulahamu."
Yesu kawedika, "Maza mukalile wana
wa Abulahamu, mwahatendile mbuli ziz-
ija ziyatendile heyo.
40 Niwalongela ukweli umhulike kwa
Mulungu, lakini molonda kunikoma. Ab-
ulahamu hatendile kamba vivo!
41 Motenda kiyatendile tata yenu."
Wamwidika, "Mulungu yaiyeka ayo Tata
itwilinayo hatuli wana wa kuvikila, tweye
twa wanage too."
42 Yesu kawalongela, "Maza Mulungu
yakalile Tata yenu, mwahaninogele,
kwavija niza kulawa kwa Mulungu na
sambi nabahano. Sizile kwa udahi wangu
mwenyego, lakini kanhuma.
43 Habali hamjuwa kinonga? Kwavija
hamudaha kutegeleza usenga wangu.
44 Mweye mwa wana wa tataenu,
Mwenembago, na mweye molonda kuk-
weleleza kusulukila kwa tataenu. Ku-
songela mwaka kakala mkomaji na hemile
muna ikweli, kwavija mduhu kweli mgati
mmwake. Yahalonga uvizi, kolagusa
viyali, kwavija heyo ni mvizi na tata wa
uvizi.
45 Lakini nowalongeleni ukweli, lekaavo
hamnitogola bule.
46 Nani imoja wenu yodaha kulagusa
kamba nibananga? Kamba nolonga uk-
weli, habali hamunhogola?
47 Munhu wa Mulungu kotegeleza mbuli
za Mulungu. Hata ivo, mweye hamuli wa
Mulungu, lekaavo hamnitegeleza."

Yesu kakala kuko Abulahamu yang'hali hanavumbuka

48 Wayahudi wamuliga Yesu walonga,
"Hatulongile goya kamba gweye kwa
Msamalia na kuna kinyamkela?"
49 Yesu kawedika, "Nabule kinyamkela.
Nomtegeleza Tatangu lakini mweye
monibeza.
50 Sizahila nhogolwa yangu mwenyego.
Lakini kabaho imoja yoizahila, heyo ayo
yotagusa.
51 Nowalongeleni ukweli, munhu yoyose
yotogola mafundizo gangu honda yafe
bule."
52 Avo, Wayahudi wamulongela, "Sambi
tojuwa kamba gweye kuna kinyamkela!
Abulahamu kafa, na watula ndagu wa Mu-
lungu wafa, abaho gweye kolonga yoyose
yotogola mafundizo gako honda yafe bule.
53 Vino gweye kwa mkulu kubanza tata
yetu Abulahamu? Heyo kafa, na watula
ndagu wa Mulungu vivija wafa. Kogesa
gweye kwa nani?"
54 Yesu kawedika, "Nahaitogola
mwenyego, nhogolwa ayo mduhu kinhu.
Ija yonitogola niye ni Tatangu yumulonga
Mulungu wenu.
55 Mweye hamumjuwile bule, lakini niye
nimjuwa. Nahalonga simjuwile, nokuwa
mvizi kamba mweye. Lakini nimjuwa, na
nozigoga mbuli zake.
56 Tata yenu Abulahamu kadeng'helela
viyachonile kipindi changu chakwiza, ka-
chona na kadeng'helela."
57 Wayahudi wamulongela Yesu, "Vino
gweye hunapata hata miyaka malongo
matano, kumonaze Abulahamu?"
58 Yesu kawedika, "Nowalongeleni uk-
weli, Abulahamu yang'hali hana vum-
buka, niye nabaha."
59 Abaho wadondola mabwe wampigisile,
lakini Yesu kaifisa kalawanya Mng'anda ya
Mulungu.

9

Yesu komuhonya munhu yavumbuke msuwameso

1 Yesu viyakalile kogenda, kamona
munhu yavumbuke msuwameso.
2 Wanahina zake wamuuza, "Mfundiza,
nzambi gani imtendile munhu ino yavum-
buke msuwameso? Vino heyo ayo yai-
tendile nzambi ayo hebu tatake na ma-
make?"
3 Yesu kawedika, "Ino hailawilile kwav-
ija heyo katenda nzambi hebu tatake na
mamake watenda nzambi. Lakini kavum-
buka msuwameso muladi udahi wa Mu-
lungu woneke kumwake.

4 Kwavija ing'hali imisi, tolondeka tu-
sang'hane sang'hano ya ija yanhumile. Ik-
ilo yovika, baho kuduhu munhu yodaha
kusang'hana.
5 Kipindi ning'hali mwiisi, niye na mu-
lenge wa isi yose."
6 Viyamambukize kulonga vino, Yesu
katema mate hasi, kabuluga nhope kwa
mate gaja, abaho kambaka mgameso
munhu ija msuwameso.
7 Yesu kamulongela, "Genda kasunhe
kihanga chako hana dilamba da Siloamu."
Siloamu fambulo jake "Yatumigwe." Avo
munhu ija kachola, kasunha kihanga
chake, kabwela yolola.
8 Wanhu weli mmabehi nayo, na wanhu
wamonile aho umwaka yopula, ing'hali
hainalawilila mbuli ino, wauza, "Vino ino
siyo munhu ija yakalile na kupula?"
9 Wanhu wayagwe walonga, "Iyo heyo,"
lakini wayagwe walonga, "Aka, siyo heyo,
kaigala nayo."
Avo munhu ija kalonga mwenyego, "Iyo
niye."
10 Wamuuza, "Vino kudahaze kulola?"
11 Kawedika, "Munhu yokemigwa Yesu
katenda nhope, kanibaka mgameso
gangu, kanilongela nigenda Siloamu
nikasunhe kihanga changu. Avo nichola,
na bahaja vinisunhile nidaha kulola."
12 Wamuuza, "Munhu ayo kakwahi?"
Kawedika, "Mmhane."

Mafalisayo wozahila munhu msuwameso kahonyigwa vilihi

13 Abaho wamgala kwa Mafalisayo
munhu ayo yakalile msuwameso.
14 Yesu viyatendile nhope na kumuho-
nya munhu ayo yakalile msuwameso ikala
siku ya Kubwihila.
15 Abaho Mafalisayo wamuuza kabili
munhu ayo viyadahile kulola. Kawa-
longela, "Kanibaka nhope mgameso
gangu, nisunha kihanga changu, na sambi
nodaha kulola."
16 Mafalisayo wayagwe walonga,
"Munhu yatendile mbuli ino halawa kwa
Mulungu bule, kwavija hadigoga lagizo da
siku ya Kubwihila."
Lakini wayagwe walonga, "Vino munhu
yotenda nzambi kodahaze kutenda un-
zonza kamba uno?" Avo, wakala waigolile.
17 Avo Mafalisayo wabwelela ku-
muuza munhu ayo, "Kulonga kakuhonya
usuwameso wako. Gweye kolongaze
mbuli ya munhu ayo?"
Munhu ayo kawedika, "Mtula ndagu wa
Mulungu."
18 Hata ivo wakulu wa Wayahudi
hawalondile kutogola kamba kakala
msuwameso na sambi kodaha kulola. Avo
wawakema tatake na mamake,
19 Wayahudi wawauza, "Vino ino ayo
mwanenu? Yumulonga kavumbuka
msuwameso, lelo kadahaze kulola?"
20 Tatake na mamake wawedika, "To-
juwa kamba heyo ayo mwanetu, na tojuwa
kamba kavumbuka msuwameso.
21 Lakini hatujuwile sambi viyadahile
kulola, wala hatumjuwile munhu ya-
muhonyile. Muuzeni mwenyego, heyo
mkulu goya, kodaha kuwedika!"
22 Tatake na mamake walonga vino
kwavija wakala wowadumba wakulu wa
Wayahudi, kwavija Wayahudi walonga
munhu yoyose yolonga komtogola Yesu
kamba ayo Kilisito Mkombola kowingigwa
mng'anda ya kumpula Mulungu.
23 Lekaavo tatake na mamake walonga,
"Heyo mkulu goya, muuzeni!"
24 Mwanza wa kabili wamkema munhu
ija yavumbuke msuwameso, wamulon-
gela, "Iduile kwa Mulungu kamba ko-
longa ukweli! Tojuwa kamba munhu ino
yakuhonyile kotenda nzambi."
25 Munhu ayo kawedika, "Mmhane
kamba munhu ayo kotenda nzambi hebu
hatenda bule. Kinhu kimoja kinjuwile,
ng'hala silola, sambi nolola."
26 Wamuuza, "Vino kakutendela choni?
Kakuhonyaze usuwameso wako?"
27 Kawedika, "Nimala kuwalongela,
lakini hamulonda kutegeleza. Vino habali
molonda kuihulika kabili? Hebu na
mweye vivija molonda kuwa wanahina
zake?"
28 Wamuliga na kumulongela, "Gweye
kwa mwanahina wa munhu ayo! Tweye
twa wanahina wa Musa.

29 Tojuwa kamba Mulungu kalonga na
Musa, lakini kwa munhu ayo, hatujuwile
kolawa kwahi!”
30 Munhu ija kawedika, “Mweye
monyazanya! Hamkujuwile kuyalawile,
lakini kanitenda nidahe kulola!
31 Tojuwa kamba Mulungu hawa-
tegeleza wanhu wotenda nzambi, lakini
kowategeleza wanhu waja womtegeleza
heyo na kusang'hana gaja goyolonda.
32 Tangu chanduso cha isi yose
kuduhu munhu yahulike kamba munhu
yoyose kamuhonya munhu yavumbuke
msuwameso.
33 Maza munhu ino halawile kwa Mu-
lungu, sambi yadahe kutenda mbuli ino.”
34 Wamwidika, “Gweye kuvumbuka na
kukulila mzizambi abaho kolonda kutu-
funza tweye?” Avo wamuwinga mna
ing'anda ya kumpula Mulungu.

Usuwameso wa loho

35 Yesu viyahulike kamba wamuwinga
mng'anda ya kumpula Mulungu, kamona
munhu ayo kamuuza, “Vino gweye komto-
gola Mwana wa Munhu?”
36 Munhu ayo kamwidika, “Go mkulu,
nongela ayo nani, mhate kumtogola!”
37 Yesu kamulongela, “Kumona, ayo
heyo yolonga na gweye sambi.”
38 Munhu ayo kalonga, “Notogola Mn-
dewa.” Abaho kamfugamila Yesu.
39 Yesu kalonga, “Niza mwiisi ino
kuwatagusa wanhu, avo waja hawalola
walole na waja wogesa wolola waleke
kulola.”
40 Mafalisayo wayagwe wakalile hamoja
na Yesu viwamuhulike kolonga avo, wa-
muuza, “Vino kolonga na tweye vivija hat-
ulola?”
41 Yesu kawedika, “Maza mkalile hamu-
lola, sambi mutende nzambi. Lakini kwav-
ija molonga molola, avo mung'hali mo-
tenda nzambi.”

10

Lusimo lwa msusilaji

1 Yesu kalonga, “Nowalongela ukweli,
munhu yoyose yoleka kubitila hana ul-
wivi lwa ng'hondolo, lakini kokwela na
kubitila nzila iyagwe, munhu ayo mbavi
na mbokaji.
2 Munhu ija yobitila hana ulwivi ayo
msusilaji wa ng'hondolo.
3 Mkalizi wa ulwivi komvugulila ul-
wivi, ng'hondolo wokihulika kifengwa cha
msusilaji viyowakema ng'hondolo zake
kwa matwaga gao, kowalava kunze.
4 Yahawalava kunze kowalongolela, na
ng'hondolo womkweleleza kwavija waki-
juwa kifengwa chake.
5 Honda wamkweleleze munhu yoyose
iyagwe, lakini womkimbila munhu ayo
kwavija hawakijuwile kifengwa chake.”
6 Yesu kawalongela lusimo luno lakini
hawajuwile fambulo jake.

Yesu ayo msusilaji yanogile

7 Avo Yesu kalonga kabili, “Nowalonge-
leni ukweli, niye ayo lwivi lwa ng'hondolo.
8 Wose wayagwe wezile kukisogo
changu wabavi na wabokaji, lakini
ng'hondolo hawawategeleze bule.
9 Niye ayo lwivi. Munhu yoyose yobitila
kumwangu kokomboligwa, kokwingila na
kulawa kuzahila chakuja.
10 Mbavi kokwiza muladi yebe, yakome,
na kunanga. Niye niza muladi muwe na
ugima, ugima umemile.
11 “Niye ayo msusilaji yanogile. Msusilaji
yanogile koulava ugima wake mbuli ya
ng'hondolo.
12 Munhu wa kulipigwa yeli siyo msusi-
laji na ng'hondolo haweli wake, yahamona
mbwizi kokwiza, kowaleka ng'hondolo na
kukimbila. Avo mbwizi kogoga imoja na
wayagwe wopwililika.
13 Munhu wa kulipigwa kokimbila
kwavija heyo munhu wa kulipigwa kwi-
iyeka, na hawatonga bule ng'hondolo.
14 Niye ayo msusilaji yanogile. Niwa-
juwa ng'hondolo zangu na wao wonijuwa
niye,
15 kamba Tata viyonjuwa niye, na niye
vinimjuwa Tata. Na niye nodaha kufa
mbuli yao.
16 Abaho ninao ng'hondolo wayagwe
siyo wa mdizizi dino. Vivija nolondeka
niwagale, wokihulika kifengwa changu,
nao wokuwa bumbila dimoja da msusilaji
imoja.

17 “Tata koninogela kwavija noulava
ugima wangu kwa kulonda mwenyego,
muladi nidahe kuubweza kabili.
18 Kuduhu munhu youlava ugima
wangu. Niye noulava kwa kulonda
mwenyego. Ninao udahi wa kuulava, na
udahi wa kuubweza kabili. Vino vivo
viyanilagize Tata nhende.”
19 Mbuli zino za Yesu ziwatenda
Wayahudi waigole kabili.
20 Wanhu wengi wakala wolonga, “Kana
kinyamkela, vivija kana kibozi mbwelela!
Habali mumtegeleza?”
21 Lakini wanhu wayagwe wakala wo-
longa, “Munhu yeli na kinyamkela hadaha
kulonga kamba vino! Vino kinyamkela
kodahaze kuwahonya wasuwameso?”

Yesu kolemigwa

22 Ako Yelusalemu kukala na nyimwili
nyimwili ya kulavigwa kwa Ng'anda ya
Mulungu kwa Mulungu. Kikala kipindi
cha kihuhwe.
23 Yesu kakala kotembela mna uluhe-
lengo lwa Sulemani hana Ing'anda ya Mu-
lungu,
24 Wayahudi wamzunguluka, wamuuza,
“Vino gweye kotugaza mbaka lini? Tulon-
gele fulu ipile, gweye kwa Kilisito Mkom-
bola?”
25 Yesu kawedika, “Nimala kuwalonge-
leni, lakini hamnhogola. Mbuli zinhenda
kwa udahi wa Tatangu zonilagusa,
26 lakini honda mtogole, kwavija hamuli
ng'hondolo zangu.
27 Ng'hondolo zangu woihulika sauti
yangu, niye niwajuwa na wao wong'holeleza.
28 Nowagwaa ugima wa mazuwa gose,
na honda wafe bule. Kuduhu munhu
yonda yawasole mmakono gangu.
29 Tatangu yanigwelele awo ayo mkulu
kubanza wose, na kuduhu yodaha kuwa-
sola mmakono ga Tata.
30 Niye na Tata twa wamoja.”
31 Abaho Wayahudi wadondola mabwe
kabili wamtowe Yesu.
32 Yesu kawalongela, “Nhenda mbuli
nyingi zinogile mgameso genu zija
ziyanigwelele Tata nhende, kwa mbuli
gani molonda kunhowa mabwe?”
33 Wayahudi wamwidika, “Hatulonda
kukutowa na mabwe mbuli ya mbuli
yoyose inogile, lakini mbuli ya ukuduzi
wako! Gweye kwa munhu, lakini koitenda
mwenyego kwa Mulungu!”
34 Yesu kawedika, “Vino hayandikigwe
mna Ikitabu chenu cha malagizo
kamba Mulungu kalonga, ‘Mweye mwa
walungu?’
35 Mulungu kawakema ‘walungu’
wanhu waja wagweleligwe usenga wake,
na tweye tojuwa kamba Maandiko
Gang'alile golonga ukweli siku zose.
36 Kamba viili kumwangu, Tata kanis-
agula na kanhuma mwiisi. Yokuwaze ka-
bili mweye molonga nomkudula kwavija
nonga niye na Mwana wa Mulungu?
37 Kamba sitenda gaja goyolonda
Tatangu nhende, sekemunhogole.
38 Lakini kamba nogatenda, hata kamba
hamnitogola niye, molondeka mutogole
gaja ganisang'hane, muladi mujuwe
kamba Tata kokala mgati mmwangu na
niye nokala mgati mwa Tata.”
39 Bahaja walonda kumgoga Yesu, lakini
kawalawa mmakono gao.
40 Abaho Yesu kabwela kabili mwambu
wa lwanda lwa Yolidani mbaka aho
haakalile Yohana yobatiza wanhu, kakala
kuko.
41 Wanhu wengi wamcholela, walonga,
“Yohana hatendile unzonza, lakini kila
kinhu kiyalongile mbuli ya munhu ino cha
ukweli.”
42 Wanhu wengi wa ako wamtogola
Yesu.

11

Kufa kwa Lazalo

1 Munhu yakemigwe Lazalo yakalile
kudibuga da Betania kakala mtamu.
Betania dijo buga diwakalile Malia na
mkulu wake Mata.
2 Malia ino ayo yambakaze Mndewa
mavuta gonung'hila goya mmagulu na
kuhangusa kwa mvili zake. Lazalo lumbu
jake ayo yakalile mtamu.
3 Avo lumbu zake Lazalo wamgalila Yesu
usenga, “Mndewa, mbwigako yuumnogele
mtamu.”
4 Yesu viyahulike avo, kalonga, “Utamu
awo honda ugale ifa. Uno ulawilila kugala
nhogolwa kwa Mulungu, na vivo vonda

iwe kwa Mwana wa Munhu kobokela nhogolwa."

5 Yesu kawanogela Mata na mdodo wake Malia na lumbu jao Lazalo.

6 Viyabokele usenga uno kamba Lazalo kakala mtamu, Yesu kongeza siku mbili kukala aho haakalile.

7 Abaho Yesu kawalongela wanahina zake, "Tubweleni Yudea."

8 Wanahina wamwidika, "Mfundiza, sambi sambi Wayahudi wa aho walonda kukutowa mabwe, abaho kofunga mwanza ubwele kuko?"

9 Yesu kalonga, "Vino imisi yaduhu masaa longo na mabili? Avo wanhu wogenda imisi hawaikwala, kwavija wowona mulenge wa mwiisi ino.

10 Lakini kamba wahagenda ikilo woikwala kwavija waduhu mulenge."

11 Yesu viyamambukize kulonga avo, kalonga, "Mbwigaetu Lazalo kawasa, lakini nochola kumulamusa."

12 Wanahina wamwidika, "Mndewa, kamba kawasa kohona."

13 Yesu kakala yofambula kamba Lazalo kafa, lakini wanahina zake wagesa kakala yolonga kuwasa utulo.

14 Avo Yesu kawalongela fulu ipile, "Lazalo kafa,

15 lakini nodeng'helela mbuli yenu kwavija sikalile nayo muladi mutogole. Leka tucholeni kumwake."

16 Tomaso yakemigwe Pacha kawalongela wanahina wayage, "Tucholeni hiko hamoja na Mfundiza, tukafe nayo!"

Yesu ayo uzilibuko na ugima

17 Yesu viyavikile ako, kaluvika lukuli lwa Lazalo lwa mdipanga siku nne.

18 Betania ikala utali wa kamba kilometa ndatu kulawa Yelusalemu,

19 Wayahudi wengi weza kuwalola Mata na Malia na kuwagoga makono mbuli ya ifa ya lumbu jao.

20 Mata viyahulike kamba Yesu kakala yokwiza, kalawa kunze kumbokela, lakini Malia kasigala mng'anda.

21 Mata kamulongela Yesu, "Mndewa, maza ukalile baha lumbu jangu sambi yafe bule!

22 Lakini hata sambi nojuwa kamba Mulungu kokugwaa kinhu chochose kiumpula."

23 Yesu kamulongela, "Lumbu jako kozilibuka."

24 Mata kedika, "Nojuwa kamba kozilibuka mna isiku ya uhelelo."

25 Yesu kamulongela, "Niye ayo uzilibuko na ugima. Wanhu wose wonhogola wokuwa wagima, hata wahafa,

26 na wanhu wose weli wagima na wonhogola niye honda wafe bule. Kozitogola mbuli zino?"

27 Mata kedika, "Ona Mndewa, notogola kamba gweye ayo Kilisito Mkombola, Mwana wa Mulungu ija yezile mwiisi."

Yesu kolila

28 Mata viyalongile avo, kabweleganya mng'anda, kamkema mkulu wake Malia kinyelegezi. Kamulongela, "Mfundiza kabaha, kokukema gweye."

29 Malia viyahulike avo, kenuka himahima kamcholela Yesu.

30 Yesu kakala yang'hali hanavika mkijiji, lakini kakala hanhu aho haamting'hane Mata.

31 Avo, Wayahudi wakalile mng'anda na Malia womgoga makono, wamkweleleza viwamone kenuka himahima na kuchola kunze. Wagesa kochola kudipanga kulila.

32 Malia kavika aho haakalile Yesu, bahaja viyamone, kamfugamila, kalonga, "Mndewa, maza ukalile baha, lumbu jangu sambi yafe bule!"

33 Yesu viyamone Malia kolila, na Wayahudi wakalile nayo wolila vivija, kona usungu na kanyunyuwala muumoyo.

34 Yesu kawauza, "Mumzikila kwahi?"
Wamwidika, "Mndewa izo ulole."

35 Yesu kalila.

36 Wayahudi walonga, "Loleni viyamnogele Lazalo."

37 Lakini wanhu wayagwe walonga, "Kamuhonya munhu msuwameso, hadahile vilihi kumtenda Lazalo sekeyafe?"

Lazalo kozilibuka

38 Yesu viyakalile yang'hali konyunyuwala muumoyo, kachola kudipanga, dikalile mhango igubikigwe na dibwe.

39 Yesu kawalagiza, "Segezeni idibwe!"

Mata, lumbu wa munhu ija yafile, kedika, “Mndewa, kwiza honung'ha bundo, kwavija kana siku nne toka yazikigwe!”

40 Yesu kamulongela, “Vino sikulongele bule wahatogola kouwona ukulu wa Mulungu?”

41 Wadikwesa hamgwazo idibwe, Yesu kalola uchanha kalonga, “Nokugwaa nhogolwa gweye Tata, kwavija konhegeleza.

42 Nojuwa kamba siku zose konhegeleza, lakini nolonga vino mbuli ya wanhu weli hano, ili watogole gweye kunhuma.”

43 Viyamambukize kulonga avo, kakemelela, “Lazalo, lawa kunze!”

44 Lazalo kalawa kunze kuno makono gake na magulu gake gazingilizigwa sitili, na leso mkihanga chake. Yesu kawalongela, “Mfunguleni mulekeni yachole.”

Kiseto cha kumkoma Yesu
Mat 26:1-5; Mlk 14:1-2; Luk 22:1-2

45 Wayahudi wengi wacholile kumtembelela Malia wachona kiyatendile Yesu, wamtogola.

46 Lakini wanhu wayagwe wabwela kwa Mafalisayo, wawalongela kija kiyatendile Yesu.

47 Avo Mafalisayo na wakulu wa walava nhosa waiting'hana na wanhu wa mkitala waiuza, “Vino tutende choni? Loleni mbuli za unzonza ziyotenda munhu ino!

48 Kamba twahamuleka yagendelele vivo, kila munhu komtogola, na wakulu wa Walumi wokwiza na kuinanga Ng'anda yetu ya Mulungu na isi yetu!”

49 Imoja wao, yakemigwe Kayafa, yakalile Mkulu wa walava nhosa, kalonga, “Mweye mwa wabozi!

50 Vino hamona kamba vinoga ng'hani kumwenu munhu imoja yafe mbuli ya wanhu, kubanza isi yose inangigwe?”

51 Halongile vino kwa kugesa mwenyego, lakini kwavija kakala Mkulu wa walava nhosa mwaka awo, kakala yolagula kamba Yesu kofa mbuli ya Wayahudi,

52 na siyo kwa Wayahudi waiyeka, lakini vivija kuwagala hamoja wanhu wa Mulungu wapwililike wawe wamoja.

53 Kulawa siku dijo wakulu wa Wayahudi wamkalila kiseto Yesu wamkome.

54 Avo Yesu hacholile kunze kunze mwiisi ya Yudea, lakini kasegela kachola behi na luwala, kunadibuga dikemigwe Efulahimu, kakala kuko na wanahina zake.

55 Kipindi cha nyimwili nyimwili ya Pasaka ya Wayahudi kikala behi kuvika, avo wanhu wengi wachola Yelusalemu ili waisunhe, nyimwili nyimwili ing'hali hainavika.

56 Wakala womzahila Yesu, na viwaiting'hane Mng'anda ya Mulungu, waiuza, “Vino mogesaze? Hambe Yesu honda yeze mwiinyimwili nyimwili?”

57 Wakulu wa walava nhosa na Mafalisayo walagiza kamba munhu yoyose kakujuwa kuyali Yesu yalonge, ili wamgoge.

12

Yesu kobakigwa mavuta ako Betania
Mat 26:6-13; Mlk 14:3-9

1 Zing'hali siku sita kuvika nyimwili nyimwili ya Pasaka, Yesu kachola Betania, ukayake Lazalo, ayo iyamzilibule kulawa kwa wafile.

2 Wanhu wamtandila lujo lwa ichungulo baho, Mata ayo yakalile yomtaza kugola. Lazalo kakala imoja mna iwanhu wakalile woja na Yesu.

3 Abaho Malia kasola nusu lita ya mavuta gonung'hila goya ga bei ng'hulu ng'hani, kambakaza Yesu mmagulu, kagahangusa kwa mvili zake. Ng'anda yose ikala bwiki bwiki mbuli ya gaja gamavuta gonung'hila goya.

4 Yuda Isikaliote imoja wa wanahina zake Yesu, ayo yonda yamuhinduke Yesu, kalonga,

5 “Vino habali mavuta gano hagauzigwe kwa sente magana madatu, na sente azo wagweleligwe wanhu wakiwa?”

6 Kalonga vino siyo kwavija kakala yowatonga wakiwa, lakini kwavija kakala mbavi. Kakala mpapaji wa mkoba wa zisente, na miyanza mingi kakala yosola sente.

7 Lakini Yesu kalonga, “Sekemumgaze! Mulekeni yatende vivo mbuli ya siku yangu ya kuzikigwa.

8 Wanhu wakiwa mokala nao siku zose,
lakini hamkala na niye siku zose."

Kiseto cha kumkoma Lazalo

9 Wayahudi wengi wahulika kamba Yesu
kakala Betania, avo wachola kuko, siyo
mbuli ya Yesu yaiyeka lakini vivija ku-
mona Lazalo, ayo iyamzilibule.
10 Avo wakulu wa walava nhosa wakala
kiseto cha kumkoma Lazalo vivija,
11 kwavija mbuli ya Lazalo Wayahudi
wengi wakala wowalema na kumtogola
Yesu.

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa ng'henze

Mat 21:1-11; Mlk 11:1-11; Luk 19:28-40

12 Imitondo yake lunhu mkulu lwiz-
ile kuna inyimwili nyimwili ya Pasaka
luhulika kamba Yesu kakala yokwiza
Yelusalemu.
13 Avo wabena mibunho ya mbiki
wa mtende na wachola kumbokela,
wakemelela,
"Mulungu yatogolwe!
Mulungu yamtambikile munhu ayo yok-
wiza kwa twaga da Mndewa!
Mulungu yamtambikile Mndewa wa
Izilaeli!"
14 Yesu kamona mwana mhunda,
kamkwela mumgongo, kamba Maandiko
Gang'alile vigalonga,
15 "Sekeudumbe, isi ya Sayuni!
Hano kokwiza Mndewa wako,
yakwelile mumgongo wa mwana
mhunda."
16 Kipindi acho wanahina zake hawai-
juwile mbuli ino. Lakini Yesu viyenuligwe
muukulu, wakumbuka kamba Maandiko
Gang'alile galonga mbuli ino na wamten-
dela kamba vivo.
17 Wanhu wakalile na Yesu kipindi
viyamkemile Lazalo kulawa mdipanga na
kumzilibula kulawa kwa wafile, wakala
wogabwililisa gaja galawilile.
18 Lekaavo lunhu lwa wanhu luchola
kumbokela, kwavija luhulika unzonza
uno uyatendile.
19 Abaho Mafalisayo wailongela, "Mona,
hatudaha kutenda chochose! Loleni
wanhu wose wa mwiisi womkweleleza!"

Wagiliki wolonda kulonga na Yesu

20 Wagiliki wayagwe wakala mumo mna
iwanhu wacholile Yelusalemu kutambika
mna ikipindi cha nyimwili nyimwili ya
Pasaka.
21 Wachola kwa Filipo mwenekae wa
Betisaida mwiisi ya Galilaya walonga, "Go
mkulu, tolonda tumone Yesu."
22 Filipo kachola na kumulongela Ande-
leya, abaho wose wabili wachola kumu-
longela Yesu.
23 Yesu kawedika, "Sambi kipindi kivika
cha Mwana wa Munhu kubokela ukulu.
24 Nowalongeleni ukweli, mhule ya
uhemba yosigala imoja siku zose mbaka
ilagale hasi ife. Ila yahafa baho yolela na
kuwa mhule nyingi.
25 Munhu yoyose younogela ugima wake
kowagiza, lakini munhu yoyose yowihila
ugima wake mwiisi ino kowika kwa ugima
wa mazuwa gose.
26 Munhu yoyose yolonda kuwa
msang'hanaji wangu kolondeka yanikweleleze,
avo msang'hanaji wangu kokuwa na niye
aho honda niwe. Tatangu komgwaa
nhogolwa munhu yoyose yonisang'hanila.

Yesu kolonga mbuli ya ifa yake

27 "Sambi loho yangu yoluma, vino
nongeze? Nonge, 'Tata, sambiutende
kipindi kino kivike kumwangu'? Lakini
lekaavo niza ili nibite kipindi kino cha
madununzo.
28 Tata, uditogole twaga jako!"
Abaho sauti ihulikigwa kulawa kuu-
langa, "Niditogola, na notenda vivo kabili."
29 Lunhu lwimile aho luihulika sauti
ayo, na wanhu wayagwe walonga, "Mu-
lungu kaduma." Kuno wayagwe walonga,
"Msenga wa kuulanga kalonga nayo!"
30 Lakini Yesu kawalongela, "Sauti ino
haihulikigwe mbuli ya niye, lakini mbuli
yenu.
31 Sambi acho kipindi cha wanhu wa
mwiisi ino kutagusigwa, na Mwenembago
mkulu wa mwiisi ino kokwasigwa.
32 Kipindi nahenuligwa uchanha kulawa
hasi, nomkwega kila munhu kumwangu."
33 Kwa ulonzi uno Yesu kalagusa ifa
yonda yafe.
34 Lunhu lwa wanhu lumwidika, "Malag-
izo getu gotulongela kamba Kilisito Mkom-
bola kokuwa mgima siku zose. Habali

kabili gweye kolonga Mwana wa Munhu kolondeka yenuligwe uchanha? Vino ino Mwana wa Munhu ayo nani?”

35 Yesu kawedika, “Mulenge wokala na mweye kwa kipindi kidodo. Gendeleleni na mwanza kung'hali na mulenge muladi ziza sekediwezile, kwavija munhu yotembela mdiziza hajuwa kuja kuyochola.

36 Utogoleni mulenge baho mulinao muladi muwe wanhu wa mulenge.”

Wanhu wolema kumtogola Yesu

Yesu viyamambukize kulonga avo, kasegela, wanhu hawamonile.

37 Hamoja Yesu kasang'hana unzonza mgameso gao, lakini hawamtogole bule.

38 Avo kiyalongile mtula ndagu wa Mulungu Isaya kilawilile.

“Mndewa, nani yatogole usenga wetu utulongile?
Vino Mulungu kalagusa udahi wake kwa nani?”

39 Avo hawadahile kutogola, kwavija Isaya vivija kalonga,

40 “Mulungu kagafumba meso gao
kazifunga nzewele zao,
muladi meso gao sekegadahe kulola,
na nzewele zao sekezidahe kujuwa.
Sekewanibwelele niye, Mulungu kolonga,
na niye nidahe kuwahonya.”

41 Isaya kalonga vino kwavija kawona ukulu wa Yesu na kalonga mbuli yake.

42 Avo wakulu wengi wa Wayahudi wamtogola Yesu, lakini mbuli ya Mafalisayo hawadahile kulonga mbuli zake kunze kunze, kwavija wadumba kuwingigwa mna ing'anda ya kumpula Mulungu.

43 Kwavija walonda nhogolwa za wanhu kubanza nhogolwa za Mulungu.

Mbuli ya Yesu yotagusa wanhu

44 Yesu kakemelela, “Munhu yoyose yonhogola niye, hanhogola niye niiyeka lakini vivija komtogola ija yanhumile.

45 Yoyose yonyona niye vivija komona ija yanhumile.

46 Niye niza mwiisi niwe mulenge, ili munhu yoyose yonhogola sekeyasigale mdiziza.

47 Munhu yoyose youhulika usenga wangu na halonda kuutogola, niye simtagusa bule, kwavija sizile kuwatagusa wanhu wa mwiisi, ila kuwakombola.

48 Wose wonilema niye na kuulema usenga wangu kabaho imoja yonda yawataguse. Mbuli zinongile zowatagusa mwiisiku ya uhelelo!

49 Kwavija silongile kwa udahi wangu, lakini Tata yanhumile kanilagiza vinondeka kulonga.

50 Na niye nojuwa kamba lagizo jake dogala ugima wa mazuwa gose. Avo nolonga gaja gayanilongele Tata nonge.”

13

Yesu kowasunha magulu wanahina zake

1 Dikala ding'hali siku dimoja kuvikila nyimwili nyimwili ya Pasaka. Yesu kajuwa kamba kipindi chake kivika cha kusegela mwiisi ino na kuchola kwa Tatake. Yesu kakala yawanogele ng'hani wanhu zake weli mwiisi, kawanogela siku zose.

2 Yesu na wanahina zake wakala muulujo lwa ichungulo. Mwenembago kakala yamalile kwingila muumoyo wa Yuda mwanage Simoni Isikaliote, yamuhinduke Yesu.

3 Yesu kajuwa kamba Tata kamgwaa vinhu vose mmakono gake. Na kajuwa kamba kalawa kwa Mulungu na kochola kwa Mulungu.

4 Avo kenuka muulujo, keka hamgwazo mgolole wake, kasola kikumbi, kaifunga mkigudi.

5 Abaho kagida mazi mwiinongo, kasonga kuwasunha magulu wanahina zake na kuwahangusa kwa kija kikumbi kiyaifungile mkigudi.

6 Yesu kavika kwa Simoni Petulo, lakini Petulo kamuuza, “Mndewa, vino gweye kolonda kunisunha magulu niye?”

7 Yesu kamwidika, “Kinhenda sambi gweye hukijuwa bule, lakini baho kumwande kokijuwa.”

8 Petulo kalonga, “Aka, gweye hunisunha magulu gangu hata siku dimoja!”

Yesu kamwidika, “Kamba sikusunha magulu gako, honda uwe mwanahina wangu bule.”

9 Simoni Petulo kamwidika, “Mndewa,
sekeusunhe magulu gangu gaiyeka, lakini
vivija sunha makono gangu na pala
jangu!”
10 Yesu kamulongela, “Wanhu wose
wakogile waduhu dikwe na hawalondeka
kuisunha, lakini magulu gao gaiyeka.
Mwenye mung'ala, lakini siyo wose.”
11 Yesu kakala yajuwile mwaka nani
yonda yamuhinduke, lekaavo kalonga
siyo wose mung'ala.
12 Yesu viyamambukize kuwasunha
magulu gao, kasola uja umgolole wake,
kabwela hanhu hake haakalile muulujo.
Kawauza, “Mujuwa habali niye nhenda
vino kumwenu?
13 Mweye mong'hema niye Mfundiza na
Mndewa, molonga goya kwavija vivo nili.
14 Niye Mndewa wenu na Mfundiza, ni-
wasunha magulu genu. Avo na mweye
molondeka muisunhe magulu genu.
15 Niye niwalagusila nzila, avo na mw-
eye mutende kamba vija viniwatendeleni.
16 Nowalongeleni ukweli, mtumwa hali
mkulu kubanza mkulu wake, na msenga
hali mkulu kubanza ija yamtumile.
17 Sambi muujuwa ukweli uno,
momweda kamba mwahasang'hana!
18 “Silonga mweye mose, niwajuwa
waja waniwasagule. Lakini Maandiko
Gang'alile galongile vino galawilile,
‘Munhu ija inidile nayo lujo lwangu
konihinduka.’
19 Nowalongeleni sambi gang'hali ha-
ganalawila, muladi gahalawilila, muto-
gole kamba, ‘Niye ayo Heyo.’
20 Nowalongeleni ukweli, yoyose
yombokela munhu inimtuma konibokela
niye, na yoyose yonibokela niye kom-
bokela ija yanhumile.”

Yesu kolagula kamba kohindukigwa

Mat 26:20-25; Mlk 14:17-21; Luk 22:21-23

21 Yesu viyamambukize kulonga avo,
kona usungu ng'hani muumoyo wake, ka-
longa fulu ipile, “Nowalongeleni ukweli,
imoja wenu konihinduka.”
22 Wanahina wailola, kuno wonyawanyawa
nani yolongigwa.
23 Mwanahina imoja, ija yanogeligwe
ng'hani na Yesu, kakala behi na Yesu.
24 Simoni Petulo kamfunya, kamulon-
gela, “Muuze, komulonga nani.”
25 Avo mwanahina ija kamkwesela behi
ng'hani Yesu, kamuuza, “Mndewa, komu-
longa nani?”
26 Yesu kamwidika, “Munhu ija yonda
nimgwee kihande cha gate chonda nizan-
hike mbakuli, ayo munhu mwenyego.”
Abaho kasola kihande cha gate, kazan-
hika, kamgwaa Yuda mwanage Simoni
Isikaliote.
27 Bahaja Yuda viyasolile digate, Mwen-
embago kamwingila. Yesu kamulongela,
“Tenda himahima kiulonda kutenda!”
28 Kuduhu munhu mna iwaja wakalile
muulujo yajuwile habali Yesu yamulon-
gele vivo.
29 Kwavija Yuda kakala yopapa mkoba
wa zisente, wanahina wayagwe wagesa
Yesu kamulongela yachole kugula kija
kilondeke mwiinyimwili nyimwili ya
Pasaka, hebu yawagwee kinhu wakiwa.
30 Bahaja Yuda kadibokela gate, kachola
kunze. Ikala ikilo.

Lagizo da sambi

31 Yuda viyasegele, Yesu kalonga, “Sambi
ukulu wa Mwana wa Munhu wogubu-
ligwa, na ukulu wa Mulungu wogubuligwa
mgati mmwake.
32 Na kamba ukulu wa Mulungu
wogubuligwa kubitila heyo, baho Mu-
lungu kougubula ukulu wa Mwana wa
Munhu kumwake mwenyego, na kotenda
vivo himahima.
33 Wanangu, nokala na mweye kipindi
kidodo. Monizahila, lakini nowalongeleni
gaja ganiwalongele wakulu wa Wayahudi,
‘Hamudaha kuchola kuja kunyhola.’
34 Nowagweleleni lagizo da sambi,
Muinogele. Kamba niye viniwanogele, na
mweye muinogele vivo.
35 Mwahainogela, baho kila munhu
kojuwa kamba mweye mwa wanahina
zangu.”

Yesu kolagula kamba Petulo kombela

Mat 26:31-35; Mlk 14:27-31; Luk 22:31-34

36 Simoni Petulo kamuuza, “Mndewa,
kochola kwahi?”

Yesu kamwidika, “Hudaha kuniwinza sambi kuja kunyhola, lakini baho kumwande koniwinza.”
37 Petulo kamuuza, “Mndewa, habali sidaha kukuwinza sambi? Niye nodaha kufa mbuli ya gweye!”
38 Yesu kamwidika, “Vino gweye kweli kodaha kufa mbuli ya niye? Nokulongela ukweli, nzogolo yang'hali hanakwika konibela miyanza midatu.”

14

Yesu nzila ya kuchola kwa Tata

1 Yesu kawalongela, “Sekemudumbe na kunyawanyawa. Momtogola Mulungu, nhogoleni na niye vivija.
2 Mng'anda ya Tatangu kuna magati mengi, maza haili vivo sambi niwalongele. Nochola kuwatandileni hanhu.
3 Nahachola na kuwatandileni hanhu, nobwela na kuwasola ili mkale na niye aho honikala.
4 Muijuwa nzila ya hanhu honichola.”
5 Tomaso kamulongela, “Mndewa, hatukujuwile kwahi kuuchola, vino toijuwaze inzila?”
6 Yesu kamwidika, “Niye ayo nzila, ukweli na ugima. Kuduhu munhu yochola kwa Tata kamba habitile kumwangu.
7 Yesu kawalongela, Maza munjuwile niye, mwahamjuwile na Tatangu vivija. Kulawa sambi na kugendelela mumjuwa na mumona.”
8 Filipo kamulongela, “Mndewa, tulagusile Tata, acho tukilonda tu.”
9 Yesu kamwidika, “Nikala na mweye siku zose, avo lelo hunjuwile vilihi Filipo? Munhu yoyose yanyonile niye, kamona Tata. Habali gweye koniuza niwalagusile Tata?
10 Filipo, vino gweye hutogola kamba nokala mgati mwa Tata na Tata kokala mgati mmwangu? Mbuli ziniwasimulileni hazilawa kumwangu. Tata, yokala mgati mmwangu kosang'hana mwenyego.
11 Nhogoleni nahalonga kamba nokala mgati mwa Tata na Tata kokala mgati mmwangu. Kamba siyo vivo, togoleni mbuli ya vinhu vinhenda.
12 Nowalongeleni ukweli, wose wonhogola wotenda gaja ganhendile, wotenda makulu ng'hani kubanza gano, kwavija nochola kwa Tata.
13 Na nowatendela chochose kimpula kwa twaga jangu, ili ukulu wa Tata woneke kubitila kwa Imwana.
14 Mwahanipula kinhu chochose kwa twaga jangu, nowatendela.

Loho Yang'alile

15 “Mwahaninogela, mogagoga malagizo gangu.
16 Nompula Tata, nayo kowagwaa Mtazaji iyagwe, kokala na mweye siku zose.
17 Heyo ayo Loho Yang'alile yolagusa ukweli wa Mulungu. Wanhu wa mwiisi hawadaha kumbokela, kwavija hawamona hebu kumjuwa. Lakini mweye mumjuwa kwavija kokala na mweye na kamgati mmwenu.
18 “Nahachola siwaleka mwiiyeka kamba wakiwa, nowabweleleni.
19 King'hali kipindi kidodo wanhu wa mwiisi honda wanyone kabili, lakini mweye monyona. Kwavija namgima, na mweye vivija mokuwa wagima.
20 Siku ayo yahavika, mojuwa kamba namgati mwa Tatangu, na mweye mwa mgati mmwangu, na niye na mgati mmwenu.
21 “Wanhu wose wogatogola malagizo gangu na kugagoga, wao woninogela. Tatangu kowanogela wose woninogela niye, na niye vivija nowanogela wao na kuilagusa kumwao.”
22 Yuda, siyo Yuda Isikaliote, kalonga, “Mndewa, habali gweye koilagusa kumwetu na siyo kwa wanhu wa mwiisi?”
23 Yesu kamwidika, “Munhu yoyose yoninogela niye kogagoga mafundizo gangu. Tatangu komnogela munhu ayo, niye na Tatangu tomwizila na kukala nayo.
24 Munhu yoyose hanogela niye hagagoga mafundizo gangu. Mafundizo gamuhulike siyo gangu, lakini golawa kwa Tata, yanhumile.
25 “Niwalongela mbuli zino ning'hali hamoja na mweye.
26 Tatangu kowagalila Mtazaji, Loho Yang'alile kwa twaga jangu, kowafundiza vinhu vose na kuwakumbusa gose ganiwalongele.

27 “Nowalekela tindiwalo, nowagwaa
tindiwalo jangu. Siwagwelela bule kamba
viwowagwelela wanhu wa mwiisi. Seke-
mudumbe na kunyawanyawa.
28 Munihulika viniwalongele, ‘Nosegela,
lakini nowabwelela.’ Maza muninogele
mwahadeng'helele kuwa nochola kwa
Tata, kwavija heyo ayo mkulu kubanza
niye.
29 Niwalongela mbuli zino sambi
zing'hali hazina lawilila ili zahalawilila,
mutogole.
30 Silonga ng'hani na mweye, kwavija
Mwenembago ayo mkulu wa isi ino kok-
wiza. Heyo kaduhu nguvu kumwangu,
31 lakini wanhu wa mwiisi wolondeka
wajuwe kamba nomnogela Tata, lekaavo
notenda kila kinhu kamba viyonilagiza.
“Inukeni, tusegele.

15

Yesu ayo mzabibu wa kweli

1 “Niye ayo mzabibu wa kweli, na
Tatangu ayo mulimaji.
2 Kila tambi dileka kulela mgati
mmwangu kodikanha, na kodidahulila
kila tambi dilela matunda, ili dilele
ng'hani.
3 Mweye mung'ala mwaka kwa mafun-
dizo ganiwagwelele.
4 Kaleni mgati mmwangu, na niye
nokala mgati mmwenu. Tambi hadidaha
kulela matunda denyego mbaka dikale
mumbiki. Vivo ili kumwenu mweye,
hamudaha kulela matunda mbaka mukale
mmwangu.
5 “Niye na mzabibu, na mweye mwa
matambi. Waja wokala mgati mmwangu
na niye mgati mmwao, wolela ng'hani
matunda kwavija mweye hamudaha ku-
tenda mbuli yoyose bila niye.
6 Munhu yoyose yoleka kukala mgati
mmwangu, koigala na tambi dikwasigwa
kutali na kunyala. Matambi kamba
gago gokwikigwa hamoja na kwasigwa
muumoto galukule.
7 Mwahakala mgati mmwangu na mbuli
zangu zahakala mgati mmwenu, baho pu-
leni chochose kimulonda, na mweye mog-
weleligwa.
8 Ukulu wa Tatangu wolagusigwa kamba
mweye mwahalela matunda mengi, na
mokuwa wanahina zangu.
9 Nowanogela mweye kamba vija Tata
viyoninogela niye, kaleni muunogelwa
wangu.
10 Mwahagagoga malagizo gangu,
mokala muunogelwa wangu kamba vija
niye vinigagogile malagizo ga Tatangu na
kukala muunogelwa wake.
11 “Niwalongela vino ili ndeng'ho jangu
dikale mgati mmwenu na avo ndeng'ho
jenu dileke kumala.
12 Lagizo jangu dijo dino, muinogele,
muinogele kamba viniwanogele mweye.
13 Kuduhu unogelwa mkulu kubanza
uno, wa munhu kuulava ugima wake
mbuli ya mbwiga zake.
14 Mweye mwa mbwiga zangu mwaha-
tenda gaja goniwalagiza.
15 Siwakema kabili watumwa, kwav-
ija watumwa hawajuwa kija chootenda
mkulu wao. Lakini nowakema mbwiga,
kwavija niwalongela kila kinhu kimhulike
kwa Tatangu.
16 Siyo mweye munisagule niye, lakini
niye niwasagula mweye, muchole na
kulela matunda, matunda gokala siku
zose. Na ivo Tata kowagwaa chochose
kimumpula kwa twaga jangu.
17 Lagizo jangu kumwenu dijo dino,
muinogele.

Kwihiligwa na wanhu wa mwiisi

18 “Wanhu wa mwiisi wahawehila, kum-
bukeni kamba wasonga kunihila niye.
19 Maza muli wanhu wa mwiisi, baho
wanhu wa mwiisi wahawanogele mweye
kamba wanhu wa kumwao. Lakini ni-
wasagula mweye hagati ya wanhu wa
mwiisi, na hamwili wanhu wa mwiisi,
lekaavo wanhu wa mwiisi wowehila.
20 Kumbukeni kiniwalongele, ‘Mtumwa
hali mkulu kubanza mkulu wake.’
Kamba wanhu wanidununza niye vivija
wowadununza na mweye. Kamba waga-
goga mafundizo gangu, wogagoga na genu
vivija.
21 Wowatendela mweye gano gose
kwavija mwa wanhu zangu, na kwavija
hawamjuwile ayo yanhumile.

22 Maza sizile na kulonga nao sambi
wawe na nhaguso ya nzambi, lakini
sambi hawadaha kubela kamba waduhu
nzambi.
23 Munhu yoyose yonihila niye vivija
komwihila Tatangu.
24 Maza sitendile kumwao mbuli zija
hazinatendigwa na munhu yoyose, sambi
wawe na nhaguso ya nzambi. Lakini wa-
zona mbuli zinhendile na watwihila niye
na Tatangu.
25 Gano gatendeka, avo kija chandikigwe
mna ga Malagizo gao kilawilile, 'Wanihila
bila kilamuso.'
26 "Nomtuma kumwenu Mtazaji kulawa
kwa Tata, Loho Yang'alile, ayo yolagusa
ukweli wa Mulungu. Kowalongela ukweli
mbuli ya niye,
27 vivija na mweye mowalongela mbuli
ya niye, kwavija mkala na niye kulawa
kuna ichanduso."

16

1 Yesu kawalongela, "Niwalongeleni
gano gose ili sekemuleke kunitogola niye.
2 Wanhu wowawinga mna zing'anda za
kumpula Mulungu, na kipindi chokwiza
baho kila munhu yowakoma mweye ko-
gesa komsang'hanila Mulungu.
3 Wanhu wowatendela gano gose kwav-
ija hawamjuwile Tata hebu niye.
4 Niwalongela gano ili wahasonga kuwa-
tendela gago, mukumbuke kamba niwa-
longeleni.

Sang'hano ya Loho Yang'alile

"Siwalongele gano kulawa kunaichan-
duso kwavija nikala hamoja na mweye.
5 Lakini sambi nochola kumwake yan-
humile, kuduhu imoja wenu yoniuza, 'Ko-
chola kwahi?'
6 Kwavija niwalongela gano gose, mi-
zoyo yenu inyunyuwala ng'hani.
7 Lakini nowalongeleni ukweli, vinoga
kumwenu niye nisegele, kwavija kamba
sisegela, Mtazaji honda yawezile. Lakini
nahasegela, nomtuma kumwenu.
8 Kipindi yaheza, kowalagusila wanhu
wa mwiisi kamba wabananga viwogesa
mbuli ya kutenda nzambi, na mbuli ya
kutenda ganogile, na mbuli ya Mulungu
vonda yawataguse wanhu.
9 Wabananga mbuli ya kutenda nzambi
kwavija hawanhogola niye.
10 Wabananga mbuli ya kutenda
ganogile, kwavija nochola kwa Tata na
honda munyone kabili.
11 Wabananga mbuli ya Mulungu vonda
yawataguse wanhu, kwavija Mwenem-
bago, mkulu wa isi ino kamala kuta-
gusigwa.
12 "Nina mbuli nyingi za kuwalongela,
lakini sambi hamdaha bule kuzigoga.
13 Loho Yang'alile yaheza, ayo yolagusa
ukweli wa Mulungu, kowalongoza muu-
juwe ukweli wose. Honda yalonge gake
mwenyego, lakini kolonga gaja gayahu-
like, na kowalongeleni gaja gondageze.
14 Konigwaa niye ukulu kwavija kosola
gaja gononga na kuwalongela mweye.
15 Vinhu vose viyalinavo Tatangu ni
vangu, lekaavo niwalongela kamba Loho
Yang'alile kosola gaja ganimgwee niye na
kuwalongela.

Kunyunyuwala na kudeng'helela

16 "King'hali kipindi kidodo honda mun-
yone kabili, na kipindi kidodo kumwande
monyona."
17 Wanahina zake wayagwe waiuza,
"Vino kofambula choni? 'King'hali kipindi
kidodo honda munyone kabili, na kipindi
kidodo kumwande monyona, na vivija
kalonga, kwavija nochola kwa Tata.' "
18 Wagendelela kuiuza, "Kofambula
choni viyolonga, 'King'hali kipindi ki-
dodo?' Hatujuwa kolonga choni!"
19 Yesu kajuwa kamba walonda ku-
muuza, avo kawalongela, "Vino mw-
eye moiuza nifambula choni vinongile,
'King'hali kipindi kidodo honda munyone
kabili, abaho kipindi kidodo kumwande
monyona?'
20 Nowalongeleni ukweli, mweye molila
na kona usungu, lakini wanhu wa mwiisi
wodeng'helela. Mweye monyunyuwala,
lakini kunyunyuwala kwenu kogalamuka
kudeng'helela.
21 Kipindi mtwanzi yahalonda kulela,
konyunyuwala kwavija kipindi chake cha
kugaya kivika, lakini mwana king'hele
yahavumbuka, koisemwa kugaya kwake,

kodeng'helela kwavija kalela mwana king'hele mwiisi.
22 Vino vivo ili kumwenu, sambi mun-
yunyuwala, lakini nowezila kabili na mi-
zoyo yenu yomema ndeng'ho, kuduhu
munhu yonda yadisegeze."
23 "Siku dija dahavika, honda munipule
kinhu chochose. Nowalongeleni ukweli,
Tata kowagwaa chochose kimumpula kwa
twaga jangu.
24 Mbaka sambi hamnapula kinhu cho-
chose kwa twaga jangu. Puleni mog-
weleligwa ili ndeng'ho jenu dimeme."

Yesu kaihuma isi

25 "Niwalongeleni mbuli zino kwa simo.
Kipindi chovika, baho honda nilonge bule
kwa simo, lakini nolonga kunze kunze
mbuli ya Tata.
26 Siku dija dahavika, mompula Tata
kwa twaga jangu. Siwalongela bule nom-
pulilani kwa Tata,
27 kwavija Tata mwenyego kowanogela.
Kowanogela kwavija moninogela niye na
mutogola kamba ndawa kwa Mulungu.
28 Ndawa kwa Tata na niza mwiisi, na
sambi nosegela mwiisi, nochola kwa Tata."
29 Abaho wanahina zake wamulongela,
"Sambi hulonga kwa simo bule, lakini ko-
longa kunze kunze.
30 Sambi tojuwa kamba kujuwa kila
kinhu. Hatulonda kuuza mbuli yoyose.
Ino yotutenda tukutogole kamba kulawa
kwa Mulungu."
31 Yesu kawauza, "Vino sambi motogola?
32 Kipindi chokwiza, tena kivika, baho
mweye mose mopwililika, kila munhu
ukayake, mondeka niiyeka. Lakini sili
niiyeka bule, kwavija Tata kahamoja na
niye.
33 Niwalongela gano gose, ili kwa kuban-
dagala mmwangu mkale moyo uholile.
Mwiisi mnago madununzo, lakini fungeni
umoyo! Niye niihuma isi!"

17

Yesu kowapulila wanahina zake

1 Aho Yesu viyamambukize kulonga avo,
kalola uchanha kuulanga kalonga, "Tata,
saa ivika. Mgwee ukulu Mwanago ili
Imwana nayo yakugwee ukulu.
2 Kwavija kumgwaa Mwanago udahi
kwa wanhu wose, ili yawagwee ugima wa
mazuwa gose.
3 Uno awo ugima wa mazuwa gose,
wanhu wakujuwe gweye Mulungu uliwi-
iyeka wa ukweli, na wamjuwe Yesu Kilisito
yuumtumile.
4 Niulagusa ukulu wako mwiisi, ni-
imambukiza sang'hano yuunigwelele
niisang'hane.
5 Tata! Sambi unigwee ukulu, ukulu
uuja ung'halile nao na gweye isi ing'hali
hainaumbigwa.
6 "Niditenda twaga jako dijuwike
kwa wanhu waja waunigwelele mwiisi.
Wakala wanhu wako na gweye kungwaa
niye, wao waigoga mbuli yako.
7 Sambi wojuwa vinhu vose viunig-
welele volawa kumwako.
8 Kwavija niwagwaa usenga uunig-
welele, na wao waubokela, wojuwa
kweli niye nilawa kumwako, na watogola
kamba gweye kunhuma.
9 "Niye nowapulila wao. Siwapulila
wanhu wa mwiisi bule lakini kwa wose
waunigwelele, kwavija wako gweye.
10 Wanhu wose wanili nao wako, na
wose wauli nao wangu, na ukulu wangu
wolagusigwa kubitila kumwao.
11 Sambi nokwiza kumwako, sili mwiisi
kabili lakini awo wa mwiisi. Tata Ung'alile,
weke goya kwa udahi wa twaga jako di-
unigwelele wadahe kuwa kinhu kimoja
kamba vija gweye na niye vitwili kinhu
kimoja.
12 Ving'halile hamoja nao niweka goya
kwa udahi wa twaga jako diunigwelele.
Niweka goya na kuduhu hata munhu
imoja yapotele, ila munhu ija yasaguligwe
kupotela, muladi Maandiko Gang'alile
galawilile.
13 Sambi nokwiza kumwako, nolonga
mbuli zino mwiisi muladi wadahe kuwa
na ndeng'ho jangu dimemile mna imizoyo
yao.
14 Niwagwelela usenga wako, na wanhu
wa mwiisi wawehila, kwavija haweli
wanhu wa mwiisi, kamba niye vinili siyo
wa mwiisi.
15 Sikupula bule uwasegeze mwiisi,
lakini nokupula uweke goya kulawa kwa

ija Imdumuka.
16 Kamba vija niye vinili siyo wa mwiisi,
na awo vivija haweli wa mwiisi.
17 Uwatende wang'ale kwa kweli, mbuli
yako ayo kweli.
18 Niwatuma mwiisi, kamba vija gweye
viunitumile niye.
19 Mbuli yao noilava mwenyego
kumwako, ili na wao vivija wailave ukweli
kumwako.
20 "Siwapulila wao waiyeka bule, lakini
na waja wose wonda wanhogole niye
mbuli ya usenga wao wonda wawapetele.
21 Nopula kuwa wose wawe kinhu ki-
moja. Tata, nopula wawe mgati mmwetu,
kamba vija gweye viuli mgati mmwangu
na niye mgati mmwako. Nopula wawe
kinhu kimoja ili wanhu wa mwiisi wato-
gole kamba kunhuma.
22 Ukulu uuja uunigwelele niwagwaa
wao ili wawe kinhu kimoja, kamba vija
gweye na niye vitwili kinhu kimoja.
23 Ino yofambula, niye nokala mgati
mmwao na gweye Tata kokala mgati
mmwangu. Nopula wawe kinhu kimoja
kweli, muladi wanhu wa mwiisi wajuwe
kamba kunhuma na kuwanogela hewo
kamba viuninogela niye.
24 "Tata, kunigwaa wao. Nolonda wao
wakale hamoja na niye aho hanili, muladi
wawone ukulu wangu. Uno awo ukulu uu-
nigwelele kwavija kuninogela isi ing'hali
hainaumbigwa.
25 Tata Unogile, wanhu wa mwiisi
hawakujuwile, lakini niye nikujuwa, na
wano wojuwa kamba kunhuma.
26 Nhenda wao wakujuwe, na nogen-
delela kutenda vivo, ili unogelwa uli nao
kumwangu ukale mgati mmwao, muladi
naniye ng'hale mgati mmwao."

18

Kugogigwa kwa Yesu
Mat 26:47-56; Mlk 14:43-50; Luk 22:47-53

1 Yesu viyamambukize kupula, kasegela
hamoja na wanahina zake kachola
mwambu wa kizanda kikemigwe Kedu-
loni. Hanhu aho kukala na mgunda wa
mibiki, Yesu na wanahina zake wengila
mumo.
2 Yuda, yamuhinduke Yesu, kahajuwa
hanhu aho, kwavija miyanza mingi Yesu
kakala yoiting'hana na wanahina zake.
3 Avo Yuda kachola kunaumgunda wa
mibiki, kachola hamoja na bumbila da
wakalizi, na wakalizi wa Ng'anda ya Mu-
lungu watumigwe na wakulu wa walava
nhosa na Mafalisayo. Wakala na viwenge
na mimuli na mizele.
4 Yesu kajuwa kila kinhu chonda
kimulawilile, avo kalawilila haulongozi,
kawauza, "Momzahila nani?"
5 Wamwidika, "Yesu wa Nazaleti."
Yesu kawalongela, "Iyo niye."
Yuda yamuhinduke Yesu kakala yemile
hamoja nao.
6 Baho Yesu viyawalongele, "Iyo niye,"
wabwela kukisogo, wagwa hasi.
7 Yesu kawauza kabili, "Momzahila
nani?"
Wamulongela, "Yesu wa Nazaleti."
8 Yesu kawalongela, "Nimala kuwalon-
gela kamba iyo niye. Avo kamba moniza-
hila niye, walekeni wano wachole."
9 Kalonga vino muladi kija kiyalongile
kilawilile, "Tata, wanhu waja waunig-
welele simwagize hata imoja."
10 Simoni Petulo yakalile na panga
mkigudi, kadisomola kamkanha gwiti
da mkono wa kudila msang'hanaji wa
Mkulu wa walava nhosa. Msang'hanaji
ayo kakemigwa Malukusi.
11 Yesu kamulongela Petulo, "Bweza
panga jako muna iyala! Kogesa silonda
niking'wele kikasi cha madununzo
kiyanigwelele Tatangu?"

Yesu kogaligwa kwa Anasi
12 Abaho wakalizi na wakulu wao na
wakalizi wa Wayahudi wamgoga Yesu,
wamgodeka.
13 Wandusa kumgala kwa Anasi. Anasi
kakala mkwe wa Kayafa, yakalile Mkulu
wa walava nhosa mwaka awo.
14 Kayafa ayo yawalongele wakulu wa
Wayahudi kamba vinoga ng'hani kwa
munhu imoja yafe mbuli ya wanhu wose.

Petulo kombela Yesu
Mat 26:69-70; Mlk 14:66-68; Luk 22:55-57

15 Simoni Petulo na mwanahina iyagwe
wamkweleleza Yesu. Mwanahina ayo

iyagwe kakala yajuwike goya na Mkulu wa walava nhosa, avo kachola na Yesu hana ulubuga lwa ng'anda ya Mkulu wa walava nhosa.
16 Lakini Petulo kakala kunze behi na mulango. Abaho mwanahina ayo iyagwe yajuwike na mkulu wa walava nhosa kalawa kunze, kalonga na mndele yakalile mmulango, kamgala Petulo mng'anda.
17 Mndele yakalile mmulango kamulongela Petulo, "Vino gweye huli imoja wa wanahina wa munhu ayo?"
Petulo kamwidika, "Aka, siyo niye."
18 Wasang'hanaji na wakalizi wabwinha moto wa makala, wema wokotela kwavija kukala na beho. Avo Petulo kachola, kema hamoja nao kokotela.

Mkulu wa walava nhosa komuuza Yesu
Mat 26:59-66; Mlk 14:55-64; Luk 22:66-71

19 Mkulu wa walava nhosa kamuuza Yesu mbuli ya wanahina zake na mbuli ya mafundizo gake.
20 Yesu kamwidika, "Siku zose nonga kunze kunze na kila munhu. Mafundizo gangu gose nifundiza mna izing'anda za kumpula Mulungu na Mng'anda ya Mulungu, mumo Wayahudi wose mooiting'hana. Silongile chochose kwa kinyelegezi.
21 Habali koniuza niye? Wauze iwanhu wanihulike vinongile. Wauze mbuli ini-walongele, wao waijuwa."
22 Yesu viyalongile avo, mkalizi imoja yemile behi nayo kamzaba kofi, kalonga, "Habali umwidika avo Mkulu wa walava nhosa?"
23 Yesu kamwidika, "Kamba nonga mbuli yoyose ihile, walongele wanhu weli hano mbuli ayo. Lakini kamba nonga goya, habali konhowa?"
24 Abaho Anasi kamgala Yesu kwa Mkulu wa walava nhosa Kayafa, kuno kagodekigwa.

Petulo kombela Yesu kabili
Mat 26:71-75; Mlk 14:69-72; Luk 22:58-62

25 Petulo kakala yang'hali yemile aho kokota moto. Wanhu wayagwe wamuuza, "Vino gweye huli imoja wa wanahina zake?"
Lakini Petulo kabela, kalonga, "Aka, siyo niye!"
26 Msang'hanaji imoja wa Mkulu wa walava nhosa, lukolo lumoja na munhu ija yakanhigwe gwiti na Petulo, kamuuza, "Vino gweye sikonile hamoja nayo kuja kumgunda wa mibiki?"
27 Abaho Petulo kalonga, "Aka!" Bahaja nzogolo keka.

Yesu kogaligwa mkitala cha Pilato
Mat 27:1-2, 11-14; Mlk 15:1-5; Luk 23:1-5

28 Imitootondo ng'hani Yesu kalavigwa mng'anda ya Kayafa kagaligwa mng'anda ya mkulu wa isi. Wakulu wa Wayahudi hawengile bule mng'anda ya mkulu wa isi ya Yudea, kwavija walonda kukala wanogile, ili wadahe kuja lujo lwa Pasaka.
29 Avo Pilato kawalawila kunze kawauza, "Muna kitala gani na munhu ino?"
30 Wao wamwidika, "Maza habanange sambi tumgale kumwako."
31 Pilato kawalongela, "Msoleni mweye wenyego mukamtaguse kamba Malagizo genu vigalonga."
Wayahudi wamwidika, "Tweye hatulondeka kumkoma munhu yoyose."
32 Gano gatendeka ili kutenda mbuli za Yesu zilawilile, mbuli ziyalongile kulagusa vonda yafe.
33 Pilato kengila kabili mng'anda ya mkulu wa isi, kamkema Yesu, kamuuza, "Vino gweye kwa Mndewa wa Wayahudi?"
34 Yesu kamwidika, "Vino uuzaji uno wolawa kumwako hebu wanhu wayagwe wakulongela mbuli zangu?"
35 Pilato kamulongela, "Vino gweye kogesa niye na Muyahudi? Wanhu wako mwenyego na wakulu wa walava nhosa wao wakugalile kumwangu. Vino kutenda choni?"
36 Yesu kamulongela, "Undewa wangu hauli wa mwiisi ino. Maza undewa wangu uli wa mwiisi ino, wanahina zangu wahanigombele sekengogigwe na wakulu wa Wayahudi. Ka, undewa wangu hauli wa bahano bule!"
37 Avo Pilato kamuuza, "Vino gweye kwa mndewa?"
Yesu kamwidika, "Gweye kolonga niye na mndewa. Niye nivumbuka mbuli ya

gano, na mbuli ya gano niza mwiisi, kulonga mbuli ya ukweli. Munhu yoyose younogela ukweli konhegeleza."

38 Pilato kamuuza, "Ukweli ndiyo choni?"

Yesu kotagusigwa yafe
Mat 27:15-31; Mlk 15:6-20; Luk 23:13-25

Abaho Pilato kalawa kunze kawacholela kabili Wayahudi, kawalongela, "Niye sichona kilamuso cha kumtagusila.

39 Lakini mbuli ya mila yumulinayo, siku zose niwafungulilaga mfungwa imoja kipindi cha Pasaka. Avo molonda niwafungulile Mndewa wa Wayahudi?"

40 Wamwidika kwa kukemelela, "Aka siyo heyo! Tomulonda Balaba!" Balaba kakala mbokaji.

19

1 Abaho Pilato kalagiza Yesu yatoigwe mbalati.

2 Wakalizi waluka ngata ya miba, waika mdipala jake. Abaho wamvaza kiwalo cha undewa.

3 Wamcholela, wamulongela, "Mwinyi, Mndewa wa Wayahudi!" Abaho wamzaba makofi.

4 Pilato kalawa kunze kabili, kalulongela lunhu lwa wanhu, "Loleni, nomgala kumwenu mujuwe kamba sichonile kilamuso cha kumtagusila."

5 Avo Yesu kalawa kunze kuno kavala ngata ya miba na kiwalo cha undewa. Pilato kawalongela, "Loleni! Munhu mwenyego ayo ino!"

6 Wakulu wa walava nhosa na wakalizi wa Ng'anda ya Mulungu viwamone, wakemelela, "Muwambe mumsalaba! Muwambe mumsalaba!"

Pilato kawalongela, "Mweye wenyego msoleni mumuwambe mumsalaba. Niye sichona kilamuso cha kumtagusila."

7 Wayahudi wamwidika, "Tunago Malagizo golonga kolondeka yafe, kwavija kaitenda heyo Mwana wa Mulungu."

8 Pilato viyahulike vivo, kadumba ng'hani.

9 Kengila kabili mna ing'anda ya mkulu wa isi, kamuuza Yesu, "Vino gweye kolawa kwahi?"

Lakini Yesu hamwidike bule.

10 Pilato kamulongela, "Kolema kulonga na niye? Hujuwile ninao udahi wa kukufungulila na vivija kukuwamba mumsalaba."

11 Yesu kamwidika, "Kuna udahi kumwangu kwavija kugweleligwa na Mulungu. Avo munhu yanigalile mmakono gako katenda nzambi ng'hani."

12 Pilato viyahulike vivo, kazahila nzila ya kumfungulila Yesu. Lakini Wayahudi wakemelela, "Wahamfungulila huli mbwiga wa Mndewa mkulu wa Lumi! Munhu yoyose yoitenda Mndewa komuhinduka Mndewa mkulu wa Lumi!"

13 Pilato viyahulike mbuli azo, kamulava Yesu kunze, kakala mkigoda cha mkulu wa kitala, hanhu hakemigwe "Lubuga lwa mabwe" Kwa Kiebulania "Gabasa"

14 Ikala saa sita imisi siku ya kuitanda Pasaka. Pilato kawalongela Wayahudi, "Aino hano Mndewa wenu!"

15 Wao wakemelela, "Mkome! Mkome! Muwambe mumsalaba!"

Pilato kawauza, "Molonda nimuwambe mumsalaba mndewa wenu?"

Wakulu wa walava nhosa wamwidika, "Twaduhu mndewa iyagwe lakini Mndewa mkulu wa Lumi!"

16 Abaho Pilato kamulava Yesu kumwao muladi wamuwambe mumsalaba.

Yesu kowambigwa mumsalaba
Mat 27:32-44; Mlk 15:21-32; Luk 23:26-43

Avo wambokela Yesu.

17 Kalawa kunze kuno kapapa msalaba wake, kachola hanhu hakemigwe Fumvu da Pala. Kwa Kiebulania hokemigwa Goligota.

18 Ako wamuwamba Yesu mumsalaba, na vivija wawawamba wanhu wayagwe wabili. Imoja mwambu wa mkono wa kudila na iyagwe mwambu wa kumoso. Yesu hagati yao.

19 Pilato kandika kibao, kakika mumsalaba. Vino vivo yandike, "Yesu wa Nazaleti, Mndewa wa Wayahudi."

20 Wayahudi wengi wakisoma kibao acho kwavija hanhu aho hayawambigwe Yesu hakala behi na buga jao. Kibao acho chandikigwa Kiebulania, Kilatini na Kigiliki.

21 Wakulu wa walava nhosa wamulongela Pilato, "Sekewandike 'Mndewa wa

Wayahudi' lakini, 'Munhu ino kalonga heyo ayo Mndewa wa Wayahudi.' "

22 Pilato kawedika, "Kinyandike nyandika."

23 Wakalizi viwamambukize ku-muwamba Yesu mumsalaba, wasola vi-walo vake na kuvigola mafungu mane, kila mkalizi kapata dimoja. Vivija wasola ki-walo chake kiyagwe kikalile hakisonigwe bule lakini kilukigwa.

24 Wakalizi wailongela, "Kino seke-tukidege, leka tubwanhe simbi tulole yomgwila nani." Mbuli ino itendeka kutenda Maandiko Gang'alile galawilile.

"Waigolela viwalo vangu,
wakibwanhila simbi kiwalo changu."

Na vino vivo viwatendile iwakalizi.

25 Wemile behi na msalaba wa Yesu wakala mamake na mamake mkulu na Malia mtwanzi wa Kilopasi na Malia Magi-dalena.

26 Yesu viyamone mamake na mwanahina wake yamnogele ng'hani wema aho, kamulongela mamake, "Mama, sambi ino ayo mwanago."

27 Abaho kamulongela mwanahina ayo, "Sambi ino ayo mamako." Kulawa siku dijo mwanahina ayo kamsola na kukala nayo ukayake.

Kufa kwa Yesu
Mat 27:45-56; Mlk 15:33-41; Luk 23:44-49

28 Yesu kajuwa kamba kulawa sambi kila kinhu kimala, na ili kutenda Maandiko Gang'alile galawilile, Kalonga, "Nokona ng'hilu."

29 Baho kukala na kikonha kimemile di-vai ya ugwadu, avo wavabika dididoki mna idivai wadinanika mna ulubiki lwa hisopo, wadika mna umulomo wa Yesu.

30 Yesu viyang'wile ija idivai, kalonga, "Gamala!"

Kaidulika kafa.

Yesu kohomigwa mulubavu

31 Abaho wakulu wa Wayahudi wampula Pilato yawatogolele wagabene magulu ga wanhu wakalile wawambigwe mmisalaba muladi wazihumuluse ng'huli zao. Wampula vino kwavija ikala siku ya kuitanda, na hawalondile ng'huli zikale mmisalaba mwiisiku ya Kubwihila, kwav-ija siku ayo ya Kubwihila ikala ing'alile.

32 Avo wakalizi wachola, wagabena magulu ga munhu wa ichanduso na abaho kwa munhu iyagwe wakalile wawambigwe mmisalaba hamoja na Yesu.

33 Lakini viwezile kwa Yesu, wamvika kafa mwaka, avo hawagabenile bule mag-ulu gake.

34 Mkalizi imoja kamuhoma Yesu mgoha mulubavu lwake, bahaja damu na mazi vilawa.

35 Munhu yagonile gano vigalawilile kawalongela ili na mweye mupate kuto-gola. Gaja goyolonga ga ukweli na kojuwa kamba kolonga ukweli.

36 Gano gatendigwa ili kutenda Maandiko Gang'alile galawilile, "Kuduhu zege jake donda dibenigwe."

37 Vivija Maandiko Gang'alile golonga, "Womulola munhu ayo wamuhomile."

Yesu kozikigwa
Mat 27:57-61; Mlk 15:42-47; Luk 23:50-56

38 Vigabitile gago, Yusufu, mwenekae wa Alimataya kampula Pilato yamg-welele lukuli lwa Yesu. Yusufu kakala mwanahina wa Yesu kwa kinyelegezi, kwavija kakala yowadumba wakulu wa Wayahudi. Pilato kamtogolela yalusole lukuli lwa Yesu, avo Yusufu kachola, kalusegeza na kasegela nao.

39 Nikodemo, munhu yamgendele Yesu ikilo baho ichanduso hamoja na Yusufu, kapapa mhishi nane za mavumba, gat-ibwilizigwe na mavuta ga bei ng'hulu gokemigwa manemane na ubani.

40 Wanhu awo wabili walusola lukuli lwa Yesu, waluzingiliza sitili hamoja na mavuta gonung'hila goya kamba viili mila ya Wayahudi ya kuzika.

41 Hanhu aho hayawambigwe Yesu kukala na mgunda, mgati kukala na panga da sambi najo dikala hadinazikiligwa munhu.

42 Kwavija ikala ing'hali siku imoja ku-vikila siku ya Kubwihila na vivija panga dijo dikala behi, avo walwika lukuli lwa Yesu mumo.

20

Yesu kazilibuka
Mat 28:1-8; Mlk 16:1-8; Luk 24:1-12

1 Imitootondo ng'hani mwiisiku ya
Jumapili, kung'hali hakuna kunguzuka
goya, Malia Magidalena kachola kuna
dipanga kajona dija didibwe disegezigwa
mmulomo wa dipanga.
2 Avo kachola yokimbila mbaka kwa Si-
moni Petulo na ija mwanahina iyagwe
yanogeligwe ng'hani na Yesu, kawalon-
gela, “Wamsegeza Mndewa kudipanga na
hatujuwa wamwika kwahi!”
3 Baho Petulo na ija mwanahina iyagwe
wachola kudipanga.
4 Wose wabili wakala wokimbila, lakini
ija mwanahina iyagwe kakimbila ng'hani
kubanza Petulo na kalongola kuvika kudi-
panga.
5 Viyainamile na kusungulila, kayona
sitili lakini hengile mgati bule.
6 Kukisogo chake kavika Simoni Petulo,
kengila mgati ya dipanga na kayona sitili,
7 na kikumbi kizingilizigwe mdipala da
Yesu hakikalile hamoja na sitili, lakini
kikala hamgwazo kiiyeka.
8 Abaho ija mwanahina iyagwe ya-
songile kuvika kudipanga kengila mgati,
vivija kayona na katogola.
9 Wakala wang'hali hawajuwile
Maandiko Gang'alile vigalongile kamba
kolondeka yazilibuke kulawa kwa wafile.
10 Abaho wanahina waja wabwela
ukayao.

Yesu komulawilila Malia Magidalena
Mat 28:9-10; Mlk 16:9-11

11 Malia kakala yemile kunze ya dipanga
kuno kolila. Viyakalile yang'hali kolila,
kainama kasungulila kudipanga,
12 kawona wasenga wa kuulanga wa-
bili wavalile viwalo vizelu, wakala aho
halukalile lukuli lwa Yesu, imoja kudipala
na iyagwe kuna gamagulu.
13 Wasenga awo wamuuza Malia,
“Mama, kolilila choni?”
Kawedika, “Wamsegeza Mndewa
wangu, na sikujuwile bule kuwamwikile!”
14 Abaho Malia kahinduka kukisogo, ka-
mona Yesu kema aho lakini hajuwile bule
kamba kakala Yesu.
15 Yesu kamuuza Malia, “Mama, kolilila
choni? Komzahila nani?”
Malia kagesa munhu ayo kakala
mwamizi wa mgunda, avo kamulongela,
“Go mkulu, kamba kumsegeza, nongela
hanhu haumwikile nyhole nikamsole.”
16 Yesu kamulongela, “Malia!”
Malia kahinduka kamulongela kwa
Kiebulania, “Laboni!” Laboni fambulo
jake “Mfundiza.”
17 Yesu kamulongela, “Sekeungoge
kwavija ning'hali sinachola kwa Tata
kuulanga. Lakini genda kwa ndugu
zangu ukawalongele nochola kwa Tatangu
vivija Tata yenu, Mulungu wangu vivija
Mulungu wenu.”
18 Avo Malia Magidalena kachola, kawa-
longela wanahina, “Nimona Mndewa!”
Abaho kawasimulila kila kinhu kiyamu-
longele.

Yesu kowalawilila wanahina zake
Mat 28:16-20; Mlk 16:14-18; Luk 24:36-49

19 Ikala ichungulo ya siku dija da
Jumapili, wanahina wakala waiting'hane
hamoja mng'anda kuno nyivi wahinda
kwavija wakala wowadumba wakulu
wa Wayahudi. Abaho Yesu kema hagati
yao. Kawalongela, “Tindiwalo diwe
kumwenu!”
20 Viyamambukize kulonga avo,
kawalagusila makono gake na lubavu
lwake. Wanahina viwamone Mndewa
wadeng'helela.
21 Yesu kawalongela kabili, “Tindiwalo
diwe kumwenu. Kamba Tata viyanhu-
mile, na niye nowatuma.”
22 Baho kawahuvila, kawalongela,
“Bokeleni Loho Yang'alile.
23 Kamba mwahazigela kumgongo
nzambi za wanhu, Mulungu nayo kozigela
kumgongo. Lakini kamba hamzigela kum-
gongo nzambi za wanhu, vivija Mulungu
hazigela kumgongo bule.”

Yesu komulawilila Tomaso

24 Mwanahina wake imoja mna
iwanahina longo na wabili Tomaso,
yakemigwe Pacha hakalile hamoja nao
kipindi Yesu viyezile.
25 Avo wanahina wayagwe wamulon-
gela, “Tumona Mndewa!”

Tomaso kawalongela, “Mbaka nizone ng'hovu za misumali mmakono gake, na ningize kidole changu mna zing'hovu na ningize mkono wangu mulubavu lwake, sitogole bule!”

26 Vizivikile siku nane wanahina wakala hamoja kabili mng'anda, Tomaso nayo kakala hamoja nao. Nyivi zikala zihindigwe, lakini Yesu kengila kema hagati yao kawalongela, “Tindiwalo diwe kumwenu.”

27 Abaho kamulongela Tomaso, “Ika kidole chako hano, ulole makono gangu. Abaho golosa mkono wako wike mulubavu lwangu. Leka kuwa na moyo mdala, lakini utogole!”

28 Tomaso kamwidika, “Mndewa wangu na Mulungu wangu!”

29 Yesu kamulongela, “Vino gweye kotogola kwavija kunyona? Wamweda waja wose wotogola bila kunyona!”

Kilamuso cha kwandika kitabu kino

30 Yesu viyakalile na wanahina zake katenda mbuli ziyagwe nyingi za unzonza lakini hazandikigwe bule mna ikitabu kino.

31 Lakini zino zandikigwa ili mweye mudahe kutogola kamba Yesu ayo Kilisito Mkombola, Mwana wa Mulungu, na kwa kumtogola muwe na ugima.

21

Yesu kowalawilila wanahina saba

1 Vigabitile gano, Yesu kawalawilila wanahina zake kabili hana dilamba da Tibelia. Vino vivo viilawilile.

2 Simoni Petulo na Tomaso yakemigwe Pacha na Nasanaeli mwenekae wa Kana mwiisi ya Galilaya na wanage Zebedayo na wanahina wayagwe wabili wa Yesu wakala hamoja.

3 Simoni Petulo kawalongela wayage, “Nochola kuvuwa somba.”

Wayage wamulongela, “Tochola na gweye.” Avo wakwela mwiingalawa wachola, lakini ikilo kigima hawapatile kinhu bule.

4 Zuwa vidisongile kulawa, Yesu kema mwiingema ya dilamba, lakini wanahina hawajuwile bule kamba kakala Yesu.

5 Abaho Yesu kawauza, “Mbwiga zangu, vino hampatile kinhu chochose?”

Wamwidika, “Ona, hatupatile chochose.”

6 Kawalongela, “Pigiseni lwavu lwenu mwambu wa mkono wa kudila wa ngalawa, mopata somba.” Avo walupigisa ulwavu, somba wengi wakala wanamate, hawadahile bule kulukwega.

7 Mwanahina ija yanogeligwe na Yesu kamulongela Petulo, “Ayo Mndewa!” Simoni Petulo viyahulike kakala Mndewa, kaifunga kiwalo chake cha kunze mkigudi kwavija kakala yakivulile, kazumha mgamazi.

8 Wanahina wayagwe weza mwiimhwani kwa ngalawa, kuno wokwekwesa lwavu lumemile somba. Hawakalile kutali ng'hani bule kulawa mwiisi inyalile, ikala utali wa magulu gana dimoja.

9 Viwavikile kunze mwiisi inyalile, wauvika moto wa makala na uchanha yake kuna somba na gate.

10 Yesu kawalongela, “Wagaleni hano somba wayagwe wamuwavuwile.”

11 Simoni Petulo kengila mgati mwiingalawa, kalukwega kunze ulwavu lumemile somba wakulu. Wose kwa wose wakala somba gana dimoja na malongo matano na ndatu. Hamoja wakala wengi kamba vivo lakini lwavu haludegeke bule.

12 Yesu kawalongela, “Izoni muje.” Kuduhu mwanahina yagezile kumuuza, “Gweye kwa nani?” kwavija wamjuwa kamba kakala Mndewa.

13 Avo Yesu keza, kasola digate kawagolela, na katenda vivo kwa waja iwasomba.

14 Uno ukala mwanza wa kadatu wa Yesu kuwalawilila wanahina zake viyazilibuke kulawa kwa wafile.

Yesu kolonga na Petulo

15 Viwamambukize kuja, Yesu kamuuza Simoni Petulo, “Simoni mwanage Yohana, vino koninogela ng'hani kubanza wano wayagwe?”

Simoni kamwidika, “Ona Mndewa, gweye kojuwa niye nokunogela.”

Yesu kamulongela, “Wadime wanang'hondolo zangu.”

16 Mwanza wa kabili Yesu kamuuza Petulo, “Simoni mwanage Yohana, gweye koninogela?”

Simoni kamwidika, “Ona Mndewa, gweye kojuwa niye nokunogela.”
Yesu kamulongela, “Wasusile ng'hondolo zangu.”
17 Mwanza wa kadatu Yesu kamuuza, “Simoni mwanage Yohana, gweye koninogela?”
Petulo kona usungu kwavija Yesu kamuuza mwanza wa kadatu, “Koninogela?” Avo kamulongela, “Mndewa, gweye kojuwa kila kinhu, kojuwa niye nokunogela!”
Yesu kamulongela, “Wadime ng'hondolo zangu.
18 Nokulongela ukweli, viukalile mbwanga, kuifunga mkwiji mwenyego na kuchola kokose kuulondile. Lakini wahawa mvele, kogolosa makono gako na munhu iyagwe kokufunga na kokugala kuja hukulondile kukuchola.”
19 Kwa ulonzi uno Yesu kakala yolagusa vija Petulo vonda yafe na kugala ukulu kwa Mulungu. Abaho Yesu kamulongela, “Nikweleleze!”

Yesu na ija mwanahina iyagwe

20 Abaho Petulo kahinduka, kamona ija mwanahina iyagwe yanogeligwe na Yesu, ija yakalile behi na Yesu muulujo lwa Pasaka yamuuzile Yesu, “Mndewa, nani yonda yakuhinduke?”
21 Petulo viyamone, kamuuza Yesu, “Mndewa, na ino vilihi?”
22 Yesu kamwidika, “Nahalonda yakale mgima mbaka vonda nize, gweye ya choni? Gweye nikweleleze!”
23 Avo mbuli ayo ibwililika kwa wanhu wamkweleleze Yesu kamba mwanahina ayo honda yafe bule. Lakini Yesu halongile honda yafe, kalonga, “Nahalonda yakale mgima mbaka vonda nize, gweye ya choni?”
24 Ino ayo mwanahina yazisimulile mbuli zino, na vivija ayo yazandike. Tweye tojuwa kamba gaja gayalongile ga ukweli.

Kuuhelelo

25 Kuna mbuli ziyagwe nyingi ziyatendile Yesu. Maza zandikigwe zose, vinigesa mwiisi yose sambi hawe na hanhu hakwika ivitabu vandikigwe.

Sang'hano za Iwatumigwa

Ulongozi

Kitabu cha Sang'hano za Iwatumigwa chosimulila kusonga kwa wanhu wamtogole Yesu na vija wanhu viwamtogole Yesu kusongela Yelusalemu mbaka Yudea na Samalia na vivija mbaka kumwande ya kuko. Vino vivo Yesu viyawalongele wanahina zake yang'hali hanagaligwa kuulanga (Sula ya 1:8). Kitabu kino chandikigwa na Luka vivija ayo yandike Mbuli Inogile ya Luka. Luka kakala mganga na kandika goya zimbuli kamba vizilawile. Heyo kandika Imbuli Inogile na kitabu kino cha Sang'hano za Iwatumigwa kwa Teofili yakalile Mgiliki, lakini vivija togesa ivitabu vandikigwa mbuli ya wanhu wamtogole Yesu wose Wagiliki na Wayahudi (Sula ya 1:1).

Kitabu kino cha Sang'hano za Iwatumigwa chogesigwa kamba chandikigwa hagati ya mwaka wa 60-64 toka kuvumbuka kwa Kilisito, kwavija ikitabu chohelela aho Paulo viyakalile yang'hali mkifungo. Vivija Luka wanga wose na mtumigwa Paulo na wanhu wogesa kamba kitabu kino chandikigwa kudibuga da Antiokia. Kitabu cha Sang'hano za Iwatumigwa chogendeleza Mbuli Inogile ya Luka na chosongela Yesu viyacholile kuulanga. Kilamuso cha Luka kwandika kamba kikija cha Mbuli Inogile ya Luka. Kalonda Teofili na wanhu wamtogole Yesu watamanile kija kiwafundizigwe, avo kandika goya vija mbuli ya Yesu viyakalile hano mwiisi na vija wanhu wamtogole Yesu viwongezeke.

Kitabu cha Sang'hano za Iwatumigwa chotulagusila vija waetu wasongile kumtogola Yesu viwakalile na viilondeka mna ukukala kwa kumtamanila Yesu. Vivija viwatendile watumigwa votulagusila kamba tolondeka tumtamanile Loho Yang'alile twahawalongela wanhu wayagwe usenga wa Mbuli Inogile.

Mbuli zili mkitabu

Tanhu Loho Yang'alile kowezila wanahina na wanhu wamtogole Yesu wosonga kongezeka (Sula ya 1:1-8:1).
Abaho wanhu wamtogole Yesu wodununzigwa na wosonga kwenela kubanza Yelusalemu (Sula ya 8:2-12:23).
Abaho Paulo kochola mwanza wake wa ichanduso wa umishieni (Sula ya 12:24-14:28).
Abaho mting'hano wa Yelusalemu kugesa wanhu wamtogole Yesu sambi sambi wolondeka watende choni (Sula ya 15:1-35).
Abaho Paulo kochola mwanza wake wa kabili wa umishieni (Sula ya 15:36-18:22).
Abaho kachola mwanza wake wa kadatu wa umishieni (Sula ya 18:23-20:38).
Abaho Paulo kogeligwa mmakono ako Yelusalemu (Sula ya 21-26).
Kukimambukizo kagaligwa Lumi (Sula ya 27-28).

1 Kwa Mkulu Teofili.
Mna ikitabu changu kinisongile kwandika, nyandika gose gayatendile Yesu na kufundiza kulawa mna ikipindi kiyasongile kusang'hana,
2 mbaka mna disiku diyagaligwe kuulanga. Viyakalile yang'hali hanagaligwa uchanha, kawagwaa malagizo kwa udahi wa Loho Yang'alile wanhu awo yawasagule wawe watumigwa zake.
3 Mna ikipindi cha siku malongo mane toka ifa yake, Yesu kakala yowalawilila watumigwa zake miyanza mingi muladi kulagusa kakala mgima. Wamona, nayo kalonga nao mbuli za Undewa wa Mulungu.
4 Mna ikipindi kimoja viyakalile koja nao, kawalagiza, “Sekemulawe kudibuga da Yelusalemu, lakini mbeteleni Loho Yang'alile yeli nhunza iyawalongele Tatangu.
5 Yohana kawabatiza kwa mazi, lakini mna ikipindi kidodo kumwande mobatizigwa kwa Loho Yang'alile.”

Yesu kogaligwa uchanha kuulanga
Mlk 16:19-20; Luk 24:50-53

6 Watumigwa viwaiting'hane hamoja na Yesu, wamuuza, “Mndewa, vino kipindi

kino acho chonda uwabwezele wanhu wa Izilaeli undewa?"

7 Yesu kawedika, "Kipindi na siku azo va mmakono ga Tatangu. Mweye siyo sang'hano yenu kujuwa lini vondaiwe.

8 Lakini Loho Yang'alile vondayawezile, mobokela nguvu, na mowapetela wanhu mbuli zangu zimone, mowapetela kudibuga da Yelusalemu na mziisi zose za Yudea na Samalia, na kuuhelelo wa isi."

9 Viyamambukize kulonga vivo, kagaligwa uchanha kuulanga kuno womulola. Abaho ulanga umfisa, hawamone kabili.

10 Viwakalile wang'hali wolola bunhuu kuulanga Yesu viyakalile kochola, bahaja wanhu wabili wavalile viwalo vizelu chuwee wema habehi nao.

11 Walonga, "Mweye wanhu wa Galilaya, habali mwima aho na kulola uchanha kuulanga? Yesu iino yagaligwe uchanha kuulanga kulawa kumwenu, kobwela kabili kamba vivo vimmona kochola kuulanga."

Muhazi wa Yuda
Mat 27:3-10

12 Abaho watumigwa wabwela Yelusalemu kulawa kuna Ulugongo lwa Mizeituni, lukalile utali wa kilometa imoja kulawa buga dija.

13 Wengila kudibuga, wachola mbaka kudigati diwakalile Petulo na Yohana na Yakobo na Andeleya na Filipo na Tomaso na Batulumayo na Matayo na Yakobo mwanage Alufayo na Simoni Zeloti na Yuda mwanage Yakobo.

14 Wagendelela kuiting'hana hamoja kumpula Mulungu, hamoja na watwanzi wayagwe, na Malia mamake Yesu na wadodo zake Yesu.

15 Siku dimoja Petulo kema mumting'hano wa wanhu wamtogole Yesu. Wanhu awo wakala wovika gana dimoja na malongo mabili.

16 Petulo kema na kulonga, "Ndugu zangu, Maandiko Gang'alile golondeka galawilile, gaja gayalongile Loho Yang'alile kubitila Daudi, yalagule mbuli ya Yuda, ayo yawalongoze wanhu waja wamgogile Yesu.

17 Yuda kakala imoja wa kibumbila chetu, kwavija kasaguligwa tutende nayo sang'hano."

18 Yuda kagula mgunda kwa sente ziyapatile kwa gehile, mumo kagwa kingubanguba luu, na inda yake itulika na vinhu vake vose va mgati vilawa kunze.

19 Wanhu wose wa Yelusalemu waihulika mbuli ayo, avo kwa ulonzi wa kumwao waukema mgunda awo Akelidama, fambulo jake, "Mgunda wa Damu."

20 "Kwavija yandikigwa mna ikitabu cha Zabuli,
'Ng'anda yake iwe vihame,
mgati yake sekeyakale munhu yoyose.'
Vivija yandikigwa,
'Munhu iyagwe yasole sang'hano yake.'

21 "Avo, kolondeka yasaguligwe munhu imoja yakalile na tweye kipindi chose Mndewa Yesu viyangile na tweye.

22 Kusongela kipindi kija Yohana viyawapetele wanhu usenga wake wa kubatiza, mbaka siku dija Yesu viyagaligwe kuulanga kulawa kumwetu. Munhu ayo yailumbe na tweye mna isang'hano ya kuwapetela wanhu kuzilibuka kwa Yesu."

23 Avo wasagula matwaga ga wanhu wabili, Yusufu yakemigwe Balisaba hebu Yusito, na wakabili Matiasi.

24 Abaho wampula Mulungu walonga, "Mndewa, kugajuwa goyogesa kila munhu. Avo tulagusile nani mna iwanhu wano wabili yuumsagule

25 yakusang'hanile muutumigwa yaulekile Yuda, yalemelwa kuchola hanhu hayalondeke."

26 Aho wabwanha simbi kusagula mna iwanhu awo wabili, avo simbi imgwila Matiasi, nayo kongezigwa mna ikibumbila cha watumigwa longo na imoja.

2

Kwiza kwa Loho Yang'alile

1 Siku da Pentekoste vidivikile, wanhu wose wamtogole Yesu wakala waiting'hane hamoja.

2 Bahaja wanhu wahulika kinhu chobuma kulawa kuulanga kiigalile na beho kulu dibuma, kinhu acho kiimemeza ng'anda yose iwakalile wanhu awo.

3 Baho wona vinhu viigalile na lambi
da moto, vipwililika na kumkwasa kila
munhu yakalile aho.
4 Wanhu wose wamemezigwa Loho
Yang'alile na wasonga kulonga kwa ulonzi
uyagwe, kamba Loho viyawadahize ku-
longa.
5 Ako Yelusalemu kukala na Wayahudi
womdumba Mulungu, walawile kila
hanhu mwiisi yose.
6 Viwazihulike nyangi azo, lunhu mkulu
luiting'hana hamoja. Wanhu wose wakan-
ganya, kwavija kila munhu kahulika
wanhu wamtogole Yesu wolonga kwa
ulonzi wake mwenyego.
7 Wakanganya ng'hani na kulonga,
“Wanhu wose wano wolonga, ni wenekae
wa Galilaya.
8 Yokuwaze kabili, kila imoja wetu
kowahulika wolonga kwa ulonzi wake
mwenyego?
9 Wayagwe vitwili wolawa Palitiya na
Mediya na Elama, kulawa Mesopotamia,
Yudea na Kapadokia, kulawa Ponto na
Asiya,
10 kulawa Fulugia na Pamfulia, kulawa
Misili na banzi za Libiya behi na Kilene.
Wayagwe wetu walawa Lumi,
11 Wayahudi na wanhu wengile dini
ya Kiyahudi, na wayagwe wetu wolawa
Kilete na Alabiya lakini kila imoja wetu
kowahulika wolonga mbuli ng'hulu
ziyatendile Mulungu kwa ulonzi wa
kumwetu!”
12 Wose wakanganya na kwazanywa,
waiuza, “Mbuli ino fambulo jake choni?”
13 Lakini wanhu wayagwe wawageweza,
walonga, “Wanhu wano wakoligwa!”

Usenga wa Petulo kwa wanhu

14 Abaho Petulo kema hamoja na wa-
tumigwa longo na imoja na kwa sauti
ng'hulu kasonga kululongela ulunhu, “Mb-
wigazangu Wayahudi na mweye mose
mukalaga isi ya Yelusalemu, nhegelezeni
niwalongele fambulo da mbuli zino.
15 Wanhu wano hawakoligwe, kamba
vimugelegeza, sambi saa ndatu ya imi-
tondo.
16 Lakini, gano gago gayalongile mtula
ndagu wa Mulungu Yoeli,
17 Mulungu kolonga, ‘Vino vivo vondan-
hende mna isiku ya uhelelo,
Nomgidila kila munhu Loho yangu.
Wanenu wa kimbigalo na wakitwanzi
wolagula mbuli zangu,
wabwanga zenu wolagusiligwa vinhu na
Mulungu,
wavele wenu wolota nzozi.
18 Ona, hata wasang'hanaji zangu wose wa
kitwanzi na wa kimbigalo,
nowagidila Loho yangu mna izisiku azo,
na wao wolagula.
19 Notenda unzonza kuulanga
na vilaguso mwiisi.
Hokuwa na damu, moto na yosi,
20 Zuwa dogeligwa ziza,
mwezi wogaluka mdung'hu kamba damu,
ing'hali hainavika siku ija ng'hulu ya
kwiza kwa Mndewa.
21 Abaho, munhu yoyose yompula Mn-
dewa kwa kutazigwa kokom-
boligwa.’ ”
22 “Wanhu wa Izilaeli! Tegelezeni mbuli
zino, Yesu wa Nazaleti kakala munhu wa
udahi na kalagusigwa kumwenu kwa un-
zonza na vilaguso viyatendile Mulungu
kubitila kumwake. Mweye wenyego mui-
juwa mbuli ino kwavija ilawilila bahano
hamwenu.
23 Toka mwaka Mulungu kajuwa na
kalonda mweye mumgoge Yesu na mw-
eye mumkoma kwa kuwaleka wanhu wo-
tenda nzambi wamuwambe mumsalaba.
24 Lakini Mulungu kamzilibula ku-
lawa kwa wafile, kamulekesa kulawa
muusungu wa ifa, kwavija havidahike ifa
imwike mkifungo.
25 Kwavija Daudi kalonga mbuli yake,
‘Nimona Mndewa ka haulongozi wangu
siku zose,
kahabehi yangu, na niye sigwaya bule.
26 Avo niye nodeng'helela,
na lulimi lwangu lolonga kwa ku-
deng'helela,
na lukuli lwangu lokala kwa kutamanila,
27 kwavija gweye Mulungu honda undeke
kowochola wanhu wafile,
honda umuleke mtumigwa wako
yang'alile yole mdipanga.
28 Kundagusila nzila ilongoza muugima,

nimema deng'ho kwavija kwa hamoja na
niye.' "
29 "Ndugu zangu, nolondeka nonge
fulu ipile kamba muhenga wetu mkulu
Daudi yajuwike ng'hani. Kafa, kazikigwa,
na mbaka lelo panga jake dabahano
hamwetu.
30 Kwavija kakala mtula ndagu wa
Mulungu, kakijuwa kija kiyalongile
Mulungu, Mulungu kamulongela kwa
kuiduila kamba yahamtendile munhu
imoja kulawa mulukolo lwa Daudi yawe
Mndewa kamba viyakalile heyo.
31 Daudi kagona gonda yatende Mu-
lungu, avo kasimulila mbuli ya kuzilibuka
kwa Kilisito Mkombola viyalongile,
'Halekigwe kuwochola wanhu wafile,
lukuli lwake halwolile mdipanga.'
32 Mulungu kamzilibula ino Yesu, na tweye
wao tuyone mbuli ayo na towapetela mw-
eye.
33 Kazilibuligwa na kwikigwa muukulu
mwambu wa mkono wa kudila wa
Mulungu Tatake, na kambokela Loho
Yang'alile, kamba viyalongeligwe. Kino
kimona na kuhulika ayo Loho iyatugidile
Yesu.
34 Kwavija Daudi hagaligwe kuulanga,
lakini kalonga,
'Mndewa kamulongela Mndewa wangu,
Kala hano muukulu mwambu wangu wa
mkono wa kudila
35 mbaka niwatende wanhu wakwihile
kamba kigoda cha kwikila magulu
gako.'
36 "Wanhu wose wa Izilaeli molondeka
mujuwe kamba ino Yesu, yummuwambile
mumsalaba, Mulungu kamtenda Mndewa
na Kilisito Mkombola!"
37 Wanhu viwahulike vivo, wasomigwa
mmizoyo na wamulongela Petulo na wa-
tumigwa wayagwe, "Ndugu zetu, lelo tu-
tende choni?"
38 Petulo kawalongela, "Kila imoja wenu
kolondeka yaleke nzambi na yabatizigwe
kwa twaga da Yesu Kilisito, na Mulungu
kozigela kumgongo nzambi zenu na
mobokela Loho Yang'alile yeli nhuza.
39 Kwavija lagano da Mulungu di-
tendigwa mbuli yenu na mbuli ya wanenu,
na wose wali mmatali na Mndewa Mu-
lungu wetu kowakema kumwake."
40 Petulo kawalongela mbuli nyingi
na kwa kuwazuma kalonga, "Ihonyeni
wenyego kulawa mna inhaguso yonda ize
ya wanhu wa lukolo luno wihile!"
41 Wanhu wengi wazitogola mbuli zake
na wabatizigwa, wanhu gana malongo
madatu wongezeka mkibumbila siku dijo.
42 Wagendelela kufundizigwa na watu-
migwa, wakala kimbwiga na kuja gate
hamoja na kumpula Mulungu.

Wanhu wamtogole Yesu viwakalile wokala

43 Mbuli nyingi za unzonza na vilaguso
zikala zitendigwa na watumigwa, na kila
munhu kengila bwembwe.
44 Wanhu wose wamtogole Yesu wagen-
delela kukala hamoja na kuigolela vinhu
vao.
45 Wakala wochuuza migunda na vinhu
viwakalile navo na kuigolela zisente kwa
kila munhu viyalondile.
46 Wagendelela kuiting'hana Mng'anda
ya Mulungu kila siku, wakala woja hamoja
mzikae zao, waja kwa kudeng'helela na
kwa moyo uholile,
47 kuno womtogola Mulungu, na wanhu
wose wawanogela. Kila siku wanhu
wamtogole Yesu wongezigwa na Mndewa
mdibumbila jao.

3

Petulo na Yohana womuhonya mbetem-bete

1 Siku dimoja saa tisa ya imisi kipindi
cha kumpula Mulungu, Petulo na Yohana
wakala wochola kuna Ing'anda ya Mu-
lungu.
2 Kipindi acho wanhu wakala wampa-
pile munhu imoja mbetembete toka
viyavumbuke. Kila siku wakala womwika
munhu ayo hana ulwivi lwa Ng'anda ya
Mulungu lukemigwe, "Lwivi lunogile"
muladi yapule sente kwa wanhu wakalile
wokwingila Mng'anda ya Mulungu.
3 Viyawone Petulo na Yohana wok-
wingila Mng'anda ya Mulungu, kawapula
wamgwee kinhu chochose.
4 Nao wamulola munhu ayo bunhuu.
Petulo kamulongela, "Tulole tweye!"

5 Avo kawalola bunhuu, kuno kotamanila kupata kinhu chochose kulawa kumwao.
6 Lakini Petulo kamulongela, “Nabule sente, ila nokugwaa kija kinilinacho, kwa twaga da Yesu Kilisito wa Nazaleti, nokulagiza ima wima utembele!”
7 Abaho kamgoga kwa mkono wake wa kudila kamwinula. Na bahaja mige ya magulu gake igangamala.
8 Kenuka, kema kwa magulu gake, kasonga kutembela. Abaho kengila Mng'anda ya Mulungu hamoja nao, kuno kozumha zumha na kumtogola Mulungu.
9 Wanhu wose viwamone kotembela na komtogola Mulungu,
10 wamjuwa kamba heyo yakalile yopula hana, “Ulwivi Lunogile,” avo wose wakanganya kija kimulawilile munhu ayo.

Usenga wa Petulo Mng'anda ya Mulungu

11 Kuno munhu ayo yang'hali kowawinza Petulo na Yohana hana, “Uluhelengo lwa Sulemani,” kamba vilukemigwe, wanhu wose wakanganya na wasonga kuwakimbilila.
12 Petulo viyawone wanhu, kawalongela, “Ndugu zangu wa Izilaeli, habali moikanganya mbuli ino, habali motubunhulila meso? Vino mogelegeza mbuli ino ilawilila kwa udahi wetu kumtenda munhu ino yatembele hebu kwavija tweye tomtambikila Mulungu?
13 Mulungu wa Abulahamu na Isaka na Yakobo na Mulungu wa wahenga zetu, kamgwaa ukulu mtumigwa wake Yesu. Lakini mumgela mmakono ga iwakulu, mumulema haulongozi ha Pilato, hata Pilato viyalondile kumulekesa.
14 Kakala yang'alile na yanogile, lakini mweye mumulema, mumpula Pilato yawatendele vimulonda, yawafungulile munhu mkomaji.
15 Mumkoma ayo yakalile chanduso cha ugima, lakini Mulungu kamzilibula kulawa kwa wafile na tweye tuyona mbuli ayo.
16 Udahi wa twaga da Yesu awo umgwelele nguvu munhu ino mbetembete. Kino kimona na kukijuwa kitendigwa kwa kutamanila kwa twaga jake. Kumtamanila Yesu ako kumtendile munhu ino yahonyigwe, kamba mose vimona.
17 “Sambi, ndugu zangu, nojuwa kija kimumtendele Yesu mweye na wakulu zenu mukala hamkijuwile.
18 Mulungu kalonga mbuli ino toka mwaka ilawilile kubitila watula ndagu zake wose, kamba Kilisito wake Mkombola kolondeka yadununzike, na vino vivo ili.
19 Lelo lekeni nzambi zenu mumbwelele Mulungu, muladi Mulungu yazigele kumgongo nzambi zenu.
20 Mwahatenda avo, kipindi cha kuhozigwa moyo chokwiza kulawa kwa Mndewa, na komtuma Yesu, yeli Kilisito Mkombola yasaguligwe mbuli yenu.
21 Kolondeka yasigale kuulanga mbaka kipindi kivike cha kugatenda gose gawe ga sambi, kamba viyalongile Mulungu kubitila watula ndagu zake wang'alile wakalile kuko umwaka.
22 Kwavija Musa kalonga, ‘Mndewa Mulungu wenu kowagalileni mtula ndagu wake, kamba viyanhumile niye, kokuwa imoja wa wanhu zenu. Mutogole chochose chonda yawalongeleni.
23 Munhu yoyose yolema kumtegeleza mtula ndagu ayo wa Mulungu kobaguligwa mna iwanhu wa Mulungu na kokomigwa.’
24 Na watula ndagu wa Mulungu wose wakalile na usenga, kusongela Samweli na wayagwe wezile kumwande, vivija walonga vinhu vilawilila mzisiku zino.
25 Lagano da Mulungu kubitila watula ndagu zake ni jenu, na mweye mwamgati mna idilagano da Mulungu yaditendile kwa wahenga zenu. Kamba viyalongile kwa Abulahamu, ‘Kubitila lukolo lwako nowatenda wanhu wose wa mwiisi wamwede.’
26 Avo Mulungu viyamzilibule mtumigwa wake, tanhu kamtuma kumwenu, mumwede na kuwatenda mweye muleke nzambi zenu.”

4

Petulo na Yohana wogaligwa mkitala cha Wayahudi

1 Petulo na Yohana viwakalile wang'hali wolonga na wanhu, walava nhosa, wakulu

wa wakalizi wa Ng'anda ya Mulungu, na Masadukayo wayagwe wavika.
2 Wagevuzika ng'hani kwavija watumigwa wao wabili wakala wowafundiza wanhu kuwa Yesu kazilibuka kwa wafile, na ino ilagusa kamba wafile wozilibuka.
3 Avo wawagoga na kuwagodeka mkifungo mbaka imitondo yake, kwavija zuwa dikala dihongile.
4 Lakini wanhu wengi wauhulike usenga watogola, na wambigalo wongezeka mbaka gana malongo matano.
5 Siku diyagwe wakulu wa Wayahudi, wavele, na wafundiza Malagizo ga Musa waiting'hana Yelusalemu.
6 Waiting'hana na Anasi mulava nhosa mkulu, na Kayafa na Yohana na Alekizanda, na wanhu wayagwe wa lubuga lwa mulava nhosa mkulu.
7 Waweka Petulo na Yohana haulongozi wao, wawauza, “Vino mweye mutendaze? Nguvu gani yumpatile hebu mosang'hana kwa twaga da nani?”
8 Petulo kuno kamema Loho Yang'alile, kawedika, “Walangulizi wa wanhu na wavele!
9 Kamba lelo touzigwa mbuli ya kija kinogile kitendigwe kwa munhu yabemendeke magulu na vija viyahonyigwe,
10 avo molondeka mose mujuwe, na wanhu wose wa Izilaeli mujuwe, kamba munhu ino yemile haulongozi wenu kahona kwa twaga da Yesu Kilisito wa Nazaleti, ayo yummuwambile mumsalaba na Mulungu kamzilibula kulawa kwa wafile.
11 Yesu iyo yolongigwa mna Gamaandiko Gang'alile,

‘Dibwe dilemigwe na mweye wazengaji
digalamuka dibwe da kutamanila
kubanza gose.’

12 Ukombozi haupatikana kwa munhu yoyose iyagwe, kwavija mwiisi yose kuduhu twaga diyagwe diyatugwee Mulungu donda tukomboligwe najo.”
13 Wakulu wa mkitala wakanganya kona vija Petulo na Yohana viwagangamale, kwavija wawajuwa kamba hawaifunzile ubala wowose. Abaho wajuwa kamba wakala mbwiga zake Yesu.
14 Lakini viwamone munhu ayo yahonyigwe kema hamoja na Petulo na Yohana, hawadahile kulonga mbuli.
15 Avo wawalongela walawe mdigati da ikitala, abaho wakulu wa mkitala wasonga kuilongela wenyego.
16 Wakulu wa mkitala waiuza, “Tuwatende choni wanhu wano? Kila munhu mwiisi ya Yelusalemu kojuwa kamba unzonza uno mkulu utendigwa na hewo, na tweye hatudaha kuibela bule mbuli ino.
17 Lakini kutenda mbuli ino sekeibwililike ng'hani kwa wanhu, leka tuwazume wanhu wano waleke kulonga kwa munhu yoyose kwa twaga da Yesu.”
18 Avo wawakema kabili mng'anda, wawazuma sekewalonge hebu kufundiza kwa twaga da Yesu.
19 Lakini Petulo na Yohana wawedika, “Mweye wenyego taguseni choni kinogile mgameso ga Mulungu, kuwategeleza mweye hebu kumtegeleza Mulungu.
20 Kwavija hatudaha kuleka kulonga kija kituwone na tukihulike tweye wenyego.”
21 Avo wanhu wa mkitala wawazuma ng'hani abaho wawalekesa. Hawadahile kuwatagusa, kwavija wanhu wose wakala womgwaa nhogolwa Mulungu mbuli ya kija kilawilile.
22 Munhu yatendiligwe unzonza uno wa kuhonyigwa kakala na miyaka kubanza malongo mane.

Wanhu wamtogole Yesu wompula Mulungu yawagangamize

23 Bahaja Petulo na Yohana viwalekesigwe, wabwela kuna ikibumbila chao na kuwalongela kija kilongigwe na wakulu wa walava nhosa na wavele.
24 Wanhu wamtogole Yesu viwahulike avo, wailumba hamoja mna ukumpula Mulungu, walonga, “Mndewa gweye kuumba ulanga, isi, bahali na vose vilimgati mmwake!
25 Kulonga kubitila muhenga wetu Daudi, mtumigwa wako, kwa udahi wa Loho Yang'alile. Viyalongile,

‘Habali wanhu wa mwiisi yose wagevuzika?
Habali wanhu wokala kiseto cha kibozi?
26 Wandewa wa mwiisi waitanda
wenyego,

walangulizi waiting'hana hamoja
kumbiduka Mndewa na Mkombola ayo
yaamsagule.'
27 Kwavija Helode na Pontio Pilato waiting'hana hamoja mna idibuga dino da
wanhu haweli Wayahudi na wanhu wa
Izilaeli kumbiduka Yesu, Mtumigwa wako
Yang'alile, Kilisito Mkombola yuumsagule.
28 Watenda mbuli zija ziulondile toka
mwaka zilawilile kwa udahi wako.
29 Sambi, gweye Mndewa, ulole mbuli zao
zakugela bwembwe ziwatendile. Tutaze
tweye wasang'hanaji zako seketudumbe
kuwapetela wanhu usenga wako.
30 Golosa mkono wako uwahonye wanhu.
Tenda vifukuzi na unzonza kwa twaga da
Yesu mtumigwa wako yang'alile."
31 Viwamambukize kumpula Mulungu,
aho hawakalile waiting'hane hatigisika.
Wose wamemezigwa Loho Yang'alile na
wagendelela kuwapetela wanhu usenga
wa Mulungu bila kudumba.

Wanhu wamtogole Yesu wokala kamba wanhu wa lubuga lumoja

32 Kibumbila cha wanhu wamtogole
Yesu wakala na moyo umoja. Kuduhu
imoja wao yalongile vija viyakalile navo
vikala vake, lakini waigolela na wayao kila
kinhu kiwakalile nacho.
33 Watumigwa wawapetela wanhu
mbuli ya kuzilibuka kwa Mndewa Yesu
kwa nguvu ng'hulu, na Mulungu kawag-
waa wanhu ng'hekewa ng'hani.
34 Kukala kuduhu munhu yoyose mk-
ibumbila yakalile bila kinhu. Wanhu
wayagwe wakalile na migunda hebu
ng'anda wakala wochuuza, na kugala
zisente ziwapatile,
35 na wawagwaa watumigwa, na zisente
izo zigoligwa kwa kila munhu kamba
viyalondile.
36 Kukala na Mulawi imoja twaga jake
Yusufu, mwenekae wa Kupulo, ayo watu-
migwa wamkema Balinaba, fambulo jake,
"Munhu yogangamiza wanhu,"
37 kachuuza mgunda wake, kawagwaa
zisente watumigwa.

5

Anania na Safila

1 Kukala na munhu imoja yakemigwe
Anania na mwehe wake Safila, nao vivija
wachuuza mgunda wao.
2 Anania kailumba na mwehe wake,
kabagula sente ziyagwe na zisigale kawag-
waa watumigwa.
3 Petulo kamuuza, "Anania, habali
kumtogolela Mwenembago yakulongoze
umvizile Loho Yang'alile kwa kufisa sente
ziyagwe ziupatile kwa kuchuuza mgunda
wako?
4 Viukalile ung'hali hunachuuza um-
gunda ukala wako, na viumambukize
kuchuuza, sente zikala zako. Lelo, habali
kutenda mbuli ayo? Humvizile munhu
bule ila kumvizila Mulungu!"
5 Bahaja Anania viyaihulike mbuli ayo,
kagwa hasi kafa. Wanhu wose waihulike
mbuli ayo wadumba ng'hani.
6 Wabwanga weza waluvaza sitili lukuli
lwake walulava kunze waluzika.
7 Vigabitile masaa madatu mwehe wake
Anania keza, kengila mng'anda, lakini ha-
juwile gaja gampatile mkasano wake.
8 Petulo kamuuza, "Nongele, zino izo
sente zose zimpatile gweye na mkasano
wako kwa kuchuuza mgunda wenu?"
Kamwidika, "Ona, zizo."
9 Avo Petulo kamulongela, "Vino ha-
bali gweye na mbigalo wako muilumba
kumgeza Loho wa Mndewa? Wanhu
wamzikile mkasano wako sambi wa
hamulango na gweye wokusola vivija!"
10 Bahaja kagwa hasi mmagulu ga Petulo
kafa. Wabwanga viwengile wamvika kafa,
avo wamulava kunze na wamzika behi na
mbigalo wake.
11 Wanhu wose wamtogole Yesu na wose
wayagwe waihulike mbuli ayo wadumba
ng'hani.

Unzonza na vifukuzi

12 Watumigwa watenda mbuli nyingi za
unzonza na vifukuzi mna iwanhu. Wanhu
wose wamtogole Yesu waiting'hana
hamoja muluhelengo lwa Sulemani.
13 Kuduhu wanhu wayagwe kulawa
kunze wagezile kuilumba na wanhu
wamtogole Yesu, hamoja wanhu wawag-
waa nhogolwa.

14 Lunhu lwa wambigalo na watwanzi
wamtogole Mndewa wongezeka mkibum-
bila.
15 Mbuli ya unzonza uwakalile wotenda
watumigwa, wanhu wawagala watamu
mvisazi na mmikeka, muladi sisila da
Petulo diwakwase wanhu wayagwe
viyakalile kobita.
16 Lunhu lwa wanhu lwiza kulawa
mmabuga geli behi na Yelusalemu, na
kuwagala wanhu wose wakalile wolumwa
hebu wakalile na vinyamkela, na wose
wahonyigwa.

Watumigwa wodununzigwa

17 Abaho mulava nhosa mkulu na
wayage wose, na wanhu wa kibumbila cha
Masadukayo, wawonela migongo ng'hani
watumigwa, avo wasonga kuwehila.
18 Wawagoga watumigwa na kuwag-
odeka mkifungo.
19 Lakini ikilo msenga wa kuulanga
wa Mndewa kafungula nyivi za ikifungo,
kawalava kunze iwatumigwa, kawalon-
gela,
20 "Gendeni mkeme Mng'anda ya Mu-
lungu, walongeleni wanhu mbuli ya
ugima uno."
21 Watumigwa watogola, na imitootondo
wengila Mng'anda ya Mulungu na wa-
songa kufundiza.
Mulava nhosa mkulu na wayage
wawakema hamoja wavele wose wa
Izilaeli mkitala, abaho walagiza watu-
migwa walavigwe mkifungo na wagaligwe
haulongozi wao.
22 Lakini wakulu wa wakalizi wa
Ng'anda ya Mulungu viwacholile,
hawawavikile iwatumigwa mkifungo, avo
wabwela mkitala na kulonga,
23 "Vituvikile mkifungo, tukivika ki-
hindigwa na wakalizi wose wokaliza
zinyivi, lakini vitufungule zinyivi, ha-
tumvikile munhu bule mgati!"
24 Wakulu wa walava nhosa na wakulu
wa wakalizi wa Ng'anda ya Mulungu vi-
wahulike avo, wakanganya kija kiwalaw-
ilile watumigwa.
25 Abaho munhu imoja keza kawalon-
gela, "Tegelezeni! Wanhu wamuwagodeke
mkifungo wa Mng'anda ya Mulungu wo-
fundiza wanhu!"
26 Avo mkulu wa wakalizi wa Ng'anda ya
Mulungu kachola hamoja na wanhu zake
wawagoga iwatumigwa. Hawawagogile
kwa nguvu, kwavija wawadumba wanhu
sekewawatowe mabwe.
27 Wawagala iwatumigwa mgati, na
wawemiza haulongozi wa mkitala, na
mulava nhosa mkulu kawalongela,
28 "Tuwagomesa sekemufundize kwa
twaga da munhu ino, lakini loleni kim-
tendile! Mugabwililisa mafundizo genu
mwiisi yose ya Yelusalemu, na molonga
tweye wao kilamuso cha ifa yake!"
29 Petulo na watumigwa wayagwe
wedika, "Tolondeka tumtegeleze Mulungu
siyo wanhu.
30 Mweye mumkoma kwa kumuwamba
mumsalaba, lakini Mulungu wa wahenga
zetu kamzilibula Yesu kulawa kwa wafile.
31 Mulungu kamwinula mbaka mwambu
wa mkono wake wa kudila kamtenda
Mulangulizi na Mkombola, kuwatenda
wanhu wa Izilaeli waleke nzambi zao na
Mulungu yazigele kumgongo.
32 Tweye tuzona mbuli azo, tweye na
Loho Yang'alile, yeli nhunza ya Mulungu
kwa wose womtogola."
33 Wanhu wa mkitala viwahulike avo,
wagevuzika ng'hani walonda kuwakoma
iwatumigwa.
34 Lakini imoja wao, Mfalisayo
yakemigwe Gamalieli yakalile mfundiza
Malagizo ga Musa yadumbigwe ng'hani na
wanhu wose, kema aho mkitala. Kawalon-
gela watumigwa walavigwe kunze kidogo,
35 abaho kawalongela wanhu wa mk-
itala, "Waizilaeli wayangu, iteganyeni
ng'hani na kija kimulonda kuwatendela
wanhu wano!
36 Baho umwaka kukala na munhu
yakemigwe Teuda, kaitenda munhu
mkulu, na wanhu gana na nne wailumba
nayo. Lakini kakomigwa na wanhu zake
wamkweleleze waimwaga na mbuli zake
zihelela baho.
37 Abaho, Yuda mwenekae wa Galilaya
kalawilila mna ikipindi cha kuwapeta
wanhu, na heyo vivija kakala na lunhu
mkulu, lakini vivija kakomigwa, na wanhu
zake wose wamkweleleze waimwaga.
38 Lelo, nowalongeleni, sekemuwa-
tendele mbuli yoyose wanhu wano.

Walekeni! Kamba kija kiwaitogolele kutenda cholawa kumwao wenyego, hondakitendeke bule,
39 lakini kamba cholawa kwa Mulungu, hondamuwahume bule. Baho mogomba na Mulungu!"

Wanhu wa mkitala wakweleleza mbuli za Gamalieli.
40 Wawakema iwatumigwa mkitala, wawatowa mbalati, na wawalagiza sekewalonge kabili kwa twaga da Yesu, abaho wawalekesa.
41 Watumigwa viwasegele mkitala, wakala na deng'ho kwavija Mulungu katogola wageligwe kinyala mbuli ya twaga da Yesu.
42 Kila siku wagendelela kufundiza na kuwapetela wanhu Mng'anda ya Mulungu na mzikae za wanhu, kamba Yesu Kilisito iyo Mkombola.

6

Watazaji saba

1 Siku vizigendelele wanahina viwakalile wokongezeka, kukala na ndwagi mna Iwayahudi wolonga Kigiliki na waja iwolonga Kiebulania. Wayahudi iwolonga Kigiliki walonga kamba wagane wakiwa weli kumwao wasemwigwa muna ukugoleligwa sente kila siku.
2 Avo iwatumigwa longo na wabili wawakema wanahina wose wawalongela, "Havinogile bule kumwetu kuleka kuwapetela wanhu mbuli ya Mulungu na kuwagolela lujo.
3 Avo, ndugu zangu, saguleni wanhu saba kumwenu wajuwike kamba wamema Loho Yang'alile na nzewele, na toweka wawe wakulu wa mbuli ino.
4 Lakini tweye tompula Mulungu na kuwapetela wanhu mbuli ya Mulungu kipindi chetu chose."

5 Wanhu wose wanogelwa na mbuli za watumigwa, avo wamsagula Sitefano munhu yamemile kutamanila na Loho Yang'alile, hamoja na Filipo na Polokolo na Nikanoli, Timona na Palimena na Nikolasi munhu hali Muyahudi kulawa Antiokia iyo yakalile yengile mwiidini ya Kiyahudi.
6 Abaho wanhu wao wose wagaligwa kwa iwatumigwa, wao wampula Mulungu na kuwekila makono.
7 Avo mbuli za Mulungu zigendelela kwenela. Wanahina wongezeka ng'hani ako Yelusalemu na walava nhosa wengi wamtogola Yesu.

Sitefano kogogigwa

8 Mulungu kamgwaa ng'hekewa na nguvu Sitefano, nayo kadaha kutenda unzonza na vifukuzi mna iwanhu.
9 Lakini kalemigwa na wanhu wayagwe wakalile wanhu wa ng'anda ya kumpula Mulungu, ikemigwe, "Ng'anda ya kumpula Mulungu ya wanhu Walekesigwe," wanhu awo walawa Kilene na Alekizandilia. Wayagwe walawa isi za Kilikia na Asiya.
10 Lakini Loho Yang'alile kamgwaa nzewele Sitefano viyakalile kolonga, mbaka walemelwa kumuhuma.
11 Avo wawahonga wanhu walonge, "Tumuhulika komulonga vihile Musa na Mulungu!"
12 Kwa ulonzi uno wawading'hula wanhu, wavele na wafundiza Malagizo ga Musa. Wamgoga Sitefano na kumgala mkitala cha Wayahudi.
13 Abaho wawagala wanhu wayagwe walonge uvizi mbuli yake, walonga, "Siku zose munhu ino koilonga vihile Ng'anda ya Mulungu na Malagizo ga Musa.
14 Tumuhulika kolonga kamba Yesu wa Nazaleti koibomola Ng'anda ya Mulungu na kugalusa vihendo vetu vitugweleligwe na Musa!"
15 Wanhu wose wakalile mkitala wambunhulila meso Sitefano, wachona kihanga chake kiigala na kihanga cha msenga wa kuulanga.

7

Sitefano kolonga na wanhu wa mkitala

1 Mulava nhosa mkulu kamuuza Sitefano, "Mbuli zino za ukweli?"

2 Sitefano kawedika, "Tata zangu na ndugu zangu, nhegelezeni! Muhenga wetu Abulahamu yang'hali hanachola kukala isi ya Halani, Mulungu wa ukulu kamulawilila mwiisi ya Mesopotamia.

3 Mulungu kamulongela, ‘Segela mwiisi
yako, waleke wanhu wa lubuga lwako uc-
hole isi yonda nikulagusile.’
4 Avo kalawanya mwiisi ya Wakalidayo
kachola kukala kudibuga da Halani.
Tatake Abulahamu viyafile, Mulungu
kamulongela Abulahamu yeze mwiisi ino
yumukala sambi.
5 Mulungu hamgwelele Abulahamu
hata kimhongwe kidodo kiwe chake
mwenyego, lakini Mulungu kamulongela
komgwaa, iwe yake na lukolo lwake.
Mulungu viyamulongele avo, Abulahamu
kakala kaduhu wana.
6 Vino vivo Mulungu viyamulongele
Abulahamu, ‘Lukolo lwako lokala mwiisi
ya ugeni, ako wokuwa watumwa na
wotendigwa vihile kwa miyaka magana
mane.
7 Lakini nowatagusa wanhu won-
dawawatende watumwa. Abaho lukolo
lwako lolawa mwiisi iyo na wonigwaa
ukulu niye hanhu hano.’
8 Abaho Mulungu kamgwaa Abula-
hamu kihendo cha kwingila kumbi
kamba kilaguso cha lagano. Avo Abula-
hamu kamwingiza kumbi Isaka siku ya
nane toka viyavumbuke. Vivija Isaka
kamwingiza kumbi mwanage, yakemigwe
Yakobo, na Yakobo kawengiza kumbi waja
wahenga zetu longo na wabili.”

9 “Wanage Yakobo wamonela migongo
mdodo wao Yusufu na wamchuuza yawe
mtumwa mwiisi ya Misili. Lakini Mulungu
kakala hamoja nayo,
10 kamuhonya na magayo gake. Yusufu
viyagaligwe kwa Falao mndewa wa Mis-
ili, Mulungu kamtenda yanogeligwe, na
nzewele zake zoneka, avo mndewa wa
Misili kamtenda yawe mkulu wa wakulu
wa Isi, na mkulu wa wasang'hanaji wa
mng'anda.
11 Abaho kukala na lufilili lwa nzala
mwiisi yose ya Misili na Kanaani, itendile
wanhu wadununzike. Wahenga zetu
hawapatile lujo bule.
12 Yakobo viyahulike ako Misili kukala
na ndiya, kawatuma wanage, wahenga
zetu, mwanza wa ichanduso kuvika ako.
13 Viwacholile mwanza wa kabili,
Yusufu kailagusa kwa ndugu zake, na mn-
dewa Falao kalujuwa lukolo lwa Yusufu.
14 Avo Yusufu kawatuma wasenga kwa
tatake Yakobo, wamulongele heyo na
lukolo lose weze Misili, wose kwa wose
wakala malongo saba na tano.
15 Abaho Yakobo kachola Misili, ako
heyo na wanage wafa.
16 Ng'huli zao zigaligwa Shekemu, ako
wazikigwa mna gamapanga gayagulile
Abulahamu kwa sente kulawa kuna
ulukolo lwa Hamoli.”
17 “Kipindi cha Mulungu kutenda gaya-
mulongele Abulahamu vikikalile behi,
wanhu zetu wongezeka ng'hani mwiisi ya
Misili.
18 Abaho mndewa iyagwe yalekile
kumjuwa Yusufu kasonga kutawala mwi-
isi ya Misili.
19 Kawatendela usede wahenga zetu na
kuwatenda vihile, kawalagiza waweke
kunze wanao ving'hele, muladi wafe.
20 Musa kavumbuka mna ikipindi acho,
kakala mwana yanogile. Kaleligwa na ma-
make kwa miezi midatu,
21 na viyekigwe kutali na ukae, mndele
wa Falao kamsola na kamulela kamba
mwanage.
22 Musa kafundizigwa ubala wose wa
Wamisili na kawa munhu mkulu kwa ku-
longa na sang'hano.”
23 “Musa viyavikize miyaka malongo
mane, kachola kuwalola ndugu zake
Waizilaeli.
24 Kamona imoja wao kotendiligwa vi-
hile na Mmisili, avo kachola kumtaza Mwi-
izilaeli kwa kumulipa gehile Mmisili kwa
kumkoma.
25 Kagesa ndugu zake Waizilaeli waha-
juwile kamba Mulungu yahawakombole
kubitila heyo, lakini wao hawajuwile.
26 Imitondo yake kawona Waizilaeli
wabili woitowa, kageza kuwagombeleza
kawalongela, ‘Nhegelezeni mweye mwa
ndugu habali moitowa kamba avo?’
27 Lakini ayo yakalile yomtowa miyage
kamsung'ha Musa kumgwazo. Kamuuza,
‘Nani yakutendile mulangulizi na mula-
muzi wetu?
28 Hebu kolonda kunikoma kamba vi-
umkomile ija Mmisili jana?’
29 Musa viyahulike avo, kalawanya mwi-
isi ya Misili kachola mwiisi ya Midiani.

Ako kapata wana wabili."

30 "Viibitile miyaka malongo mane,
msenga wa kuulanga kamulawilila Musa
kuna ikisolo kikalile chokwaka kuluwala
behi na lugongo lwa Sinai.
31 Musa kakanganya ng'hani kija kiyone,
kachola behi ya kisolo yalole goya. Lakini
kahulika sauti ya Mndewa,
32 'Niye na Mulungu wa wahenga zako,
Mulungu wa Abulahamu na Mulungu wa
Isaka na Mulungu wa Yakobo.' Musa kag-
waya kwa bwembwe na hagezile kulola
kabili.
33 Mndewa kamulongela, 'Vula vilatu
vako, kwavija hanhu aho hawimile
hang'ala.
34 Niwona wanhu zangu viwodununzigwa mwiisi ya Misili. Nihulika viwogutililа, nihumuluka niwahonye. Avo
sambi nokutuma uchole Misili.' "

35 "Musa iyo yalemigwe na wanhu wa
Izilaeli, viwamulongile, 'Nani yakutendile
mulangulizi na mulamuzi kumwetu?'
Musa iyo yatumigwe na Mulungu
kuwalanguliza wanhu na kuwakombola
kubitila msenga wa kuulanga yamulaw-
ilile hana ikisolo kikwaka.
36 Kawalongoza wanhu walawe Misili,
kwa kutenda unzonza na vilaguso mwiisi
ya Misili na hana Ibahali ya shamu kwa
miyaka malongo mane kuluwala.
37 Musa iyo yawalongele wanhu wa
Izilaeli, 'Mulungu kowasagulileni mtula
ndagu wake, kamba viyanhumile niye na
kokuwa imoja wa wanhu zenu.'
38 Musa iyo yakalile na lung'husesa lwa
wanhu wa Izilaeli kuluwala, kakala ako
na wahenga zetu na msenga wa kuulanga
yalongile nayo hana Ulugongo lwa Sinai,
na kabokela mbuli za ugima wa Mulungu
yatugwelele tweye."

39 "Lakini wahenga zetu walema kum-
togola, wamsung'ha kumgwazo na wa-
longa yahanogile kumwao wahabwele-
ganye Misili.
40 Avo wamulongela Haluni, 'Tutendele
mulungu yonda yatulongoze. Hatujuwa
kinhu gani kimulawilile Musa, yatulavile
Misili.'
41 Avo watenda kinyago cha ng'ombe,
wakigwaa ukulu, watenda nyimwili ny-
imwili kudeng'helela kija kiwatendile.
42 Mulungu kawaleka na kawatenda
wazigwee ukulu nhondo za kuulanga,
kamba viyandikigwe mna ikitabu cha
watula ndagu wa Mulungu."
"Mweye wanhu wa Izilaeli! Si niye bule
yumunichinjile wanyama na kun-
davila nhosa
kwa miyaka malongo mane kuja ku-
luwala?
43 Mweye mkipapa kiheha cha mulungu
Moleki,
na kinyago cha nhondo ya mulungu wenu
Lefani,
vinyago vimutendile vivo vimvitambikile,
avo nowahamizila mwiisi ya Ba-
beli."
44 "Wahenga zetu wakala na kiheha ki-
lagusa kamba Mulungu kabaho ako ku-
luwala. Kitendigwa kamba Mulungu viya-
mulongele Musa yakitende, kiigalile na
kija kiyaone.
45 Abaho, wahenga zetu wakibokele
acho ikiheha kwa wahenga zao. Wakipapa
viwacholile hamoja na Yoshua na wachola
nacho mna ziisi ziyawabitize Mulungu.
Kikala kuko mbaka kipindi cha Daudi.
46 Daudi kanogeligwa na Mulungu na
kampula Mulungu yamtogolele yatende
hanhu hakukala Mulungu wa Yakobo.
47 Lakini Sulemani iyo yamzengele Mu-
lungu ng'anda."
48 Lakini Mulungu yeli Uchanha Ng'hani
hakala mng'anda izengigwe kwa makono
ga wanhu, kamba mtula ndagu wa Mu-
lungu viyolonga,
49 "Ulanga acho kigoda changu
na isi iyo inikile magulu gangu.
Ng'anda ya gani yonda munizengele niye?
Hanhu gani hondanikale niye?
50 Niye mwenyego iyo nhendile vinhu vose
vino."
51 Abaho Sitefano kalonga, "Mweye muli
na mizoyo midala, na mulekile kumjuwa
Mulungu, mweye musitile magwiti genu
kutegeleza usenga wa Mulungu! Mwiigala
na wahenga zenu na mweye vivija mo-
mulema Loho Yang'alile!

52 Vino hana mtula ndagu yoyose wa
Mulungu wahenga zenu wamulekile kum-
dununza? Wawakoma wasenga wa Mu-
lungu wao kulawa umwaka walongile
kwiza kwa Msang'hanaji wake Yanogile.
Na sambi mumuhinduka na kumkoma.
53 Mweye wao mubokele malagizo ga
Mulungu, gamgweleligwe na wasenga wa
kuulanga, lakini hamgagogile bule!"

Sitefano kotoigwa mabwe

54 Wanhu wa mkitala viwamtegeleze
Sitefano, wagevuzika ng'hani, wadafuna
meno gao.
55 Lakini Sitefano kuno kamema Loho
Yang'alile, kalola uchanha kuulanga ka-
wona ukulu wa Mulungu na Yesu kema
mwambu wa mkono wa kudila wa Mu-
lungu.
56 Kalonga, "Loleni, nouwona ulanga
ugubuka na Mwana wa Munhu kema
mwambu wa mkono wa kudila wa Mu-
lungu!"
57 Kwa nyangi wanhu wa mkitala wa-
sita magwiti gao. Bahaja wanhu wose
wamzumhila Sitefano,
58 wamulava kunze ya buga, wamtowa
mabwe. Waja wakalile womtowa mabwe
waleka viwalo vao kwa mbwanga imoja
twaga jake Sauli.
59 Viwakalile womtowa mabwe Sitefano
kapula, "Mndewa Yesu, ibokele loho
yangu!" 60 Kafugama kaguta, "Mndewa!
ugele kumgongo nzambi yao ino!" Viya-
longile avo kafa.

8

1 Nayo Sauli kona vinoga kukomigwa
kwa Sitefano.

Sauli kowadununza wanhu wamtogole Yesu

Mna izisiku azo wanhu wamtogole Yesu
ako Yelusalemu wasonga kudununzigwa
vihile. Wanhu wose wamtogole Yesu, wa-
haleka watumigwa, wakala wapwililike
mwiisi iyo ya Yudea na Samalia.
2 Wanhu wanogile wamzika Sitefano na
wamulililila ng'hani.
3 Lakini Sauli kalonda kuwadununza
wanhu wamtogole Yesu. Kachola ng'anda
mbaka ng'anda, kawalava kunze wanhu
wamtogole Yesu, wambigalo kwa wat-
wanzi, na kaweka mvifungo.

Mbuli Inogile yopetigwa ako Samalia

4 Wanhu wamtogole Yesu wapwililike
wachola kila hanhu kuwapetela wanhu
Mbuli Inogile.
5 Filipo kachola kudibuga da Samalia
na kawapetela wanhu mbuli ya Kilisito
Mkombola.
6 Lunhu lwa wanhu lumtegeleza goya
Filipo viyalongile na kuwona unzonza uy-
atendile.
7 Vinyamkela wawalawa wanhu kwa
kulila, na wanhu wengi waholole na
mbetembete wahonyigwa.
8 Avo kukala na deng'ho kulu kudibuga
dija.
9 Munhu imoja twaga jake Simoni kakala
yokala mumo, kawazanya Wasamalia kwa
uhawi wake. Kaitenda kamba kakala
munhu mkulu.
10 Wanhu wose kudibuga dija, wakulu
kwa wadodo wamtegeleza ng'hani, wa-
longa, "Munhu ino kana udahi wa Mu-
lungu ukemigwa, 'Udahi Mkulu'."
11 Wamtegeleza ng'hani kwavija kwa
miyaka mingi kawazanya kwa uhawi
wake.
12 Lakini viwautogole usenga wa Filipo,
usenga wa Mbuli Inogile ya Undewa wa
Mulungu na mbuli ya twaga da Yesu Kil-
isito, wose wabatizigwa, wambigalo kwa
watwanzi.
13 Simoni nayo katogola, viyamambuk-
ize kubatizigwa kakala yokwanga na Fil-
ipo na kakanganya viyone unzonza na vi-
laguso vikalile vitendigwa.
14 Watumigwa wakalile Yelusalemu
wahulika wanhu wa Samalia waibokela
mbuli ya Mulungu, avo wawatuma Petulo
na Yohana kumwao.
15 Viwavikile, wawapulila kwa Mulungu
wanhu wamtogole Yesu wambokele Loho
Yang'alile.
16 Kwavija Loho Yang'alile kakala
yang'hali hanamuhulumukila munhu
yoyose kumwao, wakala wabatizigwe kwa
twaga da Mndewa Yesu diiyeka.
17 Abaho Petulo na Yohana wawekila
makono, wabokela Loho Yang'alile.

18 Simoni kona wanhu wamtogole Yesu
wambokela Loho Yang'alile viwekiligwe
makono na watumigwa. Avo kalonda
kuwagwaa sente Petulo na Yohana,
19 kalonga, “Naniye nigweleleni udahi
uno, muladi munhu yoyose yonda
nimwikile makono gangu yabokele Loho
Yang'alile.”
20 Lakini Petulo kamwidika, “Upotele ku-
tali gweye na sente zako, kwa kugesa ko-
daha kugula kwa sente nhunza ya Mu-
lungu!
21 Kuduhu hanhu hohose mwi-
isang'hano yetu, kwavija moyo wako
haugesa ganogile mgameso ga Mulungu.
22 Avo leka nzambi zako, na magesa gako
gehile na mpule Mndewa yagele kum-
gongo.
23 Kwavija nokona kumema migongo na
kwa mfungwa wa nzambi.”
24 Simoni kamulongela Petulo na
Yohana, “Mhulileni kwa Mndewa, gano
gamulongile sekegandawilile.”
25 Viwamambukize kulonga gaja
gawone na kuwapetela wanhu usenga
wa Mndewa, Petulo na Yohana wabwela
Yelusalemu. Mnzila wawapetela Mbuli
Inogile wanhu wa mvijiji va Samalia.

Filipo na mkulu wa Isiyopiya

26 Msenga wa kuulanga wa Mndewa ka-
mulongela Filipo, “Itande uchole kusini
kubitila nzila ilawa Yelusalemu kuchola
Gaza.” Nzila ino sambi haitumika.
27 Avo Filipo kaitanda na kuchola.
Muisiopiya yeliduhu kimbigalo, yakalile
munhu mkulu mna ingama ya Kandake
mndewa wa kitwanzi wa Isiopiya kakala
mnzila ya kuchola ukayake. Kakala
Yelusalemu komtambikila Mulungu na
kakala yobwela ukayake na mtuka wa
kubulula.
28 Viyakalile mnzila kakala yosoma
kitabu cha mtula ndagu wa Mulungu
Isaya.
29 Avo Loho Yang'alile kamulongela Fil-
ipo, “Genda kakale behi na mtuka uja.”
30 Baho Filipo kakimbila behi na mtuka
kamuhulika munhu ayo kosoma kitabu
cha mtula ndagu wa Mulungu Isaya. Fil-
ipo kamuuza, “Vino kogajuwa gago gou-
soma?”
31 Mkulu ayo kedika, “Nodahaze kuga-
juwa bila munhu kunifambulila?” Avo
kamgoneka Filipo yakwele mumtuka na
yakale hamoja nayo.
32 Munhu ayo kakala yosoma hanhu
hano mna Gamaandiko Gang'alile,
“Kakala kamba ng'hondolo yogaligwa
kuchinjigwa,
kamba mwana ng'hondolo yanyamale hu-
upi viyokanhigwa mibahila,
halongile mbuli.
33 Kageligwa kinyala na koneligwa.
Kuduhu munhu yodaha kulonga mbuli za
lukolo lwake,
kwavija ugima wake mwiisi uvika ku-
uhelelo.”
34 Mkulu iyo kamuuza Filipo, “Nongele
mtula ndagu wa Mulungu kolonga mbuli
ya nani? Mbuli yake mwenyego hebu ya
munhu iyagwe?”
35 Filipo kasonga kulonga, kasongela
hanhu hano ha Maandiko Gang'alile, ka-
mulongela Mbuli Inogile ya Yesu.
36 Viwakalile wogendelela na mwanza,
wavika hanhu hakalile na mazi, mkulu
ayo kalonga, “Hano hana mazi. Kinhu
gani kingomesa ndeke kubatizigwa?”
37 Filipo kamulongela, “Kodaha kuba-
tizigwa kamba wahatogola kwa moyo
wako wose. Mkulu ayo kamwidika,
‘Notogola kamba Yesu Kilisito iyo Mwana
wa Mulungu’.”
38 Mkulu ayo kalagiza mtuka wime. Fil-
ipo na mkulu iyo wahumulukila mgamazi,
Filipo kambatiza.
39 Viwalawile mgamazi, Loho wa Mn-
dewa kamsegeza Filipo. Mkulu ayo
hamonile kabili, lakini kagendelela na
mwanza kuno kamema deng'ho.
40 Filipo kasinhukila ka Azoto, kachola
isi ya Kaisalia na mnzila kawapetela
wanhu Mbuli Inogile kila buga.

9

Sauli komtogola Yesu
Sang'h 22:6-16; 26:12-18

1 Mna ikipindi acho Sauli kagendelela
kuwehila na kuwakoma wanahina wa Mn-
dewa. Kachola kwa mulava nhosa mkulu,

2 kapula baluwa ya kujuwika mng'anda
ya kumpula Mulungu ako Damesiki, mu-
ladi yahamvika munhu yoyose mtwanzi
hebu mbigalo kotogola nzila ya Mndewa
yamgoge yamgale Yelusalemu.
3 Sauli viyakalile mnzila behi na kuvika
Damesiki, bahaja mulenge kulawa kuu-
langa ummwemwesela banzi zose.
4 Kagwa hasi na kahulika sauti yomulon-
gela, “Sauli, Sauli! Habali konidununza?”
5 Sauli kauza, “Mndewa, gweye kwa
nani?”
Kedika, “Niye na Yesu yuunidununza.
6 Lakini inuka uchole kudibuga, ako ko-
longeligwa cha kusang'hana.”
7 Wanhu wakalile mwanza umoja na
Sauli wema, hawalongile mbuli, sauti wai-
hulika lakini hawamonile munhu.
8 Sauli kenuka, kabenzula meso gake,
lakini hachonile kinhu. Avo wamgoga
mkono wamulongoza Damesiki.
9 Kwa siku ndatu hadahile kulola, na
kipindi chose acho hadile na hang'wile
kinhu chochose.
10 Kukala na mwanahina wa Yesu kuko
Damesiki twaga jake Anania. Mulungu
kamulagusila kinhu mzinzozi, Mndewa
kamkema, “Anania!”
Anania kedika, “Aino baha Mndewa.”
11 Mndewa kamulongela, “Winuke uc-
hole Mnzila Igoloke. Kuna ing'anda ya
Yuda muuze munhu yokemigwa Sauli ku-
lawa Taliso. Heyo kompula Mulungu,
12 Mulungu kamulagusila kinhu, ka-
mona munhu yakemigwe Anania keza na
kumwikila makono gake yadahe kulola
kabili.”
13 Lakini Anania kamwidika, “Mndewa
wanhu wengi wanongela mbuli zake
munhu ino na gaja gose gayawatendele
wanhu zako wa mwiisi ya Yelusalemu.
14 Nayo keza Damesiki kwa udahi ku-
lawa kwa wakulu wa walava nhosa kuw-
agoga wanhu wose wokugwaa ukulu gw-
eye.”
15 Mndewa kamulongela, “Genda kwav-
ija nimsagula yanisang'hanile, kutenda
twaga jangu dijuwike na wanhu haweli
Wayahudi na wandewa wao na wanhu wa
Izilaeli.
16 Niye mwenyego nomulagusila vonda
yadununzike mbuli yangu.”
17 Avo Anania kachola kengila mng'anda
iyakalile Sauli, kamwikila makono, ka-
longa, “Ndugu yangu Sauli, Mndewa
kanhuma, Yesu mwenyego yakulawilile
gweye mnzila viukalile kokwiza hano.
Kanhuma muladi udahe kulola kabili na
umemezigwe Loho Yang'alile.
18 Bahaja vinhu kamba vibale vilagala
mgameso ga Sauli, na kadaha kulola kabili,
kenuka na kabatizigwa,
19 viyamambukize kuja, nguvu zake
zimbwelela.”

Sauli kowapetela wanhu ako Damesiki

Sauli kakala siku ndodo na wanahina
wa Yesu ako Damesiki.
20 Baho kasonga kuwapetela wanhu mz-
ing'anda za kumpula Mulungu kamba
Yesu iyo Mwana wa Mulungu.
21 Wanhu wose wamuhulike wakan-
ganya wauza, “Vino ino siyo heyo
yawakomile wanhu wamgwelele ukulu
Yesu mwiisi ya Yelusalemu. Hezile hano
mbuli ya kuwagoga wanhu wao na kuwa-
gala kwa wakulu wa walava nhosa?”
22 Lakini Sauli kawapetela wanhu kwa
udahi mkulu, na kulonga kwake kamba
Yesu Kilisito kakala Mkombola kuwatenda
Wayahudi wakalile Damesiki walemelwe
kumwidika.
23 Vizibitile siku nyingi, Wayahudi wait-
ing'hana na wakala kiseto cha kumkoma
Sauli.
24 Lakini kalongeligwa mbuli iyo, imisi
na ikilo wakaliza hana ulwivi lwa kwingila
kudibuga muladi wamkome.
25 Lakini ikilo kimoja wanahina wakalile
na Sauli wamsola, wamuhumulusa mdi-
gelo kulu kubitila zonzo dikalile muuluwa
uzunguluke dibuga.

Sauli ako Yelusalemu

26 Sauli kachola Yelusalemu kalonda
kuilumba na wanahina. Lakini wose
wamdumba, kwavija hawatogole kamba
Sauli nayo kakala mwanahina.
27 Abaho Balinaba keza kumtaza
Sauli, na kamgala kwa watumigwa.
Kawasimulila vija Sauli viyamonile Mn-
dewa mnzila na Mndewa kalonga nayo.
Vivija kawalongela vija Sauli viyawapetele
wanhu wa Damesiki kwa twaga da Yesu.
28 Avo Sauli kakala nao na kachola
kudibuga jose da Yelusalemu, kawapetela

wanhu wa Damesiki kwa twaga da Mndewa kwa kugangamala.
29 Vivija kalonga na kuibamilila na
Wayahudi wolonga Kigiliki, lakini hewo
walonda kumkoma.
30 Wanhu wamtogole Yesu viwone
vivo, wamgala Sauli mbaka kudibuga da
Kaisalia na wamuleka yachole Taliso.
31 Avo kipindi acho vibumbila va
wanhu wamtogole Yesu vikala moyo
hole kila hanhu kuko Yudea na Galilaya
na Samalia. Kubitila Loho Yang'alile
yakalile yowagangamiza wanhu, wanhu
wongezeka ng'hani viwakalile wokala
kwa kumdumba Mndewa.

Petulo kotenda unzonza kudibuga da Ludia na Yopa

32 Petulo kagenda kila hanhu, siku
dimoja kachola kuwatembelela wanhu
wamtogole Yesu wakalile ako Ludia.
33 Ako kamting'hana munhu yakemigwe
Enea, yakalile yaholole na hadahile
kwinuka mulusazi kwa miyaka minane.
34 Petulo kamulongela, "Enea, Yesu
Kilisito kokuhonya. Lamuka mulusazi
lwako tandika lusazi lwako." Bahaja Enea
kenuka.
35 Wanhu wose wakalile Ludia na Saloni
wamona Enea, nao wamtogola Mndewa.
36 Ako Yopa kukala na mtwanzi
yakemigwe Tabita yakalile mwanahina
wa Yesu, Twaga jake kwa Kigiliki Dolikasi,
fambulo jake, "Mhala," Mtwanzi ayo
kakala yotenda ganogile na kuwataza
wakiwa.
37 Kipindi acho mtwanzi ayo kalumwa,
abaho kafa. Lukuli lwake lusunhigwa
lwikigwa mdigati da uchanha.
38 Buga da Yopa hadikalile kutali ng'hani
na buga da Ludia. Wanahina wa Yesu
ako Yopa viwahulike kamba Petulo kakala
kuko Ludia, wawatuma wanhu wabili
na usenga uno, "Tokupula ulopole wize
kumwetu."
39 Avo Petulo kachola nao. Viyavikile
kagaligwa mdigati da uchanha ako wagane wose wamzunguluka kuno wolila na
kumulagusila viwalo vose viyasonile Dolikasi viyakalile yang'hali mgima.
40 Petulo kavilava kunze, kafugama
mavindi kampula Mulungu, abaho
kaluhindukila lukuli lwa mtwanzi ayo
yafile, kalonga, "Tabita, lamuka!" Nayo
kabenzula meso gake, viyamonile Petulo,
kagandamuka.
41 Petulo kamgoga mkono kamtaza
kwinuka. Abaho kawakema wanhu
wose wamtogole Yesu, wayagwe wakala
wagane kamwika haulongozi wa hewo,
kuno ka mgima.
42 Mbuli ino ibwililika kudibuga jose
da Yopa na wanhu wengi wamtogola Mndewa.
43 Petulo kagendelela kukala ako Yopa
kwa siku nyingi mwiikae ya munhu
yakalile yowamba ng'hwembe yakemigwe
Simoni.

10

Petulo na Kolinelio

1 Kukala na munhu imoja mwiisi ya
Kaisalia yakemigwe Kolinelio, kalala
mkulu wa kibumbila cha wakalizi gana wa
Kilumi kikemigwe, "Kibumbila cha Italia."
2 Kakala munhu yomdumba Mulungu,
heyo na wanhu wose wa mulubuga
lwake wamgwaa ukulu Mulungu. Vivija
kasang'hana ng'hani kuwataza wanhu
wakiwa na kakala yompula Mulungu siku
zose.
3 Siku dimoja saa tisa imisi, Mulungu
kamulagusila kinhu, kamona msenga wa
kuulanga wa Mulungu kamwizila kamulongela, "Kolinelio!"
4 Kolinelio kamulola bunhuu msenga
ayo wa kuulanga kwa bwembwe kamulongela, "Go mkulu, kuna choni?"

Msenga wa kuulanga kamwidika, "Mulungu kanogelwa kumpula kwako na
sang'hano ya kuwataza wakiwa, nayo
hakusemwa bule.
5 Watume wanhu sambi baha, wachole
Yopa kwa munhu imoja yokemigwa Simoni Petulo.
6 Heyo mgeni mna ikae ya munhu
yokemigwa Simoni, muwamba ng'hwembe,
kokala behi ya Bahali."
7 Abaho msenga ayo wa kuulanga
kasegela, Kolinelio kawakema wasang'hanaji
zake wabili na mkalizi wake imoja wa
iwasang'hanaji zake, yomdumba Mulungu.

8 Kawalongela kija kilawilile, abaho
kawatuma wachole Yopa.
9 Siku diyagwe viwakalile mnzila behi
na Yopa, imisi Petulo kachola kudigati da
uchanha kumpula Mulungu.
10 Kona nzala na kalonda kuja kinhu
chochose, lujo vilukalile lotandigwa, Mu-
lungu kamulagusila kinhu.
11 Kona ulanga ugubuka na kona
kinhu kamba mgolole mkulu uwambigwe
mhande zake nne wohumulusigwa hasi.
12 Mgati yake kukala na wanyama wose
na wang'onyo wotambala na ndege.
13 Kahulika sauti yomulongela, “Petulo,
lamuka uchinje uje!”
14 Lakini Petulo kalonga, “Aka, Mndewa,
sinakuja bule kinhu kigomigwe hebu ki-
hile.”
15 Sauti imulongela kabili, “Sekeu-
vikeme viha vinhu viyatendile Mulungu
vinoge.”
16 Mbuli ino ilawilila miyanza midatu,
abaho kinhu acho kigaligwa kuulanga.
17 Petulo viyakalile kokanganya fambulo
da kinhu acho, wanhu watumigwe na Ko-
linelio wavika hana ing'anda ya Simoni, na
wakala wemile haulongozi wa ulwivi.
18 Wakema, wauza, “Vino hano hana
mgeni yoyose yokemigwa Simoni Petulo?”
19 Petulo kakala yang'hali yogelegeza
fambulo da kinhu acho, baho Loho
Yang'alile kamulongela, “Tegeleza! Kuna
wanhu wadatu wokuzahila.
20 Avo sekeunyawenyawe, itande uchole
nao, kwavija niye iyo niwatumile.”
21 Avo Petulo kahumuluka kawalongela
wanhu wao, “Niye iyo yumumzahila.
Muwinza choni?”
22 Wamwidika, “Mkulu Kolinelio katu-
tuma. Munhu ayo kanoga na komdumba
Mulungu na katogoligwa ng'hani na
Wayahudi. Msenga yang'alile wa kuu-
langa kamulongela yakugoneke gweye
ukayake. Muladi yahulike chondaulonge.”
23 Petulo kawagoneka wanhu awo
kumwake, ikilo acho kawagwaa hanhu ha
kuwasa.
Imitondo yake kaitanda kachola nao na
wanhu wayagwe wamtogole Yesu kulawa
Yopa wachola nayo.
24 Imitondo yake wavika mwiisi ya
Kaisalia. Kolinelio kakala kowabeta,
hamoja na ndugu na mbwiga zake wa behi
yawagoneke.
25 Petulo viyakalile behi kuvika, Koline-
lio kenuka kamcholela, kagwa kingubun-
guba kamtambikila.
26 Petulo kamwinula, kamulongela,
“Inuka, niye mwenyego na munhu kamba
gweye.”
27 Petulo kagendelela kulonga na Koline-
lio viyakalile kokwingila mng'anda, mumo
kawavika wanhu wengi waiting'hana.
28 Petulo kawalongela, “Mweye
wenyego mujuwa goya kamba Muyahudi
kagomigwa na malagizo gake sekeyamtem-
belele hebu kuilumba na munhu hali
Muyahudi. Lakini Mulungu kandagusila
sekenimkeme munhu yoyose keha hebu
hafaya.
29 Na viundagize, silemile bule niza, avo
nokuuza kabili kung'hemela choni?”
30 Kolinelio kalonga, “Siku ndatu zibitile
mna isaa kamba ino, saa tisa imisi,
ng'hala nimpula Mulungu mng'anda
yangu. Bahaja munhu yavalile viwalo
vizelu chuwee, kema haulongozi wangu,
31 kalonga, ‘Kolinelio! Mulungu kahu-
lika viumpulile na kazitogola sang'hano
zako za kuwataza wanhu wakiwa.
32 Mtume munhu yachole Yopa kwa
munhu yokemigwa Simoni Petulo.
Kokala mwiikae ya Simoni muwamba
ng'hwembe, kokala behi na Bahali.’
33 Avo bahaja niwatuma wanhu
kumwako, na kutenda goya viwizile.
Sambi wose twabaha haulongozi wa
Mulungu, tobetela kuhulika mbuli yoyose
yakulagize Mndewa ulonge.”

Ulonzi wa Petulo

34 Baho Petulo kasonga kulonga, “Sambi
nojuwa kweli Mulungu hambagula
munhu yoyose.
35 Wose womgwaa ukulu na kutenda
ganogile kowatogola, hatonga wolawa isi
gani.
36 Muujuwa usenga uyaugalile kwa
wanhu wa Izilaeli, kuwapetela wanhu
Mbuli Inogile igala tindiwalo kubitila Yesu
Kilisito yeli Mndewa wa wanhu wose.

37 Muzijuwa mbuli ng'hulu zitendeke
mwiisi yose ya Wayahudi, kusongela
Galilaya, Yohana viyamalile kuwapetela
wanhu usenga wake wa ubatizo.
38 Mumjuwa Mulungu viyamsagule Yesu
wa Nazaleti kwa kumgwaa Loho Yang'alile
na udahi. Kila hanhu hayacholile katenda
ganogile na kuwahonya wanhu wose
wakalile mmakono ga Mwenembago,
kwavija Mulungu kakala nayo.
39 Tweye tuchona kila kinhu kiyatendile
mwiisi ya Wayahudi na Yelusalemu.
Abaho wamkoma kwa kumuwamba
mumsalaba.
40 Lakini siku ya kadatu Mulungu
kamzilibula kulawa kwa wafile na kam-
tenda yaoneke,
41 siyo kwa kila munhu, lakini kwa waja
wazonile mbuli azo, wasaguligwe mwaka
na Mulungu, wao tweye tudile na kung'wa
hamoja nayo viyazilibuke kulawa kwa
wafile.
42 Katulagiza tuwapetela wanhu Mbuli
Inogile na kuwalongela kamba Yesu iyo
yasaguligwe na Mulungu kuwatagusa
wanhu wagima na wafile.
43 Watula ndagu wose wa Mulungu wa-
longa mbuli yake, walonga wanhu wose
womtogola nzambi zao zogeligwa kum-
gongo kwa udahi wa twaga da Yesu."

Wanhu haweli Wayahudi wombokela Loho Yang'alile

44 Petulo viyakalile yang'hali yolonga,
Loho Yang'alile kawahumulukila wanhu
wose wakalile womtegeleza.
45 Wayahudi wamtogole Yesu wezile
kulawa Yopa hamoja na Petulo wakan-
ganya viwone Mulungu vivija kawagwaa
wanhu haweli Wayahudi nhunza ya Loho
Yang'alile.
46 Kwavija wawahulika wolonga kwa
ulonzi wa sambi na kuutogola ukulu wa
Mulungu. Petulo kawalongela,
47 "Wanhu wano wambokela Loho
Yang'alile, kamba vitumbokele tweye.
Vino munhu yoyose kodaha kuwagomesa
sekewabatizigwe kwa mazi?"
48 Avo kalagiza wabatizigwe kwa twaga
da Yesu Kilisito. Abaho wampula yakale
nao kwa siku ndodo.

11

Petulo kowasimulila wanhu wamtogole Yesu ako Yelusalemu

1 Watumigwa na wanhu wayagwe
wamtogole Yesu ako Yudea wahulika
kamba wanhu haweli Wayahudi vivija
wabokela mbuli ya Mulungu.
2 Petulo viyacholile Yelusalemu, wanhu
wolonda wanhu haweli Wayahudi
wengile kumbi, wambeza Petulo,
3 walonga, "Gweye kukala mzikae
za wanhu haweli Wayahudi hawengile
kumbi na vivija kuja nao!"
4 Avo Petulo kawalongela fulu ipile kija
kilawilile kusongela kuna ichanduso.
5 "Vinikalile nompula Mulungu
kudibuga da Yopa, Mulungu kandagusila
kinhu. Nyona kinhu chokwiza hasi kiigala
na mgolole mkulu uhumulusigwa kwa
mhande zake nne kulawa kuulanga, wima
behi yangu.
6 Ndola goya mgati yake nyona
wanyama wose, wang'onyo wotambala na
ndege.
7 Abaho mhulika sauti yonongela,
'Petulo, lamuka uchinje uje!'
8 Lakini nonga, 'Mndewa bule! Kuduhu
kinhu kihile hebu kigomesigwe kingile
mumulomo wangu.'
9 Sauti ilonga kabili kulawa kuulanga,
'Sekeuvikeme viha vinhu viyatendile Mu-
lungu vinoge.'
10 Mbuli ayo ilawilila miyanza midatu,
kukikomelezo kinhu kija kibwelezigwa
kuulanga.
11 Bahaja wanhu wadatu watumigwe
kumwangu kulawa Kaisalia wavika
mng'anda ing'alile.
12 Loho kanilongela nichole nao
sekeninyawenyawe. Ndugu wano sita
kulawa Yopa wachola na niye Kaisalia na
wose twingila mng'anda ya Kolinelio.
13 Kolinelio katulongela vija viyamonile
msenga kulawa kuulanga kema mng'anda
yake. Kamulongela, 'Mtume munhu yac-
hole Yopa kwa munhu yokemigwa Simoni
Petulo.
14 Kowalongeleni mbuli zondaziwa-
tende gweye na wanhu wa mulubuga
lwako mukomboligwe.'

15 Vinisongile kulonga, Loho Yang'alile
keza kumwao kamba viyezile kumwetu
kuna ichanduso.
16 Abaho nikumbuka kija kiyalongile
Mndewa, 'Yohana kawabatiza wanhu kwa
mazi, lakini mweye mobatizigwa kwa
Loho Yang'alile.'
17 Vivo ili Mulungu kawagwaa wanhu
haweli Wayahudi nhunza iija iyatugwelele
tweye vitumtogole Mndewa Yesu Kilisito
Mkombola, niye na nani, mbaka nim-
gomese Mulungu?"

18 Viwahulike avo, waleka kumu-
longa na wamtogola Mulungu, walonga,
"Vivija Mulungu kawagwaa wanhu haweli
Wayahudi nyafasi ya kuleka nzambi na
kubokela ugima wa mazuwa gose!"

Wanhu wamtogole Yesu ako Antiokia

19 Wanhu wayagwe wamtogole Yesu
wakalile wapwililike mbuli ya madununzo
galawilile viyakomigwe Sitefano, wachola
mbaka Foinike, Kupulo na Antiokia,
kuwapetela Wayahudi waiyeka usenga
uno.
20 Lakini wanhu wayagwe wamtogole
Yesu, walawile Kupulo na Kilene, wa-
chola Antiokia kuwapetela wanhu haweli
Wayahudi usenga wa Mbuli Inogile ya Mn-
dewa Yesu.
21 Udahi wa Mndewa ukala hamoja nao,
na wanhu wengi watogola na wambwelela
Mndewa.

22 Mbuli ino iwavikila wanhu wamto-
gole Yesu ako Yelusalemu, avo wamtuma
Balinaba yachole Antiokia.
23 Viyavikile na kona vija Mulungu
viyawagwelele ng'hekewa, kadeng'helela
na kawapula wagendelele kumtamanila
Mndewa kwa mizoyo yao yose.
24 Balinaba kakala munhu yanogile,
kamema Loho Yang'alile na kutamanila,
na wanhu wengi wambwelela Mndewa.

25 Abaho Balinaba kachola Taliso
kumzahila Sauli.
26 Viyamonile, kamgala Antiokia,
mwaka mgima waiting'hana na wanhu
wamtogole Yesu na wawafundiza wanhu
wengi. Ako Antiokia, kuko wanahina wa
wasonga kukemigwa Wakilisito.

27 Mna ikipindi acho watula ndagu
wayagwe wa Mulungu wasegela Yelusalemu
wachola Antiokia.
28 Imoja wao yakemigwe Agabo, kema
na kwa udahi wa Loho Yang'alile kalagula
kamba hokuwa na lufilili lwa nzala mwiisi
yose. Ilawilila kipindi cha utawala wa
Kilaudio.
29 Wanahina wa Yesu waitogolela kila
munhu yagale chochose kiyakalile nacho,
kuwataza wayao wamtogole Yesu wakalile
Yudea.
30 Watenda avo, abaho wawagwaa sente
Balinaba na Sauli wazigale kwa wavele wa
wanhu wamtogole Yesu.

12

Madununzo makulu

1 Mna ikipindi kikija Mndewa Helode
kasonga kuwadununza wanhu wayagwe
wamtogole Yesu.
2 Kalagiza Yakobo mkulu wake Yohana
yakomigwe kwa panga.
3 Helode viyonile mbuli ino iwanogela
Wayahudi, kagendelela, kamgoga Petulo.
Mbuli ino ilawilila mna ikipindi cha Mag-
ate hagageligwe usasu.
4 Viwamgogile Petulo wamgodeka mk-
ifungo, wamwika mmakono ga wakalizi
wakalile vibumbila vine kila kibumbila
kikala na wakalizi wane. Helode kalonda
kumulava Petulo haulongozi wa wanhu
yahamala Nyimwili nyimwili ya Pasaka.
5 Avo Petulo viyakalile yang'hali
kagodekigwa, wanhu wamtogole Yesu
wampulila ng'hani kwa Mulungu.

Petulo kolekesigwa kulawa mkifungo

6 Mna ikilo cha siku ayo iyalondile
Helode yamgale Petulo haulongozi wa
wanhu, Petulo kakala yawasile hagati ya
wakalizi wabili. Kakala yagodekigwe kwa
minyololo mibili. Hana ulwivi lwa kifungo
hakala na wakalizi wakalile wokaliza.
7 Bahaja msenga wa kuulanga wa Mn-
dewa kema, mulenge umwemwesa mdi-
gati dija. Msenga wa kuulanga kamtigisa
Petulo mdiega, kamulongela, lamuka,
"Lopola, inuka!" Bahaja minyololo ilagala
kulawa mmakono ga Petulo.
8 Abaho msenga ayo wa kuulanga ka-
mulongela, "Ifunge mkwiji wako na uvale

vilatu vako." Petulo katenda vivo, na msenga wa kuulanga kamulongela, "Vala kiwalo chako uniwinze."
9 Petulo kamkweleleza kunze ya kifungo, lakini hajuwile kamba msenga wa kuulanga kakala yotenda vivo kweli, kagiza kakala yolota nzonzi.
10 Wabita kibumbila cha ichanduso cha wakalizi abaho cha kabili, na kukimambukizo kibumbila cha wakalizi wa lwivi lwa kwingilila kudibuga. Lwivi luwavugukila lwenyego na wao walawa kunze, wagenda mnzila bahaja msenga wa kuulanga kamuleka Petulo.

11 Abaho Petulo kajuwa gamulawilile kalonga, "Sambi nojuwa kweli! Mndewa kamtuma msenga wake wa kuulanga yamhonye mmakono ga Helode na kulawa kwa kija kiwalondile kutenda Wayahudi."

12 Viyajuwile avo kachola ukae kwa Malia mamake Yohana yakemigwe Maluko, ako wanhu wengi wakala waiting'hane na wakala wompula Mulungu.
13 Petulo kagong'onda lwivi lwa kunze, na mtumigwa wa kitwanzi yakemigwe Loda kachola kulola nani yogong'onda.
14 Viyajuwile ikala sauti ya Petulo, kadeng'helela kaleka kuvugula ulwivi kabweleganya mng'anda, kawalongela, "Yemile kunze Petulo!"
15 Wamulongela, "Gweye kuna kibozi mbwelela." Lakini kagangamiza kamba ikala kweli. Avo wamwidika, "Sengine msenga wake kulawa kuulanga."

16 Mna ikipindi acho Petulo kagendelela kugong'onda ulwivi, kukimambukizo wamvugulila, na viwamone wakanganya.
17 Petulo kenula mkono kulagusa wanyamale, kawalongela vija Mndewa viyamulavile mkifungo. Kawalongela, "Mulongeleni Yakobo mbuli ino na wanhu wayagwe wamtogole Yesu," abaho kachola hanhu hayagwe.

18 Viivikile imitondo, wakalizi wakala wonyawanyawa kwa kija kimulawilile Petulo.
19 Helode kalagiza wamzahile Petulo, lakini hawamonile bule. Avo kalagiza waja wakalizi wauzigwe na kalagiza wakomigwe.

Abaho, Helode kasegela mwiisi ya Yudea kachola kukala mwiisi ya Kaisalia.

Ifa ya Helode

20 Helode kawagevuzikila ng'hani wanhu wa Tilo na Sidoni, avo wamgendela hamoja. Tanhu wamtewenza Bulasto, mkalizi wa ng'anda ya Mndewa yawataze. Abaho wachola kwa Helode kumpula kuwe na tindiwalo, kwavija isi yao itamanila lujo kulawa mwiisi ya Mndewa.
21 Mna disiku disaguligwe Helode kavala viwalo vake va undewa, kakala mkigoda chake cha undewa, kalonga na wanhu.
22 Wanhu wakemelela, "Ino sauti ya Mulungu, siyo ya munhu."
23 Bahaja msenga wa kuulanga kambwanha hasi Helode, kwavija hamgwelele Mulungu ukulu. Kahomigwa na msango kafa.
24 Lakini mbuli ya Mulungu igendelela kwenela.
25 Balinaba na Sauli viwamambukize sang'hano yao, wabwela Yelusalemu hamoja na Yohana Maluko.

13

Sauli na Balinaba wosaguligwa na kutumigwa

1 Mna iwanhu wamtogole Yesu ako Antiokia, kukala na watula ndagu wa Mulungu na wafundiza, Balinaba na Sauli na Simeoni yakemigwe Mtitu na Lukio yalawile Kilene, Manaeni yakulile hamoja na Mndewa Helode.
2 Viwakalile womgwaa ukulu Mndewa na kufunga kuja, Loho Yang'alile kawalongela, "Mbagulileni Balinaba na Sauli wasang'hane sang'hano iniwakemele."
3 Wafunga kuja na kumpula Mulungu, wawekila makono wawatuma wachole.

Sauli na Balinaba wowapetela wanhu ako Kupulo

4 Balinaba na Sauli viwatumigwe na Loho Yang'alile wachola kudibuga da Seleukia, kulawa ako wakwela meli mbaka kisiwa cha Kupulo.
5 Viwavikile kudibuga da Salami wawapetela wanhu mbuli ya Mulungu mna izing'anda za kumpula Mulungu

za Wayahudi. Yohana Maluko kakala yowataza kusang'hana.
6 Wanga mna ikisiwa mbaka wavika Pafo, ako wamting'hana muhawi imoja Muyahudi yakemigwe Baliyesu, yaitendile mtula ndagu wa Mulungu.
7 Munhu ayo kakala mbwiga wa mkulu wa kisiwa acho, yakemigwe Seligio Paulo, yakalile munhu mbala. Mkulu wa kisiwa kija kawakema Balinaba na Sauli kalonda kuhulika mbuli ya Mulungu.
8 Lakini wakala wogomesigwa na Elima yakalile muhawi, dino ijo fambulo jake kwa Kigiliki, yakalile yogeza kumtenda mkulu wa kisiwa sekeyatogole kumtamanila Kilisito.
9 Abaho Sauli, vivija yakemigwe Paulo, kuno kamema Loho Yang'alile, kamulola bunhuu ayo imuhawi,
10 kalonga, “Gweye mwana wa Mwenembago! Gweye kuvihila vinhu vose vinogile. Gweye kumema magesa gose gehile, na siku zose kogeza kuugalusa ukweli wa Mndewa kamba uvizi!
11 Udahi wa Mndewa wokutagusa sambi baha, na gweye kokuwa msuwameso honda uwone mulenge wa imisi kwa kipindi kidodo.”
Bahaja kungugu dimulawilila Elima mgameso, kagenda kuno komzahila munhu yamgoge mkono yamulongoze.
12 Mkulu ayo wa ikisiwa viyonile kija kilawilile, katogola, kwavija kakanganya ng'hani mafundizo gayahulike kwa sama ya Mndewa.

Balinaba na Paulo wakudibuga da Antiokia Pasidia

13 Paulo na wayage wakwela meli kulawa Pafo mbaka Peliga, buga dikalile Pamfulia, baho Yohana Maluko kawaleka ako kabwela Yelusalemu.
14 Wagendelela na mwanza kulawa Peliga mbaka wavika kudibuga da Antiokia Pisidia. Mwiisiku ya Kubwihila wengila mng'anda ya kumpula Mulungu ya Wayahudi, wakala hasi.
15 Viwamambukize kusoma Malagizo ga Musa na maandiko ga watula ndagu wa Mulungu, wakulu wa ng'anda ya kumpula Mulungu ya Wayahudi wawagalila usenga, walonga, “Ndugu zetu, mwahawa na usenga wa kugangamiza towapula mulonge na wanhu.”
16 Paulo kenuka, kawenulila makono, kalonga,
“Ndugu zangu Waizilaeli na wanhu wose muli hano mumgwaa ukulu Mulungu, nhegelezeni!
17 Mulungu wa wanhu wa Izilaeli kawasagula wahenga zetu na kawatenda isi ng'hulu viwakalile mwiisi ya Misili. Mulungu kawalava mwiisi ya Misili kwa udahi mkulu,
18 kwa miyaka malongo mane ako kuluwala kafunga umoyo mbuli ya sang'hano zao.
19 Kazibananga isi saba mwiisi ya Kanaani na kawatenda wanhu zake wawe wenekae.
20 Gano gose gatendeka kwa miyaka magana mane na malongo matano.
“Abaho kawagwaa wasemi wawalangulize mbaka kipindi cha mtula ndagu wa Mulungu Samweli.
21 Baho wanhu walonda wawe na mndewa, Mulungu kawagwaa Sauli mwanage Kishi wa kabila da Benjamini, yawe mndewa wao kwa miyaka malongo mane.
22 Viyamsegeze Sauli, Mulungu kamtenda Daudi yawe mndewa wao. Vino vivo viyalongile Mulungu mbuli yake, ‘Nimona Daudi mwanage Yese ayo munhu younogeza moyo wangu, munhu yonda yatende gose gonilonda yatende.’
23 Mulukolo lwa Daudi mumo yalawile Yesu, Mulungu kamtenda yawe Mkombola wa wanhu wa Izilaeli kamba viyalongile.
24 Yesu yang'hali hana songa sang'hano yake, Yohana kawapetela wanhu wose wa Izilaeli waleke nzambi zao na wabatizigwe.
25 Yohana viyakalile behi na kuimambukiza sang'hano yake, kawauza wanhu, ‘Vino mweye mogesa niye iyo Mkombola? Niye sili ayo yumumbetela. Heyo kokwiza kukisogo changu, niye sifaya hata kudohola vilatu vake.’
26 “Ndugu zangu Waizilaeli, lukolo lwa Abulahamu, na wanhu wose hamuli Wayahudi muli hano mumgwaa ukulu Mulungu, usenga uno wa kukomboligwa ugaligwa kumwetu!

27 Kwavija wanhu wakalile Yelusalemu
na wakulu zao hawajuwile Yesu iyo
Mkombola, vivija hawazijuwile mbuli za
watula ndagu wa Mulungu zisomigwe kila
siku ya Kubwihila. Avo watenda mbuli
zilongigwe na watula ndagu wa Mulungu
zilawilile kwa kumtagusa Yesu yafe.
28 Hamoja hawapatile kilamuso cha
kumkomela, wampula Pilato yamtaguse
kufa.
29 Viwamambukize kutenda kila kinhu
kilongigwe na Maandiko Gang'alile
mbuli yake, wamuhumulusa mumsalaba
wamwika mdipanga.
30 Lakini Mulungu kamzilibula kulawa
kwa wafile.
31 Kwa siku nyingi kawalawilila wanhu
waja yakalile yokwanga nao kulawa
Galilaya mbaka Yelusalemu. Wanhu awo
sambi wowalongela wanhu.
32 Tweye twiza kuwapetela Mbuli In-
ogile, mbuli iyalongile Mulungu kwa wa-
henga zetu kamba koitenda,
33 sambi katutendela, tweye lukolo
lwake, kwa kumzilibula Yesu. Kamba
viyandikigwe mna ikitabu cha Zabuli ya
kabili,

‘Gweye kwa Mwanangu,

na lelo nolonga wose wajuwe niye na
Tatako.’
34 Vino vivo viyalongile Mulungu mbuli ya
kumzilibula kulawa kwa wafile, sekeyole
mdipanga.

‘Nowanogela kwa unogelwa ung'alile

kamba vinimulongele Daudi.’
35 Hanhu hayagwe mna ikitabu cha Zabuli
holonga,

‘Mulungu hondaumuleke mtumigwa
wako yang'alile yole mdipanga.’
36 Mbuli ino hailawilile kwa Daudi, kwav-
ija Daudi kasang'hana gayalondile Mu-
lungu, abaho kafa, kazikigwa hamoja na
wahenga zake, na lukuli lwake luola mdi-
panga.
37 Lakini haikalile vivo kwa ayo Mulungu
yaamzilibule kulawa kwa wafile.
38 Ndugu zangu Waizilaeli, tolonda mu-
juwe, usenga wa nzambi kugeligwa kum-
gongo wopetigwa kumwenu.
39 Munhu yoyose yomtogola Yesu kolekе-
sigwa, lakini mbuli ino haidahike mna
Gamalagizo ga Musa.
40 Avo, muiteganye, sekegawalawilile gaja
galongigwe na watula ndagu wa Mulungu.
41 ‘Tegelezeni mweye muli wafyosi! Kan-
ganyeni mufe!
Kwavija kinhu kinhenda sambi,
honda mkitogole bule,
hata kamba munhu yahawasimulila!’ ”
42 Paulo na Balinaba viwakalile wolawa
mng'anda ya kumpula Mulungu, wanhu
wawagoneka wabwele mna Isiku iyagwe
ya Kubwihila, wawapetele goya mbuli izo.
43 Wanhu viwasegele mumting'hano
Wayahudi wengi na wanhu haweli
Wayahudi waitogole dini ya Kiyahudi
wawakweleleza Paulo na Balinaba. Wa-
tumigwa wawagangamiza wagendelele
kukala mna ing'hekewa ya Mulungu.
44 Siku iyagwe ya Kubwihila kila munhu
kudibuga keza kutegeleza mbuli ya Mn-
dewa.
45 Wayahudi viwaluwone lunhu lwa
wanhu, wona migongo, wakilema kiya-
longile Paulo na wamuliga.
46 Lakini Paulo na Balinaba wagangа-
mala kulonga, “Mbuli ya Mulungu ilon-
deka tanhu ipetigwe kumwenu. Lakini
kwavija muilema na muiyona wenyego
hamufaya kuupata ugima wa mazuwa
gose, tweye towaleka tochola kwa wanhu
haweli wayahudi.
47 Kwavija dino ijo lagizo diyatugwee
Mndewa,
‘Niwatenda mulenge kwa wanhu haweli
wayahudi,
ili wanhu wose wa mwiisi wakomboligwe.’
”
48 Wanhu haweli Wayahudi viwahulike
avo, wadeng'helela na walonga usenga wa
Mndewa unoga, na wanhu wose wasag-
uligwe kuupata ugima wa mazuwa gose
wamtogola Yesu.
49 Mbuli ya Mndewa ibwililika kila
hanhu mwiisi ayo.
50 Lakini wakulu wa Wayahudi wawad-
ing'hula watwanzi haweli Wayahudi
wakalile wotegelezigwa na womgwaa
ukulu Mulungu na wambigalo wakalile
na vinhu vingi kudibuga dija. Wasonga

kuwadununza Paulo na Balinaba na kuwawinga mwiisi yao.
51 Watumigwa wakung'husa nhimbwisi za mmagulu gao kulagusa walemigwa, abaho wachola Ikonia.
52 Wanahina wa Yesu ako Antiokia wadeng'helela na wamema Loho Yang'alile.

14

Ako Ikoniamu

1 Ako Ikonia mbuli zilawilila kamba vizilawilile kuja Antiokia, Paulo na Balinaba wengila mng'anda ya kumpula Mulungu, wawasimulila wanhu mbaka wanhu wengi wakalile Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi wamtogola Yesu.
2 Lakini Wayahudi hawamtogole Yesu wawading'hula wanhu haweli Wayahudi wagombe na wanhu wamtogole Yesu.
3 Paulo na Balinaba wakala ako kwa siku nyingi, wolonga kwa kugangamala mbuli ya Mndewa, na Mndewa kalagusa kamba usenga wao mbuli ya ng'hekewa ukala kweli kwa kuwagwaa udahi wa kutenda unzonza na vilaguso.
4 Wanhu wa isi ayo wakala waigolile, wayagwe wakala ubanzi wa Wayahudi na wayagwe ubanzi wa watumigwa.
5 Abaho wanhu wayagwe haweli Wayahudi na Wayahudi, na walangulizi wao waitogolela kuwatendela vihile watumigwa na kuwatowa kwa mabwe.
6 Watumigwa viwaijuwile mbuli iyo, wakimbilila Lusitila na Delibe mwiisi ya Lukaonia na mziisi zili mmabehi.
7 Wakala ako wowapetela wanhu Mbuli Inogile.

Paulo na Balinaba ako Lusitila na Debe

8 Ako Lusitila kukala na munhu imoja yakalile mbetembete toka yavumbuke na kakala hadahile kugenda.
9 Munhu ayo kakala yomtegeleza Paulo viyakalile kolonga. Paulo kona kotamanila na kodaha kuhonyigwa, avo kamulola bunhuu,
10 kakemelela, “Ima kwa magulu gako!” Munhu ayo kazumha zumha kasonga kugenda.
11 Lunhu lwa wanhu viluwone kija kiyatendile Paulo, wasonga kukemelela kwa ulonzi wa kumwao wa Kilukaonia, “Walungu wagaluka wanhu na watuhumulukila!”
12 Balinaba wamgwaa twaga da Zeu na Paulo wamgwaa twaga da Helime, kwavija iyo yakalile mulongaji mkulu.
13 Mulava nhosa wa mulungu yakemigwe Zeu, kagala ng'ombe mbigalo na maluwa hana ulwivi lwa buga dijo. Kwavija heyo na lunhu walonda kuwalavila nhosa watumigwa.
14 Lakini Balinaba na Paulo viwahulike kija kiwalondile kutenda wanhu awo, wadega viwalo vao wakimbilila hagati ya ulunhu lwa wanhu, kuno wokemelela,
15 “Habali motenda vivo? Tweye vivija twa wanhu kamba mweye! Tweye twiza hano kuwapetela Mbuli Inogile, muleke kumtendela gehile Mulungu yeli Mgima, yaumbile ulanga na isi na bahali na vose vili mgati yake.
16 Baho umwaka Mulungu kawaleka wanhu wose watende kamba viwalondile.
17 Lakini halekile kuilagusa kamba kabaho kwa mbuli zinogile ziyotenda, kowagwaa mweye mvula kulawa kulanga na ndiya mna ikipindi chake, kowagwaa lujo na kuimemeza mizoyo yenu deng'ho.”
18 Hamoja watumigwa walonga avo, lakini ikala vidala ng'hani kulugomesa lunhu lwa wanhu luleke kuwalavila nhosa.
19 Lakini Wayahudi wayagwe walawa Ikonia na Antiokia na isi ya Pasidia na wawatewenza wanhu wailumbe nao, wamtowa mabwe Paulo na kumulava kunze ya buga, wagesa kakala yafile.
20 Lakini wanahina wa Yesu viwamzunguluke, kenuka kabwela kudibuga. Imitondo yake Paulo na Balinaba wachola Delibe.

Paulo na Balinaba wobwela Antiokia na Siliya

21 Paulo na Balinaba wawapetela wanhu Mbuli Inogile ako Delibe na wapata wanahina wengi. Abaho wabwela Lusitila mbaka Ikonia na Antiokia ya Pisidia.
22 Wawagangamiza wanahina wa Yesu na wawalonda wakale mna ukutamanila, wawafundiza, “Tolondeka tubitile

madununzo mengi muladi twingile Muundewa wa Mulungu."
23 Paulo na Balinaba wasagula wavele kila kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu, kwa kumpula Mulungu na kufunga kuja waweka mmakono ga Mndewa, iwamtamanile.
24 Viwabitile mna zimbaka za isi ya Pisidia wavika Pamfulia.
25 Viwamambukize kuwapetela wanhu usenga ako Peliga wachola Atalia.
26 Kulawa Atalia wakwela meli wabwela Antiokia, hanhu hawekiligwe makono kupuliligwa ng'hekewa kwa Mulungu mbuli ya sang'hano iwaimambukize.
27 Viwavikile Antiokia, watenda mting'hano wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu, wawalongela mbuli zose ziyawatendele Mulungu na vija viyafungule nzila kwa wanhu haweli Wayahudi wamtogole Yesu.
28 Wakala siku nyingi hamoja na wanahina wa Yesu.

15

Mting'hano ako Yelusalemu

1 Wanhu wayagwe walawa Yudea weza Antiokia na wasonga kuwafundiza wanhu wamtogole Yesu, walonga, "Honda mukomboligwe mbaka mwingile kumbi kamba Malagizo ga Musa vigalonda."
2 Paulo na Balinaba waibamilila ng'hani na hewo kwa mbuli ino, avo waitogolela Paulo na Balinaba na wanhu wayagwe wa Antiokia wachole Yelusalemu kulonga na watumigwa na wavele wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu kwa sama ya mbuli ayo.
3 Wanhu wamtogole Yesu ako wawatuma na viwakalile wochola kubitila Foinike na Samalia, wawalongela wanhu vija wanhu haweli Wayahudi viwamtogole Mulungu, mbuli ino itenda wanhu wamtogole Yesu wadeng'helele.
4 Viwavikile Yelusalemu wabokeligwa na wanhu wamtogole Yesu na watumigwa na wavele, wawasimulila gose gayatendile Mulungu kubitila hewo.
5 Lakini wanhu wayagwe wamtogole Yesu wa kibumbila cha Mafalisayo wema walonga, "Wanhu haweli Wayahudi wolondeka wengile kumbi na kulongeligwa wagagoge Malagizo ga Musa."
6 Watumigwa na wavele waiting'hana hamoja muladi kulonga mbuli iyo.
7 Viwagendelele ng'hani kulonga Petulo kema kalonga, "Ndugu zangu toka mwaka mujuwa Mulungu kanisagula kumwenu niwapetele Mbuli Inogile wanhu haweli Wayahudi, muladi wahulike na kutogola.
8 Mulungu yajuwile goyogesa kila munhu, kalagusa viyawatogole wanhu haweli Wayahudi kwa kuwagwaa Loho Yang'alile kamba viyatendile kumwetu.
9 Mulungu hatubagule bule tweye na wao, kaisunha mizoyo yao kwavija wamtogola Yesu.
10 Vino habali molonda kumgeza Mulungu? Vino habali molonda kuwadikwa wanahina wa Yesu mizigo mikulu? Wahenga zetu hebu tweye hatudahile kuipapa.
11 Totogola na kukomboligwa kwa ng'hekewa ya Mndewa Yesu, kamba viili kumwao."
12 Bumbila jose da wanhu dikala huupi viwawahulike Balinaba na Paulo wosimulila mbuli zose za unzonza na vilaguso ziyatendile Mulungu kubitila wao kwa wanhu haweli Wayahudi.
13 Viwamambukize kusimulila, Yakobo kasonga kulonga, "Ndugu zangu, nhegelezeni!
14 Simoni kasimulila vija Mulungu ichanduso viyawanogele wanhu haweli Wayahudi kwa kuwasagula wanhu kulawa kumwao wawe wake.
15 Mbuli zino ziigala na mbuli za watula ndagu wa Mulungu. Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga,
16 Mndewa kolonga, 'Abaho nobwela
na kukizenga kabili kiheha cha Daudi,
nokizenga kiheha chake,
na kukizenga goya kabili.
17 Baho wanhu wayagwe wose wa mwiisi
wokwiza kumwangu,
wanhu wose haweli Wayahudi waniwasagule wawe wangu.
18 Avo viyolonga Mndewa, yatendile mbuli
ino ijuwike toka mwaka.' "

19 Yakobo kagendelela kulonga,
“Vinikona niye, tuleke kuwagaza wanhu
haweli Wayahudi wombwelela Mulungu.
20 Lakini tuwandikile baluwa kuwalon-
gela waleke kuja lujo halufaya lulavigwe
nhosa kwa vinyago, muladi kuwagomesa
sekewatende ugoni, waleke kuja mnyama
yabobotoligwe hebu kung'wa damu.
21 Kwavija Malagizo ga Musa gasomigwa
toka mwaka mna zing'anda za kumpula
Mulungu kila siku ya Kubwihila, mbuli
zake zipetigwa mmabuga.”

Baluwa kwa wanhu haweli Wayahudi wamtogole Yesu

22 Abaho watumigwa na wavele
na wanhu wose wamtogole Yesu ako
Yelusalemu, waitogolela kusagula wanhu
kulawa mdibumbila na kuwagala An-
tiokia hamoja na Balinaba na Paulo.
Wawasagula wanhu wabili wakalile
wotegelezigwa ng'hani na wanhu wamto-
gole Yesu, wanhu wao wakala Yuda
yakemigwe Balisaba na Sila.
23 Wawagwaa baluwa yandikigwe vino,
“Tweye watumigwa na wavele, ndugu
zenu, towalamusa mweye ndugu zetu
hamuli Wayahudi mukala Antiokia,
Siliya na Kilikia.
24 Tuhulika kuna wanhu walawa
kumwetu wawading'hula na kuwaleka
moyo yungwayungwa kwa mbuli ziwawa-
longele, lakini tweye hatuwatumile bule.
25 Avo tuiting'hana hamoja na wose
tuitogolela kuwasagula wasenga na kuwa-
tuma kumwenu. Wokuwa hamoja na mb-
wiga zetu Balinaba na Paulo,
26 wao waulava ugima wao mbuli ya
sang'hano ya Mndewa Yesu Kilisito.
27 Avo towatuma kumwenu Yuda na
Sila, wonda wawalongele kwa mulomo
mbuli zituwandikila.
28 Avo Loho Yang'alile na tweye tu-
itogolela seketuwadikwe mizigo iyagwe
kubanza malagizo gano.
29 Sekemuje lujo lulavigwe nhosa kwa
vinyago, sekemung'we damu, sekemuje
nyama ya mnyama yabobotoligwe, muite-
ganye na ugoni. Motenda goya kamba
mwahaleka kusang'hana mbuli zose zino.
Mkale goya.”

30 Viwamambukize kuwalaga, wanhu
awo watumigwe wachola Antiokia, ako
wawakema hamoja wanhu wamtogole
Yesu, wawagwaa baluwa.
31 Wanhu awo viwaisomile baluwa iyo,
wadeng'helela ng'hani mbuli ya usenga
wa kuwagangamiza.
32 Yuda na Sila, wakalile watula ndagu
wa Mulungu walonga nao ng'hani, wawa-
gangamiza na kuwagela moyo.
33 Viwakalile kipindi kidodo, walagigwa
kwa tindiwalo na wanhu wamtogole Yesu,
wabwela kwa waja wawatumile.
34 Lakini Sila kasigala ako.

35 Paulo na Balinaba wakala ako An-
tiokia kwa kipindi kidodo, wawafundiza
wanhu na kuwapetela mbuli ya Mndewa.

Paulo na Balinaba woigola

36 Hazibitile siku nyingi Paulo kamu-
longela Balinaba, “Tubwele tukawakag-
ule waetu wamtogole Yesu mna gamabuga
gatupetile mbuli ya Mndewa, tukawalole
viwogendelela.”
37 Balinaba kalonda kumsola Yohana
Maluko wachole wose,
38 lakini Paulo halondile wachole nayo,
kwavija hakalile nao mbaka kuuhelelo
wa sang'hano yao. Kwavija kabwela na
kuwaleka wao ako Pamfulia.
39 Avo waibamilila, abaho waigola Balin-
aba kamsola Yohana Maluko wakwela
meli wachola Kupulo.
40 Lakini Paulo kamsagula Sila, wanhu
wa ako wamtogole Yesu wampulila
ng'hekewa ya Mndewa, abaho kasegela.
41 Kachola Siliya na Kilikia na kuwa-
gangamiza wanhu wamtogole Yesu mziisi
azo.

16

Timoseo koilumba na Paulo na Sila

1 Paulo kavika Delibe na Lusitila, ako
kukala na mwanahina wa Yesu imoja
yakemigwe Timoseo. Mamake kakala
Muyahudi yamtogole Yesu, lakini tatake
kakala Mgiliki.
2 Wanhu wose wamtogole Yesu ako Lusi-
tila na Ikonia wamtogola Timoseo.

3 Paulo kalonda kumsola Timoseo, avo
kamwingiza kumbi. Katenda vivo kwav-
ija Wayahudi wose wakalile ako wajuwa
kamba tatake Timoseo kakala Mgiliki.
4 Viwakalile wobita mna gamabuga gaja
wawagwaa wanhu malagizo galavigwe na
watumigwa na wavele ako Yelusalemu,
wawalongela wagagoge.
5 Wanhu wamtogole Yesu mziisi azo
wagangamizigwa mna ukutamanila na
wanhu wongezeka kila siku.

Paulo kalagusiligwa kinhu ako Tuloasi

6 Wabitila isi ya Fulugia na Galatia
kwavija Loho Yang'alile hawatogolele
wawapetele wanhu usenga awo mwiisi ya
Asiya.
7 Viwavikile mna zimbaka za Misiya,
walonda kuchola mwiisi ya Bisiniya, lakini
Loho wa Yesu hawatogolele bule.
8 Avo wabitila Misiya, wachola dimwe
kwa dimwe mbaka Tuloasi.
9 Ikilo Paulo kalagusiligwa kinhu na
Mulungu, kamona munhu wa Makedonia
kema kampula, “Loka wize Makedonia
ututaze!”
10 Baho Paulo viyalagusiligwe kinhu
acho, tuitanda kuchola Makedonia, kwav-
ija tona Mulungu katukema kuwapetela
wanhu Mbuli Inogile ako.

Kutogola kwa Lidia

11 Tulawa Tuloasi, tuloka kwa meli
dimwe kwa dimwe mbaka Samotilake,
imitondo yake tuvika Neapoli.
12 Tulawa ako tuchola mbaka Filipi, buga
kulu da Makedonia, buga dizengigwe na
Walumi. Tukala ako siku nyingi.
13 Siku ya Kubwihila tulawa kudibuga
dija tuchola mumgwazo wa lwanda, twa-
giza aho, baho hooiting'hana Wayahudi
kumpula Mulungu. Tukala hasi tulonga na
iwatwanzi waiting'hane aho.
14 Mna iwaja wakalile wotutegeleza
kukala na mtwanzi imoja yakalile yomg-
waa ukulu Mulungu, mtwanzi ayo twaga
jake Lidia mwenekae wa Tuatila ayo
kakala mchuuza viwalo vinogile va bei
ng'hulu. Mndewa kamfungula umoyo
kadaha kuzibokela mbuli ziyalongile
Paulo.
15 Heyo na wanhu wa mulubuga
lwake viwamambukize kubatizigwa katu-
goneka, kalonga, “Mwahanyona nomta-
manila Mndewa mwize ukae mukale.”
Avo katunanahiza ng'hani tuchole.

Paulo na Sila wogogigwa

16 Siku dimoja vitukalile tochola hanhu
ha kumpula Mulungu, tumting'hana
mtumwa imoja mtwanzi yakalile na
kinyamkela wa ulaguzi. Mtumwa ayo
kawapatila sente nyingi wakulu zake
mbuli ya kulagula.
17 Avo mndele ayo kamkweleleza Paulo
na tweye, kuno kokemelela, “Wanhu wano
wasang'hanaji wa Mulungu Yeli Uchanha
Ng'hani! Wowapeteleni nzila ya kukom-
boligwa!”
18 Katenda avo kwa siku nyingi, mbaka
siku dimoja Paulo kagevuzika, kahinduka
kamulongela iyo ikinyamkela, “Nokulag-
iza kwa twaga da Yesu Kilisito mulawe mn-
dele ino!” Bahaja kinyamkela kamulawa.
19 Iwakulu wa mndele ayo viwone nzila
yao ya kupata sente isegela, wawagoga
Paulo na Sila, wawabulula mbaka haulon-
gozi wa iwakulu.
20 Wawagala kwa wasemi walonga,
“Wanhu wano Wayahudi, nao wogala
ndwagi mwiisi yetu.
21 Wofundiza vihendo vigomigwe na
Malagizo getu, tweye twa wenekae wa
Lumi hatudaha kuvitogola vihendo vino
wala hatuvigoga.”
22 Lunhu lwa wanhu luilumba kuwa-
towa Paulo na Sila.
Abaho wasemi wawavula viwalo Paulo
na Sila na walagiza watoigwe mbalati.
23 Viwamambukize kuwatowa ng'hani,
wawagodeka mkifungo, mkulu wa ki-
fungo kalagilizigwa yaweke muukalizi
mkulu.
24 Viyapatile ndagilizi zizo, kaweka mdi-
gati dili mgati ng'hani na kagafunga mag-
ulu gao mzimhanda.
25 Kilo kikulu Paulo na Sila wampula Mu-
lungu na kumwimbila nyila za kumtogola,
wafungwa wayao wakala wowategeleza.
26 Bahaja ulawilila mtigisiko mkulu
wa isi, mhanda za kifungo zitigisika.
Baho nyivi zose zivuguka na nzabi ziwag-
odekigwe zifunguka.

27 Mkalizi wa ikifungo kalamuka. Viyone nyivi za kifungo zivuguka, kagiza wafungwa wakimbila, avo kasomola panga jake yaikome mwenyego.
28 Lakini Paulo kakemelela ng'hani, “Sekeuikome! Tweye wose twa baha!”
29 Mkalizi wa kifungo kapula taa igaligwe, kazumhila mng'anda, kalagalila mmagulu ga Paulo na Sila kuno kogwaya.
30 Abaho kawalava kunze kawauza, “Mo wakulu, nhende choni ng'homboligwe?”
31 Wamwidika, “Mtogole Mndewa Yesu na gweye kokomboligwa hamoja na wanhu wa mulubuga lwako.”
32 Avo wampetela mbuli ya Mndewa hamoja na wanhu wa mulubuga lwake.
33 Mna isaa iija ya ikilo mkalizi wa kifungo kawasola Paulo na Sila kawasunha vilonda vao, abaho bahaja heyo na wanhu wa mulubuga lwake wabatizigwa.
34 Abaho kawagala Paulo na Sila uchanha mng'anda yake na kawagwaa lujo. Heyo na wanhu wa mulubuga lwake wadeng'helela ng'hani, kwavija sambi wakala wamtogole Mulungu.
35 Imitondo yake wakulu wa Lumi wawatuma wakulu wa wakalizi kuno wawalagiza, “Walekeni wanhu wao wachole.”
36 Avo mkulu wa kifungo kamulongela Paulo, “Iwakulu watulagiza tuwafungulile gweye na Sila. Avo choleni moyo uholile.”
37 Lakini Paulo kawalongela iwakulu wa wakalizi, “Watutowa mgameso ga wanhu hamoja hatubanange mbuli, tweye twa wenekae wa Lumi lakini watugodeka mkifungo. Lelo wolonda kutufungulila kinyelegezi, bule! Leka weze watufungulile wenyego.”
38 Wakulu wa wakalizi wawalongela mbuli zino wakulu wa Lumi, na iwakulu viwahulike Paulo na Sila wakala wenekae wa Lumi, wadumba ng'hani.
39 Avo weza na kuwapula wagele kumgongo mbuli ziwawatendele, abaho wawalava mkifungo, wawapula wasegele kudibuga dija.
40 Paulo na Sila walawa mkifungo wachola mng'anda ya Lidia. Mumo wawavika Wakilisito, wawalongela mbuli za kuwagangamiza, abaho walawanya.

17

Ako Sesalonike

1 Paulo na Sila wagenda kubitila buga da Amifipoli na buga da Apolonia mbaka Sesalonike, ako kukala na ng'anda ya kumpula Mulungu ya Wayahudi.
2 Kamba viyatendaga, Paulo kengila mng'anda ya kumpula Mulungu. Kwa siku ndatu za Kubwihila kalonga na wanhu, kwa Maandiko Gang'alile,
3 kuwalagusila kamba Kilisito Mkombola kalondeka yadununzike na kuzilibuka kwa wafile, Paulo kawalongela, “Ino Yesu inimsimulila kumwenu, iyo Kilisito Mkombola.”
4 Wanhu wayagwe watogola wailumba na Paulo na Sila, vivija walangulizi wa kitwanzi na bumbila da Wagiliki womgwaa ukulu Mulungu watenda vivo.
5 Lakini Wayahudi wona migongo, wawasola wanhu wehile kulawa kuna digulilo, watenda bumbila na kugala ugomvi mwiisi ayo yose. Wengila mng'anda ya Yasoni kuwazahila Paulo na Sila wawagale mgameso ga wanhu.
6 Lakini hawawapatile bule, avo wawabulula Yasoni na wanhu wayagwe wamtogole Yesu mgameso ga wakulu wa buga dija wakemelela, “Wanhu wano wagala ndwagi kila hanhu! Na sambi weza kudibuga jetu,
7 na Yasoni kawagoneka mng'anda yake. Wano wose hawagagoga malagizo ga Mndewa wa Lumi, na wolonga kuna mndewa iyagwe twaga jake Yesu.”
8 Mbuli zino zilutenda lunhu na wakulu wa buga dija moyo yungwayungwa.
9 Iwakulu wa buga wawatoza sente Yasoni na wayage, abaho wawafungulila wachole.

Ako Beleya

10 Viivikile ikilo, wanhu wamtogole Yesu wawagala Paulo na Sila ako Beleya. Viwavikile ako wengila mng'anda ya kumpula Mulungu.
11 Wanhu wa Beleya wakala wotegeleza vinogile ng'hani kubanza wanhu wa Sesalonike. Wauhulika usenga awo kwa kusulukila, kila siku wakala wogalolesa goya

Maandiko Gang'alile, wone kamba Paulo kakala yolonga kweli.
12 Wanhu wengi watogola, na watwanzi wengi wa Kigiliki wakalile wakulu watogola na vivija wambigalo wengi watogola.
13 Lakini Wayahudi wakalile Sesalonike viwahulike Paulo vivija kawapetela mbuli ya Mulungu wanhu wa Beleya, wachola ako na kugala ndwagi na kuwading'hula wanhu wao.
14 Bahaja wanhu wamtogole Yesu wamgala Paulo mhwani lakini Sila na Timoseo wasigala Beleya.
15 Wanhu wakalile womsindikiza Paulo wachola nayo mbaka Asene, abaho wabwela Beleya na usenga kulawa kwa Paulo, kamba Sila na Timoseo sekewakawe kuchola kumwake.

Ako Asene

16 Paulo vikalile kowabeta Sila na Timoseo ako Asene kagevuzika ng'hani viyonile buga dijo dimema vinyago va milungu.
17 Avo kakala kolonga na Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi womgwaa ukulu Mulungu mng'anda ya kumpula Mulungu. Na kila siku kakala yolonga na wanhu wakalile mna gamagulilo.
18 Wanhu waifunzile nzewele za Epiluko na Stoiki hawamtogolele, wayagwe walonga, “Ubozi gani woolonga munhu ino?”
Wayagwe wedika, “Yokoneka kolonga mbuli ya milungu haijuwika?” Walonga avo kwavija Paulo kakala yowapetela mbuli ya Yesu na kuzilibuka.
19 Avo wamsola Paulo wamgala kwa wanhu wa mkitala cha Aleopago cha buga dija, walonga, “Tolonda kujuwa mbuli ya gano mafundizo ga sambi goulonga.
20 Vinhu viyagwe vituhulike kolonga tona vifukuzi kumwetu, tolonda tujuwe fambulo da mbuli izo.”
21 Kwavija wenekae na wageni wose wa Asene na wanhu wayagwe wakalile ako wakala wosimulila na kuilongela mbuli izo za sambi kipindi chose.
22 Paulo kema haulongozi wa wanhu wa mkitala cha buga da Aleopago kalonga, “Vinikona niye mweye wanhu wa Asene mwa wanhu wa dini.
23 Kwavija vinikalile notembela mwiisi yenu ndola kila hanhu homutambikila, nyona upango wa kulavila nhosa umoja wandikigwa, ‘Kwa Mulungu hajuwike.’ Avo ayo imumtambikila bila kumjuwa iyo iniwapeteleni sambi.
24 Mulungu yatendile vinhu vose vili mwiisi, iyo Mndewa wa ulanga na isi na hakala mzing'anda zizengigwe na wanhu.
25 Vivija hasang'hanilwa kwa makono ga wanhu kamba vija kolonda chochose kulawa kumwao, kwavija heyo mwenyego iyo yowagwaa wanhu ugima, kowatenda wawe na mhumuzi na kila kinhu.
26 Kwa munhu imoja Mulungu kawaumba wanhu wose na kutenda wakale mwiisi yose, kulawa kuna ichanduso kagesa lini na kwahi wanhu wahakalile.
27 Katenda vino muladi wanhu wose wamzahile, vivija kwa kumzahila zahila wapate kumuwinza. Lakini Mulungu hali kutali na kila imoja wetu,
28 kamba viyalongile munhu imoja,

‘Mgati mmwake tokala, togenda na twa
wagima.’

Kamba viyalongile mtunga lwila wenu imoja,

‘Tweye vivija twa wanage.’

29 Kwavija tweye twa wana wa Mulungu, havinogile bule kugesa Mulungu kaigala na zahabu hebu shaba hebu dibwe disongoligwe na kwikigwa ulembo na wanhu.
30 Mulungu kaitenda halola kipindi kija wanhu viwakalile wabozi. Lakini lelo kowalagiza wanhu kila hanhu wazileke nzambi zao.
31 Kwavija Mulungu keka siku dimoja donda yawataguse wanhu wose wa mwiisi bila kumonela munhu kubitila munhu iyamsagule. Mulungu kawalagusila mbuli ino kwa kumzilibula munhu ayo kulawa kwa wafile!”
32 Viwamuhulike Paulo kolonga mbuli ya kuzilibuka kwa wafile, wanhu wayagwe wamzeha, lakini wayagwe walonga, “Tolonda kuihulika kabili mbuli ino.”
33 Avo Paulo kawaleka kasegela mkitala.
34 Wanhu wayagwe watogole wailumba na Paulo, mna iwao kakala Diyonisiyo, yakalile munhu wa mkitala, vivija kukala

na mtwanzi yakemigwe Damali na wanhu wayagwe.

18

Paulo ako Kolinto

1 Vigamalile gano, Paulo kasegela Asene kachola Kolinto.
2 Ako Kolinto kamvika Muyahudi yakemigwe Akula, mwenekae wa Ponto, yabwelile kulawa Italia hamoja na mtwanzi wake Pilisila, kwavija Kaisali Kilaudio kalagiza Wayahudi wose wasegele Lumi. Paulo kachola kuwalola,
3 kwavija awo wakala mafundi wa kusona mahema kamba Paulo, avo kakala nao na kusang'hana.
4 Kila siku ya Kubwihila kakala kolonga na wanhu mng'anda ya kumpula Mulungu, kageza kuwakwega Wayahudi na Wagiliki.
5 Sila na Timoseo viwasegele Makedonia, Paulo kasonga kuwapetela wanhu kipindi chake chose, kuwalagusila Wayahudi kamba Yesu kakala Kilisito Mkombola.
6 Viwamulemele na kumuliga, kakung'huna nhimbwisi ya viwalo vake kalonga, "Kamba mwahapotela mmhane wenyego, niye namduhu. Kulawa sambi na kugendelela nochola kwa wanhu haweli Wayahudi."
7 Avo kawaleka kachola kukala mng'anda ya munhu imoja hali Muyahudi twaga jake Tito Yusito, yakalile munhu yomgwaa ukulu Mulungu, ng'anda yake ikala behi na ng'anda ya kumpula Mulungu.
8 Kilisipo yakalile mkulu wa ng'anda ya kumpula Mulungu kamtogola Mndewa hamoja na wanhu wose wa mulubuga lwake na wanhu wayagwe wengi wauhulike usenga awo mwiisi ya Kolinto, watogola na wabatizigwa.
9 Siku dimoja ikilo Mndewa kamulagusila Paulo kinhu, kamulongela, "Sekeudumbe, gendelela kuwapetela wanhu sekeubwele kukisogo,
10 kwavija na hamoja na gweye. Kuduhu munhu yonda yadahe kukulumiza kwavija kudibuga dino ninao wanhu wengi."
11 Avo Paulo kakala ako mwaka mgima na miezi sita kowafundiza wanhu mbuli ya Mulungu.
12 Lakini kipindi Galio viyakalile mkulu wa isi ya Akaya, Wayahudi waiting'hana, wamgoga Paulo wamgala mkitala.
13 Walonga, "Munhu ino kowatenda wanhu wamgwee ukulu Mulungu bila kukweleleza Malagizo."
14 Paulo yang'hali hanalonga mbuli, Galio kawalongela Wayahudi, "Mazaikalile mbuli ya ubavi hebu ubananzi nahawategeleze.
15 Lakini kwavija moibamilila mbuli ya matwaga na malagizo genu wenyego, lamuleni mweye wenyego niye silonda kuwa msemi bule.
16 Baho kawawinga mkitala.
17 Abaho wose wamgoga Sositene yakalile mkulu wa ng'anda ya kumpula Mulungu, wamtowa bahaja haulongozi wa kitala. Lakini Galio haitongile bule mbuli iyo."

Paulo kobwela kabili Antiokia

18 Paulo kakala Kolinto siku nyingi hamoja na wanhu wamtogole Yesu. Abaho kawaleka kakwela meli hamoja na Pilisila na Akula mbaka Siliya. Yang'hali hanakwela meli kuchola Kenkela, tanhu kasenya mvili zake kwavija kakala yaiduile.
19 Viwavikile Efeso baho Paulo kawaleka Pilisikila na Akula, kengila mng'anda ya kumpula Mulungu kulonga na Wayahudi.
20 Wanhu wampula yakale siku nyingi lakini kawalemela.
21 Lakini viyakalile kosegela kawalongela, "Mulungu yahalonda nobwela kabili kumwenu." Avo kakwela meli kasegela Efeso.
22 Viyavikile Kaisalia kachola Yelusalemu kuwalamusa wanhu wamtogole Yesu, abaho kachola Antiokia.
23 Kakala siku ndodo, kasegela kubitila Galatia na Fulugia kuwagangamiza wanahina wose wa Yesu.

Apolo kowapetela wanhu ako Efeso na Kolinto

24 Kipindi acho kukala na Muyahudi imoja yakemigwe Apolo, mwenekae wa Alekizandilia keza Efeso. Kakala munhu

yajuwile kulonga na ubala wa Maandiko Gang'alile.

25 Kakala yafundizigwe nzila ya Mndewa, yang'hali hanavulala kalonga mbuli za Yesu, kawafundiza goya hamoja kakala yaujuwile ubatizo wa Yohana wiiyeka.

26 Pilisila na Akula viwamuhulike kolonga bila kudumba mng'anda ya kumpula Mulungu, wamsola wamgala ukayao wamfambulila goya mbuli za Mulungu.

27 Apolo viyalondile kuchola Akaya, wanhu wamtogole Yesu wamgangamiza kwa kuwandikila baluwa wanahina wa Yesu ako Akaya wambokele. Viyavikile ako kwa udahi wa ng'hekewa ya Mulungu kadaha kuwataza wanhu wa ako wamtogole Yesu.

28 Kwa ubala wake wa kulonga kawahuma Wayahudi haulongozi ha iwanhu wose kwa kulagusa Maandiko Gang'alile kamba Yesu iyo Kilisito Mkombola.

19

Paulo ako Efeso

1 Apolo viyakalile Kolinto, Paulo kachola kubitila mvijiji na kavika Efeso. Ako kawavika wanahina wayagwe.

2 Kawauza, “Vimumtogole Yesu mubokela Loho Yang'alile?”

Wamwidika, “Aka, hata kuhulika hatunahulika kamba kuna Loho Yang'alile.”

3 Paulo kawauza, “Vino mubatizigwa ubatizo gani?”

Wamwidika, “Ubatizo wa Yohana.”

4 Paulo kalonga, “Ubatizo wa Yohana ukala kwa wanhu wose watogole kuleka nzambi zao. Yohana kawalongela wanhu wa Izilaeli wamtogole ayo yonda yeze kukisogo chake, nayo iyo Yesu.”

5 Viwahulike avo, wabatizigwa kwa twaga da Mndewa Yesu

6 Paulo kawekila makono na Loho Yang'alile kawahumulukila, walonga kwa ulonzi uyagwe na vivija walagula usenga wa Mulungu.

7 Wose kwa wose wakala wanhu longo na wabili.

8 Kwa kipindi cha miezi midatu Paulo kakala yochola mng'anda ya kumpula Mulungu, kakala kolonga nao muladi yawagale Muundewa wa Mulungu.

9 Lakini wayagwe wakala wadala, walema kutogola wasonga kulonga vihile mbuli ya Mndewa mna iwanhu. Baho Paulo kawaleka kawasola wanahina wa Mndewa, kakala kolonga nao kila siku mdigati da kuifunzila da Tulano.

10 Mbuli zino zigendelela kwa kipindi cha miyaka mibili mbaka wanhu wose wakalile mwiisi ya Asiya, Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi, waihulika mbuli ya Mndewa.

Wana wa Sikewa

11 Mulungu katenda mbuli za unzonza ng'hulu kubitila Paulo.

12 Wanhu wakala wosola vikumbi na viwalo viyagwe viyasang'hanile Paulo, wavigala kwa watamu, nao wahonyigwa na waja wakalile na vinyamkela walavigwa.

13 Wayahudi wayagwe wahunga vinyamkela wachola kuno na kuno wogeza kusang'hanila twaga da Mndewa Yesu. Wawalongela vinyamkela, “Nowalagiza kwa twaga da Yesu ayo yopetigwa na Paulo mulawe.”

14 Kukala na wana saba wa Muyahudi imoja, mulava nhosa mkulu yakemigwe Sikewa, nao watenda vivo.

15 Lakini kinyamkela kawalongela, “Yesu nimjuwa goya na Paulo nimjuwa goya, lakini mweye kina nani?”

16 Abaho munhu ayo yakumbigwe na ikinyamkela kawazumhila wose kawahuma nguvu. Na wao wanage Sikewe wakimbila kulawa mng'anda ayo kuno wolawa damu na viwalo vao videgekadegeka.

17 Wayahudi wose na wanhu haweli Wayahudi wakalile Efeso waihulika mbuli ino. Wose wengila bwembwe, na kudigwaa nhogolwa twaga da Mndewa Yesu.

18 Wanhu wengi wamtogole Yesu weza walonga mgameso ga wanhu mbuli ziwatendile.

19 Wanhu wengi wayagwe wakalile wahawi aho haichanduso, wadondoleza vitabu vao na kuvisoma moto haulongozi

wao, wagelegeza sente ya vitabu avo yovika magana malongo matano.
20 Avo mbuli ya Mndewa yenela na iwa na nguvu ng'hani.

Ndwagi ako Efeso

21 Vigamalile gano, Paulo kachola Yelusalemu kwa kubitila Makedonia na Akaya. Kalonga, “Nahavika ako nolondeka nichole Lumi.”
22 Avo kawatuma wasang'hanaji zake wabili Timoseo na Elasito walongole Makedonia, nayo kakala kidogo ako Asiya.
23 Kipindi acho kukala na ndwagi ako Efeso mbuli ya Mndewa.
24 Kukala na munhu imoja twaga jake Demetiliyo kakala yosongola vinyago va ng'anda ya mulungu wa kitwanzi yakemigwe Atemi, sang'hano ino iwatenda waja watumigwa zake wamwede ng'hani.
25 Demetiliyo kawakema hamoja wao iwasang'hanaji na wayagwe wakalile na sang'hano kamba ayo, kawalongela, “Wambigalo wayangu mojuwa topata sente kulawa mwiisang'hano ino.
26 Lelo mohulika na kona wenyego mbuli ziyatendile Paulo siyo hano Efeso kwiiyeka, lakini vivija kose mwiisi ya Asiya. Kawading'hula na kuwatenda wanhu watogole kamba mulungu yatendigwe kwa makono ga wanhu hali mulungu bule.
27 Kokuwa na zumozumo kamba sang'hano yetu yobezigwa na ng'anda ya mulungu wa kitwanzi Atemi yolongigwa siyo kinhu na kusegezeligwa ukulu wake. Mulungu ino kogweleligwa ukulu na wanhu wose wa Asiya na wose weli mwiisi!”
28 Wanhu viwahulike vivo wagevuzika, wasonga kukemelela, “Atemi iyo mkulu wa Efeso!”
29 Buga jose dimema ndwagi. Wanhu wawagoga Gayo na Alisitaliko, wenekae wa Makedonia, wakalile muumwanza na Paulo, wakimbila mbaka kuna digati da mwangalo.
30 Paulo kalonda kuchola kuna ulunhu, lakini wanahina wa Yesu wamgomesa.
31 Wakulu wayagwe wa isi ayo, wakalile mbwiga zake, vivija wamtumila usenga wampula sekeyachole kuna digati da mwangalo.
32 Kukala na tulikizi mumting'hano wose, wano wolonga vija na wayagwe wolonga vino, kwavija wanhu wengi wakala hawajuwile habali waiting'hana.
33 Wayahudi wamtenda Alekizanda yalawilile haulongozi, avo wanhu wayagwe mna ulunhu wagiza iyo heyo. Nayo Alekizanda kawenulila wanhu mkono wanyamale kwa kulonda kuigombela.
34 Lakini viwajuwile kamba kakala Muyahudi, wanhu wose wakemelela hamoja kwa masaa mabili, “Atemi ayo mkulu wa Efeso!”
35 Abaho kalani wa buga dija kawatenda wanhu wanyamale kawalongela, “Mweye wenekae wa Efeso, kila munhu kojuwa wanhu wa isi ino ya Efeso awo wokaliza ng'anda ya mulungu Atemi na vivija awo wokaliza mabwe mazelu galagale kulawa kuulanga.
36 Kuduhu munhu yodaha kuibela mbuli ino. Avo nyamaleni sekemulopole kutenda kinhu chochose.
37 Muwagala wanhu wano hano hamoja hawailigile ng'anda ya mulungu hebu kumuliga mulungu wetu wa kitwanzi.
38 Kamba Demetiliyo na wasang'hanaji zake wana kitala na munhu yoyose, wabaha wasemi na wakulu wa isi, wodaha kuitagusila ako.
39 Lakini kamba mna mbuli ziyagwe, zigaleni mna uuting'hano.
40 Maza tutagusigwe mbuli ya kuwading'hula wanhu, na vilozo vilawilile lelo. Ndwagi ino haifaya bule na sambi tudahe kuigombela vinogile mbuli ya ndwagi ayo.”
41 Viyamambukize kulonga avo, kawalongela wanhu wakalile mumting'hano waimwage.

20

Paulo kochola Makedonia na Ugiliki

1 Ndwagi ya Efeso viimalile, Paulo kawakema hamoja wanahina wa Yesu, kawalongela mbuli za kuwagangamiza. Abaho kawalaga kachola Makedonia.

2 Kabitila isi ayo kawagangamiza wanhu
kwa usenga wake. Abaho kavika Ugiliki,
3 ako kakala miezi midatu. Kakala koi-
tanda kuchola Siliya, viyajuwile Wayahudi
wakala kiseto cha kumtenda vihile, avo
kabwela kubitila Makedonia.
4 Sapatulo, mwanage Pilo, kulawa Be-
leya kailongoza nayo, vivija Alisitaliko na
Sekundo kulawa Sesalonike, Gayo kulawa
Delibe, Tukiko na Tulofimo kulawa mwiisi
ya Asiya na Timoseo.
5 Wanhu wao walongola na kutubeta ako
Tuloasi.
6 Viimalile Nyimwili nyimwili ya Magate
hagageligwe Usasu, tukwela meli kulawa
Filipi, vizibitile siku tano tuwavika kuja
Tuloasi. Ako tukala siku saba.

Mwanza waikimambukizo wa Paulo ako Tuloasi

7 Mwiisiku ya Jumamosi ichungulo tuit-
ing'hana hamoja muulujo. Paulo kagen-
delela kulonga mbaka kilo kikulu, kwavija
imitondo yake kakala yosegela.
8 Vibatali vingi vikala vikwaka mdigati
da uchanha kutukalile tuiting'hane.
9 Mbwanga imoja yakemigwe Eu-
tiko kakala yakalile mdidilisha, Paulo
viyakalile kogendelela kulonga, Eutiko
kasonga kukukila na kakukila mbaka kala-
gala hasi, kulawa mdigati da uchanha da
kadatu. Viwacholile kumwinula wamvika
kafa mwaka.
10 Lakini Paulo kahumuluka hasi
kainama kamuhagatila kalonga, “Seke-
mudumbe ino mgima!”
11 Abaho kabwela kabili mdigati da
uchanha, kabanzula gate, kaja. Ka-
gendelela kulonga nao mbaka vikukun-
guzuke, abaho kasegela.
12 Wanhu awo wamsola mbwanga ayo
wamgala ukayake kuno mgima na wakala
moyo hole.

Mwanza wa kulawa Tuloasi mbaka Mileto

13 Tweye tukwela meli tulongola ku-
chola Aso, ako tuchola kumsola Paulo. Avo
yatulongele Paulo, kwavija kalonda ku-
vika ako kubitila isi inyalile.
14 Avo katuvika ako Aso, tumsola mwi-
imeli, tuchola nayo Mitulene.
15 Kulawa ako tukala muumwanza wa
kuchola Kio na imitondo yake tuvika. Siku
ya kabili tuvika Samo na imitondo yake
tuvika Mileto.
16 Paulo kagesa kugendelelela na
mwanza wake kwa meli bila kubitila Efeso
ili sekeyakawe ako Asiya. Kakala yolopola
kuvika Yelusalemu kuna inyimwili ny-
imwili ya Pentekosite, kamba yahadahike.

Paulo kowalaga wavele wa Efeso

17 Kulawa Mileto Paulo katuma usenga
kwa wavele wa kibumbila cha wanhu
wamtogole Yesu ako Efeso waiting'hane
nayo.
18 Viwavikile kawalongela, “Mujuwa
vija ving'halile na mweye kipindi chose,
kusongela siku dija dinivikile mwiisi ya
Asiya.
19 Mujuwa vinimsang'hanile Mndewa
kwa uhole na mahozi na magayo gani-
patile mbuli ya viseto vihile va Wayahudi
wayagwe.
20 Mujuwa silekile kuwapetela kun-
zekunze mzikae zenu na kuwafundiza
chochose chonda kiwataze.
21 Niwazuma ng'hani Wayahudi na
wanhu haweli Wayahudi wazileke nzambi
zao na wambwelele Mulungu na kumto-
gola Mndewa wetu Yesu.
22 Avo, sambi kwa kumtegeleza Loho
Yang'alile nochola Yelusalemu bila kujuwa
gonda gamhate ako.
23 Kinhu kimoja kinjuwile, Loho
Yang'alile kanizuma kila buga, kifungo na
magayo vonibeta.
24 Lakini siutonga ugima wangu kamba
kinhu, nogesa kuumambukiza utumigwa
na sang'hano iyanigwelele Mndewa
Yesu kuisang'hana, nayo iyo kuwapetela
wanhu Mbuli Inogile ya ng'hekewa ya
Mulungu.”
25 “Nibita kumwenu mose kuwapetela
Undewa wa Mulungu. Sambi nojuwa
kuduhu imoja wenu yonda yambone niye
kabili.
26 Lelo nowalongela, munhu yoyose
kumwenu yahapotela, niye namduhu.
27 Kwavija silekile bule kuwapetela gose
goyolonda Mulungu.
28 Avo muiteganye wenyego, diloleni
goya bumbila jose diyawagwelele Loho
Yang'alile mdikalize. Waloleni goya

wanhu wa Mulungu, yawapatile Mulungu kubitila damu ya Mwanage.
29 Nojuwa goya nahasegela mbwizi wakali wokwiza kumwenu, na wodibananga bumbila dino.
30 Kipindi chovika baho wanhu wayagwe kulawa mdibumbila jenu wenyego, wowavizila wawagize wanahina kwa kuwatenda wawakweleleze hewo.
31 Avo mkale meso mwahakumbuka kamba kwa miyaka midatu imisi na ikilo niwafundiza kwa mahozi mengi.”
32 “Avo sambi noweka muukalizi wa Mulungu na usenga wake wa ng'hekewa, udaha kuwagangamiza na kuwagwaa nhunza ziyalinazo Mulungu kwa wanhu zake wose.
33 Silondile sente hebu zahabu hebu viwalo va munhu yoyose.
34 Mweye wenyego mojuwa kamba nisang'hana kwa makono gangu mwenyego, muladi mhate vinhu vinilonda niye na wayangu.
35 Niwalagusila kamba kwa kusang'hana ng'hani tolondeka kuwataza wanyolile, kumbukeni mbuli ziyalongile Mndewa Yesu mwenyego, ‘Vinoga ng'hani kulava kubanza kubokela.’ ”
36 Paulo viyamambukize kulonga avo, kafugama hamoja nao, kampula Mulungu.
37 Wanhu wose wakala wolila na kumulaga kwa kumuhagatila na kumnonela kwa unogelwa mkulu.
38 Wakala wanyunyuwale kwavija kalonga honda wamone kabili. Avo wachola nayo mbaka kuna imeli.

21

Paulo kogenda Yelusalemu

1 Vitumambukize kuwalaga, tukwela meli tuchola dimwe kwa dimwe mbaka Kosi, imitondo yake tuvika Lode, kulawa ako tuchola Patala.
2 Ako tuivika meli ikalile yochola Foinike, avo tukwela, tuchola mwanza wetu.
3 Vituvikile hanhu hakuyona Kupulo, tubitila mwambu wa kusini tuchola Siliya. Vituvikile buga da Tilo twima kwavija meli ilonda kuhumulusa mizigo.
4 Ako tuwavika wanahina wa Yesu na tukala hamoja nao siku saba. Kwa kulongozigwa na Loho Yang'alile, wanhu awo wamulongela Paulo sekeyachole Yelusalemu.
5 Lakini kipindi chetu cha kukala nao vikimalile, tusegela tugendelela na mwanza wetu. Wanhu wose hamoja na watwanzi na wana walawa kudibuga wachola hamoja na tweye mbaka mhwani, baho wose tufugama tumpula Mulungu.
6 Abaho tuilaga, tweye tukwela meli na wao wabwela ukayao.
7 Tugendelela na mwanza wetu tulawa Tilo tuchola Tolemaisi, ako tuwalamusa wakilisito tukala nao siku dimoja.
8 Imitondo yake tusegela tuchola Kaisalia. Ako tukala mng'anda ya Filipo, mpetaji wa Mbuli Inogile, imoja mna iwanhu saba wasaguligwe kamba watazaji wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Yelusalemu.
9 Kakala na wandele wane wakalile wolagula usenga wa Mulungu.
10 Vitukalile aho siku nyingi mtula ndagu wa Mulungu yakemigwe Agabo keza kulawa Yudea.
11 Keza kumwetu, kasola mkwiji wa Paulo kaifunga magulu gake na makono gake kalonga, “Vino vivo viyolonga Loho Yang'alile, mwene mkwiji uno, Wayahudi womgodeka kamba vino ako Yelusalemu, womgela mmakono ga wanhu haweli Wayahudi.”
12 Vituhulike avo, tweye na wanhu wayagwe wakalile aho tumpula Paulo sekeyachole Yelusalemu.
13 Avo Paulo kedika, “Mweye molonda kutenda choni, kulila kamba vino na kunibweza kukisogo? Niye niitanda siyo kufungigwa kwiiyeka ako Yelusalemu, lakini hata kufa mbuli ya Mndewa Yesu.”
14 Viyalemile kututegeleza, tumuleka tulonga, “Goyolonda Mndewa galawilile.”
15 Vitumambukize kukala aho kipindi kidodo, tufunga mizigo yetu tuchola Yelusalemu.
16 Wanahina wayagwe walawile Kaisalia vivija wachola hamoja na tweye na watugala mng'anda ya munhu itukalile tochola kumwake, Mnasoni yakalile mwenekae wa Kupulo na kakala mkilisito kulawa haichanduso.

Paulo komtembelela Yakobo

17 Vituvikile Yelusalemu, wanhu wamtogole Yesu kuko watubokela kwa deng'ho.
18 Imitondo yake Paulo kachola hamoja na tweye kumulola Yakobo, na wavele wose wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu wakala baho.
19 Paulo kawalamusa na kuwasimulila goya gaja gayatendile Mulungu kwa wanhu haweli Wayahudi kubitila sang'hano yake.
20 Viwahulike avo, wose wamtogola Mulungu. Abaho wamulongela Paulo, “Ndugu yetu Paulo, koona vija magana kwa magana ga Wayahudi viwamtogole Yesu, na vija viwogagoga malagizo.
21 Walongeligwa kukala kowafundiza Wayahudi wakalile mziisi za wanhu haweli Wayahudi sekewagagese Malagizo ga Musa, na kuwalongela sekewawengize kumbi wanao hebu kukweleleza vihendo va Wayahudi.
22 Lelo yokuwaze? Kwavija wahulika kamba kwa baha,
23 vino vivo vitulonda gweye utende. Hano hana wanhu wane waiduile kwa Mulungu.
24 Ilumbe nao mna kihendo cha kuisunha ukalipe sente zilondeka, abaho wasenyigwe mvili zao. Avo wanhu wose wojuwa kamba mbuli ziwalongeligwe mbuli ya gweye za uvizi, avo gweye mwenyego ugendelele kugagoga Malagizo ga Musa.
25 Lakini mbuli ya wanhu haweli Wayahudi weli wakilisito, tuwagalila baluwa kuwalongela vija vituitogolele kamba sekewaje kinhu chochose kilavigwe nhosa kwa vinyago, hebu kung'wa damu hebu kuja nyama ya mnyama yabobotoligwe, na sekewatende ugoni.”
26 Avo Paulo kawasola na imitondo yake katenda kihendo cha kuisunha hamoja nao. Abaho kengila Mng'anda ya Mulungu na kuwalongela kipindi cha kihendo cha kuisunha na mbuli ya nhosa yonda ilavigwe kwa kila imoja wao.

Paulo kogogigwa Mng'anda ya Mulungu

27 Lakini siku izo saba vizikalile behi kumala, Wayahudi wayagwe walawile mwiisi ya Asiya wamona Paulo ka Mng'anda ya Mulungu. Waluding'hula lunhu lose lwa wanhu, wamgoga Paulo.
28 Waguta ng'hondo, “Wanhu wa Izilaeli, mtutaze ino iyo munhu yochola kila hanhu na kofundiza vinhu viyagwe kwa wanhu wa Izilaeli na Malagizo ga Musa na Ng'anda ino ya Mulungu. Na sambi kawagala wanhu haweli Wayahudi kuhagela dikwe hanhu hano hong'ala!”
29 Walonga vino kwavija wamona Tulofimo mwenekae wa Efeso hamoja na Paulo kudibuga, avo wagesa Paulo kamgala Mng'anda ya Mulungu.
30 Isi yose ikala mdizumozumo, wanhu walawa kila hanhu na kumgoga Paulo, wambulula wamulava Mng'anda ya Mulungu. Bahaja nyivi za Ng'anda ya Mulungu zihindigwa.
31 Lunhu lwa wanhu lulonda kumkoma Paulo, baho usenga ugaligwa kwa mkulu wa wakalizi wa Kilumi kamba wanhu wose wa Yelusalemu wading'huka.
32 Bahaja mkulu wa wakalizi kawasola wakulu na wakalizi na kukimbilila kuna ulunhu. Wanhu viwamone mkulu ayo hamoja na wakalizi, waleka kumtowa Paulo.
33 Mkulu wa wakalizi kachola mbaka kwa Paulo, kamgoga na kulagiza yagodekigwe minyololo mibili. Abaho kauza, “Munhu gani ino, na katenda choni?”
34 Wanhu wayagwe wabwahanhuka vino, na wayagwe wabwahanhuka vino. Kukala na mwazanyo mbaka mkulu wa wakalizi hadahile kujuwa kija kilawilile, avo kawalagiza wanhu zake wamsole Paulo mbaka kuing'hambi.
35 Paulo viyavikile mna ikidaluko, wakalizi wampapa mbuli ya ndwagi za wanhu.
36 Wanhu wose wamwizila kuno wokemelela, “Mkome!”

Paulo koigombela

37 Wakalizi viwakalile womgala mwiing'hambi, Paulo kamulongela mkulu wa wakalizi, “Chonde, nodaha kukulongela mbuli?”

Mkulu ayo wa wakalizi kamuuza, “Kumbe kodaha kulonga Kigiliki!

38 Kumbe gweye huli mwenekae wa Misili, ija juzi juzi yawading'hule wanhu na kuwalongoza wanhu wehile gana malongo mane mbaka kuluwala!"
39 Paulo kamwidika, "Niye na Muyahudi, nileleke Taliso mwiisi ya Kilikia, mwenekae wa buga dijuwike ng'hani. Chonde ndeke nonge na wanhu."
40 Mkulu wa wakalizi kamtogolela, avo Paulo kema mkidaluko kawenulila makono wanhu wanyamale. Wanhu viwanyamale kalonga nao kwa Kiebulania.

22

1 "Ndugu zangu Wayahudi, nhegelezeni sambi viniigombela kumwenu!"
2 Viwamuhulike kolonga Kiebulania, wanyamala tuluu na Paulo kagendelela kulonga,
3 "Niye na Muyahudi, nivumbukila Taliso mwiisi ya Kilikia. Lakini ng'hulila bahano Yelusalemu kamba mwanahina wa Gamalieli. Nibokela mafundizo kwa kugangamala mna gamalagizo ga wahenga zetu na niilava mwenyego kwa moyo wose kwa Mulungu kamba mose muli hano."
4 Niwadunhunza mbaka kuwakoma wanhu waikweleleze nzila ino. Niwagoga wambigalo na watwanzi na kuwagodeka mkifungo.
5 Mulava nhosa mkulu na wanhu wose wamkitala wodaha kulonga kamba nolonga ukweli. Nibokela baluwa kulawa kwa ndugu Wayahudi ako Damesiki, avo nyhola kuwagoga wanhu awo na kuwagala Yelusalemu kuno wagodekigwa minyololo muladi watagusigwe.

Paulo kosimulila viyagaluke
Sang'h 9:1-19; 26:12-18

6 "Vinikalile nogenda na kuvika behi ya Damesiki, yopata saa sita imisi, bahaja mulenge kulawa kuulanga unimwemwesela mhande zose.
7 Nigwa hasi mhulika sauti yonongela, 'Sauli, Sauli! Habali kondununza?'
8 Niuza, 'Mndewa, gweye kwa nani?' Kanongela, 'Niye na Yesu wa Nazaleti. Niye iyo yuunidununza.'
9 Wanhu wakalile hamoja na niye wawona umulenge, lakini hawaihulike sauti ya ayo yalongile na niye.
10 Nimuuza, 'Mndewa nhende choni?' Mndewa kanongela, 'Lamuka uchole Damesiki, ako kolongeligwa kila kinhu kinilonda utende.'
11 Ng'hala silola mbuli ya uja umulenge mkali, avo waja wayangu wanigoga mkono na kunilongoza Damesiki.
12 "Mna dibuga dijo kukala munhu yakemigwe Anania, munhu yomdumba Mulungu, yagagogile Malagizo ga Musa na kakala kotogoligwa ng'hani na Wayahudi wose wakalile kuko.
13 Keza kumwangu, kema behi yangu, kalonga, 'Ndugu Sauli lola kabili!' Bahaja ndola kabili na kumulola.
14 Anania kalonga, 'Mulungu wa wahenga zetu kakusagula ujuwe goyolonda, na kumona Msang'hanaji wake Yanogile na kumuhulika kolonga kwa mulomo wake.
15 Kwavija kuvona na komulongela kila munhu kiwone na kuhulika.
16 Na sambi kobeta choni? Inuka na ubatizigwe na nzambi zako zigeligwe kumgongo kwa kumpula heyo.'

Paulo kokemigwa kuwapetela wanhu haweli Wayahudi

17 "Nibwela Yelusalemu na vinikalile nompula Mulungu Mng'anda ya Mulungu, Mulungu kandagusila kinhu,
18 Nimona Mndewa, kanongela, 'Lopola usegele Yelusalemu, kwavija wanhu weli hano hondawatogole gondaulonge mbuli ya niye.'
19 Nimwidika, 'Mndewa, wao wojuwa goya kamba ningila mzing'anda za kumpula Mulungu, niwagoga na kuwatowa wanhu wakutogole gweye.
20 Na munhu wako Sitefano viyakomigwe, niye ng'hala baho nolola viyokomigwa na kukaliza viwalo va wanhu wakalile womkoma.'
21 Mndewa kanongela, 'Genda, kwavija nokugala kutali kwa wanhu haweli Wayahudi.' "
22 Wanhu wamtegeleza Paulo mbaka viyalongile vino, lakini wasonga kuguta nyangi, "Msegezeni! Mkomeni! Holondigwa yawe mgima!"
23 Wagendelela kuguta nyangi kuno wopunga viwalo vao, wagevuzika na kupigisa timbwisi uchanha.

24 Mkulu wa wakalizi kawalagiza wanhu
zake wamgale Paulo kuing'hambi, kawa-
longela wamtowe mbalati muladi wajuwe
habali Wayahudi woguta nyangi kamba
avo mbuli yake.
25 Lakini viwamgodeke na kulonda kum-
towa mbalati, Paulo kamulongela mkulu
yemile aho, “Vino malagizo gotogola kum-
towa mwenekae wa Lumi ing'hali haina-
juwika mbuli gani ihile iyaitendile?”
26 Mkulu ayo viyahulike vivo ka-
chola kwa mkulu wa wakalizi kamuuza,
“Kolonda kutenda choni? Munhu ayo
mwenekae wa Lumi!”
27 Avo mkulu wa wakalizi kamcholela
Paulo kamuuza, “Nongele, gweye kwa
mwenekae wa Lumi?”
Paulo kamwidika, “Ona.”
28 Mkulu wa wakalizi kamulongela,
“Niye niwa mwenekae wa Lumi kwa
kulipa sente nyingi.”
Lakini Paulo kamwidika, “Niye na
mwenekae wa Lumi kwa kuleligwa,”
29 Bahaja wanhu walondile kumsola
Paulo walawanya. Na ayo mkulu wa
wakalizi kadumba ng'hani viyajuwile
Paulo kakala mwenekae wa Lumi na kuno
kamgodeka nzabi.

Paulo kamkitala cha Wayahudi

30 Mkulu wa wakalizi kalonda kujuwa
habali Wayahudi wamtagusa Paulo.
Avo imitondo yake kamfungula Paulo
iminyololo na kuwalagiza wakulu wa
walava nhosa na wanhu wose wa mkitala
waiting'hane. Abaho kamsola Paulo na
kumwika haulongozi wao.

23

1 Paulo kawalola bunhuu wanhu wa
mkitala, kalonga, “Waizilaeli wayangu!
Mbaka lelo nosang'hana goyolonda Mu-
lungu kwa moyo uleka kunitagusa kamba
nibananga.”
2 Baho Anania Mulava nhosa mkulu
kawalagiza waja wakalile behi na Paulo
wamtowe kofi mumulomo.
3 Paulo kamulongela, “Mulungu koku-
towa kofi gweye mwenyego uigalile na
kando dibakigwe uzelu! Kwima baho mu-
ladi unitaguse kwa Malagizo, kuno gweye
mwenyego kobena Malagizo kwa kulagiza
nhoweke!”
4 Wanhu wemile behi na Paulo wamu-
longela, “Gweye komuliga mulava nhosa
mkulu wa Mulungu!”
5 Paulo kedika, “Waizilaeli wayangu, si-
juwile bule kamba kakala mulava nhosa
mkulu. Kwavija Maandiko Gang'alile go-
longa, ‘Sekeumulonge vihile mulangulizi
wa wanhu zako.’ ”
6 Paulo viyone bumbila diyagwe wakala
Masadukayo na wayagwe wakala Mafal-
isayo, kakemelela mkitala, “Waizilaeli
wayangu! Niye na Mfalisayo, mwanage
Mfalisayo. Niye ngaligwa hano mkitala
kwavija notogola kamba wanhu wafile
wozilibuka!”
7 Bahaja viyalongile avo, Mafalisayo
na Masadukayo wasonga kuihasanya, na
bumbila diigola.
8 Kwavija Masadukayo wolonga kuduhu
kuzilibuka kwa wafile na kuduhu wasenga
wa kuulanga hebu loho, lakini Mafalisayo
wogatogola gose madatu.
9 Wakemelela ng'hani, wafundiza Mala-
gizo ga Musa wayagwe wa kibumbila cha
Mafalisayo wenuka walonga kwa nguvu,
“Hatuona kiyabanange munhu ino! Yo-
dahika loho hebu msenga wa kuulanga
kalonga nayo kweli!”
10 Bwato dikala kulu mbaka mkulu
wa wakalizi kengila bwembwe kamba
Paulo yahakanhigwe vihande vihande.
Avo kawalagiza wakalizi zake wahumu-
luke kuna dibumbila, wamsegeze Paulo
wamgale kuna ing'hambi.
11 Kilo acho Mndewa kema behi
ya Paulo, kamulongela, “Sekeudumbe!
Kamba viuwalongele mbuli zangu hano
Yelusalemu, vivija kolondeka utende vivo
kudibuga da Lumi.”

Wayahudi wolonda kumkoma Paulo

12 Imitondo yake wayahudi wayagwe
waiting'hana hamoja na kutenda ubala.
Waiduila honda waje hebu kung'wa mazi
mbaka vonda wamkome Paulo.
13 Wanhu waitogolele kutenda avo
wakala wanhu kubanza malongo mane.
14 Abaho wachola kwa wakulu wa
walava nhosa na wavele, walonga, “Tu-
iduila hamoja kamba hatuja kinhu mbaka
vonda tumkome Paulo.

15 Avo, gweye na wanhu wa mkitala galeni usenga kwa mkulu wa wakalizi yamgale Paulo kumwetu, kuno moitenda molonda kujuwa goya mbuli zake. Na tweye toitanda kumkoma yang'hali hanavika hano."
16 Lakini mwana wa lumbu jake Paulo kahulika kiseto chao, avo kachola kuna ing'hambi kamulongela Paulo.
17 Abaho Paulo kamkema mkulu imoja wa wakalizi, kamulongela, "Mgale mbwanga ino kwa mkulu wa wakalizi, kana mbuli ya kumulongela."
18 Mkulu ayo kamsola, kamulongoza mbaka kwa mkulu wa wakalizi, kamulongela, "Ayo Paulo yagodekigwe, kang'hema na kunipula nimgale mbwanga ino kumwako, kwavija kana mbuli kolonda kukulongela."
19 Mkulu wa wakalizi kamgoga mkono, kamgala hamgwazo waiyeka, kamuuza, "Kolonda kunongela choni?"
20 Kamulongela, "Wakulu wa Wayahudi wailumba mayo wakupule wamsole Paulo kuna ikitala, kuno woitenda wanhu wa mkitala wolonda kujuwa goya mbuli zake.
21 Lakini sekeuwatogolele, kwavija kuna wanhu kubanza malongo mane awo waifisa wombeta. Waiduila hawaja kinhu hebu kung'wa mbaka vonda wamkome. Wao sambi waitanda kutenda avo na wobetela vonda ulonge."
22 Mkulu wa wakalizi kalonga, "Sekeumulongele munhu yoyose kamba kunongela mbuli ino." Abaho kamuleka imbwanga yachole.

Paulo kogaligwa kwa mkulu wa isi ya Yudea

23 Abaho mkulu wa wakalizi kawakema wakulu zake wabili, kawalongela, "Watandeni wakalizi magana mabili wachole Kaisalia, hamoja na wakwela falasi malongo saba na wakalizi magana mabili wa migoha, na muitande kusegela saa ndatu lelo ikilo.
24 Mtandeni falasi wa Paulo, na mumvikize mgima kwa Felikisi mtawala wa Kilumi wa isi ya Yudea."
25 Abaho mkulu wa wakalizi kandika baluwa ilonga vino,
26 Go mkulu, zihoze, "Niye Kilaudio Lusia, nokwandikila gweye, mkulu Felikisi.
27 Wayahudi wamgoga munhu ino na walonda kumkoma, lakini vimbonile kakala mwenekae wa Lumi, avo nhyola na wakalizi zangu kumuhonya.
28 Nilonda kujuwa kilamuso cha kumtagusila, avo nimgala mkitala chao.
29 Lakini nyona kuduhu mbuli yoyose iyatendile kumtenda yafe hebu kugodekigwa mkifungo. Nhaguso yao kumwake ikala mbuli ya Malagizo gao wenyego.
30 Na vinongeligwe kuna kiseto cha kumkoma, ndopola kumgala kumwako. Niwalongela wanhu wamtaguse wagale vitala vao kumwako."
31 Avo wakalizi wao wamsola Paulo kamba viwalagizigwe. Wamgala ikilo acho mbaka Antipatili.
32 Imitondo yake wakalizi wa magulu wabwela kuna ing'hambi, wawaleka waja wakalizi wa falasi wagendelele na mwanza hamoja na Paulo.
33 Viwavikile Kaisalia wamgwaa ija ibaluwa mkulu wa isi ayo na kumwika Paulo mmakono gake.
34 Mkulu ayo viyaisomile ibaluwa kamuuza Paulo kalawa isi gani. Viyajuwile kalawa isi ya Kilikia,
35 kamulongela, "Nokutegeleza kipindi wanhu wakutaguse wahavika." Abaho kalagiza Paulo yekigwe muukalizi, mng'anda ya Helode imkulu wa isi.

24

Paulo kamkitala kwa Felikisi

1 Vizibitile siku tano, Anania mulava nhosa mkulu hamoja na wavele na munhu yagajuwile malagizo yakemigwe Telutulo, wachola kwa Felikisi wamulongela vitala vao mbuli ya Paulo.
2 Abaho Paulo kakemigwa, na Telutulo kasonga kulava kitala chake vino,
"Go mkulu Felikisi! Ulangulizi wako unogile ugala tindiwalo kwa kipindi kitali, na mgaluko mkulu wotendigwa mbuli ya isi yetu.
3 Tweye tubokela mbuli ino kwa deng'ho na siku zose tolonga utogoligwe.

4 Silonda ng'hani kwagiza kipindi chako,
lakini nokupula uwe muhole na utegeleze
goya gonilonga.
5 Tona kamba munhu ino mng'hobo
ng'hani, kogala ndwagi kwa Wayahudi
mwiisi yose na iyo mkulu wa kibumbila
cha Wanazaleti.
6 Vivija kalonda kuigela dikwe Ng'anda
ya Mulungu, na tweye tumgoga. Tulonda
kumtagusa kwa malagizo getu.
7 Lakini Lusia, mkulu wa wakalizi keza,
kamsola kwa nguvu mmakono getu.
8 Na gweye wahamuuza munhu ino, ko-
daha kujuwa kulawa kumwake mbuli zose
zitumtagusila.
9 Wayahudi nao watogola kiyalongile
Telutulo."

Paulo koigombela haulongozi wa mkulu wa isi ya Yudea Felikisi

10 Mkulu ayo kamwinulila Paulo mkono
muladi yalonge, na Paulo kalonga,
"Nodeng'helela kuigombela haulongozi
wako kwavija nojuwa miyaka heleketwa
gweye kwa msemi wa isi ino.
11 Gweye mwenyego kujuwa kamba
zibita siku longo na mbili ziiyeka toka ny-
hole Yelusalemu kumtambikila Mulungu.
12 Wayahudi hawambonile ngombe
na munhu Mng'anda ya Mulungu hebu
wambone nowading'hula wanhu, siyo
mng'anda ya kumpula Mulungu hebu
hanhu hohose kudibuga.
13 Nao hawadaha kukulagusila kitala ki-
wanigalile hano.
14 Lakini niye notogola nomgwaa
ukulu Mulungu wa wahenga zetu na
kuikweleleza nzila ayo iwoikema ya
uvizi. Lakini vivija noitogola kila mbuli
yandikigwe mna Gamalagizo ga Musa na
vitabu va watula ndagu wa Mulungu.
15 Niye nomtamanila Mulungu kamba
vija viwomtamanila hewo, kamba wanhu
wose wanogile na wehile wozilibuka kwa
wafile.
16 Avo siku zose niiyoha ng'hani
sambi niwe na moyo unitagusa kamba
nibananga mgameso ga Mulungu na
mgameso ga wanhu."
17 "Viibitile miyaka mingi mbwela
Yelusalemu muladi kuwagwaa sente
wayangu na kumulavila Mulungu nhosa.
18 Ving'halile notenda avo wanyona
Mng'anda ya Mulungu, ving'homeleze
kihendo cha kuisunha. Kukala kuduhu
lunhu hebu ndwagi yoyose.
19 Lakini Wayahudi wayagwe walawile
mwiisi ya Asiya wakala baho, awo wao
walondeke kwiza hano haulongozi wako
na kulava kitala chao kamba wana mbuli
yoyose kumwangu.
20 Hebu leka wanhu wano weli hano
walonge, mbuli gani ihile iwaiyonile
kumwangu vinimile mkitala,
21 lakini mbuli zino ziiyeka zinongile
vinimile haulongozi wao kamba, 'Lelo
niye ngogigwa mbuli ya kutogola kamba
wanhu wafile wozilibuka.' "
22 Abaho Felikisi yakalile yaijuwile goya
mbuli ya kibumbila cha wanhu wamto-
gole Yesu, kawalongela wanhu wanya-
male, kalonga, "Vondayeze Lusia, mkulu
wa wakalizi, nolava nhaguso ya mbuli
ayo."
23 Kamulagiza mkulu wa wakalizi
yamkalize Paulo, lakini sekeyamkalize
ng'hani na yawatogolele mbwiga zake
wamgwee kiyolonda.

Paulo kahaulongozi wa mkulu wa isi ya Yudea Felikisi na Dulusila

24 Vizibitile siku ndodo Felikisi keza
hamoja na mwehe wake Dulusila, yakalile
Muyahudi. Kalagiza Paulo yagaligwe,
kamtegeleza viyalongile mbuli ya kumto-
gola Yesu Kilisito.
25 Lakini Paulo viyakalile kolonga
mbuli ya kutenda ganogile na kuigomesa
mwenyego na mbuli ya Siku ya Mulungu
kuwatagusa wanhu, Felikisi kadumba
ng'hani kalonga, "Sambi kodaha kuchola,
nokukema kabili nahapata nyafasi."
26 Mna ikipindi acho kakala yotamanila
Paulo yahamgwelele sente, lekaavo kakala
yogendelela kumkema na kulonga nayo.
27 Viibitile miyaka mibili, Polikio Fesito
kamuhala Felikisi nyafasi ya ukulu wa isi.
Felikisi kalonda nhogolwa kwa Wayahudi
avo kamuleka Paulo mkifungo.

25

Paulo kochola kumwande kwa Mndewa mkulu wa Lumi

1 Siku ndatu kumwande Fesito viyavikile mwiisi ayo, kasegela Kaisalia kachola Yelusalemu,
2 wakulu wa walava nhosa na wakulu wa Wayahudi viwagalile kitala chao mbuli ya Paulo. Wampula Fesito,
3 yawatendele vinogile yamgale Paulo Yelusalemu, kwavija wakala kiseto mnzila wamkome.
4 Fesito kawedika, “Paulo kamkifungo ako Kaisalia, naniye nobwela kuko sambi baha.
5 Walekeni wakulu zenu wachole na niye Kaisalia wakamtaguse kamba katenda gehile.”
6 Fesito kakala hamoja nao siku nane hebu longo abaho kachola Kaisalia. Imitondo yake kakala mkigoda cha nhaguso mkitala, kalagiza Paulo yagaligwe mgati.
7 Paulo viyavikile, Wayahudi walawile Yelusalemu wamzunguluka na kusonga kulava vitala vikulu vikulu viwalemele kulava usindila.
8 Lakini Paulo kaigombela, “Niye sitendile chochose kihile kwa Malagizo ga Wayahudi hebu kwa Ng'anda ya Mulungu hebu kwa Mndewa mkulu wa Lumi.”
9 Lakini Fesito kalonda nhogolwa kwa Wayahudi, avo kamuuza Paulo, “Kotogola kuchola Yelusalemu ukatagusigwe ako mgameso gangu mbuli ya gano?”
10 Paulo kalonga, “Niye nokwima hano mkitala cha Mndewa mkulu wa Lumi, hano baho nilondeka kutagusigwa. Kamba viujuwile siwatendile Wayahudi chochose kihile.
11 Nahatenda dihile dinilondeka nhaguso ya kufa silema bule. Lakini kamba kuduhu ukweli mvitala viwagalile mbuli yangu, kuduhu munhu yodaha kunigala kumwao nochola kumwande kwa Mndewa mkulu wa Lumi.”
12 Baho Fesito viyamambukize kulonga na wanhu zake wamkitala, kamulongela Paulo, “Kuchola kumwande kwa Mndewa mkulu wa Lumi, avo kochola kwa Mndewa mkulu wa Lumi!”

Paulo kahaulongozi wa Agilipa na Benike

13 Vizibitile siku nyingi mndewa Agilipa na Benike wavika Kaisalia muladi kumulamusa Fesito.
14 Viwakalile ako siku nyingi, Fesito kamsimulila mndewa mbuli za Paulo, kalonga, “Hano hana munhu yalekigwe mkifungo na Felikisi.
15 Viny'holile Yelusalemu, wakulu wa walava nhosa na wavele wa Wayahudi wagala kitala kumwangu na kumhula nimtaguse.
16 Lakini niye niwedika siyo vivo viwatendaga Walumi kumulava munhu yatagusigwe yang'hali hana iting'hana na wanhu walavile kitala kihanga kwa kihanga na kugoleligwa nyafasi yaigombele mwenyego.
17 Viwezile hano, sikawile bule, lakini imitondo yake ng'hema mting'hano mkitala na kulagiza munhu ayo yagaligwe.
18 Wanhu wamtaguse viwemile hawalavile kitala chochose kihile kamba vinigesile nene.
19 Lakini wakala woibamilila mbuli ya dini yao wenyego na mbuli ya munhu yokemigwa Yesu, yakalile yafile, lakini Paulo kagendelela kulonga kakala mgima.
20 Sijuwile dakutenda vija nahapatile mbuli zino. Avo nimpula Paulo kamba yahadahile kuchola Yelusalemu na kutagusigwa kuko.
21 Lakini Paulo kachola kumwande, kalonda Mndewa mkulu wa Lumi yalamule mbuli yake na yekigwe muukalizi. Avo nilagiza yekigwe muukalizi mbaka vondanimgale kwa Mndewa mkulu wa Lumi.”
22 Agilipa kamulongela Fesito, “Maza nahanogelwe ng'hani kamba nahamuhulika munhu ayo niye mwenyego.”

Fesito kamwidika, “Komuhulika mayo.”

23 Imitondo yake Agilipa na Benike wengila kwa deng'ho kudigati da kuiting'hana, wakulu wa wakalizi na wakulu wa ziisi. Fesito kalagiza Paulo yagaligwe mgati.
24 Fesito kalonga, “Mndewa Agilipa na wanhu wose muli hano hamoja na tweye, mumona munhu ino Wayahudi wose ako Yelusalemu na hano wagala

vitala kumwangu. Walonga munhu ino yakomigwe.
25 Lakini niye siyonile mbuli yoyose ihile iyatendile mbaka yakomigwe. Kwavija heyo mwenyego kalonda kuchola kumwande kwa Mndewa mkulu wa Lumi, nigesa nimgale kuko.
26 Lakini niye nabule mbuli ya kumwandikila Mndewa mkulu wa Lumi mbuli ya munhu ino. Avo nimgala haulongozi wenu ng'haning'hani haulongozi wako, gweye Mndewa Agilipa muladi wahamala kumulolesa, mhate dakwandika mbuli yake.
27 Kwavija vinigesa yokuwa yosekeza nahamgala mfungwa bila kwandika kilamuso kiyatagusiligwe."

26

Paulo koigombela haulongozi wa Agilipa

1 Agilipa kamulongela Paulo, "Kodaha kuigombela." Baho Paulo kenula makono gake kalonga vino,
2 "Mndewa Agilipa! Niye noiyona nimweda, lelo kuigombela haulongozi wako mbuli zose ziwonitagusila Wayahudi.
3 Kwavija gweye kuvijuwa goya vihendo va Wayahudi na kuihasanya kwao. Nokupula ufunge umoyo unhegeleze."
4 "Wayahudi wose wajuwa ving'halile toka haudodo wangu. Wajuwa ving'halile mwiisi yangu na ako Yelusalemu.
5 Toka mwaka wanijuwa goya, na wao wahalonda wodaha kukulongela kamba ng'hala mkibumbila cha Mafalisayo womgwaa ukulu Mulungu kubanza wose.
6 Lelo nokwima hano nitagusigwe mbuli ya kutamanila lagano diwagweleligwe wahenga zetu na Mulungu.
7 Dino ijo lagano ditamaniligwa koneka na makabila longo na mabili, kamba viwomsang'hanila goya Mulungu imisi na ikilo. Mbuli ya gago, go mkulu notagusigwa na Wayahudi!
8 Mweye mose muli hano, habali mokona vidala kutogola kamba Mulungu kowazilibula wanhu wafile?"
9 "Niye mwenyego nhenda kila mbuli kuwagoma wanhu waditogole twaga da Yesu wa Nazaleti.
10 Lekaavo nhendile vivo ako Yelusalemu. Nigweleligwa udahi na wakulu wa walava nhosa na kuwagodeka mkifungo wanhu wengi wamtogole Mulungu, na viwatagusigwe kufa na niye niilumba nao.
11 Miyanza mingi nyhola mzing'anda za kumpula Mulungu na niwananahiza wabele kutamanila kwao. Ng'hala niwehile ng'hani mbaka nyhola mmabuga ga kutali kuwadununza."

Paulo kolonga vija viyagaluke Sang'h 9:1-19; 22:6-16

12 "Kwa mbuli ayo ving'halile nochola Damesiki kwa udahi wa wakulu wa walava nhosa.
13 Go mkulu, kipindi ving'halile mnzila, zuwa vidikalile mdindosi, nyona mulenge mkulu kubanza zuwa, womwemwesa kulawa kuulanga, unizunguluka niye na waja wayangu.
14 Tweye wose tulagala hasi na mhulika sauti yonongela kwa Kiebulania, 'Sauli, Sauli! Habali konidununza? Koilumiza mwenyego kamba ng'ombe yotowa mbalati ya mndewa wake.'
15 Niye nimuuza, 'Mndewa, gweye kwa nani?' Nayo Mndewa kanidika, 'Niye na Yesu, yuunidununza.
16 Lakini winuke wime kwa magulu gako. Nikulawilila muladi nikusagule uwe msang'hanaji wangu. Kowalagusila wanhu wayagwe lelo kunyona na gaja gonda nikulagusile.
17 Nokuhonya na wanhu wa Izilaeli na vivija nokuhonya na wanhu haweli Wayahudi ako konda nikugale.
18 Uwafumbule meso gao walawe mdiziza weze kudilenge na walawe mmakono ga Mwenembago wambwelele Mulungu, avo kubitila kutamanila kwao kumwangu nzambi zao zogeligwa kumgongo na wopata uhazi wao mna iwanhu wasaguligwe na Mulungu.' "

Paulo kolonga mbuli ya sang'hano yake

19 "Avo Mndewa Agilipa sikilemile bule kinhu acho cha kuulanga kiyandagusile Mulungu.

20 Niwapetela wanhu kusongela Damesiki na Yelusalemu na abaho isi yose ya
Yudea na kwa wanhu haweli Wayahudi.
Waleke nzambi zao na wambwelele Mulungu na watende gaja golagusa waleka
nzambi zao.
21 Kwa mbuli ayo lekaavo Wayahudi
wangoga ving'halile mng'anda ya
kumpula Mulungu, na walonda kung'homa.
22 Lakini Mulungu kanhaza mbaka lelo,
na avo nima hano kuwalongela wanhu
wose, wakulu kwa wadodo. Mbuli inonga
iyo iija iwalongile watula ndagu wa Mulungu na Musa yolawilila.
23 Mbuli ya Kilisito Mkombola kalondeka yadununzike na yawe wa ichanduso
kuzilibuka kwa wafile, muladi yawapetele
Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi
mulenge wa kukomboligwa."
24 Paulo viyakalile koigombela avo, Fesito kakemelela, "Gweye Paulo, kuna kibozi
mbwelela! Kusoma kwako ng'hani kukwehula!"
25 Paulo kamwidika, "Go mkulu, sikwingililigwa bule, vinonga niye ukweli wiiyeka.
26 Mndewa Agilipa! Kumwako nolonga bila kudumba kwavija mbuli zino
zose kuzijuwa goya. Vinigesa mbuli
zino kuzijuwa goya kwavija hazitendeke
kinyelegezi.
27 Mndewa Agilipa, vino kowatogola
watula ndagu wa Mulungu? Nojuwa
kowatogola!"
28 Agilipa kamulongela Paulo, "Viugesa
kwa kipindi kino kidodo kodaha kunhenda niwe mkilisito?"
29 Paulo kamwidika, "Kiwe kipindi kidodo hebu kitali nompula Mulungu gweye
na mweye mose munhegeleza hano lelo
muwe kamba vinili niye, lakini bila minyololo!"
30 Baho Mndewa Agilipa, na mkulu wa
isi, Benike na waja wose wakalile hamoja
nao, wenuka.
31 Viwakalile wosegela wailongela,
"Munhu ino hatendile mbuli ya kumtenda
yafe hebu yagodekigwe mkifungo."
32 Nayo Agilipa kamulongela Fesito,
"Maza munhu ino halondile kuchola
kumwande kwa Mndewa mkulu wa Lumi
yahafunguligwe."

27

Paulo kogaligwa Lumi

1 Viwaitogolele tuchole Italia, wawagela
Paulo na wafungwa wayagwe mmakono
ga Juliasi, mkulu wa kibumbila cha
wakalizi wa Lumi, kikemigwe, "Kibumbila
cha Mndewa wa Lumi."
2 Tukwela meli ilawile Adilamito, ikalile
yochola mhwani ya isi ya Asiya na tusonga umwanza. Alisitaliko, mwenekae
wa Makedonia kulawa Sesalonike kakala
na tweye.
3 Imitondo yake tuvika Sidoni. Juliasi
kamonela bazi Paulo na kamtogolela yachole kuwalola mbwiga zake, yagweleligwe
kiyalondile.
4 Kulawa ako tugendelela na mwanza
kwavija ubeho ukala wobuma kwiza
kumwetu, avo tubitila kisiwa cha Kupulo
kukalile kuduhu ubeho.
5 Abaho tuloka bahali ya Kilikia na Pamfulia, tuvika kudibuga da Mula mwiisi ya
Lukia.
6 Baho mkulu ayo kayona meli ng'hulu
yolawa Alekizandilia ikala yochola Italia,
avo katukweza.
7 Tugendelela na mwanza mholemhole,
na kwa siku nyingi kwa kugaya ng'hani
tuvika mwiisi ya Nido. Ubeho ututenda
seketuchole kutali ng'hani na mwambu
uja, avo tubitila mwambu wa Kilete behi
na Salimone ako ubeho haukalile mkulu
bule.
8 Tubita mumgwazo mholemhole tuvika
hanhu hokemigwa Bandali Inogile behi na
buga da Lasea.
9 Aho tuhakala ng'hani, mbaka kipindi
cha kufunga kuja kikala kibitile, kwavija
kipindi acho kikala hakinogile bule kugenda kwa meli. Avo Paulo kawazuma,
10 "Wayangu, vinikona mwanza uno
wokuwa na magayo mengi na kwagiza
vinhu vingi vikwezigwe mwiimeli, vivija
kwagiza ugima wetu."
11 Lakini mkulu wa wakalizi kanogelwa
na kija kiyalongile mulosaji na mwene
meli siyo gaja gayalongile Paulo.
12 Kwavija hanhu aho hakala hehile na
kikala kipindi cha kihuhwe, wanhu wengi

wanogelwa kugendelela na mwanza yahadahika wavike Foiniki. Foiniki ayo bandali ya Kilete ichola kusini kudihongela zuwa na kasikazini kudihongela zuwa, ako wahadahile kukala kipindi cha kihuhwe.

Beho kulu mbahali

13 Lubeho lunogile lwa kudihongela zuwa lusonga kubuma, na wao wagesa kamba wapata kiwalondile, avo wafungula nzabi, wasegeza meli yao wachola behi ya mhwani ya Kilete.
14 Lakini hakibitile kipindi kitali, ubeho mkulu ukemigwa "Ubeho wa kaskazini," usonga kubuma kulawa mkisiwa.
15 Ubeho uitowa ayo imeli, kwavija hatudahile kuugomesa tuileka isoligwe na beho.
16 Kisiwa kimoja kidodo kikemigwe Kauda kitutaza kidogo na uja uubeho, na vitubitile kusini yake tuhonyeka, hamoja tugazika ng'hani, tudaha kukihonya kija ikigalawa didodo cha meli ayo.
17 Wanhu wakikwega kigalawa mgati, abaho waizungulusila nzabi imeli na kuifunga kwa nguvu. Wadumba wahananahile mumgwazo wa bahali, mhwani ya Libiya, avo wahulumusa matanga na kuileka imeli isoligwe na beho.
18 Beho digendelela kubuma na imitondo yake wasonga kuyasa mizigo ili mwiimeli.
19 Siku da kadatu wasonga kwasa mgamazi vinhu viyagwe vili mwiimeli kwa makono gao wenyego.
20 Kwa kipindi cha siku nyingi hatudahile kujona zuwa hebu nhondo, beho digendelela ng'hani mbaka twagiza tamanilo da kuhona.
21 Viwakalile kipindi kitali bila kuja, Paulo kema haulongozi wao kawalongela, "Wayangu maza munhegeleze niye na kuleka kuchola Kilete, sambi gatupate magayo gano gose na ubananzi uno.
22 Lakini sambi nowapula, gangamaleni! Kuduhu imoja wenu yonda yafe, meli iiyeka iyo yonda ibanangike.
23 Kwavija kilo cha jana msenga wa kuulanga wa Mulungu kanizila. Mulungu inimsang'hanila na kumgwaa ukulu.
24 Msenga ayo wa kuulanga kanilongela, 'Paulo sekeudumbe! Kolondeka wime haulongozi wa Mndewa mkulu wa Lumi. Kwa mbuli yako Mulungu kouhonya ugima wa wanhu wose weli muumwanza na gweye.'
25 Avo wayangu fungeni moyo! Kwavija nomtamanila Mulungu, galawilila kamba viyanongele.
26 Lakini tokwasigwa kuna ikisiwa kiyagwe."

27 Kilo cha longo na nne, twasigwa na ubeho kuna ibahali ya Meditelania, kilo kikulu walosaji wasinhukila wa behi na isi inyalile.
28 Wahumulusa hasi luzabi lufungigwe kinhu kizito kuzahila utali wa mazi, wapata utali wa mita malongo mane. Abaho watenda vivo kabili wapata malongo madatu.
29 Wadumba kamba imeli sekeichole kuna gamabwe avo wahumulusa nanga nne kukisogo cha imeli, wapula uche hima hima.
30 Abaho walosaji walonda kutoloka, wahumulusa ikigalawa kidodo mgamazi na waitenda wochola kwika nanga kuulongozi wa imeli.
31 Lakini Paulo kamulongela mkulu wa wakalizi na wakalizi, "Kamba walosaji wano hawasigala mumuno mwiimeli, sambimutamanile kuhonyeka."
32 Avo wakalizi wazikanha nzabi zigogile ngalawa ndodo na kuileka ichole.

33 Usiku haunakucha, Paulo kawapula wanhu wose waje, "Kwa siku zose longo na nne mukala munyawanyawa, hamudile kinhu chochose.
34 Lelo nowapula chonde muje lujo muladi mupate nguvu ya kugendelela kuwa wagima. Kuduhu hata luvili lumoja londa lwage."
35 Paulo viyamambukize kulonga avo, kasola gate, kamgwaa nhogolwa Mulungu mgameso gao, kadibanzula kasonga kuja.
36 Kila munhu kasamhuka, kasola gate kaja.
37 Wanhu wose kwa wose tukalile mwiimeli tukala wanhu magana mabili na malongo saba na sita.

38 Viwegute wahunguza uzito wa meli,
kwa kwasa uhule wa ngano mbahali.

Meli yobeneka

39 Viuchile, walosaji hawaijuwile bule
isi ayo, ila wona msanga wa mhwani,
avo waitogolela kwima aho kamba ya-
hadahika.
40 Wakanha zinanga wazileka mba-
hali, kipindi kikija wazifungula zinzabi
zifungigwe muusukani, abaho wadinula
digolole dili kuulongozi muladi digoge
beho, wachole mhwani.
41 Lakini wavika hanhu haziiting'hanile
bahali mbili, na imeli yangama. Mwambu
wa ulongozi wangama mumsenga bila
kutigisika. Mwambu wa kukisogo wa
imeli usonga kubeneka vihande mbuli ya
mazi geli na ng'humbi.
42 Wakalizi walonda kuwakoma wa-
fungwa wose kwa kudumba kamba wa-
hakogelele mbaka mhwani na kutoloka.
43 Mkulu wa wakalizi kalonda kumuho-
nya Paulo, avo kawagomesa sekewatende
avo. Ila kawalagiza wose wadahile
kogelela wazumhe kulawa mwiimeli na
wogelele mbaka mhwani.
44 Wayagwe wakweleleza kwa kugoga
vihande va mbao hebu vihande va imeli
ibeneke. Vivo tuhonyeke tweye wose na
kuvika wagima mhwani.

28

Ako Malita

1 Vituvikile kuna imhwani kuno
twawagima, tujuwa kamba kisiwa kija
chokemigwa Malita.
2 Wenekae wa aho watunogela ng'hani.
Mvula isonga kutowa na kukala na beho,
avo wabwinha moto na kutugoneka.
3 Paulo kadondola ngodi kakala yozika
muumoto, mbuli ya umoto awo mgendela
hasi kalawa mzingodi kamuluma Paulo na
kuizingiliza mumkono wake.
4 Wenekae wa aho viwamone mgen-
dela hasi mumkono wa Paulo wailongela,
“Vitukona munhu ino kokuwa mkomaji,
hamoja kahonyeka kufa mbahali, nhaguso
ya milungu haimulekile yagendelele kuwa
ugima.”
5 Lakini Paulo kamwasila muumoto
mgendela hasi ayo na hamulumize bule.
6 Wanhu waja wakala womulola kamba
yahavimbile hebu yalagale hasi na kufa.
Lakini viwabetele kwa kipindi kitali
na kona haduhu kinhu kimulawilile,
wagaluka na kulonga, “Heyo kakala
mulungu!”
7 Behi na hanhu aho hakala na migunda
ya mkulu wa ikisiwa yakemigwe Pubu-
lio. Avo katugoneka, kwa kipindi cha siku
ndatu tukala ukayake.
8 Tatake Pubulio kakala yawasile mu-
lusazi kolumwa homa na kuhala. Paulo ka-
chola kumulola, viyamambukize kumpula
Mulungu, kamwikila makono gake, ka-
muhonya.
9 Viyamambukize kutenda avo, wanhu
wayagwe wakalile watamu mkisiwa acho
weza na wahonyigwa.
10 Wanhu watugwaa nhunza nyingi na
kipindi vitusongile mwanza kabili, weka
mwiimeli kila kinhu kitulondile.

Kulawa Malita kuchola Lumi

11 Viibitile miezi midatu tusonga kabili
mwanza kwa meli ilawile Alekizandilia,
ikemigwe, “Milungu Pacha.” Meli ayo
ikala imile mkisiwa acho kwa kipindi
chose cha kihuhwe.
12 Tuvika kudibuga da Silakusa, na
tukala baho kwa siku ndatu.
13 Kulawa aho tugendelela na mwanza
na tuvika mwiisi ya Legio. Imitondo yake
beho disonga kubuma kulawa kusini, viz-
ibitile siku mbili tuvika kudibuga da Poti-
oli.
14 Ako tuwavika wayetu wamtogole
Yesu, wao watupula tukale nao siku saba.
Abaho tuvika Lumi.
15 Waetu wamtogole Yesu ako Lumi
viwatuhulike tuvika, wayagwe weza ku-
tubokela Kudigulilo da Apio na wayagwe
hanhu hokemigwa Ng'anda Ndatu za
wageni. Paulo viyawaonile kamgwaa
nhogolwa Mulungu.

Paulo kudibuga da Lumi

16 Vituvikile kudibuga da Lumi, Paulo
katogoleligwa kukala yaiyeka hamoja na
mkalizi imoja wa kumkaliza.
17 Vizibitile siku ndatu, Paulo kawakema
hamoja walangulizi wa Kiyahudi wa
hanhu aho. Viwaiting'hane kawalongela,
“Waizilaeli wayangu, hamoja sitendile

mbuli yoyose ihile kwa wanhu zetu hebu
kwa vihendo vetu vitubokele kwa wa-
henga zetu, ngodekigwa ako Yelusalemu
na ngeligwa mmakono ga Walumi.
18 Viwaniuzile na kona sitendile mbuli
yoyose ihile ya kung'homela, walonda ku-
nifungulila.
19 Lakini Wayahudi viwailemile mbuli
ino, niye nyhola kumwande kwa Mndewa
mkulu wa Lumi, hamoja ng'hala nabule
kitala chochose kwa wanhu zangu.
20 Lekaavo niwapula mwize nonge
na mweye, niye nigodekigwa minyololo
kamba vino, kwavija notogola Mkombola
iwakalile wombeta wanhu wa Izilaeli
keza."
21 Wao wamulongela, "Tweye hatubokele
baluwa yoyose kulawa Yudea mbuli yako
wala kuduhu munhu yoyose yezile hano
na kulonga mbuli zako hebu yalonge
chochose kihile kumwako.
22 Lakini yokuwa vinoga tukuhulike
mwenyego ulonge magesa gako, kwavija
tweye tojuwa kamba kila hanhu wanhu
wokilema kibumbila kino."
23 Avo wapanga kuiting'hana, na wanhu
wengi wavika kuyakalile. Toka imitondo
mbaka ichungulo Paulo kawasimulila
na kuwafambulila mbuli za Undewa wa
Mulungu kageza kuwatenda wamtogole
Yesu kwa kusoma Malagizo ga Musa na
maandiko ga watula ndagu wa Mulungu.
24 Wanhu wayagwe wazitogola mbuli
zake, ila wayagwe hawamtogole bule.
25 Viwalekile kuilumba wenyego,
wasegela, Paulo viyamalile kulonga mbuli
ino, "Loho Yang'alile kalonga goya kwa
wahenga zenu kubitila mtula ndagu wa
Mulungu Isaya!
26 Kalonga,
'Genda ukawalongele wanhu wano,
kuhulika mohulika, lakini hondamujuwe
bule,
kulola molola, lakini hondamone,
27 Kwavija mizoyo ya wanhu wano midala,
wasita magwiti gao,
wafing'hiliza meso gao.
Maza wadahile kulola kwa meso gao,
na kuhulika kwa magwiti gao,
na kujuwa kwa mizoyo yao,
wahanibwelele niye,
na niye nahawahonyile.' "
28 Paulo kamambukiza kulonga, "Avo
mujuwe kamba usenga wa Mulungu
kuwakombola wanhu, ugaligwa kwa
wanhu haweli Wayahudi na wao wohu-
lika.
29 Paulo viyamambukize kulonga avo,
Wayahudi wachola mzikae zao kuno
woibamilila."
30 Kwa kipindi cha miyaka mibili
Paulo kakala mng'anda iyapangile, mumo
kawagoneka wanhu wose wezile kumula-
musa.
31 Kawapetela wanhu mbuli za Undewa
wa Mulungu na kuwafundiza mbuli za
Mndewa Yesu Kilisito, kalonga kwa ku-
gangamala na kubwihila.

Baluwa ya Paulo kwa wanhu wa ako Lumi

Ulongozi

Kitabu cha Walumi chogesigwa chandikigwa na mtumigwa Paulo hagati ya mwaka wa 54 na 58 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Kipindi acho Paulo kakala hanatembelela Lumi avo kaigala baluwa ino kuwalagiza wanhu wamtogole Yesu ako Lumi, wose Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi. Baluwa ino kayandikila kudibuga da Kolinto kuyakalile kipindi acho. Paulo kandika baluwa ino muladi wanhu wa isi zose wamtogole na kumtegeleza Yesu Kilisito (Sula ya 16:26).

Kitabu cha Walumi acho kitabu muhimu kwa wanhu wamtogole Yesu kila hanhu kila kipindi mbuli ya vija viyalongile Paulo, ukombozi ulinao kubitila Yesu Kilisito. Vivija Paulo kalumbiliza Mbuli Inogile ya Yesu Kilisito na lagano da umwaka. Wanhu wengi woifunza mbuli woibamilila kuwa mbuli ng'hulu mna ikitabu iyo ya sula ya 1:16 ilonga, “Siyonela kinyala bule Mbuli Inogile, kwavija ina udahi wa Mulungu wakumkombola munhu yoyose yotogola, tanhu kwa Wayahudi, abaho kwa wanhu haweli Wayahudi.” Mwambu wa ichanduso wa kitabu cha Lumi (Sula ya 1-12) ni mbuli za mgati ng'hani za Seoloji na mwambu uyagwe (Sula ya 13-15) una mafundizo mengi ga kusang'hana kwa ugima wa wanhu wamtogole Yesu.

Mbuli zili mkitabu

- Miyanza mingi Paulo kosonga kwandika baluwa zake kwa kuitambula mwenyego na kolonga nani yandike (Sula ya 1:1-15).
- Abaho kokwandika mbuli ya wanhu viweli na ukombozi viudahika kubitila Yesu Kilisito (Sula ya 1:16-11:36).
- Abaho Paulo kolava mafundizo gayagwe mbuli vija wanhu wamtogole Yesu viwokala (Sula ya 12:1-15:13).
- Komambukiza ikitabu kwa kulava ndamuso kwa wanhu wamtogole Yesu mna ikibumbila ako Lumi (Sula ya 16).

1 Niye Paulo, na mtumwa wa Yesu
Kilisito na mtumigwa, nisaguligwe na
ng'hemigwe na Mulungu niwapetele
wanhu Mbuli yake Inogile.
2 Mbuli Inogile ilongigwe na Mulungu
toka mwaka kubitila watula ndagu zake,
kamba viyandikigwe mna Maandiko
Gang'alile.
3 Mbuli ino Inogile yomulonga Mwana
wa Mulungu, Mndewa wetu Yesu Kilisito.
Heyo kawa munhu kwa kuvumbuka mulukolo lwa Daudi.
4 Kwa nzila ya Loho Yang'alile, kalagusigwa kwa udahi mkulu kuwa Mwana
wa Mulungu kwa kuzilibuligwa kwa
wafile nayo yuyo Yesu Kilisito Mndewa
wetu.
5 Kubitila heyo na kwa mbuli ya twaga
jake tubokela ng'hekewa na tuwa watumigwa, tuwalongoze wanhu wa isi zose
wategeleze kwavija womtamanila.
6 Vivija mweye mwa mna iwanhu
wasaguligwe kuwa wanhu wa Yesu Kilisito.
7 Avo nowandikila mweye mose mukala
ako Lumi, mweye munogeligwe na Mulungu na kawasagula muwe wanhu zake
wang'alile.

Ng'hekewa na tindiwalo kulawa kwa
Mulungu Tataetu na Mndewa Yesu Kilisito
vikale na mweye mose.

Kumgwaa nhogolwa Mulungu

8 Tanhu, nomgwaa nhogolwa Mulungu
wangu kubitila Yesu Kilisito mbuli ya mweye mose, kwavija kumtamanila kwenu
Mulungu kuhulikigwa na wanhu wose wa
mwiisi.
9 Mulungu inimsang'hanila kwa moyo
wangu wose, kwa kuwapetela wanhu
Mbuli Inogile ya Mwanage, ayo yolola
kuwa nowakumbuka mweye,
10 miyanza mingi nahampula Mulungu.
Nompula Mulungu yahalonda, yatende
idahike niwatembelele mweye sambi.
11 Nosulukila ng'hani niwone, muladi
niwatende mumwede kiloho na niwagangamize.
12 Niye ng'hala nifambula vino, wose
mweye na niye tuigangamize, tamanilo
jangu kwa Mulungu dowagangamiza

mweye na tamanilo jenu kwa Mulungu donigangamiza niye.
13 Ndugu zangu nolonda mujuwe, miyanza mingi nilonda kuwatembelela, lakini mhotigwa kutenda avo mbaka sambi. Nilonda kumwenu mweye wanhu wamtogole Mulungu kamba vija viwatogole wanhu wayagwe haweli Wayahudi.
14 Nina ng'honde ya kuwapetela wanhu wose, Wagiliki na haweli Wagiliki, wabala na wabozi.
15 Lekaavo nosulukila ng'hani vivija niwapetele Mbuli Inogile mweye mukala ako Lumi.

Udahi wa Mbuli Inogile

16 Siyonela kinyala bule Mbuli Inogile, kwavija ina udahi wa Mulungu wakumkombola munhu yoyose yotogola, tanhu kwa Wayahudi, abaho kwa wanhu haweli Wayahudi.
17 Kwavija Mbuli Inogile yogubula vija Mulungu viyowatenda wanhu wanoge mgameso gake. Mbuli ino yotendeka kwa kutamanila, kusongela haichanduso mbaka kuuhelelo. Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga, “Munhu yatendigwe kanoga na Mulungu, kokuwa mgima kwa kumtamanila.”

Kwiha kwa wanhu

18 Mulungu kaigubula ng'hasiliki yake kulawa kuulanga mbuli ya gehile gose na nzambi za wanhu, awo kwa gaja gehile gowosang'hana woukimila ukweli sekeujuwike.
19 Avo gose gotenda Mulungu yajuwike kumwao gagubuligwa, kwavija Mulungu mwenyego kawagubulila.
20 Toka Mulungu yaumbe isi, udahi wake wa mazuwa gose na vija viyali, hamoja havoneka kwa meso, lakini vojuwika kwa kulola vinhu viyaumbile Mulungu. Avo wanhu hawadaha bule kuigombela!
21 Wamjuwa Mulungu, lakini hawamgwaa ukulu, hebu kumgwaa nhogolwa, magesa gao gamema ubozi, mizoyo yao imema ziza.
22 Wenyego woitapa wabala kumbe wabozi.
23 Woleka kumgwaa ukulu Mulungu yeli mgima siku zose, wovigwaa ukulu vinyago, viigalile na wanhu wofa na ndege na wanyama na wang'onyo wotambala.
24 Avo Mulungu kawaleka wasulukile gehile mmizoyo yao, na woitendela vinhu vigela kinyala mzing'huli zao.
25 Wougalusa ukweli wa Mulungu kwa uvizi, wovitambikila na kuvisang'hanila vija viyaumbile Mulungu na womuleka ija Yaumbile, heyo yolondeka kutogoligwa siku zose. Ona!
26 Kwavija wotenda vino, Mulungu kawaleka wawinze mbuli zigela kinyala mbaka watwanzi waleka kuwasa na wambigalo na woilonda wao kwa wao.
27 Wambigalo vivija woleka kuwasa na watwanzi, woilonda wao kwa wao. Wambigalo kwa wambigalo woitendela mbuli zigela kinyala, avo waigalila wenyego nhaguso ilondeka kwa gaja gowosang'hana.
28 Kwavija wanhu awo walema kumjuwa Mulungu kwa nzewele zao, Mulungu nayo kawaleka wakweleleze nzewele zao zihile, nao wasang'hana mbuli zigomesigwe kusang'hanwa.
29 Wanhu wano wamema gose gehile, kwiha na umelo na wogevuza wayagwe. Wamema migongo na ukomaji na ndwagi na uvizi na magesa gehile. Wolonga wayao,
30 woivizila, womwihila Mulungu, wanhu weli na nyodo, wasede wanhu weli na magoda, wanhu wogesa nzila ziyagwe za kutenda gehile. Hawawategeleza tatazao na mamazao,
31 waduhu nzewele, hawatenda ziwalongile, hawawanogela wanhu na waduhu bazi kwa wanhu wayagwe.
32 Wajuwa malagizo ganogile ga Mulungu golonga wanhu wotenda mbuli azo wolondeka wafe. Hawahelele kutenda mbuli azo ziiyeka lakini vivija wowagwaa pala ukulu wanhu wotenda mbuli zizo.

2

Nhaguso ya Mulungu

1 Avo gweye mbwigangu, kamba kowatagusa wayagwe kuwa wabananga, hudaha ng'o kuigombela, hata wahawa nani. Kwavija wahawatagusa wayagwe

kuno na gweye kotenda mbuli zizija ziwotenda wao, baho koitagusa mwenyego.
2 Tweye tojuwa kuwa nhaguso ya Mulungu kwa wanhu wotenda mbuli kamba azo ya kweli.
3 Lakini gweye mbwigangu uwatagusa waja wotenda mbuli kamba azo kuno gweye mwenyego kotenda vivo! Vino gweye kogesa kodaha kuhonyeka na nhaguso ya Mulungu?
4 Hebu kowehula uhole wake mkulu na viyoleka kulopola kuwatagusa wanhu na kufunga umoyo kwake. Hujuwa bule uhole wa Mulungu wokulongoza uleke nzambi na umbwelela Mulungu?
5 Lakini kuna moyo mdala na kolema kumbwelela Mulungu, avo koikila nhaguso ng'hulu mna isiku ija ya ng'hasiliki za Mulungu na nhaguso yake inogile vondaigubuligwe.
6 Kwavija Mulungu komulipa kila munhu kamba vija viyatendile.
7 Wanhu wayagwe wogendelela kutenda ganogile kuno wolonda ukulu kwa Mulungu na kutogoligwa na Mulungu na kuleka kufa. Wanhu awo Mulungu kowagwaa ugima wa mazuwa gose.
8 Wanhu wayagwe wana gahigahi na woulema ukweli, muladi wakweleleze gehile, wanhu awo Mulungu kowatagusa ng'hani kwa ng'hasiliki yake.
9 Madununzo na usungu gowapata wanhu wose wotenda gehile, tanhu kwa Wayahudi abaho kwa wanhu haweli Wayahudi.
10 Lakini Mulungu kowagwaa ukulu, kutogoligwa na tindiwalo wanhu wose wotenda ganogile, tanhu Wayahudi abaho wanhu haweli Wayahudi.
11 Kwavija Mulungu hambagula munhu yoyose.
12 Wanhu wotenda nzambi kuno waduhu Malagizo ga Musa, wopotela bila Malagizo. Wanhu wotenda nzambi kuno wagajuwa Malagizo ga Musa, wotagusigwa kwa Malagizo.
13 Kwavija siyo waja wogahulika Malagizo ga Musa, wao wanogile mgameso ga Mulungu, lakini waja wotenda vigalonda Malagizo, wao wonda watendigwe wanoge mgameso ga Mulungu.
14 Wanhu haweli Wayahudi waduhu Malagizo ga Musa, lakini wahagesa kusang'hana vigalonda Malagizo, wao wenyego wanago malagizo hata kamba waduhu Malagizo ga Musa.
15 Mbuli zao zootenda zolagusa kuwa zilagizigwe na Malagizo zandikigwa mmizoyo yao. Mizoyo yao yolagusa kuwa uno awo ukweli, kwavija magesa gao kipindi kiyagwe gowatagusa na kipindi kiyagwe gowagombela.
16 Gano golawilila mna isiku ayo Mulungu vonda yagataguse magesa ga kinyelegezi ga wanhu, kubitila Yesu Kilisito, kamba viilonga Mbuli Inogile iniwapetela.

Wayahudi na Malagizo ga Musa

17 Kamba gweye koikema Muyahudi, kogatamanila Malagizo ga Musa na koigodela kuwa munhu wa Mulungu,
18 kamba gweye kujuwa viyolonda Mulungu utende kwavija Malagizo gakufunza kusagula ganogile,
19 kamba gweye kujuwa goya kuwa kwa mulongozaji wa wasuwameso, na kwa mulenge kwa wanhu weli mdiziza,
20 kamba gweye kwa mulangulizi wa wabozi na mfundiza wa wanhu hawanakangala, kamba gweye kogesa mna Gamalagizo kunayo nzewele yose na ukweli,
21 kowafundiza wayagwe, habali huifundiza mwenyego? Kowapetela wanhu sekewebe habali gweye mwenyego kokwiba?
22 Gweye kowalongela wanhu sekewatende ugoni, habali gweye kotenda ugoni? Kolonga vinyago havilondeka bule habali gweye mwenyego kokwiba vinhu vili mzing'anda za kutambikila vinyago?
23 Koigodela Malagizo ga Mulungu, vino gweye humgela kinyala Mulungu kwa kugabena Malagizo gake?
24 Maandiko Gang'alile golonga, “Mbuli ya gaja gomtenda mweye Wayahudi, wanhu wa isi ziyagwe wodiliga twaga da Mulungu.”
25 Mwahagagoga Malagizo, kwingila kumbi kwenu kofambula kinhu, lakini

kamba hamugagoga Malagizo, kamba vija hamwingile kumbi bule.
26 Kamba munhu heli Muyahudi na hengile kumbi yahagagoga Malagizo, vino Mulungu hamgesa bule kamba munhu yengile kumbi?
27 Avo waja hawengile kumbi na kuno wogagoga Malagizo wowahonza mutagusigwe kuwa mubananga mweye Wayahudi mwingile kumbi na kugajuwa Malagizo, lakini mogabena.
28 Avo, siyo kila munhu yokoneka kwa kunze Muyahudi iyo Muyahudi wa kweli, na munhu hatendigwa Muyahudi wa kweli kwavija kengila kumbi mulukuli.
29 Lakini Muyahudi wa kweli ayo ija yeli Muyahudi kwa mgati, ayo ija moyo wake wingila kumbi. Ino ayo sang'hano ya Loho wa Mulungu na siyo Malagizo gandikigwe. Munhu yeli vino kobokela nhogolwa kwa Mulungu, na siyo kwa wanhu.

3

1 Vino Wayahudi wana choni chongezeke kuwabanza wanhu haweli Wayahudi? Hebu kwingila kumbi ni kinhu kikulu?
2 Ona, kuna vinhu vingi vikulu, Mulungu kawagwaa Wayahudi usenga wake.
3 Lakini yokuwaze kamba wanhu wayagwe hawatamaniligwa? Vino Mulungu nayo hatamaniligwa bule?
4 Bule, Mulungu kolonga ukweli, hata kamba kila munhu koviza. Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga mbuli ya Mulungu,

“Wahalonga kolagusa ukweli,
wahatagusa gweye kohuma.”

5 Kamba gaja gehile gotusang'hana golagusa kamba Mulungu kotenda goya, vino tulongeze? Tulonge Mulungu kobananga yahatutagusa? Hano nolonga kiunhu unhu.
6 Bule, maza ikalile vivo, Mulungu yahadahile vilihi kuwatagusa wanhu wose wa mwiisi?
7 Munhu kodaha kulonga, “Kamba uvizi wangu womsang'hanila Mulungu na kumgwaa ukulu na wotenda ukweli wake woneke, habali notagusigwa kamba nina nzambi?”
8 Lelo habali hatulonga, “Lekeni tutende nzambi ili ganogile geze?” Wanhu wayagwe wandiga walonga niye nofundiza mbuli zizo! Wotagusigwa kamba vilondeka.

Kuduhu munhu yanogile mgameso ga Mulungu

9 Sambi tulonge choni? Vino tweye Wayahudi tunoga kubanza wanhu haweli Wayahudi? Bule, nimala kuwalongela kuwa Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi wose wotawaligwa na nzambi.
10 Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga,

“Kuduhu hata munhu imoja yanogile
mgameso ga Mulungu,
11 kuduhu munhu yeli na nzewele
hebu yomzahila Mulungu.
12 Wanhu wose wamuleka Mulungu,
wose wotenda gehile,
kuduhu munhu yotenda ganogile, kuduhu
hata imoja.
13 Mitundu melo yao iigala na mapanga
hagafukiligwe
milimi yao yolonga uvizi,
na mumilomo yao zolawa mbuli zili na
sumu iigalile na sumu ya mgendela
hasi,
14 ulonzi wao umema kuduila kugela
usungu.
15 Hawakawa kukoma.
16 Kokose kuwochola wohabananga na
kuhananga.
17 Hawajuwile kukala kwa tindiwalo,
18 hawamdumba Mulungu.”

19 Sambi tojuwa kuwa Malagizo ga Mulungu gahalonga, golonga kwa wanhu wose wolongozigwa na Malagizo, muladi wanhu sekewaigombele, na wanhu wose wa mwiisi watagusigwe na Mulungu.
20 Kwavija kuduhu munhu yotendigwa kanoga mgameso ga Mulungu kwa kutenda gaja golondigwa na Malagizo, ila Malagizo ga Mulungu gotutenda tweye tujuwe totenda nzambi.

Mulungu viyowatenda wanhu wanoge mgameso gake

21 Lakini sambi nzila ya Mulungu ya kuwatenda wanhu wanoge mgameso gake igubuligwa. Haitendeka kwa Malagizo ga

Musa, hamoja Malagizo ga Musa na watula
ndagu wa Mulungu wolonga mbuli ayo.
22 Mulungu kowatenda wanhu wanoge
mgameso gake kubitila tamanilo jao kwa
Yesu Kilisito. Mulungu kotenda avo kwa
wanhu wose womtogola Kilisito, kwavija
wose waigala.
23 Wanhu wose watenda nzambi na
wahungukilwa na ukulu wa Mulungu.
24 Lakini kwa nhunza ya ng'hekewa
ya Mulungu, wanhu wose wotendigwa
wanoga na Mulungu kubitila Yesu Kilisito,
yowalekesa.
25 Mulungu kamulava Yesu muladi kwa
damu yake, yazigele kumgongo nzambi
za wanhu kwa kumtamanila heyo. Ka-
tenda avo kulagusa viyotenda ganogile
kwa wanhu, kwavija baho umwaka ka-
funga umoyo na hawataguse bule.
26 Katenda avo kulagusa viyanogile
kwa wanhu mna ikipindi cha sambi na
komtenda munhu yoyose yomtogola Yesu
yanoge mgameso gake.
27 Lelo toigodela choni? Kuduhu! Choni
kilamuso cha mbuli ino? Kwavija toga-
goga Malagizo ga Mulungu? Bule, lakini
kwavija totogola.
28 Kwavija Mulungu komtenda munhu
yanoge mgameso gake kwa kumtamanila
kwiiyeka, na siyo kwa kutenda gaja
golondigwa na Malagizo.
29 Vino Mulungu ni Mulungu wa
Wayahudi waiyeka? Vino vivija heli
Mulungu wa wanhu haweli Wayahudi?
Ona, vivija Mulungu wa wanhu haweli
Wayahudi.
30 Mulungu ni imoja, na kowatenda awo
wengile kumbi wanoge mgameso gake
kwa kumtamanila, vivija kowatenda awo
hawengile kumbi wanoge mgameso gake
kwa kumtamanila.
31 Vino ino yofambula kuwa wahamta-
manila Mulungu kuduhu Malagizo? Bule,
si vivo bule, togagoga Malagizo.

4

Abulahamu kwa kumtamanila Mulungu katendigwa kanoga mgameso gake

1 Vino tulonge choni mbuli ya Abula-
hamu, muhenga wetu, kaifunza choni?
2 Maza Abulahamu yatendigwe kanoga
mgameso ga Mulungu mbuli ya zija
ziyasang'hane, yahawile na kinhu cha
kuigodela, lakini siyo mgameso ga Mu-
lungu.
3 Maandiko Gang'alile golonga, “Abula-
hamu kamtamanila Mulungu, na mbuli ya
kumtamanila kwake, Mulungu kamgesa
kanoga.”
4 Munhu yahasang'hana halipigwa
kamba nhunza, lakini kolipigwa kamba
fungu jake.
5 Lakini munhu yoleka kutamanila
sang'hano zake mwenyego, ila komta-
manila Mulungu yozigela kumgongo
nzambi za wanhu, avo Mulungu kodigesa
tamanilo da munhu ayo na komtenda
yanoge mgameso gake.
6 Nayo Daudi kalonga mbuli iino, viya-
longile mbuli ya kumweda kwa munhu
yagesigwe na Mulungu kanoga, bila kulola
gaja gayasang'hane.
7 “Wamweda wanhu waja nzambi zao
zigeligwa kumgongo
na gaja gawatendile hagatongigwa!
8 Kamweda munhu ija nzambi zake Mn-
dewa honda yazigese!”
9 Vino kumweda kuno kuyalongile
Daudi ni kwa wanhu waja wengile kumbi
waiyeka? Bule! Vivija kwa wanhu
hawengile kumbi. Kamba vinisongile
kulonga, “Abulahamu kamtamanila Mu-
lungu, na kwa kumtamanila kwake,
Mulungu kamgesa kanoga.”
10 Vino Abulahamu kagesigwa kipindi
gani? Yang'hali hana kwingila kumbi hebu
viyengile kumbi? Yang'hali hanakwingila
kumbi na siyo viyengile kumbi.
11 Abulahamu kengila kumbi kumwande,
kwingila kumbi kwake kukala kilaguso
kilaguse kuwa Mulungu kamgesa kanoga
mbuli ya kumtamanila kwake yang'hali
hanakwingila kumbi. Avo Abulahamu
yuyo tata wa wanhu wose womtamanila
Mulungu hata kamba hawengile kumbi
na wanhu awo wogesigwa na Mulungu
wanoga.
12 Vivija Abulahamu iyo tata wa wanhu
wose wengile kumbi, lakini siyo kwavija

wengila kumbi kwiiyeka, ila kwavija wokweleleza nzila iija ya kumtamanila Mulungu iyaikweleleze tataetu Abulahamu yang'hali hanakwingila kumbi.

Kwa kumtamanila Mulungu tokipata kiyalongile

13 Mulungu kamulongela Abulahamu na lukolo lwake kuwa isi yose yokuwa yao, siyo kwavija Abulahamu kagagoga Malagizo, lakini kwavija kamtamanila Mulungu, nayo Mulungu kamtenda kanoga mgameso gake.
14 Kwavija kamba kija kiyalongile Mulungu wogweleligwa waja wogagoga Malagizo waiyeka, baho tamanilo jao kwa Mulungu daduhu kinhu na vivija kija kiyalongile Mulungu siyo kinhu.
15 Malagizo gogala ng'hasiliki za Mulungu, lakini kamba kuduhu Malagizo, kuduhu kubena Malagizo.
16 Avo kija kiyalongile Mulungu kiza kwa kutamanila, muladi kubitila ng'hekewa ya Mulungu kwa vovose wagweleligwe nhunza wanhu wa lukolo lose lwa Abulahamu, siyo kwa waja wogagoga Malagizo waiyeka, lakini vivija kwa waja womtamanila Mulungu kamba viyatendile Abulahamu, yeli tata wa tweye wose.
17 Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga, “Nikusagula uwe tata wa isi nyingi.” Avo mbuli azo za kweli mgameso ga Mulungu, iyamtamanile Abulahamu, Mulungu yowazilibula wanhu wafile, na kwa lagizo jake vinhu havikalile baho, vabaho.
18 Abulahamu katogola na katamanila, hamoja kukala kuduhu kinhu cha kutamanila, na avo kawa tata wa isi nyingi. Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga, “Wanhu wa lukolo lwako wokuwa wengi.”
19 Abulahamu kakala na miyaka gana dimoja, lakini tamanilo jake kwa Mulungu hadihunguke hamoja kajuwa kakala yalalile ng'hani, na mwehe wake Sala sambo ikala imalile.
20 Abulahamu halekile kutamanila kiyalongile Mulungu, lakini tamanilo jake kwa Mulungu dimgangamiza na kamgwaa ukulu Mulungu.
21 Kajuwa goya kuwa Mulungu kodaha kutenda kija kiyamulongele.
22 Lekaavo Abulahamu kwa kumtamanila Mulungu, “Kagesigwa na Mulungu kanoga.”
23 Ulonzi wa, “kagesigwa na Mulungu kanoga” hawandikigwe kumwake yaiyeka,
24 vivija wandikigwa kumwetu kuwa togesigwa na Mulungu tunoga kwa kumtogola Mulungu yamzilibule Mndewa wetu Yesu, kwa wafile.
25 Heyo kalavigwa yafe kwa nzambi zetu, abaho kazilibuka ili Mulungu yatutende tunoge mgameso gake.

5

Tindiwalo na deng'ho

1 Sambi kwavija tutendigwa tunoga mgameso ga Mulungu kwa kumtamanila, tuna tindiwalo na Mulungu kubitila Mndewa wetu Yesu Kilisito.
2 Kwa kumtamanila heyo, Yesu katugalila ng'hekewa ya Mulungu, itukala nayo sambi, avo tobetela kwa kudeng'helela kwingila muukulu wa Mulungu.
3 Siyo gago gaiyeka, lakini vivija toigodela gamagayo getu, kwavija tojuwa kuwa magayo gogala kufunga umoyo,
4 kufunga umoyo kogala kugangamala, na kugangamala kogala tamanilo.
5 Tamanilo dino haditugela kinyala, kwavija Mulungu keka unogelwa wake mmizoyo yetu kubitila Loho Yang'alile, iyatugwelele tweye.
6 Vitukalile hatudaha kuihonya wenyego, kipindi kinogile vikivikile, Kilisito kafa mbuli ya tweye tutenda gehile.
7 Vidala ng'hani kwa munhu kufa mbuli ya munhu yanogile mgameso ga Mulungu. Sengine munhu kodaha kugeza kufa mbuli ya munhu yanogile ng'hani.
8 Lakini Mulungu katulagusila vija viyotunogela kwavija vitukalile tung'hali totenda nzambi Kilisito kafa mbuli yetu tweye!
9 Kwavija sambi Mulungu katutenda tunoge mgameso gake kwa damu ya Kilisito, kweli kotukombola na ng'hasiliki za Mulungu.
10 Vitukalile tuihila na Mulungu, tuilumba nayo kubitila ifa ya mwanage.

Sambi tuilumba na Mulungu, yokuwa vinoga ng'hani na kweli tokomboligwa kwa ugima wa Kilisito.

11 Lakini siyo gago gaiyeka, vivija wose todeng'helela mbuli ya gaja gayatendile Mulungu kubitila Mndewa wetu Yesu Kilisito, yatutendile tuilumbe na Mulungu.

Adamu na Kilisito

12 Nzambi ingila mwiisi kubitila munhu imoja, na nzambi yake igala ifa. Avo, ifa yenela kwa wanhu wose kwavija wanhu wose watenda nzambi.

13 Malagizo ga Musa gang'hali haganagaligwa nzambi zikala mumuno mwiisi. Lakini hanhu kuduhu Malagizo, nzambi hazigesigwe.

14 Lakini kulawa mna ikipindi cha Adamu mbaka mna ikipindi cha Musa, ifa iwatawala wanhu wose, hata kwa waja hawatendile nzambi kamba ziyatendile Adamu yalekile kugoga gaja gayamulagize Mulungu.

Adamu kakala kamba sisila da Kilisito yezile kumwande.

15 Lakini vinhu vino vibili haviigalile, kwavija nhuza ya Mulungu haiigalile na nzambi ya Adamu. Kweli hata kamba wanhu wengi wafa kwa nzambi ya munhu ayo imoja, lakini ng'hekewa ya Mulungu ibanza ng'hani na nhunza yake yenela kwa wanhu wengi kubitila ng'hekewa ya munhu imoja, Yesu Kilisito.

16 Nhunza ya Mulungu haiigalile na nzambi ya munhu imoja. Kwavija munhu imoja viyatendile nzambi Mulungu katagusa, lakini wanhu wengi viwatendile nzambi, Mulungu kawagwaa nhunza ya kuwatenda wanoge mgameso gake.

17 Kwa nzambi za munhu imoja ifa itawala. Lakini kija kiyatendile munhu ija imoja, Yesu Kilisito, kikulu ng'hani. Wanhu wose woipata ng'hekewa imemile ya Mulungu na nhuza ng'hulu, wotendigwa wanoga mgameso ga Mulungu na wotawala muugima kubitila munhu imoja, Yesu Kilisito.

18 Avo kamba vija nzambi za munhu imoja ziwatagusa wanhu wose, vivo ili kwa kinhu kimoja kinogile kwa Mulungu chowatenda wanoge mgameso ga Mulungu wanhu wose na kuwagwaa ugima.

19 Kamba vija kulema kutegeleza kwa munhu imoja wanhu wengi wotenda nzambi, vivo ili kwa kutegeleza kwa munhu imoja wanhu bwando wotendigwa wanoga mgameso ga Mulungu.

20 Malagizo ga Musa galawilila, avo gehile nago gongezeka, lakini nzambi vizongezeke, ng'hekewa ya Mulungu nayo yongezeka ng'hani.

21 Avo, kamba vija nzambi vizitawale na kugala ifa, vivo ili ng'hekewa ya Mulungu yotawala kwa ganogile, na kutugala muugima wa mazuwa gose kubitila Yesu Kilisito Mndewa wetu.

6

Tufa mzinzambi twa wagima kwa Kilisito

1 Baho tulongeze? Vino tugendelele kutenda nzambi ili ng'hekewa ya Mulungu yongezeke?

2 Bule! Tweye tufa na hatulongozigwa kabili na nzambi, yokuwaze tugendelele kabili kukala mzinzambi?

3 Vino hamujuwile kamba tweye wose tubatizigwe kwa kuilumba na Yesu Kilisito tubatizigwa mwiifa yake?

4 Vitudidimizigwe mgamazi, kamba tuzikigwa hamoja nayo na tuilumba mwiifa yake, avo kamba vija Kilisito viyazilibuke mwiifa kwa ukulu wa Tata, vivija na tweye tudahe kukala muugima wa sambi.

5 Kwavija kamba tuilumba nayo mna ukufa kamba viyafile, vivija toilumba nayo mna ukuzilibuka kamba viyazilibuke.

6 Kwavija tojuwa unhu wetu wa umwaka uwambigwa mumsalaba hamoja na Kilisito, muladi udahi wa nzambi uli mzing'huli zetu unangigwe na seketuwe watumwa wa nzambi.

7 Kwavija munhu yoyose yahafa, kolekesigwa na udahi wa nzambi.

8 Kamba tufa hamoja na Kilisito, vivija totamanila kukala hamoja nayo.

9 Kwavija tojuwa kamba Kilisito kazilibuka kwa wafile na honda yafe kabili, ifa honda imtawale kabili.

10 Avo kwavija kafa mwanza umoja,
nzambi yaduhu udahi kumwake na sambi
kokala kwa Mulungu.
11 Vivija na mweye muigese kamba mufa
na hamulongozigwa kabili na nzambi,
lakini mukale wagima kwa Mulungu ku-
bitila Yesu Kilisito.
12 Nzambi sekezitawale kabili mz-
ing'huli zenu zifa, avo sekemukweleleze
vizilonda ng'huli zenu.
13 Vivija sekemulave hata hanhu hadodo
ha maungo genu kwa nzambi. Lakini
muilave wenyego kwa Mulungu, kamba
wanhu wazilibuke kwa wafile, na muilave
wenyego kumwake kwa gaja goyolonda.
14 Nzambi sekeziwatawale kabili, kwav-
ija mweye hamulongozigwa na Malag-
izo ga Musa, lakini molongozigwa na
ng'hekewa ya Mulungu.

Watumwa wosang'hana goyolonda Mulungu

15 Vino tulonge choni? Tutende nzambi
kabili, kwavija hatulongozigwa na Malag-
izo lakini tolongozigwa na ng'hekewa ya
Mulungu? Bule!
16 Mweye mojuwa kamba mwahailava
wenyego kamba watumwa kumtegeleza
munhu, mweye mokuwa watumwa wa
munhu ayo yumumtegeleza. Mwa-
hawa watumwa wa nzambi, mohelela
mwiifa, hebu mwahawa watumwa
wa kumtegeleza Mulungu motendigwa
munoge mgameso gake.
17 Lakini Mulungu yatogoligwe, kwav-
ija hamoja umwaka mukala watumwa wa
nzambi, lakini sambi mogagoga kwa mi-
zoyo yenu yose, gaja gose geli mna gama-
fundizo gamubokele.
18 Mulekesigwa muutumwa wa nzambi
na muwa watumwa wa kutenda goy-
olonda Mulungu.
19 Nolonga ulonzi uwalongaga wanhu
siku zose muladi mudahe kujuwa. Kamba
vija umwaka vimuilavile wenyego kuwa
watumwa wa nzambi na gehile gose.
Vivija sambi molondeka muilave wenyego
kuwa watumwa wa kutenda goyolonda
Mulungu, gogala kung'ala.
20 Vimukalile watumwa wa nzambi,
mukala hamugesa kutenda goyolonda
Mulungu.
21 Vino mupata choni vimusang'hane
mbuli zija sambi mozonela kinyala?
Kwavija gaja gamutendile gogala ifa!
22 Lakini mulekesigwa mzinzambi na
mwa watumwa wa Mulungu. Sambi
mumweda kwa kupata kung'ala, na
kung'ala kuno kogala ugima ulibule
uhelelo.
23 Kwavija fungu da nzambi ayo ifa,
lakini nhunza ya Mulungu awo ugima
ulibule uhelelo kwa kuilumba na Yesu Kil-
isito, Mndewa wetu.

7

Mbuli ya kusola

1 Ndugu zangu, nojuwa mogajuwa go-
nilonga kwavija nolonga na wanhu wa-
gajuwile malagizo. Malagizo gomtawala
munhu kipindi yahawa mgima.
2 Mtwanzi yahasoligwa kogodekigwa
na lagizo kipindi chose mkasano wake
yang'hali mgima, lakini mkasano wake
yahafa, mtwanzi ayo kalekesigwa na
lagizo dimgogile.
3 Avo yahasoligwa na mbigalo iyagwe
kipindi mkasano wake yang'hali mgima,
kokemigwa mgoni. Lakini kamba
mkasano wake yahafa, kobwihila na ha-
tenda ugoni bule hata kamba yahasoligwa
na mbigalo iyagwe.
4 Avo ndugu zangu, mweye vivija mufa
na hamulongozigwa kabili na Malagizo,
kwavija muilumba na lukuli lwa Kilisito,
sambi mwa wanhu zake heyo yazilibuke
kwa wafile, muladi tusang'hane ganogile
kwa Mulungu.
5 Vitukalile tokala kuno tolongozigwa
vija vilulonda lukuli, usulukilo wa nzambi,
uding'huke kwa lagizo usang'hana mz-
ing'huli zetu, mbuli zose zitutendile zi-
helela mwiifa.
6 Sambi hatulongozigwa na Malagizo,
kwavija tuigola na gaja gatugodeke. Avo
tomsang'hanila Mulungu mnzila ya sambi
ya Loho Yang'alile siyo mnzila ya umwaka
ya Malagizo gandikigwe.

Malagizo na nzambi

7 Vino tulonge Malagizo gana nzambi?
Bule! Lakini Malagizo gago ganitendile
niye niijuwe nzambi. Maza Malagizo

hagalongile, “Sekeusulukile kinhu cha miyago,” Sambi njuwe bule kusulukila kwiha.
8 Lakini mbuli ya Malagizo gago, nzambi ipata nzila ya kuding'hula gehile gose kumwangu. Bila Malagizo nzambi zaduhu udahi.
9 Baho umwaka ving'halile silongozigwa na malagizo ng'hala mgima, lakini malagizo vigezile, nzambi zizilibuka na niye nifa.
10 Vinikona niye, malagizo gagesigwe gogala ugima, gagala ifa.
11 Kwavija nzambi zipata nyafasi igaligwe na malagizo, na kubitila malagizo gago, zimvizila na kung'homa.
12 Avo Malagizo ga Musa Gang'ala, na lagizo ding'ala, domnogeza Mulungu na dinoga.
13 Vino ino yofambula kija kinogile kigala ifa kumwangu? Bule, lakini ili nzambi ijuwike kamba nzambi, kubitila kija kinogile igala ifa kumwangu. Avo kubitila Malagizo nzambi ilagusigwa viibanzile kwiha.

Kuigola tweye kwa tweye

14 Tojuwa kuwa Malagizo golawa kwa Loho Yang'alile lakini niye na munhu yeli na lukuli, nichuuzigwa niwa mtumwa wa nzambi.
15 Sikijuwile kija kinhenda, kwavija sitenda kija kinonda, lakini kija kinikihila acho kinhenda.
16 Kamba nahatenda kija sikilondile kutenda, ino yolagusa kuwa nogatogola Malagizo gago kuwa ganoga.
17 Avo, siyo niye nitenda kinhu acho, ila nguvu ya nzambi ayo ikala mgati mmwangu.
18 Nojuwa kuwa kuduhu dinogile dikala mgati mmwangu muunhu wangu. Kwavija nolonda kutenda ganogile, lakini sidaha bule kutenda.
19 Sitenda mbuli zinogile zinilonda kutenda, ila notenda gehile gaja sigalonda kutenda.
20 Avo nahatenda gaja sigalonda kutenda, ino yolagusa kamba siyo niye nitenda avo, ila nzambi ikala mmwangu ayo itenda avo.
21 Avo nyona kuna kinhu chogendelela, nahalonda kutenda ganogile, nzambi ya behi yangu.
22 Mgati muumoyo wangu nogadeng'helela Malagizo ga Mulungu.
23 Lakini nokona kuna lagizo diyagwe dosang'hana mgati mmwangu, lagizo ajo dogomba na malagizo gotogoligwa na nzewele zangu, na donhenda niye niwe mfungwa wa nzambi zisang'hana mgati mmwangu.
24 Oo miyenu niye! Nani yodaha kunikombola ndawe mulukuli luno lunigala mwiifa?
25 Mulungu yatogoligwe, yotenda mbuli zino kubitila Mndewa wetu Yesu Kilisito!
Vino vivo ili, niye mwenyego kwa nzewele zangu na mtumwa wa Malagizo ga Mulungu, lakini kwa lukuli lwangu niye na mtumwa wa malagizo ga nzambi.

8

Ugima kubitila Loho

1 Avo wanhu wose weli wa Yesu Kilisito honda watagusigwe kuwa wabananga.
2 Kwavija kubitila Yesu Kilisito malagizo ga Loho yogala ugima, gotulekesa na malagizo ga nzambi na ga ifa.
3 Kija hakidahike kutendigwa na Malagizo ga Musa mbuli ya kunyolila kwa unhu wa wanhu, Mulungu kasang'hana kwa kumtuma Mwanage mwenyego, yezile mulukuli luigalile na ng'huli zetu tweye wene nzambi. Avo kazitagusa nzambi zili mulukuli lulo.
4 Mulungu katenda vivo muladi gaja galondeke mna Gamalagizo ga Musa gatendeke mgati mmwetu, tweye tukala muugima wa Loho Yang'alile, na siyo lukuli lumemile nzambi.
5 Wanhu wokala kwa kulukweleleza lukuli wotawaligwa na magesa ga lukuli. Lakini wanhu wokala kwa kukweleleza viyolonda Loho Yang'alile, wotawaligwa na magesa ga Loho Yang'alile.
6 Kwavija kulongozigwa na magesa ga lukuli kogala ifa, lakini kulongozigwa na Loho Yang'alile kogala ugima na tindiwalo.
7 Wanhu wokweleleza vilulonda lukuli woihila na Mulungu. Kwavija hawagagoga Malagizo ga Mulungu na hawadaha kugagoga.

8 Wanhu wokweleleza vilulonda lukuli
hawadaha kumnogeza Mulungu.
9 Lakini mweye, kamba Loho wa Mu-
lungu kokala mgati mmwenu, hamulon-
gozigwa na lukuli, ila molongozigwa na
Loho. Kamba munhu yoyose kaduhu Loho
wa Kilisito, munhu ayo heli wa Kilisito
bule.
10 Lakini kamba Kilisito kokala mgati
mmwenu, hata kamba ng'huli zenu zofa
mbuli ya nzambi, Loho kowatenda muwe
wagima, kwavija Mulungu kawatenda
munoge mgameso gake.
11 Kamba Loho wa Mulungu yamzilibule
Yesu kwa wafile kokala mgati mmwenu,
avo ayo Mulungu yamzilibule Kilisito kwa
wafile vivija kozizilibula ng'huli zenu
zifaga, kotenda avo kubitila Loho wake,
yokala mgati mmwenu.
12 Avo ndugu zangu, tuna ng'honde,
tolondeka seketukale kamba vizilonda
ng'huli zetu.
13 Avo mwahakala kamba vizilonda
ng'huli zenu, mofa, lakini kamba mozileka
nzambi zenu kubitila Loho, mokuwa
wagima.
14 Kwavija wanhu wolongozigwa na
Loho wa Mulungu wao wana wa Mulungu.
15 Kwavija Mulungu hawagwelele bule
Loho wa kuwatenda muwe watumwa ka-
bili na kuwagela bwembwe, lakini kawag-
waa Loho wa kuwatenda wana. Na kwa
udahi wa Loho tomkema Mulungu, “Tata!”
16 Nayo Loho mwenyego kolagusa
hamoja na loho zetu kuwa tweye twa wana
wa Mulungu.
17 Kwavija tweye twa wanage, kotug-
waa ganogile gayawekile wanhu zake,
vivija tweye hamoja na Kilisito topata gaja
gayamwikile, kamba tugaya nayo, vivija
toupata ukulu wake.

Ukulu wonda wize

18 Kwavija nojuwa magayo ga kipindi
kino hagabanzile ukulu uja wonda ugubu-
ligwe kumwetu.
19 Vinhu vose viumbigwe vobetela kwa
kusulukila ng'hani, Mulungu vonda yala-
guse welihi wao wanage.
20 Kwavija vinhu viumbigwe vitendigwa
voneke si kinhu bule, siyo kwa kulonda
venyego, lakini kamba viyalondile Mu-
lungu. Hata ivo chabaho cha kutamanila,
21 kuwa vinhu viumbigwe hana siku
volekesigwa muutumwa wa kunangika na
vokwingila muukulu wa kubwihila wa
wana wa Mulungu.
22 Kwavija tojuwa mbaka sambi baha,
vinhu vose viumbigwe vogutilila kwa
usungu kamba usungu wa kulela mwana.
23 Lakini siyo vinhu viumbigwe viiyeka
avo vigutilila kwa usungu, lakini tweye
vivija tuli na Loho, yakalile nhunza ya
ichanduso ya Mulungu, togutilila mgati
kwa mgati, kuno tobetela Mulungu yatu-
tende wanage na kutulekesa mna zing'huli
zetu.
24 Kwavija kwa kutamanila avo tukom-
boligwa, lakini twahachona acho kitu-
betela, tamanilo dijo hadifaya. Nani yota-
manila kija kiyaone?
25 Lakini kamba totamanila kija
tung'hali hatunachona, tokibeta kwa
kufunga umoyo.
26 Vivo ili, Loho mwenyego kotutaza
tweye kuna ukunyolila kwetu. Kwav-
ija hatujuwile kija kitulondeka kumpula
Mulungu. Loho mwenyego kotupulila
kwa Mulungu kwa kugutilila kuleka ku-
longeka.
27 Ayo yolola mmizoyo yetu, kojuwa
viyogesa Loho, kwavija Loho kowapulila
wanhu wa Mulungu kamba viyolonda Mu-
lungu.
28 Tojuwa kuwa mna ivinhu vose Mu-
lungu kosang'hana vinogile kwa waja
womnogela Mulungu, waja yawakemile
watende goyolonda.
29 Kwavija wanhu yawajuwile Mulungu
toka mwaka, awo yawabagule waigale na
Mwanage, muladi Imwana yawe mwana
wa chaudele mulukolo lukulu.
30 Avo waja wabaguligwe na Mulungu,
wao yawakemile, na waja yawakemile,
kawatenda wanoge mgameso gake, na
waja yawatendile wanoge mgameso gake,
wao yakalile nao muukulu wake.

Unogelwa wa Mulungu kubitila Yesu Kilisito

31 Mzimbuli zose zino, tulonge choni,
Mulungu yahawa ubanzi wetu, nani yo-
daha kututenda mbuli yoyose?

32 Mulungu hamonele bazi hata Mwanage mwenyego, lakini kamulava mbuli ya tweye wose! Kamba katugwaa Mwanage, vino vivija honda yatugwee bule vinhu vose?
33 Vino nani yonda yawalavile vitala wanhu wasaguligwe na Mulungu? Mulungu mwenyego kawatenda wanoge mgameso gake!
34 Vino nani yonda yawataguse kuwa wabananga? Kuduhu! Kwavija Yesu Kilisito kafa, abaho kazilibuka kwa wafile, sambi kokala muukulu mwambu wa mkono wa kudila wa Mulungu, nayo ayo yotupulila kwa Mulungu.
35 Vino nani yodaha kutugola na unogelwa wa Kilisito? Vino mbuli ya magayo hebu udala wa kupata vilondeka hebu madununzo hebu lufilili lwa nzala hebu ukiwa hebu zumozumo hebu ifa?
36 Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga,
"Mbuli yako, tweye twa mdizumozumo da
kufa imisi na ikilo.
Tuigala na ng'hondolo wochola kuchin-
jigwa."
37 Bule, mzimbuli zose zino tuhuma ng'hani kubitila heyo yotunogela tweye!
38 Kwavija niye nojuwa goya kuduhu kinhu kidaha kutugola na unogelwa wake, si ifa hebu ugima hebu wasenga wa kuulanga hebu wakulu wayagwe wa kuulanga, si kipindi cha sambi hebu kipindi chonda kize, hebu udahi wowose,
39 si kuulanga hebu hasi kuwochola wanhu wafile, hebu mna ivinhu vose viumbigwe, kuduhu kidaha kutugola na unogelwa wa Mulungu uli kwa Yesu Kilisito Mndewa wetu.

9

Mulungu na wanhu zake

1 Niye nolonga ukweli, niye na munhu wa Kilisito, avo siviza bule. Moyo wangu, kwa kuitogolela na Loho Yang'alile, wonongela kamba silonga uvizi bule.
2 Nolonga vino, kwavija nonyunyuwala ng'hani na usungu uli muumoyo haumala bule,
3 mbuli ya Wayahudi wayangu, na wanhu wa lukolo lwangu, mbuli ya kuwataza nahadahile kupula niduiligwe na Mulungu na mbaguligwe na Kilisito.
4 Awo wao Wayahudi, wasaguligwe na Mulungu wawe wanage, kawalagusila ukulu wake, kailagana nao, kawagwaa Malagizo gake, na vija viwolondeka kumtambikila na gaja gayalongile.
5 Awo wao wazukulu wa wahenga wa Waebulania, nayo Kilisito muuunhu wake kalawa mulukolo lwao. Mulungu yotawala mna ivose, yatogoligwe siku zose! Ona.
6 Silonga bule Mulungu kalemelwa kutenda kija kiyalongile, kwavija siyo wanhu wose wa Izilaeli wao wanhu wa Mulungu.
7 Vivija siyo lukolo lose lwa Abulahamu wao wanage Mulungu. Kwavija Mulungu kamulongela Abulahamu, "Lukolo lwako lolawa kwa Isaka."
8 Avo siyo wana wose wa Abulahamu waleligwe kwa lukuli wao wana wa Mulungu, lakini wana waleligwe kubitila kija kiyalongile Mulungu, awo wao lukolo lwa Abulahamu.
9 Kwavija kija kiyalongile Mulungu acho kino, "Mna ikipindi kinogile nobwela na Sala kolela mwana."
10 Na haimalile baho bule, ila Lebeka kalela wana wabili kwa tata imoja, nayo iyo Isaka muhenga wetu.
11 Lakini wana wao wabili wang'hali hawanavumbuka na wang'hali hawanajuwa kutenda ganogile hebu gehile, muladi Mulungu yaoneke kana udahi wa kusagula,
12 na yahasagula kosagula kamba viyolonda mwenyego, na siyo mbuli ya kija kiyatendile munhu, lakini kwa kija kiyalongile, "Imkulu komsang'hanila imdodo."
13 Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga, "Nimnogela Yakobo, lakini nimwihila Esau."
14 Vino tulonge choni? Mulungu kobagula? Bule habagula bule.
15 Kwavija kamulongela Musa, "Nomtendela ganogile munhu yoyose inimulonda, na nomonela bazi munhu yoyose inimulonda."
16 Avo kila kinhu chotamanila bazi da Mulungu siyo viyolonda munhu hebu viyosang'hana munhu.

17 Kwavija Maandiko Gang'alile go-
mulongela vino Falao, “Niye nikutenda
mndewa, muladi kubitila gweye ndaguse
udahi wangu na twaga jangu dijuwike
mwiisi yose.”
18 Avo, Mulungu komonela bazi munhu
yoyose yoomulonda na komtenda munhu
yoyose yoomulonda yawe mdala kutogola.

Bazi na ng'hasiliki za Mulungu

19 Lakini imoja wenu konilongela,
“Kamba vino vivo ili, habali Mulungu ko-
longa tubananga? Nani yodaha kugalema
goyolonda Mulungu?”
20 Gweye mbwigangu kwa nani
umwidika Mulungu? Vino kitumbe
chodaha kumuuza munhu yakilumbile,
“Habali unilumbile vino?”
21 Avo munhu yalumbile kitumbe ko-
daha kukisang'hanila kamba viyolonda.
Kodaha kulumba vitumbe vibili muulongo
uuja, kitumbe kimoja kwa sang'hano
ng'hulu na kiyagwe kwa sang'hano ndoo
ndodo.
22 Vivo ili kwa kija kiyatendile Mulungu.
Kalonda kulagusa ng'hasiliki yake na ku-
tenda udahi wake ujuwike, lakini kafunga
umoyo na kuwonela bazi wanhu wose
walondeke kutagusigwa, wanhu walon-
deke kubanangigwa.
23 Nayo mwenyego kalonda kulagusa
ukulu wake, viyatonele bazi tweye wanhu
zake, yatusagule toka mwaka tubokele
ukulu wake.
24 Avo tweye twa wanhu tukemigwe,
siyo kulawa kwa Wayahudi waiyeka,
lakini vivija kulawa kwa wanhu haweli
Wayahudi.
25 Kamba viyolonga Mndewa mkitabu
cha mtula ndagu Hosea,
“Wanhu haweli wangu,
nowakema, ‘Wanhu zangu.’
Ija simnogele,
nomkema, ‘Nomnogela.’
26 Na hanhu hawalongeligwe, ‘Hamwili
wanhu zangu,’
baho wokemigwa wana wa Mulungu yeli
mgima.”
27 Nayo Isaya mtula ndagu wa Mulungu
kalonga kwa kukemelela mbuli ya wanhu
wa Izilaeli, “Hata kamba wanhu wa Izilaeli
wengi kamba msanga wa mhwani, lakini
wanhu wonda wakomboligwe wokuwa
wadodo.
28 Kwavija Mndewa kolopola kumambuk-
iza kuwatagusa wanhu wa mwiisi.”
29 Kamba Isaya viyalongile ako kukisogo,
“Maza Mndewa yeli na udahi sambi yat-
ulekele wanhu wayagwe mulukolo, twa-
habanangike kamba wanhu wa Sodoma
na Gomola.”

Paulo kowapulila kwa Mulungu wanhu wa Izilaeli

30 Avo tulonge choni? Wanhu haweli
Wayahudi hawatendile kinhu muladi wa-
tendigwe wanoge mgameso ga Mulungu,
lakini kwa kumtamanila, Mulungu kawa-
tenda wanoge mgameso gake.
31 Wanhu wa Izilaeli wakalile wozahila
malagizo muladi watendigwe wanoga na
Mulungu, lakini hawagapatile malagizo
ga kuwatenda wanoge mgameso ga Mu-
lungu.
32 Habali hawagapatile? Hawaga-
patile kwavija hawekile tamanilo jao
kwa Mulungu lakini watamanila gaja
gawakalile wosang'hana. Avo waikwala,
“mwiing'walo ya dibwe.”
33 Kamba vigolonga Maandiko Gang'alile,
“Loleni nokwika dibwe ako Sayuni
donda diwatende wanhu waikwale,
dibwe kulu donda diwalagaze wanhu.
Lakini munhu yoyose yonda yamtogole
honda yagwe kinyala.”

10

1 Ndugu zangu, moyo wangu wolonda
ng'hani na nowapulila kwa Mulungu
Waizilaeli wayangu wakomboligwe!
2 Nokona kuwa wowamba ng'hani
kumnogeza Mulungu, lakini kuwamba
kwao hakutimilike kwavija hawaujuwile
ukweli wose.
3 Kwavija hawajuwile vija Mulungu
viyowatenda wanhu wanoge mgameso
gake, lakini wao watenda viwogesa, avo
walema kutogola vija Mulungu viyowa-
tenda wanhu wanoge mgameso gake.
4 Kwavija Kilisito viyezile, keza kuga-
mambukiza Malagizo, avo munhu yoyose
yomtogola Kilisito kotendigwa kanoga
mgameso ga Mulungu.

Ukombozi kwa wanhu wose

5 Mbuli ya kutendigwa kunoga mgameso
ga Mulungu kwa kugagoga Malagizo,
Musa kandika vino, “Munhu yoyose
yogoga Malagizo kokuwa mgima kwa
Malagizo.”
6 Lakini mbuli ya kutendigwa kunoga
mgameso ga Mulungu kwa kumta-
manila, Maandiko Gang'alile golonga vino,
“Sekeuiuze mwenyego, nani yonda yac-
hole kuulanga kumuhumulusa Kilisito?”
7 “Vivija sekeuiuze, nani yonda yachole
hasi kowochola wanhu wafile kumzilibula
Kilisito?”
8 Maandiko Gang'alile golonga, “Usenga
wa Mulungu wa behi na gweye, wa mu-
mulomo wako na muumoyo wako,” nao,
awo usenga wa kumtamanila Mulungu,
utuwapetela wanhu.
9 Wahalonga kwa mulomo wako kuwa
Yesu ayo Mndewa na kotogola muumoyo
wako kuwa Mulungu kamzilibula kwa
wafile, kokomboligwa.
10 Kwavija wahatogola muumoyo wako,
kotendigwa kunoga mgameso ga Mulungu
na wahalonga kwa mulomo wako kokom-
boligwa.
11 Maandiko Gang'alile golonga, “Munhu
yoyose yomtogola honda yageligwe
kinyala.”
12 Mulungu hawabagula Wayahudi na
wanhu haweli Wayahudi, kwavija wose
Mndewa wao imoja, nayo kowatendela
ganogile wanhu wose wompula.
13 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
“Munhu yoyose yopula kwa twaga da Mn-
dewa kokomboligwa.”
14 Vino wompulaze kamba hawamto-
gole? Na womtogolaze kamba hawauhu-
like usenga wake? Na wouhulikaze usenga
kamba kuduhu munhu wa kuwapetela?
15 Wanhu wopetaze usenga kamba
hawatumigwe? Kamba Maandiko
Gang'alile vigalonga, “Lola vivinogile
kwiza kwa wanhu wopeta Mbuli Inogile!”
16 Lakini siyo wose waitogola Mbuli In-
ogile ya Mulungu. Kwavija Isaya mtula
ndagu wa Mulungu kalonga, “Mndewa,
nani yautogole usenga wetu?”
17 Avo munhu komtamanila Mulungu
kwa kuuhulika usenga, usenga awo wok-
wiza kwa kupetigwa kwa mbuli inogile ya
Kilisito.
18 Lakini niye nouza, vino hawauhu-
like usenga? Ona, kuuhulika wauhulika,
kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
“Nyangi zao zihulikigwa mwiisi yose,
mbuli zao zivika kuuhelelo wa isi.”
19 Nouza kabili, vino wanhu wa Izilaeli
hawajuwa bule? Mulungu kalonga kwa
mulomo wa Musa,
“Nowatenda mweye wanhu zangu mu-
wonele migongo,
wanhu wa isi iyagwe
nowatenda muwagevuzikile
wanhu wabozi wa isi ziyagwe.”
20 Mulungu kagangamiza kulonga kwa
mulomo wa Isaya,
“Wanhu walekile kunizahila wanyona,
niwalawilila wanhu walekile kuuza mbuli
zangu.”
21 Lakini mbuli ya Izilaeli, Mulungu
kolonga, “Imisi yose niwenulila makono
gangu kuwabokela wanhu woleka kuni-
hulika na wononga vihile.”

11

Mulungu kowonela bazi wanhu wa Izilaeli

1 Nouza, vino Mulungu kowalema
Wayahudi wanhu zake mwenyego? Bule,
hawalema! Niye mwenyego na Mwi-
izilaeli, mzukulu wa Abulahamu, kabila
da Benjamini.
2 Mulungu hawalemile bule wanhu
zake, yawasagule toka mwaka. Vino
hamujuwile bule Maandiko Gang'alile
vigalonga mbuli ya Eliya viyamuyalalile
Mulungu mbuli ya wanhu wa Izilaeli?
3 Kalonga, “Mndewa, wawakoma wat-
ula ndagu zako na kubomola kila upango
wako wa kulavila nhosa. Niye niiyeka ayo
nisigale na wao wolonda kung'homa.”
4 Vino Mulungu kamwidikaze? Kamwidika
vino, “Niye mwenyego niikila wanhu gana
miyanza malongo saba waja hawamtam-
bikile Baali yaitendile mulungu.”
5 Sambi vivo ili, hana wanhu kidogo
wasigala mna iwanhu wasaguligwe na
Mulungu kwa ng'hekewa yake.
6 Avo wasaguligwa kwa ng'hekewa
ya Mulungu, siyo mbuli ya gaja

gawasang'hane. Maza Mulungu kosagula
wanhu kwa gaja goyosang'hana, baho
ng'hekewa yake sambi iwe ng'hekewa
bule.
7 Vino, wanhu wa Izilaeli wakipata
kija kiwakalile wokizahila? Bule, lakini
waja wasaguligwe na Mulungu wakipata,
wayagwe wafumbigwa sekewajuwe.
8 Kamba Maandiko Gang'alile viga-
longa, “Mulungu kaifunga mizoyo yao na
nzewele zao, mbaka lelo hawadaha kulola
hebu kuhulika.”
9 Nayo Daudi kolonga,
“Nyimwili nyimwili zao ziwe mtego wa
kuwanamata,
waikwale na watagusigwe!
10 Meso gao gafumbigwe sekewadahe ku-
lola,
migongo yao iveduke mbuli ya kugaya
siku zose.”
11 Nouza kabili, vino Wayahudi vi-
waikwalile na kugwa hawenuke kabili?
Bule haili avo, kwavija Wayahudi wa-
tenda nzambi, wanhu haweli Wayahudi
wakomboligwa, avo Wayahudi wowonela
migongo.
12 Nzambi za Wayahudi zigala vinhu
vingi vinogile kwa wanhu wa mwiisi,
na kulemelwa kwa Wayahudi kugala
vinhu vingi vinogile kwa wanhu haweli
Wayahudi. Avo kamba Wayahudi wa-
hasang'hana goyolonda Mulungu wogala
vinhu vingi ng'hani vinogile.

Ukombozi wa wanhu haweli Wayahudi

13 Sambi nolonga na mweye wanhu
hamwili Wayahudi, kwavija niye na
mtumigwa wa wanhu haweli Wayahudi,
noigodela sang'hano yangu.
14 Nogesa nodaha kuwatenda Wayahudi
wayangu wawonele migongo mweye, avo
ndahe kuwakombola wayagwe wao.
15 Kwavija Wayahudi viwalemigwe,
wanhu wose wa mwiisi wailumba na
Mulungu. Sambi yokuwaze kamba wa-
hatogoligwa? Wanhu wafile wozilibuka!
16 Kamba kihande cha ichanduso cha
gate kilavigwa kwa Mulungu, avo gate
jose dilavigwa kwa Mulungu, na kamba
mzizi wa mbiki ulavigwa kwa Mulungu,
vivija na matambi gake galavigwa kwa
Mulungu.
17 Kamba matambi gayagwe ga mzeituni
wamumgunda gakanhigwa na tambi da
mzeituni wa kumuhulo diombekigwa,
avo mweye wanhu hamwili Wayahudi
wao tambi da mzeituni wa kumuhulo.
Sambi momweda kwa kupata vinhu vingi
vinogile kulawa kwa Wayahudi.
18 Avo sekemuwabeze waja wose wakan-
higwe kamba matambi, moigodela choni?
Mweye mwa matambi, hamuigogeleza
mizizi, ila mizizi yowagogeleza mweye.
19 Lakini molonga, “Matambi gakan-
higwa muladi niye niombekigwe mmwake.”
20 Ona molonga. Wakanhigwa kwav-
ija hawatogole, mweye musola hanhu hao
kwavija mutogola. Lakini sekemuigodele
mbuli ayo, ila dumbeni.
21 Kamba Mulungu kagakanha matambi
gakalile hanhu hake, vino viugesa
kokonela bazi gweye?
22 Loleni Mulungu viyeli na bazi na
viyeliduhu mwangalo. Mulungu kaduhu
mwangalo kwa waja watendile nzambi,
lakini kokonela bazi kamba wahagen-
delela kutamanila bazi jake. Wahaleka
kutenda avo vivija kokanhigwa.
23 Wayahudi wahaleka kulema kutogola
kwao, woombekigwa kabili, kwavija Mu-
lungu kodaha kuwaombeka kabili.
24 Mweye wanhu hamwili Wayahudi
mukanhigwa kulawa mumzeituni wa
kumuhulo na muombekigwa mumzeituni
wa mumgunda, hanhu haheli henu,
avo vibuha ng'hani kwa Mulungu ku-
gaombeka matambi gakanhigwe mumbiki
wao wenyego.

Mulungu kowonela bazi wanhu wose

25 Ndugu zangu, nolonda muijuwe mbuli
ino ifisigwe, muladi sekemuyone mwa wa-
bala ng'hani, Wayahudi hawamtegeleze
Mulungu kwa kipindi kidodo, mbaka
wanhu haweli Wayahudi walondeke
kumbwelela Mulungu wenele.
26 Wanhu wose wa Izilaeli wokom-
boligwa, kamba vigalonga Maandiko
Gang'alile,
“Mkombola kokwiza kulawa Sayuni
kowatenda wanhu wa lukolo lwa Yakobo
waleke nzambi zao.
27 Vino vivo vonda niilagane nao,
nahasegeza nzambi zao.”

28 Kwavija Wayahudi wailema Mbuli Inogile, waihila na Mulungu mbuli ya mweye wanhu hamwili Wayahudi. Lakini kwavija wasaguligwa, wang'hali wonogeligwa na Mulungu mbuli ya wahenga zao.
29 Kwavija Mulungu yahamsagula munhu na kumgwaa nhunza, hagesa habali yatendile vivo.
30 Baho umwaka mweye wanhu hamwili Wayahudi hamumtegeleze Mulungu, lakini sambi Mulungu kowonela bazi kwavija Wayahudi waleka kumtegeleza.
31 Vivo ili, kwavija Mulungu kawonela bazi mweye, na sambi Wayahudi nao hawamtegeleza Mulungu, muladi na wao vivija Mulungu yawonele bazi.
32 Kwavija Mulungu kawagodeka wanhu wose sekewamtegeleze muladi yawonele bazi wanhu wose.

Tumtogole Mulungu

33 Loleni Mulungu viyanogile! Mulungu mbala ng'hani na kana nzewele ng'hani! Nani yodaha kugasimulila gaja goyolonda kusang'hana? Nani yodaha kuzijuwa nzila zake?
34 Kamba vigalonga Maandiko Gang'alile,
“Nani yazijuwile nzewele za Mndewa?
Nani yodaha kumgwaa magesa?
35 Nani yasongile kumgwaa kinhu Mulungu,
ili Mulungu yambwelezele?”
36 Kwavija vinhu vose viumbigwa na Mulungu, na vose vabaho kubitila Mulungu na vabaho mbuli yake. Mulungu yagweleligwe ukulu siku zose! Ona.

12

Vitulondeka kumsang'hanila Mulungu

1 Avo, ndugu zangu, kwavija Mulungu kana bazi ng'hani, nowapula ng'hani, ilaveni wenyego kwa Mulungu kamba nhosa ili ngima. Ilaveni wenyego kamba wanhu mung'alile na kumnogeza Mulungu. Ino ayo nzila inogile ya kumtambikila Mulungu.
2 Sekemukweleleze vowotenda wanhu wa mwiisi ino, lakini mulekeni Mulungu yaigaluse mizoyo yenu kwa kugalusa vija vimugesa. Baho modaha kugajuwa goyolonda Mulungu, gaja ganogile na gomnogela heyo na kija kitimilike.

3 Kwavija Mulungu kanigwaa ng'hekewa, avo nowalongela mweye mose, sekemuitende munoga ng'hani kubanza vija vimulondeka kuwa, lakini nzewele zenu ziigale na tamanilo diyawagwelele Mulungu.
4 Avo, mulukuli kuna maungo mengi, kila maungo gana sang'hano yake.
5 Vivo ili kumwetu tweye, hamoja twa wengi, twa maungo mulukuli lwa Kilisito, na kila imoja wetu ni maungo ga miyage.
6 Avo kila munhu vitwili kana nhuza yake, kamba Mulungu viyatugwee ng'hekewa. Kamba munhu kagweleligwa nhunza ya kulagula usenga wa Mulungu yatende vivo kamba viyomtamanila Mulungu.
7 Munhu yagweleligwe nhunza ya kusang'hana yasang'hane, na munhu yagweleligwe nhunza ya kufundiza yafundize.
8 Munhu yagweleligwe nhunza ya kuwagangamiza wayagwe yatende vivo. Munhu yomgolela miyage kinhu, yatende vivo kwa moyo unogile. Munhu yowalongoza wanhu, yawalongoze goya. Munhu yowonela bazi wanhu, yatende vivo kwa kusamhuka.

9 Unogelwa wenu uwe wa ukweli, gehileni gehile, gagogeni ganogile.
10 Mwiinogele ng'hani kamba ndugu, kila munhu tanhu yamgese miyage kubanza mwenyego.
11 Sang'haneni ng'hani, sekemuwe wanyeke. Msang'hanileni Mndewa kwa kuwamba.
12 Kumtamanila kwenu Mulungu kuwatende mudeng'helele, mwahagaya beteleni kwa kufunga umoyo, mpuleni Mulungu siku zose.
13 Wagweleleni vinhu wanhu wa Mulungu waliduhu, na wabokeleni wageni kwa moyo unogile.

14 Mpuleni Mulungu yawatendele ganogile wanhu wose wowadununza mweye, ona, mpuleni Mulungu yawatendele ganogile siyo yawaduile.

15 Deng'heleleni hamoja na waja wodeng'helela, lileni hamoja na waja wolila.
16 Kaleni goya mweye kwa mweye, sekemuigode, togoleni kusang'hana na wanhu wokoneka siyo kinhu. Sekemuyone muna nzewele ng'hani.
17 Kamba munhu kakutendela gehile, sekeumbwelezele gehile. Tenda ganogile mgameso ga wanhu wose.
18 Mweye wenyego wambeni ng'hani mukale na wanhu wose kwa moyo uholile.
19 Mbwiga zangu, sekemulipe gehile, lakini lekeni ng'hasiliki ya Mulungu itende vivo. Kwavija Maandiko Gang'alile golonga, “Mndewa kolonga, niye iyo yonda nilipe gehile.”
20 Lakini, vivija Maandiko Gang'alile golonga, “Kamba munhu yakwihile kokona nzala mgwee lujo yaje, yahakona ng'hilu mgwee mazi yang'we, kwavija kwa kutenda avo komtenda yagwe kinyala na kohulika usungu muumoyo wake kamba usungu wa kumkutulila makala ga moto mdipala.”
21 Sekeutogole gehile gakuhume, lakini gahume gehile kwa ganogile.

13

Kuwategeleza watawala wa isi

1 Kila munhu yawategeleze watawala wa isi, kwavija utawala wose wolawa kwa Mulungu. Utawala wose uli mziisi wikigwa baho na Mulungu.
2 Avo, munhu youlema utawala wa mwiisi kolema kija kiyekile Mulungu, na munhu yoyose yotenda vivo koigalila mwenyego nhaguso yake.
3 Kwavija watawala wa mziisi hawadumbigwa na wanhu wotenda ganogile, lakini wodumbigwa na wanhu wotenda gehile. Avo gweye wahalonda sekeuwadumbe watawala wa mziisi sang'hana ganogile, na wao wokutogola.
4 Kwavija wao ni wasang'hanaji wa Mulungu, wokusang'hanila ganogile. Lakini wahasang'hana gehile baho wadumbe, kwavija wao wana udahi wa kutagusa. Wao ni wasang'hanaji wa Mulungu na wolagusa ng'hasiliki ya Mulungu kwa wanhu wotenda gehile.
5 Kwa mbuli ayo wategelezeni watawala wa mwiisi, siyo mbuli ya ng'hasiliki ya Mulungu iiyeka, lakini kwavija vivo viulonda moyo usang'hane.
6 Lekaavo mweye molipa kodi, kwavija watawala wa mwiisi ni wasang'hanaji wa Mulungu, nao wowasang'hanila mweye.
7 Mulipe kila munhu fungu jake, lipa kodi kwa munhu yobokela kodi, lipa ushulu kwa munhu yobokela ushulu, munhu wa kumdumba mdumbe, munhu wa kumtegeleza mtegeleze.

Kuinogela

8 Sekemudaigwe kinhu chochose, lakini mudaigwe kuwanogela waenu. Munhu yotenda vivo kogagoga Malagizo gose ga Musa.
9 Malagizo gano, “Sekeutende ugoni, sekeukome, sekewibe, sekeusulukile vinhu va miyago,” na Malagizo gose gayagwe gekigwa mna dilagizo dino dimoja, “Mnogele miyago kamba viuinogela mwenyego.”
10 Wahamnogela miyago honda umtendele gehile, avo kuinogela ako kugagoga Malagizo gose.
11 Molondeka mutende vino, kwavija mojuwa kipindi chenu cha kulamuka muutulo kivika, kwavija ukombozi wetu wa mmabehi ng'hani sambi kubanza vitusongile kumtogola Yesu.
12 Sambi kilo chomala na imisi ya mmabehi. Tuleke kusang'hana mbuli zisang'hanigwa mdiziza, tusole silaha za kuitowela mmulenge.
13 Tukaleni goya kamba viwokala wanhu imisi, seketukale kwa umelo mna zinyimwili nyimwili hebu kwa kukoligwa hebu kwa dikwe hebu kwa ugoni hebu kwa kugomba na kuyonela migongo.
14 Lakini muilumbe na Mndewa Yesu Kilisito, sekemugese kukweleleza vizilonda ng'huli zenu.

14

Sekemuitaguse wenyego

1 Wabokeleni wanhu waja kumtamanila kwao Mulungu hakunagangamala goya,

sekemuibamilile nao kwavija wogesa viyagwe.
2 Wanhu hawaigalile bule, wanhu
wayagwe womtamanila Mulungu na woja
kinhu chochose, lakini wanhu waja kum-
tamanila kwao Mulungu hakunaganga-
mala goya woja mboga mboga ziiyeka.
3 Wanhu woja kila kinhu sekewawabeze
waja hawajaga kila kinhu. Na waja woja
mboga mboga ziiyeka sekewawataguse
waja woja kila kinhu, kwavija Mulungu
kawatogola.
4 Vino gweye kwa nani mbaka umta-
guse msang'hanaji wa miyago? Mkulu
wa msang'hanaji ayo, ayo yonda yasagule
kamba kadaha hebu kalemelwa. Na ko-
daha kwavija Mndewa kodaha kumtenda
yahume.
5 Munhu kodaha kugesa hana siku imoja
ng'hulu kubanza zose, na munhu iyagwe
kodaha kugesa siku zose ziigala. Avo kila
munhu yalole kamba viyogesa vinoga.
6 Munhu yogesa siku imoja ng'hulu
kubanza zose kotenda avo mbuli ya Mn-
dewa, na munhu yoja kila kinhu kotenda
vivo mbuli ya Mndewa kwavija komgwaa
nhogolwa Mulungu. Vivija munhu yoleka
kuja lujo luyagwe kotenda vivo mbuli ya
Mulungu, nayo vivija komgwaa nhogolwa
Mulungu.
7 Kwavija kuduhu munhu yoyose
vitwili yokuwa mgima kwa mbuli yake
mwenyego na vivija kuduhu munhu yofa
kwa mbuli yake mwenyego.
8 Avo twahawa wagima twa wagima
mbuli ya Mndewa, na twahafa tofa mbuli
ya Mndewa. Avo twahafa hebu twahawa
wagima twa wanhu zake Mndewa.
9 Kwavija Kilisito kafa na kazilibuka mu-
ladi yawe Mndewa wa wanhu wagima na
wafile.
10 Gweye habali umtagusa miyago?
Hebu habali umbeza miyago? Kwavija
hana siku tokwima mgameso ga Mulungu
tutagusigwe.
11 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
“Mndewa kolonga, kamba vija vinili
mgima,
kila munhu konifugamila
na kila munhu kolonga, niye na Mulungu.”
12 Kila munhu vitwili, komulongela Mu-
lungu mbuli zake mwenyego.

Sekeumuhonze miyago yatende nzambi

13 Avo tuleke kuitagusa na seketuwakim-
ile waetu hebu kuwahonza watende
nzambi.
14 Kwavija niilumba na Mndewa Yesu,
nojuwa goya vinhu vose vinoga kudigwa,
lakini munhu yokona kinhu kiha kudigwa,
kinhu acho kiha kumwake heyo.
15 Wahamgevuza miyago mbuli ya lujo
luuja, aho kuduhu unogelwa. Sekeutogole
lujo lwako luwe kilamuso cha kumtenda
miyago yabanange kutamanila kwake,
kwavija Kilisito kafa mbuli yake!
16 Sekeutogole kija kiugesa kinoga
kibezigwe.
17 Kwavija Undewa wa Mulungu siyo
mbuli ya kuja na kung'wa. Lakini mbuli
ya kutenda ganogile, tindiwalo na deng'ho,
vose vino volawa kwa Loho Yang'alile.
18 Munhu yomsang'hanila Kilisito
kamba avo, komnogeza Mulungu na
kotogoligwa na wanhu.
19 Avo tugoge ng'hani kusang'hana
mbuli zigala tindiwalo na kuigangamiza.
20 Sekeuibanange sang'hano ya Mu-
lungu mbuli ya lujo. Vose vidigwa
vinoga, lakini havinogile kuja lujo londa
lumuhonze miyago yatende nzambi.
21 Vinoga kuleka kuja nyama hebu
kung'wa divai hebu kusang'hana kinhu
chochose chonda kimuhonze miyago
yatende nzambi.
22 Gendelela kukigoga kija kiutogola
mgameso ga Mulungu wako. Kamweda
munhu ija hagesa muumoyo wake kamba
kabananga kwa gaja goyogesa ganoga
kusang'hana.
23 Lakini munhu yeli na shaka ya-
haja kotagusigwa, kwavija koja kuno
hamtamanila Mulungu, na mbuli yoyose
isang'hanigwa bila kumtamanila Mu-
lungu iha.

15

Wanogeze wayagwe siyo gweye mwenyego

1 Tweye tumtamanila Mulungu kwa
nguvu tuwataze waetu womtamanila

Mulungu kwa kunyolila muladi wadahe kufunga umoyo mna ukunyolila kwao. Seketutende gaja gotunogela tweye twiiyeka.
2 Kila munhu vitwili yamnogeze miyage kumtenda yamwede, muladi yagangamale kumtamanila Mulungu.
3 Kwavija Kilisito hasang'hane gamnogele heyo yaiyeka. Lakini kamba Maandiko Gang'alile vigalonga, “Maligo gose gawakuligile gweye, vivija wandiga niye.”
4 Kila kinhu chandikigwe ako umwaka chandikigwa kutufunza tweye, muladi kwa kubetela na kuigangamiza tumtamanile Mulungu kubitila Maandiko Gang'alile.
5 Mulungu yeli chanduso cha kufunga umoyo na kugangamala, yawatende muwe kinhu kimoja kwa kukweleleza viyatendile Yesu Kilisito,
6 muladi mweye mose kwa moyo umoja na sauti imoja mumgwee nhogolwa Mulungu, Tata wa Mndewa wetu Yesu Kilisito.

Mbuli Inogile kwa wanhu haweli Wayahudi

7 Igonekeni, mugale ukulu kwa Mulungu, kamba Kilisito viyawagoneke mweye.
8 Kwavija nowalongela, Kilisito kawasang'hanila Wayahudi kuwalagusila Mulungu kotenda kija kiyalongile, kotenda kija kiyailagane na wahenga zao kilawilile,
9 na kuwatenda wanhu haweli Wayahudi wamgwee nhogolwa Mulungu kwa bazi jake. Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga,
“Avo, nokugwaa nhogolwa kwa wanhu haweli Wayahudi,
nokwimba nyila za kuditogola twaga jako.”
10 Vivija golonga,
“Wanhu hamwili Wayahudi deng'heleleni hamoja na wanhu wa Mulungu!”
11 Vivija golonga,
“Wanhu wose hamwili Wayahudi, mtogoleni Mndewa,
makabila gose ga mwiisi, mtogoleni Mndewa!”
12 Vivija mtula ndagu wa Mulungu Isaya kolonga,
“Kolawilila munhu mulukolo lwa Yese,
nayo kowatawala wanhu haweli Wayahudi,
na wao womtamanila.”
13 Mulungu yotamaniligwa, yawatende mudeng'helele ng'hani na muwe na tindiwalo kwa kumtamanila kwenu, muladi kutamanila kwenu kukule kwa udahi wa Loho Yang'alile.

Kilamuso cha Paulo cha kwandika bila kudumba

14 Ndugu zangu, niye nogesa mweye munoga ng'hani, na mna nzewele zose na modaha kuifunza wenyego.
15 Lakini mna ibaluwa ino sidumbile kwandika mbuli za kuwakumbuseni mbuli ndodo ziiyeka, nhenda avo kwavija Mulungu kangwaa ng'hekewa,
16 ya kuwa mtumigwa wa Yesu Kilisito kwa kuwasang'hanila wanhu haweli Wayahudi. Nosang'hana kamba mulava nhosa kwa kuwapetela wanhu Mbuli Inogile ilawa kwa Mulungu, muladi wanhu haweli Wayahudi wawe nhosa itogoligwa kwa Mulungu, itendigwe ing'ale kubitila Loho Yang'alile.
17 Kwa kuilumba na Yesu Kilisito, nodaha kuigodela sang'hano yangu kwa Mulungu.
18 Silonga mbuli yoyose iyagwe, ila mbuli ija iiyeka iyaitendile Kilisito kubitila niye, kuwalongoza wanhu haweli Wayahudi wamtegeleze Mulungu. Nhenda avo kwa kulonga na kusang'hana,
19 kwa udahi wa unzonza na vifukuzi, kwa kubitila udahi wa Loho wa Mulungu. Avo muumwanza wangu kulawa Yelusalemu mbaka Iluliko, niwapetela wanhu Mbuli Inogile yose ya Kilisito.
20 Siku zose nosulukila kuwapetela wanhu Mbuli Inogile kila hanhu hawanadihulika twaga da Kilisito, muladi sekenizenge mna ichandusilo cha munhu iyagwe.
21 Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga,
“Wanhu hawanalongeligwa mbuli yake wokona,
na waja hawanamuhulika wojuwa.”

Paulo kofunga mwanza wa kuchola Lumi

22 Lekaavo miyanza mingi ndemelwa kwiza kumwenu.
23 Lakini sambi ng'homeleza sang'hano yangu mziisi zino, na kwavija ng'hala nibeta kwa miyaka mingi kwiza kumwenu,
24 sambi notamanila kutenda vivo. Nolonda nize kuwalola muumwanza wangu wa kuchola Sipania, na nolonda mweye munhaze nivike ako, nahamambukiza kudeng'helela kukala na mweye.
25 Lakini sambi nochola ako Yelusalemu kuwasang'hanila wanhu wa Mulungu.
26 Kwavija wanhu wamtogole Yesu weli Makedonia na Akaya wanogelwa na walava nhunza wawataze wanhu wa Mulungu weli wakiwa kuko Yelusalemu.
27 Wao wenyego wadeng'helela kutenda vivo, lakini walondeka kutenda vivo, kwavija wanhu haweli Wayahudi wamweda kiloho kubitila Wayahudi, na wanhu haweli Wayahudi wolondeka wawatende Wayahudi wamwede kubitila vinhu vao.
28 Nahamambukiza sang'hano ino na kuwagwaa sente ziwasangiligwe, nowatembelela nahawa muumwanza wa kuchola Sipania.
29 Nojuwa naheza kumwenu, nowagalila mbuli zose zinogile kulawa kwa Kilisito.
30 Avo ndugu zangu, kwa udahi wa Mndewa wetu Yesu Kilisito na kwa unogelwa ugaligwa na Loho Yang'alile, nowapula muilumbe na niye munhaze kumpula Mulungu.
31 Mpuleni Mulungu yanihonye kulawa mmakono ga wanhu hawamtogole Yesu ako Yudea, na sang'hano yangu ako Yelusalemu itogoligwe na wanhu wa Mulungu weli kuko.
32 Avo Mulungu yahalonda, nokwiza kumwenu kwa deng'ho, nibwihile hamoja na mweye.
33 Mulungu yogala tindiwalo yakale na mweye mose. Ona.

16

Paulo kowalamusa wanhu weli ako Lumi

1 Nolonda mumjuwe lumbu jetu Foibe, mtazaji wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Kenkela.
2 Nowapula mumbokele kwa twaga da Mndewa, kamba viilondeka kwa wanhu wa Mulungu, mumtaze kila kinhu kiyolonda kulawa kumwenu, kwavija kawataza wanhu wengi na vivija kumwangu niye.

3 Walamuseni Pilisila na mkasano wake Akula, wasang'hanaji wayangu kwa kuilumba na Yesu Kilisito.
4 Wao wauhonza ugima wao mbuli yangu. Nowagwaa nhogolwa ng'hani siyo niye niiyeka, lakini vivija vibumbila va wanhu haweli Wayahudi wamtogole Yesu.
5 Nowalamusa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu woiting'hana mzikae zao.

Mulamuseni mbwigangu Epaineto yasongile kumtogola Kilisito mwiisi ya Asiya.
6 Mulamuseni Malia yawasang'hanile kwa kuiyoha.
7 Vivija mulamuseni Anduloniko na Yunia, Wayahudi wayangu wagodekigwe na niye. Wao wajuwika ng'hani na watumigwa na wanongolela kumtogola Kilisito.

8 Mulamuseni Ampiliato mbwigangu inimnogela kwa kuilumba na Mndewa.
9 Vivija mulamuseni Ulibano, msang'hanaji miyetu mwiisang'hano ya Kilisito, vivija nomulamusa mbwigangu inimnogela Sitaku.
10 Mulamuseni Apele, ija sang'hano yake kwa Kilisito yoneka kuwa inoga. Ndamusileni wanhu wose weli mng'anda ya Alisitobulo.
11 Nomulamusa Helodiani, Muyahudi miyangu, na wanhu wamtogole Yesu mng'anda ya Nalikisi.

12 Ndamusileni watwanzi iwomsang'hanila ng'hani Mndewa, Tulufena na Tulufosa na mbwigangu Pelisi, yamsang'hanile ng'hani Mndewa.
13 Ndamusileni Lufo, yasaguligwe na Mndewa, na mamake yanitendile mwanage siku zose.
14 Ndamusileni Asunikilito na Fulegoni na Helime na Patuloba na Helima na wanhu wamtogole Yesu weli hamoja nao.

15 Ndamusileni Filologo na Yulia, na Nelea na lumbu jake, na Olimpa na wanhu wose wa Mulungu weli hamoja nao.
16 Muilamuse kwa nzila ilagusa moinogela. Vibumbila vose va wanhu wamtogole Yesu Kilisito vowalamusa.

Mafundizo ga kimambukizo

17 Ndugu zangu nowapula ng'hani, muiteganye na wanhu wowatenda muigole na kuwatenda muikwale, kwa kugalema mafundizo gamufunzigwe. Kaleni kutali nao!
18 Kwavija wose wotenda kamba vivo hawamsang'hanila Mndewa wetu Kilisito, lakini wosang'hana mbuli ya zinda zao. Kwa mbuli zao zaumulile na ulonzi wa kutewenza wowavizila wanhu hawaujuwile uvizi awo choni.
19 Kila munhu kahulika vimumtegeleze Mndewa, avo nowadeng'helela ng'hani, nolonda muwe na nzewele ya kujuwa ganogile, lakini sekemulongigwe kwa kutenda nzambi.
20 Nayo Mulungu yogala tindiwalo hakawa kumuhonda Mwenembago yeli hasi mmagulu genu.

Ng'hekewa ya Mndewa wetu Yesu ikale na mweye.
21 Timoseo msang'hanaji miyangu, kowalamusa, vivija Lukio na Yasoni na Sosipateli na Wayahudi wayangu wowalamusa.
22 Na niye Telitio, nyandike baluwa ino, nowalamusa kwa twaga da Mndewa.
23 Na Gayo, mwenekae wangu na kibumbila cha wanhu wose wamtogole Yesu woiting'hanaga mng'anda yake, kowalamusa. Vivija Elasito mwikaji wa sente za buga dino na miyage Kwalito, wowalamusa.
24 Ng'hekewa ya Mndewa wetu Yesu Kilisito ikale na mweye mose. Ona.

Kimambukizo cha kumpula Mulungu na kumtogola

25 Tumtogole Mulungu, yodaha kuwagangamiza mna Imbuli Inogile iniwapetele mbuli ya Yesu Kilisito, kwa kugubula ukweli ukalile ufisigwe miyaka heleketwaa.
26 Lakini sambi ukweli awo ugubuligwa kubitila maandiko ga watula ndagu wa Mulungu, na kwa lagizo da Mulungu yeliduhu uhelelo, ulagusigwa kwa wanhu wa isi zose muladi wose watogole na kutegeleza.
27 Mulungu yaiyeka yeli na nzewele, siku zose yagweleligwe ukulu kubitila Yesu Kilisito! Ona.

Baluwa ya Ichanduso ya Paulo kwa wanhu wa ako Kolinto

Ulongozi

1 Wakolinto chandikigwa na mtumigwa Paulo behi na mwaka wa 55 toka kuvumbuka kwa Kilisito (Sula ya 1:1). Ino ayo baluwa ya ichanduso mna zibaluwa mbili ziyandike Paulo kwa wanhu wamtogole Yesu mna ikibumbila ako Kolinto. Yogesigwa kandika baluwa ino mna ikipindi kiyakalile ako Efeso yang'hali hanagesa kutembelela Kolinto mmwanza wake wa kuchola na kubwela Makedonia (Sula ya 16:5-9).

Baluwa ino yokwidika usenga ugaligwe kwa Paulo na wanhu wayagwe walawile mna ikibumbila cha wanhu wamtogole Yesu mbuli ya nzambi mna ikibumbila acho, mbuli za kuigola na ugoni. Buga da Kolinto dijuwika ng'hani mbuli ya ugoni, avo hatukanganya wanhu wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu wakala mzimbuli zizo.

Mbuli zili mkitabu

Paulo kowalamusa wanhu wa ako Kolinto na komgwaa Mulungu nhogolwa mbuli yao (Sula ya 1:1-9).

Abaho kolonga usenga uyabokele mbuli ya kuigola kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Kolinto (Sula ya 1:10-4:21).

Abaho kowalongela mbuli za ugoni na mbuli za wao kuigala mvitala (Sula ya 5-6).

Abaho kolava malagizo mbuli ya kusola na kusoligwa, kuvitambikila vinyago na kutambikila kunze kunze, nhunza za kiloho na kuzilibuligwa (Sula ya 7-15).

Kukimambukizo kolonga gaja gakusang'hana na gaja goyolonda kusang'hana (Sula ya 16).

1 Niye Paulo, nikemigwa niwe mtumigwa wa Yesu Kilisito, kamba viyalondile Mulungu, na vivija ndugu yetu Sositenesi,

2 towandikila mweye wanhu wa Mulungu muli kudibuga da Kolinto. Mweye mose mukemigwe muwe wanhu wang'alile wa Mulungu, mweye mwa wanhu wa Mulungu kwa kuilumba na Yesu Kilisito, hamoja na wanhu wose weli kila hanhu womgwaa ukulu Mndewa wetu Yesu Kilisito, Mndewa wao na vivija Mndewa wetu.

3 Mulungu Tataetu na Mndewa Yesu Kilisito wawagwee ng'hekewa na tindiwalo.

Vinhu vinogile kubitila Kilisito

4 Siku zose niye nomgwaa nhogolwa Mulungu wangu, kwavija kawagwaa mweye ng'hekewa, kubitila Yesu Kilisito.

5 Kwavija mweye muilumba na Kilisito, mugweleligwa vinhu vose vinogile, mugweleligwa nzewele zose na kujuwa mbuli zose zimulonga.

6 Usenga mbuli ya Kilisito, Mulungu kautenda wike mizizi mmizoyo yenu,

7 avo hamuswelile nhunza yoyose ilawa kwa Loho Yang'alile, kipindi vimumbeta kwa kusulukila Mndewa wetu Yesu Kilisito vonda yagubuligwe.

8 Nayo kowagangamiza mbaka kuhelelo, muladi sekemoneke mubananga mna Isiku ya Mndewa wetu Yesu Kilisito.

9 Mulungu yawakemile mweye muilumbe na Mwanage, Yesu Kilisito Mndewa wetu, kotenda gaja gayalongile.

Wanhu wamtogole Kilisito woigola

10 Ndugu zangu, nowapula kwa twaga da Mndewa wetu Yesu Kilisito, muitogolele mbuli yoyose yumulonga, muladi sekemuigole mweye kwa mweye. Muilumbe goya na mugese dimoja na mulonde kinhu kimoja.

11 Ndugu zangu, wanhu wayagwe wa lukolo lwa Kiloe wanongela fulu ipile kuwa mogomba mweye kwa mweye.

12 Niye nolonga vino, kwavija kila munhu kolonga jake. Ino kolonga, “Nomkweleleza Paulo,” iyagwe kolonga, “Nomkweleleza Apolo,” iyagwe kolonga, “Nomkweleleza Kefa,” na iyagwe kolonga, “Nomkweleleza Kilisito.”

13 Vino, Kilisito kaigola? Vino, Paulo ayo yawambigwe mumsalaba mbuli ya mweye? Hebu mubatizigwa muwe wanahina wa Paulo?

14 Nomgwaa nhogolwa Mulungu kwavija simbatize munhu yoyose kumwenu, ila
niwabatiza Kilisipo na Gayo.
15 Avo kuduhu munhu yodaha kulonga
kabatizigwa kuwa mwanahina wangu.
16 Ona vija, vivija niwabatiza wanhu
wa lubuga lwa Sitefana, lakini sikumbuka
kamba nimbatiza munhu yoyose iyagwe.
17 Kilisito hanitumile niye kubatiza,
lakini kanituma niwapetele wanhu Mbuli
Inogile, na siyo kwa kutamanila nzewele
za wanhu, muladi kuitenda ifa ya Kilisito
mumsalaba sekeyage bule.

Kilisito ayo nguvu na nzewele ya Mulungu

18 Kwavija usenga mbuli ya ifa ya Kilisito
mumsalaba yokoneka mbuli ya kibozi kwa
wanhu wopotela, lakini kumwetu tweye
tukomboligwa, usenga awo ni nguvu ya
Mulungu.
19 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
“Nozibananga nzewele za wanhu weli na
nzewele,
na ubala wa wanhu nowasa kutali.”
20 Avo, kakwahi yeli na nzewele? Hebu
mfundiza Malagizo ga Musa? Hebu
wakulu wa kuibamilila wa kipindi kino?
Mulungu kaitenda nzewele ya wanhu wa
mwiisi ino ubozi!
21 Kamba viili nzewele ya Mulungu,
wanhu wa mwiisi hawadaha kumjuwa
heyo kubitila nzewele zao wenyego.
Lakini Mulungu kanogelwa kuwakombola
waja womtogola kubitila usenga awo
utuwapetela na ukoneka kwa wanhu weli
na nzewele kamba ubozi.
22 Wayahudi wolonda kulola kilaguso,
Wagiliki wozahila nzewele.
23 Lakini tweye tompeta Kilisito
yawambigwe mumsalaba. Usenga uno
wowagevuza Wayahudi na kwa wanhu
haweli Wayahudi wokoneka ubozi.
24 Lakini kwa waja wakemigwe na
Mulungu, Wayahudi hamoja na haweli
Wayahudi, Kilisito ayo nguvu ya Mulungu
na nzewele za Mulungu.
25 Kwavija kija kikoneka ubozi wa Mulungu, kina nzewele kubanza nzewele za
wanhu, na kija kikoneka kunyolila kwa
Mulungu, kina nguvu kubanza nguvu za
wanhu.
26 Ndugu zangu, kumbukeni vimukalile
baho umwaka Mulungu viyawakemile,
wanhu bwando kumwenu wakala
waduhu hata nzewele za wanhu wa mwiisi ino, wanhu bwando wakala waduhu
nguvu hebu weli na ukulu.
27 Lakini Mulungu katenda giladi,
kasagula vinhu vija vikoneka na wanhu
wa mwiisi va kibozi muladi kuwatenda
wanhu weli na nzewele wagwe kinyala, na
kasagula vinhu vija vikoneka na wanhu
wa mwiisi vonyolila muladi kuwatenda
wanhu weli na nguvu wagwe kinyala.
28 Mulungu kasagula vinhu vija
vikoneka na wanhu wa mwiisi si vinhu
goya na wovibeza na hawavigesa bule
muladi yavinange vija vigesigwa na
wanhu wa mwiisi kuwa vinoga ng'hani.
29 Avo kuduhu munhu yodaha kuigodela
kinhu chochose mgameso ga Mulungu.
30 Lakini Mulungu kawatenda muilumbe
na Yesu Kilisito, kamtenda Kilisito yawe
nzewele yetu. Kubitila heyo totendigwa
tunoga mgameso ga Mulungu, na twa
wanhu wa Mulungu na tokomboligwa.
31 Avo Maandiko Gang'alile golonga,
“Munhu yoyose yolonda kuigoda,
yaigodele kija kiyasang'hane Mndewa.”

2

Usenga wa Kilisito yawambigwe mumsalaba

1 Ndugu zangu, niye vinizile kumwenu
sizile kuwapetela usenga wa Mulungu,
ufisigwe kwa ulonzi mdala hebu kwa
ubala wa wanhu.
2 Kwavija vinikalile na mweye, silondile
kugesa kinhu chochose lakini Yesu Kilisito
na ifa yake mumsalaba.
3 Avo vinizile kumwenu, ng'hala bule
nguvu na nikala nodumba na kugwaya.
4 Mafundizo gangu na usenga wangu
havilavigwe kwa mbuli zamulile kulawa
kuna zinzewele za munhu, lakini kwa
nguvu ya Loho wa Mulungu.
5 Nitenda vivo, muladi kutamanila
kumwenu sekekukale mna zinzewele za
wanhu ila mna inguvu ya Mulungu.

Nzewele ya Mulungu

6 Avo, nowapetela usenga uli na nzewele
kwa wanhu waja tamanilo jao dikangale.
Lakini siyo nzewele za mwiisi ino hebu
nguvu ya wakulu wa mwiisi ino, awo
wonda wabanangigwe.
7 Nowapetela nzewele ifisigwe ya Mu-
lungu, yaisagule mbuli ya ukulu wetu isi
ing'hali hainaumbigwa.
8 Kuduhu mndewa wa kipindi kino yai-
juwile nzewele ino. Maza waijuwile,
sambi wamuwambe mumsalaba Mndewa
wa ukulu.
9 Lakini Maandiko golonga,

"Mbuli zija hazinakoneka na munhu hebu
kuhulikigwa,
mbuli hazinagesigwa mmizoyo ya wanhu,
mbuli azo Mulungu kawekila wanhu
womnogela."

10 Lakini Mulungu katugubulila mbuli
azo kubitila Loho wake. Kwavija Loho
Yang'alile kozahila kila kinhu, hata mbuli
za Mulungu ziifisile ng'hani.
11 Kuduhu munhu yojuwa viyogesa
munhu iyagwe, ila loho yake munhu
ayo. Vivo ili kuduhu yajuwile mbuli za
Mulungu ila Loho wa Mulungu yaiyeka.
12 Hatubokele bule loho wa wanhu wa isi
ino, lakini tubokela Loho yatumigwe na
Mulungu, muladi tudahe kugajuwa gaja
gose tugweleligwe na Mulungu.

13 Avo hatulonga mbuli zifundizigwe na
nzewele za wanhu, lakini kwa mbuli zifun-
dizigwe na Loho Yang'alile, vituwafam-
bulila mbuli za loho waja weli na Loho
Yang'alile.
14 Munhu yoyose yeliduhu Loho
Yang'alile hadaha kubokela vinhu kulawa
kwa Loho wa Mulungu. Wanhu wano
hawazijuwa mbuli azo, kumwao zokoneka
ubozi, kwavija mbuli azo zodahika kufam-
buligwa kwa kutazigwa na Loho Yang'alile
yaiyeka.
15 Munhu yoyose yeli na Loho wa Mu-
lungu, kodaha kujuwa kila kinhu kinogile,
lakini kuduhu yodaha kumtagusa.
16 Maandiko golonga,

"Nani yajuwile viyogesa Mndewa?
Nani yodaha kumgwaa magesa?"
Lakini tweye togesa viyogesa Kilisito.

3

Wasang'hanaji wa Mulungu

1 Ndugu zangu, kulonga ukweli, sidahile
kulonga na mweye kamba vinilonga na
wanhu weli na Loho wa Mulungu. Nilonda
kulonga na mweye kamba wanhu wa
mwiisi ino, kamba wana ving'hele waja
tamanilo jao kwa Kilisito hadinakangala.
2 Nilondeka kuwagwaa maziwa
mung'we, lakini si lujo mdala, kwavija
hamudahile kukija. Hata sambi hamu-
daha bule kukija,
3 kwavija mweye mung'hali mokala
kamba viwokala wanhu wa mwiisi ino.
Avo moiyonela migongo na kugomba
wenyego, vino, ino hailagusa kuwa mweye
mung'hali wanhu wa mwiisi ino na
mokala kamba viwokala wanhu wa isi
ino?
4 Imoja wenu kolonga, "Niye nomk-
weleleza Paulo," na iyagwe kolonga, "Niye
nomkweleleza Apolo," Vino, hamutenda
kamba wanhu wa mwiisi viwotenda?
5 Vino, Apolo ayo nani? Na Paulo
ayo nani? Tweye twa wasang'hanaji wa
Mulungu, tuwatenda mweye mutogole.
Kila imoja wetu kotenda sang'hano iyag-
weleligwe na Mndewa.
6 Niye nihanda mbeyu, Apolo kagelela
mazi, lakini Mulungu heyo yaitendile
ikule.
7 Kwavija yahandile na ija yaigelele mazi
waduhu chochose, lakini Mulungu heyo
yaitendile ikule.
8 Munhu yahandile na munhu yaigelele
mazi wose wa kinhu kimoja, Mulungu
komgweka kila imoja kwa sang'hano yake
yaitendile.
9 Kwavija wose tosang'hana hamoja na
Mulungu, mweye muwa kamba mgunda
wa Mulungu.

Vivija mwa ng'anda ya Mulungu.
10 Kwa ng'hekewa iyangwelele Mu-
lungu, nhenda sang'hano ya mzengaji
yanogile, nika chandusilo chake na
munhu iyagwe kozenga uchanha yake.
Lakini kila munhu yozenga kolondeka
yatiganye viyozenga.
11 Kuduhu munhu iyagwe iyodaha
kwika chandusilo, kwavija Mulungu

kamwika Yesu Kilisito yaiyeka yawe chandusilo.
12 Uchanha mwa chandusilo acho
wanhu wozenga kwa zahabu hebu
shaba hebu mabwe ganogile ng'hani, na
wayagwe wozenga kwa mibiki, majani
hebu usoti.
13 Ukunoga kwa sang'hano ya munhu
hokoneka mna isiku ija Kilisito von-
dayaifisule. Kwavija mna isiku ayo moto
wogubula sang'hano ya kila munhu, moto
wozigeza sang'hano zao kulagusa kamba
zinoga.
14 Kamba kija kizengigwe uchanha mwa
ichandusilo chokala bila kulukula moto,
mzengaji kobokela nhunza.
15 Lakini kamba sang'hano ya munhu
yolukula, mzengaji koyagiza, lakini heyo
mwenyego kokomboligwa, kamba munhu
yahonyeke kulawa kuna umoto.
16 Mweye mujuwa kuwa mwa ng'anda
ya Mulungu na Loho wa Mulungu kokala
mgati mmwenu!
17 Avo, munhu yoyose yoibananga
ng'anda ya Mulungu, Mulungu nayo kom-
bananga munhu ayo. Kwavija ng'anda ya
Mulungu ing'ala, na mweye wenyego mwa
ng'anda ya Mulungu.
18 Sekemwiivizile! Munhu yoyose
kumwenu yogesa kana nzewele za mwiisi
ino, muleke yawe mbozi, muladi yawe na
nzewele.
19 Kwavija nzewele za wanhu wa mwiisi
ino ni ubozi mgameso ga Mulungu. Kamba
Maandiko Gang'alile vigolonga, “Mulungu
kowanamata weli na nzewele muubala
wao,”
20 na vivija Maandiko golonga, “Mndewa
kojuwa viwogesa wanhu weli na nzewele
siyo chochose.”
21 Avo, sekemuigodele wanhu, kwavija
vinhu vose venu.
22 Paulo na Apolo na Kefa na isi ino na
ugima na ifa na mbuli za sambi na za
kumwande, gose gano genu.
23 Na mweye mwa wanhu wa Kilisito,
nayo Kilisito wa Mulungu.

4

Watumigwa wa Kilisito

1 Mtugese tweye kamba wasang'hanaji
wa Kilisito, tugweleligwe udahi wa
kuwafambulila wanhu mbuli zifisigwe za
Mulungu.
2 Kinhu kilondeka kwa wanhu wose
wagweleligwe sang'hano ni kutenda
kamba viyolonda mkulu wao.
3 Niye sitonga bule nahatagusigwa na
mweye, hebu munhu yoyose mwiisi, na
wala sidaha kuitagusa mwenyego.
4 Muumoyo wangu kuduhu kinhu kinita-
gusa niye, lakini mbuli ino hailagusa kuwa
sibanange. Mndewa ayo wa kunitagusa
niye.
5 Avo sekemumtaguse munhu yoyose
king'hali kipindi hakinavika. Lekeni
mbaka Mndewa vondayeze, nayo kokwiza
kugamwemwesela gaja gafisigwe mdiziza
na kugafisula gaja gose geli mmizoyo
ya wanhu. Aho kila munhu kobokela
nhogolwa yake kulawa kwa Mulungu.
6 Ndugu zangu, mbuli ya mweye, niye
nimtenda Apolo na niye tuwe kinhu cha
mweye kuifunza, avo mudahe kujuwa
fambulo da ulonzi uno, “Mukweleleze vija
vandikigwe.” Muladi muleke kuigodela
imoja na kumwehula iyagwe.
7 Sekeugese gweye kunoga kubanza
wayagwe? Vino siyo Mulungu yakug-
welele kila kinhu kiulinacho? Avo lelo
koigodela choni, kamba vija vinhu viuli-
navo hugweleligwe bule?
8 Vino, mupata vose vimulonda? Mweye
mwa matajili tiyali? Mweye mwa wan-
dewa bila tweye? Ona, kamba mweye
kweli mwahakuwile wandewa, avo na tw-
eye twahadahile kuwa wandewa hamoja
na mweye.
9 Kwavija vinikona niye, Mulungu
katutenda tweye watumigwa tuwe wanhu
wa kimambukizo, kamba wanhu wata-
gusigwe kukomigwa mgameso ga wanhu,
tuwe kilozo mwiisi yose haulongozi ha
wasenga wa kuulanga na wanhu.
10 Tweye twawabozi mbuli ya Kilisito,
lakini mweye mwawabala kwa kuilumba
na Kilisito! Tweye tunyolila, lakini mweye
mugangamala! Mweye motegelezigwa
lakini tweye tokwehuligwa!
11 Mbaka sambi tweye tuna nzala
na ng'hilu, tovala vikumbi, totowigwa,

twaduhu hanhu ha kuwasa,
12 vivija todununzika na kusang'hana
kwa makono getu wenyego. Twa-
haduiligwa, towapulila kwa Mulungu
vinhu vinogile, na twahadununzigwa
tofunga umoyo,
13 twahaligigwa, tokwidika vinogile.
Tokoneka kamba wanhu wafitile mwiisi,
mbaka sambi tweye twa dikwe da mwiisi!
14 Sandika mbuli zino niwagele kinyala,
lakini kuwazuma mweye kamba wanangu
niwanogela.
15 Avo hata kamba mwahawa na walan-
gulizi elufu kumi muugima wenu kwa Kil-
isito, mweye mduhu tata wengi, kwavija
kwa kuilumba na Yesu Kilisito, niye na
tataenu kwa kuwagalila Mbuli Inogile.
16 Avo, nowapula, loleni vinhendile mu-
nikweleleze.
17 Lekaavo nimtuma Timoseo kumwenu,
mwanangu nimnogela yosang'hana
kwa kumtamanila Mndewa. Nayo
kowakumbusa nzila inikweleleza niye
kwa kuilumba na Yesu Kilisito, nzila ija
inifundiza kila hanhu mna ivibumbila va
wanhu wamtogole Yesu.
18 Wanhu wayagwe vimwili wasonga
kuigoda, kwavija wogesa niye siza
kumwenu kabili.
19 Lakini Mndewa yahalonda, nolopola
kwiza kumwenu, aho nolola mwenyego
kija kiwolonga awo woigoda na nguvu
iwelinayo.
20 Kwavija Undewa wa Mulungu hauli
muulonzi lakini kuna inguvu.
21 Mweye munogelwa na choni? Nize
kumwenu na mbalati, hebu kwa unogelwa
na uhole?

5

Ugoni mna ivibumbila va wanhu wamtogole Yesu

1 Avo lelo, kuna mbuli zilongigwa kamba
kumwenu mweye kuna wanhu wotenda
ugoni, na vivija uchafu hauna koneka
hata kwa wamhazi. Nilongeligwa munhu
kowasa na mamake wa kuvikila!
2 Modahaze kuigoda? Maza mulon-
deka munyunyuwale, na munhu ya-
tendile kilozo acho kolondeka yawingigwe
kumwenu.
3 Hata kamba na kutali na mweye, lakini
muumoyo wangu na hamoja na mweye,
nimtagusa mwaka munhu yatendile
kinhu acho kamba vija nabaho na mweye.
4 Mwahaiting'hana hamoja kwa twaga
da Mndewa Yesu na niye na hamoja na
mweye muumoyo wangu, na nguvu ya
Mndewa wetu Yesu ya hamoja na mweye,
5 mgweleleni Mwenembago munhu ayo,
muladi lukuli lwake lubanangigwe, avo
loho yake idahe kukomboligwa mna isiku
ya Mndewa.
6 Kuigoda kumwenu hakunogile bule!
Vino hamujuwile kuwa, mela kidogo you-
tenda usage wose ugongomoke?
7 Avo isunheni, mulave mela da umwaka
da nzambi muladi muwe bonge da sambi
diliduhu mela, kamba vimulondeka
kuwa. Kwavija Yesu Kilisito ayo mwana
ng'hondolo wa Pasaka yetu, kalavigwa
nhosa.
8 Lelo tudeng'helele Pasaka yetu, siyo
kwa gate dili na mela da umwaka dili na
nzambi na ubananzi, lakini kwa gate hadi-
geligwe mela, gate dinogile na ukweli.
9 Nimwandikileni mna ibaluwa yangu
iyagwe, mwiinege na wanhu weli wagoni.
10 Silonga mwiinege na wanhu
hawamtogola Mulungu weli wagoni hebu
wagila hebu wabavi hebu waja wotam-
bikila vinyago. Kwavija mwahalonda
kuinega nao wose, molondeka kulawanya
mwiisi ino.
11 Fambulo da mbuli zinyandike ijo dino,
mwiinege na munhu yoyose yoikema Mk-
ilisito kuno kotenda ugoni hebu mgila
hebu kovitambikila vinyago hebu muligaji
hebu kokoligwa hebu mbavi. Hata kuja
sekemuje nayo munhu ayo.
12 Lekaavo, silondeka kuwatagusa
wanhu weli kunze ya vibumbila va
wanhu wamtogole Yesu. Vino mweye
hamulondeka kuwatagusa wanhu weli
mna ivibumbila venu?
13 Mulungu kowatagusa wanhu weli
kunze ya vibumbila va wanhu wamtogole
Yesu. Mweye muwingeni munhu yehile
mkibumbila chenu.

6

Kitala cha Wakilisito

1 Vino, kamba imoja wenu kana kitala na
Mkilisito miyage, yokuwaze komgala mki-
tala cha wanhu hawamtogole Yesu, koleka
kumgala kwa wanhu wa Mulungu?
2 Vino, hamujuwile bule wanhu wa Mu-
lungu wokwiza kuwatagusa wanhu wa
mwiisi? Kamba wanhu wa mwiisi wota-
gusigwa na mweye, vino molemelwa kuta-
gusa mbuli ndoo ndodo?
3 Vino, mweye hamujuwile tokwiza
kuwatagusa wasenga wa kuulanga? To-
daha ng'hani kutagusa vinhu va ugima
uno!
4 Kamba mwahagomba, vino mowakema
wanhu hawategelezigwa mkibumbila
chenu cha wanhu wamtogole Yesu wawe
wasemi?
5 Mogela kinyala! Vino kuduhu hata
munhu imoja kumwenu yeli na nzewele
yodaha kuwazuma Wakilisito wagombile?
6 Lakini Mkilisito komgala Mkilisito
miyage mkitala, kwa wasemi hawamto-
gole Yesu!
7 Kulonga ukweli, kuigala kwenu mki-
tala mweye kwa mweye kolagusa kuwa
muhumigwa. Vinoga mweye koneligwa.
Vinoga mweye kuviziligwa na kubokigwa
vinhu venu.
8 Lakini mweye wao muwonela na
kuwaboka ndugu zenu vinhu vao kwa
uvizi!
9 Vino, hamujuwile kuwa wanhu wo-
tenda gehile honda waupate Undewa wa
Mulungu? Sekemwiivizile, wanhu wokala
kwa ugima wa ugoni ubanzile hebu wovi-
tambikila vinyago hebu wotenda ugoni
hebu wambigalo wohindusa wayao,
10 hebu wabavi hebu wagila hebu
wokoligwa hebu kuwaliga wayao hebu
wabokaji, wao wose kuduhu yonda yau-
pate Undewa wa Mulungu.
11 Wanhu wayagwe kumwenu mukala
vivo. Lakini sambi nzambi zenu
zisegezigwa, mulavigwa kwa Mulungu,
mutendigwa munoga mgameso ga Mu-
lungu kwa twaga da Mndewa Yesu Kilisito
na Loho wa Mulungu wetu.

Sang'hanileni ng'huli zenu kwa ukulu wa Mulungu

12 Munhu kodaha kulonga, “Vinhu vose
nodaha kutenda.” Lakini siyo vinhu vose
vinoga kumwangu. Notogola nodaha
kutenda kinhu chochose, lakini sitogola
kinhu chochose kinhende niwe mtumwa
wake.
13 Munhu iyagwe kolonga, “Lujo kwa
mbuli ya inda, na inda kwa mbuli ya
lujo.” Ona, lakini Mulungu kovibananga
vose vibili. Lukuli lwa munhu siyo kwa
mbuli ya ugoni, lakini kwa mbuli ya kum-
sang'hanila Mndewa, nayo mndewa ayo
yowika goya lukuli.
14 Mulungu kamzilibula Mndewa Yesu
kwa wanhu wafile, na tweye vivija ko-
tuzilibula kwa nguvu zake.
15 Vino, hamujuwile kuwa ng'huli zenu
ni maungo ga lukuli lwa Kilisito? Hebu
mogesa nodaha kusola maungo ga lukuli
lwa Kilisito na kugatenda gawe maungo ga
ulukuli lwa munhu yosulukila ugoni? Aka!
16 Hebu hamujuwile bule munhu yonda
yailumbe na munhu yosulukila ugoni
kokuwa lukuli lumoja na munhu ayo?
Kwavija yandikigwa mna Gamaandiko
Gang'alile, “Weli wabili wokuwa lukuli
lumoja.”
17 Lakini munhu ija yoilumba na Mn-
dewa kahamoja nayo kiloho.
18 Avo muinege ng'hani na ugoni. Kwav-
ija nzambi ziyagwe zitendigwa na munhu
haziubananga lukuli, lakini munhu
yotenda ugoni kolutendela nzambi lukuli
lwake mwenyego.
19 Vino, hamujuwile bule ng'huli zenu
ayo ng'anda ya Loho Yang'alile, yeli
mgati mmwenu imugweleligwe na Mu-
lungu? Avo lelo, mweye siyo kinhu chenu
wenyego, lakini cha Mulungu,
20 kwavija muguligwa kwa bei ng'hulu.
Avo zisang'hanileni ng'huli zenu kwa
ukulu wa Mulungu.

7

Mbuli ya kusola na kusoligwa

1 Lelo, kwa mbuli zija zimnyandikile,
“Mbigalo kotenda goya yahaleka kusola
mtwanzi.”
2 Lakini kwavija kuna ugoni, kila mbi-
galo yawe na mwehe wake mwenyego,
na kila mtwanzi yawe na mkasano wake
mwenyego.

3 Mbigalo yatende vija viyolondeka kwa
mwehe wake na vivija mtwanzi yatende
vija viyolondeka kwa mkasano wake.
4 Mwehe kaduhu udahi na lukuli lwake,
lakini mkasano wake kanao. Vivo ili kwa
mkasano kaduhu udahi na lukuli lwake,
lakini mwehe wake kanao.
5 Sekemuleke kuwasa hamoja lakini
vonda muitogolele wenyego kutenda
vivo muladi mupate kipindi kinogile cha
kumpula Mulungu. Abaho ibweleleni ka-
bili, muladi Mwenembago sekeyawageze
kwavija hamudaha kuitawala wenyego.
6 Siwalongela vino kwa kuwalagiza,
lakini vinigesa niye.
7 Maza vinonda niye wanhu wose
wakale kamba vinili niye, lakini kila
munhu kana nhunza yake kulawa kwa
Mulungu. Imoja kana nhunza ino, na
iyagwe kana nhunza ija.
8 Lelo, kwa waja hawanasola na weli
wagane, vinoga kumwenu kukala usaka
kamba vinili niye.
9 Lakini mwahalemelwa kukala usaka,
soleni, kwavija vinoga kusola kubanza
kusulukila watwanzi.
10 Kwa waja wasolile na kusoligwa
nowagwaa lagizo, sijangu lakini da Mn-
dewa, mwehe sekeyaileke na mkasano
wake,
11 lakini kamba yahatenda vivo, yakale
usaka hebu wailumbe kabili na mkasano
wake. Nayo mkasano sekeyamwase
mwehe wake.
12 Kwa wanhu wayagwe nolonga niye,
lakini siyo Mndewa, kamba mbigalo Mk-
ilisito kana mwehe yolema kumtogola
Yesu na imwehe kotogola kukala nayo,
sekeyamwase.
13 Na kamba mtwanzi Mkilisito ka-
soligwa na mbigalo hamtogola Yesu na
kotogola kukala nayo, sekeyamuleme.
14 Kwavija mkasano hamtogola Yesu ko-
togoligwa na Mulungu kwa kuilumba na
mwehe wake, na mwehe hamtogola Yesu
kotogoligwa na Mulungu kwa kuilumba
na mkasano wake. Maza haili vivo, wana
wao sambi watogoligwe na Mulungu,
lakini Mulungu kawatogola.
15 Lakini kamba ija hamtogola Yesu
kolonda kumuleka miyage yeli Mkilisito
na yamuleke. Kwa kilamuso acho,
ayo imkilisito, mbigalo hebu mtwanzi,
hagomigwa kutenda vivo. Kwavija Mu-
lungu kawakema mukale moyo uholile.
16 Gweye mwehe Mkilisito, kojuwa vil-
ihi kuwa hudaha kumkombola mkasano
wako? Hebu gweye mkasano Mkilisito,
kojuwa vilihi kuwa hudaha kumkombola
mwehe wako?

Ukale kamba Mulungu viyakukemile

17 Avo kila munhu na yakale kamba
vija Mndewa viyamtendile yawe, na
vivija ukale kamba viukalile Mulungu
viyakukemile. Dino dijo lagizo jangu
kwa vibumbila vose va wanhu wamtogole
Yesu.
18 Kamba munhu yengile kumbi
kakemigwa na Mulungu, sekeyaivizile
kuwa hanakwingila kumbi. Na kamba
viyakemigwe kakala hanakwingila kumbi,
sekeyengile kumbi.
19 Kwavija kwingila kumbi hebu kuleka
kwingila kumbi siyo kinhu, kilondeka ni
kugagoga malagizo ga Mulungu.
20 Avo kila munhu yakale kamba
viyakalile kipindi viyakemigwe na Mu-
lungu.
21 Vino, gweye viukemigwe na Mu-
lungu kukala mtumwa? Sekeugelegeze,
lakini wahapata kipindi cha kulekesigwa,
kisang'hanile.
22 Kwavija mtumwa yakemigwe na Mn-
dewa kokuwa munhu yalekesigwe kwa
Mndewa. Vivo ili kwa munhu yalekesigwe
yakemigwe na Mndewa kokuwa mtumwa
wa Kilisito.
23 Mulungu kawagula kwa bei ng'hulu,
avo sekemuwe watumwa wa wanhu.
24 Ndugu zangu, kila munhu na yakale
kwa kuilumba na Mulungu kamba vija
viyakalile kipindi Mulungu viyamkemile.

Mbuli ya wanhu wasaka na wagane

25 Kwa gaja gamtwandikile mbuli ya
wanhu wasaka, nabule lagizo kulawa
kwa Mndewa, lakini nolonga vinigesa
kamba munhu nitamaniligwa mbuli ya
koneligwa bazi na Mndewa.
26 Lakini mbuli ya kugaya kuli sambi,
vinikona niye yokuwa vinoga kwa munhu
kukala kamba viyali.

27 Vino gweye kuna mwehe? Avo sekeumwase. Vino gweye hunasola? Avo sekeulonde kusola.
28 Lakini wahasola, hutendile nzambi. Na mndele yahasoligwa hatendile nzambi. Lakini wao waisolile wogazika ng'hani mwiisi ino, na niye silonda mweye muwe kamba wao.
29 Ndugu zangu, nolonga vino, kipindi kisigale kidodo. Avo kulawa sambi wanhu weli na wehe wakale kamba wasaka,
30 na waja wolila wakale kamba hawalila na waja wodeng'helela wakale kamba hawadeng'helela na wagulaji wakale kamba hawagulile kinhu,
31 na waja wosang'hanila vinhu va mwiisi ino wakale kamba waduhu sang'hano navo. Kwavija isi ino kamba viili sambi, hondaikale ng'hani.

32 Nolonda mweye sekemunyawenyawe. Munhu msaka kohunganikila mbuli za Mndewa, kwavija kolonda kumnogeza Mndewa.
33 Lakini mbigalo mwene mwehe kohunganikila mbuli za mwiisi, kwavija kolonda kumnogeza mwehe wake,
34 nayo kokwegigwa mhande mbili. Mtwanzi yeliduhu mkasano hebu mhambe kohunganikila sang'hano za Mndewa, kwavija kolonda kung'ala kwa lukuli na loho, lakini mtwanzi yeli na mkasano kohunganikila mbuli za mwiisi, kwavija kolonda kumnogeza mkasano wake.

35 Nolonga vino kwavija nolonda kuwataza mweye. Siwagoma bule, lakini nolonda mweye mutende gaja ganogile muladi mupate kumsang'hanila Mndewa kwa moyo umoja.

36 Kamba munhu yoyose kogesa hamtendela vinogile mhambe yoolonda kufunga nayo zengele. Na kamba mhambe ayo kokuwa na miyaka mingi kwa kusoligwa na komsulukila ng'hani na yatende kamba viyolonda. Yafunge nayo zengele, aho hatenda nzambi.
37 Lakini kamba mbigalo kolonda mwenyego muumoyo wake kuleka kusola, na kodaha kuleka kusulukila na kutenda viyolonda, aho kotenda goya ng'hani yahaleka kumsola mhambe ayo.

38 Avo munhu yosola mtwanzi kotenda vinogile, lakini munhu yoleka kusola kotenda vinogile ng'hani.
39 Mtwanzi yasoligwe kokuwa kafungigwa na mkasano wake kipindi chose cha ugima wake, lakini mkasano wake yahafa, kodaha kusoligwa na mbigalo yoyose yoomulonda lakini kolondeka yawe Mkilisito.
40 Lakini vinikona niye, mtwanzi ayo komweda ng'hani yahakala usaka. Avo vinigesa niye, vivija ninayo Loho wa Mulungu.

8

Mbuli ya Lujo lulavigwe nhosa kwa vinyago

1 Sambi, kwa mbuli ya lujo lulavigwe nhosa kwa vinyago.

Tojuwa, wose tuna ubala, na ubala awo womtenda munhu yaigode, lakini unogelwa wozenga.
2 Waja wogesa wojuwa kinhu, hawajuwa kamba viwolondeka kujuwa.
3 Lakini munhu yomnogela Mulungu, kojuwigwa na Mulungu.
4 Avo mbuli ya kuja lujo lulavigwe nhosa kwa vinyago, tojuwa vinyago siyo kinhu chochose mwiisi, tojuwa Mulungu imoja yaiyeka.
5 Hata yahawa kuna vinhu vikemigwa, “walungu”, mwiisi hebu kuulanga. Ona, hata kamba wanhu wolonga kuna vinhu vikemigwa, “walungu” na “wandewa,”
6 lakini kumwetu tweye tuna Mulungu imoja yaiyeka, Tata ija yaumbile vinhu vose na kubitila heyo tokuwa wagima. Na kuna Mndewa imoja yaiyeka, nayo ayo Yesu Kilisito, kubitila heyo vinhu vose viumbigwa, na tweye twawagima kubitila heyo.
7 Lakini siyo kila munhu kana ubala uno. Wanhu wayagwe wakala wazowele kuvitambikila vinyago, mbaka sambi wahakala kuna ukuja wogesa woja lujo lulavigwe nhosa kwa vinyago, kwavija mizoyo yao yonyolila, na yogeligwa dikwe.
8 Lakini lujo haludaha bule kutugala behi na Mulungu. Avo twahaleka kuja

hatuhungukiligwa kinhu, na twahaja hatukongezeligwa kinhu.

9 Lakini muiteganye, kulekesigwa kwenu sekekuwatende waja weli na mizoyo inyolile watende nzambi.

10 Kamba munhu moyo wake unyolila, yahakona gweye uli na kija kiukema ubala, koja mna ing'anda ya kulavila nhosa kwa vinyago, vino hageligwa moyo kuja lujo lulavigwe nhosa kwa vinyago?

11 Avo mkilisito miyago yeli na moyo unyolile, ija Kilisito yafile mbuli yake, kopotela mbuli ya kija kiukema ubala wako!

12 Kwavija mowatendela nzambi wakilisito waenu na kuilumiza mizoyo yao inyolile, momtendela nzambi Kilisito.

13 Avo kamba lujo lomuhonza mkilisito miyangu yatende nzambi, sija nyama ng'o, muladi sekenimuhonze mkilisito miyangu yatende nzambi.

9

Sang'hano za watumigwa

1 Vino, niye silekesigwe bule? Vino, niye sili mtumigwa bule? Vino, niye simonile bule Mndewa wetu Yesu? Vino mweye siyo ulawililo wa sang'hano yangu kwa Mndewa?

2 Hata kamba wanhu wayagwe hawatogola kuwa niye na mtumigwa, lakini kumwenu mweye na mtumigwa! Mweye awo kilaguso cha utumigwa wangu, kwavija muilumba na Mndewa.

3 Munhu yoyose yononga vihile, vino vivo vonda niigombele.

4 Vino, silondeka kuja na kung'wa kwa sang'hano yangu?

5 Vino, silondeka kukweleleza viwotenda watumigwa wayagwe na Kefa na ndugu zake Mndewa, kwa kumsola mwehe Mkilisito mna imiyanza yetu?

6 Hebu niye niiyeka na Balinaba wao tulondeka kusang'hana muladi tupate gaja gatulondeka?

7 Vino, mkalizi gani yoilipa mwenyego kwa sang'hano yake? Vino, mulimaji gani yoleka kuja matunda ga mgunda? Vino, msusilaji gani yoleka kung'wa maziwa ga fugo yake?

8 Silonga ulonzi uno kwa udahi wa kiunhu, kwavija Malagizo ga Musa golonga vivo.

9 Yandikigwa mna Gamalagizo ga Musa, “Sekeumfunge ng'ombe mulomo wahamsang'hanila kuhululula uhemba.” Vino lelo, tulonge Mulungu kosang'hanila ng'ombe?

10 Vino, hakalile kotugesa tweye viyalongile avo? Ona, gano gandikigwa mbuli ya tweye, kwavija mulimaji na msengaji wose wotamanila kuigolela kija kisengigwe.

11 Tweye tuhanda mbeyu ya Loho mgati mwenu. Vino mbuli ng'hulu twahapata vinhu vitulondeka?

12 Kamba wayagwe wolondeka kupata vinhu avo kwa kutamanila kulawa kumwenu, vino tweye hatulondeka kupata ng'hani kubanza wao?

Tweye hatukisang'hanila kitulondeka kupata. Lakini, tofunga umoyo kwa kila kinhu muladi seketuikimile Mbuli Inogile ya Kilisito.

13 Vino hamujuwile kuwa waja wosang'hana Mng'anda ya Mulungu, wopata lujo lwao kulawa mumo, na waja wolava nhosa muupango wopata fungu kulawa mwiinhosa ayo?

14 Vivo ili kwa Mndewa, kalagiza waja wopeta Mbuli Inogile wapate lujo lwao kulawa mumo.

15 Lakini niye sisang'hanile hata dimoja dinilondeka kupata, na wala sikwandika muladi mhate zinondeke kupata. Kumwangu niye nokona vinoga kufa, kubanza munhu yoyose yanyone noigoda kwa mulomo wiiyeka!

16 Lakini nopeta Mbuli Inogile, siyo mbuli ya kuigoda kwa mulomo. Ino ayo sang'hano inigweleligwe. Nojona nahaleka kuwapetela wanhu Mbuli Inogile!

17 Maza niisagule sang'hano ino kwa kulonda mwenyego, nahatamanile fungu, lakini noisang'hana siyo kwa kulonda niye kwavija Mulungu ayo yanisagule nimsang'hanile.

18 Vino, nopata fungu gani? Fungu jangu ni kuwapetela Mbuli Inogile bila kupula sente, bila kupula kinondeka kupata kwa kuwapetela wanhu Mbuli Inogile.

19 Niye sili mtumwa wa munhu yoyose
bule, lakini niitenda mwenyego mtumwa
wa kila munhu, muladi mhate wanhu
bwando wamtogole Kilisito.
20 Vinikalile nosang'hana na Wayahudi
ng'hala kamba Muyahudi muladi niwap-
ate Wayahudi, hamoja niye silongozigwa
na Malagizo ga Musa, lakini ng'hala kamba
viwakalile wao muladi niwapate waja wo-
longozigwa na Malagizo ga Musa.
21 Vivo ili, vinisang'hane kwa waja
weliduhu Malagizo ga Musa, ng'hala
kamba viwokala wao, muladi niwapate
waja weliduhu Malagizo ga Musa. Ino
hainhenda sekenilongozigwe na Malagizo
ga Mulungu, lakini nolongozigwa na
Malagizo ga Kilisito.
22 Kwa waja wanyolile, naniye ninyolila
muladi niwapate wao. Avo niitenda kila
kinhu kwa wanhu wose muladi nidahe
kuwatenda wayagwe wakomboligwe kwa
nzila yoyose idahika.
23 Notenda gano gose kwa mbuli ya
Mbuli Inogile muladi mhate fungu mna
ivinhu vake vinogile.
24 Vino, hamujuwile bule kuna ulubuga
lwa kukimbilila wanhu bwando wokim-
bila, lakini ija yonda yahume kobokela
fungu? Avo kolondeka ukimbile muladi
ubokele fungu.
25 Kila mkimbilaji kowamba kuitanda
goya muladi yapate taji dibanangika,
lakini tweye totenda avo tupate taji dileka
kubanangika.
26 Lekaavo, nowamba kukimbila nidahe
kuvika kuuhelelo, niye niigala na munhu
yoitowa, yoleka kwagiza ng'honde zake.
27 Lekaavo, nolugangamiza lukuli
lwangu muladi nilutawale ludahe ku-
sang'hana muladi sekenyoneke sifaya
nahakomeleza kuwapetela wayagwe.

10

Wanhu wozumigwa mbuli ya vinyago

1 Ndugu zangu, nolonda mujuwe ki-
lawilile kwa wahenga zetu wamkweleleze
Musa. Wose wakala wokalizigwa hasi ya
wingu, na wose wabita goya kuna Ibahali
Ndung'hu.
2 Wose wabatizigwa mdiwingu na mna
ibahali kamba wanahina wa Musa.
3 Wose waja gate didija da kiloho.
4 Vivija wang'wa kinhu kikija cha kiloho.
Wang'wa kulawa mdibwe dija da kiloho
diwacholile najo, dibwe dijo dikala Yesu
Kilisito mwenyego.
5 Lakini wanhu bwando hawamnogeze
Mulungu, na mitufi yao ipwililika ku-
luwala.
6 Lelo, mbuli zose zino ziwe kinhu cha
kuifunzila, kutuzuma tweye seketusuluk-
ile gehile, kamba viwatendile wao.
7 Vivija seketuvitambikile vinyago,
kamba viwatendile wayagwe. Kamba
Maandiko vigolonga, “Wanhu waja na
kung'wa, wafeng'hula kwa ugoni.”
8 Seketutende ugoni kamba viwatendile
wayagwe, siku dimoja wafa wanhu elufu
ishilini na ndatu.
9 Seketumgeze Kilisito, kamba viwa-
tendile wayagwe, na wakomigwa na mi-
zoka.
10 Seketuiyalale kamba viwatendile
wayagwe, na wakomigwa na msenga wa
ifa wa kuulanga.
11 Mbuli zose azo ziwalawilila wao, iwe
kilaguso kwa wayagwe na zandikigwa
kutuzuma tweye. Kwavija tokala mna
ikipindi cha mmabehi na uhelelo wa isi.
12 Avo munhu yoigesa kema goya yaiti-
ganye sekeyagwe.
13 Kugezigwa kwenu siyo kilozo kwa
wanhu. Lakini Mulungu kotenda kiya-
longile, na honda yatogole mugezigwe
kubanza nguvu zenu. Hamoja mogezigwa,
lakini kowagwaa nguvu ya kugangamala
na kowagwaa nzila ya kulawila.
14 Avo, mbwiga zangu niwanogela,
kaleni kutali na nhambiko za vinyago.
15 Nolonga na mweye wanhu muli na
nzewele, gelegezeni wenyego gano goni-
longa.
16 Twahamgwaa nhogolwa Mulungu na
kung'wa divai mkikasi, toilumba na damu
ya Kilisito. Twahabanzula gate na kudija
toilumba na lukuli lwa Kilisito.
17 Hamoja tweye twa wanhu bwando
twa lukuli lumoja, kwavija kuna gate di-
moja, wose toigolela gate dijo.
18 Waloleni wanhu wa Izilaeli, awo wa-
jaga lujo lwa nhosa lulavigwe muupango,

woilumba na nhosa ilavigwe kwa Mulungu.
19 Avo lelo, nonge choni? Vino, vinyago hebu lujo lulavigwe nhosa kwa vinyago vofaya choni?
20 Aka! Kinilonga niye ni kija kilavigwe nhosa muupango wa wamhazi, siyo kwa Mulungu. Na niye silonda mweye muilumbe na vinyamkela.
21 Hamudaha kung'wela kikasi cha Mndewa na vivija kung'wela kikasi cha vinyamkela, hamudaha kuja lujo lwa Mndewa na kuja lujo lwa vinyamkela.
22 Hebu tolonda kumgeza Mndewa yaone migongo? Vino tweye tuna nguvu kubanza heyo?

23 Mweye molonga, “Vinhu vose todaha kutenda,” lakini niye nolonga siyo vinhu vose vinoga. Mweye molonga, “Vinhu vose todaha kutenda,” lakini niye nolonga siyo vinhu vose vozenga.
24 Munhu yoyose kumwenu sekeyaigese mwenyego yaiyeka, lakini yawagese wanhu wayagwe.

25 Diyeni chochose kiuzigwa kudigulilo, bila kuuza uza na kuitenda mizoyo nyunguwaa.
26 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga, “Isi na vose vilimumo ni vinhu va Mndewa.”

27 Kamba munhu hamtogola Yesu kowagoneka muulujo na mweye motogola kuchola, diyeni chochose chonda yawatandileni, sekemuuze uze mmizoyo yenu.
28 Lakini kamba munhu kowalongela, “Lujo luno lulavigwa nhosa kwa vinyago,” kwa mbuli ya ayo yawalongele na kwa mbuli ya mizoyo, sekemuje.
29 Nolonga vino, siyo mbuli ya mizoyo yenu, lakini mbuli ya moyo wa ayo yawalongele.

Munhu kodaha kulonga, “Habali kulekesigwa kwangu kutamanile moyo wa munhu iyagwe?
30 Kamba noja kuno nomgwaa nhogolwa Mulungu mbuli ya lujo lwangu, habali munhu yanonge vihile mbuli ya lujo lunimgwelele nhogolwa Mulungu?”

31 Avo chochose kimutenda, iwe kuja hebu kung'wa, gose tendeni mbuli ya ukulu wa Mulungu.
32 Sekemuwe ng'hwalo kwa Wayahudi hebu kwa wanhu haweli Wayahudi hebu kwa wanhu wose wa Mulungu.
33 Muwe kamba niye, nogeza kuwanogeza wose kwa kila nzila, sitenda gaja gonyona kumwangu ganoga, lakini notenda gaja gokona wayagwe wose ganoga, avo wadahe kukomboligwa.

11

1 Loleni vinhendile munikweleleze, kamba vija niye vinilolile viyatendile Kilisito na kumkweleleza.

Kugubika pala kipindi cha kumtambikila Mulungu

2 Nowagwaa nhogolwa kwa kung'humbuka niye kwa kila kinhu na kugagoga mafundizo ganiwagwee.
3 Lakini nolonda mujuwe kuwa Kilisito ayo pala kwa kila munhu, na mkasano ayo pala kwa mwehe wake, na Mulungu ayo pala kwa Kilisito.
4 Avo kila mbigalo yompula Mulungu, hebu yolonga usenga wa Mulungu kuno kagubika pala jake, ayo kombeza Kilisito.
5 Mtwanzi yoyose yompula Mulungu hebu kulonga usenga wa Mulungu bila kugubika pala jake, ayo komgela kinyala mkasano wake. Mtwanzi yotenda avo kaigala na mtwanzi yabeiye pala jake.
6 Mtwanzi yoleka kugubika pala jake, vivija yabee mvili zake. Kwavija yogela kinyala kwa mtwanzi kusenya mvili zake hebu kubea, kolondeka yagubike pala jake.
7 Mbigalo halondeka kugubika pala jake, kwavija heyo ayo sisila na ukulu wa Mulungu. Lakini mtwanzi ayo ukulu wa mbigalo.
8 Kwavija mbigalo haumbigwe kulawa kwa mtwanzi, lakini mtwanzi kaumbigwa kulawa kwa mbigalo.
9 Vivija mbigalo haumbigwe mbuli ya mtwanzi, lakini mtwanzi kaumbigwa mbuli ya mbigalo.
10 Kwa mbuli ayo na mbuli ya wasenga wa kuulanga, lekaavo mtwanzi kogubika

pala jake iwe kilaguso cha kulongozigwa na mbigalo wake.
11 Lakini kwa kuilumba na Mndewa mtwanzi siyo kinhu bila mbigalo, na mbigalo siyo kinhu bila ya mtwanzi.
12 Kamba vija mtwanzi viyalawile kwa mbigalo, vivo ili mbigalo kovumbuka kulawa kwa mtwanzi, lakini vinhu vose volawa kwa Mulungu.
13 Gelegezeni wenyego, kamba vinoga kwa mtwanzi kumpula Mulungu bila kugubika pala jake.
14 Hata Mulungu viyaumbile kolagusa kuwa mbigalo yahawa na mvili nhali koigela kinyala mwenyego.
15 Lakini kwa mtwanzi kuwa na mvili nhali yolagusa unovu wake, kwavija kagweleligwa mvili nhali zimgubike.
16 Kamba munhu yoyose kolonda kuibamila kwa mbuli ayo, tweye twaduhu mila iyagwe, vivija kwa vibumbila va wanhu wamtogole Mulungu.

Lujo lwa kukumbuka ifa ya Mndewa
Mat 26:26-29; Mlk 14:22-25; Luk 22:14-20

17 Mna gamalagizo gano, siwagwaa bule nhogolwa, kwavija miting'hano yenu ya kumtambikila Mulungu yogala gehile kubanza ganogile.
18 Aho haichanduso, mhulika kuwa mwahaiting'hana hamoja moigola mna ivibumbila, na niye notogola kidogo.
19 Ona molondeka muigole, muladi waja wemile mna uukweli woneke goya.
20 Avo mwahaiting'hana mogesa moja lujo lwa Mndewa kumbe haili vivo bule.
21 Kwavija muulujo, kila imoja kolongola kusola lujo lwake mwenyego, kuno wayagwe wana nzala na wayagwe wakoligwa.
22 Vino, mweye mduhu kae za kudila na kung'wela? Hebu mowazeha kibumbila cha wanhu wamtogole Mulungu na kuwagela kinyala wanhu weliduhu kinhu? Vino niwalongele choni? Niwagwee nhogolwa? Siwagwaa nhogolwa kwa mbuli ayo!
23 Kwavija nibokela mafundizo kulawa kwa Mndewa niwagwee mweye. Kilo kija Mndewa Yesu viyahindukigwe, kasola gate,
24 kamgwaa nhogolwa Mulungu, kadibanzula na kalonga, “Uno awo lukuli lwangu, umugweleligwe, mutende vivo kwa kung'humbuka niye.”
25 Vivija, viyamambukize kuja kasola kikasi cha divai, kalonga, “Kikasi kino ni lagano da sambi da Mulungu, mwiidamu yangu, kokose konda mung'we, ing'weni kwa kung'humbuka niye.”
26 Kwavija mwahaja gate dino na kung'wela kikasi kino cha divai, mowapetela wanhu ifa ya Mndewa mbaka vondayeze kabili.
27 Avo munhu yoyose yoja gate da Mndewa hebu kung'wela vihile kikasi acho cha divai, munhu ayo kotagusigwa kwa kulutendela vihile lukuli na damu ya Mndewa.
28 Avo kila munhu tanhu yailolese mwenyego, yang'hali hanakuja gate na kung'wela kikasi acho.
29 Kwavija munhu yoyose yoja na kung'wa bila kujuwa fambulo da lukuli lwa Mndewa, munhu ayo koja na kung'wa nhaguso yake mwenyego.
30 Lekaavo, wanhu bwando kumwenu wanyolila na watamu, na wanhu bwando wafa.
31 Maza tusongile kuilolesa goya wenyego, sambi tutagusigwe na Mulungu.
32 Lakini totagusigwa na kufunzigwa na Mndewa, muladi seketoneke tubananga hamoja na wanhu wa mwiisi.
33 Avo ndugu zangu, mwahaiting'hana hamoja kuja lujo lwa Mndewa, kila munhu yambete miyage.
34 Na kamba hana munhu yoyose kana nzala na yaje ukayake, muladi kuiting'hana kwenu sekekuwatende mutagusigwe na Mulungu. Lakini kwa mbuli zija ziyagwe, nowapetela vondanize.

12

Nhunza zilawa kwa Loho Yang'alile

1 Sambi ndugu zangu, kwa mbuli ya nhunza zitugweleligwe na Loho Yang'alile.
Nolonda mujuwe vinogile mbuli azo.
2 Mojuwa kuwa vimukalile mung'hali hamunamjuwa Mulungu, mulongozigwa

na kutawaligwa na mbuli za kuvitambikila vinyago viliduhu ugima.
3 Nolonda mujuwe kuwa, kuduhu munhu yoyose yolongozigwa na Loho wa Mulungu yodaha kulonga, “Yesu yaduiligwe,” na kuduhu munhu yodaha kulonga, “Yesu ayo Mndewa,” bila kulongozigwa na Loho Yang'alile.
4 Kuna nhunza nyingi, lakini Loho yolava nhunza zizo imoja.
5 Kuna nzila nyingi za kusang'hana, lakini Mndewa yosang'haniligwa imoja.
6 Kuna nzila nyingi za kusang'hana, lakini Mulungu ayo yowagwaa wanhu wose udahi wa kusang'hana.
7 Loho Yang'alile koilagusa kwa kila munhu kwa nzila nyingi muladi wanhu wose wamwede.
8 Loho komgwaa munhu usenga uli na nzewele, na kwa munhu iyagwe Loho iija komgwaa udahi wa kujuwa mbuli.
9 Loho iija komgwaa munhu imoja tamanilo, na komgwaa iyagwe udahi wa kuhonya wanhu.
10 Loho Yang'alile komgwaa munhu udahi wa kutenda unzonza, iyagwe komgwaa nhunza ya kulonga usenga wa Mulungu, na iyagwe komgwaa nhunza ya kujuwa nhunza zilawa kwa Loho hebu hazilawa kwa Loho. Vivija Loho komgwaa munhu nhunza ya kulonga ulonzi wa sambi, na iyagwe nhunza ya kuzifambula.
11 Gano gose gotendigwa na Loho ayo imoja, komgwaa kila munhu nhunza yake kamba viyolonda Loho.

Lukuli lumoja, maungo mengi

12 Kamba vija lukuli lumoja viuli na maungo mengi, hata kamba maungo gago mengi, lakini gotenda lukuli lumoja, vivija vivo ili kwa Kilisito.
13 Vivo ili kumwetu tweye wose, tuwe Wayahudi hebu haweli Wayahudi, watumwa hebu wanhu walekesigwe, wose tubatizigwa kwa Loho imoja mna ulukuli lumoja na wose tugweleligwa Loho imoja tumng'we.
14 Kwavija lukuli hauumbigwe kwa kiungo kimoja kiiyeka, lakini kwa maungo mengi.
15 Maza mgulu wahalongile, “Kwavija niye sili mkono bule, sili kiungo cha lukuli,” vino sambi uwe kiungo cha lukuli? Aka!
16 Na gwiti dahalongile, “Kwavija niye sili siso bule, niye sili lukuli bule,” vino, sambi diwe kiungo cha lukuli? Aka!
17 Maza lukuli lose lwahawile siso, munhu yahadahile vilihi kuhulika? Na maza lukuli lose lwahakalile gwiti diiyeka, munhu yahadahile vilihi kunusa?
18 Avo Mulungu kakika kila kiungo mulukuli kamba viyalondile.
19 Maza lukuli lose lwahawile kiungo kimoja, sambi kuwe na lukuli!
20 Vivo ili, maungo mengi, lakini lukuli lumoja.
21 Avo, siso hadidaha kuulongela mkono, “Sikulonda gweye!” hebu pala hadidaha kugalongela magulu, “Siwalonda mweye!”
22 Lakini viikoneka, hatudaha kutenda kinhu bila maungo ga lukuli gokoneka ganyolila.
23 Na maungo gotugesa hagafaya ng'hani, gago maungo gololesigwa goya, kuno maungo gogela kinyala gogubikigwa goya.
24 Lakini maungo gotugesa todaha kugalagusa hatugatonga. Avo Mulungu ayo yawikile lukuli hamoja, kakigwaa kutegelezigwa ng'hani kiungo kija kihungukiligwe kutegelezigwa.
25 Avo, kuduhu kuigola mulukuli, lakini maungo gose goitaza.
26 Kamba kiungo kimoja chahalumila, maungo gose gayagwe golumila hamoja nacho na kamba kiungo kimoja chahatogoligwa, maungo gose gayagwe godeng'helela hamoja nacho.
27 Avo, mweye mose mwa lukuli lwa Kilisito, kila munhu kiungo cha lukuli lulo.
28 Mvibumbila va wanhu wamtogole Yesu Mulungu kaweka, mosi watumigwa, pili watula ndagu na kadatu wafundiza, abaho kaweka waja weli na nhunza ya kutenda unzonza, abaho waja weli na nhunza ya kuhonya hebu kuwataza wayagwe hebu udahi wa kuwalongoza wanhu hebu kulonga ulonzi wa sambi.
29 Wanhu wose siyo watumigwa hebu watula ndagu hebu wafundiza. Siyo kila

munhu kana udahi wa kutenda unzonza,
30 hebu kuhonya watamu hebu kulonga
ulonzi wa sambi hebu kufambula ulonzi.
31 Avo, sulukileni nhunza zili ng'hulu
ng'hani.
Na niye nowalagusila nzila inogile
ng'hani.

13

Unogelwa

1 Hata nahadaha kulonga ulonzi wa
wanhu na hata wa wasenga wa kuulanga,
lakini kamba naduhu unogelwa, ulonzi
wangu nyangi ziiyeka kamba munhu
yotowa mpatu kuna dizengele hebu
mbugi.
2 Vivija nodaha kuwa na nhunza ya
kupeta usenga wa Mulungu, nozijuwa
mbuli zose zifisigwe, na nodaha kuwa na
tamanilo da kuhamiza vigongo, lakini na-
haswela unogelwa niye siyo kinhu.
3 Nodaha kulava vinhu vangu vose
kuwagwaa wakiwa, hata kuulava lukuli
lwangu lulukuzigwe, lakini nahaswela
unogelwa hainifaya chochose.
4 Yeli na unogelwa kobetela kwa ku-
funga umoyo, muhole, kaduhu migongo
hebu kuitapa hebu kuigoda.
5 Yeli na unogelwa kotegeleza, haigesa
mwenyego bule, hebu kugevuzika
himahima, kaduhu mfundo.
6 Yeli na unogelwa hadeng'helela gehile,
lakini kodeng'helela ukweli.
7 Yeli na unogelwa habwela kukisogo,
kotamaniligwa na kotamanila gose na ko-
gangamala.
8 Unogelwa haulemelwa. Kamba kuna
nhunza za kupeta usenga wa Mulungu,
zose zobita siku dimoja, yahawa nhunza
ya kulonga ulonzi wa sambi, yohuhwa,
wahawa ubala nao wobita.
9 Kwavija ubala wetu na nhunza yetu ya
kupeta mbuli ya Mulungu hawenele,
10 lakini kipindi chahavika Mulungu ko-
tenda chenela kija kihunguke na hach-
enele cholawanya.
11 Ving'halile mwana, nilonga na
nigelegeza na nigesa kamba mwana,
lakini sambi na mkulu, mbuli zose za
uwana nizileka.
12 Kituona sambi kamba lumvuye
mvuye mna ikiyoo, lakini aho kumwande
tokona meso kwa meso. Sambi nojuwa
hadodo, aho kumwande nojuwa goya,
kamba vija Mulungu viyanjuwile niye.
13 Vinhu vino vidatu vosigala, kutogola,
kutamanila na unogelwa, lakini dilikulu
kubanza gose awo unogelwa.

14

Nhunza ziyagwe zilawa kwa Loho Yang'alile

1 Uzahileni unogelwa. Vivija za-
hileni nhunza ziyagwe zilawa kwa Loho
Yang'alile, ng'hani ng'hani nhunza ya
kuwapetela wanhu usenga wa Mulungu.
2 Munhu yolonga kwa ulonzi ukan-
ganya, halonga na wanhu lakini kolonga
na Mulungu, kwavija kuduhu munhu
yojuwa. Kolonga mbuli ziifisile kwa udahi
wa Loho.
3 Lakini waja wowapetela wanhu
usenga wa Mulungu, wolonga na
wanhu mbuli ya kuwagela moyo, kuwa-
gangamiza na kuwahoza mizoyo.
4 Waja wolonga ulonzi ukanganya
woigangamiza wenyego, lakini waja
wowapetela wanhu usenga wa Mulungu,
wao wokigangamiza kibumbila chose cha
wanhu wamtogole Yesu.
5 Vinilonda niye mweye mose mulonge
ulonzi ukanganya, lakini nolonda ng'hani
muwe na nhunza ya kuwapetela wanhu
usenga wa Mulungu. Kwavija munhu yeli
na nhunza ya kuwapetela wanhu usenga
wa Mulungu kofaya ng'hani kubanza ija
yolonga ulonzi wa kukanganya, mbaka
hawe na munhu wa kufambula mbuli zi-
longigwa, avo wanhu wose wamtogole
Yesu wadahe kugangamizwa.
6 Ndugu zangu, vino yowafaya choni
naheza kumwenu kulonga na mweye
ulonzi ukanganya? Hakiwafaya chochose,
mbaka niwalongeleni ugubulo wa Mu-
lungu hebu ubala fulani, hebu usenga wa
Mulungu hebu mafundizo fulani.
7 Vivo ili kwa vinhu viliduhu ugima
vilava sauti, kamba vija kifengwa, hebu
bango. Vino munhu kodahaze kujuwa

lwila lutoigwa kamba kifengwa acho hebu
bango vahatoigwa havilava sauti vinogile?
8 Kamba mhalati hailila goya, nani
yonda yaitande kwa kuitowa?
9 Vivo ili kumwenu mweye, kamba
lulimi lwenu halulonga kinhu kijuwika,
nani yonda yadahe kugajuwa gomulonga?
Kwavija kamba molonga na ubeho.
10 Kuna ulonzi mwingi mwiisi, lakini
kuduhu ulonzi uliduhu fambulo jake.
11 Lakini nahaleka kujuwa fambulo da
ulonzi wa munhu, niye nokuwa munhu
baki kumwake nayo kokuwa munhu baki
kumwangu.
12 Kwavija mweye mosulukila kupata
nhunza ya Loho, molondeka muwambe
kuzisang'hanila nhunza azo kwa kuwa-
gangamiza wanhu wamtogole Yesu.
13 Avo munhu yolonga ulonzi ukan-
ganya, kolondeka yampule Mulungu yap-
ate udahi wa kufambula.
14 Kwavija nahampula Mulungu kwa
ulonzi ukanganya, loho yangu ayo ipula,
lakini nzewele zangu zokala bule.
15 Avo nhende choni? Nompula Mu-
lungu kwa loho yangu, vivija nompula Mu-
lungu kwa nzewele zangu na nokwimba
kwa loho yangu, vivija nokwimba kwa
nzewele zangu.
16 Wahamgwaa nhogolwa Mulungu kwa
loho yako iiyeka, yodahika vilihi kwa
wanhu waiting'hane kwidika nhogolwa
zako kwa Mulungu kwa kulonga, “Ona,”
kamba hawakijuwa kiulonga?
17 Hata kamba nhogolwa zako kwa Mu-
lungu zahanoga vilihi, wanhu wayagwe
haziwagangamiza bule.
18 Nomgwaa nhogolwa Mulungu kwav-
ija niye nolonga ulonzi ukanganya
kubanza mweye mose.
19 Lakini nahaiting'hana na kibumbila
cha wanhu wamtogole Yesu, nonogelwa
kulonga mbuli tano zijuwika goya muladi
niwafundize wayagwe, kubanza kulonga
mbuli magana kwa magana kwa ulonzi
ukanganya.
20 Ndugu zangu, sekemugese kamba
wana wadodo. Kwa mbuli ya gehile
mukale kamba wana ving'hele weliduhu
vitala, lakini mugese kamba viwogesa
wanhu wabala goya.
21 Yandikigwa mna Gamalagizo kamba,
“Mndewa kolonga vino,
‘Kubitila wanhu wolonga ulonzi ukan-
ganya,
na kwa milomo ya wanhu baki,
nowalongela wanhu zangu,
lakini hawanitegeleza bule.’ ”
22 Avo nhunza ya kulonga ulonzi ukan-
ganya ni kilaguso kwa wanhu hawamto-
gola Yesu, siyo kwa wanhu wamtogole
Yesu, lakini nhunza ya kuwalongela
wanhu usenga wa Mulungu ni kilaguso
kwa wanhu wamtogole Yesu, siyo kwa
wanhu hawamtogole Yesu.
23 Avo, wanhu wose wamtogole Yesu
wahaiting'hana hamoja, na wose wolonga
kwa ulonzi ukanganya, baho waheza
wanhu hawajuwa hebu wanhu hawamto-
gole Yesu, vino honda walonge kuwa
mweye mose mna kibozi mbwelela?
24 Lakini wose wahalonga usenga wa
Mulungu, yaheza munhu hajuwile kinhu
hebu munhu hamtogola Yesu gose gonda
yahulike gomulagusila nzambi zake na
vivija gomtagusa.
25 Gaja gafisigwe mmizoyo yao gogubu-
ligwa, nao wofugama na kumtambikila
Mulungu, kwa kulonga, “Kweli Mulungu
kabaha hamoja na mweye!”

Viilondeka kutenda mvibumbila va wanhu wa Mulungu

26 Ndugu zangu, nofambula vino, mwa-
haiting'hana hamoja kumtambikila Mu-
lungu, imoja kana nyila, iyagwe kofun-
diza, iyagwe kana ugubulo kulawa kwa
Mulungu, iyagwe kana nhunza ya kulonga
kwa ulonzi ukanganya, na iyagwe kofam-
bula kija kilongigwe. Kila kinhu kiwe kwa
kuwagangamiza wanhu waiting'hane.
27 Kamba munhu kolonga ulonzi ukan-
ganya, wanhu wabili hebu wadatu, wa-
longe imoja imoja, munhu iyagwe kolon-
deka yafambule kija kilongigwa.
28 Lakini kamba kuduhu munhu yodaha
kufambula mbuli ilongigwa, avo ija yo-
longa kwa ulonzi ukanganya yanyamale,
yalonge mwenyego na kwa Mulungu.

29 Wanhu wabili hebu wadatu wag-
weleligwe usenga wa Mulungu, walonge
na kuno wayagwe walolese goya gaja
gowolonga.
30 Na kamba munhu yakalile aho
kobokela usenga kwa Mulungu, ija yo-
longa yanyamale.
31 Mose modaha kulonga usenga wa Mu-
lungu, imoja imoja, avo kila munhu koi-
funza na kugangamizwa.
32 Nhunza ya kulonga usenga wa Mu-
lungu yolondeka iwe mmakono ga mulon-
gaji.
33 Kwavija Mulungu siyo Mulungu wa
kuding'huka, lakini Mulungu wa tindi-
walo.
Kamba viili mna ivibumbila vose va
wanhu wa Mulungu,
34 watwanzi wolondeka wanyamale
mna ivibumbila va wanhu wamtogole
Yesu. Hawatogoleligwa kulonga, lakini
wategeleze, kamba Malagizo ga Wayahudi
vigalonga.
35 Kamba hana kinhu wolonda kuki-
juwa, wahabwela ukae wodaha kuwauza
wambigalo zao. Yogela kinyala kwa mt-
wanzi kulonga mvibumbila va wanhu
wamtogole Yesu.
36 Vino, usenga wa Mulungu usonga
kumwenu? Hebu uwavikila mweye mwi-
iyeka?
37 Kamba mweye moigesa wenyego mo-
longa usenga wa Mulungu hebu wanhu wa
Loho, avo muvijuwe kamba nokwandika
gaja gaiyeka gayalagize Mndewa.
38 Kamba munhu hatonga kija
kinyandika, sekemumtonge munhu ayo.
39 Ndugu zangu, sulukileni kuwapetela
wanhu usenga wa Mulungu na sekemum-
gomese munhu yoyose kulonga ulonzi
ukanganya.
40 Lakini tendeni goya kila kinhu, kamba
viilondeka.

15

Kuzilibuka kwa Kilisito

1 Ndugu zangu, lelo nolonda kuwakum-
busa Mbuli Inogile iniwapetele, na mweye
muibokela, Mbuli ayo Inogile acho chan-
dusilo cha kumtamanila kwenu Mulungu.
2 Usenga uniwapeteleni, ayo Mbuli
Inogile. Mwahaigoga ng'hani mokom-
boligwa. Kamba mwahaleka kuigoga
mugaya bule kutogola.
3 Niwagwaa kinhu kikulu ng'hani kim-
bokele, Kilisito kafa kwa nzambi zetu,
kamba Maandiko Gang'alile vigolonga,
4 kamba kazikigwa, abaho siku da
kadatu kazilibuka, kamba Maandiko
Gang'alile vigolonga,
5 kamulawilila Kefa, abaho kawalawilila
watumigwa wose longo na wabili.
6 Abaho kawalawilila kwa mwanza
umoja wanahina zake bwando, kubanza
magana matano, wanhu bwando mna
iwao wang'hali wagima lakini wayagwe
wafa.
7 Kumwande kamulawilila Yakobo,
abaho kawalawilila watumigwa wose.
8 Kukimambukizo kandawilila naniye
vivija, hata kamba niigala na munhu
yavumbuke kipindi kihile.
9 Kwavija mna iwatumigwa wose niye
na munhu mdodo ng'hani, niye sifaya
hata kukemigwa mtumigwa, kwavija ni-
wadununza wanhu wamtogole Yesu.
10 Lakini kwa ng'hekewa ya Mulungu
niwa kamba vinili, na ng'hekewa iyanig-
welele hayagile bule. Nisang'hana ng'hani
kubanza wayagwe wose, hata avo siyo
niye nisang'hane, lakini ng'hekewa ya Mu-
lungu ya hamoja na niye.
11 Lakini siyo kinhu, kamba niye ni-
wapetela wanhu Mbuli Inogile hebu wao
wawapetela wanhu. Mweye mose muto-
gola usenga awo.

Kuzilibuka kwa wafile

12 Lelo, kamba towapetela wanhu
kuwa Mulungu kamzilibula Kilisito kwa
wanhu wafile, wanhu wayagwe kumwenu
wodaha vilihi kulonga kuwa wanhu wafile
honda wazilibuke bule?
13 Kamba kweli wanhu wafile honda
wazilibuke bule, yofambula kuwa Kilisito
hazilibuke bule.
14 Kamba Kilisito hazilibuke kwa wanhu
wafile, togaya bule kuwapetela wanhu na
kutamanila kwetu kuduhu kinhu.
15 Avo tokoneka wavizi mgameso ga
Mulungu, kwavija tulonga Mulungu
kamzilibula Kilisito kwa wanhu wafile.

Kamba kweli, Mulungu hamzilibule Kilisito, avo wanhu wafile honda wazilibuke.
16 Kwavija kamba wanhu wafile hawazilibuka bule, avo Kilisito hazilibuke bule.
17 Kamba Kilisito hazilibuke kwa wanhu wafile, kumtamanila kwenu kuduhu kinhu, na mung'hali mopotela mzinzambi zenu.
18 Vivija ino yofambula kuwa waja wamtogole Kilisito abaho wafa, wapotela.
19 Kamba tomtamanila Kilisito vinogile kwa ugima uno wiiyeka, tofaya koneligwa bazi ng'hani na wanhu kubanza munhu yoyose iyagwe mwiisi.
20 Lakini kweli Kilisito ayo waichanduso kuzilibuka kwa wanhu wafile, ino yolagusa kuwa waja wafile wozilibuka vivija.
21 Kwavija kamba ifa viigaligwe mwiisi na munhu, vivo ili kuzilibuka kwa wanhu wafile kogaligwa na munhu.
22 Kwavija kamba wanhu wose viwofa mbuli ya kuilumba kwao na Adamu, vivo ili wanhu wose wozilibuligwa kwa wanhu wafile mbuli ya kuilumba kwao na Kilisito.
23 Lakini kila munhu kozilibuligwa mna ikipindi chake, tanhu Kilisito, abaho waja weli wanhu zake mna ikipindi chonda yeze Kilisito.
24 Abaho wahavika uhelelo, Kilisito kobananga utawala wose na udahi wose na mamulaka gose, na komgwaa Undewa Mulungu Tata.
25 Kwavija Kilisito kolondeka yatawale mbaka Mulungu vonda yawahume wose wamwihile na kuweka hasi ya magulu gake.
26 Mdumuka wa kimambukizo kubanangigwa kokuwa ifa.
27 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga, “Mulungu kokwika vinhu vose hasi ya magulu gake.” Avo yahalonga, “Vinhu vose.” Mulungu mwenyego kahaduhu, heyo ayo yokwika vinhu vose hasi ya Kilisito.
28 Lakini vinhu vose vahekigwa hasi ya utawala wa Kilisito, nayo Imwana, koika mwenyego hasi ya Mulungu, yekile vinhu vose hasi yake, na Mulungu kovitawala vose kila hanhu.
29 Kamba wanhu wafile hawazilibuka bule, vino wotenda choni wanhu waja wobatizigwa mbuli ya wao? Habali wobatizigwa mbuli ya wanhu awo wafile?
30 Na tweye, habali twamdizumozumo kila saa?
31 Ndugu zangu, kila siku na mmabehi na ifa! Magoda ganilinago kumwenu kwa kuilumba na Yesu Kilisito Mndewa wetu gonhenda nonge vino.
32 Vino mogesa nipata choni kwa kuitowa na wanhu waigalile na ming'onyo ako Efeso? Kamba wanhu wafile hawazilibuka, “Tuje na tung'we, kwavija mayo tofa.”
33 Sekemuwe wabozi, “Mbwiga wehile woibananga tabiya inogile.”
34 Muwe na nzewele na muleke kutenda nzambi, kwavija wanhu wayagwe kumwenu hawamjuwile Mulungu, na nolonga vino kuwagela kinyala.

Kuzilibuka kwa lukuli

35 Wanhu wayagwe wodaha kuuza, “Vino, wanhu wafile wodaha vilihi kuzilibuka? Na lukuli lwao lokuwaze?”
36 Uuzaji awo wakibozi! Mwahahanda mbeyu, haikota mbaka tanhu ife.
37 Na kiuhanda ni mbeyu iiyeka, yodaha kuwa mbeyu ya ngano hebu mbeyu ziyagwe, lakini wonda wote aho kumwande wokuwa mnoga.
38 Mulungu koitenda mbeyu ayo yote na koigwaa mnoga uyolonda mwenyego, kila mbeyu koigwaa mnoga wake.
39 Vinhu vose viumbigwe haviigalile. Wanhu, wanyama, ndege na somba wana ng'huli, lakini ng'huli zao haziigalile bule.
40 Kuna ng'huli za kuulanga na ng'huli za mwiisi. Unovu wa ng'huli za kuulanga hauigalile na unovu wa ng'huli za mwiisi.
41 Zuwa dina unovu wake, mwezi vivija una unovu wake na nhondo vivija zina unovu wake. Hata nhondo vivija haziigalile kwa unovu.
42 Vivo vonda iwe, kwa waja wafile vonda wazilibuke. Lukuli lwahazikigwa lokola, lwahazilibuka halukola bule.
43 Lwahazikigwa lwiha, lwahazilibuka lunoga, lwahazikigwa lonyolila lwahazilibuka luna nguvu.
44 Lwahazikigwa lokuwa lukuli, lwahazilibuka lokuwa lukuli lwa loho. Kamba

tuna lukuli lwa kiunhu, vivija tokuwa na lukuli lwa kiloho.
45 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga, “Munhu wa ichanduso, Adamu kaumbigwa yawe ugima,” lakini Adamu wa ikimambukizo ayo Loho yowagwaa wanhu ugima.
46 Siyo lukuli lwa kiloho ulo lulongole, lakini lukuli lwa kiunhu ulo lulongole.
47 Adamu wa ichanduso, kaumbigwa kwa udongo, Adamu wa kabili kalawa kulanga.
48 Awo weli mwiisi waigala na munhu yaumbigwe kwa udongo, na awo wa kuulanga waigala na heyo yalawile kuulanga.
49 Kamba vija vituigalile na heyo yaumbigwe kwa udongo, vivo vonda tuigale na heyo yalawile kuulanga.

50 Ndugu zangu, nolonda mujuwe kamba, kija kili na lukuli na damu hakidaha kuwa na fungu Muundewa wa Mulungu, na kija kinangika chaduhu fungu da kija kileka kunangika.

51 Tegelezeni, nowalongeleni mbuli ifisigwe. Wose hatufa bule, lakini wose togaluka.
52 Yolawilila kwa kusinhukiza, himahima kubanza siso vidibwenza. Mhalati ya ikimambukizo yahalila, wanhu wafile wozilibuka, wose togaluka, avo hatufa kabili.
53 Ng'huli zetu zifa na kunangika, zogaluka kuwa ng'huli zileka kufa hebu kunangika.
54 Avo yahalawilila vino, lukuli lunangika logaluka sekelunangike na kija kifa honda kife, aho golawilila Maandiko Gang'alile galongile, “Ifa ihumigwa na kuhuma kuvika!”
55 “Ifa, kuhuma kwako kwa kwahi?
Ifa, udahi wako wa kulumiza wa kwahi?”
56 Ifa yopata udahi wa kulumiza kulawa kwa nzambi, na nzambi zopata udahi kulawa kwa Malagizo.
57 Lakini tumgwee nhogolwa Mulungu yotugwaa kuhuma kubitila Mndewa wetu Yesu Kilisito!
58 Avo, ndugu zangu woniwanogela, gangamaleni. Siku zose muhunganike kumsang'hanila Mndewa, kwavija kuduhu kinhu chonda mutende mwiisang'hano ya Mndewa chonda chage bule.

16

Kusanga sente kuwataza wakilisito

1 Mwahasanga sente mbuli ya wanhu wa Mulungu, nowalonda mutende kamba vija vinivilongele vibumbila va wanhu wamtogole Yesu ako Galatia.
2 Kila jumapili kila munhu kumwenu yabagule sente, ziigale na vija vimupatile, zikeni goya, muladi vondanize sekemulonde kusanga sente.
3 Vondanize, nowagwaa baluwa na nhunza zenu waja muwasagule na nowatuma wachole Yelusalemu.
4 Kamba yofaya naniye nichole, aho wodaha kuchola na niye.

Mbuli zoyogesa Paulo kusang'hana

5 Nahabitila mwiisi ya Makedonia, nokwiza kuwalola, kwavija nogesa kubitila Makedonia.
6 Sengine nokala na mweye kipindi kidodo, hebu sengine nodaha kukala na mweye kipindi chose cha kihuhwe, avo modaha kunitaza nigendelele na mwanza wangu kokose konda nichole.
7 Mndewa yahalonda, nokwiza kumwenu kukala ng'hani, kubanza kwima aho kwa kipindi kidodo.
8 Nokala hano kudibuga da Efeso mbaka siku ya Pentekosite.
9 Kwavija nivuguliligwa lwivi mkulu mbuli ya sang'hano yangu, hamoja hana wanhu bwando wondema.
10 Timoseo yaheza, mbokeleni goya, kwavija kotenda sang'hano ya Mndewa, kamba niye.
11 Munhu yoyose sekeyamwehule, lakini mumtaze yagendelele goya na mwanza wake, muladi yabwele kumwangu, kwavija niye nombeta hamoja na ndugu zangu.
12 Avo, kwa mbuli ya ndugu yetu Apolo, baho kwa baho nimnanahiza yeze kumwenu hamoja na wanhu wayagwe wamtogole Yesu, lakini halonda bule kwiza sambi bule, avo yahadahika kokwiza.

Mbuli za kimambukizo

13 Kaleni meso, gangamaleni mditamanilo, muwe magalu na weli na nguvu.
14 Sang'hano zenu zose muzitende kwa unogelwa.
15 Ndugu zangu, mojuwa kuwa Sitefana na wanhu wa lubuga lwake wakala wa ichanduso kumtogola Yesu mwiisi ya Akaya. Watenda viwadahile kuwasang'hanila wanhu wa Mulungu. Ndugu zangu, nowapula,
16 wategelezeni wanhu kamba wano, na munhu yoyose iyagwe yosang'hana hamoja na wao.
17 Nodeng'helela ng'hani kwavija Sitefana, Folitunata na Akaiko wavika hano. Kukala kwao hano, ni kamba wasola hanhu ha kukala na mweye.
18 Wautenda moyo wangu usamhuke ng'hani, kamba viwawatendile mweye musamhuke. Wategelezeni wanhu kamba wao.
19 Vibumbila va wanhu wamtogole Yesu mwiisi ya Asiya kwa kuilumba na Kilisito vowalamuseni ng'hani. Akula na Pilisila na wanhu wa Mulungu weli mzing'anda zao, womulamuseni kwa twaga da Mndewa.
20 Wanhu wose hano wamtogole Yesu womulamuseni.
Muilamuse kwa nzila ilagusa moinogela.
21 Niye Paulo nowalamusa, nokwandika kwa makono gangu mwenyego.
22 Munhu yoyose hamnogela Mndewa, yaduiligwe na Mulungu!
Mndewa wetu izo!
23 Ng'hekewa ya Mndewa Yesu ikale hamoja na mweye.
24 Nowanogela mose kwa kuilumba na Yesu Kilisito.

Baluwa ya Kabili ya Paulo kwa wanhu wa ako Kolinto

Ulongozi

2 Wakolinto chandikigwa na mtumigwa Paulo muumwaka 55 na 56 toka kuvumbuka kwa Kilisito (Sula ya 1:1). Ino ayo baluwa ya kabili mna izibaluwa zitulinazo ziyandike Paulo kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Kolinto. Wanhu woifunza mbuli woitogolela kuwa ichanduso Paulo kandika baluwa ng'hali kwa wanhu wa ako Kolinto. Twaduhu baluwa ino ilongigwe mzisula za 2:3-4:2. Baluwa ino kwa Wakolinto yogesigwa yandikigwa kipindi Paulo kakala ako Makedonia (Sula ya 2:13).

2 Wakolinto cha vingine, cholonga mbuli zake mwenyego na cholonga mbuli za moyo. Paulo kosimulila deng'ho mbuli ya usenga unogile uyapatile kulawa kwa Tito mbuli ya wanhu wamtogole Yesu ako Kolinto. Mna ibaluwa ino, tona mafundizo mengi mbuli ya kulava kulawa mna idilagano da sambi, hanhu Paulo hayalavile malagizo mbuli ya kusanga sente na kuzigala kuwataza wanhu wamtogole Yesu ako Yelusalemu (Sula ya 8-9). Yokoneka wanhu wayagwe watumigwa wa uvizi kulawa kunze ya kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu wobitila wanhu wayagwe mna ikibumbila kumulonga vihile Paulo na kuitogola wenyego. Wawatenda wanhu wanyawe nyawe mbuli ya mamulaka ga Paulo, mbuli ayo yogesigwa kamba ayo imtendile Paulo yalaguse mamulaka kamba mtumigwa wa Yesu Kilisito kukimambukizo cha Wakolinto wa kabili.

Mbuli zili mkitabu

Paulo kosonga baluwa yake kwa kuwalamusa wanhu wa kibumbila wamtogole Yesu (Sula ya 1:1-7).

Abaho Paulo kolonga viyagimbule mwanza wake uyagesile na usenga uyabokele mbuli yao na viwaibokele baluwa yake ya ichanduso (Sula ya 1:8-7:16).

Abaho Paulo kolava mafundizo mbuli ya sente zisangigwe kwa kuwataza wanhu wamtogole Yesu ako Yelusalemu (Sula ya 8:1-9:15).

Kukimambukizo Paulo koigombela mbuli ya utumigwa wake na kolonga mbuli ya mwanza wake wa kutembelela (Sula ya 10:1-13:10).

1 Niye Paulo, namtumigwa wa Yesu Kilisito kwa kulonda Mulungu, na ndugu yetu Timoseo towatumileni baluwa mweye kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Kolinto, hamoja na wanhu wose wa Mulungu mwiisi yose ya Akaya,
2 Mulungu Tataetu na Mndewa Yesu Kilisito wawagwee ng'hekewa na tindiwalo.

Paulo komgwaa nhogolwa Mulungu

3 Tumgwee nhogolwa Mulungu, Tata wa Mndewa wetu Yesu Kilisito, Tata Mulungu yowonela wanhu bazi na kuwahoza mizoyo yao!
4 Mulungu kotuhoza mizoyo mna gamagayo getu, muladi na tweye tuwahoze mizoyo awo weli mna gamagayo, kwa kuhozigwa kukuja kutuhozigwe tweye na Mulungu.
5 Kamba vija madununzo ga Kilisito vigokongezeka kumwetu, vivija kubitila Kilisito kuhozigwa kwetu mizoyo kokongezeka.
6 Twahagaya, togaya mbuli ya kuhozigwa kwenu mizoyo na kukomboligwa kwenu. Kamba twahahozigwa mizoyo na mweye vivija mohozigwa mizoyo muladi kuwagangamiza mufunge umoyo mna gamagayo kamba vitugaya tweye.
7 Vivija, tamanilo jetu kumwenu digangamala, kwavija tojuwa kuwa kamba vija vitugaya hamoja, vivija mohozigwa mizoyo hamoja na tweye.
8 Ndugu zetu, hatulonda kuwafisa vitugaiye mwiisi ya Asiya. Tugaya ng'hani mbaka tugesa tolemelwa kufunga umoyo na tofa.
9 Tugesa tukala kamba wanhu watagusigwe ifa. Mbuli ino ilawilila muladi seketuitamanile wenyego, lakini tumtamanile Mulungu, yowazilibula wanhu wafile.

10 Mulungu katuhonya mdizumozumo da ifa, na kogendelela kutuhonya. Tweye totamanila kuwa Mulungu kotuhonya kabili,
11 mweye mwahatutaza kutupulila kwa Mulungu. Vinhu bwando vinogile vitupatile kwa wanhu bwando kutupulila, votenda wanhu bwando wamgwee nhogolwa Mulungu yetu.

Paulo kogimbula viyalondile kutenda

12 Tweye toigodela kinhu kimoja, mizoyo yetu yotulongela vitukala mwiisi ino, ng'hani ng'hani vituilumba na mweye, kwa kung'ala na ukweli kulawa kwa Mulungu. Tutenda vivo siyo kwa kulongozigwa na nzewele za wanhu wa mwiisi, lakini kwa ng'hekewa ya Mulungu.
13 Towandikila mweye gaja gamudahile kugasoma na kugajuwa. Niye notamanila motujuwa goya,
14 kwavija mbaka sambi mutujuwa kidogo. Tojuwa kuwa mna isiku ija ya kwiza Mndewa Yesu modaha kuigodela tweye kamba tweye vituigodela mweye.
15 Kwavija ng'hala nijuwile goya, tanhu nilonda kwiza kumwenu muladi mumwede kunyona miyanza mibili.
16 Muumwanza wangu wa kuchola isi ya Makedonia, nilonda kubitila kumwenu, na umbwelo kulawa Makedonia vivija mbitile kumwenu, muladi mungale mwanza wangu wa kuchola Yudea.
17 Vino mweye vimgesa vinifungile mwanza wangu, ng'hala nonyawanyawa? Hebu mogesa notenda mbuli zangu kamba viwotenda wanhu, nahalonga, “Dimema, ona,” nahalonga, “Da hindi, ona”?
18 Kamba Mulungu viyolonga ukweli, usenga wetu kumwenu siyo kulonga, “Ona” na “Bule.”
19 Kwavija Yesu Kilisito, Mwana wa Mulungu, itumpetile kumwenu, niye na Sila na Timoseo, hakalile munhu wa kulonga, “Ona” na “Bule”. Lakini kumwake heyo siku zose, “Ona.”
20 Kwavija haitongigwa Mulungu kalonga miyanza mingahi, vija viyalongile kubitila Kilisito vokuwa, “Ona.” Lekaavo “Ona” yetu itulonga kubitila Kilisito, toilonga kwa kumgwaa ukulu Mulungu.
21 Mulungu mwenyego ayo yotutenda tweye na mweye tugangamale kwa kuilumba na Kilisito. Mulungu ayo yatusagule tweye,
22 katwikila kinhu kilagusa tweye twa wanhu zake, na kamwika Loho wake mmizoyo yetu kamba fungu dodo da gaja gose gayatwikile.
23 Mulungu ayo msindila wangu, kaujuwa moyo wangu! Niye sibwelile ako Kolinto kwavija niwonela bazi.
24 Hatulonda kuwananahiza choni cha kutamanila, tojuwa kamba mugangamala mditamanilo jenu, lakini tweye tosang'hana na mweye mbuli ya deng'ho jenu.

2

1 Avo nigelegeza, sekeniwatembelele kabili na kuwanyunyuwaza.
2 Kwavija nahawanyunyuwaza mweye, nani yonda yanihoze umoyo? Siyo wawaja waniwanyunyuwaze?
3 Lekaavo niwandikila baluwa, silondile kwiza kumwenu na kunyunyuwazwa na mweye mulondeke kunhenda niye ndeng'helele. Vinikona niye nahadeng'helela na mweye vivija modeng'helela.
4 Mna ibaluwa ija niwandikila kwa kunyunyuwala na usungu muumoyo na mahozi mengi, sandike kwa kuwagela usungu, lakini kuwalagusila viniwanogela ng'hani.

Kugela kumgongo nzambi za munhu

5 Kamba munhu yahamgela usungu miyage, hangelile usungu ng'hani niye, ila kawagela usungu mweye mose, silonda kuwa msabalu ng'hani bule.
6 Nhaguso iyatagusigwe munhu ayo na wanhu bwando kumwenu yomfaya.
7 Kisigale sambi, mugele kumgongo na kumuhoza umoyo, muladi sekeyanyunyuwale ng'hani na kubwela kukisogo.
8 Nowapula ng'hani, mulagusileni kabili munhu ayo kuwa mumnogela.
9 Kilamuso cha kuwandikila baluwa ija, nilonda kuwageza nijuwe kamba modaha kugoga kila kinhu.

10 Mwahagela kumgongo nzambi za munhu, na niye vivija nogela kumgongo. Kwavija nahagela kumgongo, kamba kweli ya cha baho kinhu cha kugela kumgongo, aho nogela kumgongo mgameso ga Kilisito mbuli ya mweye,
11 muladi Mwenembago sekeyawe mbala kumwetu, kwavija tojuwa viyogesa.

Paulo konyawanyawa kudibuga da Toloa

12 Vimvikile kudibuga da Tuloasi kuwapetela wanhu Mbuli Inogile ya Kilisito, nivika Mndewa kanivugulila nzila nimsang'hanile.
13 Lakini nikala moyo yungwa yungwa, kwavija simvikile ndugu yangu Tito. Avo niwalaga nichola Makedonia.

Kuhuma kubitila Kilisito

14 Lakini, Mulungu yagweleligwe nhogolwa, yotulongoza mna ikibumbila cha kudeng'helela kuhuma kubitila Kilisito na kubitila tweye topwililisa kila hanhu usenga wa Kilisito kamba mnung'ho.
15 Kwavija tweye tuigala na mnung'ho unogile wa ubani ulavigwe na Kilisito kwa Mulungu, ukwenela kwa wanhu wose wokomboligwa na waja wopotela.
16 Kwa waja wopotela, mnung'ho awo wogala ifa, lakini kwa waja wokomboligwa, mnung'ho awo wogala ugima. Vino nani yofaya kwa sang'hano ayo?
17 Tweye hatuigalile na wanhu wayagwe, wopata sente kwa kuchuuza usenga wa Mulungu, tweye kwa kuilumba na Kilisito tolonga fulu ipile mgameso ga Mulungu, kamba wanhu tutumigwe na Mulungu.

3

Wasang'hanaji wa Lagano da Sambi

1 Vino, tosonga kabili kuitogola wenyego? Hebu tolonda baluwa ya yandikigwe na mweye kututogola tweye hebu tuwandikila baluwa kuitogola wenyego kamba viwotenda wanhu wayagwe?
2 Mweye wenyego mwa baluwa yetu, yandikigwe mmizoyo yetu, baluwa ijuwike na kusomigwa na kila munhu.
3 Yolagusa kamba mweye mwa baluwa ya Kilisito yaigalile kwa makono getu. Baluwa ayo hayandikigwe kwa wino lakini yandikigwa kwa Loho wa Mulungu yeli mgima, hayandikigwe mdibwe ila mmizoyo ya wanhu.
4 Tweye hatunyawanyawa kulonga vino mgameso ga Mulungu, kwavija tomtamanila Kilisito.
5 Hatudaha kulonga tusang'hana chochose kwa udahi wetu wenyego, ila udahi wose tuli nao wolawa kwa Mulungu,
6 yatugwelele udahi wa kuwa wasang'hanaji wa lagano da sambi, siyo kwa malagizo gandikigwe, ila kwa Loho wa Mulungu. Kwavija malagizo gandikigwe gogala ifa, lakini Loho Yang'alile kogala ugima.
7 Malagizo gekigwa mgamabwe, na ukulu wa Mulungu woneka mbaka wanhu wa Izilaeli walemelwa kulola kihanga cha Musa hata mng'alo wa kihanga viukalile wovulala. Kamba malagizo gogala ifa gasang'hana na kugala ukulu kamba awo,
8 vino, sang'hano ya Loho Yang'alile haigala ukulu ubanzile ng'hani?
9 Kamba kukala na ukulu mna isang'hano igala kutagusigwa, avo sang'hano itutenda tunoge mgameso ga Mulungu yogala ukulu ubanzile ng'hani!
10 Kwa mbuli ayo, kija kikalile na ukulu aho haichanduso, sambi chaduhu ukulu mbuli ya kija kili na ukulu ubanzile ng'hani.
11 Kwavija kamba kija kikalile kwa kipindi kidodo kikala na ukulu, avo kija kikala siku zose chokuwa na ukulu ubanzile ng'hani!
12 Kwavija tweye totamanila avo, hatudumba kulonga.
13 Tweye hatuigalile na Musa yagubike kihanga chake kwa kikumbi muladi wanhu wa Izilaeli sekewone mng'alo viukalile wovulala.
14 Lakini nzewele zao zifungigwa, mbaka sambi wahasoma vitabu va lagano da umwaka nzewele zao zigubikigwa na kikumbi acho. Kikumbi acho hakisegezigwa mbaka munhu yailumbe na Kilisito.
15 Ona, mbaka sambi, wahasoma Malagizo ga Musa, nzewele zao zigubikigwa na

kikumbi acho.
16 Lakini munhu yahambwelela Mndewa, kikumbi acho chosegezigwa.
17 Avo, “Mndewa,” ayo Loho, na aho kuyali Loho wa Mndewa baho kuli na kulekesigwa.
18 Avo tweye wose, vihanga vetu havigubikigwe tuigala na kiyoo kulagusa ukulu wa Mndewa. Togalusigwa tuigale ng'hani na tuvike muukulu ng'hani. Ino ayo sang'hano ya Loho wa Mndewa.

4

Ngama mzinongo

1 Avo, Mulungu kwa bazi jake, katugwaa sang'hano ino, na tweye hatubwela kuchugu.
2 Tuzileka mbuli zose zigela kinyala na za kinyelegezi, hatulonga mbuli za uvizi hebu kuilonga vihile mbuli ya Mulungu. Lakini kwa kulonga ukweli mgameso ga Mulungu, muladi wayagwe watugese mmizoyo yao kamba totamaniligwa.
3 Avo kamba Mbuli Inogile ituwapetela wanhu ifisigwa, ifisigwa kwa hewo wopotela.
4 Hawatogola kwavija Mwenembago, mulungu wa isi ino kazigela nzewele zao mdiziza, muladi sekewawone mulenge wa Mbuli Inogile ya ukulu wa Kilisito, yaigalile na Mulungu kwa kila kinhu.
5 Kwavija hatuipetela wenyego, ila tompeta Kilisito yeli Mndewa na tweye twa wasang'hanaji zenu kwa Yesu.
6 Mulungu yalongile, “Mulenge umwemwese kulawa mdiziza!” Ayo yatendile mulenge wake umwemwese mmizoyo yetu, katugwelela mulenge wa nzewele za ukulu wa Mulungu mkihanga cha Yesu Kilisito.
7 Lakini tweye tuli na ngama ino tuigala na nongo, muladi kulagusa kamba nguvu ng'hulu yolawa kwa Mulungu, siyo kumwetu.
8 Siku zose togaya, lakini hatuhondigwa, tokona shaka, lakini hatubwela kukisogo,
9 todununzigwa, lakini hatulekigwa kutazigwa, tolagazigwa hasi, lakini hatubanangigwe bule.
10 Kipindi chose toisola ifa ya Yesu mzing'huli zetu, muladi ugima wa Yesu vivija woneke mzing'huli zetu.
11 Siku zose za ugima wetu twa mdizumozumo da ifa mbuli ya Yesu, muladi ugima wake woneke mzing'huli zetu zifa.
12 Avo, ifa yosang'hana mgati mmwetu, lakini ugima wosang'hana mgati mmwenu.
13 Maandiko Gang'alile golonga, “Nitogola lekaavo nonga.” Kwa kutamanila kukuja, na tweye vivija totogola lekaavo tolonga,
14 kwavija tojuwa kamba Mulungu yamzilibule Mndewa Yesu kwa wafile, vivija kotuzilibula tweye hamoja na Yesu, na kotwika tweye na mweye kuulongozi wake.
15 Kwavija gano gose kwa sama ya mweye, muladi ng'hekewa ya Mulungu iwavikile wanhu bwando, itende wamtogole Mulungu na wamgwelele ukulu.

Kukala kwa kumtamanila Mulungu

16 Lekaavo hatubwela kuchugu. Hata kamba ng'huli zetu zofa, lakini siku zose loho zetu zotendigwa za sambi.
17 Magayo gotupata gabuha na gokala kwa kipindi kidodo, lakini gotugalila ukulu wa mazuwa gose kubanza gago gamagayo.
18 Avo sambi tugese vinhu vikoneka, ila tugese vija havikoneka. Kwavija vinhu vikoneka vokala kwa kipindi kidodo, lakini vija havikoneka vaduhu uhelelo.

5

1 Kwavija tojuwa kamba kiheha kitukala mwiisi ino, awo lukuli lwetu, chahabanangika Mulungu kotuvaza kae iyagwe ako kuulanga, kae ilibule uhelelo haizengigwe kwa makono ga wanhu.
2 Lakini sambi togutilila, kipindi vitubeta kwa kusulukila tugweleligwe lukuli lwa kuulanga,
3 kwavija twahavazigwa lukuli lwa sambi, hatukoneka twa mwazi.
4 Vitukala mkiheha kino cha mwiisi, togutilila kwa lusikisiki, kwavija hatulonda kululeka lukuli luno lwa mwiisi, lakini tolonda kuvazigwa kae yetu ya kuulanga, muladi kija kifa kigalusigwe na ugima wa mazuwa gose.

5 Mulungu mwenyego ayo yatutandile gano gose. Katugwaa Loho wake kamba fungu dodo da gaja gayatwikile.
6 Avo siku zose togangamala. Tojuwa kamba vitukala mzing'huli zino, twa kutali na kae yetu hamoja na Mndewa.
7 Kwavija tokala kwa kumtamanila Mulungu, siyo kwa gaja gotulola.
8 Lakini togangamala na tolonda kululeka ukazi uno wa lukuli na kukala hamoja na Mndewa.
9 Mbuli ng'hulu, towamba ng'hani kumnogeza Mndewa, iwe tokala mwiisi ino hebu kuulanga.
10 Kwavija kila munhu kokwima kuulongozi wa Kilisito yatagusigwe. Kila munhu kobokela kija kiyolondeka, kamba vija viyasang'hane mwiisi, kamba ganoga hebu geha.

Umbwiga na Mulungu kubitila Kilisito

11 Tweye tojuwa choni kumdumba Mndewa, avo towamba kuwatewenza wanhu wayagwe. Mulungu kotujuwa goya, na niye nogesa kamba mweye vivija munjuwa mmizoyo yenu.
12 Tweye hatugeza kuitogola kabili kumwenu. Lakini towagwaa kilamuso kinogile mweye muigodele tweye, muladi mudahe kuwedika waja woigodela vija vikoneka na woleka vija vili mmizoyo.
13 Kamba tokoneka twaduhu nzewele, mbuli ya Mulungu na kamba tuna nzewele, mbuli ya mweye.
14 Tolongozigwa na unogelwa wa Kilisito, sambi tojuwa munhu imoja kafa mbuli ya wanhu wose, avo wose wafa nayo.
15 Kafa mbuli ya wanhu wose, muladi wanhu wokala sekewakale wenyego, lakini wakale mbuli ya heyo yafile na kazilibuligwa mbuli ya hewo.
16 Avo kulawa sambi, hatumgesa munhu kwa kumulola. Hamoja hana kipindi tumgesa Kilisito kwa kumulola, sambi hatutenda vivo kabili.
17 Munhu yoyose yahailumba na Kilisito kotendigwa wa sambi, ga umwaka gabita, ga sambi geza.
18 Gano gose golawa kwa Mulungu, yatutendile tuilumbe nayo kubitila Kilisito na katugwelela sang'hano ya kuwatenda wanhu wayagwe wailumbe nayo.
19 Avo, kubitila Kilisito Mulungu kailumba na wanhu wa mwiisi, hagesile nzambi zao, katugwaa usenga wa kuwapetela wanhu wailumbe nayo.
20 Avo, tweye tolonga mbuli ya Kilisito, kubitila tweye Mulungu kowapula mweye. Towapula kwa twaga da Kilisito, muilumbe na Mulungu.
21 Mulungu kamtenda ija yeliduhu nzambi yasole nzambi zetu, muladi kubitila heyo Mulungu yatutende tunoge mgameso gake.

6

1 Kwavija tosang'hana hamoja na Mulungu, towapula mweye mubokele ng'hekewa ya Mulungu, sekemutogole yage bule.
2 Mulungu kolonga,
“Kipindi kinogile vikivikile cha kukonela bazi,
nikutegeleza,
kipindi cha kukukombola vikivikile,
nikutaza.”
Tegelezeni! Sambi acho kipindi kinogile, lelo dijo siku da kukomboligwa!
3 Hatulonda kumwikila munhu yoyose ng'hwalo, muladi sang'hano yetu sekeilongigwe vihile.
4 Avo toilagusa kamba kweli twa wasang'hanaji wa Mulungu kwa kila kinhu, kwa kufunga umoyo na kwa kugaya na kwa kipindi kidala na kwa madununzo,
5 kwa kutoigwa na kwa kugodekigwa mkifungo na kwa kuding'huligwa na kwa kusang'hana ng'hani na kwa kuwasa meso na kwa nzala.
6 Tuilagusa twa wasang'hanaji zake kwa kung'ala kwetu na kwa nzewele na kwa kubetela na kwa moyo unogile na kwa Loho Yang'alile na unogelwa wa ukweli,
7 na kwa kulonga ukweli na kwa nguvu ya Mulungu. Totenda goyolonda Mulungu kamba mgoha wetu wa kuitowela na kuigombela wenyego.
8 Totenda kwa kutegelezigwa na kugeligwa kinyala, tolongigwa vinogile na

tolongigwa vihile, tolongigwa twa wavizi,
lakini tolonga ukweli.
9 Tojuwika, lakini totendigwa kamba
hatujuwika, tokoneka tofa, lakini tung'hali
wagima, tutoigwa lakini hatukomigwe
bule.
10 Tunyunyuwala lakini siku zose to-
deng'helela, twa wakiwa lakini towatenda
wanhu bwando wawe wagoli, tokoneka
tuduhu kinhu lakini kila kinhu chetu.
11 Ndugu zetu Wakolinto! Tulonga na
mweye vinogile, mizoyo yetu yaduhu
lusikisiki.
12 Tweye tuduhu lusikisiki na mweye,
lakini mweye muna lusikisiki na tweye.
13 Sambi nolonga na mweye kamba
wanangu, sekemuwe na lusikisiki mmi-
zoyo yenu kamba tweye vitutendile.

Paulo kowazuma sekewailumbe na wanhu hawamtogole Yesu

14 Sekemuilumbe na wanhu hawamto-
gola Yesu. Vino ganogile na gehile gana
umbwiga gani? Hebu yodahikaze mu-
lenge na ziza kukala hamoja?
15 Vino Kilisito na Mwenembago
woilumbaze? Vino munhu yomtogola
Kilisito koilumbaze na ija hamtogola
Kilisito?
16 Vino Ng'anda ya Mulungu yoilumbaze
na vinyago? Avo tweye twa Ng'anda ya
Mulungu yeli mgima! Kamba viyalongile
Mulungu mwenyego,
"Nokala nao
na kutembela hamoja nao.
Niye nokuwa Mulungu wao,
na wao wokuwa wanhu zangu."
17 Avo Mndewa kolonga,
"Segeleni kumwao
na mwiinege nao.
Sekemukwase kinhu kili na dikwe,
na niye nowabokela mweye.
18 Nokuwa Tataenu,
na mweye mokuwa wanangu wa kimbi-
galo na wa kitwanzi,
kolonga Mndewa yeli na Udahi wose."

7

1 Mbwiga zangu niwanogela, gaja gose
gayalongile Mulungu ni mbuli ya tw-
eye. Avo tusunhe dikwe da ng'huli zetu
hebu mizoyo yetu, tung'ale ng'hani na
tumtegeleza Mulungu.

Deng'ho da Paulo

2 Twikeni mmizoyo yenu. Hatumten-
dele gehile munhu yoyose, hatumulumize
hebu kumnyonya munhu yoyose.
3 Silonga mbuli zino kwa kumtagusa
munhu, kamba vinongile, mweye mwa
mmizoyo yetu, tufe hamoja hebu tuwe
wagima hamoja.
4 Nojuwa mugangamala, noigodela mw-
eye! Nihozigwa moyo ng'hani kipindi
chose cha magayo getu, nodeng'helela
ng'hani.
5 Hata vituvikile Makedonia, hatubwi-
hile bule. Kila mwambu tukala na magayo,
kunze migomvi na mizoyo yetu imema
bwembwe.
6 Lakini Mulungu yowahoza mi-
zoyo wanhu wokala moyo nyunguwaa,
katuhoza mizoyo viyezile Tito kumwetu.
7 Siyo kwiza kwake kwiiyeka, lakini
vivija mbuli ya mweye vimumuhozile
umoyo. Nayo katulongela vimusuluk-
ila kunyona na vimunyunyuwale kwa
gaja galawilile, na vija vimulonda ku-
nigombela, avo nodeng'helela ng'hani.
8 Hata kamba kwa baluwa yangu ija ni-
watenda munyunyuwale, sigelegeza ha-
bali nhendile vivo. Nogesa baluwa ija iwa-
tenda munyunyuwale, lakini kwa kipindi
kidodo.
9 Sambi nodeng'helela, siyo kwavija
munyunyuwala, lakini kwavija kunyun-
yuwala kwenu kuwatenda muleke nzambi
na mumbwelela Mulungu, na Mulungu
kakusang'hanila kunyunyuwala kuko, avo
hatuwalumize bule.
10 Kwavija kunyunyuwala kulawaga
kwa Mulungu kotenda wanhu waleke
nzambi muladi wakomboligwe, avo
hailondeka kona usungu kwa mbuli ayo.
Lakini kunyunyuwala kwa mwiisi kogala
ifa.
11 Loleni, viyatendile Mulungu ku-
bitila kunyunyuwala kwenu, sambi
mowamba ng'hani, modaha kulagusa
kamba munoga. Mokona usungu mwa-
hagona gehile gosang'hanwa, mosin-
huka na kudumba, mosulukila ganogile,
muilava kwa kusang'hana, molonda kona

ganogile gotendeka. Kwa kila mbuli muilagusa mduhu gehile.
12 Avo, hamoja nyandika baluwa ija,
sandike mbuli ya munhu yatendile gehile
hebu mbuli ya munhu yatendeligwe
gehile. Lakini nyandika muladi yoneke
mgameso ga Mulungu, vija mweye
vimuwambile kutusang'hanila.
13 Lekaavo tweye tuhozigwa mizoyo.
Siyo kuhozigwa umoyo kwiiyeka, lakini
vivija tudeng'helela vitumone Tito kana
deng'ho, mbuli ya kumuhoza moyo
kwenu.
14 Mbuli ya mweye niye niigoda ng'hani
kumwake, na hamungelile kinyala bule.
Siku zose tuwalongela ukweli, na vivija
kuigoda kwetu kwa Tito mbuli ya mweye
kulagusa ukweli wiiyeka.
15 Avo unogelwa wake kumwenu
wokongezeka ng'hani, yahakumbuka
vimugagogile mafundizo gake, na vija vi-
mumbokele kwa bwembwe na kugwaya.
16 Sambi nodeng'helela ng'hani kwavija
nodaha kuwatamanila ng'hani!

8

Kulava kwa moyo unogile

1 Ndugu zetu, tolonda mujuwe, Mu-
lungu viyavigwelele ng'hekewa vibumbila
va wanhu wamtogole Kilisito ako Makedo-
nia.
2 Wanhu awo wagaya ng'hani, lakini
deng'ho jao dikala kulu, na wakala na
moyo wa kulava vinhu vao hamoja
wakiwa ng'hani.
3 Nowalongela ukweli, walava ng'hani,
na walava kubanza viwadahile. Kwa ku-
londa wenyego,
4 watupula ng'hani vivija na wao
wengile mwiisang'hano ino inogile ya
kuwataza wanhu wa Mulungu.
5 Wasang'hana kubanza vitugesile!
Tanhu wailava wenyego kwa Mn-
dewa, abaho wailava kumwetu, kamba
viyalondile Mulungu.
6 Avo tumpula Tito yaisongile sang'hano
ino ya kulava kwa moyo unogile, vivija
yawataze kuimambukiza kumwenu.
7 Mweye mna vinhu bwando, kumta-
manila Mulungu, ulonzi unogile, nzewele,
kuwamba ng'hani kutenda ganogile na
unogelwa wenu kumwetu. Avo vivija
towalonda mweye muwe na moyo unogile
ng'hani mwiisang'hano ino ya kulava.
8 Niye siwagwaa lagizo bule, lakini
nolonda kuwalagusila mweye wayagwe
viwowamba kuwataza wanhu, muladi
nijuwe unogelwa wenu viwili wa ukweli.
9 Kwavija muijuwa ng'hekewa ya Mn-
dewa wetu Yesu Kilisito, hamoja kakala na
kila kinhu, lakini kaitenda mkiwa mbuli
yenu mweye, muladi kubitila ukiwa wake
mweye muwe na kila kinhu.
10 Kwa mbuli ino, niye vinigesa vinoga
mweye mwahamambukiza gaja gamu-
songile mwaka ubitile. Mweye mukala
wanhu wa ichanduso siyo kulava kwi-
iyeka, lakini vivija kwa moyo wa kulonda
kulava.
11 Avo mambukizeni sang'hano ayo ya
kulava kwa moyo unogile, kamba vija
vimusulukile ng'hani kuisang'hana, avo
isang'haneni sambi kwa kija kimulinacho.
12 Kamba munhu kana moyo wa kulava,
Mulungu kobokela kija kiyalinacho, halola
kija kiyeduhu.
13 Niye silonda kuwadikwa mweye
mizigo abaho wayagwe wabwihile, lakini
mweye mose muwe sawa.
14 Vinhu vingi vimulinavo sambi vi-
wataze waenu waliduhu, muladi na wao
vonda wawe na vinhu vingi viwataze mw-
eye kipindi mduhu kinhu. Baho mose
mokuwa sawa.
15 Kamba Maandiko Gang'alile vigo-
longa, “Ija yakubile kingi hapatile kingi
ng'hani, na ija yasolile kidogo hahunguk-
ilwe kinhu.”

Tito na wayage

16 Nomgwaa nhogolwa Mulungu kwa
kumgwaa Tito moyo wa kuwataza mweye
kamba moyo unilinao niye!
17 Siyo kwavija tweye tumulongela,
lakini vivija kakala kosulukila ng'hani
kuwataza, kwa kulonda mwenyego keza
kumwenu.
18 Tomtuma ndugu imoja hamoja nayo,
yotegelezigwa ng'hani mna ivibumbila
vose va wanhu wamtogole Yesu, kwa
sang'hano yake ya kuwapetela wanhu
Mbuli Inogile.

19 Vivija, ndugu ayo kasaguligwa na
vibumbila va wanhu wamtogole Yesu
yange na tweye kipindi vitugala sente
zino, sente zigala ukulu kwa Mndewa na
zilagusa moyo wetu wa kuwataza wanhu.
20 Toitiganya wanhu sekewatuyalalile
vitwika hamoja na kugola sente zino zilav-
igwe kwa moyo unogile.
21 Tweye tolonda kusang'hana ganogile
siyo mgameso ga Mndewa yaiyeka, lakini
vivija mgameso ga wanhu.
22 Vivija tomtuma hamoja nao ndugu
yetu, miyanza mingi tumgeza na tumona
kana moyo wa kuwataza wanhu. Sambi
kana moyo wa kuwataza ng'hani wanhu
kwavija kowatamanila mweye ng'hani.
23 Tito ayo miyangu, tosang'hana
hamoja mbuli ya mweye. Ndugu zetu
wayagwe wokwiza hamoja nayo, wao
wasenga wa vibumbila va wanhu wamto-
gole Yesu na wogala ukulu kwa Kilisito.
24 Avo walagusileni unogelwa wenu,
muladi vibumbila va wanhu wamtogole
Yesu wajuwe totenda goya vituigodela
mweye.

9

Kuwataza wakilisito waetu

1 Silondeka kuwandikila mbuli ya
sang'hano ya kuwataza wanhu wa Mu-
lungu.
2 Nowajuwa vimuwamba kuwataza
wanhu, niye niigodela mbuli ayo kwa
wanhu wa Makedonia. Niwalongela toka
mwaka ubitile mweye wanhu wa Akaya
muitanda kulava, moyo wenu wa kulava
uwatenda wanhu bwando watende vivo.
3 Avo nowatuma ndugu wano, muladi
kuigoda kwetu mbuli ya mweye sekekuwe
mulomo wiiyeka. Lakini muitande
kuwataza, kamba viniwalongele wao
motenda.
4 Kwavija kamba naheza na munhu
wa Makedonia na twahawavika hamui-
tandile, baho tweye togwa kinyala kwav-
ija tuigodela ng'hani mweye. Na mw-
eye vivija mogwa kinyala kwavija tuwata-
manila ng'hani!
5 Avo nigesa vinoga kuwapula ndugu
wano wanongolele kwiza kumwenu, wai-
tande nhunza yenu ng'hulu yumulongile
moilava. Baho yolagusa kuwa nhunza ayo
yolavigwa kwa kulonda mweye wenyego,
siyo kwa kunanahizigwa.
6 Kumbukeni, munhu yohanda kidogo
kosenga kidogo. Munhu yohanda vingi
kosenga vingi.
7 Kila munhu kamba viyagesile
muumoyo wake yalave kija kiyalina-
cho, siyo kwa moyo hamgwazo hebu
kunanahizigwa, kwavija Mulungu komno-
gela munhu yolava kinhu kuno moyo
kwatu!
8 Avo Mulungu kodaha kuwagwaa vingi
ng'hani kubanza vija vimulonda, siku zose
mpate kila kinhu kimulonda, avo mu-
visang'hanile kwa kila sang'hano inogile.
9 Kamba vigalonga Maandiko Gang'alile,
“Kowagwaa kwa moyo unogile wanhu
wakiwa
na moyo wake unogile waduhu uhelelo.”
10 Nayo Mulungu yomgwaa mbeyu muli-
maji na lujo, vivija kowagwaa mweye
mbeyu zimulonda, na kozitenda zote,
zikule na zilele ng'hani mbuli ya kulava
kwenu kwa mizoyo yenu inogile.
11 Kowatenda muwe wagoli siku zose kwa
kila kinhu, mudahe kuwa na moyo unogile
kipindi chose, muladi wanhu wamgwee
nhogolwa Mulungu mbuli ya nhunza zenu
ziwabokele kubitila tweye.
12 Kwavija sang'hano ino yumutenda siyo
tu yowataza wanhu wa Mulungu, lakini
vivija yowatenda wanhu bwando wamg-
wee nhogolwa ng'hani Mulungu.
13 Kwa mbuli zinogile zilagusigwa kwa
sang'hano yenu ino, wanhu bwando
womgwaa nhogolwa Mulungu mbuli ya
kuigoga kwenu Mbuli Inogile ya Kilisito
yumuitogola, na mizoyo yenu inogile
ya kulava vinhu venu kumwao na kwa
wanhu wose wayagwe.
14 Avo mizoyo yao yowanogela na wowa-
pulila mweye mbuli ya ng'hekewa ng'hulu
iyawagwelele Mulungu.
15 Tumgwee nhogolwa Mulungu mbuli
ya nhunza yake iswelile ulonzi wa
kuisimulila!

10

Paulo koigombela sang'hano yake

1 Niye Paulo mwenyego, wanhu
wayagwe wolonga namuhole kipindi
nahawa na mweye, lakini nahawa kutali
na mweye namsabalu. Nowapula kwa
bazi na moyo unogile wa Kilisito,
2 vondanize sekemunhende niwe msa-
balu, kwavija nojuwa nodaha kuwa msa-
balu kwa waja wolonga tokala kamba vi-
wokala wanhu wa mwiisi ino.
3 Ona, tokala mwiisi, lakini hatuitowa
kamba viwoitowa wanhu wa mwiisi.
4 Silaha zituitowela tweye siyo silaha za
mwiisi ino, lakini nguvu ya Mulungu, itu-
laga ng'hambi zose. Tobananga mbuli zose
za uvizi,
5 togabananga magoda gose gotenda
viyagwe na nzewele ya kumjuwa Mu-
lungu. Togaboka magesa gose na kuga-
tenda gamtegeleze Kilisito.
6 Mwahagoga kila kinhu, tweye tuitanda
kumtagusa munhu yoyose yoleka kugoga.

7 Mweye molola mbuli za kunze. Kamba
munhu yoyose kogesa heyo munhu wa Kil-
isito, kolondeka yagese kabili kuwa tweye
twa wanhu wa Kilisito kamba viyali heyo.
8 Niye sikona kinyala hata kamba
nibanza kuigoda mbuli ya udahi uyatug-
welele Mndewa, katugwaa udahi wa
kuwazenga mweye siyo wa kuwabomola.
9 Silonda mweye mugese nolonda
kuwagela bwembwe kwa baluwa zangu.
10 Kwavija wolonga, “Baluwa za Paulo
zizama na zimema mbuli ng'hulu, lakini
yahawa hamoja na tweye konyolila, na
ulonzi wake siyo kinhu chochose!”
11 Wanhu kamba awo wolondeka wa-
juwe kuwa vose vibili sawa, gaja gat-
wandika kipindi twahawa kutali na gaja
gonda tusang'hane twahawa hamoja na
mweye.

12 Tweye hatudaha kuika hamoja
hebu kuigala na wanhu waja woitogola
wenyego. Wanhu woitenda wenyego
kinhu cha kupimila na wanhu woilinga
wao kwa wao, wanhu awo waduhu
nzewele!
13 Lakini tweye hatuigoda ng'hani,
kuigoda kwetu kokuwa mna isang'hano
iyatugwelele Mulungu, vivija sang'hano
ayo, iyo itusang'hana kumwenu.
14 Tweye hatunabanza kuigoda, kamba
vija hatunakwiza kumwenu, kwavija tw-
eye twiza kumwenu na tuwagalila Mbuli
Inogile ya Kilisito.
15 Avo tweye hatubanza kuigoda
mbuli ya sang'hano itendigwe na wanhu
wayagwe. Lakini tololela kuwa kumta-
manila kwenu Mulungu kogendelela na
sang'hano yetu kumwenu yokuwa ng'hulu
kwa kukweleleza viyolonda Mulungu.
16 Abaho todaha kuipeta Mbuli Inogile
mziisi ziyagwe, zili kutali na mweye.
Kwavija hatulonda kuigodela sang'hano
imalile kusang'hanigwa na munhu iyagwe
hanhu aho.
17 Lakini, kamba vigolonga Maandiko
Gang'alile, “Munhu yolonda kuigoda,
yaigodele kija kiyasang'hane Mndewa.”
18 Kwavija munhu yotogoligwa siyo
ija yoitogola mwenyego, lakini ija yoto-
goligwa na Mndewa.

11

Paulo na watumigwa wavizi

1 Nogesa mofunga umoyo mbuli ya niye,
hata kamba nokoneka nambozi, sekemu-
tonge ng'hani!
2 Nowonela migongo, kamba Mulungu
viyowonela migongo, mweye muigala na
mhambe inimtandile yafungiligwe zen-
gele na mbigalo imoja, nayo ayo Kilisito.
3 Lakini nodumba kamba dija dizoka
kwa ubala wake wa uvizi viyamvizile
Hawa, nzewele zenu zodaha kugalusigwa
na moleka kung'ala kwenu na kuilava
kwenu kweli kwa Kilisito.
4 Kwavija munhu yoyose yokwiza
kumwenu na kuwapetela usenga wa Yesu
hauigalile na uja utuwapetele mweye
mombokela, na moitogola loho iyagwe
haiigalile na Loho Yang'alile yumum-
bokele na moutogola usenga uyagwe
hauigalile na Mbuli Inogile yumubokele
kumwetu.
5 Niye sigesa kuwa na mdodo kubanza
awo woikema, “Watumigwa wakulu.”
6 Sengine nokoneka sili mulongaji goya,
lakini nzewele ninazo, mbuli ino tuilagusa
goya siku zose na kipindi chose.
7 Vino niye nhenda vihile, viniitendile
mwenyego sifaya na kuwatenda mweye

mufaye, kwa kuwapetela Mbuli Inogile ya Mulungu na silondile fungu jojose?
8 Vinikalile nowasang'hanila mweye, fungu jangu dilawa mna ivibumbila viyagwe va wanhu wamtogole Yesu. Avo kamba vija niwaboka vinhu vao muladi niwasang'hanile mweye.
9 Ving'halile na mweye simgazile munhu yoyose yangwee chochose kinonda, kwavija ndugu walawile Makedonia wangalila kila kinhu kinondile. Kamba vija vindekile kuwagaza kwa kinhu chochose, avo nogendelela kutenda vivo!
10 Kamba vija ukweli wa Kilisito viuli mgati mmwangu, kuduhu munhu yoyose mwiisi ya Akaya yodaha kunhenda sekenigodele mbuli ayo.
11 Vino niye nolonga vino kwavija siwanogela bule? Mulungu kojuwa kuwa nowanogela!
12 Nogendelela kusang'hana kamba vinisang'hana sambi, muladi niwagwise waja “watumigwa wakulu” wolonga kwa kuigoda kuwa wosang'hana kamba vitusang'hana tweye.
13 Kwavija wanhu awo siyo watumigwa wa ukweli, wasang'hanaji wavizi, woitenda kuwa watumigwa wa Kilisito.
14 Ona, mbuli ino siyo kilozo! Kwavija hata Mwenembago mwenyego koitenda msenga wa mulenge kulawa kuulanga!
15 Avo hatukanganya bule kamba wasang'hanaji wa Mwenembago nao woitenda wasang'hanaji wa gaja ganogile. Kukimambukizo wobokela fungu jao dilondeka kwa sang'hano zao.

Kugaya kwa Paulo kamba mtumigwa

16 Nolonga kabili, munhu sekeyanhende niye nambozi. Lakini yahanhenda mbozi, yanibokele kamba mbozi muladi naniye niigode kidogo.
17 Mbuli ino inonga sambi silagilizigwe na Mndewa nonge, mbuli ino ya kuigoda, nolonga kamba munhu mbozi.
18 Kwavija wanhu bwando woigodela mbuli za kiunhu, naniye vivija notenda vivo.
19 Kwavija mweye mna nzewele, lekaavo mokala kwa kufunga umoyo na wanhu wabozi.
20 Mweye mokala kwa kufunga umoyo hata munhu yowatenda watumwa, hebu yowanyonya hebu yopata vinhu kwa migongo yenu hebu yowehula hebu yowazaba mkihanga.
21 Nokona kinyala kulonga tweye tunyolila kusang'hana mbuli azo!

Nolonga kamba munhu mbozi, kamba munhu yoyose kogeza kuigodela kinhu, naniye vivija sidumba kuigodela.
22 Kamba wao Waebulania? Naniye vivija na Muebulania. Kamba wao Waizilaeli? Naniye vivija na Muizilaeli. Kamba wao wolawa mulukolo lwa Abulahamu? Naniye vivija nolawa mulukolo lwa Abulahamu.
23 Kamba wao wasang'hanaji wa Kilisito? Nolonga kamba munhu yeli na kibozi mbwelela, niye na msang'hanaji wa Kilisito kubanza awo! Niye nisang'hana sang'hano ndala ng'hani, ngodekigwa mkifungo miyanza bwando, nhoigwa miyanza bwando, ng'hala mdizumozumo da ifa miyanza bwando.
24 Miyanza mitano Wayahudi wanhowa mbalati malongo madatu na tisa.
25 Miyanza midatu Walumi wanhowa mbalati, mwanza umoja wanhowa mabwe. Miyanza midatu mbenekeligwa na ngalawa ng'hulu mbahali na mwanza umoja nisinda mgamazi imisi na ikilo.
26 Mna imiyanza yangu ng'hala mdizumozumo da kusoligwa na mazi ga lwanda, ng'hala mdizumozumo da wabokaji, ng'hala mdizumozumo da wayahudi wayangu, ng'hala mdizumozumo da wanhu haweli Wayahudi, ng'hala mdizumozumo kudibuga, ng'hala mdizumozumo da kumuhulo, ng'hala mdizumozumo mbahali na ng'hala mdizumozumo da ndugu wa uvizi.
27 Nisang'hana na kugaya, ng'hala meso miyanza mingi, ng'hala na nzala na ng'hilu na miyanza mingi nisinda na nzala, ng'hala nokona beho na ng'hala nabule viwalo.
28 Kubanza avo vose, siku zose nina ng'honde ya kuvisang'hanila vibumbila va wanhu wamtogole Yesu.
29 Kamba munhu konyolila, naniye vivija nonyolila. Kamba munhu katenda

nzambi, naniye nokona usungu.
30 Kamba nahaigoda, noigodela kunyolila kwangu.
31 Mulungu, Tata wa Mndewa Yesu, yotogoligwa siku zose, kojuwa niye siviza bule.
32 Ving'halile ako Damesiki, mkulu wa isi, yakalile yolongozigwa na mndewa Aleta, keka wakalizi kudibuga da Damesiki muladi wangoge.
33 Lakini nihumulusiligwa mdigelo, kubitila zonzo dikalile muuluwa, vino vivo vinihonyeke mmakono gake.

12

Vinhu viyalagusiligwe Paulo na kugubuliligwa na Mndewa

1 Nolonda kuigoda, hamoja haifaya chochose. Lakini sambi nolonga mbuli ya vinhu viyanilagusile Mndewa na kunigubulila.
2 Nomjuwa munhu imoja Mkilisito, miyaka longo na nne ibitile kagaligwa mbaka kuulanga. Sijuwile bule kamba kakala ako na lukuli hebu na loho, Mulungu heyo yajuwile.
3 Nolonga kabili, nojuwa munhu ayo kagaligwa kuulanga, lakini sijuwa bule kamba kakala mulukuli hebu siyo mulukuli, Mulungu kojuwa.
4 Kuko kuulanga kahulika mbuli hazidahika kusimulila, mbuli azo munhu halondeka kuzilonga.
5 Avo noigodela munhu kamba ayo, lakini siigodela mwenyego, ila mbuli za kunyolila kwangu.
6 Maza nondile kuigoda, sambi niwe mbozi, kwavija nahalongile ukweli. Lakini siigoda kwavija silonda munhu yangese ng'hani kubanza vija viyonyona na kuhulika vinilonga.
7 Lakini kunhenda niye sekeniigode ng'hani mbuli ya vinhu vingi viyangubulile Mndewa, nigweleligwa usungu mulukuli kamba mwiba, msenga wa Mwenembago kanhowa, muladi sekeniigode ng'hani.
8 Nimpula Mndewa miyanza midatu yanisegezele mbuli ayo.
9 Lakini Mndewa kanongela, “Ng'hekewa yangu kumwako gweye yotosha, kwavija udahi wangu wokuwa mkulu ng'hani gweye wahanyolila.” Avo nodeng'helela ng'hani kuigodela kunyolila kwangu, muladi udahi wa Kilisito ukale kumwangu.
10 Avo niye nodeng'helela kunyolila, kuligigwa, kuzehigwa, kugaya na madununzo mbuli ya Kilisito. Kwavija nahanyolila, baho nogangamala.

Paulo viyowagesa Wakolinto

11 Niye niitenda nambozi, lakini mweye wao munhendile niwe vivo. Mweye wao mulondeke kungwaa nhogolwa. Kwavija hata kamba niye sifaya, sili mdodo bule kubanza awo woikema, “watumigwa wakulu.”
12 Unzonza na vifukuzi vitendeke kumwenu kwa kufunga umoyo vilagusa goya kuwa niye na mtumigwa.
13 Vino mweye muswela choni kubanza vibumbila viyagwe va wanhu wamtogole Yesu, lakini niye siwagazile mweye munitaze? Chonde, geleni kumgongo kwa kuwatendela vihile!
14 Sambi niitanda kwiza kumwenu kwa mwanza wa kadatu, na silonda kuwagaza bule, kwavija niye nowalonda mweye siyo vinhu vimulinavo. Siku zose tata na mama wowekila ngama iwana na siyo iwana wowekila ngama tata zao na mama zao.
15 Niye nodeng'helela kulava vinhu vose vinilinavo na vivija kuilava mwenyego mbuli ya kuwataza mweye. Vino mweye hamuninogela ng'hani kwavija niye nowanogela ng'hani?
16 Motogola kuwa siwagazile bule. Lakini munhu iyagwe kodaha kuwalongela kwavija niye na mbala ng'hani niwavizila.
17 Vino niye niwanyonya mweye kubitila msenga yoyose inimtumile kumwenu?
18 Niye nimpula Tito yeze kumwenu, na nimtuma ndugu yetu weze hamoja. Vino Tito kawanyonya? Vino mweye hamujuwile bule kuwa tweye tolongozigwa na moyo umoja na tosang'hana hamoja?
19 Modaha kulonga kuwa tweye toigombela wenyego kumwenu! Lakini tweye tolonga mbuli zino mgameso ga Mulungu, kuno tuilumba na Kilisito.

Mbwiga zangu, kila kinhu kitusang'hana, tosang'hana kuwagangamiza mweye.

20 Nodumba naheza kumwenu, honda niwavike kamba vinonda niye, na mweye honda mumbone kamba vimulonda niye niwe. Nodumba nodaha kuvika wanhu wogomba hebu kuyonela migongo hebu kuigevuza hebu kuwa na gahigahi hebu kuideta hebu kuiliga hebu kuigoda na kuiding'hula.

21 Nodumba naheza kumwenu kabili, Mulungu wangu konhenda niwe muhole mgameso genu, nowalilila wanhu bwando watendile nzambi aho haichanduso, lakini hawalekile uchafu wao, kusulukila kwihile na ugoni.

13

Paulo komambukiza kwa kuwazuma na kuwalamusa

1 Uno wokuwa mwanza wangu wa kadatu kwiza kumwenu. Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga, “Kitala chochose cholondeka choneke na wanhu wabili hebu wadatu.”

2 Ving'halile na mweye muumwanza wangu wa kabili niwazuma, na sambi nowazuma kabili ning'hali kutali, kipindi naheza honda niwonele bazi waja watendile nzambi aho umwaka hebu munhu yoyose iyagwe.

3 Mweye wenyego molola kamba Kilisito kolonga mgati mmwangu. Kumwenu mweye Kilisito hanyekile, lakini kolagusa nguvu zake kumwenu.

4 Kwavija hata kamba kawambigwa mumsalaba kwa kunyolila, lakini sambi mgima kwa nguvu ya Mulungu. Na tweye vivija tonyolila kwa kuilumba nayo, lakini kwa nguvu ya Mulungu twa wagima hamoja nayo muladi tuwasang'hanile mweye.

5 Muilolese wenyego mujuwe kamba momtamanila Mulungu. Muigeze wenyego. Vino mweye hamujuwile kuwa Yesu Kilisito kokala mgati mmwenu? Kamba haili avo, mweye mulemelwa.

6 Lakini notogola mweye mojuwa kuwa tweye hatulemelwe bule.

7 Avo tompula Mulungu sekemutende mbuli yoyose ihile. Siyo kamba tolonda wanhu watugese tweye tuhuma, lakini mweye mutende ganogile hata kamba tweye tokoneka tulemelwa.

8 Kwavija tweye hatudaha kuulema ukweli, lakini tougendeleza ukweli.

9 Todeng'helela kuwa tweye tunyolila, lakini mweye mugangamala, na tompula Mulungu mutelele ng'hani.

10 Lekaavo, nowandikila mbuli zino ning'hali kutali, muladi naheza kumwenu sekeniwe msede kwa kuusang'hanila udahi uyanigwelele Mndewa, udahi wa kuwagangamiza siyo wa kuwabomola.

11 Avo ndugu zangu, nowalaga! Wambeni kukala mutelele, gogeni mbuli zangu, muilumbe, kaleni moyo hole. Nayo Mulungu wa unogelwa na tindiwalo kokuwa hamoja na mweye.

12 Muilamuse kwa nzila ilagusa moinogela.

13 Wanhu wose wa Mulungu wowalamusa.

14 Ng'hekewa ya Mndewa Yesu Kilisito na unogelwa wa Mulungu kwa kuilumba na Loho Yang'alile, vikale na mweye mose.

Baluwa ya Paulo kwa wanhu wa ako Galatia

Ulongozi

Kitabu cha Wagalatia chandikigwa na Mtumigwa Paulo (Sula ya 1:1). Baluwa ino Paulo kawandikila vibumbila va wanhu wamtogole Yesu ako Galatia hagati ya mwaka wa 48-57 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Wagalatia wogesigwa awo wanhu wakalile ako Lumi mwiisi ya Galatia. Wanhu woifunza mbuli hawajuwile bule kamba Paulo kakala kwahi viyandike baluwa ino, lakini yogesigwa sengine kayandikila Efeso hebu Kolinto.

Paulo kawandikila wanhu wamtogole Yesu, wose Wayahudi kwa wanhu haweli Wayahudi mna ivibumbila va wanhu wamtogole Yesu ako Galatia. Kandika baluwa ino kuwalemela wafundiza wavizi walongile wanhu wamtogole Yesu wolondeka kukweleleza malagizo ga Wayahudi kulawa mna idilagano da umwaka, ng'hani ng'hani kwingila kumbi. Kukala na kibumbila cha wanhu mna iwanhu wamtogole Yesu kikemigwe Wayuda walondile wanhu haweli Wayahudi wamtogole Yesu wengile kumbi. Vivija walonga Paulo hakalile Mtumigwa bule, Paulo kaigombela mbuli ya utumigwa wake kwa kulonga mbuli zake za umwaka (Sula ya 1:11-2:14) na kaigombela Mbuli Inogile kwa kusimulila wanhu wokomboligwa kwa kumtamanila Yesu Kilisito (Sula ya 2:16). Ino yolawilila kwa bazi da Mulungu na siyo kija kiwosang'hana wanhu.

Mbuli zili mkitabu

Paulo kosonga baluwa yake kwa kuwalamusa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Galatia (Sula ya 1:1-5).

Abaho Paulo kosimulila mbuli zake ziyagwe za kukisogo muladi kuigombela viilondeka kumwake kuwafundiza wanhu na kolonga viyagezile kukala kwa kukweleleza malagizo lakini mbuli ayo haitendile chochose (Sula ya 1:6-2:21).

Abaho kosimulila sang'hano ya malagizo na ng'hekewa mna uukombozi (Sula ya 3-4).

Abaho kolonga mbuli ya malagizo gayagwe mbuli ya viilondeka kukala kwa wanhu wamtogole Yesu (Sula ya 5:1-6:10).

Paulo komambukiza baluwa yake kwa kuwalamusa na kowapula wakumbuke Mulungu kiyagaluse mgati ya munhu kinoga ng'hani kubanza malagizo ga lukuli, kamba vija kwingila kumbi (Sula ya 6:11-18).

1 Niye Paulo, namtumigwa, sikemigwe hebu kutumigwa na wanhu, lakini nhumigwa na Yesu Kilisito na Mulungu Tata, yamzilibule Yesu kwa wafile.
2 Ndugu wose weli hamoja na niye tovilamusa vibumbila va wanhu wamtogole Yesu ako Galatia.
3 Mulungu Tataetu na Mndewa Yesu Kilisito wawagwee ng'hekewa na tindiwalo.
4 Kwa kutegeleza viyolonda Tataetu Mulungu, Kilisito kailava mwenyego kwa nzambi zetu, muladi yatukombole na nzambi za wanhu wa lukolo luno lwa sambi.
5 Mulungu yagweleligwe ukulu siku zose! Ona.

Mbuli imoja Inogile

6 Mweye mong'hanganya, sambi sambi baha, momuleka Mulungu yawakemile kwa ng'hekewa ya Kilisito, na mokweleleza usenga uyagwe ukoneka kamba mbuli inogile.
7 Kulonga ukweli kuduhu mbuli iyagwe inogile. Nolonga vino, kwavija kuna wanhu wayagwe wowading'hula na wolonda kuigalusa Mbuli Inogile ya Kilisito.
8 Lakini hata kamba imoja wetu hebu msenga wa kuulanga, kowapeteleni usenga uyagwe hauigalile na Mbuli Inogile ituwapetele tweye, ayo yaduiligwe na Mulungu!
9 Tweye tulonga, na sambi nolonga kabili, munhu yoyose yowapetela usenga uyagwe hauigalile na Mbuli Inogile imupeteligwe, munhu ayo yaduiligwe na Mulungu!

10 Vino vinongile vino nolonda kutogoligwa na wanhu? Haili vivo bule! Niye nolonda kutogoligwa na Mulungu! Vino, niye nolonda kuwanogeza wanhu? Maza nhendile vivo, sambi niwe msang'hanaji wa Kilisito.

Paulo viyapatile utumigwa

11 Ndugu zangu, nolonda mujuwe kuwa Mbuli Inogile iniwapetele hailawa kwa wanhu.
12 Niye siipatile kulawa kwa munhu yoyose, hebu kufundizigwa na munhu. Yesu Kilisito mwenyego yuyo yanigubulile.
13 Mweye muhulika vinikalile noigoga goya dini ya Kiyahudi, muhulika vinividununze ng'hani vibumbila va wanhu wamtogole Yesu bila kuvonela bazi na nilonda kudibananga tamanilo jao.
14 Niye niwahuma Wayahudi wayangu wengi wanileleke nao kwa kukweleleza dini ya Kiyahudi, niwamba ng'hani kuvigoga vihendo vitugweleligwe na wahenga zetu.
15 Lakini Mulungu kwa ng'hekewa yake kanisagula ning'hali sinavumbuka, kanikema nimsang'hanile.
16 Viyone vinoga kunigubulila Mwanage, muladi niwapetele Mbuli yake Inogile wanhu haweli Wayahudi, sikimbilile kwa munhu kumuuza mbuli yoyose,
17 hebu kuchola kudibuga da Yelusalemu kuwauza waja wanongolele kuwa watumigwa, lakini tanhu nichola mwiisi ya Alabiya abaho nibweleganya kudibuga da Damesiki.
18 Viibitile miyaka midatu, nichola Yelusalemu kumulola Kefa,* na nikala nayo kwa siku longo na tano.
19 Lakini siiting'hane na watumigwa wowose wayagwe ila Yakobo, ndugu yake Mndewa Yesu.
20 Kino kinyandika cha ukweli, Mulungu kojuwa siviza!
21 Abaho nichola mziisi za Siliya na Kilikia.
22 Kipindi acho vibumbila va wanhu wamtogole Yesu ako Yudea vikala havinanyona.
23 Wao wakala wakijuwile kija kiiyeka kiwahulike kwa wanhu, “Munhu ija yakalile yotudununza, sambi kowapetela wanhu Mbuli Inogile iija ya kumtamanila Kilisito iyakalile yolonda kuibananga!”
24 Avo mbuli ya niye wamgwaa ukulu Mulungu.

2

Paulo na watumigwa wayage

1 Viibitile miyaka longo na nne, nibweleganya Yelusalemu hamoja na Balinaba, vivija nimsola Tito.
2 Nichola kuko kwavija Mulungu kanigubulila nichole, vituiting'hane twiiyeka na walangulizi niwasimulila usenga wa Mbuli Inogile iniwapetela wanhu haweli Wayahudi. Nhenda vivo muladi sang'hano yangu inisang'hane na ino inisang'hana sekeyage bule.
3 Miyangu Tito hamoja kakala Mgiliki, hawamnanahize yengile kumbi,
4 vivija kukala na wanhu waitendile wamtogola Yesu walonda yengile kumbi. Wanhu awo wengila kinyelegezi mna ikibumbila chetu kutusepa, muladi wajuwe vitubwihila kwa kuilumba na Yesu Kilisito. Walonda tukale kamba watumwa.
5 Lakini hatuwatogolele bule, muladi ukweli wa Mbuli Inogile usigale na mweye.
6 Lakini wanhu wano wolongigwa kuwa walangulizi, kamba kweli wakala vivo hebu si vivo, niye sitonga bule. Kwavija Mulungu hamtagusa munhu kwa kumulola kwa kunze, wanhu awo hawakalile na magesa ga kunyongezela.
7 Lakini wajuwa kuwa Mulungu kanhuma niwapetele Mbuli Inogile wanhu haweli Wayahudi, kamba vija Petulo viyatumigwe yawapetele Mbuli Inogile Wayahudi.
8 Kwavija Mulungu yamtendile Petulo mtumigwa kwa Wayahudi, yuyo yanhendile niye kuwa mtumigwa kwa wanhu haweli Wayahudi.
9 Yakobo, Kefa na Yohana wokoneka kuwa walangulizi wakulu, waijuwa ng'hekewa inigweleligwe na Mulungu, avo watugoga makono niye na Balinaba,

* **1:18** Kefa kwa ulonzi wa Kigiliki Petulo.

kulagusa tweye na wao twa kinhu kimoja. Tuitogolela kuwa niye na Balinaba tukasang'hane kwa wanhu haweli Wayahudi na wao wakasang'hane kwa Wayahudi.
10 Lakini watupula kino kiiyeka, tuwagese wakiwa weli mkibumbila chao, na niye ng'hala niwamba kuisang'hana mbuli ayo.

Paulo komzuma Kefa

11 Lakini Kefa viyezile kudibuga da Antiokia, nimulemela mgameso ga wanhu kwavija kakala yabanange.
12 Kwavija wang'hali hawanavika wanhu wayagwe watumigwe na Yakobo, Kefa kakala yoja na wanhu haweli Wayahudi. Lakini wanhu awo viwavikile kasonga kuinega na wanhu haweli Wayahudi, kwa kuwadumba wanhu wa kibumbila wakalile wonanahiza kwingila kumbi.
13 Wayahudi wayagwe wailumba na Kefa mna imbuli ayo ya unafiki, hata Balinaba nayo kakala mumo.
14 Vinyonile mbuli zao zootenda hazigalile na viilonda Mbuli Inogile, nimulongela Kefa mgameso ga wanhu wose, “Hamoja gweye kwa Muyahudi, kokala kamba wanhu haweli Wayahudi na siyo kamba Muyahudi. Habali kowananahiza wanhu haweli Wayahudi wakweleleze vihendo va Wayahudi?”

Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi wokomboligwa kwa kumtamanila Mulungu

15 Tweye twa Wayahudi kwa kuvumbuka, na siyo wanhu haweli Wayahudi wene nzambi!
16 Tweye tojuwa kuwa munhu hatendigwa kanoga mgameso ga Mulungu kwa kugagoga Malagizo ga Musa, ila kwa kumtamanila Yesu Kilisito. Na tweye tumtamanila Yesu Kilisito muladi tutendigwe tunoge mgameso ga Mulungu, kubitila kumtamanila kwetu Kilisito, na siyo kwa kugagoga Malagizo ga Musa. Kwavija kuduhu munhu yoyose yotendigwa kanoga mgameso ga Mulungu kwa kugagoga Malagizo ga Musa.
17 Lakini kamba tweye tolonda kutendigwa tunoge mgameso ga Mulungu kwa kuilumba na Kilisito, tokoneka kamba totenda nzambi, vino gano gofambula kamba Kilisito kowataza wanhu watende nzambi? Haili vivo bule!
18 Niinanga nzila ya kugatamanila Malagizo. Kamba sambi noizenga kabili, aho nolagusa niye nogabena Malagizo.
19 Mbuli ya Malagizo niye nifa, Malagizo genyego gang'homa muladi niwe mgima kwa mbuli ya Mulungu. Niye niwambigwa mumsalaba hamoja na Kilisito.
20 Sambi namgima, lakini sili niye kabili ila Kilisito yokala mgati mmwangu. Sambi nokala kwa kumtamanila Mwana wa Mulungu, yaninogele niye, na kaulava ugima wake mbuli ya niye.
21 Siilema ng'hekewa ya Mulungu. Kwavija kamba munhu kotendigwa kanoga mgameso ga Mulungu kwa kugagoga Malagizo, avo Kilisito kafa bule!

3

Malagizo na kumtamanila Mulungu

1 Mweye Wagalatia mwa wabozi! Vino nani yawalogile? Mbuli ya kuwambigwa kwa Yesu Kilisito mumsalaba ilongigwa goya mgameso genu.
2 Nolonda kujuwa kinhu kimoja kumwenu, vino mumbokela Loho wa Mulungu mbuli ya kusang'hana vigalonda Malagizo hebu kwa kuhulika Mbuli Inogile na kuitogola?
3 Vino mweye mwa wabozi? Mweye musonga kusang'hana mbuli zose kwa kutazigwa na Loho wa Mulungu, vino sambi molonda kumambukiza kwa udahi wenu wenyego?
4 Vino mbuli zose ziwapatile mugaya bule? Aka, havidahika!
5 Vino Mulungu kowagwaa Loho wake na kutenda unzonza kumwenu kwavija motenda vigalonda Malagizo ga Musa hebu kwavija moihulika Mbuli Inogile na kuitogola?

6 Kamba Maandiko Gang'alile vigolonga mbuli ya Abulahamu, “Kamtamanila Mulungu, nayo Mulungu kamgesa kanoga.”

7 Avo mujuwe kuwa, wanhu wose womtogola Mulungu, awo wao wana too wa Abulahamu.
8 Maandiko Gang'alile galagula toka mwaka kuwa Mulungu kowatenda wanhu wa isi zose wanoge mgameso gake kubitila kumtamanila kwao. Avo Maandiko Gang'alile gampetela Abulahamu Mbuli Inogile, “Kubitila gweye Mulungu kowatenda wanhu wa ng'holo zose za mwiisi wamwede.”
9 Avo wanhu wose womtamanila Mulungu womweda hamoja na Abulahamu, yamtamanile Mulungu.

10 Lakini wanhu wose wotamanila kugatenda golondigwa na Malagizo, wanhu awo waduiligwa na Mulungu. Kwavija Maandiko Gang'alile golonga, “Munhu yoyose yoleka kugoga kila kinhu chandikigwe mna ikitabu cha Malagizo, munhu ayo kaduiligwa na Mulungu!”
11 Sambi yojuwika goya Malagizo hagadaha kumtenda munhu yanoge mgameso ga Mulungu, kwavija Maandiko Gang'alile golonga, “Munhu yotendigwa kanoga mgameso ga Mulungu kokala kwa kumtamanila Mulungu.”
12 Lakini Malagizo siyo mbuli ya kumtamanila Mulungu, lakini Maandiko Gang'alile golonga, “Munhu yoyose yotenda mbuli zilondeka na Malagizo kokala kwa mbuli zizo.”
13 Kilisito katukombola mna ukuduiligwa na Malagizo, kwa kuduiligwa mbuli ya tweye, kwavija Maandiko Gang'alile golonga, “Munhu yoyose lukuli lwake lunanikigwe mumbiki kaduiligwa.”
14 Mbuli ino itendeka muladi vinhu vinogile, vija Mulungu viyailagane na Abulahamu wagweleligwe wanhu haweli Wayahudi kubitila Yesu Kilisito, avo kwa kumtamanila Mulungu tobokela Loho Yang'alile iyalongile Mulungu.

Lagizo na Kija kiyalongile Mulungu

15 Ndugu zangu, nolonda nilonge vinhu viigalile na vinhu vootenda wanhu siku zose. Wanhu wabili wahaitogolela mbuli na kwika kilaguso cha kuilagana, kuduhu munhu yodaha kusegeza hebu kwengeza kinhu.
16 Avo kija kiyalongile Mulungu kagweleligwa Abulahamu na munhu yaleleke mulukolo lwa mwanage Abulahamu. Maandiko Gang'alile hagalonga, “Wanhu waleleke,” fambulo jake wanhu wengi, lakini golonga, “Munhu yaleleke,” fambulo jake munhu imoja, nayo ayo Kilisito.
17 Niye nolonga vino, Mulungu kailagana na Abulahamu na kalonga kotenda kiyailagane nayo. Malagizo ga Musa gagaligwe miyaka magana mane na malongo madatu kumwande hagadaha kudisegeza lagano. Avo hagadaha kusegeza kija kiyalongile Mulungu.
18 Kwavija kamba nhuza ya Mulungu yotamanila Malagizo, baho haidaha kutamanila kija kiyalongile Mulungu. Lakini, mbuli ya kija kiyalongile, Mulungu kamgwaa nhunza Abulahamu.

19 Vino kilamuso cha Malagizo choni? Gongezigwa muladi kulagusa zilihi azo nzambi, Malagizo gokala mbaka kwiza kwa munhu yaleleke mulukolo lwa mwanage Abulahamu, ayuja yalongigwe mna idilagano. Malagizo gagaligwa na wasenga wa kuulanga kubitila ija yogala kuilumba.
20 Munhu yowatenda wanhu wailumbe halondeka kamba mbuli yenyego ya munhu imoja, lakini Mulungu imoja.

Kilamuso cha Malagizo

21 Vino ino yofambula kuwa Malagizo ga Musa hagailumba na kija kiyalongile Mulungu? Aka, haili vivo! Kwavija kamba wanhu wabokela Malagizo godaha kugala ugima, baho munhu yoyose kodaha kutendigwa yanoge mgameso ga Mulungu kwa kugagoga Malagizo.
22 Lakini Maandiko Gang'alile golonga kuwa wanhu wose wa mwiisi wotawaligwa na nzambi, na nhunza iyalongile Mulungu kwa kumtamanila Yesu Kilisito, wogoleligwa wanhu waja womtogola.

23 Lakini kipindi cha kumtamanila Mulungu vikikalile hakinavika, Malagizo gakala gatufungile mbaka kipindi cha kumtamanila Mulungu vikigubuligwe.

24 Avo Malagizo gatulongoza mbaka viyezile Kilisito, muladi kwa kumtamanila kwetu Mulungu yatutende tunoge mgameso gake.
25 Lakini kipindi cha kumtamanila Mulungu kivika, avo Malagizo hagatulongoza kabili.
26 Kwa kumtamanila Yesu Kilisito mweye mose mwa wana wa Mulungu.
27 Mweye mose mubatizigwe kwa kuilumba na Kilisito, na sambi mumvala Kilisito mwenyego.
28 Avo kwa kuilumba na Yesu Kilisito wanhu wose kuduhu kuibagula. Kuduhu Wayahudi na Wagiliki, kuduhu watumwa na wanhu wakomboligwe, kuduhu wambigalo na watwanzi, wose kinhu kimoja.
29 Kamba mweye mwa wanhu wa Kilisito, baho mwa wanhu wa lukolo lwa Abulahamu, na mubokela kija kiyalongile Mulungu.

4

1 Avo, nolonga vino, muhazi yahawa yang'hali mwana, kaigala na mtumwa, hamoja vinhu vose vake.
2 Kipindi acho chose kolongozigwa na wanhu womulela na wanhu wovilola goya vinhu vake, mbaka chahavika kipindi kikigwe na tatake.
3 Vivo ili kumwetu tweye, vitukalile tung'hali wana, tukala watumwa wa loho zitawala mwiisi.
4 Lakini vikivikile kipindi kinogile, Mulungu kamtuma mwanage mwenyego, yaleligwe na mtwanzi, na kalongozigwa na Malagizo,
5 muladi yawakombole wanhu waja wose watawaligwe na Malagizo, ili tuwe wana wa Mulungu.
6 Kwavija mweye mwa wanage, Mulungu kamtuma Loho wa Mwanage mmizoyo yenu, Loho ayo yokemelela, “Aba, fambulo jake Tata.”
7 Avo gweye huli mtumwa kabili, lakini kwa mwana. Na kwavija kwa mwana, Mulungu kokugwaa vinhu vose viyawekile wanage.

Paulo na Wagalatia

8 Kuko umwaka mukala hamumjuwile Mulungu, na avo mukala watumwa wa loho zilibule udahi wa kutawala.
9 Lakini sambi mumjuwa Mulungu, hebu nonge mujuwigwa na Mulungu, habali mozibwelela loho za ukiwa zilibule nguvu na molonda kuwa watumwa wao kabili?
10 Mung'hali mozigoga siku na miezi na vipindi na miyaka.
11 Nodumba sengine sang'hano yangu inisang'hane mbuli yenu yaga bule.
12 Ndugu zangu, nowapula muwe kamba niye. Kwavija hata niye niwa kamba mweye. Mweye hamunhendele mbuli yoyose ihile.
13 Mojuwa kuwa utamu awo unhendile kuwapetela Mbuli Inogile kwa mwanza wa ichanduso.
14 Hata ivo, kipindi kija hamnibezile hebu kundema mbuli ya utamu wangu, hamoja mugaya ng'hani mbuli ya utamu awo, lakini munibokela kamba vonda mumbokele msenga wa kuulanga, na munibokela kamba vonda mumbokele Yesu Kilisito mwenyego.
15 Mweye mukala na deng'ho! Vino kulawilila choni? Niye nodaha kulonga, kipindi kija, maza mudahile mwahang'olile meso genu wenyego na kungwaa niye.
16 Vino sambi monihila mbuli ya kuwalongela ukweli?
17 Wanhu wayagwe wowagaiya mweye, lakini hawagesa ganogile kumwenu. Wolonda mweye na niye tuigole, muladi mweye muwagaiye wao.
18 Kweli siku zose vinoga kugaiya mbuli zinogile, hata kamba niye nahaduhu.
19 Wanangu! Kamba vija mtwanzi viyogaya kipindi cha kulela mwana, na niye nowagaiya mbaka Kilisito vonda yalumbigwe mgati mmwenu.
20 Nosulukila, maza nahakalile na mweye sambi, nahalongile ulonzi unogile! Niye nokala moyo yungwa yungwa mbuli yenu!

Hajili na Sala

21 Nongeleni mweye mulonda kutawaligwa na Malagizo ga Musa, vino hamuhulika bule vigalonga Malagizo?

22 Kwavija yandikigwa kuwa Abulahamu kakala na wana wabili, mwana imoja kaleleka na mtwanzi yakalile mtumwa, na mwana iyagwe kaleleka na mtwanzi yakomboligwe.
23 Mwanage yaleleke na mtwanzi yakalile mtumwa kaleleka kamba viwaleleke wana wayagwe, lakini mwanage yaleleke na mtwanzi yakomboligwe kaleleka kubitila kija kiyalongile Mulungu.
24 Kinhu kilawilile kwa wana wabili wa Abulahamu kiigala na kinhu cha ukweli, watwanzi wao wabili wolagusa malagano mabili. Lagano dimoja dija ditendigwe hana Ulugongo lwa Sinai, dolonga mbuli ya Hajili, na wanage woleleka muutumwa.
25 Hajili kolagusa Ulugongo lwa Sinai luli ako Alabiya, na yolagusa buga da Yelusalemu dili sambi mwiisi, dili muutumwa hamoja na wanage wose.
26 Lakini Yelusalemu ili kuulanga ni buga dikomboligwe, najo dijo mamaetu.
27 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
“Deng'helela gweye mtwanzi uli mgumba,
Toa lukenze gweye hupatile usungu wa kulela mwana!
Kwavija wana wa mtwanzi yalekigwe wokuwa wengi
kubanza wana wa mtwanzi yokala na mkasano.”
28 Avo ndugu zangu, mweye mwa wana kwavija vivo viyalongile Mulungu kilawilile, kamba viikalile kwa Isaka.
29 Lakini kamba kipindi kija kiyaleleke mwana ija kamba viwoleleka wana wayagwe, kamdununza ija yaleleke kwa udahi wa Loho wa Mulungu, sambi vivo ili.
30 Lakini Maandiko Gang'alile golonga, “Muwinge mtwanzi yeli mtumwa na mwanage, kwavija mwana wa mtwanzi yeli mtumwa, honda yahazi hamoja na mwana wa mtwanzi yakomboligwe.”
31 Avo ndugu zangu, tweye hatuli wana wa mtwanzi yeli mtumwa, ila twa wana wa mtwanzi yakomboligwe.

5

Tweye tulekesigwa kwa Kilisito

1 Tulekesigwa kwavija Kilisito katutenda tulekesigwe! Gangamaleni na sekemutogole kuwa watumwa kabili.
2 Tegelezeni! Niye Paulo nolonga na mweye, mwahatogola kwingila kumbi, Kilisito honda yawafaye chochose.
3 Nolonga kabili, munhu yoyose yotogola kwingila kumbi kolondeka yagagoge Malagizo gose ga Musa.
4 Kamba molonda kutendigwa munoge mgameso ga Mulungu kwa kugagoga Malagizo, baho mwiinega na Kilisito, na muileka ng'hekewa ya Mulungu.
5 Lakini tweye, totamanila kutendigwa tunoge mgameso ga Mulungu kwa kumtamanila. Kino acho tukibetela ng'hani kwa udahi wa Loho wa Mulungu.
6 Kwavija twahailumba na Yesu Kilisito, kwingila kumbi hebu kuleka kwingila kumbi siyo kinhu, kilondeka ni kumtamanila Mulungu kubitila unogelwa.
7 Mweye mukala musang'hana goya! Nani yawagomese kuutogola ukweli?
8 Mbuli ayo haitendigwe na Mulungu, yawakemile mweye.
9 “Mela kidogo doutenda usage wose ugongomoke!”
10 Kwavija muilumba na Mndewa, nogesa kuwa mogesa kamba vinigesa niye. Munhu yoyose yowading'hula hata kamba yahawa nani, munhu ayo kotagusigwa na Mulungu.
11 Ndugu zangu, kamba nogendelela kuwapetela wanhu kwingila kumbi, habali ning'hali nodununzigwa? Maza ikalile avo kuwapetela kwangu wanhu mbuli ya msalaba wa Kilisito sambi kuwading'hule wanhu.
12 Maza nolonda wanhu awo wowading'hula mweye, wahabenigwe vimbigalo wao wenyego.
13 Mweye ndugu zangu, mukemigwa muladi mulekesigwe. Lakini kulekesigwa kuko sekekuwe kilamuso cha kutenda chochose kimulonda mweye wenyego, ila molondeka muisang'hanile kwa kuinogela.
14 Kwavija Malagizo gose ga Musa gotendigwa kwa kugoga lagizo dino dimoja, “Mnogele miyago kamba viuinogela mwenyego.”

15 Lakini mwahailuma na kuidafuna
wenyego kamba ming'onyo, aho muit-
iganye sambi muibanange mweye kwa
mweye.

Gaja goyolonda Loho na gaja gotulonda tweye

16 Avo, nolonga vino, mbuli zenu zim-
sang'hana zilongozigwe na Loho wa Mu-
lungu, na aho honda mukweleleze usuluk-
ilo wihile uli mgati mmwenu.
17 Kwavija viulonda usulukilo wihile uli
mgati mmwenu hakuitogolela na vija viy-
olonda Loho wa Mulungu, na vija viy-
olonda Loho wa Mulungu hakuitogolela
na vija viulonda usulukilo wihile uli mgati
mmwenu. Vinhu vino vibili haviilumba
bule, avo hamudaha kutenda kinhu cho-
chose kimulonda wenyego.
18 Kamba mwahalongozigwa na Loho
wa Mulungu, aho hamutawaligwa na
Malagizo ga Musa.
19 Sang'hano za wanhu wokweleleza
usulukilo wihile uli mgati mmwao zi-
juwika goya, ugoni na uchafu na ugoni
ubanzile ng'hani,
20 na kuvitambikila vinyago na uhawi na
kuihila na ndwagi na kuyonela migongo
na ng'hasiliki na ugila na kuiding'hula na
kuigola mna ivibumbila,
21 migongo ibanzile na kukoligwa na ny-
imwili nyimwili ya kukoligwa na mbuli
ziyagwe kamba azo. Sambi nowazuma
kamba viniwazumile aho haichanduso,
wanhu wose wotenda mbuli azo honda
wengile Muundewa wa Mulungu.
22 Lakini muugima wa munhu yolon-
gozigwa na Loho wa Mulungu vinhu vino
vokoneka mgati mmwake, unogelwa na
deng'ho na tindiwalo na kufunga umoyo
na bazi na moyo unogile na kutenda kija
kiyalongile,
23 uhole, kuitawala mwenyego. Kuduhu
Malagizo goleka kuitogolela na gano.
24 Wanhu wose wailumbile na Yesu Kil-
isito wauwamba unhu wao wa nzambi uli
na usulukilo wihile na magesa gehile.
25 Twahakala kwa kulongozigwa na
Loho wa Mulungu, tukweleleze viyolonda
Loho.
26 Avo, seketuigode, seketuigobole hebu
kuyonela migongo.

6

Tuitaze wenyego

1 Ndugu zangu, mwahamona munhu
yoyose katenda nzambi, mweye mulon-
gozigwa na Loho wa Mulungu mzumeni
munhu ayo, muladi yaleke nzambi zake.
Lakini mzumeni kwa uhole, kuno moite-
ganya muladi sekemugezigwe.
2 Muitaze mna gamagayo, kwa kutenda
avo mogagoga malagizo ga Kilisito.
3 Munhu yahayona kinhu, na kuno heli
kinhu chochose, koivizila mwenyego.
4 Lakini kila munhu yalole goya mbuli
zake mwenyego zoyosang'hana. Kamba
kotenda mbuli zinogile aho kodaha
kuigodela mbuli zako, bila kulola choni
kiyatendile munhu iyagwe.
5 Kwavija kila munhu kana mzigo wa
kupapa mwenyego.

6 Munhu yofundizigwa mbuli ya Kilisito
kolondeka waigwelele vinhu vake vose
vinogile na mfundiza wake.

7 Sekemuivizile, Mulungu hagewezigwa,
kwavija kija kiyahandile munhu acho
chonda yasenge.
8 Munhu yohanda kuzinogeza nzambi
zili mgati mmwake, mumo kosenga ifa,
lakini yahahanda kuinogeza loho wa Mu-
lungu, mumo kosenga ugima wa kweli wa
mazuwa gose.
9 Avo seketudonhe kusang'hana
ganogile, kwavija kamba hatubwela
kukisogo, chahavika kipindi cha kusenga
tosenga.
10 Avo twahawa tung'hali tuna kipindi,
tuwatendele ganogile wanhu wose,
ng'hani ng'hani waetu wamtogole Mn-
dewa.

Kulamusigwa na kuzumigwa kwa uhelelo

11 Loleni vinyandike kwa helufi ng'hulu
kwa makono gangu mwenyego!
12 Wanhu wolonda koneka wanoga
kwa vinhu va kunze, awo wolonda
kuwananahiza mweye mwingile kumbi,
wotenda avo kwavija wodumba kudunun-
zigwa mbuli ya msalaba wa Kilisito.

13 Hata waja wengile kumbi hawaga-
goga Malagizo ga Musa, wao wolonda mw-
eye mwingile kumbi muladi waigodele
kija kitendeke mzing'huli zenu.
14 Lakini niye noigodela msalaba wa Mn-
dewa wetu Yesu Kilisito wiiyeka, kwav-
ija kubitila msalaba wake vija viwokala
wanhu wa mwiisi kumwangu kamba kufa
na niye kamba nifa kumwao.
15 Kwingila kumbi hebu kuleka kwingila
kumbi siyo kinhu, kilondeka kuumbigwa
kabili.
16 Wanhu wose wokala kwa kukweleleza
nzila ino, Mulungu yawagwee tindiwalo
na bazi, vivija kwa waja Waizilaeli weli wa
Mulungu.
17 Avo, munhu yoyose sekeyanigaze ka-
bili, kwavija ng'hovu zili mulukuli lwangu
mbuli ya Yesu.
18 Ndugu zangu, ng'hekewa ya Mndewa
wetu Yesu Kilisito ikale na loho zenu mw-
eye mose. Ona.

Baluwa ya Paulo kwa wanhu wa ako Efeso

Ulongozi

Baluwa kwa Waefeso yandikigwa kipindi kimoja na baluwa kwa Wakolosai behi na mwaka wa 60 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Mwandikaji koitambula mwenyego kamba Mtumigwa Paulo (Sula ya 1:1) Wanhu woifunza mbuli woitogolela kuwa Paulo ayo yandike baluwa kwa Waefeso hamoja hawalamuse wanhu kamba viyatendile kwa Wakolosai. Kwa kilamuso acho yogesigwa baluwa ino ilondigwa kuwavikila wanhu wamtogole Yesu mna ivibumbila vili mwiisi ayo. Vivija Paulo kolonga kakala mkifungo viyandike baluwa ino (Sula ya 3:1, 4:1, na 6:20). Paulo kaigala baluwa ino kwa makono ga Tukiko muumwanza wake wa kuwatembelela wanhu wamtogole Yesu mna ikibumbila kili ako Efeso (Sula ya 6:21-22).

Efeso dikala buga kulu kwa wakulu wa isi ya Lumi na mwiisi yose ya Asiya Ndodo. Buga da Efeso dijuwika ng'hani kwa ng'anda ilavigwe kwa mulungu wa kitwanzi wa Kigiliki Atemi (Sang'h 19:23-31). Wanhu wamtogole Yesu mkibumbila cha Efeso wakala wasongile goya mna ukutamanila lakini kumwande wona wavika kuuhelelo (Ugub 2:1-7).

Mdifungu da ichanduso da baluwa ino Paulo kosimulila Mulungu viyawasagule wanhu zake na kawakombola na nzambi zao kubitila Yesu Kilisito. Kawalinganya wanhu wamtogole Yesu na lukuli na Kilisito ayo pala na vivija kawalinganya kamba ng'anda izengigwe kwa mabwe na Kilisito ayo dibwe kulu da chandusilo. Fungu da kabili da ibaluwa Paulo kofundiza mbuli ya wanhu wamtogole Yesu viwolondeka kukala.

Mbuli zili mkitabu

Mna isula ya 1:1-2 Paulo koitambula mwenyego na kowalamusa wanhu wa ako Efeso.
Abaho kosimulila vija wanhu wamtogole Yesu viwoilumba na Kilisito (Sula ya 1:3-3:21).
Abaho Paulo kokwandika mbuli ya wanhu wamtogole Yesu viwolondeka kukala (Sula ya 4:1-6:20).
Kukimambukizo Paulo kolonga mbuli za kimambukizo (Sula ya 6:21-24).

1 Niye Paulo, namtumigwa wa Yesu
Kilisito kwa kulonda Mulungu, nowandik-
ila mweye wanhu wa Mulungu muli
ako Efeso, mweye mugangamale kumta-
manila Mulungu kwa kuilumba na Yesu
Kilisito.
2 Mulungu Tataetu na Mndewa wetu
Yesu Kilisito wawagwee ng'hekewa na
tindiwalo.

Kumweda kiloho kwa kuilumba na Kilisito

3 Tumgwee nhogolwa Mulungu yeli
Tata wa Mndewa wetu Yesu Kilisito!
Kwavija kwa kuilumba na Kilisito katu-
tenda tumwede kwa kutugwaa kila kinhu
kinogile cha kiloho cha ako kuulanga.
4 Avo isi ing'hali hainaumbigwa, Mu-
lungu katusagula tweye kwa kuilumba na
Kilisito, muladi tung'ale na seketuwe na
nzambi mgameso gake.
Mbuli ya unogelwa wake,
5 toka mwaka kalonda kututenda
wanage kubitila Yesu Kilisito, vivo
viyanogelwe na viyalondile.
6 Tumtogole Mulungu mbuli ya
ng'hekewa yake inogile iyatugwelele,
kubitila Mwanage iyamnogele!
7 Kwavija kwa damu ya Kilisito tweye
tolekesigwa, nzambi zetu zogeligwa kum-
gongo kwa ukulu wa ng'hekewa ya Mu-
lungu,
8 iyatugwee kwa kumema kwa nzewele
na ubala wake wose.
9 Na katulagusila vinhu vake vifisigwe,
viyalondile kutenda. Kanogelwa kutenda
vivo kubitila Kilisito.
10 Vikivikile kipindi chake, katenda kija
kiyalondile, kuvika hamoja vinhu vose vi-
umbigwe kuulanga na mwiisi, kavigela
mmakono ga Kilisito.
11 Kwa kuilumba na Kilisito, tweye
tusaguligwa tuwe wanhu zake kamba

viyalondile Mulungu toka mwaka. Mulungu kotenda kila kinhu kamba viyolonda mwenyego.
12 Mulungu katenda avo muladi tweye
tusongile kumtamanila Kilisito, tumtogole
Mulungu kwa ukulu wake!
13 Na mweye vivija muhulike usenga wa
kweli wa Mbuli Inogile iwagalile ukom-
bozi, na mumtogola Kilisito. Na vivija Mu-
lungu kawekila kinhu cha kulagusa kwa
kuwagwaa Loho Yang'alile iyalongile kula-
gusa mwa wanhu zake, kwa kuilumba na
Kilisito.
14 Loho Yang'alile ayo yotutenda
tubokele kija kiyalongile Mulungu kwa
wanhu zake, na mbuli ino yotulagusila
kuwa Mulungu kowagombola wanhu
zake. Avo tumtogole Mulungu kwa ukulu
wake!

Paulo kowapulila Waefeso kwa Mulungu

15 Kwa mbuli ayo, toka vinihulike mbuli
ya kumtamanila kwenu Mndewa Yesu, na
unogelwa wenu kwa wanhu wose wa Mu-
lungu,
16 silekile bule kumgwaa nhogolwa Mu-
lungu mbuli ya mweye. Nahampula Mu-
lungu siwasemwa mweye bule.
17 Nogendelela kumpula Tata yeli
mkulu, Mulungu wa Mndewa wetu Yesu
Kilisito, yawagwee Loho wake, yonda
yawagwee nzewele na kuwagubulila
Mulungu kumwenu muladi mumjuwe
goya.
18 Nompula Mulungu yawataze mudahe
kujuwa goya tamanilo diyawakemele na
vinhu vingi vinogile viyawekile wanhu
zake,
19 na mudahe kujuwa udahi wake viwili
mkulu ng'hani mbuli ya tweye tumtogola.
Udahi awo usang'hana mgati mmwetu
uigala na nguvu ibanzile ng'hani,
20 iyamzilibule nayo Kilisito kwa wanhu
wafile, na kamwika yakale muukulu
mwambu wa mkono wake wa kudila ako
kuulanga.
21 Ako Kilisito kotawala kila ukulu na
udahi na nguvu na undewa na kotawala
kila twaga da loho yoyose itambuligwa
mwiisi ino na isi yonda ize.
22 Mulungu kavika vinhu vose mmakono
ga Kilisito na kamtenda Yesu yawe mkulu
wa wanhu wose wamtogole.
23 Wanhu wose wamtogole Kilisito wao
lukuli lwa Kilisito, na wao utimilifu wa
Kilisito nayo ayo yotimiliza kila kinhu, kila
hanhu.

2

Kulawa mkufa kwingila muugima

1 Aho umwaka mweye mukala kamba
mufa mbuli ya ubananzi na nzambi zenu.
2 Kipindi kija mukala kwa ubananzi na
kukweleleza gehile ga wanhu wa mwi-
isi ino, mukala momtegeleza mtawala wa
gehile wa undewa wa ulanga, loho ija
yowatawala wanhu iwoleka kumtegeleza
Mulungu.
3 Na tweye wose tukala kamba wao,
na tukala kwa kukweleleza usulukilo wi-
hile uli mgati mmwetu, na tusang'hana
mbuli zija zinogeligwe na ng'huli zetu na
nzewele zetu. Kamba vitukalile, kamba
viweli wanhu wayagwe, tumgevuza Mu-
lungu na tulondeka kutagusigwa.
4 Lakini Mulungu kana bazi ng'hani. Na
katunogela kwa unogelwa mkulu,
5 hata vitukalile tofa kwa nzambi, katu-
tenda wagima hamoja na Kilisito. Kwa
ng'hekewa ya Mulungu mweye mukom-
boligwa.
6 Kwa kuilumba na Yesu Kilisito, Mu-
lungu katuzilibula hamoja nayo, tukale
nayo kuulanga.
7 Vivo viyalondile kulagusa kwa kipindi
chose chonda kize ukulu wa ng'hekewa
yake iyatugwee kwa unogelwa kwa
kuilumba kwetu na Yesu Kilisito.
8 Kubitila ng'hekewa ya Mulungu
mukomboligwa kwa kumtamanila. Mbuli
ino hailawilile kwa udahi wenu, lakini
ilawilila kwa nhunza ya Mulungu,
9 hailawilile kwa sang'hano zenu, avo
munhu yoyose sambi yaitape.
10 Tweye twa sang'hano ya makono ga
Mulungu, na kwa kuilumba na Yesu Kil-
isito, Mulungu katuumba muladi tukale
kwa kusang'hana mbuli zinogile ziyatu-
tandile tuzisang'hane.

Kuilumba na Kilisito

11 Avo, mweye wanhu hamwili
Wayahudi kwa kuvumbuka, mukemigwa,
“Wanhu hawengile kumbi,” na Wayahudi
woikema, “Wanhu wengile kumbi,” wao
wengila kumbi mzing'huli zao, kulagusa
kuwa wanhu wa Mulungu, kumbukeni
vimukalile aho umwaka.
12 Vivija, kipindi kija mweye mukala
hamuilumbile na Kilisito. Mukala wanhu
baki na hamukalile mna iwanhu wasag-
uligwe na Mulungu, mukala mduhu fungu
jojose mna gamalagano ga Mulungu
gayawalongele wanhu zake, mukala
mduhu cha kutamanila na mukala mduhu
Mulungu.
13 Aho umwaka mukala kutali na Mu-
lungu, lakini sambi, kwa kuilumba na Yesu
Kilisito, mugaligwa behi kwa damu ya Kil-
isito.
14 Kwavija Kilisito mwenyego katugalila
tindiwalo kwa kuwatenda Wayahudi na
wanhu haweli Wayahudi kinhu kimoja.
Kwa kulava lukuli lwake mwenyego
kamba nhosa kasegeza kuihila kwao,
kuigalile na luwa lukalile lowagola.
15 Kagasegeza Malagizo ga Wayahudi na
vihendo vake, muladi kulawa mzing'holo
azo mbili yatende lukolo lumoja lwa sambi
kwa kuilumba nayo mwenyego na avo ku-
gala tindiwalo.
16 Kwa kulava nhosa lukuli lwake mum-
salaba Kilisito kasegeza kuihila kwao,
kazitenda ng'holo azo ziilumbe ziwe
kinhu kimoja kamba lukuli na kuzitenda
zimbwelele Mulungu.
17 Avo Kilisito keza kuwapetela Mbuli
Inogile igala tindiwalo kumwenu, mweye
wanhu hamwili Wayahudi, mukalile ku-
tali na Mulungu na vivija kwa Wayahudi
wakalile behi na Mulungu.
18 Avo kubitila Kilisito tweye wose,
Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi,
todaha kumcholela Tata kwa Loho imoja
Yang'alile.
19 Avo mweye wanhu hamwili
Wayahudi sambi hamwili wanhu baki
hebu wanhu wa kutali, mweye sambi mwa
wenekae hamoja na wanhu wa Mulungu
na mwa wanhu wa lukolo lwa Mulungu.
20 Na mweye vivija muzengigwa mna
ichandusilo kikigwe na watumigwa na
watula ndagu wa Mulungu. Nayo Yesu Kil-
isito mwenyego ayo dibwe kulu da chan-
dusilo.
21 Avo Kilisito mwenyego ayo yogogeleza
ng'anda yose na kuitenda ikule iwe
ng'anda ing'alile ya Mulungu ilavigwe kwa
Mndewa.
22 Kwa kuilumba na Kilisito, na mweye
vivija mozengigwa hamoja na wayagwe
wose, Mulungu yakale kumwenu kubitila
Loho wake Yang'alile.

3

Sang'hano ya Paulo kwa wanhu haweli Wayahudi

1 Avo, niye Paulo, namfungwa kwav-
ija nomsang'hanila Yesu Kilisito mbuli ya
mweye wanhu hamwili Wayahudi, nom-
pula Mulungu.
2 Nojuwa kweli muhulika, Mulungu
viyanigwelele ng'hekewa ya kusang'hana
sang'hano ino mbuli ya mweye.
3 Mulungu kangubulila vinhu vake vi-
fisigwe, mna ibaluwa ino niwapetela ki-
dogo mbuli ayo,
4 na mwahakisoma kija kinyandike,
modaha kujuwa vinhu vinjuwile niye,
vifisigwe kwa mbuli ya Kilisito.
5 Baho umwaka wanhu wakala hawav-
ijuwile vinhu vino vifisigwe, lakini sambi
Mulungu kawagubulila vinhu avo watula
ndagu na watumigwa zake wang'alile ku-
bitila Loho Yang'alile.
6 Kinhu chenyego kifisigwe acho
kino, kubitila Mbuli Inogile wanhu
haweli Wayahudi wopata fungu mna
ivinhu vinogile va Mulungu hamoja na
Wayahudi, wao wokuwa maungo ga lukuli
luluja, na wobokela kikija kiyalongile
Mulungu kubitila Yesu Kilisito.
7 Niye nitendigwa msang'hanaji wa
Mbuli Inogile kwa ng'hekewa iyanigwelele
Mulungu kwa udahi wake mkulu.
8 Niye na munhu mdodo kubanza
wanhu wose wa Mulungu, lakini Mulungu
kanigwaa ng'hekewa, muladi niwapetele
wanhu haweli Wayahudi Mbuli Inogile, ya
vinhu vinogile va Kilisito vilibule uhelelo,
9 na niwatende wanhu wose wazi-
juwe mbuli za Mulungu zifisigwe na

vizisang'hana. Mulungu yaumbile vinhu
vose, kavifisa vinhu vake avo toka mwaka,
10 muladi sambi, kubitila wanhu wamto-
gole Yesu, watawala na weli na ukulu wa
kuulanga waijuwe nzewele ya Mulungu
viili na nzila nyingi.
11 Mulungu kaitenda mbuli ayo, kamba
viyagesile toka mwaka, na katenda ku-
bitila Mndewa wetu Yesu Kilisito.
12 Kwa kuilumba na Kilisito na kumta-
manila, todaha kumgendela Mulungu bila
kudumba na kuno totamanila kuwa ko-
tubokela.
13 Avo nowapulila kwa Mulungu, seke-
mubwele kukisogo, kwavija niye nogaya
mbuli ya mweye, gago gose mbuli ya
kuwatenda mumwede.

Unogelwa wa Kilisito

14 Kwa kilamuso kino, nomfugamila
Tata,
15 yeli chanduso cha ng'holo zose kuu-
langa na mwiisi.
16 Nompula Mulungu yeli na ukulu wa
vinhu vingi, yawagangamize mmizoyo
yenu kubitila Loho wake,
17 nayo Kilisito yakale mmizoyo yenu
kwa kumtamanila kwenu. Nopula muwe
na mizizi na chandusilo mna ukuinogela,
18 muladi mweye hamoja na wanhu wa
Mulungu mujuwe goya unogelwa wa Kil-
isito viwenela kwa ugazi na utali, kwa
kwingila hasi na kuchola uchanha.
19 Ona, muujuwe unogelwa wa Kilisito
ubanzile nzewele zose, na mumemezigwe
utimilifu wose wa Mulungu.
20 Kumwake Mulungu kubitila nguvu
yake isang'hana mgati mmwetu, ko-
daha kusang'hana mbuli ng'hulu ng'hani
kubanza gaja gotupula hebu kugesa.
21 Mulungu yatogoligwe kwa ukulu
wake ukoneka kwa wanhu wose wamto-
gole Yesu, na kwa Yesu Kilisito, kipindi
chose, kiliduhu uhelelo! Ona.

4

Kuilumba na Kilisito

1 Avo, niye nili mfungwa kwavija nom-
sang'hanila Mndewa, nowapula mukale
kamba Mulungu viyawakemile.
2 Siku zose muwe wahole na moyo un-
ogile, muinogele kwa kufunga umoyo.
3 Wambeni ng'hani sekemwagize
kuilumba kwenu, kuyawagwee Loho
Yang'alile kubitila tindiwalo dili kumwenu.
4 Kuna lukuli lumoja na Loho imoja,
kamba vija vikuli na tamanilo dimoja
dimukemeligwe na Mulungu.
5 Hana Mndewa imoja na tamanilo di-
moja na ubatizo umoja,
6 hana Mulungu imoja nayo ayo Tata
wa wanhu wose, nayo ayo Mndewa wa
wanhu wose, kosang'hana kubitila gose,
na kabaho mna igose.
7 Kila imoja wetu kagweleligwa
ng'hekewa kamba viyalondile Kilisito
kumgwaa.
8 Kamba Maandiko Gang'alile vigolonga,

“Viyacholile uchanha ng'hani kuulanga,
kawasola wanhu bwando wakalile wa-
fungigwe,
kawagwaa wanhu nhunza.”

9 Vino yahalonga, “kachola uchanha” ko-
fambula choni? Kofambula kuwa tanhu
kahumuluka mbaka hasi ng'hani ya isi.
10 Avo munhu iija yahumuluke ayo iija
yacholile uchanha kuulanga na kubanza
kuulanga, muladi yaimemeze isi yose kila
hanhu.
11 Heyo ayo, “yawagwelele wanhu
nhunza.” Na kawasagula wanhu wayagwe
wawe watumigwa na wayagwe wawe
watula ndagu wa Mulungu, na wayagwe
wawapetele wanhu Mbuli Inogile na
wayagwe wawe wasusilaji na wafundiza.
12 Katenda vivo, yawatande wanhu wose
wa Mulungu mbuli ya kumsang'hanila Kil-
isito, muladi kulugangamiza lukuli lwa
Kilisito.
13 Avo na tweye wose tuwe kinhu kimoja
kwa kumtamanila na kumjuwa Mwana
wa Mulungu, tuwe wanhu wakangale
na kuuvikila utimilifu wake Kilisito
mwenyego.
14 Avo hondatuwe wana kabili, twa-
hasigwa na kuhembelusigwa kuno na
kuno na beho da wanhu wofundiza uvizi
muladi wawagize wanhu wayagwe kwa
ubala.
15 Lakini twahalonga ukweli kwa moyo wa
unogelwa, tokula mzimbuli zose kwa Kil-
isito, yeli mkulu.

16 Kwa kulongozigwa na Kilisito maungo
gose ga lukuli goilumba, na lukuli lose
logogelezwa kwa kutazigwa na maungo
gake. Avo kila maungo gahasang'hana vi-
ilondeka, lukuli lose lokula na kuizenga
mna ukuinogela.

Ugima kubitila Kilisito

17 Avo, nowazuma kwa twaga da Mn-
dewa, sekemukale kabili kamba wanhu
hawamjuwile Mulungu, weli na magesa
gamemile ubozi wiiyeka.
18 Wanhu awo nzewele zao za mdiziza,
wakutali na ugima ulavigwa na Mulungu
mbuli ya ubozi wao na udala wao wa mi-
zoyo.
19 Wanhu awo waduhu kinyala, wasede
na wotenda mbuli zose zigela kinyala na
wogendelela kulonda kutenda vivo.
20 Lakini mweye hamuifunzile avo
mbuli ya Kilisito.
21 Mweye muhulika goya mbuli zake, na
mufundizigwa ukweli uli kwa Yesu.
22 Uvuleni unhu wenu wa umwaka, uja
ukalile wonangigwa kwa kusulukila vinhu
va uvizi.
23 Mizoyo yenu na nzewele zenu vi-
tendigwe va sambi.
24 Uvaleni unhu wa sambi, uumbigwe
kwa kuigala na Mulungu, uja uigubula
wenyego muugima wa ukweli wa kutenda
golondigwa na Mulungu na kung'ala.
25 Avo lekeni uvizi! Kila munhu kolon-
deka kumulongela miyage ukweli, kwav-
ija kila imoja wetu ni maungo ga lukuli lwa
Kilisito.
26 Mwahagevuzika, sekemutogole kuge-
vuzika kwenu kuwatende mutende
nzambi, na sekemukale na ng'hasiliki
kutwa ngima.
27 Sekemumgwelele mwenembago
nyafasi.
28 Wanhu wose wakalile wokwiba
waleke na wasonge kusang'hana kwa
makono gao, muladi wakale kwa kuta-
maniligwa na wadahe kuwataza wakiwa.
29 Sekemulosoke, lakini mulonge mbuli
zinogile, za kuwataza wanhu, muladi
mbuli zimulonga ziwataze kamba viilon-
deka kwa awo wozihulika.
30 Sekemumtende Loho Yang'alile wa
Mulungu, yanyunyuwale kwavija Loho
ayo kilaguso cha Mulungu kuwa mweye
mwa wanhu zake. Nayo Loho kolagusa
kuwa siku yovika Mulungu kowatenda
mulekesigwe.
31 Sekeukone usungu, sekemuding'huke
na kugevuzika. Sekemuibamilile hebu
kuiliga, sekemuihile kwa mbuli yoyose.
32 Lakini muyonele bazi na kuinogela,
na kila munhu yagele kumgongo gehile ga
miyage, kamba Mulungu viyazigelile kum-
gongo nzambi zenu, kubitila Kilisito.

5

Kukala mna umulenge

1 Avo muigale na Mulungu, kwavija mw-
eye mwa wanage yowanogela.
2 Ugima wenu ulongozigwe na uno-
gelwa, kamba Kilisito viyatunogele na
mbuli yetu kailava mwenyego kamba
nhunza inung'hila goya na nhosa imno-
gela Mulungu.
3 Kwavija mweye mwa wanhu wa Mu-
lungu, mbuli ya ugoni, uchafu wowose
hebu ugila, sekevilongigwe kumwenu.
4 Sekemulonge mbuli zigela kinyala
hebu mbuli za ubozi hebu utalazi wa
maligo, gose gago haganogile kumwenu.
Lakini mbuli za kumgwaa nhogolwa
Mulungu azo zinogile.
5 Mujuwe goya, munhu yotenda ugoni,
hebu mchafu hebu msede, ugila uigala na
kuvitambikila vinyago. Wanhu wotenda
mbuli azo honda wawe na fungu Muun-
dewa wa Kilisito na wa Mulungu.
6 Sekemutogole munhu yawavizile kwa
mbuli za ubozi, kwavija kwa mbuli azo
ng'hasiliki ya Mulungu yowezila wanhu
wose woleka kumtegeleza.
7 Avo sekemutende nao mbuli yoyose.
8 Aho umwaka mweye mukala mdiz-
iza, lakini sambi mokala kumulenge kwa
kuilumba na Mndewa. Avo mukale kamba
wanhu wa mulenge,
9 kwavija mulenge wogala kutenda
mbuli zinogile, kutenda goyolonda Mu-
lungu na ukweli.
10 Mugeze kugajuwa gaja gomnogela
Mulungu.

11 Sekemutende sang'hano zihile za
mdiziza, lakini zilaveni kunze kuna umu-
lenge.
12 Mbuli zitendigwa kwa kinyelegezi, zo-
gela kinyala kuzilonga.
13 Lakini mbuli zose zitendigwa mna
umulenge, ukweli wake wogubuligwa
goya,
14 kwavija kila kinhu kigubuligwe goya
chokuwa mulenge. Lekaavo yolongigwa,
"Lamuka gweye uwasile,
zilibuka kwa wafile,
nayo Kilisito kokumwemwesela."
15 Avo, muitiganye vija vimukala. Seke-
mukale kamba wanhu wabozi, lakini
kaleni kamba wanhu weli na nzewele.
16 Kisang'hanileni goya kipindi kino
kimuli nacho, kwavija siku zino ziha.
17 Avo sekemuwe wabozi, lakini za-
hileni gaja goyolonda Mndewa mweye
musang'hane.
18 Sekemukoligwe, kwavija ayo yowa-
bananga, lakini mumemezigwe Loho
Yang'alile.
19 Longeni kwa mbuli za zabuli na nyila
na tenzi za kiloho, mwimbileni Mndewa
nyila na zabuli kwa kumgwaa nhogolwa
mmizoyo yenu.
20 Siku zose mgweleleni nhogolwa Mu-
lungu Tata, kwa twaga da Mndewa wetu
Yesu Kilisito kwa kila kinhu.

Watwanzi na Wakasano

21 Kila munhu tanhu yamgese miyage
mbuli ya kumtegeleza Kilisito.
22 Watwanzi wategelezeni wakasano
zenu kamba kumtegeleza Mndewa.
23 Kwavija mbigalo kana udahi kwa
mwehe wake, kamba vija Kilisito viyali na
udahi kwa wanhu wamtogole. Nayo Kil-
isito mwenyego ayo yowakombola wanhu
wamtogole, wanhu wamtogole awo lukuli
lwake.
24 Kamba vija wanhu wamtogole Kil-
isito viwomtegeleza, vivija watwanzi wa-
tegelezeni wakasano zenu mna zimbuli
zose.
25 Na mweye wakasano, wanogeleni
wehe zenu kamba vija Kilisito viy-
owanogele wanhu wamtogole, na kailava
mwenyego mbuli yao.
26 Katenda avo muladi yawalave kwa
Mulungu, yahamambukiza kuwasunha
kwa mazi kubitila mbuli yake,
27 muladi wawe wanhu wang'alile na
wanogile ng'hani, wanhu weliduhu dowa,
kwiha hebu chochose kili kamba acho.
28 Avo, wakasano wolondeka wawanogele
wehe zao kamba viwozinogela ng'huli
zao wenyego. Munhu yomnogela mwehe
wake koinogela mwenyego.
29 Kuduhu munhu yoyose yolwihila
lukuli lwake, lakini kolugwaa lujo na
kululolesa. Nayo Kilisito vivija vivo
viyowalolesa goya wanhu wamtogole,
30 kwavija tweye twa maungo ga lukuli
lwake.
31 Kamba Maandiko Gang'alile vigo-
longa, "Kwa mbuli ino mbigalo komuleka
tatake na mamake, nayo koilumba na
mwehe wake, na wanhu wao wabili
wokuwa kinhu kimoja."
32 Kuna ukweli ufisigwe ugubuligwe
mna zimbuli zino, naniye nokona kuwa
zomulonga Kilisito na kanisa jake.
33 Lakini vivija zowalonga mweye, kila
mbigalo kolondeka yamnogele mwehe
wake, kamba viyoinogela mwenyego,
nayo mtwanzi kolondeka yamtegeleze
mkasano wake.

6

Wana na tata zao na mama zao

1 Mweye wana, wategelezeni tata zenu
na mama zenu kamba viilondeka kwa
wanhu wa Kilisito, kwavija mbuli ayo in-
oga.
2 "Wategeleze tatako na mamako," dino
dijo lagizo da ichanduso dili na nhunza,
3 "Muladi ukale goya na ukale siku
nyingi mwiisi."
4 Na mweye kina tata sekemuwagevuze
wanenu ila waleleni goya na wafundizeni
mafundizo ga Kilisito.

Watumwa na wakulu zao

5 Watumwa wategelezeni wakulu zenu
kwa kudumba na kugwaya, tendeni avo
kwa moyo unogile kamba vija mom-
sang'hanila Kilisito.
6 Tendeni vivo siyo mna ikipindi wao
wowalola muladi wawatogole, lakini
sang'haneni kwa moyo umoja kamba

viyolonda Mulungu kwavija mweye mwa wasang'hanaji wa Kilisito.
7 Mutogole kusang'hana kwa kuwamba mbuli ya Mndewa na siyo mbuli ya wanhu.
8 Kumbukeni kuwa, Mndewa komgwaa nhunza munhu yoyose, yawe mtumwa hebu kakomboligwa mbuli ya sang'hano yake inogile.
9 Na mweye iwakulu, vivija watendeleni ganogile watumwa zenu, sekemulonge kwa kukomhoka. Kumbukeni kuwa mweye vivija kamba wao, mnayo Mndewa iija kuulanga, nayo habagula munhu.

Ng'hondo ya Kiloho

10 Kisigale, nowapula mugangamale kwa kuilumba na Mndewa na kwa kutazigwa na udahi wake.
11 Soleni silaha zose zilondeka kwa kuitowela ziyowagwaa Mulungu mudahe kuuhuma ubala wihile wa Mwenembago.
12 Kwavija tweye hatuitowa na wanhu ila toitowa na nguvu za loho zihile zili kuulanga, toitowa na watawala na wakulu weli na nguvu, wotawala isi imemile.
13 Kwa mbuli ayo soleni silaha zose zilondeka kwa kuitowela ziyowagwaa Mulungu muladi yahavika siku ija ya gehile mudahe kuzihuma nguvu za ija yamwihileni, mwahaitowa mbaka kuuhelelo mokuwa mung'hali na nguvu.
14 Avo muitande goya na ukweli uwe kamba mkwiji mvigudi venu, na kutenda goyolonda Mulungu kamba kiwalo cha zuma cha kukimila mmhambaga zenu,
15 musulukile kuwapetela wanhu Mbuli Inogile kamba vilatu mmagulu genu.
16 Kipindi chose acho, mumtamanile Mulungu kamba ngao, muladi mudahe kuizima misale ikwaka ipigisigwe na ija Imdumuka.
17 Ubokeleni ukombozi kamba kofiya da kuvala mdipala, na Mbuli ya Mulungu iwe kamba panga dimugweleligwe na Loho Yang'alile.
18 Siku zose mpuleni Mulungu yawataze. Mpuleni Mulungu kipindi chose, kwa kulongozigwa na Loho. Kwa mbuli ino muitiganye sekemubwele kukisogo, siku zose wapulileni wanhu wose wa Mulungu.
19 Vivija nipulileni na niye, Mulungu yanigwee mbuli ya kulonga, muladi nidahe kuwalongela wanhu kinhu kifisigwe cha mna Imbuli Inogile bila kudumba.
20 Niye na msenga wa Mbuli ino Inogile, hamoja sambi na mkifungo. Mnipulile nidahe kulonga Mbuli Inogile inilondeka bila kudumba.

Kimambukizo cha kuilamusa

21 Ndugu yangu Tukiko inimnogela na msang'hanaji yomtamanila Mulungu mwiisang'hano ya Mndewa, kowalongela mbuli zangu zose, muladi mujuwe kija kinhenda.
22 Lekaavo nomtuma kumwenu yawalongele mbuli zetu, na yawagangamize.
23 Mulungu Tata na Mndewa Yesu Kilisito wawagwee wanhu wose wamtogole Yesu tindiwalo na unogelwa kwa kutamanila.
24 Ng'hekewa ya Mulungu ikale na wanhu wose womnogela Mndewa wetu Yesu Kilisito kwa unogelwa wa mazuwa gose.

Baluwa ya Paulo kwa wanhu wa ako Filipi

Ulongozi

Paulo kandika baluwa ino kwa wanhu wamtogole Yesu ako Filipi behi na mwaka wa 61 toka kuvumbuka kwa Kilisito viyakalile mkifungo (Sula ya 1:13) yogesigwa kayandikila ako Lumi. Baluwa ino wandikiligwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu kudibuga da Filipi. Todaha kujuwa mbuli kidogo za buga da Filipi kulawa mna ikitabu cha Sang'hano za Iwatumigwa. Filipi dijo buga kulu mwiisi ya Makedonia. Vivija acho kibumbila cha ichanduso cha wanhu wamtogole Yesu mwiisi ya Makedonia. Paulo na Sila wao wakisongile kibumbila acho cha wanhu wamtogole Yesu na wakala wekigwe mkifungo kwa siku dimoja viwakalile kuko (Sang'hano 16).

Paulo kakala na vilamuso vingi va kwandika baluwa ino. Katumia nyafasi ayo kuwagwaa asente kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu kuko mbuli ya nhunza ziwamtumile viwahulike kakala mkifungo (Sula ya 4:10-19). Vivija kalonda wajuwe mbuli vizigendelela ako mkifungo na kalonda wamjuwe Timoseo na Epafuladito mkibumbila cha wanhu wamtogole Yesu (Sula ya 2:19-30) muladi wawabokele na wawategeleze viwowalongoza.

Mbuli zili mkitabu

Paulo kosonga baluwa yake kwa kuwalamusa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Filipi (Sula ya 1:1-2).

Abaho kalonda wajuwe mbuli vizigendelela kumwake na mbuli ziyolonda kusang'hana (Sula ya 1:3-2:30).

Abaho kowagwaa malagizo golondigwa kwa wanhu wamtogole Yesu (Sula ya 3:1-4:9).

Paulo komambukiza kwa kuwagwaa asente kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Filipi mbuli ya nhunza zao na kowalamusa (Sula ya 4:10-23).

1 Niye Paulo na Timoseo, twa wasang'hanaji wa Yesu Kilisito, towandikila mweye wanhu wa Mulungu muli ako Filipi, mweye muilumbile na Yesu Kilisito, hamoja na walangulizi na watazaji wa wanhu wamtogole Yesu.

2 Mulungu Tataetu na Mndewa Yesu Kilisito wawagwee ng'hekewa na tindiwalo.

Paulo kowapulila wanhu wamtogole Yesu

3 Kila nahawagesa mweye nomtogola Mulungu,

4 nahawapulila mweye mose kwa Mulungu, nowapulileni kwa deng'ho,

5 kwavija mweye muilumba na niye muisang'hano ya kubwililisa Mbuli Inogile kulawa haichanduso mbaka sambi.

6 Nabule shaka kwa Mulungu yaisongile sang'hano ino inogile mmizoyo yenu, koigendeleza mbaka vondaimale mna isiku ya kubwela Yesu Kilisito.

7 Kwavija mwa muumoyo wangu, vinoga kumwangu kuwagesa, hata kamba namkifungo hebu ndekesigwa, mweye mose muilumba na niye mna ing'hekewa iyanigwelele Mulungu ya kuigombela Mbuli Inogile na kulagusa ukweli wake kwa wanhu.

8 Mulungu ayo yajuwile nolonga fulu ipile vija viniwasulukila kuwona kwa unogelwa ulawa kwa Yesu Kilisito.

9 Nompula Mulungu unogelwa wenu wengezeke ng'hani, na muwe wabala ng'hani na nzewele zose,

10 muladi mudahe kusagula kinhu kinogile. Baho mong'ala na mokuwa mduhu kitala chochose mbaka mna isiku ya kubwela Kilisito.

11 Baho mutende mbuli zinogile mgameso ga Mulungu, mbuli azo zolawa kwa Yesu Kilisito yaiyeka, muladi wanhu wose wamgwee Mulungu ukulu na nhogolwa.

Paulo kodeng'helela kupetigwa kwa Kilisito

12 Ndugu zangu nolonda mujuwe kuwa, kindawilile niye acho kitendile Mbuli Inogile ipetigwe.

13 Kwa mbuli ayo wakalizi wose wa ng'anda ya kindewa na wanhu wose

wayagwe wojuwa niye na mkifungo mbuli ya Kilisito.
14 Kufungigwa kwangu, kuwatenda ndugu bwando wamtamanile ng'hani Mndewa, na wageligwa moyo wawe magalu kulonga mbuli ya Mulungu bila kudumba.
15 Kulonga ukweli wanhu wayagwe woipeta Mbuli ya Kilisito kwa migongo na ndwagi, lakini wayagwe woipeta vinogile.
16 Awo woipeta vinogile wotenda avo kwa unogelwa, kwavija wojuwa Mulungu kanigwaa sang'hano ya kuigombela Mbuli Inogile.
17 Lakini awo wayagwe woupeta usenga wa Kilisito kwa kuitapa, waduhu ukweli, wogesa kuwa wodaha kunyongezela madununzo gangu mkifungo.
18 Niye sitonga bule, niye nodeng'helela kwavija kwa nzila yoyose wanhu wopeta usenga wa Kilisito, iwe woupeta kwa kilamuso kinogile hebu kwa kilamuso kihile. Niye sileka kudeng'helela bule,
19 kwavija nojuwa kwa kumpula kwenu Mulungu na kutazigwa na Loho wa Yesu Kilisito, nolekesigwa.
20 Vinikona niye notamanila kuwa honda nigwe kinyala lakini nogangamala ng'hani, avo sambi kamba viili siku zose iwe muugima hebu mwiifa nimgwee ukulu Kilisito.
21 Kwavija kumwangu niye kuwa mgima ni kumsang'hanila Kilisito na kufa konyongezela kinhu.
22 Kamba nahagendelela kuwa mgima mulukuli luno, sang'hano yangu yokongezeka ng'hani. Mmhane nisagule choni!
23 Miyenu na mnzila mhanda. Kuno nolonda kusegela na kukala na Kilisito, mbuli ayo ibanga kunoga,
24 lakini vinoga ng'hani kumwenu kamba nahagendelela kuwa mgima.
25 Nojuwa ukweli wa mbuli ino, nojuwa nokuwa mgima na nogendelela kukala hamoja na mweye mose muladi tamanilo jenu na deng'ho jenu vongezeke,
26 muladi nahawa na mweye kabili, mbuli ya niye mokuwa na kinhu cha kuigodela mna ukuilumba kwenu na Yesu Kilisito.
27 Avo kinhu kilondeka hano mbuli zenu ziigale kamba viilonda mbuli inogile ya Kilisito, kamba nahadaha kwiza kuwalola hebu nahawahulika, nojuwa kuwa mose mogangamala hamoja kwa loho imoja na kudigombela hamoja tamanilo dilawa kwa Mbuli Inogile.
28 Avo sekemuwadumbe wanhu wowehila, siku zose muwe magalu na ino yolagusa kumwao awo wopotela na mweye mokomboligwa, kwavija mbuli ayo yolawa kwa Mulungu.
29 Kwavija mweye mugweleligwa kwa mbuli ya kumsang'hanila Kilisito, siyo kumtamanila kwiiyeka lakini vivija kugaya mbuli yake.
30 Sambi mweye muilumba na niye mna ing'ondo ya kuigombela Mbuli Inogile. Ng'ondo ayo iyo ija yumunyonile nayo aho haichanduso na mbaka sambi ning'hali mwiing'ondo ayo.

2

Ukulu na uhole wa Kilisito

1 Kamba mwahailumba na Kilisito na kugangamala, kamba unogelwa wake wowasamhusa, kamba moilumba na Loho Yang'alile na kamba mwahawa na mizoyo inogile na kuyonela bazi mweye kwa mweye,
2 avo itendeni ndeng'helelo yangu yenele kwa kugesa kinhu kimoja na unogelwa umoja na moyo umoja na muwe na nzewele imoja.
3 Sekemuwe na gahigahi hebu magoda gelibule kinhu, lakini kwa uhole muwagese wayagwe kuwa wanoga kubanza mweye.
4 Kila munhu sekeyalole kiyolonda mwenyego kiiyeka, lakini vivija yalole kiwolonda wanhu wayagwe.
5 Mugese kamba viyagesile Yesu Kilisito.
6 Kilisito viyali kakala kweli Mulungu,
lakini hagesile bule kamba kuigala na Mulungu kinhu cha kunanahila,
7 lakini kwa kulonda mwenyego,
kaleka vinhu avo vose kaitenda kamba viyali mtumwa,
kaleligwa kamba viwoleligwa wanhu,
kaoneka kwa kihanga cha wanhu.

8 Kaitenda mwenyego mdodo, munhu
yotegeleza mbaka ifa yake,
ona ifa yake mumsalaba.
9 Lekaavo Mulungu kamwinula mbaka
uchanha ng'hani,
kamgwaa twaga kulu kubanza matwaga
gose.
10 Avo kwa ukulu wa twaga da Yesu,
vinhu vose viumbigwe, vili kuulanga na
vili mwiisi na kuwochola wanhu
wafile,
vose vimfugamile,
11 na kila lulimi lulonge kuwa Yesu Kilisito
ayo Mndewa,
kwa ukulu wa Mulungu Tata.

Mumwemwese kamba mulenge

12 Mbwiga zangu siku zose vinikalile na mweye munitegeleza, na hata sambi nakutali na mweye wambeni kunitegeleza. Kwa bwembwe na kugwaya sang'haneni muladi ukombozi wenu utelele,
13 kwavija Mulungu ayo yosang'hana siku zose mgati mmwenu, kuwatenda musulukile kusang'hana kamba viyolonda mwenyego.
14 Tendeni kila kinhu bila kuiyalala hebu kuibamilila,
15 muladi munoge na mung'ale na muwe wana wanogile wa Mulungu, wokala mwiisi ya wanhu wapotele na wene nzambi. Mweye mong'ala hagati yao kamba nhondo zili kuulanga,
16 mugoge mbuli ya ugima muladi mdisiku da Kilisito niigodele mweye kamba kugaya kwangu na sang'hano yangu havagile bule.
17 Hata kamba ugima wangu wogidigwa uwe nhambiko mna isang'hano yenu ya kutamaniligwa ili nhosa kwa Mulungu, yahawa avo, nodeng'helela ng'hani na mweye modeng'helela na niye.
18 Avo na mweye vivija mudeng'helela na kusekelela hamoja na niye.

Timoseo na Epafuladito

19 Mndewa Yesu yahalonda, nolopola kumtuma Timoseo kumwenu, muladi nahahulika mbuli zenu nisamhuke.
20 Kuduhu munhu yoyose iyagwe yowagesa ng'hani kamba heyo.
21 Wanhu wayagwe hawamsang'hanila Yesu Kilisito, ila wosang'hanila mbuli zao wenyego.
22 Lakini mweye wenyego mumjuwa goya Timoseo viyofaya, heyo na niye, tusang'hana hamoja kamba munhu na mwanage kuwapetela wanhu Mbuli Inogile.
23 Avo nogesa kumtuma kumwenu hima nahakona mbuli zangu vondaziwe.
24 Avo, nomtamanila Mndewa kuwa niye mwenyego sikawa kwiza kumwenu.
25 Lakini nogesa kumbweza kumwenu ndugu yangu na msang'hanaji miyangu Epafuladito, yailumbile na niye kuigombela Mbuli Inogile na vivija msenga wenu mumtumile yanitaze.
26 Kwavija kowagelegeza ng'hani na konyunyuwala ng'hani kwavija mweye muhulika heyo kakala mtamu.
27 Ona, kakala mtamu, na kalonda kufa. Lakini Mulungu kamonela bazi, siyo heyo yaiyeka, vivija kanyonela bazi niye, muladi sambi ninyunyuwale ng'hani.
28 Avo nolonda ng'hani kumtuma kumwenu, muladi vondamumone kabili mudeng'helele na kunyunyuwala kwangu kumale.
29 Mumbokele goya kamba miyenu kwa Mndewa. Na muwategeleze wanhu waigalile na heyo,
30 kwavija kalonda kufa mbuli ya sang'hano ya Kilisito, nayo kauhonza ugima wake muladi yanitaze kija kimulemelwe mweye kunhaza.

3

Kusang'hana ganogile mgameso ga Mulungu

1 Avo, ndugu zangu, deng'heleleni kwa kuilumba na Mndewa. Sitonga bule kubwelela kwandika kija kinyandike aho haichanduso, kwavija nahatenda avo na mweye mokala goya.
2 Iteganyeni na wanhu waja wotenda ganyolodoke, wanhu awo waigalile na umbwa, wanhu waja wonanahiza kwingila kumbi.
3 Tweye wao twingile kumbi kweli, tweye tumtambikila Mulungu kwa Loho

wake na toigodela Yesu Kilisito. Tweye hatuigodela kihendo kitendigwa mulukuli.
4 Niye mwenyego nahadahile kuigodela
mbuli azo. Kamba kuna munhu yoyose
kogesa kodaha kuigodela kihendo cha
kwingila kumbi, hanihuma niye bule.
5 Niye ving'halile na siku nane toka
mvumbuke, ningizigwa kumbi. Niye na
Mwiizilaeli too! Kabila da Benjamini. Niye
na Muebulania too! Kwa mbuli ya kugoga
Malagizo ga Musa, niye na Mfalisayo,
6 niye ng'hala niwambile ng'hani ku-
tenda mbuli azo mbaka nividununza
vibumbila va wanhu wamtogole Yesu
Kilisito. Kwa mbuli ya kutendigwa ninoga
kwa kugagoga Malagizo, niye sibanange
mbuli yoyose.
7 Lakini kwa mbuli ya Kilisito, gaja gose
gangesile gonyongezela kinhu, sambi ha-
gafaya bule.
8 Siyo gago gaiyeka, ila nokona kila
kinhu hakifaya, mbuli ya unovu wa
kumjuwa Yesu Kilisito Mndewa wangu.
Mbuli yake nhogola kwasa kila kinhu,
nigona gago gose kamba mavi, muladi
nimpate Kilisito.
9 Na kwa kuilumba nayo, niye silonda
kabili noge mgameso ga Mulungu kwa ku-
gagoga Malagizo. Lakini sambi ninoga
mgameso ga Mulungu kwa kumtamanila
Kilisito, kunoga kuko kolawa kwa Mu-
lungu kubitila kutamanila.
10 Niye nolonda kumjuwa Kilisito na
udahi wake wa kuzilibuka na kugaya nayo
na kuigala nayo mwiifa yake,
11 muladi naniye nitamanile kuwa
nodaha kuzilibuligwa kwa wafile.

Kukimbilila kutulonda

12 Silonga kuwa nimala kupata vinhu
vose vino hebu nonge nitelela, lakini
nogendelela kugangamala muladi mhate
fungu diyanikile Yesu Kilisito.
13 Ndugu zangu sigesa bule kamba ni-
dipata fungu ajo, lakini kinhenda niye,
noisemwa mbuli za kukisogo na nowamba
kulola mbuli za kumwande.
14 Avo nolopola kukimbila mvike ku-
uhelelo muladi mhate fungu da ugima wa
kuulanga diyanikemele Mulungu kubitila
Yesu Kilisito.
15 Tweye wose tukangale muugima wa
kuilumba na Kilisito tugese vivo. Lakini
kamba wanhu wayagwe vimwili wogesa
viyagwe, Mulungu kowatenda muzijuwe
mbuli azo.
16 Lakini tugendelele kukweleleza nzila
iija itugenda nayo mbaka sambi.
17 Ndugu zangu kwelelezeni vinhendile
niye. Waloleni goya wanhu waja wotenda
kamba vituwalongele mweye.
18 Kwavija miyanza mingi niwalongela
mbuli ino, na sambi nowalongela ka-
bili kwa mahozi kuwa, wanhu bwando
wokala kamba waihila na usenga wa kufa
kwa Kilisito mumsalaba.
19 Wanhu awo wobanangika, kwavija
wotambikila vija viwosulukila mzing'huli
zao, na woigodela mbuli zigela kinyala na
wogesa mbuli za mwiisi.
20 Lakini tweye twa wenekae wa ku-
ulanga, na tombetela kwa kusulukila
Mkombola wetu Mndewa Yesu Kilisito,
yeze kulawa kuulanga.
21 Kozigalusa ng'huli zetu zinyolila na
kuzitenda ziigale na lukuli lwake lwa
ukulu. Kotenda avo kwa nguvu yake
yakutawala vinhu vose.

4

Magesa ga Paulo

1 Ndugu zangu waniwanogele ng'hani,
nolonda ng'hani kuwona, mweye
munhenda ndeng'helele na kuigoda mbuli
ya mweye! Avo ndugu zangu, ganga-
maleni kwa kuilumba na Mndewa.
2 Nowapula Eudia na Sintike, waito-
golele kamba ndugu kwa kuilumba na Mn-
dewa.
3 Na gweye msang'hanaji miyangu uta-
maniligwa, nokulonda uwataze watwanzi
wano, kwavija wasang'hana ng'hani
hamoja na niye kuwapetela wanhu
mbuli inogile, hamoja na Kilementi na
wasang'hanaji wayangu wayagwe wose,
waja matwaga gao gandikigwa mna
ikitabu cha ugima.
4 Avo, siku zose deng'heleleni kwa
kuilumba kwenu na Mndewa. Nobwelela
kulonga, deng'heleleni!
5 Muwe wahole kwa wanhu wose, kwav-
ija Mndewa ka mmabehi kwiza.

6 Sekemunyawenyawe kwa kinhu chochose, ila mpuleni Mulungu kwa kinhu chochose, na gaja gomulonda kuno momgwaa nhogolwa.
7 Na tindiwalo da Mulungu dibanza nzewele zose za wanhu, doika goya mizoyo yenu na nzewele zenu, kwa kuilumba na Yesu Kilisito.
8 Ndugu zangu, nomambukiza kulonga, nzewele zenu zigese mbuli zinogile na zija zilondeka kutogoligwa. Mbuli azo ziwe za ukweli na ganogile na kutenda golondigwa na kung'ala na kuinogela na kutegelezigwa.
9 Zisang'haneni mbuli zose zimuifunzile kumwangu na zimubokele na zimuhulike na zimone kumwangu. Na Mulungu yowagwaa wanhu tindiwalo kokuwa hamoja na mweye.

Paulo kowatogola Wafilipi kwa nhunza zao ziwamgwelele

10 Kwa kuilumba kwangu na Mndewa sambi nodeng'helela ng'hani kwavija mong'humbuka. Kulonga ukweli mukala mong'humbuka, ila ikala vidala kulagusa mbuli ayo.
11 Silonga vino kwavija nolonda kinhu, ila niifunza kuleka kutonga kwa vinhu vinilinavo hata kamba vidodo.
12 Nojuwa, kuleka kuwa na kinhu hebu kuwa na vinhu vingi. Niifunza kuleka kutonga kwa mbuli yoyose, nahawa nacho hebu nahawa nzala, nahawa na vinhu vingi hebu nabule kinhu.
13 Nogadaha gose kubitila Kilisito yonigangamiza.
14 Hata ivo, mweye mutenda goya kunitaza mna ukugaya kwangu.
15 Mweye Wafilipi, mujuwa goya vinisongile kuwapetela wanhu Mbuli Inogile, ving'halile nosegela ako Makedonia, mweye waiyeka wao kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu munitazile na kuilumba na niye kubokela na kuwagwaa wanhu wayagwe.
16 Vinikalile Sesalonike vinondile kutazigwa, mweye munhaza miyanza mingi.
17 Niye sizahila nhunza, lakini nolonda mweye mongezeligwe mna igaja gose ganogile gamutendile.
18 Sambi mbokela vinhu vose vimungwelele na mbokela kubanza vija vinondile! Sambi nina kila kinhu kwavija Epafuladito kangalila nhunza zenu. Nhunza zino ziigala na nhosa imnug'hila goya Mulungu, nhosa yoitogola na imnogela.
19 Avo, Mulungu wangu kowagwaa kila kinhu kimulonda kulawa muugoli wake wa vinhu vingi vinogile viyali navo, kubitila Yesu Kilisito.
20 Ukulu uwe kwa Mulungu Tataetu siku zose! Ona.

Kuilamusa kwa kimambukizo

21 Nowalamusa wanhu wose wa Mulungu, waja weli wa Yesu Kilisito. Na ndugu wose weli hamoja na niye wowalamusa.
22 Wanhu wose wa Mulungu wowalamusa, ng'hani ng'hani wanhu weli mng'anda ya mndewa wa Lumi.
23 Ng'hekewa ya Mndewa Yesu Kilisito ikale na mweye mose.

Baluwa ya Paulo kwa wanhu wa ako Kolosai

Ulongozi

Baluwa kwa Wakolosai yandikigwa na Mtumigwa Paulo (Sula ya 1:1). Baluwa ino kayandika viyakalile mkifungo yogesigwa kayandikila ako Lumi behi na mwaka wa 60 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Baluwa kwa Wakolosai hamoja na baluwa kwa Waefeso na Filemoni zokemigwa baluwa za mkifungo kwavija Paulo kazandika viyakalile mkifungo. Kandika baluwa ino kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu kudibuga da Kolosai. Paulo hasongile heyo bule kibumbila acho cha wanhu wamtogole Yesu ako Kolosai kamba mwenyego viyalongile sula ya 2:1, lakini kakala na ng'honde mbuli ya kibumbila acho. Yogesigwa Epafulasi ayo yasongile kibumbila acho cha wanhu wamtogole Yesu kwavija kakala kolawa Kolosai.

Paulo kalonga mbuli ya wafundiza wavizi mna ikibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Kolosai. Hanhu hakulu ha baluwa yake kandika mbuli ayo. Ako kukala na kibumbila cha Wayahudi wamtogole Yesu wakalile wowananahiza wanhu wayagwe wamtogole Yesu wakweleleze malagizo ga Wayahudi kulawa mdilagano da umwaka, ng'hani ng'hani kwingila kumbi. Paulo kawandikila wanhu wamtogole Yesu hawalondeka chochose ila kumtogola Kilisito muladi watogoligwe na Mulungu (Sula ya 1:15-20) na mafundizo gago golawa mna izinzewele za wanhu hagafaya (Sula ya 2:8).

Mbuli zili mkitabu

Paulo kosonga baluwa yake kwa kuwalamusa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Kolosai (Sula ya 1:1-2).

Abaho kandika mbuli ya ukulu wa Kilisito ng'hani ng'hani mbuli ya mafundizo ga uvizi ako Kolosai (Sula ya 1:3-3:4).

Kamba viili kwa baluwa ziyagwe za Paulo, nusu ya ibaluwa kandika mbuli za malagizo golondigwa kwa wanhu wamtogole Yesu (Sula ya 3:5-4:6).

Paulo komambukiza kwa kuwalamusa na malagizo ga baluwa ayo isomigwe kwa sauti kwa vibumbila viyagwe va wanhu wamtogole Yesu (Sula ya 4:7-18).

1 Niye Paulo, namtumigwa wa Yesu Kilisito, kwa kulonda Mulungu. Niye na
ndugu yetu Timoseo,
2 towandikila mweye ndugu zetu,
wanhu wa Mulungu mumtogole goya Kilisito, muli ako Kolosai, Mulungu Tataetu
yawagwee ng'hekewa na tindiwalo.

Paulo kompula Mulungu na komgwaa nhogolwa

3 Siku zose twahawapulila kwa Mulungu, tomgwaa nhogolwa Mulungu, Tata
wa Mndewa wetu Yesu Kilisito,
4 kwavija tuhulika vimumtamanila Yesu
Kilisito na tuhulika unogelwa wenu mulinao kwa wanhu wose wa Mulungu.
5 Tamanilo jenu na unogelwa va mna
vinhu vimbetela kubokela vimwikiligwe goya kuulanga, muihulika mbuli ayo aho
haichanduso vimupeteligwe usenga wa
ukweli nao ni Mbuli Inogile.
6 Mbuli ino Inogile yokwenela mwiisi yose na yowagalusa wanhu watende
ganogile, kamba viitendile kumwenu toka
siku dija vimuihulike na kuujuwa ukweli
wa ng'hekewa ya Mulungu.
7 Muifunza ng'hekewa ya Mulungu kwa
msang'hanaji miyetu Epafulasi itumnogela, yomsang'hanila goya Kilisito mbuli
ya tweye.
8 Vivija katulongela mbuli ya unogelwa
wenu mugweleligwe na Loho wa Mulungu.
9 Avo, toka vituhulike mbuli zenu hatulekile kuwapulila kwa Mulungu, yawag-
wee ubala wose wa kutenda kiyolonda na
nzewele zose na kujuwa. Vose vino volawa
kwa Loho wake.
10 Na tompula Mulungu muladi mukale
viyolonda Mndewa na mumnogeze,
muugima wenu mutende ganogile, mugendelele kumjuwa Mulungu.

11 Mulungu yawagangamize kwa udahi
wake mkulu muladi mubetele kila kinhu
kwa kufunga umoyo na kudeng'helela,
12 kwa kumgwaa nhogolwa Tata yawa-
tendile mweye muwe na fungu mna igaja
yawekile wanhu zake muundewa wa mu-
lenge.
13 Mulungu katuhonya kulawa mmakono
ga ziza, katugala muundewa wa Mwanage
yomnogela,
14 kubitila heyo tolekesigwa na nzambi
zetu zogeligwa kumgongo.

Ukulu wa Kilisito

15 Kilisito yokoneka kaigala too na
Mulungu hakoneka. Kilisito ayo chaudele,
heyo ayo mkulu wa vinhu vose vi-
umbigwe.
16 Kwavija kubitila heyo vinhu vose va
kuulanga na mwiisi viumbigwa, vinhu
vikoneka na vija havikoneka, hamoja na
wandewa, watawala, wakulu na weli na
udahi. Vinhu vose viumbigwa kubitila
heyo na kwa mbuli ya heyo.
17 Vinhu vose ving'hali havinaumbigwa
Kilisito kakala baho, na kwa kuilumba na
heyo vinhu vose vikigwa goya.
18 Nayo ayo pala da lukuli, lukuli awo
wanhu wose wamtogole Yesu. Heyo ayo
chanduso cha ugima, heyo ayo yasongile
kuzilibuka kwa wanhu wafile muladi
yawe mkulu mna ivinhu vose.
19 Kwavija Mulungu kanogelwa kum-
tenda Mwanage yamuhale kwa kila kinhu.
20 Kubitila Imwana, Mulungu kavibweza
vinhu vose viilumbe nayo. Kwa damu ya
Mwanage mumsalaba Mulungu katenda
tindiwalo, avo kuvitenda vinhu vose vi-
ilumbe nayo, mwiisi na kuulanga.
21 Aho umwaka mukala kutali na Mu-
lungu na mukala muihile nayo mbuli ya
gehile mugatendile na kugagesa.
22 Lakini sambi kwa ifa ya lukuli
lwa Mwanage, Mulungu kawatenda
muilumbe nayo, muladi yawagale
kumwake kuno mung'ala, mduhu
ubananzi na mduhu kitala.
23 Kamba mwahagendelela kuganga-
mala mditamanilo mulinajo, sekemu-
togole kutigisigwa na kuleka tamanilo
jenu mudipatile vimuhulike Mbuli in-
ogile. Kwa Mbuli ino Inogile, niye Paulo
niwa msang'hanaji wa Mbuli ino Inogile,
ipetigwe kwa kila munhu mwiisi.

Sang'hano ya Paulo mna ivibumbila va wanhu wamtogole Yesu

24 Sambi nodeng'helela vinigaya mbuli
ya mweye kwavija kwa kugaya kwangu
mulukuli, nogamambukiza gaja gasigale
mna ukugaya kwa Kilisito mbuli ya lukuli
lwake, lukuli wao wanhu wose wamtogole
Yesu.
25 Nitendigwa na Mulungu kuwa
msang'hanaji wao, Mulungu kangwaa
sang'hano ya kuwagalila wanhu usenga
wake wose,
26 ufisigwe kwa miyaka heleketwaa na
lukolo mbaka lukolo, lakini sambi ugubu-
ligwa kwa wanhu zake.
27 Mulungu kalonda kuwatenda wanhu
haweli Wayahudi wajuwe ukulu wa vinhu
vingi uli mna uusenga uno ufisigwe.
Usenga awo, yuyo Kilisito yeli mgati
mmwenu, yuyo yotutenda tutamanile
kuwa tokuwa na fungu muukulu wa
Mulungu.
28 Tompeta Kilisito kwa kila munhu na
kumzuma na kumfunza kila munhu kwa
nzewele zose muladi kumgala kila munhu
haulongozi ha Mulungu kuno kakangala
kwa kuilumba na Kilisito.
29 Kwa mbuli ayo niye nosang'hana
ng'hani na kuwamba kusang'hanila nguvu
ng'hulu ya Kilisito, isang'hana mgati
mmwangu.

2

1 Nolonda mujuwe vinigaiye mbuli
ya mweye, mbuli ya wanhu wa buga
da Laodikea na wanhu wose wayagwe
hawananyona meso kwa meso.
2 Notenda vino kuwagangamiza mizoyo
yao na kuwatenda wailumbe muuno-
gelwa na wajuwe gose na wajuwe mbuli
ifisigwe ya Mulungu, nayo ayo Kilisito
mwenyego.
3 Mgati mmwake zifisigwa ngama zose
za nzewele na ubala.
4 Nonga vino, muladi munhu yoyose
sekeyawakonge kwa mbuli zake zamulile.

5 Kwavija hata kamba na kutali na mweye kwa lukuli, nowagesa ng'hani mweye na nodeng'helela kuwona vimugangamala goya na kwima hamoja kumtamanila Kilisito.

Ugima wa ukweli kwa kuilumba na Kilisito

6 Kwavija mweye mumtogola Yesu Kilisito yawe Mndewa wenu, avo gendeleleni kukala kwa kuilumba nayo.

7 Ikeni mizizi mgati mmwake na muizenge kumwake na mugangamale mna ukumtamanila kamba vimufunzigwe. Na mulonge asente.

8 Muitiganye, munhu sekeyawagele mmakono kwa kuwakonga kwa mbuli za lomo mtindi, zilawa mna izimila za wanhu wa mwiisi na loho zili mwiisi avo havilawa kwa Kilisito mwenyego.

9 Kwavija mgati mwa Kilisito mumo ukala kutelela kwa Mulungu,

10 na mweye kwa kuilumba nayo mugweleligwa ugima wose. Heyo ayo mkulu kwa watawala wose wa kiloho na wakulu wose.

11 Kwa kuilumba na Kilisito mweye mwingila kumbi, kumbi jenu haditendigwe kwa makono ga wanhu, ila ditendigwa na Kilisito kwa kuwatenda wanhu wakomboligwe kulawa muunhu wa kutenda nzambi.

12 Vimubatizigwe, muzikigwa na kuzilibuligwa hamoja na Kilisito kubitila kumtamanila kwenu, kwa nguvu ya Mulungu, iyamzilibule nayo kulawa kwa wanhu wafile.

13 Kipindi kimoja mukala kamba mufa, mbuli ya zenu na kwavija unhu wenu wa kutenda nzambi ukala haunasegezigwa. Lakini sambi Mulungu kawagalila ugima hamoja na Kilisito. Mulungu kagela kumgongo nzambi zetu zose.

14 Mulungu kagasegeza gehile gatutendile kwa kuleka kugagoga Malagizo ga Musa, kagasegeza kwa kugagongomela misumali mumsalaba.

15 Avo kuwambigwa mumsalaba kwa Kilisito kaikombola na nguvu za watawala wa loho na wakulu wa isi. Kawagela kinyala mgameso ga wanhu kwa kuwatenda watumwa muumwanza wake wa kuhuma.

16 Avo sekemumtogolele munhu yoyose yawataguse kwa mbuli ya kuja, hebu kung'wa, hebu nyimwili nyimwili, hebu nyimwili nyimwili za kwima kwa mwezi, hebu siku ya Kubwihila.

17 Vinhu vose vino ni sisila da vinhu vondavize, lakini ukweli woneka kwa Kilisito.

18 Sekemutogole kutagusigwa na munhu yoyose yoitenda mkulu ng'hani kwa vinhu va nzozi na ayo yogangamiza uhole wa uvizi na kuwatambikila wasenga wa kuulanga. Avo vose vinhu va ubozi, kwavija nzewele zao zogesa kusulukila va mwiisi,

19 wao wainega na Kilisito, yeli pala da lukuli. Hasi ha ulongozi wa Kilisito lukuli lose lodimigwa na kwika hamoja maungo gake na mige, nalo lokula kamba viyolonda Mulungu.

Kufa na kukala hamoja na Kilisito

20 Mweye mufa hamoja na Kilisito na mulekesigwa kulawa kwa watawala wa loho wa mwiisi. Habali kabili mokala kamba wanhu wa mwiisi ino? Habali mogagoga malagizo gano,

21 “Sekemugoge kino hebu sekemulanze kino hebu sekemukwase kija”?

22 Vinhu vose vino vahatumika vobanangika, kwavija gago ni malagizo na mafundizo ga wanhu.

23 Ukweli malagizo gano gokoneka gana nzewele kwa kuinanahiza mwenyego kuwatambikila wasenga wa kuulanga, na uhole wa uvizi, na kulutendela lukuli usede, lakini havifaya kulutenda lukuli sekelusulukile.

3

1 Avo, mweye muzilibuligwa hamoja na Kilisito, sulukileni ng'hani vinhu vili kuulanga, kuyali Kilisito muukulu mwambu wa mkono wa kudila wa Mulungu.

2 Avo gelegezeni vinhu vili kuulanga, siyo vinhu vili mwiisi.

3 Kwavija mweye mufa na ugima wenu ufisigwa hamoja na Kilisito mgati mwa Mulungu.

4 Kilisito ayo ugima wenu na yahalawilila na mweye vivija molawilila hamoja nayo muukulu wake.

Ugima wa umwaka na ugima wa sambi kwa kuilumba na Kilisito

5 Avo kikomeni chochose cha mwiisi kili
mgati mmwenu, ugoni na gehile na kusu-
lukila kutenda ugoni na kugesa gehile na
kusulukila kuwa na vinhu vingi nako ako
kutambikila minyago.
6 Kwa mbuli zino Mulungu kowage-
vuzikila waja wose woleka kumtegeleza.
7 Hana kipindi mweye wenyego mukala
mutenda vinhu avo, na mukala mu-
gogigwe navo.

8 Lakini sambi molondeka kuzileka
mbuli zose zino, kugevuzika, ludoko,
kuwagesela wanhu gehile. Maligo
hebu mbuli za chaka chaka sekevilawe
mmilomo yenu.
9 Lekeni kuivizila, kwavija mweye
musaula unhu wa umwaka na sang'hano
zake zihile,
10 na muvala unhu wa sambi. Unhu
awo wogendelela kutendegwa goya na
Mulungu, ayo yawaumbile, kamba viyali
heyo, muladi mumjuwe goya Mulungu.
11 Kwa mbuli ino kuduhu wanhu haweli
Wayahudi hebu Wayahudi, wengile kumbi
hebu hawengile kumbi, wenekae hebu
wanhu baki na walekesigwe lakini Kilisito
ayo kila kinhu na kamumo mna igose.

12 Mweye mwa wanhu wa Mulungu,
kawanogela na kawasagula. Avo mu-
vale bazi, kutenda ganogile, moyo unogile,
uhole na kufunga umoyo.
13 Geleni kitumbe kumgongo na kugela
kumgongo kamba imoja wenu kana kitala
kwa miyage. Molondeka mugele kum-
gongo kamba Mndewa viyagelile kum-
gongo nzambi zenu.
14 Mna igano gose mwengeze unogelwa,
kwavija unogelwa wovitenda vinhu vose
vino kuilumba goya hamoja.
15 Najo tindiwalo da Kilisito diwalon-
goze mmizoyo yenu, kwavija mbuli ya
tindiwalo dijo Mulungu kawakemeni
hamoja mna ulukuli lumoja. Avo muwe
na nhogolwa.
16 Usenga wa Kilisito umeme mmi-
zoyo yenu. Ifunzeni na muizume kwa
nzewele zose. Mwimbe zabuli na nyila
za kumtogola na kumtambikila Mulungu.
Mwimbileni Mulungu wenu kwa kumg-
waa nhogolwa mmizoyo yenu.
17 Kila kinhu kimutenda hebu kimu-
longa, mukitende kwa twaga da Mn-
dewa Yesu, na kubitila heyo mumgwee
nhogolwa Mulungu Tata.

Mafundizo mzing'anda za wanhu wamtogole Yesu

18 Watwanzi muwategeleze wakasano
zenu, kwavija avo vimnogele Mndewa.
19 Wakasano, wanogeleni wehe zenu na
sekemuwakomhokele.
20 Na mweye iwana muwategeleze tata
zenu na mama zenu mna zimbuli zose,
kwavija avo vimnogele Mulungu.
21 Na mweye tata za wanhu, sekemugen-
delele kuwalonga vihile wanenu, bule avo
woleka kugeza kutenda mbuli yoyose.
22 Mweye watumwa, wategelezeni
wakulu zenu kwa kila kinhu, siyo kwav-
ija wowalola muladi wamgweleleni
nhogolwa, lakini tendeni avo kwa mizoyo
inogile, kwavija momtegeleza Mndewa.
23 Chochose kimutenda, mukitende kwa
moyo wose, kwavija mosang'hana mbuli
ya Mndewa siyo mbuli ya wanhu.
24 Kumbukeni kuwa Mndewa kowag-
waa mweye nhunza ija yawekile wanhu
zake. Kwavija Kilisito ayo Mkulu imum-
sang'hanila.
25 Munhu yoyose yotenda gehile kolip-
igwa gehile gake, kwavija Mulungu habag-
ula munhu.

4

1 Na mweye iwakulu, watendeleni wa-
tumwa zenu ganogile na gaja golondigwa,
kumbukeni na mweye vivija munayo
Mkulu kuko kuulanga.

Mafundizo gayagwe

2 Gendeleleni kumpula Mulungu, mwa-
hampula muitiganye, na mumgwee Mu-
lungu nhogolwa.
3 Vivija mutupulile na tweye kwa
Mulungu, muladi Mulungu yatugwelele
nzila inogile ya kuwapetela wanhu usenga
wake mbuli ya vinhu vifisigwe va Kilisito.
Kwa mbuli ayo, lekaavo sambi na mki-
fungo.
4 Avo nipulileni kwa Mulungu, nidahe
kulonga goya usenga awo kamba vinilon-
deka.

5 Mwahakala na wanhu hawamtogole
Yesu, muwe na nzewele, muisang'hanile
goya kila nyafasi muli nayo.
6 Ulonzi wenu siku zose wolondeka un-
oge na uwataze wanhu na molondeka mu-
juwe kuwedika goya wanhu wose.

Ndamuso ya kimambukizo

7 Ndugu yetu yanogeligwe Tukiko,
mtazaji yanogile na msang'hanaji miyetu
mwiisang'hano ya Mndewa, kowalongela
mbuli zangu zose.
8 Lekaavo nomtuma kumwenu,
yawasamhuse mizoyo yenu kwa kuwalon-
gela mbuli zetu.
9 Kokwiza hamoja na Onesimo, ndugu
yetu tumnogele na yotenda ganogile,
miyenu. Wowalongeleni mbuli zose
zilawilila hano.
10 Alisitaliko, yeli mkifungo hamoja na
niye kowalamusa, na Maluko vivija bi-
namu yake Balinaba kowalamusa. Mu-
gapata malagizo mbuli yake, yahavika
kumwenu mumgoneke.
11 Nayo Yoshua yokemigwa Yusito, vivija
kowalamusa. Wanhu wano wadatu wao
Wayahudi waiyeka wambokele Kilisito
iwosang'hana na niye mbuli ya Undewa
wa Mulungu, nao wanitaza ng'hani.
12 Epafulasi, miyenu na msang'hanaji
wa Yesu Kilisito kowalamusa, siku zose
kowapulila ng'hani kwa Mulungu, kom-
pula Mulungu yawagangamize, mukan-
gale na mumtogole Kilisito kwa mizoyo
yenu yose na mugagoge goya gamnogele
Mulungu.
13 Nodaha kuwalongela vinimjuwile
viyosang'hana ng'hani mbuli ya mweye na
mbuli ya wanhu wa Laodikea na Hielapoli.
14 Luka, mganga wetu yanogeligwe, na
Dema womulamusani.
15 Walamuseni ndugu zetu weli kuko
Laodikea, na Nimfa hamoja na kibum-
bila cha wanhu wamtogole Kilisito woit-
ing'hanaga mng'anda yake.
16 Mwahamambukiza kusoma baluwa
ino, vivija kigweleleni kibumbila cha
wanhu wamtogole Kilisito ako Laodikea.
Na mweye vivija muisome baluwa yonda
wawagwee ndugu zenu ako Laodikea.
17 Na mulongeleni Alikipo, “Imambuk-
ize goya sang'hano yuugweleligwe na Mn-
dewa.”
18 Nokwandika vino kwa mkono wangu
mwenyego. Niye Paulo nomulamusani.
Kumbukeni na mkifungo!
Ng'hekewa ya Mulungu ikale na mweye
mose.

Baluwa ya Ichanduso ya Paulo kwa wanhu wa ako Sesalonike

Ulongozi

Baluwa ya ichanduso kwa Wasesalonike yandikigwa na Mtumigwa Paulo (Sula ya 1:1). Sengine ino ayo baluwa ya ichanduso iyandike Paulo na iwa mna ikitabu cha Bibilia na yandikigwa behi na mwaka wa 51 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Paulo kakala ako Kolinto viyandike baluwa ino kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Sesalonike, kibumbila acho kakisonga muumwanza wake wa kabili wa umishieni (Sang'h 17:1-10). Mna ikitabu cha Sang'hano za Iwatumigwa yolongigwa ikibumbila kikala na Wayahudi na Wagiliki wengi.

Paulo hadahile bule kukala ng'hani ako Sesalonike viyakisongile kibumbila acho, avo ako kumwande kawandikila baluwa wanhu wamtogole Yesu kwa kuwagela moyo. Baluwa imema mbuli nyingi na malagizo mengi mbuli ya wanhu wamtogole Yesu viwolondeka kukala. Paulo kalonga mbuli ya kubwela kabili kwa Kilisito. Sengine wanhu wamtogole Yesu ako Sesalonike wakala wolonda kujuwa vinhu avo. Paulo kubitila mbuli ya kubwela kabili kwa Kilisito kalonga mbuli ya kukala kwa kumnogeza Mulungu (Sula ya 5:6-8).

Mbuli zili mkitabu

Paulo kosonga baluwa ino kwa kuwalamusa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu na komgwaa nhogolwa Mulungu mbuli yao (Sula ya 1).

Abaho kosimulila mbuli ya sang'hano yake na usenga uyamgalile Timoseo (Sula ya 2-3).

Abaho Paulo kolava malagizo mbuli ya wanhu wamtogole Yesu viwolondeka kukala kwavija Yesu kobwela kabili (Sula ya 4:1-5:15).

Paulo komambukiza kwa kuwalamusa wanhu wamtogole Yesu na kuwapula kila munhu mna ikibumbila yasome baluwa ino (Sula ya 5:16-28).

1 Niye Paulo, Sila na Timoseo, tomwandikileni mweye kibumbila cha wanhu mumtogole Kilisito ako Sesalonike, wanhu wa Mulungu Tata na Mndewa Yesu Kilisito.

Ng'hekewa na tindiwalo vikale na mweye.

Kutamanila kwa wanhu wa ako Sesalonike

2 Siku zose tomgwaa nhogolwa Mulungu mbuli ya mweye mose na kuwatambula mweye mose twahampula Mulungu.

3 Avo, mgameso ga Mulungu Tataetu, tokumbuka vimulagusa kumtamanila kwenu kwa kusang'hana, na unogelwa wenu uwatendile musang'hane kwa kuwamba, na tamanilo jenu kwa Mndewa wetu Yesu Kilisito vidigangamale.

4 Ndugu zetu, tojuwa kuwa Mulungu kowanogela na kawasagula muwe wanhu zake.

5 Kwavija vituwagalileni Mbuli Inogile, hatuigalile kwa mulomo wiiyeka, lakini tuigala kwa nguvu na Loho Yang'alile, na tukala tujuwile goya mbuli ayo ikala ya ukweli. Mojuwa vitukalile hamoja na mweye, ikala mbuli ya mweye.

6 Mweye mukweleleza vitutendile tweye na vija viyatendile Mndewa, hata kamba mugaya ng'hani, muubokela usenga awo kwa deng'ho dilawa kwa Loho Yang'alile.

7 Avo muwa wanhu wa kukolelezigwa na wanhu wose wamtogole Kilisito ako Makedonia na Akaya.

8 Siyo usenga wiiyeka mbuli ya Mndewa ubwililika kila hanhu ako Makedonia na Akaya, lakini vivija mbuli ya kumtamanila kwenu Mulungu kwenela kila hanhu. Avo hatulonda kulonga ng'hani.

9 Avo wanhu wose wolonga mbuli ya mwanza wetu kumwenu vija vimutubokele na vija vimulekile kutambikila minyago na kumbwelela na kumsang'hanila Mulungu wa ukweli, yeli mgima,

10 vivija mombeta Mwanage kulawa kuulanga, heyo ayo Yesu, ija Mulungu yamzilibule kulawa kwa wafile na ija yotukombola kulawa mwiing'hasiliki ya Mulungu yonda ize.

2

Sang'hano ya Paulo ako Sesalonike

1 Ndugu zetu, mweye wenyego mojuwa
kuwa kwiza kwetu kumwenu hakwagile
bule.
2 Mojuwa vija vitudununzigwe na
kuligigwa ako Filipi tung'hali hatu-
nakwiza kumwenu ako Sesalonike. Hata
kamba tukala tulemigwa ng'hani, Mu-
lungu wetu katugangamiza tuwapetele
Mbuli Inogile.
3 Mbuli ituwalongela mweye siyo mbuli
ya uvizi hebu kugesa gehile, na hatulonda
kumkonga munhu yoyose.
4 Lakini tweye tolonga kamba viyolonda
Mulungu, kwavija katona tofaya kutug-
waa sang'hano ya kuwapetela wanhu
Mbuli Inogile. Hatulonda kuwanogeza
wanhu ila tolonda kumnogeza Mulungu,
yoilola goya mizoyo yetu.
5 Mojuwa goya tweye hatwizile
kumwenu na kulonga mbuli za kubem-
bekeza, hebu kulonga mbuli za ubala
kufisa gahigahi, Mulungu ayo yazonile azo
zitutendile!
6 Hatulondile nhogolwa kulawa kwa
munhu yoyose, hebu kulawa kumwenu
hebu kulawa kwa wanhu wayagwe.
7 Tweye kamba watumigwa wa Kil-
isito, twahadahile kulonda vinhu kulawa
kumwenu, lakini vitukalile na mweye
tukala wahole kamba mama viyowalolesa
wanage.
8 Tuwanogela ng'hani mbaka tunogelwa
kuwagwaa siyo Mbuli Inogile ya Mulungu
iiyeka, lakini vivija ugima wetu, kwavija
mweye mwa mmizoyo!
9 Ndugu zetu, mweye mokumbuka tw-
eye vitugaiye! Tusang'hana imisi na ik-
ilo muladi seketuwe mizigo kwa munhu
yoyose kipindi vituwapetela Mbuli Inogile
ya Mulungu.

10 Mweye wenyego muyona mbuli
ino, na Mulungu vivija kaijuwa, tw-
eye vitung'alile na vitukalile goya bila
kubananga kumwenu mweye mumtogole
Kilisito.
11 Mweye wenyego mojuwa vitumten-
dele kila imoja wenu kamba tata viyowa-
tendela wanage too.
12 Tuwagangamiza, tuwasamhusa na
kuwatenda mukale viyolonda Mulungu,
yowakemeni muwe na fungu Muundewa
wake na ukulu wake.
13 Avo, tweye togendelela kumg-
waa nhogolwa Mulungu, kwavija mw-
eye vimuihulike Mbuli Inogile kulawa
kumwetu muitogola kamba usenga wa
Mulungu siyo kamba usenga wa wanhu,
kwavija mbuli ya Mulungu ayo isang'hana
mgati mmwenu mweye mutogole.
14 Ndugu zetu, mweye viwalawilila
vinhu vivija viwalawilile wanhu wa
Mulungu ako Yudea, hewo wailumbile na
Yesu Kilisito. Mweye mudununzigwa na
wenekae waenu kamba hewo viwadunun-
zigwe na Wayahudi wayao,
15 wamkomile Mndewa Yesu na watula
ndagu wa Mulungu na kutudununza na
tweye vivija. Wanhu awo womgevuza Mu-
lungu na hawailumba na munhu yoyose!
16 Vivija walonda kutugomesa seke-
tuwapetele wanhu haweli Wayahudi
usenga wonda uwakombole. Vino avo
viwamambukize nzambi zose ziwatendile
siku zose. Lakini sambi Mulungu kawage-
vuzikila na kuwatagusa!

Paulo kolonda kuwatembelela kabili wanhu wa ako Sesalonike

17 Ndugu zetu, vituinegile na mweye
kwa kipindi kidodo tu, tuinega na mweye
kwa lukuli lwiiyeka lakini mmizoyo twa
hamoja, baho tulonda ng'hani kuwona ka-
bili!
18 Avo tulonda kwiza kumwenu. Niye,
Paulo, nigeza kwiza kumwenu miyanza
mingi, lakini Mwenembago katugomesa.
19 Vino, vonda twime kuulongozi wa Mn-
dewa Yesu yaheza, deng'ho da kuhuma
kwetu dokuwa choni? Tamanilo jetu
dokuwa choni? Dokuwa mweye wenyego,
mweye wao kilamuso cha tamanilo jetu na
deng'ho jenu.
20 Ona, mweye wao kuigoda kwetu na
deng'ho jetu!

3

1 Kukimambukizo, hatudahile kuwamba
ng'hani. Avo tugesa tusigala twiiyeka ako
Asene,
2 na tumtuma ndugu yetu Timoseo,
msang'hanaji miyetu mbuli ya Mulungu

kwa kuwapetela wanhu Mbuli Inogile ya Kilisito. Tumtuma yawagangamize na yawagele moyo mbuli ya kutamanila kwenu.
3 Avo kuduhu munhu yonda yabwele kuchugu mbuli ya madununzo gano. Mweye mojuwa kamba tolondigwa tudununzigwe.
4 Kwavija vitukalile hamoja na mweye, tuwalongela kuwa todununzigwa, kamba vimujuwile, ilawilila vivo,
5 lekaavo nimtuma Timoseo kumwenu. Sidahile kuwamba ng'hani, avo nimtuma mhate mbuli za kutamanila kwenu. Avo nidumba Mwenembago sekeyawageze na sang'hano yetu yose ipolete bule!
6 Sambi Timoseo kabwela, katugalila mbuli zinogile za tamanilo jenu na unogelwa wenu. Katulongela motugesa vinogile siku zose na molonda kutona kamba tweye vitulonda kuwona mweye.
7 Ndugu zangu, hamoja na magayo na madununzo getu gose, mutugela moyo mbuli ya kutamanila kwenu.
8 Kamba mogangamala muugima wenu kwa kuilumba na Mndewa sambi tokala moyo hole.
9 Sambi todaha kumgwaa Mulungu wetu nhogolwa mbuli ya mweye. Tomgwaa nhogolwa kwa ndeng'helelo tulinayo haulongozi wake mbuli ya mweye.
10 Towamba kumpula Mulungu imisi na ikilo tudahe kuwona meso kwa meso muladi kugatenda goya gahunguke mnaukutamanila kwenu.
11 Tompula Mulungu, Tataetu mwenyego na Mndewa wetu Yesu watutandile nzila ya kwiza kumwenu!
12 Mndewa yawatende muinogele ng'hani na unogelwa wenu kwa wanhu wose wongezeke ng'hani, kamba tweye vituwanogela mweye.
13 Avo koigangamiza mizoyo yenu, na mweye mokuwa mduhu kitala na mong'ala mgameso ga Mulungu wetu na Tataetu kipindi Mndewa wetu Yesu vondayeze hamoja na wose iyawasagule.

4

Kukala viyolonda Mulungu

1 Lelo, ndugu zangu, muifunza kulawa kumwetu vija vimulondeka kumnogeza Mulungu na vivo vimukala. Na sambi towamba kuwapula kwa twaga da Mndewa Yesu mutende vinogile kubanza aho.
2 Kwavija mugajuwa mafundizo gatuwagwelele kwa udahi wa Mndewa Yesu.
3 Mulungu kolonda muwe wanhu wang'alile na sekemutende ugoni.
4 Kila munhu kolondeka yalutawale lukuli lwake kwa kung'ala na kuitegeleza,
5 siyo kwa kusulukila vihile kamba viwotenda wanhu wa mwiisi walekile kumjuwa Mulungu.
6 Kwa mbuli ino, munhu yoyose sekeyamtendele vihile miyage hebu kumbunza. Tuwalongela mwaka mbuli ino na tuwazuma ng'hani kuwa Mndewa kowatagusa wose wotenda mbuli azo.
7 Mulungu hatukemile bule tukale muugoni, ila tung'ale.
8 Avo munhu yoyose iyolema mafundizo gano hamulema munhu ila komulema Mulungu mwenyego yowagwaa Loho wake Yang'alile.
9 Hailondeka kuwandikila mbuli ya kuwanogela waenu wamtogole Kilisito. Mweye wenyego mufunzigwa na Mulungu vija vimulondeka kuinogela.
10 Na mukala muwatendela vivo ndugu zenu wose weli kila hanhu kuko Makedonia. Avo ndugu zangu, towapula, muwambe ng'hani kutenda vivo.
11 Avo kaleni goya, kila munhu yatende mbuli zake mwenyego na yasang'hane kwa makono gake mwenyego kamba vituwalongele.
12 Kwa kutenda vivo motegelezigwa na waja hawamtogola Kilisito na hamulonda kuwatamanila wanhu wayagwe mbuli ya kija kimulonda.

Kubwela kwa Mndewa

13 Ndugu zetu tolonda mujuwe ukweli mbuli ya waja wafile, muladi sambi munyunyuwale kamba wanhu awo hawatamanila.
14 Tweye totogola kuwa Yesu kafa na kazilibuka kabili na totogola kuwa Mulungu kowagala hamoja na Yesu waja wose wafile kuno womtogola.

15 Dino dituwalongeleni ni fundizo da
Mndewa, tweye tuliwagima mbaka vonda
yeze Mndewa, honda tuwalongolele waja
wafile.
16 Avo sauti ng'hulu yolagiza na sauti
ya msenga mkulu wa kuulanga na sauti
ya mhalati ya Mulungu, nayo Mndewa
mwenyego kohumuluka kulawa kuu-
langa. Baho waja wafile wang'hali wom-
togola Kilisito wosonga kuzilibuligwa,
17 abaho tweye tuli wagima kipindi acho
tokwikigwa hamoja nao mna gamawingu
kuiting'hana na Mndewa kuulanga. Avo
siku zose tokala hamoja na Mndewa.
18 Avo muigangamize mmizoyo yenu
kwa mbuli zino.

5

Muitande kwa kubwela kwa Mndewa

1 Ndugu, hailondeka kuwandikila mbuli
ya vipindi na msimu wa kulawilila mbuli
zino,
2 kwavija mweye wenyego mojuwa goya
siku ya kubwela Mndewa, kwiza kwa kus-
inhukiza kamba mbavi viyokwiza ikilo.
3 Wanhu vondawalonge, “Kuna tindi-
walo na kuhola,” baho ubananzi wowezila
kwa kusinhukiza, kamba usungu wa
kulela viumwizila mtwanzi yoifungula
mwana, na wanhu hawahonyeka bule.
4 Lakini mweye mbwiga zangu, hamuli
mdiziza, avo siku ayo honda iwasinhukize
kamba viyokwiza mbavi.
5 Mweye mose mwa wanhu mukala
mdilenge, wanhu wa imisi. Tweye hatuli
wanhu wa ikilo hebu mdiziza.
6 Avo seketuwase utulo kamba wanhu
wayagwe, tukale meso na tuitiganye.
7 Wanhu wowasa ikilo, na walevi
wokoligwa ikilo.
8 Lakini tweye twa wanhu wa imisi, na
tuitiganye. Tuvale kutamanila na uno-
gelwa kamba kiwalo cha zuma cha kukim-
ila mhambaga na tamanilo jetu da kuwa
tokomboligwa kamba kofiya da zuma.
9 Kwavija Mulungu hatusagule yatubanange
kwa ng'hasiliki yake, ila tuupate ukombozi
kubitila Mndewa wetu Yesu Kilisito,
10 yafile mbuli ya tweye muladi von-
dayabwele tukale nayo, tuwe tung'hali
wagima hebu tufa.
11 Avo, muigele moyo na kuitaza kamba
vimutenda sambi.

Mafundizo ga kimambukizo na ndamuso

12 Ndugu, lelo towapula, muwategeleze
goya waja iwosang'hana ng'hani hagati
yenu, waja wowalongoza na kuwafunzeni
mzimbuli za Mndewa.
13 Muwategeleze ng'hani na kuwanogela
mbuli ya sang'hano zao zootenda. Mukale
na tindiwalo hagati yenu.
14 Ndugu zetu, towamba kuwa-
pula muwazume wanhu wanyeke,
muwasamhuse waliduhu nguvu, muwataze
wanyolile na fungeni umoyo kwa wanhu
wose.
15 Loleni munhu yoyose sekeyamulihe
miyage gehile kwa gehile, lakini kipindi
chose muwambe kuitendela ganogile mw-
eye kwa mweye na kwa wanhu wose.
16 Mudeng'helele siku zose,
17 siku zose mumpule Mulungu,
18 mumgwee nhogolwa Mulungu kwa
mbuli zose. Vino avo viyolonda Mulungu
kumwenu muugima wenu kwa kuilumba
na Yesu Kilisito.
19 Sekemuikimile sang'hano ya Loho
Yang'alile,
20 sekemuubeze usenga ulawa kwa Mu-
lungu,
21 lakini zigezeni mbuli zose, togoleni
kinogile.
22 Muinege na vinhu vose vihile.
23 Mulungu mwenyego iyotugwaa tindi-
walo yawatende muwe wang'alile ng'hani
na kwika unhu wenu na loho na mizoyo
na lukuli kutali na ubananzi wowose, mna
ikipindi cha kubwela Mndewa wetu Yesu
Kilisito.
24 Heyo iyawakemile kosang'hana avo,
kwavija kotenda kiyalongile.
25 Ndugu zetu, mutupulile kwa Mu-
lungu.
26 Walamuseni wanhu wose wamtogole
Kilisito kwa nzila ilagusa unogelwa.
27 Nowalagiza kwa udahi wa Mndewa
muwasomele baluwa ino wanhu wose
wamtogole Kilisito.
28 Ng'hekewa ya Mndewa wetu Yesu Kil-
isito ikale na mweye.

Baluwa ya Kabili ya Paulo kwa wanhu wa ako Sesalonike

Ulongozi

Baluwa ya kabili kwa Wasesalonike yandikigwa na mtumigwa Paulo (Sula ya 1:1). Kandika baluwa ino kumwande kidogo toka viyandike 1 Sesalonike behi na mwaka wa 51 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Paulo kakala yang'hali Kolinto viyandike baluwa ino kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Sesalonike, kibumbila kiyasongile muumwanza wake wa kabili wa umishieni (Sang'h 17:1-10). Mna ikitabu cha Sang'hano za Iwatumigwa yolongigwa ikibumbila kikala na Wayahudi na Wagiliki wengi.

Kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Sesalonike walonda ng'hani kujuwa mbuli ya kipindi cha uhelelo na kubwela kabili kwa Kilisito, kwavija Paulo kandika ng'hani mbuli ayo mna zibaluwa zake kwa Wasesalonike kamba nusu ya baluwa ya kabili kwa Wasesalonike yolonga mbuli za kipindi cha uhelelo. Vivija Paulo kowazuma mbuli ya unyeke, kila munhu yasang'hane muladi yapate ndiya yake (Sula ya 3:6-10).

Mbuli zili mkitabu

Paulo kosonga baluwa yake kwa kuitambula mwenyego na wayage (Sula ya 1:1-2).

Abaho komgwaa nhogolwa Mulungu mbuli ya kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Sesalonike na kowapulila (Sula ya 1:3-12).

Mna isula ya 2 Paulo kolonga mbuli ya kipindi cha uhelelo.

Abaho kowazuma wanhu mbuli ya unyeke na viilondeka kusang'hana (Sula ya 3:1-15).

Paulo komambukiza kwa kuwalamusa kabili kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu (Sula ya 3:16-18).

1 Niye Paulo, Sila na Timoseo, towandikila mweye wanhu mumtogole Kilisito ako Sesalonike, wanhu zake Mulungu Tataetu na Mndewa Yesu Kilisito.

2 Mulungu Tataetu na Mndewa Yesu Kilisito wawagwee ng'hekewa na tindiwalo.

Nhaguso vonda yabwele Kilisito

3 Ndugu zetu, siku zose tolondeka kumgwaa nhogolwa Mulungu mbuli ya mweye. Avo, vinoga kumgwaa nhogolwa, kwavija kumtamanila kwenu kukula ng'hani na kuinogela kwenu kongezeka ng'hani.

4 Lekaavo tweye toigodela mweye mna ivibumbila va wanhu wa Mulungu wamtogole Kilisito. Toigodela kugangamala kwenu na kutogola kwenu kubitila madununzo gose na magayo gomupata.

5 Gano gose golagusa kuwa Mulungu kotagusa kamba viilondeka, na kulawa baho mofaya Muundewa wake umuugaiya mbuli yake.

6 Mulungu kotenda vinogile, kowagaza waja wowatenda mweye mugaye,

7 kowatenda mweye mugaiye musamhuke, na tweye vivija. Kotenda vino kipindi Mndewa Yesu vonda yalawilile kulawa kuulanga hamoja na wasenga zake wa kuulanga weli na nguvu.

8 Na kokwiza na moto ukwaka, kuwatagusa waja wamulemile Mulungu na waja iwolema kuigoga Mbuli Inogile ya Mndewa wetu Yesu.

9 Nhaguso yao yokuwa kubanangigwa kwa mazuwa gose, na kwikigwa kutali kulawa haulongozi ha Mndewa na kulawa muukulu wa nguvu zake.

10 Mna isiku vondayeze Mndewa kubokela ukulu kulawa kwa wanhu zake na kutegelelezigwa kulawa kwa wanhu wose wamtogole, na mweye vivija mokuwa hagati yao kwavija muutogola usenga utuwalongele.

11 Lekaavo towapulila kwa Mulungu siku zose. Tompula Mulungu wetu yawatende mufaye muugima uyawakemele mukale. Tompula kwa udahi wake yatende kusulukila kwenu kuwe kutenda ganogile na kumambukiza sang'hano yenu ya kutamanila.

12 Abaho, twaga da Mndewa wetu Yesu dopata ukulu kulawa kumwenu na mweye mopata ukulu kulawa kumwake, kwa ng'hekewa ya Mulungu wetu na Mndewa Yesu Kilisito.

2

Munhu ayo yehile

1 Mbuli ya kubwela kwake Mndewa
wetu Yesu Kilisito na mting'hano wetu
mgameso gake, ndugu zangu nowapuleni,
2 sambi munyunyuwale himahima mmi-
zoyo yenu hebu kunyawanyawa, kwav-
ija yolongigwa kuwa siku ya Mndewa
ivika. Yodahika kuwa wanhu wogesa tu-
longa mbuli ino vitukalile tolagula hebu
kuwapetela wanhu hebu twandika mna
ibaluwa.
3 Sekemutogole munhu yoyose yawav-
izile kwa kinhu chochose. Kwavija
siku ayo hondaize mbaka tanhu wanhu
bwando wamuleme ng'hani Mulungu
na ayo yehile yoneke, ayo yekigwe kwa
kubanangigwa.
4 Kovilema vinhu vose wanhu wovita-
mbikila na kuvikema mulungu na koika
mwenyego uchanha mwa kila kinhu. Baho
kokwingila na kukala Mng'anda ya Mu-
lungu na kulonga heyo ayo Mulungu.
5 Vino, hamukumbuka, ving'halile na
mweye niwalongela gano gose?
6 Lakini hana kinhu kimgomesa sambi
sekeyalawilile, na mweye mukijuwa
kinhu acho. Avo mna ikipindi kikigwe ayo
munhu yehile kokoneka.
7 Avo nguvu ihile ya munhu ayo yehile
isonga kusang'hana kwa kinyelegezi,
lakini haikoneka mbaka ija yoigomesa
yasegezigwe.
8 Baho munhu ayo yehile kokoneka,
lakini Mndewa Yesu vondayabwele
komkoma kwa mhumuzi ilawa mumu-
lomo wake na kumbananga kwa mng'alo
wa kwiza kwake.
9 Munhu ayo yehile kokwiza na nguvu za
Mwenembago na kutenda kila unzonza na
vifukuzi va uvizi,
10 na kusang'hanila kila uvizi kwa
waja wopotela. Awo wopotela kwavija
hawaubokele na kuunogela ukweli muladi
wakomboligwe.
11 Avo Mulungu kaweka hasi mwa in-
guvu ya kuviziligwa muladi wautogole
uvizi.
12 Avo wose walemile kuutogola ukweli,
lakini wodeng'helela gehile, wotagusigwa.

Musaguligwa mukomboligwe

13 Tolondeka kumgwaa nhogolwa Mu-
lungu kipindi chose mbuli ya mweye,
ndugu, munogeligwe na Mndewa. Kwav-
ija kulawa haichanduso mukomboligwa
kwa nguvu ya Loho wake, kawatenda
mweye wanhu zake wang'alile kwa kuta-
manila kwenu mna ikweli.
14 Mulungu kawakemeleni mbuli ino ku-
bitila Mbuli Inogile ituwapetele mweye,
kawakemeni muwe na fungu muukulu wa
Mndewa wetu Yesu Kilisito.
15 Avo ndugu zetu, gangamaleni na
kugagoga mafundizo gatuwafunzile kwa
kuwapetela na gatuwandikile.
16 Tompula Mndewa wetu Yesu Kilisito
mwenyego na Mulungu Tataetu, yatuno-
gele, na mna ing'hekewa katugela moyo
siku zose na tamanilo dinogile,
17 yawasamhuse mizoyo yenu na kuwa-
gangamiza siku zose kusang'hana na ku-
longa ganogile.

3

Mutupulile kwa Mulungu

1 Kukimambukizo, ndugu, tupulileni
kwa Mulungu muladi usenga wa Mndewa
wenele himahima na ubokeligwe goya
kamba vija viikalile kumwenu.
2 Vivija tupulileni kwa Mulungu
yatukombole kulawa mmakono ga wanhu
wehile, kwavija siyo kila munhu kotogola
usenga uno.
3 Lakini Mndewa kotamaniligwa, kowa-
gangamiza mizoyo yenu na kowahonya
kulawa mmakono ga ija Imdumuka.
4 Na Mndewa kotutenda tutamanile
kuwa mogagoga gaja gatuwafunzile na
mogendelela kutenda vivo.
5 Mndewa yailongoze mizoyo yenu ku-
ujuwa unogelwa wa Mulungu na kufunga
umoyo kugaligwe na Kilisito.

Viilondeka kusang'hana

6 Ndugu zangu, kwa twaga da Mndewa
wetu Yesu Kilisito tomulagizani muinege
na wanhu wose wamtogole Yesu kuno
wanyeke na hawalonda kugagoga gaja
gatuwafunzile.
7 Mweye wenyego mujuwa goya kuwa
molondeka kusang'hana kamba tweye.

Tweye vitukalile na mweye hatukalile wanyeke bule,
8 na hatudile lujo lwa munhu yoyose bila kumulipa, lakini tugaya kusang'hana imisi na ikilo muladi seketuwe mizigo kwa munhu yoyose kumwenu.
9 Tutenda vino siyo kwavija hatulondeka kutazigwa na mweye, ila tutenda vivo kamba kilaguso kumwenu, mutukweleleze.
10 Vitukalile na mweye tukala tuwalongeleni, “Munhu yoyose yolema kusang'hana sekeyaje.”
11 Tolonga vino kwavija tuhulika kamba kuna wanhu wayagwe hagati yenu wanyeke, hawatenda kinhu chochose ila woigela mzisang'hano za wanhu wayagwe.
12 Kwa twaga da Mndewa Yesu Kilisito towalagiza wanhu awo na kuwazuma wakale kamba viilondeka na wasang'hane wapate lujo lwao wenyego.
13 Lakini mweye ndugu, sekemudonhe kutenda ganogile.
14 Yodaha kuwa, ako kuna munhu yonda yaleke kuugoga usenga uno unyandike, yahawa kuko, muloleni goya munhu ayo na sekemuilumbe nayo, muladi yagwe kinyala.
15 Lakini sekemumtende munhu ayo kamba munhu yawehile, ila mumzume kamba miyenu.

Mbuli za kimambukizo

16 Mndewa mwenyego yogala tindiwalo, yawagwelele tindiwalo kipindi chose kwa nzila zose. Mndewa yakale na mweye mose.
17 Niye Paulo nowalamusa, kwa mkono wangu mwenyego nokwandika vino, vino avo nikaga kilaguso mzibaluwa, vivo nyandikaga.
18 Ng'hekewa ya Mndewa wetu Yesu Kilisito ikale na mweye mose.

Baluwa ya Ichanduso ya Paulo kwa Timoseo

Ulongozi

Kitabu kino cha Timoseo wa ichanduso ni baluwa yandikigwe na mtumigwa Paulo kwa mwanahina wake Timoseo. Baluwa ino kwa Timoseo yogesigwa yandikigwa mna imiyaka ya 62-64 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Yogesigwa ikala kipindi cha kuuhelelo cha ugima wa Paulo. Paulo kakala yailumbile ng'hani na Timoseo na kamkema mwanage miyanza mingi (Fil 2:22, sula ya 1:2, 1:18).

Ino ayo baluwa ya ichanduso mna izibaluwa nne za Paulo ziyandike kwa munhu imoja imoja badala ya kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu. Baluwa ndatu ziyagwe ni 2 Timoseo na Tito na Filimoni. Baluwa ya ichanduso kwa Timoseo imema mafundizo ga viilondeka kumtambikila Mulungu kwa wanhu wamtogole Yesu (Sula ya 2:1-15) wanhu wolondeka kuwalongoza wayao wamtogole Yesu (Sula ya 3:1-13) na kuwazuma mbuli ya wafundiza wa uvizi (Sula ya 1:3-11, 4:1-5, 6:2-5). Mbuli ino yolagusa Paulo viyakalile komfunza Timoseo yawe mulangulizi wa vibumbila va wanhu wamtogole Yesu. Baluwa ya ichanduso kwa Timoseo ina mbuli nyingi za kuwataza walangulizi wa vibumbila va wanhu wamtogole Yesu mna ikipindi chetu wadahe kusang'hana mna ivibumbila.

Mbuli zili mkitabu

- Paulo kosonga kwa kumulamusa Timoseo (Sula ya 1:1-2).
- Abaho komzuma Timoseo mbuli ya wafundiza wa uvizi (Sula ya 1:3-11).
- Paulo kogendelela kusimulila viyomgwaa nhogolwa Yesu Kilisito (Sula ya 1:12-19).
- Abaho komulagiza Timoseo mbuli ya kumtambikila Mulungu na walangulizi wa wanhu wamtogole Yesu (Sula ya 2-3).
- Paulo komambukiza baluwa yake kwa kumgwaa Timoseo mafundizo ga kimambukizo (Sula ya 4-6).

1 Niye Paulo, namtumigwa wa Yesu Kilisito kwa lagizo da Mulungu Mkombola wetu na Yesu Kilisito itumulolela.
2 Nokwandikila gweye Timoseo mwanangu kweli mna ukutamanila,
Mulungu Tataetu na Mndewa wetu Yesu
Kilisito wakugwee ng'hekewa na bazi na tindiwalo.

Kuwazuma mbuli ya mafundizo ga uvizi

3 Nolonda ukale ako Efeso, kamba vinikupulile ving'halile muumwanza wa kuchola ako Makedonia, kwavija wanhu wayagwe ako wofundiza mafundizo ga uvizi, kolondeka uwalagize waleke.
4 Walongele waleke kulonga simo na msafa mtali wa matwaga ga wahenga, avo vogala kuibamilila na hazidaha kusang'hanila kija kiyolonda Mulungu, kidaha kujuwika kwa kutamanila.
5 Kilamuso cha lagizo jangu dino ni kugala unogelwa ulawa muumoyo unogile na moyo uleka kukutagusa kuwa kubananga na kutamanila kwa ukweli.
6 Wanhu wayagwe wabwela kukisogo na wagiza nzila zao zinogile kwa kusimulila mbuli za ubozi.
7 Wolonda kuwa wafundiza Malagizo ga Musa, lakini hawazijuwile mbuli zao wenyego hebu mbuli ziwolonga kwa kugangamala.
8 Tojuwa kamba Malagizo ganoga kamba gahasang'haniligwa vigalonda.
9 Tolondeka tujuwe kamba Malagizo hagekigwe kwa wanhu wotenda ganogile, lakini kwa hewo wobena Malagizo na wotenda gehile na wanhu hawamtegeleza Mulungu na hewo wotenda nzambi na kwa hewo hawamtambikila Mulungu hebu hawatogola chochose na kwa hewo wowakoma tata zao hebu mama zao na kwa hewo wakomaji,
10 gekigwa kwa wagoni na wafilaji na wauzaji wa wanhu na wavizi na hewo woiduila uvizi hebu wotenda mbuli hazigalile na mafundizo ga ukweli.
11 Mafundizo gago golawa mna Imbuli Inogile ya Mulungu mkulu, yeli na kila kinhu yanigwelele niye niwapetele wanhu.

Kumgwaa nhogolwa Mulungu kwa bazi jake

12 Nomgwaa nhogolwa Yesu Kilisito
Mndewa wetu yanigwelele nguvu kwa
sang'hano yangu. Nomgwaa nhogolwa
kwa kunhenda niye nifaye na kanisagula
nimsang'hanile.
13 Hamoja kuko umwaka nimulonga
vihile, nimdununza na nimuliga, lakini
Mulungu kanyonela bazi kwavija ng'hala
naduhu kutamanila na sijuwile kin-
hendile.
14 Avo, kangwaa ng'hekewa ng'hani na
kanigwaa kutamanila na unogelwa uli
wetu kwa kuilumba na Yesu Kilisito.
15 Ulonzi uno wa kweli, tena unoga
kutogoligwa, Yesu Kilisito keza mwiisi
kuwakombola wanhu wene nzambi, na
niye nhenda nzambi kubanza wose.
16 Lakini Mulungu kamema bazi muladi
Yesu Kilisito yalaguse kufunga moyo
kwake kumwangu niye nitendile nzambi
kubanza wose, kamba kilaguso kwa
wanhu wose wonda wamtogole kuko
kumwande na kupata ugima wa mazuwa
gose.
17 Kumwake heyo yeli Mndewa siku
zose, hafa na hakoneka, yeli Mulungu
yaiyeka, nhogolwa na ukulu vake heyo
siku zose! Ona.
18 Mwanangu Timoseo nokugwaa lag-
izo dino, kulawa mna zimbuli zilongigwe
na wanhu wa Mulungu baho umwaka
mbuli yako. Sang'hanila mbuli zizo kamba
mgoha wa kuitowela goya Mbuli Inogile,
19 na goga kutamanila kwako na
moyo wako uleka kukutagusa kamba
kubananga. Wanhu wayagwe wagaleka
higo na wabananga kutamanila kwao.
20 Mna iwanhu awo wamumo Hume-
nayo na Alekizanda waniwataguse kwa
kuwagela mmakono ga Mwenembago,
muladi wafunzigwe sambi wamulige
Mulungu.

2

Mafundizo ga kumtambikila Mulungu

1 Tanhu, mulongeleni Mulungu gaja
gomulonda, mumpule Mulungu na muwa-
pulile wanhu wayagwe na mumgwee
nhogolwa kwa sama ya wanhu wose,
2 mpuleni Mulungu kwa sama ya wan-
dewa na wanhu wose wayagwe weli na
ukulu mziisi, muladi tukale na tindiwalo
na tukale moyo hole na kumdumba Mu-
lungu na kutenda ganogile.
3 Mbuli ayo inoga na yomnogela Mu-
lungu Mkombola wetu,
4 yolonda wanhu wose wakomboligwe
na waujuwe ukweli.
5 Kwavija hana Mulungu imoja na
hana imoja yotenda Mulungu na wanhu
wailumbe, munhu ayo Yesu Kilisito,
6 yailavile mwenyego kutenda wanhu
wose wakomboligwe, mbuli ino ayo iyala-
guse Mulungu mna ikipindi kinogile.
7 Lekaavo nhumigwa kamba mtu-
migwa na mfundiza kwa wanhu haweli
Wayahudi, kuwapetela usenga wa ku-
tamanila na ukweli. Niye siviza bule,
nolonga ukweli!
8 Avo mwahaiting'hana kumtambikila
Mulungu, nolonda wanhu wailavile kwa
Mulungu na wodaha kwinula makono
gao na kumpula Mulungu bila kugevuzika
hebu bamila.
9 Vivija nolonda watwanzi wavale goya
viwalo vao na wawe na nzewele, siyo kwa
kugesa kuluka mvili kwa zahabu na lulu
hebu viwalo va bei ng'hulu,
10 lakini kwa sang'hano zinogile, kamba
viilondeka kwa watwanzi womtambikila
Mulungu.
11 Watwanzi wolondeka wanyamale
kipindi munhu iyagwe kolonga na wai-
funze kwa uhole.
12 Niye siwatogolela bule watwanzi wa-
fundize hebu wawe na ukulu kwa wambi-
galo, wolondeka wanyamale kipindi
munhu iyagwe kolonga.
13 Kwavija Adamu heyo yasongile ku-
umbigwa, abaho Hawa.
14 Vivija siyo Adamu ayo yaviziligwe ila
mtwanzi ayo yaviziligwe na kabena lagizo
da Mulungu.
15 Lakini mtwanzi kokalizigwa kipindi
viyolela wana, kamba yahagendelela
kukala kwa kutamanila na kung'ala na
unogelwa na kwa kutenda gago gose kwa
kugesa vinogile.

3

Walangulizi wa wanhu wamtogole Yesu

1 Ulonzi uno wa ukweli, munhu yosulukila kuwa mulangulizi wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu, kosulukila sang'hano inogile.
2 Mulangulizi wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu kolondeka sekeyalongigwe vihile na wanhu, kolondeka yawe na mwehe imoja, yailongoze mwenyego na yawe na nzewele, yawe kotegelezigwa na yawagoneke wanhu baki mng'anda mmwake na yadahe kufundiza wanhu.
3 Sekeyakoligwe hebu ndwagi, lakini yawe muhole na kukala moyo hole na wanhu, kolondeka sekeyazinogele sente.
4 Kolondeka yawe munhu yodaha kuwalongoza goya wanhu wa mng'anda mmwake na kuwatenda wanage wamtegeleze kwa kila kinhu.
5 Kamba munhu hadaha kuwalongoza goya wanhu wa mng'anda mmwake, kodahaze kuwalola goya wanhu wa Mulungu?
6 Kolondeka sekeyawe munhu yamtogole Yesu sambi sambi, kwavija kodaha kuitapa na kutagusigwa kamba viyatagusigwe Mwenembago.
7 Kolondeka yawe munhu yotegelezigwa na wanhu weli kunze ya mting'hano wa wanhu wamtogole Yesu, muladi sekeyehuligwe na kwingila mumtego wa Mwenembago.

Watazaji wa vibumbila va wanhu wamtogole Yesu

8 Watazaji wa wanhu wamtogole Yesu wolondeka wawe na tabiya inogile na watamaniligwe, sekewang'we ng'hani hebu umelo wa sente.
9 Wolondeka wagoge ukweli wa kutamanila ugubuligwe kwa mizoyo ileka kutagusa kuwa wabananga.
10 Tanhu wolondeka wagezigwe, wahakoneka wofaya wasang'hane kamba watazaji wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu.
11 Vivija wehe zao wolondeka wawe na tabiya inogile sekewawalonge wanhu vihile, wailongoze wenyego na wotenda gaja gawalongile mzimbuli zose.
12 Mtazaji wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu yawe na mwehe imoja na yadahe kuwalongoza goya wanage na wanhu wose wokala mng'anda yake.
13 Watazaji wosang'hana goya sang'hano yao, wodaha kwima goya na wodaha kulonga kwa kugangamala mbuli ya kutamanila kwao kwa Yesu Kilisito.

Ukweli ugubuligwe

14 Vinikwandika baluwa ino, nogesa kwiza kumwako sambi baha.
15 Lakini nahakawa, baluwa ino yowalongela vija viilondeka tweye tusang'hane mna ing'anda ya Mulungu nayo ayo wanhu wamtogole Mulungu yeli mgima, yeli mhanda na chandusilo cha ukweli wose.
16 Kuduhu shaka mbuli ya vinhu vifisigwe va kutamanila kwetu.
Koneka mulukuli lwa kiunhu,
kalagusigwa na Loho Yang'alile kuwa kotenda ganogile,
koneka na wasenga wa kuulanga.
Mbuli zake zipetigwa mziisi zose,
katogoligwa mwiisi yose,
kagaligwa kuulanga.

4

Wafundiza wa uvizi

1 Loho Yang'alile kolonga fulu ipile kuwa baho kumwande wanhu wayagwe woleka kutamanila, na wozitegeleza loho za uvizi na kugoga mafundizo ga vinyamkela.
2 Mafundizo kamba gago gogaligwa na wanhu wanafiki na wavizi, mizoyo yao ileka kuwatagusa kuwa wabananga isomigwa na zuma da moto.
3 Wanhu awo wofundiza kuwa havinogile kusola na kuja lujo fulani. Lakini Mulungu kaumba vinhu vose vidigwe na vibokeligwe kwa kumgwaa nhogolwa na awo wamtogole Yesu na kujuwa ukweli.
4 Kila kinhu kiyaumbile Mulungu kinoga, kuduhu kilondeka kulemigwa, lakini kila kinhu chobokeligwa kwa kumgwaa nhogolwa Mulungu,
5 kwavija imbuli ya Mulungu na kumpula votenda kinhu acho kitogoligwe na Mulungu.

Msang'hanaji yanogile wa Yesu Kilisito

6 Kamba uhawagwaa mafundizo
gano wanhu wamtogole Yesu, kokuwa
msang'hanaji yanogile wa Yesu Kilisito na
uhagendelela kukula kiloho kwa mbuli
za kutamanila na mafundizo ga ukweli
gaukweleleze.
7 Iteganyeni na simo hazili mna ukuta-
manila na zaduhu kinhu. Izoweze kukala
muugima wa kumgwaa ukulu Mulungu.
8 Mazoezi galukuli ganoga, lakini kukala
kwa kumnogeza Mulungu kunoga ng'hani,
kwavija kotwikila ugima wa sambi na wa
kuko kumwande.
9 Ulonzi awo wa ukweli na wolondeka
kutogoligwa.
10 Tweye toiyoha kusang'hana ng'hani,
kwavija tomulolela Mulungu yeli mgima,
Mkombola wa wose na ng'hani ng'hani
kwa hewo wamtogole Yesu.
11 Uwalagize na uwafunze mbuli azo.
12 Sekeutogole munhu yakubeze kwav-
ija gweye kwa mbwanga, lakini uwe ki-
laguso kwa wanhu wamtogole Yesu, kwa
ulonzi wako na sang'hano zako na un-
ogelwa wako na kutamanila kwako na
ugima unogile.
13 Mbaka vondanize, sang'hanila kipindi
chako kwa kusoma Maandiko Gang'alile
mgameso ga wanhu na kuwapetela wanhu
na kuwafundiza.
14 Sambiuileme nhunza ya Loho
Yang'alile ili mgati mmwako, yuug-
weleligwe kubitila mbuli za wavele za
ulaguzi viwakwikile makono gao.
15 Gesa goya kwa sama ya mbuli azo na
uzisang'hane muladi kugendelela kwako
koneke na wanhu wose.
16 Uiteganye mwenyego na mafundizo
gako. Gendelela kusang'hana mbuli
zino, kwavija uhasang'hana koikombola
mwenyego na waja wokutegeleza.

5

Viilondeka kukala na wayago wamtogole Kilisito

1 Sekeumkomhokele munhu mvele,
lakini umzume kamba tatako. Watendele
wabwanga wayago kamba ndugu zako.
2 Watendele watwanzi wavele kamba
mama zako na watendele wandele kamba
lumbu zako, bila kuwasulukila.
3 Walolese goya wagane waliduhu kinhu
chochose.
4 Lakini kamba mgane kana wana hebu
wazukulu, awo wolondeka kuwalola goya
wanhu wa mng'anda mmwao kamba
viyolonda Mulungu. Kwa kutenda vivo
kamba wowalipa tata zao na mama zao
na wavele wao, kwa gaja gawawatendele,
kwavija mbuli ayo yomnogela Mulungu.
5 Mgane yeli yaiyeka, yaliduhu munhu
wa kumulolesa, ayo komulolela Mulungu
na kogendelela kumpula Mulungu yam-
taze imisi na ikilo.
6 Lakini mgane yokala kwa ugima
wa kumnogela mwenyego kafa kamala,
hamoja yang'hali mgima.
7 Walagize wanhu awo wasang'hane
mbuli azo, avo munhu yoyose sekeyawa-
longe vihile.
8 Kamba munhu yoyose hawatonga
wanhu wa lukolo lwake, ng'hani ng'hani
awo weli mng'anda mmwake, munhu ayo
kakubeza kutamanila na keha ng'hani
kubanza imunhu hamtogola Yesu.
9 Sambiujandike twaga da mgane mna
ikitabu cha matwaga ga wagane mbaka
yavikize miyaka malongo sita. Vivija yawe
mwehe wa mbigalo imoja.
10 Yawe na tabia inogile, yawe mtwanzi
yawalelile goya wanage, yawe mbokela
wageni, yawe muhole na kowasang'hanila
wanhu wayagwe wamtogole Yesu, yawe
munhu yowataza wayagwe mna gam-
agayo, na yailave mwenyego kutenda
ganogile.
11 Sekemuwengize mkibumbila wa-
gane wandele, kwavija wahasulukila
kusoligwa, womuleka Kilisito,
12 avo woitagusa wenyego kwa kubena
lagizo diwalongile.
13 Vivija wagane kamba awo wosonga
kuwa wanyeke na wokwanga mzikae za
wanhu kipindi chose na kulonga mbuli
hawalondigwa kwa kuwalonga vihile
wanhu na kuigela mzimbuli za wanhu
wayagwe.
14 Avo niye ninogeligwa ng'hani wa-
gane wandele wasoligwe na walele wana,
na wakalize goya ng'anda zao, avo seke-
tuwagwee wanhu watwihile kilamuso cha
kulonga vihile.

15 Kwavija wagane wayagwe wahinduka
na kumkweleleza Mwenembago.
16 Kamba mtwanzi yoyose yamtogole
Yesu kana wagane mulukolo lwake,
kolondeka yawalolese na sekeyawagwee
mzigo kibumbila cha wanhu wamtogole
Yesu, avo wanhu wamtogole Yesu wadahe
kuwalolesa wagane waliduhu wanhu wa
kuwataza.
17 Wavele wowalongoza wanhu wamto-
gole Yesu wosang'hana vinogile, wolon-
deka wapate fungu kulu, ng'hani ng'hani
waja wosang'hana ng'hani kuwapetela
wanhu na kuwafundiza.
18 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
“Sekeumfunge ng'ombe mulomo waham-
sang'hanila kuhulula uhemba.” Vivija go-
longa, “Msang'hanaji yagweleligwe fungu
jake.”
19 Sekeutegeleze vitala vilavigwa kwa
mvele yowalongoza kibumbila cha wanhu
wamtogole Yesu mbaka vigaligwe na
wanhu wabili hebu wadatu wavonile.
20 Wanhu wose wotenda nzambi,
wazume mgameso ga wanhu, muladi
wanhu wayagwe wadumbe.
21 Nokulagiza mgameso ga Mulungu na
mgameso ga Yesu Kilisito na mgameso ga
wasenga wang'alile wa kuulanga, gagoge
gano ganikulongele, bila kutagusa kwa
kulola kihanga cha munhu yoyose hebu
kulagusa unogelwa ng'hani kwa munhu
yoyose.
22 Sekeulopole kumwikila makono
munhu yoyose yailavile kumsang'hanila
Mndewa. Sekeuilumbe na munhu yoyose
mzinzambi. Ukale kwa kumnogela Mu-
lungu.
23 Sambiung'we mazi gaiyeka, lakini
ung'we divai mbuli ya inda yako, kwavija
kolumwa lumwa.
24 Nzambi za wanhu wayagwe zokoneka
kunze kunze, wang'hali hawanata-
gusigwa. Lakini nzambi za wanhu
wayagwe zokoneka kumwande.
25 Vivo ili, kwa ganogile gokoneka kunze
kunze na hata kamba hagakoneka ha-
gadaha kufisigwa.

6

1 Waja weli watumwa wolondeka wawa-
tegeleze wakulu zao kwa kila mbuli, mu-
ladi wanhu sekewadilige twaga da Mu-
lungu na mafundizo getu.
2 Watumwa weli na wakulu wamto-
gole Yesu sekewawabeze, kwavija sambi
wose wotogola Kilisito. Wolondeka
wawasang'hanile vinogile, kwavija waja
womweda kwa sang'hano yao ni wanhu
wamtogole Yesu awo wowanogela. Uwa-
fundize na uwapetele wanhu mbuli zino.

Mafundizo ga uvizi

3 Munhu yoyose yofundiza viyagwe na
hazitogola mbuli za ukweli za Mndewa
wetu Yesu Kilisito na vivija hagatogola ma-
fundizo ga Mulungu wetu,
4 munhu ayo kamema magoda na ha-
juwa kinhu chochose. Ayo mtatali wa
kuibamilila na ndwagi mbuli ya mbuli,
mbuli azo zogala migongo, kugomba, ma-
ligo na magesa gehile,
5 na kuibamilila siku zose kwa wanhu
wabanangike nzewele na waduhu ukweli
na wogesa kuwa kumsang'hanila Mu-
lungu ayo nzila ya kupata ugoli.
6 Ona, kumsang'hanila Mulungu kom-
tenda munhu yawe mgoli kamba yahenela
na vinhu viyalinavo.
7 Hatugalile kinhu chochose mwiisi wala
honda tusegele na kinhu chochose.
8 Avo twahawa na lujo na viwalo, tolon-
deka twenele navo.
9 Lakini waja wolonda kuwa wagoli
wokwingila mna ukugezigwa na wona-
mata mumtego wa kusulukila vinhu kwa
ubozi, navo vowakwega mbaka kuna uku-
nangika na kufa.
10 Kwavija kuzinogela sente ng'hani
acho chanduso cha nzambi zose. Wanhu
wayagwe wasulukila ng'hani kupata
sente mbaka wapotela kutali na tamanilo
na mizoyo yao imema kunyunyuwala
ng'hani.

Paulo komulongela Timoseo viyolon-deka kutenda

11 Lakini gweye munhu wa Mulungu,
vigwale vinhu vose avo. Goga kutenda
goyolonda Mulungu, kumgwaa ukulu Mu-
lungu, kutamanila, unogelwa, kubetela
kwa kufunga umoyo na uhole.

12 Wamba ng'hani kugahuma magayo
goupata mbuli ya kutamanila kwako, mu-
ladi upate ugima wa mazuwa gose. Kwav-
ija ugima uno awo uyakukemele Mulungu
viutogole kumtamanila Kilisito mgameso
ga wanhu wengi wakalile aho.
13 Nokulagiza mgameso ga Mulungu,
yovigwaa ugima vinhu vose, na nokula-
giza mgameso ga Yesu Kilisito, yalongile
kwa mulomo wake mbuli ya tamanilo jake
mgameso ga Pontio Pilato,
14 nokulagiza ugagoge malagizo na ku-
gategeleza goya mbaka siku dija vonda
yabwele Mndewa wetu Yesu Kilisito.
15 Yesu kolawilila mna ikipindi kinogile
kikigwe na Mulungu, yofaya kutogoligwa
na yeli yaiyeka Mtawala, Mndewa wa
iwandewa na Mkulu wa iwakulu.
16 Heyo yaiyeka yeli mgima siku zose,
yakalaga kuna umulenge uleka kuvikigwa
na munhu. Kuduhu munhu yamonile,
kuduhu yodaha kumona. Kumwake uwe
ukulu na kutegelezigwa siku zose! Ona.
17 Walagize wanhu weli wagoli wa vinhu
va mwiisi ino sekewaitape, na kulolela
vinhu avo, lakini wamulolele Mulungu
yeli na moyo unogile yotugwaa kila kinhu
tudeng'helele.
18 Walagize watende ganogile, wawe
wagoli kwa kutenda ganogile, wawe na
moyo unogile na watogole kuwagwaa
wayagwe vinhu vao.
19 Kwa kutenda vivo woikila ngama in-
ogile kuko kumwande, avo wadahe kupata
ugima, uli ugima wa ukweli.
20 Gweye Timoseo, vilole goya vose vi-
ugweleligwe uvilolese. Iteganye na ulonzi
wa chaka chaka na kuibamilila kwa mbuli
za kibozi, mbuli azo wayagwe wozikema
kwa uvizi “Ubala.”
21 Kwavija wanhu wayagwe waitenda
kuwa na ubala awo na kukimambukizo
wagiza kutamanila.
Ng'hekewa ya Mulungu ikale na mweye
mose.

Baluwa ya Kabili ya Paulo kwa Timoseo

Ulongozi

Kitabu cha kabili kwa Timoseo ni baluwa ya kabili ya mtumigwa Paulo kwa mwanahina wake Timoseo. Baluwa ya kabili kwa Timoseo yandikigwa mna ikipindi behi na uhelelo wa ugima wa Paulo. Kipindi acho Paulo kakala mkifungo ako Lumi (Sula ya 1:16). Paulo kakala yailumbile ng'hani na Timoseo na kamkema mwanage (Fil 2:22, 1 Tim 1:2, 1:18).

Ino ayo baluwa iyagwe mna izibaluwa nne za Paulo ziyandike kwa munhu imoja imoja badala ya kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu. Baluwa ndatu ziyagwe azo 1 Timoseo na Tito na Filimoni. Kipindi baluwa ya kabili kwa Timoseo yokwandikigwa wanhu wamtogole Yesu wakala wodununzigwa mwiisi ya Lumi. Sengine kino acho kilamuso cha Paulo kukala mkifungo na kamulagiza Timoseo yafunge umoyo mbuli ya kugaya kwake. Kamba viikalile kwa baluwa ya ichanduso kwa Timoseo, Paulo komzuma ng'hani Timoseo mbuli ya wafundiza wa uvizi (1 Tim 1:16-18). Vivija komulongela Timoseo kuwa kokuwa na kipindi kidala ako kumwande (Sula ya 3:1).

Mbuli zili mkitabu

Paulo kosonga kwa kumulamusa Timoseo na kumgela moyo (Sula ya 1:1-18).

Abaho komulongela yafunge umoyo (Sula ya 2:1-13).

Abaho komulagiza malagizo gayagwe mbuli ya kumtamanila Kilisito (Sula ya 2:14-26).

Abaho komzuma mbuli ya mbuli za ako kumwande na viilondeka kutenda (Sula ya 3:1-4:8).

Paulo komambukiza kwa kumulagiza Timoseo heyo mwenyego (Sula ya 4:9-24).

1 Niye Paulo, namtumigwa wa Yesu Kilisito kwa kulonda Mulungu, nhumigwa niwalongele wanhu ugima uja ulongigwe na Mulungu kotugwaa kwa kuilumba na Yesu Kilisito.

2 Nokwandikila gweye Timoseo mwanangu inikunogela ng'hani.

Mulungu Tataetu na Mndewa wetu Yesu Kilisito wakugwee ng'hekewa na bazi na tindiwalo.

Paulo komgela moyo Timoseo

3 Nomtogola Mulungu, inimsang'hanila kwa moyo uleka kunitagusa kuwa nibananga kamba viwatendile wahenga zangu. Nomtogola vinikukumbuka gweye siku zose mna ukumpula kwangu imisi na ikilo.

4 Nogakumbuka mahozi gako na nolonda kukona, muladi nimeme deng'ho.

5 Nokumbuka kutamanila kwako kwa ukweli, kutamanila kuwakalile nako bibi yako Loisi na mamako Enike, nojuwa kuwa na gweye vivija kunako.

6 Kwa mbuli ino nokukumbusa uikong'heze nhuza iyakugwee Mulungu vinikwikile makono gangu.

7 Kwavija Loho Yang'alile iyatugwee Mulungu hatugela bwembwe, lakini kotugwaa nguvu na unogelwa na kuilongoza wenyego.

8 Avo sekeukone kinyala kuwalongela wanhu mbuli ya Mndewa, na sekeukone kinyala kuilumba na niye mfungwa wake, lakini ilumbe na niye mna ukugaya mbuli ya Mbuli Inogile, kamba Mulungu viyokugwaa nguvu ya kutenda vivo.

9 Mulungu katukombola na katukema tuwe wanhu zake, siyo mbuli ya gaja gatusang'hane, lakini mbuli ya magesa gake mwenyego na ng'hekewa yake. Isi ing'hali hainaumbigwa katugwaa ng'hekewa kubitila Yesu Kilisito.

10 Lakini sambi ng'hekewa yake igubuligwa kumwetu kubitila kwiza kwa Mkombola wetu Yesu Kilisito. Kauhuma udahi wa ifa, na kubitila Mbuli Inogile kaugubula ugima uliduhu ifa.

11 Mulungu kanisagula niwe mtumigwa na mfundiza, niwapetele wanhu Mbuli Inogile.

12 Kwa mbuli ayo, nodununzika kamba vino, lakini sikona kinyala, kwavija nimjuwa inimtamanila, na nomjuwa

goya kodaha kukika goya kija kiyanigwee mbaka siku dija da kubwela kwake.
13 Zigoge mbuli za ukweli zinikufundize kamba kinhu kinogile cha kukweleleza, na usigale mna ukutamanila na unogelwa uli mna ukuilumba na Yesu Kilisito.
14 Kinhu kija kiugweleligwe, ukilolese kwa udahi wa Loho Yang'alile, yokala mgati mmwetu.
15 Gweye kojuwa kamba wanhu wose wamtogole Yesu wokala Asiya hamoja na Figelo na Helimogene wandeka.
16 Nompula Mulungu yawonele bazi wanhu wa mng'anda ya Onesifoli, kwavija kanisamhusa miyanza mingi na hanyonele kinyala kwavija ng'hala mkifungo.
17 Lakini bahaja viyavikile kudibuga da Lumi, kanizahila mbaka kanyona.
18 Nompula Mndewa yamonele bazi mna disiku da nhaguso. Na gweye kojuwa goya vija viyanisang'hanile ako Efeso.

2

Mkalizi yanogile wa Yesu Kilisito

1 Avo gweye mwanangu Timoseo, gangamala mna ing'hekewa itulinayo mna ukuilumba na Yesu Kilisito.
2 Mafundizo gaja gauhulike nowapetela wanhu mgameso ga wanhu wengi, uwafunze gago wanhu wotamaniligwa, wodaha kuwafunza wayagwe vivija.
3 Funga umoyo mna gamagayo hamoja na tweye kamba mkalizi yanogile wa Yesu Kilisito.
4 Mkalizi mna ing'hondo koleka sang'hano za ugima wa siku zose muladi yamnogeze mkulu wa wakalizi.
5 Vivija munhu yokimbila kwa kuihuma hagweleligwa fungu mbaka yamambukize kwa kukweleleza malagizo ga kuihuma.
6 Mlimaji yosang'hana ng'hani kolondeka yawe wa ichanduso kupata vija visengigwe.
7 Gesa gano gonilonga, kwavija Mndewa kokutenda udahe kugajuwa gose.
8 Mkumbuke Yesu Kilisito, yazilibuke kwa wafile, yakalile mulukolo lwa Daudi, kamba viilonga Mbuli Inogile inipeta.
9 Kwavija nowapetela wanhu Mbuli Inogile nodununzika na ngodekigwa kamba vija munhu yatendile gehile, lakini Mbuli ya Mulungu haigodekigwa bule.
10 Avo nofunga umoyo kila kinhu mbuli ya wanhu wasaguligwe na Mulungu, muladi wapate ukombozi ulawa kwa Yesu Kilisito na kugala ukulu wa mazuwa gose.
11 Ulonzi uno waukweli,
“Kamba tufa hamoja na Kilisito,
vivija tokuwa wagima hamoja nayo.
12 Kamba twahagendelela kufunga umoyo,
vivija totawala hamoja nayo.
Kamba twahambela,
na heyo vivija kotubela.
13 Kamba tweye hatutamaniligwa,
heyo kotamaniligwa,
kwavija hadaha kuviza.”

Msang'hanaji yatogoligwe na Mulungu

14 Uwakumbuse vinhu avo, na uwazume mgameso ga Mulungu, sekewagombe kwa sama ya mbuli. Kuibamilila kuko kwiha na kowananga waja wotegeleza.
15 Wamba ng'hani kusang'hana ganogile mgameso ga Mulungu na uwe msang'hanaji yeliduhu kinyala kwa sang'hano yake, yofundiza goya usenga wa ukweli wa Mulungu.
16 Winege na kuibamilila kwa mbuli za kibozi, kwavija zowagala wanhu kutali na Mulungu.
17 Mbuli kamba azo ziigala na londa dijaga lukuli lwa munhu. Mna iwanhu awo wamumo wano wabili, Humenayo na Fileto.
18 Waileka nzila ya ukweli na wawatenda wanhu wayagwe wamtogole Yesu waleke kutamanila kwa kuwalongela kamba tuzilibuka tumala.
19 Lakini ukweli wa Mulungu wima goya kamba chandusilo cha mabwe na uchanha zandikigwa mbuli zino, “Mndewa kawajuwa wanhu wake,” na “Kila munhu yolonga heyo wa Mndewa yaleke gehile.”
20 Mng'anda ng'hulu kuna viya va kila aina, viya viyagwe va zahabu na shaba, avo vosang'hanilwa kwa sang'hano ng'hulu ng'hulu na viyagwe va mibiki na ulongo, avo vosang'hanilwa sang'hano ndoo ndodo.
21 Avo, kamba munhu yoyose yahaing'aza kwa kuinega na gago gose

gehile, kokuwa kiya cha sang'hano zitogoligwa ng'hani, kwavija katendigwa wa Mndewa na komfaya, na kaitanda kwa kila sang'hano inogile.
22 Winege na usulukilo wihile wa ubwanga, kweleleza mbuli zilondeka, kutamanila na unogelwa na tindiwalo na mtambikile Mndewa hamoja na wose weli na mizoyo inogile.
23 Winege na kuibamilila kwa mbuli za kibozi na wehu, kwavija kukimambukizo ago gogala ndwagi.
24 Kamba msang'hanaji wa Mndewa, sekeuwe na ndwagi, uwe na moyo unogile kwa wanhu wose, uwe mfundiza yanogile na ufunge umoyo.
25 Uwe muhole wahawalanguliza wanhu wokulema gweye, sengine Mulungu kowatenda wambwelele na kuujuwa ukweli.
26 Abaho nzewele zao zowabwelela na wolawa mumtego wa Mwenembago, yawagogile na kuwatenda wagagoge goyolonda.

3

Siku za kimambukizo

1 Kumbuka kuwa mna zisiku za kimambukizo kokuwa na magayo makulu.
2 Wanhu wokuwa na gahigahi, wokuwa na magoda, woitapa, wozinogela sente, womuliga Mulungu, honda wawategeleze tata zao na mama zao, waduhu asente, hawamgesa Mulungu.
3 Wanhu hawanogela wayagwe, wanhu hawalonda kuilumba, wanhu wowalonga wayagwe vihile, wanhu watatali, wanhu wakali, wanhu hawalonda ganogile.
4 Wanhu woihinduka, wanhu wotenda mbuli bila kugesa, wanhu womema bezi, wanhu wounogela ugima uno kubanza kumnogela Mulungu.
5 Kwa kunze wokoneka kamba womtambikila Mulungu, lakini woulema udahi wake. Muinege na wanhu kamba awo.
6 Wanhu awo wayagwe wochola mzing'anda za wanhu na kuwananahiza wawategeleze watwanzi wonyolila na wapapile mizigo mikulu ya nzambi, watwanzi awo wolongozigwa na kusulukila kwihile.
7 Watwanzi awo wogeza kuifunza siku zose, lakini hawadaha ng'o kuujuwa ukweli.
8 Wanhu awo woulema ukweli kamba vija Yane na Yambule viwamulemile Musa. Wanhu awo wougula utamu wa nzewele, na waduhu kutamanila kwa ukweli.
9 Lakini honda wagendelele kumwande kwavija ubozi wao wokoneka na wanhu wose. Vivo viikalile kwa Yane na Yambule.

Mafundizo ga kimambukizo

10 Lakini gweye Timoseo, kugagoga mafundizo gangu na kukweleleza vija vinhendile, na vija vinondile muugima wangu, kukona kutamanila kwangu, kufunga umoyo kwangu unogelwa wangu na kubetela kwangu,
11 madununzo gangu na magayo gangu. Kugajuwa gose gandawilile ako Antiokia na Ikonia na Lusitila, magayo makulu ganifungile umoyo. Lakini Mndewa kamhonya nago.
12 Munhu yoyose yolonda kukala na ugima umnogeza Mulungu kwa kuilumba na Yesu Kilisito kodununzigwa.
13 Wanhu wotenda gehile na wavizi wobanza kutenda gehile ng'hani, kuwavizila wayagwe na wao wenyego woviziligwa.
14 Lakini gweye gendelela mna uukweli uufundizigwe na gendelela kutogola ng'hani. Kuwajuwa waja iwakalile wafundiza wako.
15 Na gweye kojuwa kuwa toka haudodo kugajuwa Maandiko Gang'alile, godaha kukugwaa nzewele zigala ukombozi kubitila kumtamanila Yesu Kilisito.
16 Maandiko Gang'alile gose gana mhumuzi ya Mulungu, na gofaya kwa kufundizila ukweli, gofaya kuwazuma wanhu, gofaya kugagolosa ago ganyolodoke, na gofaya kuwalanguliza wanhu wawe na ugima unogile mgameso ga Mulungu,
17 avo munhu yomsang'hanila Mulungu yadahe kutenda goya, na yadahe kusang'hana kila sang'hano inogile.

4

1 Nokulagiza mgameso ga Mulungu na mgameso ga Yesu Kilisito, yonda yawata-

guse wanhu wagima na wafile, kwavija kokwiza kuwatawala kamba Mndewa,
2 nokulagiza uwapetele wanhu usenga, uitande kwa kipindi kinogile na kihile, uwalangulize wanhu na uwazume na uwagangamize kwa uhole.
3 Siku zokwiza aho wanhu honda wategeleze mafundizo ga ukweli, lakini wokweleleza gaja goyolonda wenyego na wosola wafundiza wengi wonda wafundize gaja gowolonda wao kuhulika.
4 Wolema kutegeleza ukweli, na wohindukila simo za uvizi.
5 Lakini gweye uiteganye na ufunge umoyo mna gamagayo, usang'hane kuwapetela wanhu Mbuli Inogile na uimambukize sang'hano yako.
6 Kwavija kipindi changu cha kufa cha mmabehi na damu yangu yogidigwa kamba vija walava nhosa viwogida divai.
7 Niye niwamba mna ing'hondo, niumambukiza mwanza wangu na nigogeleza goya kutamanila.
8 Sambi nobetela kugweleligwa nhunza ya kuhuma, ya kutendigwa noge mgameso ga Mulungu. Mndewa yotagusa wanhu goya, konigwaa nhunza siku dijo. Si niye niiyeka, lakini na waja wose wombeta kwa kusulukila yalawilile.

Mbuli za Paulo kwa Timoseo

9 Sekeukawe kwiza kundola.
10 Dema kavinogela ng'hani vinhu va mwiisi ino mbaka kandeka kachola ako Sesalonike. Kilesike kachola Galatia na Tito kachola Dalimatia.
11 Luka yaiyeka ayo yeli hamoja na niye. Msole Maluko wize nayo, kwavija kodaha kunhaza mwiisang'hano.
12 Nimtuma Tukiko yachole Efeso.
13 Waheza ngalile koti jangu, dindekile kwa Kalipo ako Tuloasi, vivija ngalile vija ivitabu, ng'hani ng'hani vija va ng'hwembe.
14 Ija mfuwa zuma Alekizanda, kanhendela gehile, lakini Mndewa komulipa mbuli ya gaja gayasang'hane.
15 Gwegwe vivija winege nayo, kwavija kaulema ng'hani usenga wetu.
16 Viniigombele mwanza wa ichanduso kuduhu munhu yailumbile na niye, wanhu wose wandeka. Mulungu sekeyailole mbuli yao ihile!
17 Lakini Mndewa kanhaza na kanigwaa nguvu, niwapetela wanhu usenga wake, muladi wanhu haweli Wayahudi wauhulike. Mndewa kanihonya na ifa kamba mudilomo da simba.
18 Mndewa komhonya na gehile gose, na konigala muundewa wake wa kuulanga. Ukulu uwe kwa Mulungu siku zose. Ona.

Mbuli za kimambukizo za ibaluwa

19 Walamuse Pilisila na Akula, hamoja na wanhu wa mng'anda ya Onesifoli.
20 Elasito kasigala Kolinto na Tulofimo nimuleka Mileto, kwavija kakala mtamu.
21 Ulopole kwiza kihuhwe hakinavika.
Ebulo na Pudensi na Lino na Kilaudia wokulamusa, vivija wakilisito wayagwe wokulamusa.
22 Mndewa yakale na gweye, ng'hekewa ya Mulungu ikale na mweye mose.

Baluwa ya Paulo kwa Tito

Ulongozi

Kitabu cha Tito acho kitabu mna ivitabu vine va Paulo viyandike kwa munhu imoja imoja badala ya kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu. Baluwa ndatu ziyagwe azo 1 Timoseo na 2 Timoseo na Filimoni. Paulo kamwandikila Tito, lakini vivija kandika kamba vija ibaluwa yolondigwa isomigwe kwa sauti mgameso ga wanhu. Mbuli ino toijuwa kwavija kasimulila heyo viyali kamba Mtumigwa, mbuli ayo ijuwika mwaka na Tito. Yogesigwa Paulo kandika baluwa ino hagati ya mwaka wa 63-65 toka kuvumbuka kwa Kilisito.

Paulo kamulagiza Tito yawalongoze wanhu wamtogole Yesu mna ivibumbila ako mna ikisiwa cha Kilete. Paulo kandika baluwa ino muladi yamulagize Tito yawasagule na kuwafunza walangulizi wa wanhu wamtogole Yesu. Vivija vivo viyalagize mna ibaluwa yake iyamwandikile Timoseo. Baluwa yake yosimulila vija walangulizi wa wanhu wamtogole Yesu viwolondeka kuika goya muladi wategelezigwe ng'hani. Wanhu wamtogole Yesu na walangulizi wa wanhu wamtogole Yesu wa kipindi kino wolondeka waifunze mbuli zilondeka mna ukuwalongoza wanhu.

Mbuli zili mkitabu

Paulo komulagiza Tito yasagule walangulizi womdumba Mulungu (Sula ya 1:1-16).
Vivija komulagiza yawafunze wanhu wakale kwa kumdumba Mulungu (Sula ya 2:1-3:11).
Paulo komambukiza kwa kwandika mbuli za uhelelo (Sula ya 3:12-15).

1 Niye Paulo, namsang'hanaji wa Mulungu na mtumigwa wa Yesu Kilisito. Nisaguligwa na nhumigwa kugangamiza kutamanila kwa wanhu wa Mulungu waujuwe ukweli na wakale kamba Mulungu viyolonda wakale.

2 Ukweli uno wa mditamanilo da ugima wa mazuwa gose. Mulungu yoleka kuviza, katulongela kotugwaa ugima uno, isi ing'hali hainaumbigwa,

3 na mna ikipindi kinogile kaugubula usenga wake. Naniye nigweleligwa usenga awo, niupeta kwa kulagizigwa na Mulungu Mkombola wetu.

4 Nokwandikila gweye Tito, mwanangu wa ukweli mditamanilo dimoja dituilumbile. Mulungu Tataetu na Yesu Kilisito Mkombola wetu wakugwee ng'hekewa na tindiwalo.

Sang'hano ya Tito ako Kilete

5 Nikuleka ako Kilete muladi wike goya kila kinhu na kuwasagula wavele wa vibumbila va wanhu wamtogole Yesu mna kila buga, kamba vinikulagize.

6 Mvele wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu sekeyalongigwe vihile na wanhu na yawe na mwehe imoja na wanage wolondeka wamtogole Yesu na wanhu sekewawalonge kwa gehile ng'hani.

7 Kwavija mulangulizi wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu koilola goya sang'hano ya Mulungu kolondeka yawe munhu halongigwa vihile na wanhu, sekeyaitape, sekeyagevuzike hima hima, sekeyakoligwe, sekeyakomhoke na sekeyasulukile kupata vinhu kwa nzila ihile.

8 Kolondeka yawe munhu yowagoneka wanhu mng'anda yake na yagoge ganogile. Kolondeka yawe mbala, yatende ganogile, yawe munhu yang'alile na yoilongoza mwenyego.

9 Kolondeka yagoge goya usenga wa mafundizo ga ukweli kamba viyafunzigwe muladi yawagangamize wayagwe na kugubula gehile ga waja wogalema mafundizo gago.

10 Kwavija kuna wanhu wengi hawalonda kutegeleza, na wolonga mbuli za ubozi na wowagiza wanhu, ng'hani ng'hani wanhu walawile mkibumbila cha Wayahudi na sambi wamtogola Yesu.

11 Wolondeka wanyamale kulonga, kwavija wowading'hula wanhu mzing'anda kwa kuwafundiza mbuli hazilon-

deke kufundizigwa, wotenda vivo muladi wapate sente.
12 Vivija imoja wa mtula ndagu wao kalonga, “Wanhu wa Kilete siku zose wolonga uvizi, wotenda gehile kamba ming'onyo, wadoda na wamelo.”
13 Usindila uno wa ukweli, avo kolondeka uwakomhokele ng'hani muladi wawe na tamanilo dinogile,
14 na waleke kugendelela kutegeleza simo za Kiyahudi na malagizo golawa kwa wanhu waulemile ukweli.
15 Kila kinhu king'ala kwa wanhu weli na mizoyo ing'alile, lakini kuduhu chochose king'alile kwa waja weli na dikwe na wolema kutogola, kwavija nzewele zao na mizoyo yao ina dikwe.
16 Wanhu awo wolonga kamba womjuwa Mulungu lakini sang'hano zao zolagusa kamba womulema. Wanhu wogevula mizoyo na hawategeleza, hawafaya kwa mbuli yoyose inogile.

2

Mafundizo ga ukweli

1 Lakini gweye kolondeka ufundize mafundizo gailumbile na mafundizo ga ukweli.
2 Walongele wambigalo wavele wailongoze wenyego, wakale kwa kutegelezigwa, wawe na nzewele zinogile, wawe na tamanilo digangamale, unogelwa na kufunga umoyo.
3 Vivija walongele watwanzi wavele wakale ugima wa kung'ala, sekewawalonge vihile wanhu hebu kuwa watumwa wa ugimbi. Wolondeka kufundiza mbuli zinogile,
4 muladi wawafundize wandele kuwanogela wakasano zao na wanao,
5 wailongoze vinogile, wang'ale, walolese kae zao, wawategeleze wakasano zao, muladi usenga wa Mulungu sekeulongigwe vihile.
6 Vivija wagangamize wabwanga wailongoze wenyego mna ikila kinhu.
7 Mzimbuli zose gweye kolondeka uwe kilaguso cha kutenda ganogile, mna gamafundizo gako ulaguse ukweli na sambi utende mwangalo.
8 Ulonzi wako sekeutagusigwe, muladi wose wokulema gweye wagwe kinyala kwa kuswela kulonga gehile kumwetu.
9 Vivija walongele watumwa wawategeleze wakulu zao na wawanogeze mna izimbuli zose. Sekewaibamilile nao,
10 hebu kuwebila vinhu vao, lakini walaguse wanoga na kutamaniligwa kwa sang'hano zao zose, muladi mafundizo ga Mulungu Mkombola wetu gagweleligwe nhogolwa na wanhu.
11 Kwavija ng'hekewa ya Mulungu igubuligwa kwa kuwakombola wanhu wose.
12 Ng'hekewa ino yotufunza tuleme mbuli hazimnogelaga Mulungu na kusulukila vinhu va mwiisi ino, lakini tuilongoze wenyego, tukale ugima wa kumnogela Mulungu mwiisi ino ya sambi,
13 kuno tobeta siku dijo da deng'ho ditutamanila, kipindi ukulu wa Mulungu wetu mkulu na Mkombola wetu Yesu Kilisito vonda ulawilile.
14 Yesu kailava mwenyego mbuli yetu muladi yatulekese kulawa mna izinzambi na kututenda wanhu wanogile weli wake mwenyego, wanhu wosulukila kutenda ganogile.
15 Avo ufundize vinhu vino, sang'hanila udahi wako wose kwa kuwagangamiza na kuwazuma. Munhu yoyose sekeyakubeze.

3

Ugima kwa Kilisito

1 Wakumbuse wanhu wawategeleze wakulu na watawala, na waitande kusang'hana kila sang'hano inogile.
2 Walongele waleke kumuliga munhu yoyose, lakini wakale goya na waitegeleze na walaguse uhole kwa kila munhu.
3 Aho umwaka tweye tukala wabozi, tuleka kutegeleza, tuviziligwa na tukala watumwa wa kusulukila vinhu vitulondile, tukala kwa gehile na migongo, wanhu watwihila na tweye tuwehila.
4 Lakini kipindi cha bazi na unogelwa wa Mulungu Mkombola wetu vikivikile,
5 katukombola, siyo kwavija tusang'hana mbuli zinogile lakini kwa mbuli ya bazi jake. Na kubitila Loho Yang'alile,

yotutenda tuvumbuke sambi na ugima wa
sambi kwa kutusunha kwa mazi.
6 Mulungu katugwaa Loho Yang'halile
ng'hani kubitila Yesu Kilisito Mkombola
wetu,
7 muladi kwa ng'hekewa ya Mulungu
yatutende tunoge mgameso gake na
tubokela ugima wa mazuwa gose utubeta.
8 Mbuli ino inilonga ukweli wiiyeka.
Nolonda uilonge mbuli ino kwa ku-
gangamala, muladi waja wamtogole Mu-
lungu wasulukile ng'hani kipindi chose
kusang'hana ganogile. Mbuli zino zinoga
na zomfaya kila munhu.
9 Lakini inege na mbuli za ubozi, nd-
wagi na kuibamilila mbuli ya msafa wa
ng'holo za wahenga na mbuli ya Malagizo
ga Musa. Mbuli zizo haziwafaya bule na
zaduhu kinhu.
10 Munhu yotenda wanhu waigole
mzume kwa miyanza mibili abaho
muleke.
11 Kojuwa kuwa munhu kamba ayo
koulema ukweli, na nzambi zake zomula-
gusa kabananga.

Mbuli za kimambukizo

12 Vonda nimtume Alitemi hebu Tukiko
kumwako, tenda viudaha wize ako
Nikopoli kundola, kwavija nigesa kukala
ako kipindi cha kihuhwe.
13 Wamba ng'hani kumtaza Zena ija ya-
gajuwile goya malagizo na Apolo muladi
wadahe kusonga mwanza wao, na seke-
wahungukilwe kinhu.
14 Wanhu zetu waifunze kipindi chose
kutenda ganogile muladi wawataze mna
ivinhu vilondeka muugima, na ugima wao
uwafaye.
15 Wanhu wose weli hamoja na niye
wowalamusa. Walamuseni mbwiga zetu
mna ukumtamanila Mulungu.
Ng'hekewa ya Mulungu ikale na mweye
mose.

Baluwa ya Paulo kwa Filimoni

Ulongozi

Baluwa ino nguhi kwa Filimoni yandikigwa na mtumigwa Paulo (Sula ya 1:1). Paulo kakala mkifungo viyandike baluwa ino, nayo yogesigwa kipindi acho Paulo kakala ako Lumi. Avo kamba kakala Lumi baluwa ayo yogesigwa yandikigwa behi na mwaka wa 61 toka kuvumbuka kwa Kilisito, avo mna ikipindi acho vivija kandika baluwa kwa wanhu wa ako Kolosai.

Baluwa ino kamwandikila munhu imoja yokemigwa Filimoni. Filimoni kakala imoja mna ikibumbila cha wanhu wamtogole Yesu na vivija kakala na watumwa. Paulo kamwandikila Filimoni kumpula sekeyamkoboze Onesimo yakalile yatoloke kwa Filimoni. Kwa malagizo ga Kilumi Filimoni yahadahile kumkoma Onesimo. Paulo kalonga kwa ulonzi wa kutewenza muladi Filimoni yamtogole Onesimo kamba ndugu kwa kuilumba na Kilisito na vivija kalonda yamtogolele Onesimo yakasang'hane hamoja na Paulo (Sula ya 1:13-14).

Mbuli zili mkitabu

Paulo komulamusa Filimoni (Sula ya 1:1-3).
Abaho Paulo kompula Filimoni mbuli ya Onesimo yamtogole kamba ndugu kwa kuilumba na Kilisito (Sula ya 1:4-21).
Paulo komambukiza kwa kulonga wanhu womulamusa na heyo viyolonda kumtembelela (Sula ya 1:22-25).

1 Niye Paulo, namfungwa mbuli ya
kumsang'hanila Yesu Kilisito. Niye na
ndugu yetu Timoseo, tokwandikila gweye
Filimoni mbwigaetu na msang'hanaji
miyetu,
2 na wanhu wamtogole Yesu iwoit-
ing'hana ukayako na gweye lumbu jetu
Afia na mkalizi miyetu Alikipo.
3 Mulungu Tataetu na Mndewa Yesu Kil-
isito wawagwee ng'hekewa na tindiwalo.

Filimoni viyomnogela Mulungu na kumtamanila

4 Ndugu Filimoni, kipindi chose naham-
pula Mulungu, nokutambula gweye na
kumgwaa Mulungu nhogolwa,
5 kwavija nohulika unogelwa wako kwa
wanhu wose wa Mulungu na tamanilo di-
ulinajo kwa Mndewa Yesu.
6 Nompula Mulungu yakugangamize
ulonge kwa wanhu wayagwe kutamanila
kwako, muladi udahe kujuwa kila kinhu
kinogile kitulinacho kwa kuilumba na
Kilisito.
7 Ndugu yangu, unogelwa wako ungalila
ndeng'helelo ng'hulu na kunigela moyo,
vivija kuwagela moyo wanhu wa Mu-
lungu.

Paulo kompula Filimoni yambokele Onesimo

8 Kwa kilamuso kino, niye kamba ndugu
yako kwa kuilumba na Kilisito nahadahile
kukulagiza bila kudumba utende kiulon-
deka kusang'hana,
9 lakini kwavija nikunogela, tanhu
nokupula. Notenda vino hata kamba
niye Paulo namvele, na vivija sambi na
mkifungo mbuli ya kumsang'hanila Yesu
Kilisito.
10 Avo nokupula umtaze Onesimo, yeli
mwanangu kwa kuilumba na Kilisito,
kwavija niwa kamba tatake hano mki-
fungo.
11 Baho umwaka kakala hakufaya bule,
lakini sambi konifaya niye na gweye
vivija.
12 Sambi nombweza kumwako nayo
konhenda niwe na usungu.
13 Maza niye nilonda ng'hale nayo
kipindi na mkifungo mbuli ya kuwapetela
wanhu Mbuli Inogile muladi yanitaze
badili yako.
14 Lakini silonda kukunanahiza un-
haze, niye nolonda unhaze kwa kulonda
mwenyego. Avo sitenda kinhu chochose
mbaka utogole mwenyego.
15 Yodahika kuwa Onesimo kakala
yasegele kumwako kwa kipindi kidodo,
muladi uwe nayo kabili kwa kipindi chose.
16 Na sambi heli kamba mtumwa,
lakini kabanza ng'hani ya kuwa mtumwa.
Kumwangu niye ndugu kwa kuilumba

na Mndewa, lakini kumwako gweye kabanza ng'hani, kawa kamba ndugu kwa kuilumba na Mndewa na vivija mtumwa wako!
17 Avo kamba konigesa niye kamba ndugu yako kwa kuilumba na Mndewa, mbokele kabili kamba wahambokele niye.
18 Kamba kakutendela jojose dihile hebu kodaigwa, undai niye.
19 Nokwandika gano kwa mkono wangu mwenyego, niye Paulo nokulipa, silonda kukulongela kamba kumwangu kodaigwa ugima wako.
20 Avo ndugu yangu, nhendela mbuli ino inogile mbuli ya Mndewa, nisamhuse moyo wangu kamba ndugu kwa kuilumba na Kilisito!
21 Nokwandika kuno notamanila kuwa konhogolela kupula kwangu na nojuwa kotenda kubanza aho.
22 Vivija nitandileni gati da kuwasa, kwavija notamanila kamba Mulungu kokwidika kupula kwenu na kunibweza kumwenu.

Ndamuso za kimambukizo

23 Epafulasi, mfungwa miyangu mbuli ya kumsang'hanila Yesu Kilisito, kokula-musa,
24 na vivija wasang'hanaji wayangu Maluko na Alisitaliko na Dema na Luka wokulamusa.
25 Ng'hekewa ya Mndewa Yesu Kilisito ikale na mweye mose.

Baluwa kwa Waebulania

Ulongozi

Kitabu cha Waebulania ni baluwa ya kuwagangamiza wanhu na yolagusa Yesu viyatimilize mbuli za ulaguzi mna idilagano da umwaka. Ikitabu chandikigwa kamba vija munhu yowapetela wanhu. Mkitabu kino cha Waebulania kuna vilaguso kubanza 60 va lagano da umwaka, avo vose volagusa goya Yesu viyatimilize ulaguzi na sang'hano ya Mulava nhosa Mkulu wa Wayahudi. Kwa kilamuso acho ikitabu chandikigwa kuwagangamiza Wayahudi wamtogole Yesu. Kitabu cha Waebulania cholagusa Yesu viyagamambukize malagizo ga Musa, avo walava nhosa hawalondeka kulava nhosa kabili. Yesu kakala nhosa kwa nzambi zose, mwanza umoja na kwa kipindi chose. Vivija wanhu wamtogole Yesu mna ikipindi chetu wogangamizigwa mna ibaluwa ino ya Waebulania muladi wagendelele kumkweleleza Yesu Kilisito ayo yotenda idahike kumwetu tumtamanile Mulungu, na vivija tugendelele kumtamanila heyo (Sula ya 12:2).

Kuduhu munhu yajuwile yandike baluwa ino ya Waebulania, lakini wanhu woifunza mbuli wogesa sengine munhu yandike kodaha kuwa mtumigwa Paulo hebu Luka hebu Balinaba. Vivija mwaka uyandikigwe baluwa ino haujuwike bule, lakini wanhu wengi wogesa yandikigwa kuchugu ya mwaka wa 70 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Buga da Yelusalemu dinangigwa mwaka wa 70 toka kuvumbuka kwa Kilisito, lakini mwandikaji wa baluwa ino kolonga mbuli ya Yelusalemu kamba vidikalile ding'hali kunangigwa. Baluwa ino ya Waebulania yandikiligwa kudibuga da Lumi (Sula ya 13:24) na yogesigwa ipwililisigwa kwa wanhu wamtogole Yesu mna ivibumbila.

Mbuli zili mkitabu

Mwandikaji kolagusa kuwa Yesu ayo mkulu kubanza watula ndagu wa Mulungu na wasenga wa kuulanga (Sula ya 1:1-4:13).

Abaho kagendelela kulagusa kuwa Yesu ayo mkulu kubanza walava nhosa wakalile wosang'hana mna Ing'anda ya Mulungu ako Yelusalemu (Sula ya 4:14-7:28).

Vivija sang'hano ya Yesu ayo ng'hulu mna idilagano da umwaka diyatendile Mulungu na wanhu zake kubitila malagizo gayamgwelele Musa (Sula ya 8:1-10:31).

Viyamambukize kulonga ukulu wa Yesu mna izinzila zose mwandikaji kolava mafundizo gayagwe (Sula ya 10:32-13:17).

Kukimambukizo mwandikaji komambukiza kwandika kwa kulonga mbuli za kugangamiza na kuwalamusa wanhu (Sula ya 13:18-25).

Mulungu kalonga kubitila Mwanage

1 Baho umwaka, Mulungu kalonga na
wahenga zetu miyanza mingi na kwa nzila
nyingi kubitila watula ndagu wake,
2 lakini siku zino za kuuhelelo, kalonga
na tweye kubitila Mwanage, heyo iyo ija
kwa nzila yake Mulungu kaumba ulanga
na isi na vinhu vose vili mumo. Mulungu
kamsagula ayo na kamgwaa vinhu vose
viwe vake.
3 Heyo ayo mng'alo wa ukulu wa Mulungu na koigala na Mulungu too! Kila
kinhu cholawilila kwa lagizo jake dili
na nguvu. Viyamambukize kuzisunha
nzambi za wanhu, kakala kuna uukulu
kuko kuulanga mwambu wa mkono wa
kudila wa Mulungu mkulu.

Ukulu wa Mwana wa Mulungu

4 Mwana kagweleligwa ukulu kubanza
wasenga wa kuulanga, kwavija twaga
diyagweleligwe na Mulungu dolagusa
heyo mkulu kubanza wose.
5 Kwavija Mulungu hamulongele bule
msenga wa kuulanga yoyose,
“Gweye kwa Mwanangu na lelo nolonga
wose wajuwe,
niye na Tatako.”
Wala Mulungu halongile bule mbuli ya
msenga yoyose wa kuulanga,
“Niye nokuwa Tatake,
na heyo kokuwa Mwanangu.”

6 Lakini Mulungu viyomtuma Mwanage chaudele mwiisi, kolonga,
“Wasenga wa kuulanga wose wa Mulungu
wamtambikile.”
7 Lakini mbuli ya wasenga wa kuulanga,
Mulungu kalonga,
“Mulungu kawatenda wasenga zake wa
kuulanga wawe beho,
na wasang'hanaji zake wawe milambi ya
moto.”
8 Lakini kwa Mwanage, Mulungu kalonga,
“Go Mulungu undewa wako waduhu
uhelelo!
Kowalongoza goya wanhu zako.
9 Gweye kuganogela ganogile na kugehila
gehile.
Lekaavo Mulungu, yeli Mulungu wako
kakugwaa ukulu,
kubanza wayago,
avo kudeng'helela.”
10 Na vivija kalonga,
“Mndewa, gweye kusimika mhanda za isi
baho haichanduso,
na kutenda ulanga kwa makono gako
mwenyego.
11 Avo vosegela, lakini gweye kosigala siku
zose,
vose volala kamba viwalo.
12 Kowakunzakunza kamba kitanga,
nao wogaluka kamba mgolole ulalile.
Lakini gweye kwavivija siku zose,
na ugima wako waduhu uhelelo.”
13 Mulungu hamulongele ng'o msenga wa
kuulanga yoyose,
“Kala hano muukulu mwambu wangu wa
mkono wa kudila,
mbaka niwahume wanhu wakwihile na
niweke
hasi mmagulu gako.”
14 Vino wasenga wa kuulanga ndio
choni? Wao loho iwomsang'hanila Mulungu yawatumile kuwataza wanhu waja wonda waubokele ukombozi.

2

Ukombozi mkulu

1 Lekaavo tolondeka kugagoga goya gatuhulike, muladi seketusonge mhole mhole kuleka kutamanila.
2 Baho umwaka usenga ulongigwe kubitila wasenga wa kuulanga ulagusa wa ukweli, na munhu yoyose yalekile kuukweleleza hebu kuugoga katagusigwa kamba viilondeke.
3 Vino tohonyeka vilihi kamba hatu-utonga ukombozi mkulu kamba uno? Tanhu Mndewa mwenyego iyo yanduse kulonga mbuli ino ya ukombozi, na waja wamuhulike watulagusila kuwa ya ukweli.
4 Vivija Mulungu mwenyego kalagusa kumwao kwa kutenda unzonza mwingi na vifukuzi na kuwagolela wanhu nhunza za Loho Yang'alile kamba viyalondile.

Yesu iyo yowakombola wanhu

5 Mulungu hawekile wasenga wa kuu-langa wawe watawala wa isi ayo, isi ayo ya sambi itulonga mbuli zake.
6 Lakini hana hanhu mna Gamaandiko Gang'alile holonga,
“Go Mulungu, vino munhu ayo nani,
mbaka umgese,
vino munhu ayo nani mbaka umulole
goya?
7 Kwa kipindi kidodo kumtenda yawe
munhu mdodo kubanza wasenga
wa kuulanga,
kumgwaa taji ya ukulu na kutegelezigwa,
8 na kumtenda mtawala wa vinhu vose.”
Yolongigwa kuwa Mulungu kamtenda munhu, “Mtawala wa vinhu vose,” bila kuleka hata kinhu kimoja. Hata sambi tung'hali hatunamona munhu kotawala vinhu vose.
9 Lakini tomona Yesu yatendigwe munhu mdodo kubanza wasenga wa kuulanga kwa kipindi kidodo, muladi mbuli ya ng'hekewa ya Mulungu kumwetu Yesu kafa mbuli ya wanhu wose. Sambi tomona kavazigwa taji ya ukulu na kutegelezigwa mbuli ya kugaya kwake mbaka kufa.
10 Ikala vinoga kwa Mulungu, yaumbile na kuvika goya vinhu vose, na kamtenda Yesu yawe viyali kubitila madununzo, muladi yawagale wana wengi muukulu wake. Kwavija Yesu ayo yowakombola wanhu.
11 Yesu kowasunha wanhu nzambi zao, heyo hamoja na iwaja wasunhigwe, wose Tatao imoja. Lekaavo Yesu hakona kinyala kuwakema ndugu zake.
12 Kalonga kwa Mulungu,
“Nowalongela ndugu zangu kiutendile,

muumting'hano wao nokwimbila nyila za
kukutogola."
13 Vivija kalonga, "Nomtamanila Mulungu." Na kagendelela kulonga, "Niye na
hano hamoja na wanhu nigweleligwe na
Mulungu, wawe wanangu."
14 Avo kwavija wana awo ni wanhu weli
na lukuli na damu, vivija Yesu nayo keza
kawa kamba wao na kuilumba muunhu
wao. Katenda vivo, muladi kubitila ifa
yake yamuhume Mwenembago, yakalile
na udahi wa ifa.
15 Lakini vivija Yesu kafa kuwalekesa
waja kwa bwembwe da ifa wakala watumwa muugima wao wose.
16 Kwavija yojuwika kuwa Yesu hezile
kuwataza wasenga wa kuulanga, ila
kowataza lukolo lwa Abulahamu.
17 Lekaavo kalondeka yaigale na ndugu
zake kwa kila nzila, muladi yawe Mulava
nhosa Mkulu yotamaniligwa na yeli na
bazi mwiisang'hano yake kwa Mulungu,
muladi nzambi za wanhu zigeligwe kumgongo.
18 Kwavija heyo mwenyego viyagezigwe
na kudununzigwa kafunga umoyo, kodaha kuwataza iwaja wogezigwa.

3

Yesu iyo mkulu kubanza Musa

1 Avo, ndugu zangu wanhu wa Mulungu na vivija mukemigwe na Mulungu!
Gelegezeni mbuli ya Yesu yatumigwe na
Mulungu yawe Mulava nhosa Mkulu wa
tamanilo ditutogola.
2 Nayo kakala yotamaniligwa na Mulungu, yamsagule kutenda sang'hano
yake, kamba vija Musa, viyatamaniligwe
kuwasang'hanila wanhu wa Izilaeli
wakemigwe ng'anda ya Mulungu.
3 Avo Yesu kolondeka yagweleligwe
ukulu ng'hani kubanza Musa, kamba vija
munhu yozenga ng'anda viyogweleligwa
ukulu ng'hani kubanza ing'anda yenyego.
4 Ona, kila ng'anda izengigwa na munhu,
na Mulungu ayo mzengaji wa vinhu vose.
5 Heyo Musa kakala msang'hanaji yotamaniligwa mwiisang'hano yake yose ayo.
Sang'hano yake ayo ikala ilagusa mbuli
zonda yalonge Mulungu baho kumwande.
6 Lakini heyo Kilisito kotamaniligwa
kamba Mwana yeli na udahi kwa wanhu
weli ng'anda ya Mulungu. Tweye wao
ng'anda yake kamba twahagendelela
kuwa magalu na kugangamala mna
iditamanilo dituigodela.

Kubwihila kwa wanhu wa Mulungu

7 Kamba Loho Yang'alile viyalongile
mna Gamaandiko Gang'alile,
"Mwahahulika sauti ya Mulungu lelo,
8 sekemutende mizoyo yenu midala,
kamba viwakalile wahenga zenu
viwalemile kumtegeleza Mulungu,
kipindi acho viwamgezile ako kuluwala.
9 Ako wahenga zenu wanigeza na kunilolesalolesa,
hamoja wazona sang'hano zangu kwa
miyaka malongo mane.
10 Avo niwagevuzikila wanhu awo na kulonga,
'Siku zose wokweleleza nzila zao,
na hawazijuwile ng'o nzila zangu.'
11 Nigevuzika na kuiduila,
'Honda wengile ng'o hanhu hangu ha kubwihila!' "
12 Avo ndugu zangu, iteganyeni
sekeyalawilile munhu yoyose kumwenu
yeli na moyo wihile wa kuleka kutogola
kwa kuinega na Mulungu yeli mgima.
13 Lakini mwahagendelela kuhulika mbuli ino "Lelo" yosomigwa mna
Gamaandiko, muigangamize kila siku,
muladi munhu yoyose sekeyaviziligwe
kutenda nzambi na kuleka kutegeleza.
14 Kwavija tweye wose hamoja twa
mgati ya Kilisito Mkombola kamba twahagogeleza goya mbaka kuuhelelo kija
kitutamanile aho haichanduso.
15 Kumbukeni Maandiko Gang'alile vigolonga,
"Mwahahulika sauti ya Mulungu lelo,
sekemutende mizoyo yenu midala, kamba
viwakalile wahenga zenu,
viwalemile kumtegeleza Mulungu."
16 Wanhu gani iwahulike sauti ya Mulungu wamulema? Wao waja wose walongozigwe na Musa kulawa Misili.

17 Vino kwa miyaka malongo mane Mulungu kawagevuzikila kina nani? Kawagevuzikila wanhu waja watendile nzambi, wafa kuko kuluwala.
18 Mulungu viyaiduile, “Honda wengile ng'o hanhu hangu ha kubwihila” kakala kowalonga kina nani? Kakala kowalonga wanhu awo wamulemile.
19 Avo tokona, hawadahile kwingila kuko kwavija walema kutogola.

4

1 Avo kwavija kija kiyalongile Mulungu mbuli ya kwingila hanhu ha kubwihila king'hali baha, tuitiganye munhu yoyose kumwenu sekeyaswele kwingila hanhu aho.
2 Tweye tuihulika Mbuli Inogile, kamba viwahulike wao, lakini viwauhulika usenga awo hauwatazile bule, kwavija hawailumbile hamoja mna ukutamanila na waja wauhulike.
3 Kwavija tweye tutogola, tokwingila hanhu ha kubwihila ha Mulungu. Hanhu aho ha kubwihila aho hayakalile yolonga Mulungu viyalongile,

“Nigevuzika na kuiduila,

‘Honda wengile ng'o hanhu hangu ha kubwihila!’ ”

Mulungu kalonga vino hamoja sang'hano yake ikala imalile mwaka toka kipindi kiyaumbile isi.
4 Kwavija hana hanhu mna Gamaandiko Gang'alile holonga mbuli ya siku ya isaba, “Mulungu kamambukiza sang'hano zake zose na kabwihila siku ya saba.”
5 Mbuli ino yolongigwa kabili, “Honda wengile ng'o hanhu hangu ha kubwihila.”
6 Wanhu wahulike Mbuli Inogile baho haichanduso hawengile hanhu ha kubwihila, kwavija walema kutegeleza. Lakini ing'hali yodahika kwa wanhu wayagwe kwingila hanhu ha kubwihila.
7 Lekaavo Mulungu keka siku iyagwe ikemigwe, “Lelo” miyanza mingi kumwande kalonga kubitila Daudi yatambuligwe mna Gamaandiko Gang'alile,

“Mwahahulika sauti ya Mulungu lelo,
sekemutende mizoyo yenu midala.”

8 Maza Yoshua yahawagwelele wanhu kubwihila kulongigwe na Mulungu, Mulungu sambi yalonge kumwande mbuli ya siku iyagwe.
9 Avo kung'hali kuna kubwihila kwa wanhu wa Mulungu kamba Mulungu viyabwihile siku ya saba.
10 Kwavija munhu yokwingila hanhu ha kubwihila ha Mulungu koleka sang'hano zake na kobwihila, kamba Mulungu viyabwihile mzisang'hano zake.
11 Avo tuwambeni kwingila hanhu ha kubwihila, muladi sekeyalawilile munhu yoyose kumwenu yonda yaleme kutegeleza kamba viwatendile wao.
12 Mbuli ya Mulungu ina ugima na nguvu, ng'hali kubanza panga dikanha kuno na kuno. Yokwingila mbaka mgati kuna umoyo na loho kamba panga kali vidikanha mbaka mgati ya maungo na uhongoli. Mbuli ayo yogubula magesa ga wanhu na vija viwolonda mmizoyo yao.
13 Kuduhu kinhu chochose kifisigwe mgameso ga Mulungu. Kila kinhu kigubuligwa na koneka mgameso gake. Kumwake heyo tolondeka kumulongela sang'hano zetu.

Yesu iyo Mulava nhosa Mkulu

14 Tunayo Yesu, Mwana wa Mulungu, Mulava nhosa Mkulu yengile mbaka kulanga, avo tudigoge goya tamanilo ditulonga tunajo.
15 Mulava nhosa wetu Mkulu kodaha kutonela bazi mna ukunyolila kwetu, kwavija nayo kagezigwa kwa kila nzila kamba tweye, lakini hatendile nzambi.
16 Avo tukikwesele bila kudumba kigoda cha undewa cha Mulungu yeli na ng'hekewa, ako tobokela ng'hekewa na uhole kututaza kipindi kituvilonda.

5

1 Mulava nhosa mkulu yoyose kosaguligwa na Mulungu kulawa hagati ya wanhu na kotenda sang'hano za Mulungu mbuli yao. Kolava nhosa na nhunza kwa nzambi za wanhu.
2 Kwavija heyo mwenyego kanyolila kwa nzila nyingi, kodaha kuwa muhole kwa wanhu wabozi na waja wopotela.

3 Kwa mbuli ayo, kolondeka kulava
nhosa, hatenda avo mbuli ya wanhu wa-
tendile nzambi waiyeka, lakini vivija kwa
nzambi zake mwenyego.
4 Kuduhu munhu yoisagula mwenyego
na kuigwaa ukulu wa kuwa mulava nhosa
mkulu. Kolondeka yakemigwe na Mu-
lungu, kamba viyakalile Haluni.
5 Vivo ili kwa Kilisito Mkombola, haig-
welele mwenyego ukulu wa kuwa mulava
nhosa mkulu, lakini kasaguligwa na Mu-
lungu yamulongele,
“Gweye kwa Mwanangu,
lelo nolonga wose wajuwe, niye na
Tatako.”
6 Vivija hanhu hayagwe mna Gamaandiko
Gang'alile kalonga,
“Kipindi chose kokuwa mulava nhosa,
kamba ulava nhosa wa Melikizedeki.”
7 Yesu viyakalile mwiisi ino kampula
Mulungu kwa mahozi na kukemelela kwa
gaja goyolonda kwa ija yodaha kumuho-
nya na ifa. Kwavija kakala muhole na
kailava, avo Mulungu kamwidika.
8 Hamoja kakala Mwana wa Mulungu,
kaifunza kumtegeleza Mulungu kubitila
madununzo.
9 Nayo viyamambukize sang'hano iy-
atumigwe na Mulungu, kawa chanduso
cha ukombozi wa mazuwa gose kwa waja
wose womtegeleza heyo,
10 na Mulungu kalonga wose wajuwe
kamba heyo ayo Mulava nhosa Mkulu,
kamba ulava nhosa wa Melikizedeki.

Kuzumigwa mbuli ya kuleka kutamanila

11 Tuna vinhu vingi va kulongelela mbuli
ino, lakini havidahika kuwafambulila,
kwavija mweye munyeka kuifunza.
12 Mbaka sambi mweye mulondeka
muwe wafundiza, lakini mung'hali
molonda munhu yawafunze mafundizo ga
ichanduso ga usenga wa Mulungu. Sambi
mubwelela kong'ha matombo, badala ya
kuja lujo mdala.
13 Munhu yoyose yokong'ha tombo
yang'hali mwana, kaduhu ubala wa
kujuwa goyolonda Mulungu.
14 Lakini lujo mdala lwa wanhu wabala
goya, kwavija awo waifunza kwa kutenda
muladi wajuwe ganogile na gehile.

6

1 Avo seketupange mna gamafundizo
gamsongile kuifunza mbuli ya Kilisito,
lakini tugendelele muubala, seketulonge
kabili mbuli ya mafundizo ga kuleka mbuli
hazifaya na ga kumtogola Mulungu,
2 mafundizo ga nzila nyingi za ubatizo
na kuwekila wanhu makono, mbuli ya
kuzilibuka kwa wafile na nhaguso ilibule
uhelelo.
3 Avo Mulungu yahalonda, togendelela
kumwande.
4 Havidahika kuwatenda waleke nzambi
zao kabili wanhu waja wagubuliligwe
aho haichanduso ukweli wa Mulungu na
walanza nhunza ya kuulanga na hewo na
wayao wambokela Loho Yang'alile,
5 na wajuwa kunoga kwa usenga wa Mu-
lungu na nguvu za kipindi chonda kize.
6 Kwavija kamba vija wamuwamba
mumsalaba kabili Mwana wa Mulungu na
kumuliga mgameso ga wanhu, kwa mbuli
ayo wailumiza wenyego.
7 Mulungu koutendela ganogile mgunda
ufonzile mazi ga mvula ikalile youtowela
baho kwa baho na kukuza minoga yonda
imfaye mulimaji.
8 Lakini kamba wokota mibiki ya miba
na sani, haifaya kinhu bule, avo wokuwa
mna dizumozumo da kuduiligwa na Mu-
lungu na ako kuuhelelo wosomigwa moto.
9 Ndugu zetu, hata kamba tolonga
vino, tweye towajuwa goya, mweye mwa
mnzila inogile ng'hani, nzila iwalongoza
muukombozi.
10 Siku zose Mulungu kotagusa goya.
Honda yaisemwe sang'hano muitendile
na unogelwa umulaguse kumwake kwa
kuwataza wanhu zake na mbaka sambi
mogendelela kuwataza.
11 Tweye tolonda kila munhu kumwenu
yawambe vivo mbaka kuuhelelo, muladi
gaja gamutamanila galawilile.
12 Hatulonda mweye muwe wanyeke,
lakini muigale na wanhu waja wotogola
na kufunga umoyo na avo kubokela kija
kiyalongile Mulungu kowagwaa.

Kija kiyalongile Mulungu cha ukweli

13 Mulungu viyailagane na Abulahamu,
kagangamiza, kaiduila kwa twaga jake

mwenyego, kwavija kuduhu yeli mkulu kubanza heyo.

14 Kalonga, “Nokutendela ganogile na kukugwaa wanhu bwando mulukolo.”

15 Abulahamu kafunga umoyo kubetela na avo kabokela kija kiyalongile Mulungu.

16 Wanhu wahaiduila, wotambula twaga da munhu yeli mkulu kubanza wao na kuiduila kolagusa ukweli wa kija kilongigwe na komambukiza kuibamila.

17 Avo kwa wanhu waja walondeke kubokela kiyalongile, Mulungu kalonda kulagusa kuwa hagalusa bule kija kiyalongile, avo kengeza kwa kuiduila kwa kija kiyalongile.

18 Avo kuna vinhu vibili, kulonga na kuiduila, havigaluka bule na mbuli azo Mulungu hadaha kulonga uvizi. Avo tweye tukimbilile kukala goya kwa Mulungu togeligwa moyo tugangamale kudigoga tamanilo dikigwe haulongozi wetu.

19 Tunajo tamanilo dino kamba nanga ya ugima wetu. Tamanilo dijo digangamala na dotamaniligwa na dotulongoza mbaka kukisogo cha panziya na kwingila hanhu hong'ala ng'hani.

20 Yesu katulongolela kwingila mumo mbuli ya tweye na kawa mulava nhosa mkulu yeliduhu uhelelo, kamba ulava nhosa wa Melikizedeki.

7

Ulava nhosa wa Melikizedeki

1 Melikizedeki kakala mndewa wa buga da Salemu na kakala mulava nhosa wa Mulungu yeli Uchanha Ng'hani. Abulahamu viyakalile kobwela kuitowa na kuwahuma wandewa wane, Melikizedeki kachola kuiting'hana nayo na kamtambikila.

2 Abulahamu kamgwaa Melikizedeki fungu da longo da vinhu viyasolile kulawa kuing'hondo. Tanhu, twaga dijo da Melikizedeki dofambula, “Mndewa yotenda golondigwa na Mulungu,” na vivija kakala mndewa wa Salemu, avo twaga jake dofambula, “Mndewa wa tindiwalo.”

3 Melikizedeki kaduhu tata hebu mama hebu wahenga, kuduhu chanduso cha kuvumbuka kwake hebu ifa yake. Kaigala na Mwana wa Mulungu, nayo kogendelela kukala mulava nhosa kipindi chose.

4 Loleni, ukulu uyakalile nao Melikizedeki, hata muhenga wetu Abulahamu yajuwike ng'hani, kamgwaa fungu da longo da vinhu viyapatile kuing'hondo.

5 Na wanhu wose wa lukolo lwa Lawi weli walava nhosa, malagizo ga Musa gowalonda wasole fungu da longo kulawa kwa wanhu zao wa Izilaeli, hata kamba wao vivija wolawa mulukolo lwa Abulahamu.

6 Melikizedeki halawile mulukolo lwa Lawi, lakini kabokela fungu da longo kulawa kwa Abulahamu yailagane na Mulungu na kamtambikila.

7 Kuduhu shaka munhu yomtambikila miyage iyo mkulu kubanza ija yotambikiligwa.

8 Mwambu uno tokona, fungu da longo dosoligwa na wanhu weli na lukuli lufa na mwambu uyagwe tokona fungu da longo disoligwa na ija yolongigwa hafa.

9 Abulahamu viyalipile fungu da longo, todaha kulonga Lawi muhenga wa waja wosola fungu da longo nayo kamba vivija kalipa kubitila Abulahamu.

10 Kwavija Lawi kakala mulukuli lwa muhenga wake Abulahamu kipindi Melikizedeki viyacholile kuiting'hana nayo.

11 Kubitila ulava nhosa wa Walawi wanhu wa Izilaeli wagweleligwa malagizo mbuli ya ulava nhosa. Avo, maza wanhu wakalile watelele kubitila sang'hano ya Walawi, sambi kulondeke ulawilile ulava nhosa uyagwe kamba viukalile ulava nhosa wa Melikizedeki, na siyo ulava nhosa uja wa Haluni.

12 Kwavija ulava nhosa wahagaluka, vivija malagizo mbuli ya ulava nhosa golondigwa gagaluke.

13 Avo, Mndewa wetu yalongigwe mna zimbuli zino, kalawa mulukolo luyagwe na kuduhu munhu kulawa mulukolo lwake yasang'hane hana uupango wa kulavila nhosa.

14 Avo yojuwika goya Mndewa wetu kavumbuka mulukolo lwa Yuda, na Musa halutambule bule lukolo ulo viyalongile mbuli ya ulava nhosa.

Mulava nhosa iyagwe yaigalile na ulava nhosa wa Melikizedeki

15 Mbuli tuilongile yokoneka goya,
kamba kolawilila mulava nhosa iyagwe
yaigalile na Melikizedeki.
16 Hatendigwe mulava nhosa mbuli ya
wahenga zake, kwa kukweleleza malagizo
ga wanhu ga ulava nhosa, lakini kubitila
nguvu ya ugima wa mzuwa gose.
17 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
“Kipindi chose kokuwa mulava nhosa,
kamba ulava nhosa wa Melikizedeki.”
18 Malagizo ga umwaka ga ulava nhosa
gekigwa hamgwazo, kwavija galemelwa
kutenda kija kilondeke na hagafaya.
19 Kwavija malagizo gago hagadahile
kuvikiza kila kinhu. Na sambi dikigwa
tamanilo dinogile ng'hani donda ditugale
behi na Mulungu.
20 Kwa kwengezela Mulungu kaiduila.
Wanhu wayagwe viwatendigwe walava
nhosa kukala kuduhu kuiduila.
21 Lakini Mulungu viyaiduile Yesu kawa
mulava nhosa, Mulungu kamulongela,
“Niye, Mndewa Mulungu niiduila
na honda nigaluse bule,
‘Gweye kokuwa mulava nhosa kipindi
chose.’ ”
22 Mbuli ya kuiduila ako, Yesu iyo yotenda
lagano da sambi dinogile ng'hani dilaw-
ilile.
23 Vivija kukala na walava nhosa
bwando wayagwe na kwavija kila imoja
wao vikivikile kipindi chake cha kufa kafa
avo hawadahile kugendelela na sang'hano
zao.
24 Lakini Yesu mgima kipindi chose, na
sang'hano yake ya ulava nhosa haichola
kwa munhu iyagwe.
25 Avo sambi na siku zose kodaha kuwag-
ombola wanhu waja wokwiza kwa Mu-
lungu kubitila heyo, kwavija siku zose ka
mgima yawapulile kwa Mulungu.
26 Avo tweye tulonda mulava nhosa
mkulu kamba ayo, yotusang'hanila vit-
ulonda na yang'alile na yeliduhu kitala
hebu nzambi. Yainegile na wanhu wo-
tenda nzambi na kenuligwa kuchola kuu-
langa kwa Mulungu.
27 Haigalile na walava nhosa wayagwe,
siku zose holondigwa tanhu kulava nhosa
kwa nzambi zake na abaho kwa nzambi
za wanhu. Kailava nhosa mwenyego
mwanza umoja kwa nzambi za wanhu
wose.
28 Kwavija malagizo gowatenda wanhu
wanyolile wawe walava nhosa wakulu,
lakini kumwande Mulungu kaiduila, kam-
sagula Imwana, yadahile kusang'hana kila
kinhu kiyalondeke kipindi chose.

8

Yesu iyo yogala kuilumba kwa lagano da sambi

1 Mbuli ng'hulu mna zimbuli zitulongile
iyo ino, tunayo Mulava nhosa Mkulu yeli
vino, kakala muukulu mkono wa kudila
wa kigoda cha undewa cha Ukulu wa ku-
ulanga.
2 Nayo kosang'hana hanhu hong'ala,
ndiyo kulonga, mgati mwa kiheha cha
kutambikila cha ukweli kizengigwe na
Mndewa, hakizengigwe kwa makono ga
wanhu.
3 Mulava nhosa mkulu yoyose kasag-
uligwa kumulavila nhunza na nhosa
Mulungu, avo Mulava nhosa wetu Mkulu
vivija kolondeka yawe na kinhu cha
kulava.
4 Kamba yahakalile mwiisi sambi yawe
mulava nhosa bule, kwavija kuna walava
nhosa wolava nhunza zilondeke mna
Gamalagizo ga Musa.
5 Sang'hano zootenda walava nhosa
wano, kamba kinhu kilagusa vija vili
kuulanga. Kamba viikalile kwa Musa,
viyakalile mmabehi kuzenga kiheha
cha kutambikila, Mulungu kamulongela,
“Lola, sang'hana kila kinhu kamba lamani
yuulagusiligwe kuna ulugongo.”
6 Lakini sambi Yesu kagweleligwa
sang'hano ya ulava nhosa inogile ng'hani
kubanza wao, kwavija heyo iyo yogala
kuilumba kwa lagano dinogile ng'hani.
Malagizo ga lagano dijo gosang'hanila kija
kiyalongile Mulungu kinogile ng'hani.
7 Kwavija maza lagano da ichanduso
ditelele, sambi dilondeke lagano da kabili.
8 Lakini Mulungu kowalonga wanhu
zake watenda vihile, viyalongile,
“Mndewa kolonga, loleni, siku zokwiza,

vonda niwatendele lagano da sambi
wanhu zangu wa Izilaeli na wanhu
wa Yuda.
9 Honda diigale na lagano dinitendile na
wahenga zao
kipindi viniwalongoze goya kuwalava
mwiisi ya Misili,
kwavija hawagendelele kusang'hana kilo-
ngigwe mna dilagano jangu,
avo niwalema.
10 Avo, dino dijo lagano donda nitende na
wanhu wa Izilaeli
ako kumwande,
nowatenda wagese malagizo gangu
na kugeka mmizoyo yao.
Nokuwa Mulungu wao,
na wao wokuwa wanhu zangu.
11 Kuduhu munhu yonda yamfunze
mwenekae miage
hebu yonda yamulongele ndugu yake,
‘Mjuwe Mndewa.’
Kwavija wose wonijuwa niye kuwa na Mu-
lungu wao,
kusongela wanhu wadodo na wanhu
wakulu.
12 Nogela kumgongo nzambi zao
honda nigese kabili gehile gawo.”
13 Kwa kulonga lagano da sambi, Mu-
lungu kaditenda da ichanduso dilala, na
chochose kilalile mna ikipindi kidodo
chopotela.

9

*Hanhu ha kutambikila mwiisi na kuu-
langa*

1 Lagano da ichanduso dikala na vi-
hendo vake va kumsang'hanila Mulungu
na hanhu ha kutambikila hazengigwa na
wanhu.
2 Kiheha cha kutambikila kizengigwa,
na mwambu wa kunze wa kwingilila
ukemigwa Gati Ding'alile. Mgati kukala na
kinhu cha kwikila taa na meza na kukala
na magate galavigwe kwa Mulungu.
3 Kukisogo cha panziya kukala na
gati diyagwe dikemigwe Gati Ding'alile
Ng'hani.
4 Mgati yake kukala na upango wa za-
habu wa kusomela ubani na sanduku da
lagano dibakigwe zahabu mhande zose na
mgati kwikigwa nongo ya zahabu ikigwe
lujo lukemigwa Mana na mkongoja wa
Haluni uzukile majani na maluwa, na
mabwe ga bambalagwe gandikigwe mala-
gizo.
5 Kudisanduku uchanha kukala na
vinyago vibili vili na mabawa kulagusa
kuwa hanhu aho hana ukulu wa Mulungu,
mabawa gao gaiyanzanza uchanha ya
sanduku aho hozigeligwa kumgongo
nzambi za wanhu. Lakini sambi hatudaha
kufambula mbuli zose.
6 Vino avo vinhu vose vivitandigwe goya,
kila siku walava nhosa wokwingila mdi-
gati da kunze kutenda sang'hano zao,
7 lakini Mulava nhosa Mkulu yaiyeka iyo
yokwingila mdigati da kabili, na kotenda
vino mwanza umoja muumwaka. Nayo
kalondeka kusola damu na kumulavila
Mulungu kwa nzambi zake na kwa nzambi
za wanhu wose ziwatendile bila kujuwa.
8 Kwa nzila ino Loho Yang'alile katu-
funza goya kamba kipindi kija kiheha
cha kutambikila vikikalile kuko, nzila ya
kwingila mdigati ding'alile kuko kuulanga
ikala hainavuguligwa.
9 Kino acho kilaguso kilagusa kipindi
cha sambi. Yofambula kamba nhosa
za wanyama na nhunza ziyagwe zilav-
igwe kwa Mulungu, hazidahile kuisegeza
mizigo ya nzambi mmizoyo ya wanhu
womtambikila Mulungu.
10 Kwavija gano gose gotendeka kwa
mbuli ya vinhu va kuja na kung'wa na
vihendo viyagwe va kuisunha. Gano
gose ni malagizo mbuli ya lukuli lwiiyeka,
vohelela mbaka kipindi Mulungu vonda
yakitende kila kinhu kuwa cha sambi.
11 Lakini Kilisito keza kamba Mulava
nhosa Mkulu wa vinhu vinogile vili hano.
Heyo kengila mna ikiheha kikulu na
kitelele ng'hani, kiheha hakizengigwe
na wanhu, avo hakilawile mwiisi ino
iumbigwe.
12 Kilisito kengila mwanza umoja wi-
iyeka Mdigati Ding'alile Ng'hani hengile na
damu ya mbuzi na ng'ombe kulava nhosa,
ila kasola damu yake mwenyego na katu-
tenda tulekesigwe kipindi chose.
13 Damu ya mbuzi na ng'ombe na
mitozi ya bofu da ng'ombe vomizigwa
kwa wanhu weli na dikwe na kuwasunha
dikwe jao mulukuli lwiiyeka.

14 Lakini, Kilisito kailava mwenyego
kwa Mulungu kamba nhosa inogile kwa
nguvu ya Loho wa Mulungu yokala siku
zose. Avo, damu yake yosunha mizoyo
yetu vinogile ng'hani mizigo ya mbuli zi-
gala ifa na kututenda tumsang'hanile Mu-
lungu yeli mgima.
15 Mbuli ya kija kiyatendile Kilisito, iyo
yogala kuilumba kwa lagano da sambi,
muladi waja wakemigwe na Mulungu
wadahe kumweda mazuwa gose ku-
longigwe na Mulungu. Ino yolawilila
kwavija kwa ifa yake kowalekesa wanhu
na gehile wagatendile kipindi cha lagano
da ichanduso.
16 Kwa mbuli ya uhazi wojuwika kamba
ifa ya munhu yautendile yokoneka,
17 kwavija uhazi haufaya kamba munhu
yautendile yang'hali mgima, wokuwa na
nguvu kipindi yahafa.
18 Lekaavo lagano da ichanduso, hadis-
ongile kusang'hana bila damu.
19 Tanhu Musa kawapetela wanhu mala-
gizo gose kamba vigalongile. Abaho kasola
damu ya mbuzi na ng'ombe, katibwiliza
na mazi na kwa bunho na pamba dung'hu,
kakimizila kija kitabu cha malagizo na
wanhu wose.
20 Musa kalonga, “Ino iyo damu ilagusa
lagano dimulagizigwe na Mulungu mudi-
goge.”
21 Vivija Musa kamizila damu mkiheha
cha kuiting'hana na viya vose va kumtam-
bikila Mulungu.
22 Avo mna gamalagizo ga Musa kamba
vija kila kinhu kisunhigwa kwa damu, na
nzambi za wanhu zogeligwa kumgongo
kamba damu yokwitigwa.

Nhosa ya Kilisito yosegeza nzambi za wanhu

23 Vinhu vino va hano ni kilaguso cha
vinhu va ukweli va kuulanga, navo vilon-
deka kusunhigwa kwa damu, lakini vinhu
va kuulanga venyego volonda nhosa in-
ogile ng'hani.
24 Kwavija Kilisito hengile Mdigati
Ding'alile dizengigwe na wanhu, dili kila-
guso cha kija chenyego kili kuulanga lakini
kengila kuulanga kwenyego, ako sambi ka
haulongozi ha Mulungu kokoneka mbuli
ya tweye.
25 Kila mwaka Mulava nhosa Mkulu
wa Wayahudi kengila Mdigati Ding'alile
Ng'hani na damu ya mnyama, lakini Kil-
isito hengile mumo miyanza mingi kuilava
mwenyego,
26 kwavija yahalondeke kugaya miyanza
mingi toka kuumbigwa kwa isi. Lakini
ukweli kipindi cha mmabehi na kuuhelelo,
kalawilila mwanza umoja mbuli ya wose,
kusegeza nzambi za wanhu kwa kuilava
nhosa mwenyego.
27 Kamba vija kila munhu kofa mwanza
umoja, abaho kotagusigwa na Mulungu,
28 vivo ili vivija kwa Kilisito kalavigwa
nhosa mwanza umoja kusegeza nzambi za
wanhu wengi. Kolawilila mwanza wa ka-
bili, hasang'hanila nzambi, ila kuwakom-
bola wanhu waja wombeta kwa kusuluk-
ila.

10

1 Malagizo ga Musa hagaigalile kamba
vigeli genyego, ni mbuli ndodo ziiyeka
za vinhu vinogile vondavize. Nhosa ziz-
ija zigendelela kulavigwa mwaka mbaka
mwaka. Kwa mbuli ayo, wodaha vilihi
kunoga wanhu waja womwizila Mulungu
kubitila nhosa zino?
2 Maza kweli wanhu wano iwomtam-
bikila Mulungu wahasunhigwe nzambi
zao, sambi wagese kabili kamba watenda
nzambi na nhosa zose zahamalile baho.
3 Lakini nhosa zolavigwa mwaka mbaka
mwaka kuwatenda wanhu wakumbuke
kamba wana nzambi,
4 kwavija damu ya mbuzi na ng'ombe
haidaha bule kusegeza nzambi za wanhu.
5 Lekaavo, Yesu viyakalile mmabehi
kwiza mwiisi, kamulongela Mulungu,
“Hulondile wanhu walave nhosa na
kukugwaa nhunza,
lakini kunitandila niye lukuli nikulavile.
6 Hunogeligwe na wanyama wosomigwa
muupango
hebu nhosa za kusegeza nzambi.
7 Abaho nilonga, ‘Niye nabaha,
go Mulungu, kusang'hana viulonda,
kamba viyandikigwe mbuli yangu mna
gamaandiko Gang'alile.’ ”
8 Tanhu kalonga, “Hulonda hebu huno-
geligwa na nhosa na nhunza hebu
wanyama wasomigwe muupango na

nhosa za kusegeza nzambi.” Kalonga avo hata kamba nhosa zose zino zolavigwa kwa kukweleleza Malagizo ga Musa.
9 Abaho kalonga, “Niye nabaha, go Mulungu kusang'hana viulonda.” Avo Mulungu kasegeza nhosa zose za umwaka na hanhu hake kamwika Kilisito mwenyego kamba nhosa.
10 Kwavija Yesu Kilisito kasang'hana kija kiyalondile Mulungu, tweye tosunhigwa nzambi kwa nhosa ya lukuli lwake yailavile mwanza umoja mbuli ya wose.

11 Kila mulava nhosa wa Kiyahudi kotenda sang'hano yake ya kulava nhosa kila siku na kolava nhosa zizija miyanza mingi, lakini nhosa azo hazidahile bule kusegeza nzambi.
12 Lakini Kilisito kalava nhosa imoja kwa nzambi, nhosa ilibule uhelelo, abaho kakala muukulu mwambu wa mkono wa kudila wa Mulungu.
13 Toka kipindi acho kobetela mbaka vonda wahumigwe wanhu wamwihile na wekigwe hasi mmagulu gake.
14 Kwa nhunza yake imoja, kawatenda watelele kipindi chose wanhu waja wosunhigwa nzambi zao.

15 Nayo Loho Yang'alile kolonga mbuli ya mbuli ino kuwa,
16 Mndewa kalonga, “Dino dijo lagano
donda niitogolele nao
ako kumwande,
Nokwika Malagizo gangu mmizoyo yao
na nokwandika mzinzewele zao.”
17 Abaho kolonga, “Honda nigese kabili nzambi zao na sang'hano zao zihile.”
18 Avo kamba nzambi zigeligwa kumgongo, hailondeka nhosa kabili ya kusegeza nzambi za wanhu.

Tumkwesele behi Mulungu

19 Avo ndugu zangu, damu ya Yesu yotugela moyo wa kugangamala kwingila Mdigati Ding'alile Ng'hani.
20 Nayo katuvugulila nzila ya sambi, nzila itulongoza muugima kubitila panziya dija. Katenda avo kwa kululava lukuli lwake.
21 Avo tunayo Mulava nhosa Mkulu, mkulu wa ng'anda ya Mulungu.
22 Avo tumkwesele behi Mulungu kwa moyo unogile na kugangamala mna ditamanilo na mizoyo isunhigwe kulawa mna gamagesa gehile na ng'huli zisunhigwe kwa mazi mazelu.
23 Avo tolondeka tudigoge ng'hani tamanilo jetu ditulonga kwa milomo yetu, kwavija ija ituilagane nayo kotamaniligwa.
24 Na tugese vitulondeka kuigela moyo na kuinogela na kusang'hana ganogile.
25 Seketuleke kuiting'hana, kamba wanhu wayagwe viwoleka kuiting'hana, ila tuigangamize ng'hani, kamba vimukona siku ija ya Mndewa ya mmabehi.
26 Twahagendelela kutenda nzambi giladi na kwavija tuujuwa ukweli, kuduhu nhosa isigale yonda ilavigwe kabili kusegeza nzambi za wanhu.
27 Lakini kisigale ni kubetela kwa bwembwe nhaguso yonda ize na moto mkali wonda uwasakaze waja wose womulema Mulungu!
28 Kamba wanhu wabili hebu wadatu womulavila kitala munhu kwa kubena Malagizo ga Musa, munhu ayo kokomigwa bila koneligwa bazi.
29 Vino, yokuwa vilihi wanhu waja womwehula Mwana wa Mulungu? Munhu iyogesa kamba kinhu kidodo damu ya lagano da Mulungu isunhile nzambi zake, munhu yomulonga vihile Loho wa Mulungu yotugwaa ng'hekewa. Geseni nhaguso yonda yaipate munhu ayo yobanza ukwiha!
30 Kwavija tomjuwa yalongile, “Niye ayo yonda nilipe gehile, mulipaji ayo niye,” na vivija kalonga, “Mndewa kowatagusa wanhu zake.”
31 Kinhu cha kudumba ng'hani kugogigwa na Mulungu na kutagusigwa!
32 Kumbukeni galawilile kumwenu baho umwaka vimugubuliligwe ukweli wa Mulungu, mugaya ng'hani lakini mugangamala.
33 Kuna kipindi muligigwa na kutendigwa vihile mgameso ga wanhu na kipindi kiyagwe muitanda kuilumba na wanhu waja wakalile wotendeligwa mbuli zino.
34 Muwonela bazi wanhu wakalile mkifungo, na mutogola kwa kudeng'helela

vimukalile mobokigwa vinhu venu, kwavija mukala mujuwile kuwa mna kinhu kinogile ng'hani, chonda kikale kipindi chose.
35 Avo sekemuleke kugangamala, kwavija kugangamala ako, kowagalila nhunza ng'hulu.
36 Molondeka kufunga moyo muladi mwahamambukiza kutenda goyolonda Mulungu, mubokele kija kiyalongile.
37 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
“King'hali kipindi kidodo,
na ija iyokwiza kokwiza,
honda yakawe bule.
38 Lakini munhu wangu yanogile
mgameso gangu, kokala mwiisi kwa
kutamanila,
lakini yahabwela kukisogo,
sinogeligwa nayo bule.”
39 Tweye hatuigalile na wanhu waja wobwela kukisogo na kunangigwa. Lakini togendelela kutamanila na kukomboligwa.

11

Kutamanila

1 Kutamanila ako kuvijuwa goya vinhu vitubetela na kuvijuwa goya vinhu vija hatuvona.
2 Kwa kutamanila wanhu wa umwaka wagweleligwa nhogolwa na Mulungu.
3 Kwa kutamanila tweye tojuwa kamba isi iumbigwa kwa imbuli ya Mulungu, avo vinhu vikoneka vitendigwa kulawa kuna ivinhu havikoneka.
4 Kutamanila ako kumtendile Habili yamulavile Mulungu nhosa inogile kubanza Kaini. Kutamanila kwake kumtenda yatogoligwe na Mulungu kamba kanoga, kwavija Mulungu mwenyego kazigwaa nhogolwa nhunza zake. Kwa kutamanila kwake hata kamba Habili kafa, mbuli zake ziyatendile zing'hali zotufunza.
5 Kutamanila ako kumtendile Henoko sekeyafe. Lakini kasoligwa uchanha kwa Mulungu. Kuduhu munhu yamonile kwavija Mulungu kakala yamsolile uchanha. Kamba maandiko vigolonga kamba yang'hali hanasoligwa uchanha, Henoko kakala yamnogeze Mulungu.
6 Bila kutamanila, kuduhu munhu iyodaha kumnogeza Mulungu, kwavija munhu yoyose iyomcholela Mulungu kolondeka yatogole kamba Mulungu kauko na kowagwaa nhunza wanhu waja womzahila kwa kuwamba.
7 Kwa kutamanila Nuhu viyazumigwe na Mulungu mbuli ya vinhu va kumwande yang'hali hanavona, kamtegeleza Mulungu kazenga safina na kakomboligwa na wanhu wa lubuga lwake. Kwa kutamanila Nuhu katendigwa kanoga mgameso ga Mulungu lakini wanhu wose wa mwiisi woneka kamba wabananga.
8 Kwa kutamanila, Abulahamu kamtegeleza Mulungu viyamkemile yachole mwiisi ija iyamulongele yahamgwelele iwe yake. Kasegela mwiisi yake mwenyego na kachola kuja hakujuwile.
9 Kwa kutamanila kakala mviheha kamba munhu baki mwiisi iyalongeligwe kogweleligwa na Mulungu. Vivija Isaka na Yakobo wakala kamba avo kumwande, wao wakalile na fungu mna ikinhu kikija kiyalongile Mulungu.
10 Kwavija Abulahamu kakala kobetela buga jandusigwe na kuzengigwa na Mulungu, buga dikala kipindi chose.
11 Kutamanila ako kumtendile Abulahamu yawe tata, hata kamba kakala mvele ng'hani, vivija Sala mwenyego kakala mgumba. Abulahamu kamtogola Mulungu kamba kotenda kija kiyalongile komgwaa.
12 Avo, Abulahamu kakala yalalile kamba munhu yafile, avo kulawa kwa munhu ayo imoja walawa wanhu wengi kamba vizili nhondo kuulanga, havidahika kupetigwa kamba msanga wa mhwani.
13 Wanhu wose wano viwafile wakala wang'hali wotamanila. Hawabokele bule vinhu vilongigwe na Mulungu, na kamba vija wavona na kuvigoneka kwa kutali. Na wajuwa kamba wakala wanhu baki na wabita nzila muno mwiisi.
14 Wanhu wolonga mbuli zino, wofambula goya kuwa wozahila isi ya kweli.
15 Maza wagendelele kugesa isi iwaisegele, wahapatile kipindi cha kubwela kabili.
16 Lakini wasulukila isi inogile ng'hani, isi ya kuulanga. Avo Mulungu hakona kinyala awo kumkema heyo Mulungu wao, kwavija kawatandila buga jao.

17 Kwa kutamanila Abulahamu kamulava mwanage Isaka yawe nhosa kipindi Mulungu viyamgezile. Abulahamu ayo yakalile yabokele kija kiyalongile Mulungu, lakini katogola kumulava mwanage yeli yaiyeka yawe nhosa,
18 hamoja Mulungu kakala yamulongele, “Kubitila Isaka kopata lukolo.”
19 Abulahamu katogola kamba Mulungu kodaha kuwazilibula wanhu wafile, baho tolonga kamba vija kweli Abulahamu kampata Isaka kulawa mwiifa.
20 Kutamanila ako kumtendile Isaka yawatambikile Yakobo na Esau wadahe kumweda baho kumwande.
21 Kutamanila ako kumtendile Yakobo yamtambikile kila imoja wa wanage Yusufu viyakalile kolonda kufa. Kasigamila mkongoja wake na kumgwaa ukulu Mulungu.
22 Kutamanila ako kumtendile Yusufu viyakalile kolonda kufa, yalonge mbuli ya kusegela kwa wanhu wa Izilaeli mwiisi ya Misili na kalagiza va kuitendela mizege yake.
23 Kutamanila ako kuwatendile tatake na mamake Musa wamfise Musa miezi midatu viyavumbuke. Wao wamona kakala mwana yanogile ng'hani na hawadidumbile lagizo da mndewa wa Misili.
24 Kutamanila ako kumtendile Musa viyakulile, yaleme kukemigwa mwana wa mndele wa Falao.
25 Kona vinoga kugaya na wanhu wa Mulungu kubanza kudeng'helela uhondo wa nzambi kwa kipindi kidodo.
26 Kakala yajuwile kamba kugaya mbuli ya Kilisito Mkombola kofaya ng'hani kubanza ngama yose ya mwiisi ya Misili, kwavija kakala kobeta nhunza ya kumwande.
27 Kutamanila ako kumtendile Musa yasegele Misili, hadumbile ng'hasiliki ya mndewa. Kafunga umoyo na kakala kamba munhu yomona Mulungu hakoneka.
28 Kutamanila ako kumtendile yaisonge Pasaka na kulagiza damu imizigwe kuna ulwivi muladi msenga wa kuulanga yogala ifa sekeyawakome wana wa chaudele wa wanhu Izilaeli.
29 Wanhu wa Izilaeli kwa kutamanila waloka Bahali shamu kamba isi inyalile, lakini Wamisili viwalondile kuloka wafa mgamazi.
30 Kwa kutamanila wanhu wa Izilaeli waluzunguluka luwa lwa buga da Yeliko kwa siku saba, na luwa lwake lugwa.
31 Ija imgoni Lahabu kwa kutamanila kahonyeka kukomigwa hamoja na wanhu waja wamulemile Mulungu, kwavija kakala yawagoneke wasepaji wa Kiizilaeli.
32 Avo lelo nonge choni ng'hani? Saa imala kuwapeteleni mbuli ya Gidioni na Balaki na Samsoni na Yefisa na Daudi na Samweli, na watula ndagu wa Mulungu.
33 Kwa kutamanila wazitowa isi ziyagwe na kuzihuma. Watawala kwa nzila iwatendile wanhu wakweleleze malagizo na wakibokela kija kiyalongile Mulungu. Wazifunga saya za simba,
34 wazima mizoto mikali, wahonyeka kukomigwa kwa mapanga. Wakala wanyolile lakini wagangamala. Wakala wakalizi wagangamale na kuwahuma wakalizi wa wanhu baki.
35 Na watwanzi wabwezeligwa ndugu zao wafile.
Wayagwe walemile kulekesigwa wafa kwa kugaya muladi wazilibuligwe na kwingila muugima unogile ng'hani.
36 Wayagwe wazehigwa na kutoigwa mbalati, na wayagwe wagodekigwa nzabi na kufungigwa.
37 Wakomigwa kwa mabwe, wabaluligwa kwa misumeno, wakomigwa kwa mapanga. Wazunguluka kuno wavala ng'hwembe za ng'hondolo hebu mbuzi, wakala wanhu wakiwa, wadununzigwe na kutendeligwa vihile.
38 Wanhu awo wamtamanila Mulungu, lakini wanhu wa mwiisi ino wakala wehile mbaka hawalondeke kuwa na wanhu kamba awo! Wanhu awo wamtamanile Mulungu wapwililika mviwala na vigongo, wakala mzimhango na mna gamakolombo.
39 Wanhu wano wose wagweleligwa nhogolwa kwa kumtamanila Mulungu. Lakini hawabokele kija kiyawalongele Mulungu.
40 Kwavija Mulungu kakala yavitandile mwaka vinhu vinogile ng'hani mbuli ya

tweye muladi hewo watendigwe watelele hamoja na tweye.

12

Kuzumigwa na Tataetu wa kuulanga

1 Kwavija tweye tuzungulukigwa na lunhu lwa wanhu wotulola, avo tusegeze kila kinhu kitukimila mnzila, na nzambi ija ituzingiliza ng'hani na tukimbile kwa kuwamba mna ukuihuma kwitwikiligwe.
2 Meso getu tumulole Yesu, itumtamanila kulawa ichanduso mbaka kuuhelelo. Viyakalile mumsalaba habwelile kuchugu! Mbuli ya ndeng'helelo ikalile yombeta, hatongile kinyala cha msalaba na sambi kakala muukulu mwambu wa mkono wa kudila wa kigoda cha ukulu cha Mulungu.
3 Geseni mbuli zimpatile Yesu, viyafungile umoyo kwa kwihiligwa na wanhu wene nzambi. Avo sekemubwele kukisogo na kuleka.
4 Kuitowa kwenu na nzambi, hakunavikila kugaya mbaka mukomigwe.
5 Vino muisemwa mbuli za kugangamiza ziyowalongela Mulungu kamba mwa wanage?

“Mwanangu, sekeutende mwangalo Mndewa yahakuzuma,
na yahawakomhokela sekemubwele kukisogo,
6 kwavija Mndewa komzuma munhu yoyose yomnogela,
na komkoboza munhu yoyose iyotogola kuwa mwanage.”

7 Wahagaya funga umoyo kamba mwana viyogaya yahazumigwa na tatake. Kugaya kwenu kolagusa kuwa Mulungu kowatendela mweye kamba wanage. Vino hana mwana yoleka kuzumigwa na tatake?
8 Lakini mwahaleka kuzumigwa kamba viwozumigwa wana wayagwe, ino yofambula kuwa hamuli wanage bule, ila mwa wana wa kuvikila.
9 Hata ivo tweye wose tuna tata zetu, wao wotuzuma na tweye towategeleza. Avo tolondeka kumtegeleza ng'hani tataetu wa kuulanga muladi tupate ugima!
10 Tata zetu watuzuma kwa kipindi kidodo, kamba viwonile vinoga kumwao, lakini Mulungu kotuzuma kututaza tudahe kuigala nayo na tung'ale kamba heyo.
11 Kwa kipindi kidodo, kukobozigwa siyo mbuli ya kudeng'helela ila yogela usungu. Lakini ako kumwande yogala nhunza itindiwale na ugima umnogela Mulungu kwa wanhu wose wafunzigwe mbuli ayo.

Kuzumigwa na kufunzigwa

12 Avo gangamizeni makono genu gahololе na mavindi genu ganyekile.
13 Gendeleleni kutenda nzila zigoloke, muladi magulu gasiguke sekegagendelele kulemala lakini gahonyigwe.
14 Wambeni ng'hani kukala goya na wanhu wose na mukale mung'alile, kwavija kuduhu munhu yonda yamone Mndewa kamba hang'alile bule.
15 Iteganyeni sekemwagize ng'hekewa ya Mulungu. Munhu yoyose sekeyatogole kuigala na mbiki wa usungu ukula na kuwananga wanhu bwando kwa sumu yake.
16 Sekemutogole munhu yawe mgoni hebu hamdumba Mulungu kamba Esau ija yachuuze haki yake ya kuwa mwana chaudele kwa lujo lwa mwanza umoja.
17 Hata ivo, kumwande mweye mojuwa viyalondile kutambikiligwa na tatake, lakini haidahike bule kwavija hapatile nzila ya kugalusa kiyatendile, hamoja kaizahila kwa kulava mahozi.
18 Mweye hamuvikile kuna ulugongo lwa Sinai ludaha kukwasigwa, lugongo lukwaka moto na ziza totolo na wingu titu fii na beho kulu,
19 na mbumo wa mhalati na wanhu awo wa Izilaeli waihulika sauti yolonga, lakini wapula inyamale,
20 kwavija walema kutogola kija kilongigwe, “Hata kamba mnyama yahakwasa lugongo luno, yakomigwe kwa mabwe.”
21 Kija kilawilile kuna ulugongo kigela bwembwe ng'hani, mbaka Musa kalonga, “Nodumba na kugwaya!”
22 Lakini mweye muvika kuna Ulugongo lwa Sayuni, kudibuga da Mulungu yeli mgima, najo dijo Yelusalemu ya kuulanga. Muvika mumting'hano wa deng'ho da

wasenga wa kuulanga magana kwa magana.
23 Mweye muvika kuna ikibumbila cha wana wa chaudele wa Mulungu, waja matwaga gao gandikigwe kuulanga. Mweye mwiza kwa Mulungu yeli msemi wa wanhu wose na mwiza mziloho za wanhu wanogile watendigwe watelele.
24 Muvika kwa Yesu yogala kuilumba kwa lagano da sambi na damu yake imizigwe na ilonga mbuli zinogile ng'hani kubanza damu ija ya Habili.
25 Avo iteganyeni sekemuleme kumtegeleza ija iyolonga na mweye. Wanhu waja walemile kumtegeleza ija yawazumile hano mwiisi hawahonyeke bule. Vino tweye tohonyeka vilihi kamba twahalema kumtegeleza ija yotuzuma kulawa kuulanga?
26 Kipindi kija sauti yake itigisa isi, lakini sambi kalonga, "Noitigisa isi mwanza uyagwe kabili, lakini siyo isi iiyeka, vivija na ulanga."
27 Mbuli zino, "Mwanza uyagwe kabili" zolagusa kamba vinhu vose va umwaka votigisigwa na kusegezigwa muladi vinhu va sambi visigale na havitigisigwa.
28 Avo tumgwee nhogolwa Mulungu, kwavija tubokela undewa hautigisika. Tumgwee nhogolwa Mulungu na tumgwee ukulu wonda umnogeze, kwa kumtegeleza na kwa bwembwe.
29 Kwa kweli Mulungu wetu ni moto usakaza.

13

Kumnogeza Mulungu

1 Gendeleleni kuinogela kamba viilondeka kwa wanhu wamtogole Yesu.
2 Sekemuleke kuwagoneka wanhu baki mzikae zenu, kwavija kwa kutenda vivo kuna wanhu wayagwe wawagoneka wasenga wa kuulanga bila kuvijuwa.
3 Wakumbukeni wanhu waja wafungigwe kamba vija na mweye wenyego mufungigwa nao. Wakumbukeni wanhu iwogaya kamba vija na mweye wenyego mogaya nao.
4 Mzengo utegelezigwe na wanhu wose, watwanzi na wambigalo weli mumzengo sekewatende ugoni na wanhu wayagwe. Kwavija Mulungu kowatagusa wanhu iwotenda ugoni na wanhu woiwasa.
5 Sekemuzinogele ng'hani sente, lakini mwigute na vija vimulinavo. Kwavija Mulungu kalonga, "Sikusemwa ng'o na sikuleka ng'o."
6 Lekaavo tolonga kwa kugangamala,
"Mndewa ayo yonitaza,
sidumba bule.
Munhu konitenda choni?"
7 Wakumbukeni walangulizi zenu walongole kuwapetela usenga wa Mulungu. Gelegezeni viwakalile wotenda na viwafile, na mweye mukweleleze kutamanila kwao.
8 Yesu Kilisito iyo iija, jana, lelo na siku zose.
9 Sekemuviziligwe kwa mafundizo gayagwe gowatenda muchole kuno na kuno. Kwavija mizoyo yenu ilondeka igangamizigwe kwa ng'hekewa ya Mulungu, siyo kugagoga malagizo ga lujo, wanhu wose wagogile malagizo gano wagaya bule.
10 Tweye tuna upango wa kulavila nhosa, waja iwosang'hana mna ikiheha cha kutambikila hawalondeka kuja kinhu chochose kilavigwe.
11 Mulava nhosa mkulu kogala damu ya wanyama Mdigati Ding'alile Ng'hani kolava nhosa kwa nzambi za wanhu, lakini nyama za wanyama zosomigwa kunze ya ng'hambi.
12 Lekaavo Yesu kadununzigwa na kufa kunze kudibuga muladi yawasunhe wanhu nzambi zao kwa damu yake.
13 Avo seketudumbe tumgendele kuko kunze tukaligigwe kamba viyaligigwe heyo.
14 Kwavija baha mwiisi tuduhu buga dikala siku zose, lakini tweye tobeta buga dija dikwiza.
15 Avo kubitila Yesu, siku zose tumulavile Mulungu nhosa ya nhogolwa. Mbuli azo za kumtogola azo nhosa zetu aho twahalonga kamba Yesu ayo Mndewa.
16 Sekemuisemwe kutenda ganogile na kuitaza, kwavija zino azo nhosa zimnogeza Mulungu.
17 Wategelezeni walangulizi zenu na kugoga malagizo gao, wao wozilola

goya loho zenu bila kubwihila kwavija wolondeka wamulongele Mulungu mbuli ya sang'hano zao. Kamba mwahawategeleza wotenda sang'hano zao kwa kudeng'helela, lakini mwahalema, wosang'hana kwa usungu, na mbuli ayo honda iwataze bule.
18 Tupulileni kwa Mulungu. Tojuwa mizoyo yetu haitutagusa kuwa tubananga, kwavija tolonda kutenda ganogile mna izimbuli zose.
19 Chonde chonde munipulile ng'hani kwa Mulungu yalopole kunibweza kumwenu himahima.

Kumpula Mulungu na kuilamusa kwa kimambukizo

20 Nompula Mulungu yotugwaa tindiwalo, ayo yamzilibule kwa wafile Mndewa wetu Yesu Kilisito msusilaji mkulu wa ng'hondolo, kwa damu yake ilagusa lagano da mazuwa gose.
21 Nompula, yawagwee kila kinhu kinogile muladi mutende ziyolonda. Heyo mwenyego kosang'hana mgati mmwenu kija kimnogele, kosang'hana kubitila Yesu Kilisito. Yesu Kilisito yagweleligwe ukulu kipindi chose! Ona.
22 Avo ndugu zangu, nowapula mutegeleze kwa kufunga umoyo usenga wangu uno wa kuwagangamiza. Kwavija baluwa ino inimwandikileni siyo nhali ng'hani.
23 Nolonda muvijuwe kamba ndugu yetu Timoseo kalavigwa mkifungo, avo kamba yahalopola kuvika, vondanize kumwenu nokwiza nayo.
24 Walamuseni walangulizi zenu wose hamoja na wanhu wose wa Mulungu. Wanhu wa Italia wamtogole Yesu wowalamusa.
25 Ng'hekewa ya Mulungu ikale na mweye mose.

Baluwa yandikigwe na Yakobo

Ulongozi

Kitabu cha Yakobo chandikigwa na munhu imoja yokemigwa Yakobo. Yogesigwa kakala Yakobo ndugu yake Yesu, yakalile mulangulizi wa kibumbila cha ichanduso cha wanhu wamtogole Yesu na kakala imoja mna umting'hano wa ako Yelusalemu (Sang'h 15:13). Vivija mtumigwa Paulo kamkema mhanda ya kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Galatia (Gal 2:9). Wanhu woifunza mbuli wogesa kamba kitabu cha Yakobo chandikigwa behi na mwaka wa 50 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Kwavija Yakobo kakala mulangulizi wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Yelusalemu, yogesigwa kandika kitabu kino viyakalile kuko.

Yakobo kawandikila kitabu kino “makabila longo na mabili gapwililike mwiisi yose” (Sula ya 1:1). Mbuli za kuifunza zili mkitabu cha Yakobo ni za wanhu wose wamtogole Yesu lakini viyatambule mbuli kamba, “makabila longo na mabili,” yokoneka kamba Yakobo kawandikila Wayahudi wamtogole Yesu. Kwavija ikitabu kilondeka kiwavikile wanhu wengi, avo kalonga mbuli nyingi, Yakobo kagangamiza mbuli ya kutamanila na kusang'hana vikuilumba. Kutamanila kwa ukweli kokoneka kwa kusang'hana (Sula ya 2:17). Vivija kowazuma mbuli ya kuwatonga ng'hani wanhu wagoli (Sula ya 2:1-4). Na kotulongela tuiteganye na ulonzi wetu (Sula ya 3:1-12).

Mbuli zili mkitabu

Yakobo kowalamusa wasomaji zake (Sula ya 1:1).

Abaho kowagela moyo wanhu wamtogole Yesu wafunge umoyo wahagaya (Sula ya 1:2-27).

Abaho kolonga viilondeka kutamanila kulagusigwe kwa kusang'hana (Sula ya 2:1-26).

Abaho kolonga mbuli vizili na nguvu (Sula ya 3:1-12).

Abaho Yakobo kosimulila vija nzewele ya Mulungu viili na nzewele ya mwiisi viili (Sula ya 3:13-4:10).

Abaho kowazuma wasomaji zake mbuli ya kuitapa (Sula ya 4:11-5:6).

Yakobo komambukiza kitabu chake kwa kulava mafundizo gayagwe (Sula ya 5:7-20).

1 Niye Yakobo namsang'hanaji wa
Mulungu na Mndewa Yesu Kilisito, no-
galamusa makabila longo na mabili gap-
wililike mwiisi yose.

Kugezigwa

2 Ndugu zangu deng'heleleni, mwa-
hagezigwa miyanza mingi,
3 kwavija mojuwa kamba kutamanila
kwenu kwahagezigwa modaha kufunga
umoyo.
4 Loleni, kufunga umoyo kwenu kuwa-
gangamize mbaka kuuhelelo, muladi
mukangale na mutelele, bila kuhunguk-
ilwa na kinhu chochose.
5 Kamba munhu yoyose kumwenu
kahungukilwa nzewele, yampule Mu-
lungu nayo komgwaa, kwavija Mulungu
kowagwaa wanhu kwa moyo unogile bila
kulola kitala cha munhu.
6 Lakini yahampula yatamanile na
sekeyawe na shaka, kwavija munhu
yoyose yokona shaka kaigala na ng'humbi
ya bahali isoligwa na beho kuno na kuno.
7 Munhu kamba ayo sekeyagese kodaha
kupata kinhu chochose kulawa kwa Mn-
dewa,
8 kwavija munhu ayo hagangamale
bule na kotanga tanga mzimbuli zose
zoyotenda.

Ukiwa na ugoli

9 Munhu yamtogole Yesu kuno mkiwa
yadeng'helele kipindi Mulungu vonda
yamwinule,
10 na munhu mgoli yadeng'helele yaha-
tendigwa munhu mdodo, kwavija munhu
mgoli kolawanya kamba luwa.
11 Kwavija zuwa dolawa na ukali wake
wonyaza minoga, na maluwa gohuluka
na unovu wose wonangika. Vivo ili
kwa munhu mgoli kosegela hata kamba
kamzisang'hano zake.

Kugezigwa

12 Kamweda munhu ija yofunga umoyo
kipindi yahagezigwa, kwavija yahaganga-
mala kobokela fungu da ugima uyalongile
Mulungu kowagwaa wanhu womnogela.
13 Munhu yahagezigwa sekeyalonge,
“Mulungu konigeza,” kwavija Mulungu
hagezigwa na nzambi, na heyo hamgezaga
munhu yoyose.
14 Munhu kogezigwa kwa mbuli ya kuk-
wegigwa na kunamata mumtego wa kusu-
lukila kwake kwihile.
15 Kusulukila kwihile kwahepa kolela
nzambi, nazo nzambi zahakangala zolela
ifa.
16 Ndugu zangu iniwanogela, sekemu-
viziligwe.
17 Kila nhunza inogile na itelele, yolawa
kuulanga kwa Mulungu yaumbile vose
vilava mulenge, heyo hagalukaga bule
kamba sisila.
18 Kasagula kutulela kubitila imbuli yake
ya kweli, muladi tuwe wanhu wa ichan-
duso mna ivinhu vose viyaumbile.

Kuhulika na kusang'hana

19 Ndugu zangu niwanogela, kumbukeni
mbuli ino! Kila munhu yabuhe kuhulika,
sekeyabuhe kulonga hebu kugevuzika.
20 Kwavija kugevuzika kwa munhu
hakudaha kumtenda munhu yatende
ganogile goyolonda Mulungu.
21 Avo lekeni gehile na ganyolodoke
gose, muibokele kwa uhole imbuli
ihandigwe mmizoyo yenu, imbuli idaha
kuwakombola.
22 Sekemuivizile wenyego kwa kuihu-
lika mbuli yake iiyeka, lakini musang'hane
kamba viilonga.
23 Munhu yoyose yoihulika mbuli lakini
hasang'hana kamba viilonga kaigala na
munhu yolola kihanga chake mkiyoo,
24 yahailola goya mwenyego bahaja
kosegela na koisemwa viyali.
25 Lakini munhu yolola goya malag-
izo gatelele gowatenda wanhu walekе-
sigwe, na kogendelela goya siyo kwa
kugahulika kwiiyeka na kugasemwa,
lakini kogasang'hana, Mulungu komtenda
yamwede kwa kila kinhu choyotenda.
26 Kamba munhu yoyose kogesa kom-
tambikila Mulungu na hadaha kululon-
goza lulimi lwake, kumtambikila kwake
Mulungu mduhu kinhu na koivizila
mwenyego.
27 Kutambika kunogile na hakufitile
mgameso ga Mulungu Tata uko kuno,
kuwataza wana wafiligwe na kuwataza
wagane mmagayo gao na kuilolesa
mwenyego sekeunangigwe na mbuli za
mwiisi ino.

2

Wanhu wozumigwa mbuli ya kuibagula

1 Ndugu zangu, mweye mumtogola Mn-
dewa Yesu Kilisito, Mndewa wa ukulu, avo
sekemuwabagule wanhu.
2 Geseni kamba munhu imoja yavalile
pete ya zahabu na viwalo vinogile ng'hani
keza mumting'hano wenu, vivija keza
munhu mkiwa yavalile viwalo vifitile,
3 kamba mwahamtonga munhu ayo
yavalile viwalo vinogile ng'hani na ku-
mulongela, “Kala hano hanogile,” lakini
momulongela munhu ija mkiwa, “Gweye
ima haja, hebu kala hasi mmagulu gangu,”
4 baho moibagula wenyego na motagusa
kwa magesa genu gehile.
5 Ndugu zangu niwanogela, tegelezeni!
Mulungu kawasagula wanhu wokoneka
wakiwa mwiisi muladi wawe wagoli
mditamanilo na wengile muundewa uja
uyawalongele kowagwaa wanhu womno-
gela.
6 Lakini mweye mowabeza wanhu
wakiwa. Vino si hewo bule wanhu wagoli
wowonela na kuwagala mkitala?
7 Vino si hewo bule wodiliga twaga
dinogile da Kilisito ija imumtamanila?
8 Motenda goya kamba modigoga la-
gizo da undewa wa Mulungu dili mna
Gamaandiko Gang'alile, “Mnogele miyago
kamba viuinogela mwenyego.”
9 Lakini mwahaibagula motenda
nzambi na motagusigwa mubananga kwa
kugabena malagizo.
10 Kwavija munhu yoyose yogagoga
malagizo gose ga Mulungu yahabena
lagizo dimoja, kana kitala cha kubena
malagizo gose.

11 Kwavija heyo yalongile, “Sekeutende
ugoni,” vivija kalonga, “Sekeukome.” Avo
kamba hutenda ugoni lakini kokoma, gw-
eye kubena malagizo.
12 Longeni na sang'haneni kamba
wanhu wonda watagusigwe na malagizo
gotenda wanhu walekesigwe.
13 Kwavija Mulungu kotagusa bila
bazi kwa munhu yoyose yeliduhu bazi.
Lakini munhu yeli na bazi hadumba
kutagusigwa.

Kutamanila na sang'hano

14 Ndugu zangu, vino munhu kopata
choni yahalonga kana tamanilo lakini ha-
lagusa kwa kusang'hana? Vino tamanilo
jake dodaha kumkombola?
15 Tulonge mkulu wako hebu lumbu jako
kaduhu viwalo hebu lujo.
16 Vino chofaya choni mweye kuwalon-
gela, “Gendeni moyo uholile mkote moto
na kwiguta,” lakini hamuwagwaa vija
vilondeka kwa ugima wao?
17 Vivo ili, tamanilo bila sang'hano difa.

18 Lakini munhu kodaha kulonga, “Gw-
eye kuna tamanilo, niye nosang'hana.”
Ndagusile tamanilo jako bila kusang'hana
na niye nikulagusile tamanilo jangu kwa
kusang'hana.
19 Gweye kotogola kamba hana Mulungu
imoja yaiyeka! Ona hata vinyamkela
vivija wotogola na wodumba na kugwaya.
20 Gweye kwa mbozi! Vino kolonda ku-
lagusiligwa tamanilo bila sang'hano hadi-
faya?
21 Vino muhenga wetu Abulahamu
katendigwa vilihi kanoga mgameso ga
Mulungu? Kubitila sang'hano zake,
viyamulavile nhosa mwanage Isaka muu-
pango.
22 Mokona! Tamanilo jake na sang'hano
vigenda hamoja, na tamanilo jake ditelela
kwa kusang'hana.
23 Avo galawilila Maandiko Gang'alile
galongile, “Abulahamu kamtogola Mu-
lungu, na katendigwa kanoga mgameso
gake.” Avo Abulahamu kakemigwa mb-
wigake Mulungu.
24 Avo mokona, munhu kotendigwa
kanoga mgameso ga Mulungu kwa ku-
sang'hana na siyo kwa kutamanila kwi-
iyeka.
25 Vivija vivo ikalile kwa Lahabu ija
imgoni, katendigwa kanoga mgameso
ga Mulungu kwa kija kiyasang'hane
viyawabokele waja wacholile kusepa
na kawataza walawanye kubitila nzila
iyagwe.
26 Kamba viili kwa lukuli bila loho lufa,
vivo ili kwa kutamanila bila kusang'hana
kufa.

3

Lulimi

1 Ndugu zangu, wanhu wengi kumwenu
sekewasulukile kuwa wafundiza, kwav-
ija mojuwa kamba tweye tufundiza tota-
gusigwa ng'hani.
2 Tweye wose totenda vihile miyanza
mingi. Kamba munhu hatenda vihile mna
ukulonga, munhu ayo katelela na vivija
kodaha kulutawala lukuli lwake lose.
3 Tweye towafunga falasi kibimhi cha
zuma kili na nzabi mmulomo muladi
watutegeleze, na todaha kuwalongoza
kokose tukulonda.
4 Hebu geseni ngalawa hamoja na ukulu
wake na yosung'higwa na beho, lakini yo-
longozigwa na ng'hafi kokose koyolonda
mulosaji.
5 Vivo ili kwa lulimi hamoja ni maungo
madodo ga lukuli, lakini loitapa kwa mbuli
ng'hulu.

Vivija geseni viili kwa muhulo mkulu
wolukuzigwa kwa sese ndodo ya moto!
6 Lulimi luigala na moto, umema gehile
na ni maungo madodo mulukuli lakini
lounanga lukuli lose. Lomnanga munhu
wose na kuugela muumoto ugima wose
wa munhu toka kuvumbuka mbaka kufa
kwavija lenyego lolukuzigwa kwa moto
wa Jehanamu.
7 Munhu kodaha kuwafuga wanyama
wose wa mwiisi, kowafuga ndege na
wang'onyo na vinhu vose vili muibahali.
8 Lakini kuduhu munhu yodaha ku-
lufuga lulimi lwake. Lulimi lwiha na halu-
longozigwa na lumema sumu igalaga ifa.

9 Kwa lulimi tomgwaa nhogolwa
Mndewa Tataetu na vivija kwa lulimi
towaduwila wanhu, waumbigwe kwa
kuigala na Mulungu.
10 Mumulomo umoja munhu kolonga
mbuli za kutambikila na mbuli za kudu-
miliza. Ndugu zangu sambi iwe vivo.
11 Vino, mazi gamulila na mazi ga
usungu godaha kulawa mwiinzasa imoja?
12 Ndugu zangu, vino mbiki wa mtini
wodaha kulela zeituni? Hebu mzabibu
wodaha kulela tini? Vivija nzasa ya mazi
gausungu haidaha kulava mazi gamulile.

Nzewele ilawa kwa Mulungu

13 Vino nani yeli na nzewele na ubala
kumwenu? Yalaguse mbuli ayo kwa ku-
sang'hana ganogile, ganogile gotendeka
kwa moyo wa uhole uli kwa munhu yeli na
nzewele.
14 Lakini kamba mizoyo yenu imema
migongo na usungu na gahigahi, sambi
muugubike ukweli kwa kuitapa mbuli ya
nzewele yenu.
15 Nzewele kamba ayo hailawa kuu-
langa, ila yolawa mwiisi na ya wanhu na
vinyamkela.
16 Kwavija wahawa na migongo na gahi-
gahi, vivija kokuwa na bamila na kila
kinhu kihile.
17 Lakini nzewele ilawa kuulanga tanhu
isunhigwa, na vivija ina tindiwalo na un-
ogelwa na uhole, yowatonga wayagwe na
imema bazi na yotenda ganogile, haibag-
ula wanhu na yaduhu unafiki.
18 Wanhu wonogelwa kuwatenda
wanhu wakale goya wohanda mbeyu ya
tindiwalo na wosenga ganogile.

4

Kuilava kwa Mulungu

1 Migomvi na kuitowa kwenu kolawa
kwahi? Volawa mumo mna ukusulukila
kwenu, avo vogomba siku zose mmizoyo
yenu.
2 Mosulukila ng'hani vinhu na kwavija
hamuvipata mokoma, movonela migongo
vinhu va wayagwe lakini hamuvipata, avo
mogomba na kuitowa. Mweye mduhu
vinhu vimulonda kwavija hamumpula
Mulungu.
3 Na mwahampula, hawagwelela bule,
kwavija mopula kwa mizoyo ihile, muladi
muvisang'hanile kamba vimulonda mna
ukusulukila kwenu.
4 Mweye wanhu hamutamaniligwa!
Vino hamujuwile bule kamba kuinogela
isi ino kuko kuihila na Mulungu? Munhu
yoyose yoinogela isi ino koihila na Mu-
lungu.
5 Sekemugese kamba Maandiko
Gang'alile galonga bule, vigalongile, “Loho
yekigwe na Mulungu mgati mmwetu
kotusulukila mbaka kokona migongo.”
6 Lakini ng'hekewa iyotugwaa Mulungu
ina nguvu ng'hani. Kamba Maandiko
vigalonga, “Mulungu kowalema wanhu
woitapa, lakini kowagwaa ng'hekewa
wanhu wahole.”
7 Avo, ilaveni kwa Mulungu, mulemeni
Mwenembago nayo kowakimbila.
8 Mkweseleni behi Mulungu nayo
kowakwesela behi. Sunheni makono genu
mweye wene nzambi. Sunheni mizoyo
yenu, mweye wanafiki!
9 Nyunyuwaleni na lileni na kuiyalala.
Daba jenu digaluke ndilo, na deng'ho jenu
diwe kunyunyuwala!
10 Igweni kuulongozi wa Mndewa na
mumtamanile nayo kowenula uchanha.

Mbuli ya kumtagusa miyago yamtogole Yesu

11 Ndugu zangu, sekemuilonge vihile
mweye kwa mweye. Munhu yoyose yomu-
longa vihile ndugu yake hebu kumtagusa
kogalonga vihile malagizo na kugatagusa.
Wahagatagusa malagizo hugagoga malag-
izo, lakini kogatagusa.
12 Mulungu yaiyeka yolava malagizo na
kutagusa, nayo kodaha kukombola na ku-
nanga. Avo gweye kwa nani mbaka kom-
tagusa miyago?

Kuzumigwa mbuli ya kuitapa

13 Avo, tegelezeni mweye mulongaga,
“Lelo hebu mayo tochola kudibuga dino
hebu dija tokala mwaka mgima na tochu-
uza vinhu na kupata sente.”
14 Mweye hamujuwile ugima wenu
mayo vondauwe! Ugima wako una choni?
Mweye muigala na kungugu dolawilila
kwa kipindi kidodo na kulawanya.

15 Molondeka mulonge, “Kamba Mndewa yahalonda, tokala wagima na kutenda kino hebu kija.”
16 Lakini sambi moitapa na kuigoda, kuitapa kamba kuko hakunogile bule.
17 Avo munhu yoyose yogajuwa ganogile ga kusang'hana, lakini hagasang'hana, munhu ayo kotenda nzambi.

5

Kuwazuma wanhu wagoli

1 Sambi tegelezeni mweye wanhu wagoli, lileni na kuiyalala mbuli ya magayo gonda gawezile.
2 Vinhu venu vokola, na viwalo venu vidigwa na wang'onyo.
3 Zahabu zenu na sente zigwa lungwi, na lungwi alo lolonga kimutendile na loja ng'huli zenu kamba moto. Mweye muikila ugoli mzisiku za uhelelo.
4 Kwavija hamuwalipile fungu wanhu wasang'hane mmigunda yenu, tegelezeni kuiyalala kwao! Ndilo ya wanhu wasengile mmigunda yenu Mulungu yeli na Udahi wose kaihulika.
5 Mukala mwiisi kwa ugima wa kutenda vimulonda wenyego na uhondo. Muneneha mbuli ya siku da kuchinjigwa.
6 Muwatagusa na kuwakoma wanhu wanogile na hewo hawawalemele kwa chochose!

Kufunga umoyo na kumpula Mulungu

7 Ndugu zangu, fungeni moyo, mbaka vonda yeze Mndewa. Loleni, mlimaji viyobetela minoga yake ilave ndiya zinogile. Heyo kofunga umoyo na kubetela mvula za vuli na mashika.
8 Mweye vivija mufunge umoyo na kugangamala, kwavija Mndewa kammabehi kwiza!
9 Ndugu zangu, sekemuinung'unikile, bule Mulungu kowatagusa. Kwavija msemi ka haulwivi.
10 Ndugu zangu, kwa mbuli ya kufunga umoyo mna gamagayo, waloleni watula ndagu wa Mulungu walongile usenga ulawile kwa Mndewa.
11 Towakema wao wamweda kwavija wafunga umoyo. Muhulika Ayubu viyafungile umoyo na mojuwa Mndewa viyamtendele mbaka kuuhelelo. Kwavija Mndewa kana bazi ng'hani na muhole.
12 Ndugu zangu! Kubanza gose, sekemuiduile. Sekemuiduile kwa ulanga hebu kwa isi hebu kwa kinhu chochose kiyagwe. Mwahalonga, “Ona” Iwe ona, na “Bule” iwe bule, kamba siyo avo Mulungu kowatagusa.
13 Kamba munhu yoyose kumwenu kogaya, yampule Mulungu. Munhu yeli na deng'ho, yamwimbile Mulungu nyila za kumtogola.
14 Kamba munhu yoyose kumwenu mtamu, yawakeme wavele wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu, nao wampulile kwa twaga da Mndewa na wambake mavuta.
15 Avo wahapula kwa kutamanila mtamu ayo kohonyigwa, na Mndewa komtenda yakone goya, na kamba katenda nzambi, zogeligwa kumgongo.
16 Avo kila munhu yamulongele miyage nzambi zake, muipulile muladi muhonyigwe. Kupula kwa munhu yanogile mgameso ga Mulungu kuna nguvu ng'hani ya kutenda mengi.
17 Eliya kakala munhu kamba tweye. Kawamba kumpula Mulungu mvula sekeitowe, mvula nayo haitowile mwiisi kwa miyaka midatu na miezi sita.
18 Abaho kampula kabili, na mvula itowa na vihandigwe mwiisi vilela.
19 Ndugu zangu, kamba imoja wenu yahaga kuujuwa ukweli, na iyagwe yahambweza,
20 mujuwe kamba, munhu yoyose yombweza mnzila inogile munhu mwene nzambi, komkombola na ifa na nzambi zake nyingi zogeligwa kumgongo.

Baluwa ya Ichanduso yandikigwe na Petulo

Ulongozi

Baluwa ya ichanduso ya Petulo yandikigwa na mtumigwa Petulo. Petulo kosonga baluwa yake kwa kulonga heyo ayo nani na kamwandikila nani. Kawandikila wanhu wose wamtogole Yesu wapwililike mziisi zose yawakemile wanhu baki miyanza mingi mna ibaluwa ino (Sula ya 1:1, 1:17, 2:11). Kwavija baluwa ino iigala na baluwa ya Paulo kwa wanhu wa ako Efeso, wanhu wengi wogesa baluwa ya ichanduso ya Petulo yandikigwa kumwande ya baluwa ya kwa Waefeso behi na mwaka wa 65 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Petulo kandika baluwa ino ako kudibuga da Lumi kuyakukemile Babuloni (Sula ya 5:13).

Petulo kalonga kandika baluwa ino mbuli ya kuwagela moyo na kuwalagusila kamba ino ayo ng'hekewa ya kweli ya Mulungu (Sula ya 5:12). Kuna mbuli nyingi ziigalile hagati ya sula ya 2:11-3:7 na Waefeso 5:18-6:9 na Wakolosai 3:18-4:6. Kila hanhu mna ivifungu avo vidatu holagiza mbuli ya kuinogela kwa wanhu wa ng'anda imoja na kuwategeleza wanhu weli na ukulu. Vivija kowagela moyo wanhu wamtogole Yesu wafunge umoyo kipindi cha kudununzigwa kwavija Kilisito kammabehi kubwela (Sula ya 4:1).

Mbuli zili mkitabu

Petulo koitambula mwenyego na kowalamusa wasomaji zake (Sula ya 1:1-2).

Abaho komgwaa nhogolwa Mulungu mbuli ya ukombozi iwoilumba hamoja na viugogeleza ugima wao (Sula ya 1:3-2:10).

Abaho kowalagiza wanhu wamtogole Yesu viwolondeka kukala goya mwiisi na kotambula mbuli nyingi kamba vija mkasano na mwehe wake na mtumwa na mkulu wake (Sula ya 2:11-4:11).

Abaho Petulo kowagela moyo wafunge umoyo kipindi cha kudununzigwa (Sula ya 4:12-5:11).

Abaho komambukiza baluwa yake (Sula ya 5:12-14).

1 Niye Petulo namtumigwa wa Yesu Kilisito, nowandikila mweye wanhu musaguligwe na Mulungu, mupwililike na mokala kamba wanhu baki mziisi za Ponto na Galatia na Kapadokia na Asiya na Bisiniya.

2 Toka mwaka Mulungu Tata kajuwa na kawasagula mweye, na kawatenda mung'ale kwa Loho wake, kubitila kumtegeleza kwenu Yesu Kilisito na kawasunha kwa damu yake.

Mulungu yawagwee ng'hani ng'hekewa na tindiwalo.

Tumtogole Mulungu kwa tamanilo digala ugima

3 Tumgwee nhogolwa Mulungu, yeli Tata wa Mndewa wetu Yesu Kilisito! Kwavija kwa bazi jake, katutenda tuwe na ugima wa sambi, kwa kumzilibula Yesu Kilisito kwa wafile. Sambi tugweleligwa tamanilo da ugima,

4 avo tobeta kupata vinhu vinogile vija Mulungu viyawekile wanhu zake. Kawekila mweye kuulanga vinhu havikola hebu kunangika hebu kuhuhwa.

5 Mweye vivija mokalizigwa kwa udahi wa Mulungu, kubitila kutamanila kwenu muladi mupate ukombozi wenu wikigwe kwa kugubuligwa kipindi cha uhelelo.

6 Deng'heleleni kwa mbuli ayo, hamoja sambi kwa kipindi kidodo monyunyuwala kwa kugezigwa vino na vija,

7 muladi tamanilo jenu, difaya ng'hani kubanza zahabu joneke goya. Zahabu yobanangika lakini yogezigwa muumoto. Vivo ili kwa tamanilo jenu dogezigwa muladi joneke goya na dilave ukulu na kutogoligwa na kutegelezigwa mna isiku yonda yagubuligwe Yesu Kilisito.

8 Hamoja hamnamona lakini momnogela na vivija momtogola hamoja sambi hammona na modeng'helela kwa deng'ho kulu hadidahika kulongeka,

9 kwavija mobokela fungu da tamanilo
jenu, fungu dijo awo ukombozi wa mizoyo
yenu.
10 Watula ndagu wa Mulungu, walongile
mbuli ya ng'hekewa iwezile mweye,
walolesa na kuzahila ng'hani mbuli ya
ukombozi wenu.
11 Walonda kujuwa kipindi gani mbuli
ino vonda ilawilile. Kwavija Loho wa Kil-
isito yakalile mgati mmwao kawalagusila
avo walagula magayo ga Kilisito na ukulu
wonda wize.
12 Mulungu kawagubulila watula ndagu
awo, kamba hawaisang'hanila wenyego
lakini wowasang'hanila mweye. Wao
wakala wolonga mbuli ya kija kimulon-
geligwe sambi na waja wawapetele Mbuli
Inogile kwa nguvu ya Loho Yang'alile ya-
tumigwe kulawa kuulanga. Hata wasenga
wa kuulanga wosulukila ng'hani kuzijuwa
goya.

Mbuli ya kukala kwa kung'ala

13 Avo mugese goya na muitande ku-
sang'hana, muilongoze goya wenyego.
Ikeni tamanilo jenu mna ing'hekewa
yonda mugweleligwe vonda yabwele Yesu
Kilisito.
14 Muwe wana mumtegeleza Mulungu,
sekemukale kwa kusulukila vihile ku-
mukalile nako baho umwaka vimukalile
hamujuwile ukweli mbuli ya Mulungu.
15 Kamba vija Mulungu yawakemile voy-
ong'ala avo na mweye mung'ale mzimbuli
zose zimusang'hana,
16 kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
“Kaleni kwa kung'ala kwavija niye vin-
ing'ala.”

17 Kwavija mwahampula momkema
Tata, yuyo yonda yamtaguse kila munhu
bila kubagula kamba viyasang'hane,
mukale hano mwiisi kamba wanhu baki
kuno momtegeleza kwa kugwaya.
18 Kwavija mweye mojuwa hamuleke-
sigwe kulawa mna igago gehile gamubokele
kwa wahenga wenu, kwa vinhu vinangika
kamba vija shaba hebu zahabu,
19 lakini mulekesigwa kwa damu in-
ogile ya Kilisito, yakalile kamba mwana
ng'hondolo yeliduhu kitala hebu kilema
chochose.
20 Kakala yasaguligwe na Mulungu isi
ing'hali hainaumbigwa, na kagubuligwa
mbuli yenu mna ikipindi kino cha uhelelo.
21 Kubitila heyo momtogola Mulungu
yamzilibule kwa wafile na kamgwaa
ukulu, avo momtogola na momtamanila
Mulungu.
22 Na sambi mweye kwa kuugoga ukweli
musunhigwa, na muwanogela kwa ukweli
ndugu zenu, avo muinogele kwa mizoyo
yenu yose.
23 Mweye muvumbuka mwanza wa
kabili kubitila mbuli ya ugima ya Mu-
lungu ikalaga siku zose, siyo kwa mbeyu
inangika lakini kwa mbeyu hainangika.
24 Kamba Maandiko Gang'alile viga-
longa,
“Wanhu wose waigala na mijani,
na ukulu wao uigala na maluwa.
Mijani yonyala na maluwa gohuluka,
25 lakini mbuli ya Mndewa yosigala siku
zose.”
Na mbuli ino ayo mbuli inogile ipetigwa
kumwenu.

2

Yesu yuyo dibwe dikalaga siku zose

1 Avo lekeni gose gehile na uvizi na un-
afiki na migongo na kuwalonga wayagwe
vihile.
2 Muwe kamba wana ving'hele, viwoga-
sulukila matombo, avo na mweye sulukileni matombo ganogile nago zizo mbuli zinogile za Mulungu, muladi mudahe kukula muukombozi wenu.
3 Kamba vigalonga Maandiko Gang'alile,
“Mweye mulanza kamba Mndewa
kanoga.”
4 Avo mwize kumwake, heyo yeli dibwe
dili gima dilemigwe na wanhu, lakini Mu-
lungu kadisagula na domfaya.
5 Vivija na mweye kamba mabwe
magima, mozengigwa mng'anda ya
kiloho, mosang'hana kamba walava nhosa
wang'alile, molava nhosa za kiloho zimno-
gela Mulungu kubitila Yesu Kilisito.
6 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
“Lola nodika dibwe ako Sayuni,
dibwe kulu dinisagule na da kuta-
maniligwa,

munhu yoyose yomtamanila honda yagwe
kinyala.”
7 Avo mweye muditogola difaya ng'hani,
lakini kwa waja hawaditogola,
“Dibwe dilemigwe na wazengaji kamba
hadifaya,
diwa dibwe kulu kubanza gose.”
8 Na vivija,
“Dibwe diwatenda wanhu waikwale,
na dibwe kulu dowatenda wagwe.”
Woikwala kwavija hawautogole usenga,
na vivo viyalondile Mulungu kumwao.
9 Lakini mweye mwa wanhu musag-
uligwe, walava nhosa wa kindewa na
wanhu wa isi ing'alile, wanhu wa Mu-
lungu, muladi mupete mbuli za unzonza
ziyatendile, kawakema mulawe mdiziza
mwize mmulenge wa kukanganya.
10 Baho umwaka hamukalile wanhu wa
Mulungu, lakini sambi mwa wanhu zake,
umwaka hawonele bazi, lakini sambi ka-
wonela bazi.

Wasang'hanaji wa Mulungu

11 Mbwiga zangu nowapula kamba
wabita nzila na wanhu baki hano mwiisi,
lekeni kusulukila vihile kwa lukuli ako
kugomba siku zose na loho zenu.
12 Mkale goya na wanhu hawamtegeleza
Mulungu, hamoja wowalonga vihile
kamba motenda gehile, wagone gaja
ganogile gomsang'hana na wamgwelele
ukulu Mulungu mwiisiku ya kwiza kwake.
13 Wategelezeni wanhu weli na
ukulu hano mwiisi mbuli ya Mndewa,
mtegelezeni yeli mtawala mkulu,
14 na wakulu wa isi, yawasagule
wawakoboze wose wotenda gehile na
wawatogole waja wotenda ganogile.
15 Kwavija Mulungu vivo yolonda mw-
eye muwafunge milomo wanhu wabozi
kwa kusang'hana ganogile.
16 Kaleni kamba wanhu walekesigwe
lakini kulekesigwa kwenu sekekuwe
kinhu cha kufisila nzambi zenu. Kaleni
kamba wasang'hanaji wa Mulungu.
17 Mtegelezeni kila munhu na wanoge-
leni waenu wamtogole Yesu na mdumbeni
Mulungu na mtegelezeni mkulu wa isi.

Kugaya kamba Kilisito

18 Mweye wasang'hanaji ilaveni kwa
wakulu zenu na muwategeleze, siyo waja
wotenda ganogile na kuwatonga waiyeka,
lakini vivija kwa waja wowakomhokela.
19 Kwavija Mulungu kowatendela
ganogile wanhu wofunga umoyo kwa
magayo gowogaya bila kitala chochose
kwavija wotenda goyolonda heyo.
20 Mopata choni, mwahafunga umoyo
mwahatoigwa kwa gehile gamutendile?
Lakini kamba mofunga umoyo mna gama-
gayo mbuli ya kutenda ganogile, Mulungu
kowagwaa ganogile.
21 Mbuli ino ayo imukemeligwe, kwav-
ija Kilisito kagaya mbuli yenu na kawala-
gusila va kutenda, avo kwelelezeni viya-
tendile.
22 Heyo hatendile nzambi na halongile
mbuli yoyose ya uvizi.
23 Viyaligigwe heyo hedike kwa kuliga,
viyagaiye halongile mbuli za kuwatenda
wadumbe, lakini kamtamanila Mulungu,
yeli msemi yanogile.
24 Heyo mwenyego kazipapa nzambi
zetu muulukuli lwake mumsalaba, muladi
tufe kwa nzambi na tuwe wagima kwa
ganogile. Kwa kulumizigwa kwake mweye
muhonyigwa.
25 Kwavija mweye mukala kamba
ng'hondolo wapotele, lakini sambi mumb-
welela Msusilaji na Mkalizi wa ugima
wenu.

3

Watwanzi na wakasano

1 Vivija na mweye watwanzi wa-
tegelezeni wakasano zenu, muladi kamba
wakasano zenu hawatogola mbuli ya
Mulungu, watogole kwa sang'hano zenu
bila kulongeligwa,
2 wahakona vimtenda zinogile na
motegeleza.
3 Unovu sekewoneke kwa kuihamba
kwa kunze, kamba vija kuluka mvili hebu
kuvala zahabu na viwalo vinogile.
4 Lakini unovu wenu wolondeka uwe
muumoyo unogile, unovu uleka kuvulala
na moyo wa uhole, unovu uno wofaya
ng'hani mgameso ga Mulungu.

5 Kwavija uno awo unovu uwakalile nao
watwanzi wamtamanile Mulungu baho
umwaka, viwawategeleze wakasano zao.
6 Kamba vija Sala viyamtegeleze Abula-
hamu na kamkema mndewa wake. Mw-
eye mwa wandele zake kamba mwaha-
tenda ganogile bila kudumba kinhu cho-
chose.
7 Vivija na mweye iwakasano molon-
deka mukale goya na wehe zenu na
mujuwe kamba watwanzi waduhu nguvu
kamba wambigalo avo muwatendele
kwa kuwategeleza, kwavija vivija nao
wobokela hamoja na mweye nhunza ya
ugima. Tendeni vivo muladi kupula
kwenu sekekukimilwe.

Kugaya mbuli ya kutenda ganogile

8 Kukimambukizo, mweye mose muwe
na moyo umoja na mugese dimoja, molon-
deka muinogele kamba ndugu, muyonele
bazi na muitonge wenyego.
9 Sekemuwalipe wanhu gehile kwa
gehile, hebu ligo kwa ligo, lakini
walipeni ganogile kwavija mbuli ino ayo
imukemeligwe muladi mubokele ganogile.
10 Kamba Maandiko Gang'alile viga-
longa,
“Munhu yoyose younogela ugima
na kolonda siku zinogile,
yailole sekeyalonge gehile
na sekeyalonge uvizi.
11 Yaleke gehile na yasang'hane ganogile
yazahile tindiwalo na yadiwinze kwa
moyo wake.
12 Kwavija Mndewa kowalola wanhu
wanogile mgameso gake
na kohulika kumpula kwao,
lakini Mndewa kowalema wanhu wo-
tenda gehile.”
13 Nani yonda yawalumize kamba
mowamba kutenda ganogile?
14 Lakini hata kamba mwahagaya
kwa kutenda ganogile mmweda! Seke-
mudumbe kija kiwodumba hewo na
sekemunyawenyawe.
15 Lakini mumgwee ukulu Kilisito
kamba Mndewa mmizoyo yenu. Siku
zose muitande kumwidika munhu yoyose
yowauza kilamuso cha tamanilo jenu
dimulinajo.
16 Lakini tendeni vivo kwa uhole na
kutegeleza. Tendeni kwa mizoyo ileka
kuwatagusa kamba mubananga, muladi
wose wolonga gehile kwa tabiya yenu in-
ogile kwa Kilisito, wagwe kinyala kwa kija
kiwolonga.
17 Kwavija vinoga ng'hani kamba vivo
viyolonda Mulungu, kugaya kwa kutenda
ganogile kubanza kwa kutenda gehile.
18 Kwavija Kilisito kafa mwanza umoja
kwa nzambi za wanhu wose, munhu
yotenda ganogile kwa wanhu wotenda
gehile muladi yawagale mweye kwa
Mulungu. Kafa kilukuli lakini katendigwa
mgima kwa udahi wa Loho Yang'alile,
19 na vivija kachola kuzipetela loho
zikalile zigodekigwe,
20 za wao walemile kumtegeleza Mu-
lungu baho umwaka viyawabetele kwa
kufunga umoyo mna kipindi cha Nuhu
viyakalile kozenga safina. Wanhu wadodo
wahonyeka na mazi, wakala wanhu
wanane waiyeka.
21 Na mazi gago sambi golagusa ubatizo,
awo uwakombola. Siyo kwa kusunha
dikwe da lukuli lakini lagano kwa Mu-
lungu ditendigwa kwa moyo unogile
kumwake. Ubatizo wowakombola kwa
kuzilibuka kwa Yesu Kilisito,
22 yacholile kuulanga na kakala
muukulu mwambu wa mkono wa kudila
wa Mulungu, ako kowatawala wasenga wa
kuulanga na wakulu na weli na udahi na
nguvu.

4

Kukala mbuli ya Mulungu

1 Kwavija Kilisito kagaya mulukuli
lwake, na mweye vivija muitande kwa
mbuli ayo, kwavija munhu yagaiye mu-
lukuli lwake kamduhu mzinzambi.
2 Kusongela sambi ugima wenu usi-
gale hano mwiisi sekemukale kwa kuk-
weleleza kusulukila kwa lukuli, lakini
mukale kamba viyolonda Mulungu.
3 Kwavija baho umwaka kwa kipindi
kitali mukala motenda mbuli ziwotenda
wanhu hawamjuwile Mulungu. Mukala
kwa ugoni, kusulukila, kukoligwa, ny-
imwili nyimwili za kung'wa ng'hani na ku-
vitambikila vinyago vigevuza.

4 Sambi wanhu awo wokanganya kwavija hamuilumba nao mna ukukala vihile kubanzile ng'hani, avo wowaliga.
5 Lakini wolondeka kumwidika Mulungu mbuli zao ziwatendile, heyo yaitandile kuwatagusa wagima na wafile.
6 Lekaavo Mbuli Inogile vivija ipetigwa kwa waja wafile muladi hata kamba watagusigwa wafe muugima wao wa lukuli kamba viwotagusigwa wanhu wose, lakini wakale kiloho kamba Mulungu viyokala.

Kuzisang'hanila goya nhuza za Mulungu

7 Ukumala kwa kila kinhu kwa mmabehi. Avo molondeka mugese goya na muilongoze wenyego muladi mudahe kumpula Mulungu.
8 Kubanza mbuli zose, muinogele kwa mizoyo yenu yose, kwavija kuinogela kogubika nzambi nyingi.
9 Muigoneke mweye kwa mweye mzikae zenu bila kuinung'unikila.
10 Kila munhu yaisang'hanile nhunza iyagweleligwe na Mulungu kwa kuwatenda wayagwe wamwede. Mutamaniligwe kwa kuzisang'hanila vinogile nhunza mbasakanyo ziyawagwelele Mulungu.
11 Munhu yoyose yowapetela wanhu yawapetele mbuli za Mulungu. Munhu yoyose yosang'hanila yasang'hane kwa nguvu zose ziyagweleligwe na Mulungu, muladi mna izimbuli zose Mulungu yatogoligwe kubitila Yesu Kilisito. Kumwake uwe ukulu na udahi siku zose. Ona.

Magayo mbuli ya kumtogola Kilisito

12 Ndugu zangu, sekemukanganye mbuli ya kugezigwa kwa usungu kumugaya, kamba vija kiwapata mweye kilozo.
13 Lakini deng'heleleni kwavija moilumba mna gamagayo ga Kilisito, muladi mudeng'helele ng'hani kipindi vonda yabwele muukulu wake.
14 Kamba moligigwa kwavija momtogola Kilisito, mumweda, kwavija Loho wa ukulu, yeli Loho wa Mulungu kokala na mweye.
15 Kamba munhu kogaya sekeiwe mbuli ya kukoma hebu ubavi hebu ubananzi wowose hebu kwa kuigela mzimbuli za wanhu.
16 Lakini kamba kogaya kwavija komtogola Kilisito sekeukone kinyala, lakini mgwelele nhogolwa Mulungu kuwa kwa munhu wa Kilisito.
17 Kipindi cha nhaguso kivika, na nhaguso yosonga kwa wanhu wa Mulungu, avo kamba nhaguso yosongela kumwetu, yokuwa vilihi kwa wanhu wolema kutogola Mbuli Inogile ya Mulungu?
18 Kamba vigalonga Maandiko Gang'alile,
“Vidala ng'hani kwa wanhu wanogile
kukomboligwa,
yokuwaze kwa wanhu wolema kutegeleza
na wanhu wene nzambi?”
19 Avo, wanhu waja wogaya kamba viyolonda Mulungu, wagendelele kutenda ganogile na wailave wenyego kwa Ija yawaumbile, ayo yotamaniligwa.

5

Bumbila da Mulungu

1 Niye mvele wakibumbila cha wanhu womtogola Kilisito, niye nigonile mwenyego magayo ga Kilisito, na nokuwa na fungu muukulu wonda ugubuligwe. Nowapula, mweye wavele walangulizi wayangu,
2 mdisusile bumbila da Mulungu dili mmakono genu, mdilolese goya, siyo kwa kunanahizigwa lakini kwa kulonda wenyego, kamba Mulungu viyolonda. Sekemusulukile sente, lakini muwambe kusang'hana.
3 Sekemuwatawale kwa nguvu wanhu awo weli mmakono genu, lakini muwe kinhu cha kuifunzila kwa wanhu wamdibumbila.
4 Avo kipindi vonda yabwele Msusilaji Mkulu, mobokela taji ya ukulu, hauvulala.
5 Vivija na mweye wabwanga wategelezeni wavele. Mweye mose molondeka sekemuitonge wenyego na muisang'hanile, kamba vigalonga Maandiko, “Mulungu kowalema wanhu woitapa, lakini kowagwaa ng'hekewa wanhu wahole.”
6 Avo, ikeni hasi wenyego mumkono wa Mulungu uli na nguvu, muladi yawenule mna ikipindi chake kinogile.

7 Mgweleleni magayo genu gose kwavija
heyo kowalolesa mweye.
8 Mugese goya na mukale meso.
Ija yawehile, mwenembago kokwanga
kamba simba yong'ula komzahila munhu
wa kumuja.
9 Mulemeni, na mugangamale mdita-
manilo, kwavija mojuwa waenu wamto-
gole Yesu mwiisi yose wogaya kamba mw-
eye vimugaya.
10 Mwahamambukiza kugaya kwa
kipindi kidodo, Mulungu yeli na
ng'hekewa yawakemile mweye muwe
na fungu kwa kuilumba na Yesu Kilisito
muukulu wake wa mazuwa gose, kowa-
tenda mutelele na kowagangamiza na
kowagwaa nguvu na kowatenda muwe
kamba chandusilo.
11 Nguvu zikale kumwake heyo siku
zose. Ona.

Ndamuso za kimambukizo

12 Niwandikila baluwa ino nguhi kwa
kutazigwa na Sila, inimgesa kamba ndugu
yotamaniligwa. Nolonda niwagele moyo
na kuwalagusila kamba ino iyo ng'hekewa
ya kweli ya Mulungu. Wambeni kuigoga.
13 Kibumbila cha wanhu wamtogole
Yesu ako Babeli, kisaguligwe na Mulungu
hamoja na mweye, chowalamusa na vivija
mwanangu Maluko kowalamusa.
14 Muilamuse kwa nzila ilagusa moino-
gela.
Tindiwalo dikale na mweye mose mum-
togole Kilisito.

Baluwa ya Kabili yandikigwe na Petulo

Ulongozi

Baluwa ya kabili ya Petulo yokoneka yandikigwa na mtumigwa Petulo, lakini wanhu woifunza mbuli mna izisiku zino wolonga siyo kweli. Yodahika kamba munhu iyagwe kandika kwa mbuli ya Petulo. Mwandikaji kolonga kamba kawona kwa meso gake ugima wa Yesu viyakalile hano mwiisi na kalonga mbuli ya Yesu kugaluka kihanga (Sula ya 1:17-18). Kamba Petulo iyo yandike baluwa ino avo kayandikila ako Lumi behibehi ya mwaka wa 65 mbaka 67 toka kuvumbuka kwa Kilisito, yang'hali hanakufa. Vivija Petulo kolonga ino baluwa yake ya kabili toka viyandike baluwa ya ichanduso ya Petulo (Sula ya 3:1). Baluwa ino kawandikila wanhu wose wamtogole Yesu.

Petulo kandika baluwa ino muladi kuwagela moyo wanhu wamtogole Yesu wakale ugima unogile na kuwazuma mbuli ya wafundiza wa uvizi (Sula ya 2). Kowagela moyo sekewawatonge wanhu wolonga Yesu kokawa kubwela. Lakini kolonga Mulungu hakawa bule ila kolonda kila munhu yakomboligwe (Sula ya 3:8-9). Kino acho kilamuso cha tweye kukala ugima unogile (Sula ya 3:14).

Mbuli zili mkitabu

- Petulo koitambula mwenyego na kowatambula wasomaji zake (Sula ya 1:1-2).
- Abaho kowakumbusa wakale ugima unogile kwavija Mulungu katutenda tudahe (Sula ya 1:3-21).
- Abaho kowazuma mbuli ya wafundiza wa uvizi na choni chonda kilawilile ako kuuhelelo kwa wafundiza awo wavizi (Sula ya 2:1-22).
- Abaho Petulo komambukiza kwa kuwagela moyo wanhu wamtogole Yesu wakale ugima unogile na waitande mbuli ya kubwela kabili kwa Yesu (Sula ya 3:1-17).

1 Niye Simoni Petulo, namsang'hanaji na
mtumigwa wa Yesu Kilisito, nowandikila
mweye mugweleligwe tamanilo dinogile
ng'hani kamba ditugweleligwe tweye
kubitila kunoga kwa Mulungu wetu na
Mkombola wetu Yesu Kilisito.
2 Ng'hekewa na tindiwalo vimeme
ng'hani kumwenu, kwa nzewele ya Mu-
lungu na Yesu Mndewa wetu.

Mukemigwa na Mulungu na musag-uligwa

3 Kwa udahi wa Mulungu katugwaa kila
kinhu kitulonda muugima wetu wa ku-
tenda goyolonda, kubitila kumjuwa kwetu
heyo yatukemile tuwe na fungu muukulu
wake na ganogile gake.
4 Avo katugwaa nhunza zinogile ng'hani
ziyatulongele kotugwaa, muladi kwa
nhunza zizo muwe na moyo kamba wake,
na sekemukale kwa kusulukila gehile geli
mwiisi.
5 Avo kwa kilamuso acho, wambeni
kongeza kutenda ganogile mditamanilo
jenu, na mna ukutenda ganogile
yongezeni kujuwa ganogile,
6 na mna ukujuwa ganogile yongezeni
kuilongoza wenyego na mna ukuilongoza
wenyego yongezeni kufunga umoyo na
mna ukufunga umoyo yongezeni kutenda
ga Mulungu,
7 na mna ukutenda ga Mulungu
yongezeni moyo unogile kwa waenu
wamtogole Yesu na mna umoyo unogile
kwa waenu wamtogole Yesu yongezenu
unogelwa.
8 Kamba mokuwa mumema vinhu vose
avo, honda muwe wanyeke ila modaha ku-
tenda ganogile mna ukumjuwa Mndewa
wetu Yesu Kilisito.
9 Lakini kamba munhu yoyose kaduhu
vinhu avo, kamba msuwameso na hadaha
kulola kutali, na kaisemwa kamba kasun-
higwa nzambi zake za umwaka.
10 Avo ndugu zangu, wambeni ng'hani
kutenda lukemo mukemigwe na Mulungu
na kusaguligwa kwenu kamba kinhu cha
ukweli. Kwavija kamba mwahatenda
mbuli azo hamugwa ng'oo.
11 Abaho motogoleligwa ng'hani
kwingila muundewa wa mazuwa gose wa
Mndewa wetu na Mkombola wetu Yesu
Kilisito.

12 Avo nogendelela kuwakumbusa
mbuli zino siku zose, hata kamba mumala
kuzijuwa na mogangamala muikweli
imuibokele.
13 Nokona vinoga ng'hani, niwakum-
buseni mbuli zino, ning'hali na lukuli luno,
14 kwavija nojuwa nammabehi kufa
na kululeka lukuli luno, kamba Mndewa
wetu Yesu Kilisito viyanilongele kunze
kunze.
15 Avo, nowamba ng'hani muladi nahafa
mudahe kukumbuka mbuli zino siku zose.

Tweye tuwone ukulu wa Kilisito

16 Vituwafundizeni mbuli ya ukulu wa
kwiza kwa Mndewa wetu Yesu Kilisito,
hatutamanile simo zitungigwe na wanhu,
tweye tuwona ukulu wake kwa meso getu
wenyego.
17 Tweye tukala baho kipindi viyabokele
kutegelezigwa na ukulu kulawa kwa Mu-
lungu Tata, sauti viimwizile kulawa kwa
Mulungu yeli na Ukulu Ng'hani, ilonga,
“Ino iyo mwanangu inimnogela, nino-
gelwa nayo.”
18 Tweye wenyego tuihulika sauti ayo
ilawile kuulanga vitukalile hamoja nayo
kuna ulugongo lung'ala.
19 Avo mbuli za watula ndagu wa Mu-
lungu zilagusigwa goya kumwetu, na mo-
tenda goya mwahazigoga, kwavija ziigala
na taa ikwaka mdiziza mbaka imitootondo
na mulenge wa nhondo za imitondo wom-
wemwesa mmizoyo yenu.
20 Kubanza gose, mujuwe kamba
kuduhu mtula ndagu wa Maandiko
Gang'alile yalongile mbuli za ulaguzi kwa
kulonda mwenyego.
21 Kwavija kuduhu usenga wa ulaguzi
ulawa kwa munhu, lakini munhu kolonga
gaja galawile kwa Mulungu kwa kulon-
gozigwa na Loho Yang'alile.

2

Wafundiza wa uvizi

1 Kukala na watula ndagu wa uvizi kwa
wanhu, na vivija wolawilila wafundiza wa
uvizi kumwenu. Wanhu awo wowafun-
diza kwa kinyelegezi malagizo ga uvizi
gogala ubananzi, na ga kumulema Mn-
dewa yawakombole, avo wao woigalila
wenyego kubanangigwa kwa kusinhuk-
iza.
2 Wanhu wengi wokweleleza mbuli zao
zigela kinyala, na kwa sama ya hewo
wayagwe woibeza Nzila ya Ukweli.
3 Kwa kusulukila kwao kwihile wopata
vinhu kwa kuwafundiza mbuli za uvizi.
Nhaguso yao yabaho toka mwaka na hewo
yowabananga kameso.
4 Kwavija Mulungu hawonele bazi
wasenga wa kuulanga watendile nzambi,
lakini kawapigisila hanhu ha kugaya ako
wagodekigwa minyololo mdiziza wobeta
siku ya Nhaguso.
5 Mulungu hayonele bazi isi ya umwaka,
kagala galika ya mazi mwiisi ya wanhu
hawamtonga, lakini kamuhonya Nuhu
yawapetele wanhu watende gamnogele
Mulungu, na vivija kawahonya wanhu
saba wayagwe.
6 Mulungu kawatagusa wanhu wa
mabuga mabili ga Sodoma na Go-
mola, na kawasakaza wanhu wose kwa
moto, na kawatenda wawe kilaguso
kwa kija chonda kilawilile kwa wanhu
hawamtonga Mulungu.
7 Kamuhonya Lutu munhu yanogile,
yanyunyuwale kwa gehile gasang'hanigwe
na wanhu awo wehile,
8 munhu ayo yanogile kakala konyun-
yuwala ng'hani kila siku viyone na kuhu-
lika gehile gasang'hanigwe na wanhu awo
wehile.
9 Kamba vino vivo ili, avo Mndewa ko-
juwa vonda yawahonye mna ukugezigwa
kwao wanhu womtegeleza, na kojuwa
vonda yaweke wanhu wotenda gehile mna
ukubanangigwa mbaka siku ya nhaguso.
10 Ng'hani ng'hani wanhu waja wok-
weleleza vizisulukila ng'huli zao na
woubeza udahi wa Mulungu.

Wanhu awo wavizi na woitapa, hawad-
umba kuviliga vinhu ving'ala viumbigwe
vili ako kuulanga.
11 Lakini hata wasenga wa kuulanga,
hamoja wana udahi na nguvu kubanza
awo iwafundiza wa uvizi, hawalava vitala
na kuwaliga mgameso ga Mndewa.
12 Lakini wanhu awo woliga kila kinhu
hawakijuwile. Wanhu awo waigala na
wanyama wotenda bila kugesa woleligwa

abaho wogogigwa na kuchinjigwa, avo nao wobanangigwa kamba wanyama.

13 Wolipigwa magayo kwa magayo gawatendile. Wonogelwa kutenda chochose kihile mgameso ga wanhu. Wanhu awo wogela kinyala vonda wakale mna zinyimwili nyimwili zenu kuno wodeng'helela nzila zao zihile.

14 Meso gao gamema ugoni, na hawaleka kutenda nzambi. Wowalongoza wanhu wanyolile mbaka kuna imitego ya gehile, magalu wa kusulukila vinhu, wagakalila makungu ga Mulungu.

15 Waileka nzila igoloke, wapotela na kukweleleza nzila yaikweleleze Balaamu, mwana wa Beoli ija yanogelwe kupata fungu kwa kutenda gehile,

16 na kazumigwa kwa nzambi zake. Mhunda halongaga, kalonga kamba munhu na kaukimila ubozi wa mtula ndagu ayo.

17 Awo wafundiza wa uvizi waigala na nzasa zinyalile, na kamba kungugu dihembelusigwa na beho. Ziza baho hanhu hao hakukala hawekiligwe na Mulungu.

18 Wolonga mbuli za kuitapa na za kibozi, kwa kusulukila kwihile kwa ng'huli, wowahonza wanhu waja wasongile kuinega na waja wokala kwa kutenda gehile.

19 Wowalongela wanhu wolekesigwa, akuno wao wenyego watumwa wa gehile, kwavija munhu kokuwa mtumwa kwa kinhu chochose kimtawala.

20 Kamba wanhu awo wakala wahonyeke na gehile geli mwiisi gagalaga ubananzi kwa kumjuwa Mndewa wetu na Mkombola Yesu Kilisito, abaho watogola kugogigwa kabili na kutawaligwa na gago gehile, kukimambukizo wanhu awo wokwiha ng'hani kubanza aho haichanduso.

21 Vihanogile ng'hani kumwao wanhu awo sambi wajuwe nzila inogile kubanza kuijuwa abaho wogaleka malagizo gang'alile gawagweleligwe.

22 Kumwao wao ulonzi uno ulawilila, “Umbwa kabwelela kija kiyadekile mwenyego,” na ulonzi uyagwe “Nguluwe yakoshigwe kabwelela kuibulugiza mnhope.”

3

Siku ya kubwela Mndewa

1 Ndugu zangu, baluwa ino ya kabili kuwandikila. Mna zibaluwa zose mbili nigeza kuwatenda mugese goya kwa kuwakumbusa mbuli zino.

2 Nolonda mukumbuke mbuli zilongigwe baho umwaka na watula ndagu wang'alile, na lagizo da Mndewa na Mkombola dimugweleligwe na watumigwa zenu.

3 Tanhu molondeka mujuwe siku za uhelelo, wolawilila wanhu wotawaligwa kwa kusulukila gehile gao. Wowazeha mweye,

4 kwa kuwauza, “Kakwahi ija yawalongele kokwiza? Toka kufa kwa wahenga zetu, kila kinhu cha vivija kamba viikalile baho kunaichanduso cha kuumbigwa kwa isi.”

5 Lakini wanhu awo woisemwa giladi baho umwaka kwa kulonga Mulungu kaumba ulanga na isi. Isi iumbigwa kulawa mgamazi na kwa mazi.

6 Vivija kwa mazi gago, isi ya umwaka ikumbigwa na kunangigwa.

7 Lakini ulanga na isi ya sambi vikigwa goya kwa mbuli iija ya Mulungu muladi vibanangigwe kwa moto. Vikigwa kwa siku ija wanhu hawamtegeleze Mulungu vonda watagusigwe na kunangigwa.

8 Ndugu zangu, sekemuisemwe kinhu kino, mgameso ga Mndewa siku dimoja sawa na miyaka magana longo, na miyaka magana longo sawa na siku dimoja.

9 Mndewa hakawa bule kutenda gaja gayawalongele kamba wanhu wayagwe viwogesa kokawa. Heyo kofunga umoyo mbuli yenu, kwavija halonda munhu yoyose yabanangigwe, lakini kolonda kila munhu yaleke nzambi zake.

10 Siku ya Mndewa yokwiza kamba mbavi. Siku dijo ulanga wosegezigwa kwa mtigisiko mkulu, vinhu vose vili mumo haviwa baho kabili, nayo isi yosegezigwa hamoja na kila kinhu kili mgati yake.

11 Kwavija kila kinhu chonangigwa, avo mweye molondeka muwe wanhu gani? Molondeka mukale kwa kung'ala na kumtegeleza Mulungu,

12 kipindi vimuibeta siku ya Mulungu na
kuitenda ize himahima. Siku dijo ulanga
wolukuzigwa kwa moto, na vinhu vose vili
mumo volumbuka kwa joto.
13 Lakini tweye tobetela kija kiyalongile
Mulungu, kupata ulanga na isi ya sambi,
kae ya wanhu wotenda goyolonda Mu-
lungu.
14 Avo ndugu zangu, kwavija mobetela
vinhu avo, wambeni ng'hani sekemoneke
na chochose kihile, hebu kitala chochose
mgameso ga Mulungu na muwe na tindi-
walo kumwake.
15 Molondeka mujuwe kamba Mndewa
kofunga umoyo kwavija kolonda wanhu
wakomboligwe, kamba ndugu yetu Paulo
vivija viyawandikile kwa nzewele iyag-
weleligwe na Mulungu.
16 Paulo kandika mbuli zizija mzibaluwa
zake zose, kandika mbuli zino. Baluwa
zake zina mbuli ziyagwe ndala kuzijuwa,
na wanhu wayagwe wabozi na wotanga
tanga wofambula vihile kamba viwofam-
bula vihile vifungu viyagwe va Maandiko
Gang'alile. Avo woigalila magayo gao
wenyego.
17 Avo, ndugu zangu, kwavija muzi-
juwa mwaka mbuli zino zose, mwinege
sekemuzoligwe na gehile ga wanhu
hawamtonga Mulungu na kuleka hanhu
henu hakukalizigwa.
18 Lakini gendeleleni kukula mna
ing'hekewa na kumjuwa Mndewa wetu na
Mkombola wetu Yesu Kilisito. Ukulu uwe
kumwake, sambi na siku zose! Ona.

Baluwa ya Ichanduso yandikigwe na Yohana

Ulongozi

Baluwa ya ichanduso ya Yohana yandikigwa na mtumigwa Yohana mna ikipindi cha mwaka wa 85-90 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Yohana haitambule bule kamba yuyo mwandikaji, lakini sula ya ichanduso yolagusa kamba heyo kawona kwa meso gake ugima wa Yesu hano mwiisi na kuzilibuka kwa Yesu (Sula ya 1:1-3). Vivija wandikaji wa Yohana wa ichanduso uigala na wandikaji wa Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana. Wanhu woitogolela kamba Yohana yuyo yandike Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana na vivija kandika baluwa ndatu Yohana ichanduso na Yohana wakabili na Yohana wa kadatu kipindi acho kiyakalile kuko Efeso.

Yohana kawandikila baluwa ino wanhu wose wamtogole Yesu mna ikipindi wanhu wamtogole Yesu viwakalile wogazigwa na kibumbila cha wanhu kikemigwe “Ginostiki.” Kibumbila acho kitogola kamba Yesu kakala Mulungu kweli lakini hakalile munhu kweli viyakalile hano mwiisi. Kwa kilamuso acho Yohana kandika kamba heyo kawona kwa meso gake mbuli ya ugima wa Yesu hano mwiisi na makono gake gamkwasa Yesu (Sula ya 1:1-3). Kilamuso cha Yohana kwandika baluwa ino muladi deng'ho jake dimeme (Sula ya 1:4) na kuwagomesa wanhu wamtogole Yesu sambi watende nzambi (Sula ya 2:1) na kuwatenda sekewagoge mafundizo ga uvizi (Sula ya 2:26) na vivija kuwalagusila kamba wakomboligwa (Sula ya 5:13).

Mbuli zili mkitabu

Yohana koitambula baluwa yake na kolonga kilamuso cha kuyandika (Sula ya 1:1-4).

Abaho kosimulila Mulungu viyali mulenge na avo tukale kamba Yesu viyakalile (Sula ya 1:5-3:10).

Abaho kotukumbusa lagizo da kuinogela (Sula ya 3:11-5:12).

Komambukiza baluwa yake (Sula ya 5:13-21).

Mbuli igala ugima

1 Tuwapetela mweye mbuli ya ayo yokemigwa mbuli ya ugima, yakalile toka mwanduso, tumuhulika na tumona kwa meso getu, tumulola na tumkwasa kwa makono getu.
2 Ugima uno viulawilile tweye tuwona, na sambi tolonga kija kituwone, na towapetela mweye ugima uno wa mazuwa gose, ukalile hamoja na Tata na ulagusigwa kumwetu.
3 Towapetela kija kituwone na kituhulike, muladi na mweye vivija muilumbe na tweye mna ukuilumba kwetu na Tata na Mwanage Yesu Kilisito.
4 Towandikila mweye mbuli zino kutenda deng'ho jetu ditelele.

Mulungu iyo Mulenge

5 Tuuhulika usenga uno kulawa kwa Yesu na sambi towapetela mweye kamba, Mulungu iyo mulenge na mgati mmwake mduhu ziza jojose.
6 Kamba twahalonga toilumba nayo kuno tung'hali tokala mdiziza, tolonga uvizi kwa mbuli zetu na kusang'hana kwetu.
7 Lakini kamba tokala mna umulenge kamba heyo viyali mulenge, toilumba tweye kwa tweye, na damu ya mwanage, Yesu yotusunha nzambi zetu zose.
8 Twahalonga hatutenda nzambi toivizila wenyego, na mduhu kweli mgati mmwetu.
9 Lakini twahatogola kamba tweye twa wene nzambi, Mulungu kotamaniligwa na kotenda goya, kozigela kumgongo nzambi zetu, na kotusunha na gose gehile gatutendile.
10 Twahalonga hatutendile nzambi, tomtenda heyo yawe mvizi na imbuli yake yamduhu mgati mmwetu.

2

Kilisito iyo mtazaji wetu

1 Wanangu niwanogela, nowandikila mbuli zino muladi sekemutende nzambi. Lakini kamba munhu yoyose katenda nzambi, tunayo imoja yolonga kwa Tata

mbuli yetu, nayo ayo Yesu Kilisito, ija yeliduhu kitala chochose.
2 Kilisito ayo nhosa isegeza nzambi zetu na siyo tweye twiiyeka, lakini vivija na nzambi za wanhu wose wa mwiisi.
3 Twahagagoga malagizo ga Mulungu, baho todaha kulonga kamba tumjuwa.
4 Munhu yolonga, “Nimjuwa heyo,” lakini hagagoga malagizo gake, munhu ayo koviza na kweli yamduhu mgati yake.
5 Lakini munhu yogoga mbuli ya Mulungu, munhu ayo kana unogelwa wa kweli wa Mulungu mgati yake. Vino avo vitujuwa kamba twa mgati mmwake,
6 munhu yoyose yolonga kamba kokala mgati ya Mulungu, yakale kamba viyakalile Yesu.

Lagizo da sambi

7 Ndugu zangu, siwandikila lagizo da sambi lakini lagizo didija dimukalile najo toka ichanduso. Lagizo dijo da umwaka uwo uja uusenga umuhulike.
8 Hata ivo nowandikila lagizo da sambi, ukweli wake wokoneka mgati ya Kilisito na mgati yenu. Kwavija ziza dosegela na mulenge wa ukweli kumwemwesa mwaka.
9 Munhu yoyose yolonga kammulenge na kuno komwihila ndugu yake, munhu ayo yang'hali kamdiziza.
10 Munhu yoyose yomnogela ndugu yake kammulenge na mgati yake kuduhu kinhu chonda kimuhonze munhu yatende nzambi.
11 Lakini munhu yoyose yomwihila ndugu yake kamdiziza. Kotembela mdiziza na hajuwa kochola kwahi, kwavija ziza dimtenda yawe msuwameso.
12 Nowandikila mweye wana, kwavija nzambi zenu zigeligwa kumgongo kwa kija kiyatendile Yesu Kilisito.
13 Nowandikila mweye kina tata, kwavija mumjuwa heyo yakalile toka haichanduso. Nowandikila mweye wabwanga kwavija mumuhuma ija Imdumuka. Nowandikila mweye wana, kwavija mumjuwa Tata.
14 Nowandikila mweye kina tata kwavija mumjuwa heyo yakalile toka haichanduso. Nowandikila mweye wabwanga kwavija mna nguvu, na mbuli ya Mulungu yokala mgati mmwenu na mumuhuma ija Imdumuka.
15 Sekemuinogele isi hebu kinhu chochose kili mwiisi. Munhu yoyose yoinogela isi hadaha kumnogela Tata.
16 Kwavija vinhu vose vili mwiisi ino, kusulukila kwa lukuli, vinhu visulukiligwa na meso ga wanhu, kuitapa kwa munhu kwa kija kiyali nacho na kija kiyotenda, havilawa kwa Tata, ila volawa mwiisi ino.
17 Isi na vinhu vose visulukiligwa vobita, lakini munhu yotenda viyolonda Mulungu, kokala siku zose.

Ija yomwihila Kilisito

18 Wanangu, kino kipindi cha uhelelo, kamba vimuhulike kamba ija yomulema Kilisito kokwiza, hata sambi wengi womulema Kilisito weza, na avo tojuwa kamba uhelelo wammabehi.
19 Wanhu awo walawa mna ikibumbila chetu lakini hawalawile kweli mna kibumbila chetu, kwavija maza walawile mkibumbila chetu, wahasigale hamoja na tweye, lakini kusegela kwao kolagusa kamba hawakalile hamoja na tweye.
20 Lakini mweye mugidiligwa Loho Yang'alile, na mweye mose muujuwa ukweli.
21 Siwandikila kwavija hamuujuwile ukweli, lakini nowandikila kwavija muujuwa na kuduhu uvizi ulawa muukweli.
22 Nani yeli mvizi? Iyo ija yolonga kamba Yesu siyo Kilisito mkombola yasaguligwe na Mulungu. Munhu kamba ayo iyo yomulema Kilisito na kombela Tata na Mwana.
23 Munhu yoyose yombela Mwana, vivija kombela Tata, na munhu yoyose yomtogola Mwana, vivija komtogola Tata.
24 Avo, usenga uja umuhulike toka haichanduso ukale mmizoyo yenu. Na wahakala mmizoyo yenu, vivija mokala kwa kuilumba na Mwana na Tata.
25 Na kino acho kiyatulongele kamba kotugwaa ugima wa mazuwa gose.
26 Niwandikila mbuli zino kuwazuma mbuli ya wanhu waja wolonda kuwagiza.
27 Lakini kumwenu mweye, Kilisito kawagidila Loho Yang'alile. Na kamba Loho Yang'alile kokala mgati mmwenu,

hamulonda munhu yoyose yawafunze. Kwavija Loho Yang'alile kowafunza kila kinhu na kija kiyowafunza cha ukweli na si uvizi bule. Avo gagogeni mafundizo ga Loho Yang'alile, na kaleni kwa kuilumba na Kilisito.
28 Na sambi mweye wana, gendeleleni kukala mgati mmwake, muladi mna isiku yaheza seketudumbe na seketukone kinyala mgameso gake.
29 Kamba mojuwa kuwa Kilisito komnogeza Mulungu, mujuwe kila munhu yomnogeza Mulungu kaleligwa na heyo.

3

Wana wa Mulungu

1 Loleni, Tata viyatunogele ng'hani, mbaka tokemigwa wana wa Mulungu! Ona vivo vitwili. Lekaavo wanhu wa mwiisi hawatujuwile tweye, kwavija hawamjuwile heyo.
2 Ndugu zangu, sambi twa wana wa Mulungu, na hatujuwa vondatuwe. Lakini tojuwa Kilisito yahabwela toigala nayo, kwavija tomona kamba viyali.
3 Munhu yoyose yomtamanila Kilisito koisunha, kamba vija Kilisito viyaisunhile.
4 Munhu yoyose yotenda nzambi kobena malagizo ga Mulungu, kwavija kutenda nzambi kuko kubena malagizo ga Mulungu.
5 Mojuwa kamba Kilisito keza kuzisegeza nzambi zetu, na mgati mmwake mduhu nzambi yoyose.
6 Avo munhu yoyose yokala kwa kuilumba na Kilisito hatenda nzambi, lakini munhu yoyose yogendelela kutenda nzambi hamonile na vivija hamjuwile Kilisito.
7 Avo wanangu, sekemutogole kuviziligwa na munhu yoyose. Munhu yotenda gaja galondigwa na Mulungu komnogeza heyo kamba vija Kilisito viyamnogeze heyo.
8 Munhu yoyose yotenda nzambi munhu ayo wa Mwenembago, kwavija Mwenembago katenda nzambi toka mwanduso. Lakini Mwana wa Mulungu keza mwiisi kukinanga kija kiyatendile Mwenembago.
9 Yeli mwana wa Mulungu hagendelela kutenda nzambi, kwavija kavumbuka na Mulungu na Mulungu kamgwaa ugima wa sambi, avo hadaha kugendelela kutenda nzambi.
10 Vino avo vituwajuwa wana wa Mulungu na wana wa Mwenembago, munhu yoyose hatenda gaja gomnogela Mulungu hebu hamnogela ndugu yake, munhu ayo hali mwana wa Mulungu.

Inogeleni

11 Na usenga umuuhulike toka hanaichanduso awo uno, tuinogele wenyego.
12 Sekemuigale na Kaini, yalongozigwe na ija Imdumuka, na kamkoma ndugu yake Habili. Vino habali kamkoma? Kwavija gaja gayakalile yosang'hana geha, lakini gaja gayasang'hane ndugu yake gakala ganogile mgameso ga Mulungu.
13 Avo ndugu zangu, sekemukanganye kamba wanhu wa mwiisi ino wowehila mweye.
14 Tweye tojuwa kamba tumala kulawa mwiifa na twingila muugima, kwavija towanogela ndugu zetu. Munhu yoyose yeliduhu unogelwa kosigala mkufa.
15 Munhu yoyose yomwihila ndugu yake mkomaji, na mweye mojuwa munhu yoyose mkomaji kaduhu ugima wa mazuwa gose mgati mmwake.
16 Vino avo vitujuwa unogelwa viwili, Kilisito kaulava ugima wake mbuli ya tweye. Vivija na tweye tuulave ugima wetu mbuli ya ndugu zetu!
17 Kamba munhu yoyose kana vinhu va mwiisi ino, abaho kamona ndugu yake kaduhu kinhu chochose na hamonela bazi bule, vino kodahaze kulonga komnogela Mulungu?
18 Wanangu, unogelwa wetu sekeuwe kwa mulomo wiiyeka, ila uwe unogelwa wa kweli na ulagusigwe kwa kusang'hana.

Kugangamala kwetu kwa Mulungu

19 Vino avo vitujuwa kamba tweye twa mna ikweli, na honda tunyawenyawe mgameso ga Mulungu.
20 Hata kamba mizoyo yetu yotutagusa kamba tubananga, Mulungu mkulu kubanza mizoyo yetu na kojuwa kila kinhu.

21 Ndugu zangu, kamba mizoyo
yetu haitutagusa, todaha kugangamala
mgameso ga Mulungu.
22 Kumwake tobokela chochose ki-
tumpula, kwavija togagoga malagizo gake
na kutenda gaja gomnogeza heyo.
23 Lagizo jake dijo dino, tumtogole
Mwanage Yesu Kilisito, na tuinogele
wenyego kamba viyatulagize.
24 Munhu yoyose yogagoga malagizo ga
Mulungu kokala mgati mmwake. Tojuwa
kamba Mulungu kokala mgati mmwetu,
kubitila Loho Yang'alile iyatugwelele.

4

Loho wa ukweli na loho wa uvizi

1 Ndugu zangu, sekemumtogole kila
munhu yolonga kana loho wa Mulungu,
lakini mgezeni munhu ayo mulole kamba
munhu ayo kolongozigwa na Loho wa
Mulungu, kwavija watula ndagu wengi wa
uvizi walawilila mwiisi.
2 Avo, vino avo vonda mumjuwe munhu
yolongozigwa na Loho wa Mulungu.
Munhu yolonga kamba Yesu Kilisito keza
mna ulukuli, munhu ayo kana Loho wa
Mulungu.
3 Lakini munhu yoyose halonga vivo
mbuli ya Yesu kaduhu Loho wa Mulungu.
Munhu ayo kana loho yomulema Kilisito,
na mweye muhulika mwaka kamba kok-
wiza, na hata sambi keza mwaka mwiisi.
4 Wanangu, lakini mweye mwa wana wa
Mulungu na muwahuma watula ndagu wa
uvizi, kwavija ija yokala mgati mmwenu
kana nguvu kubanza ija yeli mwiisi.
5 Awo wolawa mwiisi ino na walonga
vinhu va mwiisi lekaavo wanhu wa mwiisi
wowategeleza.
6 Lakini tweye twa wanhu wa Mulungu,
munhu yoyose yomjuwa Mulungu ko-
tutegeleza tweye, lakini munhu heli wa
Mulungu hatutegeleza. Vivo vitujuwa
mbuli ya Loho wa kweli na loho wa uvizi.

Mulungu ayo unogelwa

7 Ndugu zangu, tuinogele wenyego,
kwavija unogelwa wolawa kwa Mulungu.
Munhu yoyose yonogela ka mwana wa
Mulungu, na komjuwa Mulungu.
8 Munhu yeliduhu unogelwa hamjuwile
Mulungu, kwavija Mulungu ayo uno-
gelwa.
9 Mulungu katulagusila unogelwa
wake kumwetu kwa kumtuma Mwanage
yaiyeka mwiisi, muladi tuwe wagima
kubitila heyo.
10 Unogelwa wa kweli uwo uno, siyo
kamba tweye tumnogela Mulungu lakini
heyo katunogela tweye na kamtuma
Mwanage kamba nhosa ya kusegeza
nzambi zetu.
11 Ndugu zangu, kamba Mulungu
katunogela vivo, avo na tweye vivija
tuinogele wenyego.
12 Kuduhu munhu yoyose yamonile Mu-
lungu, lakini kamba toinogela wenyego,
Mulungu kokala mgati mmwetu, na uno-
gelwa wake utelela kumwetu.
13 Tojuwa kamba tokala mgati ya Mu-
lungu, nayo Mulungu kokala mgati ya tw-
eye, kwavija katugwelela Loho wake.
14 Tweye tuwona na kuwalongela
wanhu wayagwe kamba Tata kamtuma
Mwanage yawe Mkombola wa wanhu wa
mwiisi.
15 Kila munhu yolonga kwa mulomo
wake kamba Yesu ayo Mwana wa Mu-
lungu, Mulungu kokala mgati ya munhu
ayo, nayo kokala mgati ya Mulungu.
16 Avo, tweye tojuwa totamanila uno-
gelwa wa Mulungu kumwetu.
Mulungu ayo unogelwa na munhu
yoyose yowanogela wayagwe kokala na
mgati ya Mulungu, na Mulungu kokala
mgati ya munhu ayo.
17 Tuwe kamba Kilisito na tukale
ugima wa kuwanogela wayagwe mwiisi
ino na unogelwa utelela mgati yetu na
honda tudumbe mdisiku Mulungu vonda
yawataguse wanhu wose.
18 Hanhu heli na unogelwa kuduhu
kudumba, unogelwa utelele wosegeza
bwembwe. Avo munhu yodumba hatelele
muunogelwa, kwavija bwembwe dogala
kutagusigwa. Munhu yoyose yodumba
hatelele muunogelwa.
19 Tweye tuna unogelwa kwavija heyo
kasonga kutunogela tweye.
20 Kamba munhu yahalonga “Nomno-
gela Mulungu,” akuno komwihila ndugu

yake, munhu ayo koviza. Kwavija munhu yoleka kumnogela ndugu yake yoomona, hadaha kumnogela Mulungu, yoleka kumona.
21 Kilisito katugwelela lagizo dino, munhu yoyose yomnogela Mulungu vivija yamnogele ndugu yake.

5

Tuihuma isi

1 Munhu yoyose yotogola kamba Yesu ayo Kilisito munhu ayo mwana wa Mulungu. Munhu yomnogela tata munhu, vivija komnogela na imwana.
2 Vino avo vitujuwa kamba towanogela wana wa Mulungu, kwa kumnogela Mulungu na kugagoga malagizo gake.
3 Kwavija kumnogela Mulungu ako kugagoga malagizo gake. Na malagizo gake gabuha,
4 kwavija kila yeli mwana wa Mulungu kodaha kuihuma isi. Vino avo vituihuma isi kwa kumtamanila kwetu Mulungu.
5 Vino nani yodaha kuihuma isi? Ni munhu ija yaiyeka yomtogola Yesu Kilisito kamba Mwana wa Mulungu.

Vija vitone na kulonga mbuli ya Yesu Kilisito

6 Yesu Kilisito ayo yezile kwa mazi na kwa damu ya kufa kwake. Hezile kwa mazi gaiyeka ila keza kwa mazi na kwa damu. Nayo Loho kolonga kweli, kwavija Loho awo ukweli.
7 Avo wakuko wadatu wosindila.
8 Loho wa Mulungu na mazi na damu na wano wose wadatu woitogolela.
9 Tobokela usindila wa wanhu, lakini usindila wa Mulungu ubanza ng'hani, na kasindila vino mbuli ya Mwanage.
10 Munhu yoyose yomtogola Mwana wa Mulungu kanao usindila awo mgati yake, lakini munhu yoleka kumtogola Mulungu kamtenda mvizi, kwavija hautogole usindila uyalongile Mulungu mbuli ya Mwanage.
11 Na uno awo usindila, Mulungu katugwelela ugima wa mazuwa gose, na ugima awo wa mna Imwanage.
12 Munhu yoyose yeli na Mwana wa Mulungu kanao ugima awo, munhu yeliduhu Mwana wa Mulungu kaduhu ugima awo.

Ugima wa mazuwa gose

13 Nowandikila mbuli zino, mweye mumtogole Mwana wa Mulungu, muladi mujuwe kamba munao ugima wa mazuwa gose.
14 Na tweye hatudumba kumgendela Mulungu, kwavija tojuwa twahampula kinhu chochose kamba viyolonda, kotutegeleza.
15 Avo tojuwa kamba heyo kotutegeleza twahampula kinhu chochose, vivija tojuwa kamba katugwaa kija kitumpulile.
16 Munhu yahamona ndugu yake katenda nzambi haimgala mwiifa, yampulile kwa Mulungu nayo Mulungu komgwelela ugima. Nolonga mbuli ino kwa awo watendile nzambi haimgala munhu mwiifa. Lakini kuna nzambi yomgala munhu mwiifa, naniye silonga kamba mumpulile kwa Mulungu.
17 Ubanazi wowose wihile mgameso ga Mulungu ni nzambi, lakini kuna nzambi haimgala munhu mwiifa.
18 Tojuwa awo weli wana wa Mulungu hawagendelela kutenda nzambi, kwavija Mwana wa Mulungu kowalolesa, na ija Imdumuka hadaha kuwalumiza.
19 Tojuwa kamba tweye twa wana wa Mulungu na wanhu wose wayagwe mwiisi wotawaligwa na ija Imdumuka.
20 Vivija tojuwa kamba Mwana wa Mulungu keza, katutenda tumjuwe Mulungu wa kweli, tukale mna ukuilumba na Mulungu wa kweli, mna ukuilumba na mwanage, Yesu Kilisito. Heyo yuyo Mulungu wa kweli na yuyo ugima wa mazuwa gose.
21 Wanangu, muitiganye sekemuvitambikile vinyago.

Baluwa ya Kabili yandikigwe na Yohana

Ulongozi

Baluwa ya kabili ya Yohana yandikigwa na mtumigwa Yohana behi ya mwaka wa 90 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Yohana haitambule bule kamba ayo mwandikaji, lakini koikema mwenyego mvele. Mbuli zili mna ibaluwa ya ino ya Yohana wa kabili ziigala na mbuli zili mna Imbuli Inogile yandikigwe na Yohana. Mbuli ayo yokoneka mna inzila viyagangamize lagizo da Yesu da kuinogela na viyatambule kumnogela Yesu kwa kugoga malagizo gake (Sula ya 1:5-6, Yohana 15:9-10). Wanhu woitogolela kamba Yohana ayo yandike Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana na vivija kandika baluwa ndatu 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana kipindi acho kiyakalile ako Efeso.

Hamoja Yohana kandika baluwa ino kwa mtwanzi yasaguligwe na wanage lakini yogesigwa kakala yowandikila wanhu wamtogole Yesu mna ivibumbila. Kilamuso cha Yohana kwandika baluwa ino ni kuwagela moyo wanhu wamtogole Yesu na kuwazuma mbuli ya wafundiza wa uvizi.

Mbuli zili mkitabu

- Yohana kosonga baluwa yake kwa kulonga kowandikila kina nani na kowalamusa (Sula ya 1:1-3).
- Abaho kowagela moyo wanhu wamtogole Yesu na kowakumbusa lagizo kulu (Sula ya 1:4-6).
- Abaho kowazuma mbuli ya wafundiza wa uvizi (Sula ya 1:7-11).
- Yohana komambukiza baluwa yake kwa kuwalamusa wanhu wamtogole mkibumbila kuko kuyakalile yawakemile “Ndugu yake yasaguligwe” (Sula ya 1:12-13).

1 Niye mvele, nokwandikila gweye mtwanzi usaguligwe na Mulungu hamoja na wanago, iniwanogela muukweli, sili niye niiyeka, lakini vivija na wanhu wose woujuwa ukweli wokunogela,
2 kwavija ukweli wokala mgati yetu na wokala na tweye siku zose.
3 Ng'hekewa na bazi na tindiwalo vilawa kwa Mulungu Tata na Yesu Kilisito, yeli Mwana wa Tata, vikale na tweye mna ukweli na unogelwa.

Ukweli na unogelwa

4 Ndeng'helela ng'hani vinyone wanago wayagwe wokala mna ikweli kamba Mulungu Tata viyatulagize.
5 Avo, sambi Mtwanzi gweye usaguligwe na Mulungu nokupula, tweye wose tumtogole Yesu tuinogele. Sikwandikila malagizo ga sambi, lakini malagizo gagaja gatukalile nago toka ichanduso.
6 Unogelwa awo uno, tukale kwa kugagoga malagizo ga Mulungu. Lagizo diuhulike toka ichanduso dijo dino, mukale mna unogelwa.
7 Wanhu wengi wavizi wenela mwiisi, awo hawatogola kamba Yesu Kilisito keza kwa lukuli lwa kiunhu. Wanhu kamba awo ni wavizi na womulema Kilisito.
8 Iteganyeni, sekemwagize kija kimgaiye, lakini mugweleligwe nhunza imemile.
9 Munhu yoyose yofundiza mafundizo gayagwe na hagagoga mafundizo ga Kilisito, munhu ayo kaduhu Mulungu. Munhu yoyose yogagoga mafundizo kana Tata na Mwana.
10 Kamba munhu yaheza na hawagalileni mafundizo gano, sekemumgale mzikae zenu hebu kumulamusa.
11 Kwavija munhu yoyose yomulamusa munhu ayo, koilumba nayo kusang'hana gehile.

Mbuli za kimambukizo

12 Ninazo mbuli nyingi za kuwalongela lakini silonda kuwalongela kwa kuwandikila, avo, nogesa niwatembelele na kulonga na mweye meso kwa meso, muladi deng'ho jetu ditelele.
13 Wana wa ndugu yako yasaguligwe na Mulungu wokulamusa.

Baluwa ya Kadatu yandikigwe na Yohana

Ulongozi

Baluwa ya kadatu ya Yohana yandikigwa na mtumigwa Yohana behi ya mwaka 90 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Yohana haitambule bule kamba ayo mwandikaji, lakini koikema mwenyego mvele (Sula ya 1:1). Na katenda vivo mna ibaluwa ya kabili ya Yohana (Sula ya 1:1). Wanhu woitogolela kamba Yohana ayo yandike Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana na vivija kandika baluwa ndatu 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana kipindi acho kiyakalile ako Efeso.

Yohana kamwandikila baluwa ino munhu yamtogole Yesu yakemigwe Gayo. Kamtambula Gayo mbwigake na kamulagiza yawagoneke kumwake ndugu wamtogole Yesu weli muumwanza wa kuko kumwao.

Mbuli zili mkitabu

Yohana komulamusa Gayo (Sula ya 1:1).
Abaho komgela moyo Gayo na komulagiza yawagoneke kumwake ndugu wamtogole Yesu (Sula ya 1:2-8).
Abaho kolonga mbuli ya wanhu wabili wayagwe Diotilefe na Demetiliyo (Sula ya 1:9-12).
Komambukiza baluwa yake (Sula ya 1:13-14).

1 Niye mvele, nokwandikila gweye Gayo,
mbwigangu nikunogela mna ikweli.

2 Mbwigangu, nompula Mulungu yakutende umwede na yakutendele ganogile
mulukuli lwako, kamba vija vinjuwa loho yako viigendelela vinogile.

3 Nideng'helela ng'hani ndugu wano viwezile na kunongela viugendelela goya
mna ikweli na viukala mna ikweli siku zose.

4 Nobanza ng'hani kudeng'helela kuhulika kamba wanangu wokala mna ikweli.

Mbuli ya kuwataza wayagwe

5 Mbwigangu, gweye kotamaniligwa mna ukuwasang'hanila ndugu, hata kamba wanhu baki kumwenu.

6 Ndugu awo wakilongela kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu mbuli za unogelwa wako. Chonde wataze mna inzila imnogeza Mulungu wagendelele goya na mwanza wao.

7 Kwavija, mbuli ya Kilisito wasonga mwanza wao bila kutazigwa na wanhu hawatogola Kilisito.

8 Avo tweye tolondeka kuwataza wanhu wano, muladi tweye na awo tuilumbe mna ukusang'hana mna ikweli.

Diotilefe na Demetiliyo

9 Nyandika baluwa kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu, lakini Diotilefe yalondaga ukulu hagati ya wao, hatonga mbuli zinonga.

10 Vonda nize nogagubula gubu gaja gose goyosang'hana, ago gehile goyotulonga na uvizi. Yang'ali hanakwiguta na gago, vivija kolema kuwabokela waetu wamtogole Yesu wacholile kumwao, na kowagomesa wanhu wolonda kuwabokela na kowawinga mkibumbila cha wanhu wamtogole Yesu.

11 Mbwiga zangu, sekemkweleleze gehile, lakini mkweleleze ganogile. Munhu yoyose yosang'hana ganogile ayo wa Mulungu, munhu yoyose yosang'hana gehile hanamjuwa Mulungu.

12 Kila munhu komulonga vinogile Demetiliyo, hata ukweli wenyego wolagusa vivo. Na tweye vivija tolava usindila awo, na gweye kojuwa kija kitulonga cha ukweli.

Ndamuso za kimambukizo

13 Ninazo mbuli nyingi za kukulongela, lakini silonda kutenda vivo kwa kukwandikila,

14 kwavija sambi baha nogesa kukona, na tolonga meso kwa meso.

15 Tindiwalo dikale na gweye. Mbwiga zako wose wokulamusa. Ndamusila mbwiga zetu, kila imoja.

Baluwa yandikigwe na Yuda

Ulongozi

Baluwa ino yokemigwa Yuda mbuli ya twaga da mwandikaji. Yuda koitambula mwenyego kamba ndugu yake Yakobo, mdodo wake Yesu. Avo vivija wanhu wotogola kamba Yuda kakala ndugu yake Yesu (Yuda 1). Hatujuwa bule kamba baluwa ino wandikiligwa kibumbila fulani cha wanhu wamtogole Yesu, lakini mbuli ya vilaguso vilongigwe mna idilagano da umwaka todaha kulonga Yuda kawandikila wanhu wakalile Wayahudi. Hata ivo baluwa ino kawandikila “wose wakemigwe na wanogeligwe na Mulungu Tata na watandigwe mbuli ya Yesu Kilisito” (Yuda 1). Baluwa ino yandikigwa behi na mwaka wa 60 toka kuvumbuka kwa Kilisito.

Kilamuso cha kuwandikila baluwa ino wanhu wose wamtogole Yesu ni kuwazuma sekewawakweleleze wafundiza wavizi (Yuda 4). Yuda kalonga mbuli zilawilile mna dilagano da umwaka mbuli ya kugangamiza kija kiyalongile. Baluwa ino ina mbuli ziigalile na 2 Petulo kamba vija kuwazuma mbuli ya wafundiza wa uvizi (Yuda 4, 2 Petulo 2:1) na mbuli kamba wasenga wa kuulanga na Sodoma na Gomola.

Mbuli zili mkitabu

Tanhu Yuda kowalamusa wasomaji zake (Yuda 1-2).
Abaho kolonga kilamuso cha kwandika nacho acho kuwazuma mbuli ya wafundiza wa uvizi (Yuda 3-4).
Abaho kowazuma wasomaji zake kubitila gaja gawalawilile wanhu mna idilagano da umwaka (Yuda 5-16).
Abaho kowalongela choni cha kutenda viwazumigwe (Yuda 17-23).
Abaho komambukiza baluwa yake kwa kumtogola Mulungu (Yuda 24-25).

1 Niye Yuda, namtumwa wa Yesu Kilisito
na mdodo wake Yakobo, nowandikila mweye mose mukemigwe na kunogeligwa na
Mulungu Tata na kwikigwa goya na Yesu
Kilisito.

2 Bazi, tindiwalo na unogelwa vikale na
mweye ng'hani.

Wafundiza wa uvizi

3 Mbwiga zangu, niwamba ng'hani
kuwandikileni mbuli ya ukombozi wetu
tweye wose, nilondeka kuwandikila
muladi niwagele moyo muladi mugendelele kuwamba mna ditamanilo, diwagweleligwa wanhu wa Mulungu, mwanza
umoja kwa kipindi chose.

4 Kwavija wanhu hawamjuwile Mulungu wengila kwa kinyelegezi hagati
yetu, wanhu awo wogalusa usenga wa
ng'hekewa ya Mulungu kamba kinhu cha
kutendela ugoni na wombela Yesu Kilisito,
yeli Mkulu wetu yaiyeka na Mndewa.
Wanhu awo nhaguso yao yandikigwa toka
mwaka mna Gamaandiko Gang'alile.

5 Hamoja mbuli zino zose muzijuwa,
niye nolonda kuwakumbusa kamba Mndewa kawakombola wanhu wa Izilaeli kulawa mwiisi ya Misili, lakini kumwande
kawabananga wanhu wose hawatogole.

6 Kumbukeni wasenga wa kuulanga
walondile kuwa wakulu kubanza ukulu
uwagweleligwe, avo wazileka kae zao
wenyego. Mulungu kaweka mdiziza
na kawagodeka minyololo siku zose,
na kaweka yawataguse mna isiku ayo
ng'hulu.

7 Vivija kumbukeni Sodoma na Gomola,
na mabuga geli mmabehi, watenda ugoni
na kuihindula wenyego. Wabanangigwa
kwa moto haufaga kamba kilaguso kwa
wanhu wayagwe.

8 Vivo ili kwa wanhu wano, wao walota
nzozi, ng'huli zao zifitizigwa, wenyego
wowehula udahi wa Mulungu na kuviliga
viumbe ving'alile kuulanga.

9 Lakini hata Mikaeli msenga mkulu
wa kuulanga hatendile vivo bule,
viyaibamilile na Mwenembago mbuli ya
lukuli lwa Musa. Mikaeli hamuligile
Mwenembago, lakini kalonga, “Mndewa
mwenyego yakuzume!”

10 Lakini wanhu wano woliga kinhu chochose hawakijuwile, wobanangigwa kwa
mbuli zizija wazijuwile kwa nzewele zao,
kamba wanyama viwojuwa kwa nzewele
zao.

11 Wanhu awo wogaya! Kwavija
wakweleleza mbuli ziyasang'hane Kaini.
Mbuli ya kulonda sente waigala wenyego
muimhome iija ya Balaamu. Walema
kamba viyalemile Kola vivija na wao
wonangigwa kamba viyanangigwe heyo.
12 Kwa mbuli zao zigela kinyala zoo-
tenda wofitiza nyimwilinyimwili zenu za
kuinogela. Waigala na mawingu gelibule
mvula gohembelusigwa na beho. Wao
waigala na mibiki ihuluke, na hailela
matunda, mibiki ing'oligwe mizizi na ifa.
13 Wanhu awo waigala na ng'humbi
ng'hulu ya bahali, na sang'hano zao zogela
kinyala kamba mihovu. Wao waigala na
nhondo zitanga tanga zikigwe hanhu aho
hali na ziza kulu da mazuwa gose.
14 Henoko, lukolo lwa saba toka Adamu,
kalagula mbuli ya wanhu awo kalonga,
“Mndewa kokwiza hamoja na magana
kwa magana ga wasenga zake wang'alile,
15 kuwatagusa wanhu wose na
kuwakoboza wanhu wose iwolema
kumtegeleza kwa sang'hano zao zihile
ziwatendile bila kumgesa Mulungu, na
kwa mbuli ya ulonzi wao wose wihile
wamulongile heyo!”
16 Siku zose wanhu wano wonung'unika
na kuiyalala, wokweleleza kusulukila
kwao kwihile, woitapa wenyego na
kuwatogola ng'hani wanhu wayagwe
muladi wapate kiwolonda.

Kuzumigwa na mafundizo

17 Lakini mweye mbwiga zangu,
kumbukeni gaja gamulongeligwe baho
umwaka na watumigwa wa Mndewa wetu
Yesu Kilisito.
18 Wawalongela, “Mzisiku za uhelelo,
wolawilila wanhu na wowazeha, wanhu
wokweleleza kusulukila kwao kwihile bila
kumgesa Mulungu.”
19 Wanhu awo wotenda mweye muigole,
wanhu wolongozigwa na kusulukila kwa
wanhu wa mwiisi ino, weliduhu Loho wa
Mulungu.
20 Lakini mweye mbwiga zangu,
igangamizeni wenyego mna ditamanilo
jenu ding'alile. Mpuleni Mulungu kwa
nguvu ya Loho wake.
21 Gendeleleni muunogelwa wa Mu-
lungu, kuno mombetela Mndewa wetu
Yesu Kilisito, kwa bazi jake kowagweleleni
ugima wa mazuwa gose.
22 Woneleni bazi wanhu weli na shaka.
23 Wakomboleni muumoto wanhu
wayagwe. Woneleni bazi wanhu wayagwe
kwa kuitiganya, lakini vihileni hata viwalo
vao vifitizigwe kwa kusulukila kwao
kwihile.

Yuda komtogola Mulungu

24 Kumwake heyo yodaha kuwakaliza
sekemugwe na yodaha kuwagala haulon-
gozi wake kuno mung'ala na bila kitala na
ndeng'helelo ng'hulu.
25 Kwa Mulungu yaiyeka yeli Mkombola
wetu, ukulu una heyo na nguvu na udahi,
kubitila Mndewa wetu Yesu Kilisito ku-
lawa ng'holo zose, sambi na siku zose!
Ona.

Ugubulo
uyagweleligwe Yohana
Ulongozi

Kitabu cha Ugubulo acho kitabu cha uhelelo mna idilagano da sambi. Vivija acho kitabu cha uhelelo kwandikigwa na mtumigwa Yohana behi na mwaka wa 95 toka kuvumbuka kwa Kilisito (Ugub 1:1). Vivija Yohana kandika Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana na baluwa ya ichanduso ya Yohana na baluwa ya kabili ya Yohana na baluwa ya kadatu ya Yohana. Vivija Yohana kojuwika kwa twaga da, “Ija Yesu yamnogele ng'hani.” (Yoh 13:23). Kandika kitabu cha Ugubulo viyakalile yahamizigwe kukisiwa cha Patimo mbuli ya kuwapetela wanhu mbuli inogile ya Yesu Kilisito (Ugul 1:9).

Kilamuso cha kwandika kitabu cha ugubulo ni kuwagela moyo wasomaji wagendelele kumtamanila Yesu Kilisito na kuwatenda watamanile kwavija Yesu kammambwega mbwega kubwela (Sula ya 1:3, 22:7). Kawandikila wanhu wose wamtogole Yesu na vibumbila saba vijuwike mna izisula za 2-3. Yohana kakikema kija kiyandike kamba ulaguzi (Ugub 1:3) na kalagusa kwa vilaguso vingi mna ikitabu kusimulila vinhu viyone. Ikitabu kiigala na hanhu hayagwe mna idilagano da umwaka, kamba vija Zakalia 6:1-8. Zimhalati saba na mabakuli saba nago gaigala na mikubulo iyagalile Mulungu kuwakoboza Wamisili (Kulawa 7-9). Ugubulo wosimulila mbuli za uhelelo, kamba Yesu kohuma na wanhu wose womtamanile wokuwa wagima siku zose hamoja nayo. Leka ikitabu kino kikuzume na kikutende utamanile kamba Yesu sambi kobwela.

Mbuli zili mkitabu

Yohana kosonga kulonga heyo ayo nani na kabokelaze mbuli zino za ulaguzi ziyone (Sula ya 1:1-1:20).

Kolonga usenga wa Yesu kwa wanhu wamtogole Yesu mvibumbila saba (Sula ya 1:1-3:22).

Abaho kosimulila mbuli za hota saba (Sula ya 4:1-8:5) na mhalati saba (Sula ya 8:6-11:19).

Abaho Yohana kosimulila ng'hondo ya mwana wa kimbigalo na zoka dili na mapala saba (Sula ya 12:1-14:20).

Abaho kokwandika mbuli za mibakuli saba ya ng'hasiliki (Sula ya 15:1-16:18).

Abaho Yohana kosimulila Mulungu viyawahumile wanhu wamwihile ako kuulanga (Sula ya 17:1-20:15).

Kukimambukizo kosimulila mbuli ya ulanga wa sambi na isi ya sambi vonda vize ako kuuhelelo (Sula ya 21:1-22:21).

1 Uno awo ugubulo wa Yesu Kilisito, Mulungu kamgwaa yawalagusile wasang'hanaji zake, mbuli zija zonda zilawilile vino sambi. Kilisito kamtuma msenga wake wa kuulanga yamulongele Yohana msang'hanaji wake mbuli azo.
2 Nayo Yohana kasindila kila kinhu kiyawone. Yohana kasimulila usenga wa Mulungu na ukweli ugubuligwe na Yesu Kilisito.
3 Kamweda munhu yosoma mbuli zili mkitabu kino kili na mbuli za ulaguzi, na wamweda wanhu wotegeleza na kuzigoga mbuli za ulaguzi zandikigwe mna ikitabu kino! Kwavija kipindi cha mmabehi baho zolawilila mbuli zose zino.

Kuwalamusa wanhu wa vibumbila wamtogole Yesu

4 Niye Yohana nowandikila wanhu wamtogole Yesu mna ivibumbila saba vili ako Asiya.

Ng'hekewa na tindiwalo kulawa kwa Mulungu, yakalile baha, yeli baha na yonda yawe baha, na kulawa kwa loho saba zili kuulongozi wa kigoda chake cha undewa,
5 na kulawa kwa Yesu Kilisito yotamaniligwa, yogubula ukweli wa mbuli ya Mulungu, yeli waichanduso kuzilibuka kwa wafile, vivija ayo yowatawala wandewa wa mwiisi.

Yesu kotunogela, na kwa damu yake katulekesa na nzambi,
6 na katutenda tuwe undewa wa walava nhosa, tumsang'hanile Mulungu, Tatake. Yesu Kilisito yagweleligwe ukulu na nguvu siku zose! Ona.

7 Tegelezeni, kokwiza mna gamawingu!
Kila munhu komona, hata waja wamuhomile.
Makabila gose geli mwiisi gomuyalalila. Ona iwe vivo!

8 "Niye na Alufa na Omega, waichanduso
na waikimambukizo," kolonga Mndewa
Mulungu yeli na Udahi wose, yakalile
baha, yeli baha, na yonda yawe baha.

Yohana kolagusiligwa vinhu mbuli ya Kilisito

9 Niye Yohana ndugu yenu, na kwa
kuilumba na Yesu nina fungu hamoja na
mweye mna gamagayo na nina fungu
hamoja na mweye muundewa wake na kufunga umoyo. Niye ngaligwa kugodekigwa
mkisiwa kikemigwa Patimo mbuli ya
kuwapetela wanhu mbuli ya Mulungu na
kwa mbuli ya kuwalongela wanhu ukweli
ugubuligwa na Yesu.
10 Mna isiku ya Mndewa nimema Loho
wa Mulungu, mhulika sauti ng'hulu,
iigalile na sauti ya mhalati, inongela
kukisogo changu.
11 Inongela, "Wandike mkitabu mbuli
zino ziwona, abaho kigale ikitabu kwa
wanhu wamtogole Yesu mvibumbila vili
mna gamabuga gano saba, Efeso na
Simuna na Peligamoni na Tuatila na Salide
na Filadelifia na Laodikea."
12 Nihinduka ndole nani yolonga na
niye, nyona vinhu saba va zahabu va kwikila taa,
13 hagati yake kukala na imoja kamba
Mwana wa Munhu kakala yavalile kiwalo
kitali na mkwiji wa zahabu mna imhambaga.
14 Mvili zake zikala nzelu chuwee kamba
pamba na meso gake gamwekamweka
kamba moto ukwaka,
15 magulu gake gang'ala kamba shaba
isomigwe na kusunhigwa ng'hani, sauti
yake ibuma kamba mazi gokilima.
16 Mumkono wake wa kudila kakala yagogile nhondo saba, na mumulomo wake
dilawa panga dikanha kuno na kuno. Kihanga chake king'ala kamba zuwa da
imisi.
17 Vinimulolile nigwa mmagulu gake
kamba munhu yafile, keka mkono wake
wa kudila uchanha yangu kanongela,
"Sekeudumbe! Niye na waichanduso na
waikimambukizo.
18 Niye ayo heyo yeli mgima! Ng'hala
nifile, lakini sambi na mgima siku zose.
Nina luvugulo lwa ifa na kowochola
wanhu wafile.
19 Avo, wandike kila kinhu kiuwona,
vinhu vose viuwona sambi na vija vonda
vilawilile baho kumwande."
20 Dino dijo fambulo da nhondo saba
ziuwone mumkono wangu wa kudila, na
vija vinhu saba va zahabu va kwikila taa.
Nhondo saba awo wasenga wa kuulanga
wa vibumbila saba va wanhu wamtogole
Yesu, na vija vinhu saba va zahabu va
kwikila taa vivo vibumbila saba va wanhu
wamtogole Yesu.

2

Usenga kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Efeso

1 "Kwa msenga wa kuulanga wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Efeso
wandike vino,

"Usenga uno wolawa kwa ayo yogoga
nhondo saba mumkono wake wa kudila,
heyo yotembela hagati ya vinhu saba va
zahabu va kwikila taa.
2 Njuwa kila kinhu kiutendile, njuwa
kuwamba kwako na kufunga umoyo
kwako. Njuwa kamba hudaha kukala na
wanhu wosang'hana gehile, avo kuwageza
waja wolonga awo watumigwa lakini
si watumigwa bule, na kujuwa kamba
wavizi.
3 Gweye kubetela, kugaya mbuli ya kunisang'hanila na hubwelile kukisogo bule.
4 Lakini nina mbuli ya kukuzuma, gweye
sambi huninogela bule kamba viuninogele aho haichanduso.
5 Gelegeza aho haugwile! Leka nzambi
zako, sang'hana kamba viutendile ichanduso. Kamba huleka nzambi zako, nokwiza kukisegeza kinhu chako cha kwikila
taa kulawa hanhu hake.

* **2:6** Wanikolai wawafundiza wanhu vihile, kamba wodaha kugendelela kutenda mbuli zihile na hawananga bule loho zao kwavija loho ayo ikomboligwe lakini lukuli lofa.

6 Lakini nokutogola kwa kinhu kimoja,
gweye kugehila gowotenda Wanikolai*
kamba vinigehila nene.
7 “Munhu yeli na magwiti, yategeleze
gaja goyolonga Loho wa Mulungu kwa
vibumbila va wanhu wamtogole Yesu!
“Munhu yonda yahume nomuleka yaje
matunda ga mbiki wa ugima uli mkihati
cha Mulungu.

Usenga kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Simuna

8 “Kwa msenga wa kuulanga wa kibum-
bila cha wanhu wamtogole Yesu ako
Simuna wandike vino,
“Usenga uno wolawa kwa ayo yeli wa
ichanduso na waikimambukizo, yakalile
yafile, abaho kawa mgima kabili.
9 Nigajuwa magayo gako, vivija niujuwa
ukiwa wako, hamoja ukweli gweye kwa
mgoli! Nijuwa vija viwakubezile waja
woikema Wayahudi lakini siyo Wayahudi
wao kibumbila cha Mwenembago!
10 Sekeudumbe gaja gonda gaku-
tende ugaye. Tegeleza! Mwenembago
kowageza na wanhu wayagwe kumwenu
wogodekigwa mkifungo, na mogaya kwa
siku longo, mukale kwa kutamaniligwa
kwa chochose hata kamba kufa, na niye
nowagwaa nhunza ya ugima.
11 “Munhu yeli na magwiti, yategeleze
gaja goyolonga Loho wa Mulungu kwa
vibumbila va wanhu wamtogole Yesu!
“Munhu yonda yahume honda yalu-
mizigwe na ifa ya kabili.

Usenga kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Peligamoni

12 “Kwa msenga wa kuulanga wa kibum-
bila cha wanhu wamtogole Yesu ako Peli-
gamoni wandike vino,
“Usenga uno wolawa kwa ayo yeli na
panga dikanha kuno na kuno.
13 Nihajuwa hanhu aho haukala, aho
kili kigoda cha undewa wa Mwenembago.
Lakini gweye kwa mkweli kumwangu,
hulekile bule kunitamanila hata mna
ikipindi kija munhu wangu Antipasi
yotamaniligwa mna kila kiyolonga,
viyakomigwe aho hakili kigoda cha Mwen-
embago.
14 Lakini ning'hali na mbuli ndodo
kumwako, kuna wanhu kumwako
wokweleleza mafundizo ga Balaamu,
yamfundize Balaki yawekile ng'hwalo
wanhu wa Izilaeli watende nzambi kwa
kuwananahiza waje lujo lulavigwe kwa
vinyago na watende ugoni.
15 Vivija kuna wanhu kumwenu wok-
weleleza mafundizo ga Wanikolai.
16 Avo, lekeni nzambi zenu! Kamba
hamuleka, sambi baha nokwiza kuitowa
na wanhu awo kwa panga dilawa mumu-
lomo wangu.
17 “Munhu yeli na magwiti, yategeleze
gaja goyolonga Loho wa Mulungu kwa
vibumbila va wanhu wamtogole Yesu!
“Wanhu wonda wahume nowag-
waa lujo lufisigwe lukemigwa mana.
Vivija nomgwaa kila munhu dibwe zelu
jandikigwe twaga da sambi hadijuwike na
munhu yoyose ila ayo yadibokele.

Usenga kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Tuatila

18 “Kwa msenga wa kuulanga wa kibum-
bila cha wanhu wamtogole Yesu ako Tu-
atila wandike vino,
“Usenga uno wolawa kwa Mwana wa
Mulungu, yeli na meso gong'ala kamba
moto ukwaka, na magulu gong'ala kamba
shaba isomigwe.
19 Nizijuwa mbuli zose ziusang'hana.
Niujuwa unogelwa wako na kutamanila
kwako na vija viuwataza wayagwe na ku-
funga umoyo kwako. Nojuwa sambi ko-
tenda goya ng'hani kubanza aho ha ichan-
duso.
20 Lakini nina mbuli ya kukuzuma,
gweye komtogolela mtwanzi ija Yeze-
beli, yoikema mwenyego mtula ndagu.
Kwa mafundizo gake kawalongoza vihile
wasang'hanaji zangu kwa kuwatenda
watende ugoni na kuja lujo lulavigwe kwa
vinyago.
21 Nimgwaa kipindi cha kuleka nzambi
zake, lakini halonda kuleka ugoni wake.
22 Avo, nomwika mulusazi baho heyo
na wose watendile nayo ugoni wogaya
ng'hani. Notenda avo sambi kamba
hawalekile nzambi zao ziwatendile nayo.

23 Vivija nowakoma wanhu womkweleleza, abaho vibumbila vose va wanhu wonhogola vojuwa kamba nene heyo nilola goya goyogesa na goyolonda kila munhu. Nomulipa kila imoja wenu kamba vimsang'hane.
24 “Lakini wayagwe wenu mukala kuko Tuatila hamugakweleleze mafundizo gake Yezebeli na hamuifunzile mbuli zija zikemigwa na wanhu wayagwe kamba mbuli za Mwenembago ziifisile ng'hani. Nowalongela mweye siwadikwa bule mzigo uyagwe.
25 Lakini gogeni ng'hani kija kimufunzigwe mbaka vondanize.
26 Munhu yonda yahume, ija yogendelela mbaka kuuhelelo kusang'hana gonilonda, nomgwaa udahi wa kuwatawala wanhu wa isi zose.
27 Kowatawala kwa mkongoja wa zuma na kowabena vihande vihande kamba nongo.
28 Udahi unimgwaa munhu ayo awo udahi uuja unigweleligwe na Tatangu na niye nomgwaa tondo ng'andu.
29 “Munhu yeli na magwiti, yategeleze gaja goyolonga Loho wa Mulungu kwa vibumbila va wanhu wamtogole Yesu!

3

Usenga kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Salide

1 “Kwa msenga wa kuulanga wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Salide wandike vino,
“Usenga uno wolawa kwa ayo yeli na loho saba za Mulungu na nhondo saba. Nijuwa kija kiusang'hana, nojuwa kamba kujuwika kwa mgima kumbe kufa!
2 Avo, lamuka! Ukigangamize kija kiuli nacho king'hali hakina potela chose. Kwavija mbaka sambi ning'hali sinagona gaja gousang'hana kamba genela gose mgameso ga Mulungu wangu.
3 Kumbuka kija kiufunzigwe na kija kiuhulike, vigoge na uleke nzambi zako. Kamba hukala meso bule, nokwizila kamba mbavi, na honda ujuwe kipindi cha kwiza kwangu.
4 Lakini mna wanhu wadodo ako Salide hawavifitize bule viwalo vao. Wanhu awo wofaya kutembela na nene kuno wavala viwalo vizelu.
5 Munhu yonda yahume kovazigwa vivo kwa viwalo vizelu, na sidisegeza bule twaga jake mna ikitabu cha ugima. Mgameso ga Tatangu na wasenga zake nolonga kwa mulomo wangu kamba heyo munhu wangu.
6 “Munhu yeli na magwiti, yategeleze gaja goyolonga Loho wa Mulungu kwa vibumbila va wanhu wamtogole Yesu!

Usenga kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Filadelifia

7 “Kwa msenga wa kuulanga wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Filadelifia wandike vino,
“Usenga uno wolawa kwa ayo yong'ala na mkweli. Ayo yeli na luvugulo lwa Daudi, na yahavugula kuduhu yodaha kuhinda, na yahahinda kuduhu yodaha kuvugula.
8 Niijuwa kila mbuli yuusang'hana, nivugula lwivi mgameso gako na kuduhu munhu yodaha kuhinda. Njuwa goya kamba hamoja kuduhu nguvu ng'hani, lakini kuigoga mbuli yangu na hudilemile bule twaga jangu.
9 Tegeleza! Nowagala kumwako wanhu wa bumbila da Mwenembago, wanhu awo woikema Wayahudi kumbe siyo, lakini wolonga uvizi. Avo, nowagala kumwako na nowatenda wakugwile kingubanguba muladi wajuwe nikunogela.
10 Kwavija gweye kudigoga lagizo jangu da kufunga umoyo, na niye nokuhonya na magayo gonda geze mwiisi yose, kuwageza wanhu wose wokala mwiisi.
11 Hima nokwiza. Goga ng'hani kija kiulinacho muladi munhu yoyose sambiyakuboke nhunza yako ya kuhuma.
12 Ija yonda yahume nomtenda mhanda mng'anda ya Mulungu wangu, na honda yalawe bule mumo. Nokwandika kumwake twaga da Mulungu wangu na twaga da buga da Mulungu wangu, Yelusalemu ya sambi, yonda ihumuluke kuulanga kwa Mulungu wangu. Vivija nokwandika kumwake twaga jangu da sambi.

13 “Munhu yeli na magwiti, yategeleze
gaja goyolonga Loho wa Mulungu kwa
vibumbila va wanhu wamtogole Yesu!

Usenga kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Laodikea

14 “Kwa msenga wa kuulanga wa kibum-
bila cha wanhu wamtogole Yesu ako
Laodikea wandike vino,
“Usenga uno wolawa kwa ayo yokemigwa,
Ona, yotamaniligwa na yogubula ukweli,
yeli chanduso cha vinhu vose viyaumbile
Mulungu.
15 Njuwa kija kiusang'hane, njuwa
kamba gweye huli uzizimi hebu moto.
Vahanogile ng'hani gweye wahakuwile
uzizimi hebu moto!
16 Lakini kwavija kwa lufufunhende,
huli uzizimi hebu moto, nokudeka!
17 Gweye kolonga, ‘Niye na mgoli,
ninacho kila kinhu kinonda, siswelile
chochose.’ Lakini hujuwile bule viwili
kwaduhu kinhu chochose! Gweye kuny-
olila na kolondeka woneligwe bazi na kwa
mkiwa kwa mwazi na kwa msuwameso.
18 Nokugwaa magesa, gula kumwangu
zahabu isunhigwe kwa moto, muladi uwe
na ugoli. Vivija gula viwalo vizelu uvale,
ugubike kinyala cha kuwa mwazi. Vivija
gula dawa ya meso ugabake meso gako
muladi udahe kulola.
19 Niye nomkomhokela na kumkoboza
munhu yoyose inimnogela. Avo, wamba
kusang'hana ganogile na uleke nzambi
zako.
20 Tegeleza! Nokwima hana ulwivi
na kugong'onda, munhu yoyose yohulika
sauti yangu na kuvugula ulwivi, nok-
wingila mng'anda mmwake na kuja lujo
hamoja nayo, nayo koja hamoja na niye.
21 Munhu yonda yahume nomtenda
yakale hamoja na nene mna ikigoda cha
undewa, kamba vija niye vinihumile
ng'hala hamoja na Tatangu mna ikigoda
chake cha undewa.
22 “Munhu yeli na magwiti, yategeleze
gaja goyolonga Loho wa Mulungu kwa
vibumbila va wanhu wamtogole Yesu!”

4

Nhambiko ya ako kuulanga

1 Abaho ndagusiligwa kinhu kiyagwe,
nyona lwivi luvuguligwa kuulanga. Na
sauti ija imhulike ichanduso, iigalile na
sauti ya mhalati, inongela, “Izo kuno
uchanha, na niye nokulagusila gaja gonda
galawilile aho kumwande.”
2 Bahaja nimema Loho wa Mulungu, ny-
ona kuko kuulanga kuna kigoda cha un-
dewa, na imoja kakala mkigoda acho.
3 Ayo yakalile mkigoda acho kang'ala
kamba dibwe da yasipi na akiki, pinde da
Mulungu dikalile ding'ala kamba dibwe
da zumalidi dikizunguluka kigoda cha un-
dewa mhande zose.
4 Kuzunguluka kigoda cha undewa
kukala na vigoda viyagwe malongo mabili
na nne, na mvigoda avo wakala wavele
malongo mabili na nne wavalile viwalo
vizelu na wana taji ya zahabu mmapala.
5 Lumwesa, ng'huwa na mdudumo vi-
lawa mkigoda cha undewa. Kuulongozi
wa kigoda cha undewa kukala na viwenge
saba vikwaka, viwenge avo, zizo loho saba
za Mulungu.
6 Vivija kuulongozi wa kigoda cha un-
dewa kukala na kinhu kamba bahali ya
kiyoo, king'ala kamba dibwe dimetameta.
Aho hagati ya kigoda acho cha undewa
kizungulukigwa banzi zose na viumbe
vine vili na ugima. Viumbe vine vili na
ugima vikala vimemile meso kuulongozi
na kukisogo.
7 Kiumbe kili na ugima cha ichanduso
kiigala na simba, cha kabili kiigala na
ng'ombe, cha kadatu kikala na kihanga
kamba cha munhu, na cha ikane kiigala na
mhungu yoguluka.
8 Viumbe avo vine vili na ugima vikala
na mabawa sita kila kimoja, gamemile
meso kunze na mgati. Kuduhu kubwihila,
imisi na ikilo vokwimba,
“Kang'ala, kang'ala, kang'ala, Mndewa
Mulungu yeli na Udahi wose,
yakalile baha, yeli baha, na yonda yawe
baha.”
9 Kipindi viumbe avo vili na ugima, vi-
womgwaa ukulu, na kumtegeleza na ku-
mulongela asente ayo yakalile mkigoda
cha undewa ayo yeli mgima siku zose,
10 waja wavele malongo mabili
na nne wogwa haulongozi wa ayo

yakalile mkigoda cha undewa womgwila kingubanguba na kumtambikila ayo yeli mgima siku zose. Wozika taji zao kuulongozi wa kigoda cha undewa kuno wolonga,
11 “Mndewa wetu na Mulungu wetu, kofaya,
kugweleligwa ukulu na kutegelezigwa na nguvu,
kwavija kuumba kila kinhu,
na kwa kulonda mwenyego viwa baho na vokoneka.”

5

Kitabu na Mwanang'hondolo

1 Abaho nyona kinhu kamba kitabu mumkono wa kudila wa ayo yakalile mkigoda cha undewa, kikala chandikigwe banzi zose na kikala kifungigwe kwa nzabi saba za hota. 2 Abaho nimona msenga wa kuulanga yeli na udahi, kakemelela kwa sauti, “Nani yofaya kubandula zinzabi za hota na kukipumbulula ikitabu?”
3 Lakini kukala kuduhu yoyose kuulanga, hebu mwiisi, hebu hasi kowochola wanhu wafile, yodaha kukipumbulula ikitabu acho na kulola mgati yake.
4 Avo, niye nilila ng'hani kwavija kuduhu yofaya kukipumbulula kitabu acho na kulola mgati yake.
5 Abaho, imoja wa waja iwavele kanongela, “Sekeulile. Lola! Simba wa kabila da Yuda, mzukulu wa Daudi, kahuma, na kofaya kuzibandula zinzabi saba za hota na kukipumbulula ikitabu.”
6 Abaho nyona hagati ha kigoda cha undewa, kema Mwanang'hondolo kazungulukigwa banzi zose na viumbe vine vili na ugima na waja iwavele. Ayo Imwanang'hondolo koneka kamba kachinjigwa kakala na mhembe saba na meso saba, na zizo azo loho saba za Mulungu zitumigwe kila hanhu mwiisi yose.
7 Ayo Imwanang'hondolo kanyalanhuka kakisola kija ikitabu mumkono wa kudila wa ayo yakalile mkigoda cha undewa.
8 Bahaja viyakisolile acho ikitabu avo iviumbe vine vili na ugima hamoja na waja iwavele malongo mabili na nne wagwa kingubanguba kuulongozi wa Mwanang'hondolo. Kila imoja wao kakala na bango na bakuli za zahabu zimemile ubani, ubani awo ako kupula kwa wanhu wa Mulungu.
9 Wemba lwila lwa sambi,
“Kofaya kukisola ikitabu
na kuzibandula nzabi zake za hota.
Kwavija kukala uchinjigwe, na kwa damu yako kumgulila wanhu Mulungu,
kulawa kila kabila na ulonzi na isi na lukolo.
10 Kuwatenda undewa na walava nhosa na wamsang'hanile Mulungu wetu,
nao woilongoza isi yose.”
11 Abaho ndola, mhulika sauti za wasenga wa kuulanga wengi ng'hani, kuduhu munhu yodaha kuwapeta! Wema kukizunguluka kigoda cha undewa, na vija viumbe vine vili na ugima na waja iwavele,
12 walonga kwa sauti ng'hulu,
“Mwanang'hondolo yachinjigwe kofaya kubokela nguvu, udahi, ugoli, na nzewele,
ukulu, kutegelezigwa na nhogolwa!”
13 Abaho nihulika kila kinhu kiumbigwe kuulanga, mwiisi, hasi kowochola wanhu wafile, mbahali na vose vili mumo, vilonga,
“Kumwake ayo yakalile mkigoda cha undewa na kwa Mwanang'hondolo,
wabokele nhogolwa na kutegelezigwa na ukulu na udahi,
siku zose!”
14 Viumbe vine vili na ugima vilonga, “Ona!” Na waja iwavele wagwa kingubanguba, watambika.

6

Mwanang'hondolo kobandula nzabi za hota

1 Abaho nimona Mwanang'hondolo kobandula nzabi ya hota ya ichanduso mna izinzabi saba, nimuhulika imoja wa viumbe vine vili na ugima kolonga kwa sauti ng'hulu kamba ya ng'huwa, “Izo!”
2 Niye ndola, kumbe kukala na falasi imoja mzelu chuwee. Ayo yamkwelile kakala yagogile upinde, na kakala yagweleligwe taji. Kalawa kamba muhumaji na kugendelela kuhuma.

3 Abaho Mwanang'hondolo, kabandula nzabi ya hota ya kabili, nimuhulika kiumbe yeli na ugima wa kabili kolonga, “Izo!”
4 Niye ndola, kalawilila falasi iyagwe mdung'hu yau. Ayo yamkwelile kagweleligwa ng'honde ya kusegeza tindiwalo mwiisi, wanhu waikome. Ayo kagweleligwa panga kulu.
5 Abaho Mwanang'hondolo kabandula nzabi ya hota ya kadatu, nimuhulika kiumbe yeli na ugima wa kadatu kolonga, “Izo!” Niye ndola, kalawilila falasi mtitu fii. Ayo yamkwelile kakala yagogile kinhu kili na vinhu vibili va kupimila vinhu vizamile.
6 Nihulika kinhu kamba sauti ilawa kwa viumbe vine vili na ugima, ilonga, “Kibaba kimoja cha usage wa ngano kwa sente ya kusang'hana kwa siku imoja, na vibaba vidatu va shaili kwa sente ya kusang'hana siku imoja. Lakini sekeunange mavuta hebu divai!”
7 Abaho Mwanang'hondolo kabandula nzabi ya hota ya ikane, nimuhulika kiumbe yeli na ugima wa ikane kolonga, “Izo!”
8 Ndola kalawilila falasi imoja nyaubundi. Ayo yamkwelile kakemigwa, Ifa na kowochola wanhu wafile kamkweleleza kukisogo. Wagweleligwa udahi kwa lobo imoja ya isi yose wawakome kwa kuitowa na nzala na mitamu na ming'onyo mikali.
9 Abaho Mwanang'hondolo kabandula nzabi ya hota ya itano. Hasi ya upango wa kulavila nhosa nyona loho za wanhu wakomigwe mbuli ya kuwapetela wanhu usenga wa Mulungu na mbuli ya kugendelela kugoga usindila wao.
10 Wakemelela ng'hani, “Go Mndewa utawalaga, ung'alile na mkweli! Lini vonda uwataguse wanhu wa mwiisi na kuwakoboza kwa kutukoma tweye?”
11 Kila imoja wao kagweleligwa kiwalo kitali kizelu, walongeligwa wabete kipindi kidodo, mbaka vonda wenele wasang'hanaji wayao na wayao wamtogole Yesu wonda wakomigwe kamba viwakomigwe wao.
12 Abaho nimona Mwanang'hondolo kobandula nzabi ya hota ya sita. Kukala na mtigisiko mkulu wa isi, zuwa dikala titu fii kamba kaniki, mwezi ukala mdung'hu yau kamba damu.
13 Nhondo zilagala mwiisi kamba ng'hoga vizilagalaga, kipindi vizitigisigwa na beho kulu.
14 Ulanga usegela kamba vija mkeka viukunzigwa, vigongo vose na visiwa visegezigwa.
15 Abaho, wandewa wa mwiisi, wakulu, wakulu wa wakalizi, wanhu wagoli, wanhu weli na nguvu na wanhu wose wayagwe watumwa na wakomboligwe waifisa mzimhango na mna imibwe mna ivigongo.
16 Wavilongela vigongo na mibwe mikulu, “Tulagalileni mtufise kutali na meso ga ayo yakalile mkigoda cha undewa na kutali ya ng'hasiliki za Mwanang'hondolo!
17 Kwavija siku yao ya kutagusigwa ivika, nani yodaha kuigomesa na kwima?”

7

Wanhu wayagwe wa Izilaeli wokwikigwa vilaguso

1 Abaho niwona wasenga wane wa kuulanga wema kuna izibanzi nne za mwiisi, wazigoga beho nne za mwiisi muladi beho sekedibume hata kidogo mwiisi, hebu mbahali hebu mmibiki.
2 Abaho nimona msenga iyagwe wa kuulanga kalawa mwambu wa kudilawila zuwa, kuno kagoga kinhu cha Mulungu yeli mgima cha kwikila kilaguso. Kakemelela kuwalongela wasenga awo wane wa kuulanga wagweleligwe udahi wa kunanga isi na bahali.
3 Msenga ayo wa kuulanga kalonga, “Sekemwiinange isi hebu bahali hebu mibiki, mbaka tuwekile vilaguso mvihanga vao watumigwa wa Mulungu wetu.”
4 Abaho mhulika wingi wa wanhu wekigwe vilaguso mvihanga vao, wakala wanhu laki imoja na elufu alobaini na nne kulawa mna gamakabila ga wanhu wa Izilaeli.
5 Kabila da Yuda walawa wanhu elufu kumi na mbili wekigwa vilaguso na kabila

da Lubeni wanhu elufu kumi na mbili na kabila da Gadi wanhu elufu kumi na mbili.
6 Kabila da Asheli wanhu elufu kumi na mbili na kabila da Nafutali wanhu elufu kumi na mbili na kabila da Manase wanhu elufu kumi na mbili.
7 Kabila da Simeoni wanhu elufu kumi na mbili na kabila da Lawi wanhu elufu kumi na mbili na kabila da Isakali wanhu elufu kumi na mbili.
8 Kabila da Zabuloni wanhu elufu kumi na mbili na kabila da Yusufu wanhu elufu kumi na mbili na kabila da Benjamini wanhu elufu kumi na mbili.

Wanhu kulawa kila kabila

9 Abaho ndola, nyona lunhu lwa wanhu mkulu ng'hani, kuduhu munhu yodaha kuwapeta, wanhu awo walawa kila isi na lukolo na ulonzi na kabila. Wema kuulongozi wa kigoda cha undewa na kuulongozi wa Mwanang'hondolo. Wavala viwalo vizelu na wagoga mibunho ya mbiki wa mtende.
10 Wakemelela ng'hani, “Ukombozi wolawa kwa Mulungu wetu, yokala mkigoda cha undewa, na vivija wolawa kwa Mwanang'hondolo!”
11 Wasenga wose wa kuulanga wema kukizunguluka kigoda cha undewa. Awo iwavele na viumbe vine vili na ugima wagwa kingubanguba kuulongozi wa kigoda cha undewa, watambika kwa Mulungu,
12 walonga “Ona! Nhogolwa na ukulu na nzewele na kulonga asente na kutegelezigwa na nguvu na udahi, ugweleligwe gweye Mulungu wetu siku zose! Ona!”
13 Imoja wa waja iwavele kambuza, “Wano wavalile viwalo vizelu wanhu gani? Na wolawa kwahi?”
14 Niye nimwidika, “Go mkulu, gweye kujuwa.”

Nayo kanongela, “Wano awo wahonyeke mna gamagayo makulu. Wavifuwa viwalo vao kwa damu ya Mwanang'hondolo, viwa vizelu chuwee.
15 Lekaavo wema kuulongozi wa kigoda cha undewa wa Mulungu na womsang'hanila imisi na ikilo mng'anda yake. Ayo yokala mkigoda cha undewa kokala nao na kowakaliza.
16 Honda wone nzala hebu ng'hilu hebu zuwa hebu joto kali honda diwasome kabili,
17 kwavija Mwanang'hondolo yeli hagati ya kigoda cha undewa kokuwa msusilaji wao, nayo kowalongoza mna inzasa ya mazi gogala ugima. Nayo Mulungu kogahangusa mahozi gao mgameso gao.”

8

Nzabi ya hota ya saba

1 Mwanang'hondolo viyabandule nzabi ya hota ya saba, ako kuulanga kukala huupi, kwa kipindi cha nusu saa.
2 Abaho niwona wasenga saba wa kuulanga wema kuulongozi wa Mulungu, wagweleligwa mhalati saba.
3 Msenga iyagwe wa kuulanga yakalile na kiya cha zahabu cha kusomela ubani, keza kema kuulongozi wa upango wa kulavila nhosa. Kagweleligwa ubani mwingi na kupula kwa wanhu wa Mulungu, yavilave nhosa muupango wa zahabu uli kuulongozi wa kigoda cha undewa.
4 Yosi da ubani hamoja na kupula kwa wanhu wa Mulungu vichola uchanha kulawa mmakono ga msenga ayo wa kuulanga yemile kuulongozi wa Mulungu.
5 Abaho ayo imsenga wa kuulanga kasola kiya cha kwikila ubani, keka makala ga moto kulawa muupango wa kulavila nhosa, kakipigisa ikiya mwiisi. Kukala na ng'huwa, mdudumo mimwesa na mtigisiko wa isi.

Mhalati yaichanduso mbaka ya ikane

6 Abaho awo iwasenga saba wa kuulanga wakalile na mhalati saba waitanda kuzitowa.
7 Msenga wa kuulanga wa ichanduso katowa mhalati yake. Mvula ya mabwe na moto, vihanganyigwe na damu vikutuligwa mwiisi. Selusi imoja ya isi ilukula na selusi imoja ya mibiki ilukula na mijani mibisi yose ilukula.
8 Msenga wa kabili wa kuulanga katowa mhalati yake. Kinhu kamba lugongo lukulu lukwaka moto lwasigwa mbahali. Selusi imoja ya bahali igaluka damu,

9 selusi imoja ya viumbe vili mbahali
vifa na selusi imoja ya ngalawa ng'hulu
zinangika.
10 Msenga wa kadatu wa kuulanga ka-
towa mhalati yake. Nhondo ng'hulu, ik-
waka kamba wenge da moto, igwa ku-
lawa kuulanga na igwila selusi imoja ya
mizanda ya mazi na vizanda.
11 Nhondo ayo yokemigwa, “Usungu.”
Avo selusi imoja ya mazi gakala usungu,
wanhu wengi wafa mbuli ya mazi gago,
kwavija mazi gagaluka kuwa masungu.
12 Abaho msenga wa ikane wa kuulanga
katowa mhalati yake. Zuwa na mwezi na
nhondo zitowigwa na vagiza selusi imoja
ya udahi wake wa kumwemwesa. Selusi
imoja ya imisi ikala kuduhu mulenge wa
zuwa, vivija selusi imoja ya ikilo ikala
kuduhu mulenge wa mwezi na nhondo.
13 Abaho ndola, nimuhulika mhungu
koguluka uchanha ng'hani kuulanga kuno
kokemelela, “Wogaya, wogaya, wogaya!
Wanhu wokala mwiisi, awo iwasenga wa-
datu wa kuulanga wasigale, wahatowa
mhalati zao!”

9

Mhalati ya tano

1 Abaho msenga wa tano wa kuulanga
katowa mhalati yake. Nyona nhondo
ikalile ilagale mwiisi, nayo igweleligwa lu-
vugulo lwa mwina wa kolombo dilibule
uhelelo.
2 Ayo inhondo ifungula umwina wa
kolombo dilibule uhelelo, na yosi kulu di-
lawa kamba yosi kulu da biwi disomigwa.
Zuwa na ulanga vigeligwa ziza mbuli ya
yosi dijo.
3 Nzige walawa kudiyosi dijo, wengila
mwiisi, wagweleligwa nguvu kamba ya
inge.
4 Walongeligwa sekewanange mijani
hebu mibiki hebu kinhu chochose ki-
handigwe. Lakini wawanange wanhu
waja waiyeka waduhu kilaguso cha Mu-
lungu mvihanga vao.
5 Nzige awo walongeligwa seke-
wawakome wanhu awo, lakini wawadununze
kwa miezi mitano. Usungu wa
madununzo gago uigala na usungu wa
kufululiligwa na inge.
6 Kipindi acho chose wanhu woizahila
ifa, lakini honda waipate bule. Wosulukila
kufa, lakini ifa yokala kutali nao.
7 Nzige awo wakoneka kamba falasi
waitandile kwa kuitowa. Mmapala gao
wakala na vinhu kamba taji za zahabu,
na vihanga vao vikala kamba vihanga va
wanhu.
8 Mvili zao ziigala na mvili nhali za wat-
wanzi na meno gao gaigala na meno ga
simba.
9 Mhambaga zao zigubikigwa na kinhu
kamba ngao ya zuma. Sauti ya mabawa
gao iigala na sauti ya mwanza wa mituka
ibululigwa na falasi wochola kuing'hondo.
10 Wakala na mikila na miba kamba ya
inge, kwa mikila ayo wakala na nguvu ya
kuwalumiza wanhu kwa kipindi cha miezi
mitano.
11 Wakala na mndewa yakalile yowalon-
goza, nayo ayo msenga wa Mwenembago
yakalile mkulu wa kolombo dilibule
uhelelo. Twaga jake kwa kiebulania
Abadoni na kwa kigiliki Apolioni, fambulo
jake, “Mnangaji.”
12 Magayo ga ichanduso gabita, lakini
gang'hali gayagwe mabili gokwiza.

Mhalati ya sita

13 Abaho msenga wa sita wa kuulanga
katowa mhalati yake. Mhulika sauti
yolawa mna izimhembe nne za upango
wa kulavila nhosa utengenezigwe kwa
zahabu uli kuulongozi wa Mulungu.
14 Sauti ayo imulongela msenga wa
sita wa kuulanga yakalile na mhalati,
“Walekese wasenga wane wa Mwenem-
bago wagodekigwe hana ulwanda mkulu
wa Eufulate!”
15 Nayo kawafungulila wasenga awo
wane wakalile watandigwe mbuli ya saa
ayo ya siku na mwezi awo na mwaka awo,
muladi wawakome selusi imoja ya wanhu.
16 Mhulika uwingi wa wakalizi wokwela
falasi wakala milioni mia mbili.
17 Vino vivo vinyonile vindagusiligwe,
nyona falasi na waja wowakwela, wakala
na ngao mzimhambaga zao ndung'hu
kamba moto na buluu na njano. Mapala ga
falasi awo gakala kamba mapala ga simba,
mumilomo yao vilawa moto na yosi na
baluti ikwaka.

18 Selusi imoja ya wanhu wose mwiisi
wafa mbuli ya mikubulo ayo midatu, nayo
ni moto yosi na baluti ikwaka vilawile mu-
milomo yao.
19 Nguvu ya falasi awo ikala mna im-
ilomo yao na mna imikila yao. Mikila yao
iigala na mgendela hasi na ikala na ma-
pala, kwa mikila ayo wawalumiza wanhu.
20 Wanhu wayagwe wasigale, awo
hawakomigwe na mikubulo ayo, hawalek-
ile gehile ga kutambikila vinhu viwa-
tendile kwa makono gao. Hawalekile
kuvitambikila vinyamkela na vinyago va
zahabu na shaba na sente na mabwe na
mibiki, vinhu havidahaga kulola hebu
kuhulika hebu kugenda.
21 Hawalekile ukomaji wao na uhawi na
ugoni na ubavi.

10

Msenga wa kuulanga na kitabu kidodo

1 Abaho nimona msenga iyagwe wa kuu-
langa yeli na udahi kohumuluka kuulanga.
Kakala yavazigwe wingu na pinde da Mu-
lungu kudipala jake. Kihanga chake kikala
kamba zuwa, na magulu gake kamba
mhanda za moto.
2 Mumkono wake kakala yagogile kitabu
kidodo kifunguligwe. Keka uchanha ya
bahali mgulu wake wa mkono wa kudila
na wa kumoso keka mwiisi inyalile.
3 Kakemelela ng'hani kamba simba
yong'ula. Viyamambukize kukemelela,
ng'huwa saba zidika kwa kubuma.
4 Bahaja vizilongile zija zing'huwa
nilonda kwandika, lakini mhulika sauti
kulawa kuulanga, ilonga, “Mbuli azo
zilongigwe na ng'huwa saba zifise, sam-
biuzandike!”
5 Abaho msenga ayo wa kuulanga
inimone kema uchanha ya bahali na
uchanha ya isi, kenula mkono wake wa
kudila uchanha kuulanga,
6 kaiduila kwa twaga da Mulungu yeli
mgima siku zose, yaumbile ulanga na isi
na bahali na vinhu vose vili mumo. Ka-
longa, “Kipindi cha kubetela kibita!
7 Lakini kipindi imsenga wa saba wa
kuulanga yahatowa mhalati yake, Mu-
lungu komambukiza mbuli zake za kifiso
kamba viyawapetele watula ndagu, awo
iwasang'hanaji zake.”
8 Abaho sauti ija imhulike aho haichan-
duso kulawa kuulanga, inongela kabili,
“Genda kakisole kitabu kifunguligwe kili
mumkono wa msenga wa kuulanga yemile
mbahali na mwiisi inyalile.”
9 Avo nimcholela ayo imsenga wa kuu-
langa, nimpula yanigwee acho ikitabu ki-
dodo. Kanongela, “Sola ukije, mumulomo
wako chokuwa cha umulile kamba uki,
lakini mna iinda chokuwa cha usungu!”
10 Nikisola kitabu acho kidodo
mumkono wa msenga ayo wa kuulanga
nikija, mumulomo kikala cha umulile
kamba uki, lakini vinikidile mna iinda
kikala usungu.
11 Abaho nongeligwa, “Kolondeka up-
ete kabili usenga wa Mulungu mbuli ya
wanhu wa kila isi na lukolo na ulonzi na
wandewa wakulu!”

11

Wanhu wabili wavonile na kulonga

1 Abaho ngweleligwa dete kamba kibiki
cha kupimila, nongeligwa, “Genda kapime
ng'anda ya Mulungu na upango wa kulav-
ila nhosa na uwapete wanhu womtambik-
ila Mulungu mumo.
2 Lakini sekeupime lubuga lwa kunze
ya Ng'anda ya Mulungu, kwavija wag-
weleligwa wanhu haweli Wayahudi, wao
wodibojoga buga ding'alile kwa kipindi
cha miezi malongo mane na mbili.
3 Nowatuma wanhu zangu wabili, wo-
longa usenga wa Mulungu kwa siku elufu
moja magana mabili na malongo sita kuno
wavala vikumbi.”
4 Wanhu awo wabili wonda walonge
mbuli yangu awo walongigwe kamba
mibiki mibili ya mizeituni na vinhu vibili
va kwikila taa vili kuulongozi wa Mndewa
wa isi.
5 Munhu yoyose yahageza kuwalumiza,
moto ulawa mmilomo yao owasakaza
wanhu wawehile, na munhu yoyose
yonda yageze kuwalumiza kokomigwa
kamba vivo.
6 Kipindi vonda wapete usenga wa Mu-
lungu, wokuwa na udahi wa kufunga
ulanga muladi mvula sekeitowe. Wana

udahi wa kugalusa mazi kuwa damu,
vivija wana udahi wa kugala mikubulo
mwiisi kipindi wahalonda.
7 Wahamambukiza kulonga usenga
wao, ng'onyo dilawa kudikolombo dilibule
uhelelo diitowa nao. Najo dowahuma na
dowakoma.
8 Mitufi yao yokala mna zinzila za buga
kulu, hanhu haawambigwe Mndewa wao.
Twaga da kugwaza da buga dijo Sodoma
hebu isi ya Misili.
9 Wanhu kulawa kila isi na lukolo na
ulonzi na kabila woilola mitufi yao kwa
siku ndatu na nusu na honda watogole
izikigwe.
10 Wanhu wokala mwiisi woideng'helela
ifa ya wanhu awo wabili. Wotenda
nyimwili nyimwili na kuigwaa nhunza,
kwavija watula ndagu awo wabili
wawagaza ng'hani wanhu wa mwiisi.
11 Zahamala siku azo ndatu na nusu,
mhumuzi ya ugima kulawa kwa Mulungu
iwezila na kuwengila, nao wema wima na
wanhu wose wawone wengila bwembwe.
12 Abaho watula ndagu awo wabili
wahulika sauti ng'hulu kuulanga, ilonga,
“Izoni kuno!” Wachola kuulanga mna di-
wingu, kuno wanhu wawehile wowalola.
13 Kipindi kikija kukala na mtigisiko
mkulu ng'hani wa isi, hanhu ha longo
ha isi inangika, na wanhu elufu saba
wakomigwa kwa mtigisiko awo. Wanhu
wasigale wadumba ng'hani, wamgwaa
ukulu Mulungu wa kuulanga.
14 Magayo gakabili gabita, lakini
gang'hali gakadatu gokwiza sambi.

Mhalati ya saba

15 Abaho msenga wa saba wa kuulanga
katowa mhalati yake, kukala na sauti
ng'hulu kuulanga, ilonga, “Sambi undewa
wa mwiisi wa Mndewa Mulungu wetu na
Kilisito iyamsagule. Nayo kotawala siku
zose!”
16 Abaho waja iwavele malongo ma-
bili na nne wakalile kuulongozi wa Mu-
lungu mna ivigoda, wagwa kingubanguba,
watambika kwa Mulungu,
17 walonga,
“Tokugwaa asente Mulungu uli na Udahi
wose,
uli baha na ukalile baha!
Kwavija kwa nguvu yako ng'hulu, kusonga
kutawala!
18 Wanhu wa isi zose wagevuzika,
lakini kipindi cha ng'hasiliki yako kivika,
kipindi cha kutagusigwa wanhu wafile.
Kipindi kivika cha kuwagwaa nhunza
watula ndagu, awo iwasang'hanaji
wako,
wanhu wako wose wokugwaa ukulu,
wakulu kwa wadodo.
Kipindi cha kuwananga wanhu wanangile
isi kivika!”
19 Ng'anda ya Mulungu kuulanga
ivuguligwa, na sanduku da lagano joneka
mumo. Kukala na mimwesa na mdudumo
na ng'huwa na mtigisiko wa isi na mvula
ng'hulu ya mabwe.

12

Mtwanzi na Zoka kulu

1 Abaho kilaguso cha kukanganya
choneka kuulanga. Kukala na mtwanzi
yavalile zuwa na yakalile na mwezi
mmagulu gake na kudipala jake kavala taji
ya nhondo longo na mbili.
2 Kakala na inda, na kalila kwa usungu
kamba usungu wa kulela mwana.
3 Abaho kilaguso kiyagwe cha kukan-
ganya choneka kuulanga. Zoka kulu
dung'hu yau na dikala na mapala saba na
mhembe longo, na kila pala dikala na taji.
4 Zoka dijo kwa kila jake dibulula selusi
imoja ya nhondo za kuulanga na dizasila
mwiisi. Najo dima kuulongozi wa mt-
wanzi yuyo yakalile yolonda kulela, mu-
ladi baho imwana yahavumbuka dimsuk-
ile.
5 Abaho, mtwanzi yuyo kalela mwana
wa kimbigalo, yonda yawatawale wanhu
wa isi zose kwa mkongoja wa zuma lakini
imwana kasoligwa na kugaligwa kwa Mu-
lungu kuna ikigoda chake cha undewa.
6 Mtwanzi yuyo kakimbilila kuluwala,
hanhu hayamtandile Mulungu, kuko
kalolesigwa kwa siku elufu moja magana
mabili na malongo sita.
7 Abaho kulawilila ng'hondo kuulanga.
Mikaeli na wasenga wayage wa kuulanga
waitowa na zoka dijo, najo dizoka hamoja
na wasenga zake diitowa nao,

8 lakini zoka dijo na wasenga zake wahumigwa, hawakalile na hanhu hakukala kuko kuulanga.
9 Avo zoka dijo kulu jasigwa hasi, najo dijo zoka da umwaka, dikemigwa ija Imdumuka hebu Mwenembago, najo dijo diwavizila wanhu wose wa mwiisi. Jasigwa hasi mwiisi hamoja na wasenga zake.
10 Abaho mhulika sauti kuulanga ilonga, “Sambi Mulungu kawakombola wanhu wake na Mulungu mndewa wetu kolagusa nguvu zake! Sambi Kilisito iyamsagule kalagusa mamulaka gake! Kwavija yuyo yakalile yokwima kuulongozi wa Mulungu imisi na ikilo kuwalavila vitala ndugu zetu kasigwa hasi.
11 Ndugu zetu wadihuma kwa damu ya Mwanang'hondolo na kwa kuwalongela wayagwe mbuli ya Mulungu, kwavija hawaunogele ugima wao na waitanda hata kufa.
12 Avo deng'helela gweye ulanga na wose wokala mumo! Lakini zogaya isi na bahali! Kwavija Mwenembago keza kumwenu, kuno kamema ng'hasiliki, kajuwa kamba kasigaza kipindi kidodo.”
13 Zoka dijo vijone jasigwa mwiisi, disonga kumsaka mtwanzi ija yalelile mwana wa ikimbigalo.
14 Mtwanzi yuyo kagweleligwa mabawa mabili ga mhungu mkulu muladi yaguluke kutali na zoka dijo, mbaka hanhu hake kuko kuluwala, kuko kokala goya kwa miyaka midatu na nusu.
15 Abaho, dizoka dideka mazi mengi kamba ga lwanda mkulu, gamuwinza kukisogo mtwanzi yuyo muladi gamkulule.
16 Lakini isi imtaza mtwanzi yuyo, igubuka na kugafonza mazi galawile mumulomo wa zoka dijo.
17 Avo zoka dijo digevuzika ng'hani, disegela dichola kuitowa na wana wayagwe wa mtwanzi yuyo, awo wao wanhu wogoga malagizo ga Mulungu na wogoga ukweli ugubuligwe na Yesu.
18 Abaho zoka dijo dima kumgwazo wa bahali.

13

Ming'onyo mibili

1 Abaho nijona ng'onyo dolawa mbahali. Dina mhembe longo na mapala saba, uchanha ya kila mhembe kukala na taji na uchanha ya kila pala kukala na twaga da kumuliga Mulungu.
2 Ng'onyo dijo diigala na duma, na dina mifumbi kamba ya dubu na lomo jake digala na lomo da simba. Zoka dijo dimgwaa ajo ding'onyo nguvu yake na kigoda chake cha undewa na udahi wake.
3 Pala dimoja da ng'onyo ajo joneka na ng'hovu ya londa dilondile kumkoma, lakini londa jake dihona. Wanhu wa mwiisi yose wakanganya na kudikweleleza.
4 Wanhu wose waditambikila zoka dijo kwavija dimgwaa ajo ding'onyo udahi wake. Vivija waditambikila ajo ding'onyo walonga, “Nani yaigalile na ng'onyo dino? Nani yodaha kuitowa najo?”
5 Abaho ajo ding'onyo ditogoleligwa kulonga mbuli za kuitapa na kumuliga Mulungu, digweleligwa udahi kwa kipindi cha miezi malongo mane na mbili.
6 Avo disonga kumuliga Mulungu, kadiliga twaga da Mulungu na hanhu hoyokala na wose wokala kuulanga.
7 Ng'onyo ajo ditogoleligwa kuitowa na wanhu wa Mulungu na diwahuma, na digweleligwa udahi kwa wanhu wa kila isi na lukolo na ulonzi na kabila.
8 Wanhu wose wokala mwiisi woditambikila ng'onyo ajo, ila waja waiyeka matwaga gao gandikigwe mna ikitabu cha ugima cha Mwanang'hondolo yachinjigwe isi ing'hali hainaumbigwa.
9 “Munhu yeli na magwiti yategeleze!
10 Munhu yekigwe kwa kugogigwa, kogogigwa, munhu yekigwe kwa kukomigwa kwa sime, kokomigwa kwa sime. Luno lukemo kwa wanhu wa Mulungu wafunge umoyo na watamanile.”
11 Abaho nijona ng'onyo diyagwe dolawa mwiisi. Dikala na mhembe mbili kamba mhembe za ng'hondolo, dilonga kamba dija dizoka.
12 Dikala na udahi wose wa ajo ding'onyo da ichanduso, na diusang'hanila udahi awo hanhu ha ajo ding'onyo. Diinanahiza isi yose na wanhu wokala mumo waditambikile ng'onyo ajo da ichanduso dikalile na londa kudipala abaho dihona.

13 Avo, ng'onyo ajo da kabili ditenda
unzonza mkulu, mbaka moto kulawa
kuulanga uhumuluka hasi mgameso ga
wanhu.
14 Diwavizila wanhu wokala mwiisi
kwa kubitila unzonza diutendile hanhu
ha ng'onyo da ichanduso. Ajo ding'onyo
diwalongela wanhu wazenge sanamu kwa
kuditogola ding'onyo dikalile dilumile
kwa sime lakini diwa gima kabili.
15 Ng'onyo ajo da kabili ditogoleligwa
kulava mhumuzi ya ugima kwa ayo
isanamu ya ding'onyo da ichanduso,
muladi ayo isanamu idahe kulonga na
kuwakoma wanhu walekile kuitambikila.
16 Vivija ajo ding'onyo diwananahiza
wanhu wose, wadodo kwa wakulu, wag-
oli kwa wakiwa, watumwa kwa wanhu
wakomboligwe, wekigwe kilaguso mna
imikono yao ya kudila hebu mvihanga.
17 Kuduhu munhu yodaha kugula hebu
kuchuuza kinhu kamba kaduhu kilaguso
acho, kilaguso acho ni twaga da ajo
ding'onyo hebu namba za twaga dijo.
18 Hano holondeka nzewele! Munhu yeli
na nzewele kodaha kufambula namba za
ng'onyo dijo, kwavija namba azo zokwima
kwa twaga da munhu. Namba azo ni mag-
ana sita na malongo sita na sita.

14

Mwanang'hondolo na wanhu zake

1 Abaho niluwona Lugongo lwa Sayuni
na Mwanang'hondolo kema uchanha
yake, kakala na wanhu laki moja na elufu
alobaini na nne, mvihanga vao wakala
wandikigwe twaga da Mwanang'hondolo
na twaga da Tatake.
2 Mhulika sauti kulawa kuulanga,
iigalile na mazi mengi vigokilima na
mdudumo. Sauti imhulike ikala kamba
sauti ya watowa bango viwotowa bango
jao.
3 Wakala wokwimba lwila lwa sambi
kuulongozi wa kigoda cha undewa na
kuulongozi wa viumbe vine vili na ugima
na waja iwavele. Kuduhu munhu yadahile
kuifunza lwila lulo ila wanhu waja
waiyeka laki moja na elufu alobaini na nne
wakomboligwe mwiisi.
4 Wanhu awo wakala waikile goya na
hawana wasa bule na watwanzi. Wao
womkweleleza Mwanang'hondolo kokose
koyochola. Wakomboligwa kulawa mgati
mwa wanhu, wawa wanhu wa ichan-
duso kulavigwa kwa Mulungu na kwa
Mwanang'hondolo.
5 Wanhu awo hawana longa uvizi
wowose, na waduhu kinhu chochose
kihile kumwao.

Wasenga wadatu wa kuulanga

6 Abaho nimona msenga iyagwe wa kuu-
langa kozumha kuulanga, kakala na Mbuli
Inogile ilibule uhelelo kowapetela wanhu
wa mwiisi, kila kabila na lukolo na ulonzi
na isi.
7 Kalonga kwa sauti ng'hulu, “Mdumbeni
Mulungu na mumgwee ukulu! Kwavija
kipindi chake cha kuwatagusa wanhu
wa mwiisi kivika. Mtambikileni yuyo
yaumbile ulanga na isi na bahali na nzasa
za mazi!”
8 Msenga wa kabili wa kuulanga kamk-
weleleza ayo wa ichanduso kalonga,
“Digwa! Buga kulu da Babeli digwa!
Diwagwelele wanhu wa isi zose divai yake
kali, divai iwatenda wanhu wasulukile
kutenda ugoni!”
9 Msenga wa kadatu wa kuulanga
kawakweleleza wayage wabili walongole,
kalonga kwa sauti ng'hulu, “Munhu
yoyose yonda yaditambikile ding'onyo na
sanamu yake na munhu yekigwe kilaguso
mkihanga chake hebu mumkono wake wa
kudila,
10 munhu ayo kong'wa divai ya
ng'hasiliki ya Mulungu igidigwe mkikasi
cha ng'hasiliki yake bila kuhanganyigwa
na mazi. Munhu ayo kogaya muumoto
na mabwe gokwaka mgameso ga
wasenga wa kuulanga na mgameso ga
Mwanang'hondolo.
11 Yosi da moto uwadununza dokwela
uchanha siku zose. Wanhu waditam-
bikile ding'onyo ajo na sanamu yake na
kwa munhu yoyose yekigwe kilaguso cha
twaga jake, honda wabwihile imisi na ikilo
siku zose.”
12 Avo wanhu wa Mulungu waja wogoga
malagizo ga Mulungu na womtamanila
Yesu wolondeka wafunge umoyo.

13 Abaho mhulika sauti kulawa kulanga yolonga, “Yandika! Wamweda wanhu waja kulawa sambi wofa kuno wailumba na Mndewa!”
Nayo Loho wa Mulungu kolonga, “Wobwihila na magayo gao, kwavija gaja gawasang'hane gowakweleleza.”

Wanhu wa mwiisi wokwikigwa hamoja kamba zabibu

14 Abaho ndola nyona kukala na wingu zelu, na ayo yakalile mdiwingu kaigala na Mwana wa Munhu. Kakala na taji ya zahabu mdipala jake na sengo ikutwa mumkono wake.
15 Abaho msenga iyagwe wa kuulanga kalawa mng'anda ya Mulungu ako kulanga, kakemelela kamulongela ayo yakalile mdiwingu, “Chonde, sola sengo yako usenge vihandigwe, kwavija kipindi cha kusenga kivika, vihandigwe mwiisi vikangala.”
16 Baho ayo yakalile mdiwingu kazungulusa sengo yake mwiisi, na vihandigwe mwiisi visengigwa.
17 Abaho msenga iyagwe wa kuulanga kolawa mng'anda ya Mulungu ako kuulanga, nayo vivija kakala na sengo ikutwa.
18 Abaho msenga iyagwe wa kuulanga, yakalile mulolesaji wa moto, kalawa muupango wa kulavila nhosa kamulongela kwa sauti ng'hulu ayo msenga wa kulanga yakalile na sengo ikutwa, “Sola sengo yako ikutwa ukanhe vimvaba va zabibu vili mumgunda wa mizabibu uli mwiisi, kwavija zabibu zipa!”
19 Ayo imsenga wa kuulanga kazungulusa sengo yake mwiisi kakanha zabibu mvimvaba vake, kazipigisila hanhu ha kukamila zabibu, hanhu ha ng'hasiliki ya Mulungu.
20 Zabibu zikamigwa hanhu aho hakalile kunze ya buga, na damu ikilima kulawa hanhu aho kwa ugazi wa kuvikila mumulomo wa falasi kulawa hasi na utali wa kilometa magana madatu.

15

Mikubulo saba

1 Abaho ndola kuulanga nyona kilaguso kiyagwe kikulu cha kukanganya. Kukala na wasenga saba wa kuulanga wakalile na mikubulo saba ya uhelelo, kwa mikubulo ayo saba ng'hasiliki ya Mulungu yokuwa imala.
2 Abaho nyona kinhu kamba bahali ya kiyoo ihanganyigwe na moto. Vivija niwona wanhu waja wadihumile dija ding'onyo na sanamu yake na dijo twaga jake dolagusigwa kwa namba. Wanhu awo wema kumgwazo wa ija ibahali ya kiyoo kuno wagoga mabango gawagweleligwe na Mulungu.
3 Wemba lwila lwa Musa msang'hanaji wa Mulungu na lwila lwa Mwanang'hondolo,
“Gweye Mndewa Mulungu uli na Udahi wose,
sang'hano zako ng'hulu na za unzonza!
Mndewa wa isi zose,
nzila zako zinoga na za ukweli!
4 Vino nani yoleka kukudumba gweye Mndewa?
Vino nani yoleka kudigwaa ukulu twaga jako?
Gweye wiiyeka ayo ung'alile.
Wanhu wa isi zose wokwiza kumwako na kukutambikila,
kwavija kulagusa kotagusa bila kubagula.”
5 Vigabitile gano nyona ng'anda ya Mulungu kuko kuulanga ivuguligwa, na mgati yake Kiheha kilagusa Mulungu kabaho.
6 Avo waja iwasenga saba wa kuulanga wakalile na mikubulo saba walawa mng'anda ya Mulungu, kuno wavala viwalo vitengenezigwe kwa kitani inogile ing'ala na mikwiji ya zahabu ifungigwa kuzunguluka mhambaga zao.
7 Abaho imoja wa viumbe vine vili na ugima kawagwaa awo iwasenga saba wa kuulanga mabakuli saba ga zahabu gamemile ng'hasiliki ya Mulungu, yeli mgima siku zose.
8 Ng'anda yose ya Mulungu imema yosi da ukulu na nguvu ya Mulungu, kuduhu munhu yadahile kwingila mng'anda mbaka imale mikubulo ayo saba ya waja iwasenga saba wa kuulanga.

16

Bakuli za ng'hasiliki ya Mulungu

1 Abaho mhulika sauti ng'hulu kulawa mng'anda ya Mulungu yolonga kwa waja iwasenga saba wa kuulanga, “Gendeni

mkakutule mwiisi mabakuli gago saba ga ng'hasiliki ya Mulungu."

2 Msenga waichanduso wa kuulanga kasegela kakutula bakuli jake mwiisi. Milonda iluma ng'hani ilawilila kwa wanhu wose wakalile na kilaguso cha dija ding'onyo na wanhu waitambikile sanamu yake.

3 Abaho msenga wa kabili wa kuulanga kakutula bakuli jake mbahali. Mazi gose gawa damu kamba damu ya munhu yafile, na kila kiumbe kili na ugima mbahali kifa.

4 Abaho msenga wa kadatu wa kuulanga kakutula bakuli jake mna imizanda na mna zinzasa za mazi, vose viwa damu.

5 Nimuhulika msenga wa kuulanga mulolesaji wa mazi kolonga, "Gweye ung'alile, gweye uli baha na ukalile baha. Gweye kutagusa viilondeka!

6 Kwavija weta damu ya wanhu wa Mulungu na watula ndagu, avo gweye kuwagwaa damu wang'we. Awo wopata kija kiwalondeke!"

7 Abaho mhulika sauti kulawa muupango wa kulavila nhosa ilonga, "Ona, Mndewa Mulungu uli na Udahi wose! Nhaguso zako ni za kweli na vivo viilondeka!"

8 Abaho msenga wa ikane wa kuulanga kakutula bakuli jake kudizuwa, zuwa dikala na nguvu ya kuwasoma wanhu kwa ukali wake.

9 Wanhu wasomigwa na zuwa na wadiliga twaga da Mulungu, yeli na udahi kwa mikubulo ayo. Lakini hawalekile bule nzambi zao na kumgwaa ukulu Mulungu.

10 Abaho msenga wa tano wa kuulanga kakutula bakuli jake aho hodikala dija ding'onyo. Ziza jenela muundewa wa ajo ding'onyo, na wanhu wailuma milimi yao mbuli ya usungu,

11 wamuliga Mulungu wa kuulanga kwa usungu wao na milonda, lakini hawalekile bule nzambi zao.

12 Abaho msenga wa sita wa kuulanga kakutula bakuli jake hana ulwanda mkulu wa Eufulate. Mazi gake ganyala, avo nzila ilawilila kwa wandewa wolawa mwambu wa kudilawila zuwa.

13 Abaho niwona vinyamkela wadatu waigalile na mibulwa, imoja kalawa mudilomo wa dija dizoka na iyagwe mudilomo wa dija ding'onyo na iyagwe mumulomo wa ija imtula ndagu wa uvizi.

14 Zino azo loho ndatu za vinyamkela wotenda unzonza. Loho azo ndatu zochola kwa wandewa wose wa mwiisi, kuweka hamoja kwa ng'hondo mna isiku ng'hulu ya Mulungu yeli na Udahi wose.

15 Mndewa kolonga, "Tegeleza! Niye nokwiza kamba mbavi! Kamweda munhu yokala meso, na kuvala viwalo vake muladi sekeyagende mwazi na kugwa kinyala mgameso ga wanhu."

16 Abaho loho azo ziwagala hamoja awo iwandewa hanhu hokemigwa kwa Kiebulania Halimagedoni.

17 Abaho msenga wa saba wa kuulanga kakutula bakuli jake kuulanga. Mng'anda ya Mulungu kuna ikigoda cha undewa kulawa sauti, ilonga, "Imala kutendeka!"

18 Kulawilila mimwesa na mdudumo na ng'huwa na mtigisiko wa isi. Mtigisiko awo wa isi mkulu ng'hani haunalawila toka Mulungu yaumbe munhu.

19 Buga dija kulu ditulika vihande vidatu, mabuga gose ga mwiisi ganangika. Babeli buga kulu Mulungu hadisemwile kading'weza kikasi cha divai ya ng'hasiliki yake ng'hulu.

20 Visiwa vose visegela na vigongo navo havoneke kabili.

21 Mvula ya mabwe makulu geli na uzito wa kilo hamsini kila dibwe dimoja, iwatowela wanhu. Wanhu wamuliga Mulungu mbuli ya mikubulo ayo ya mvula ya mabwe kwavija ikala mikubulo mikulu ng'hani.

17

Mgoni mkulu na ding'onyo

1 Abaho imoja wa awo iwasenga saba wa kuulanga wakalile na mabakuli saba, keza kanongela, "Izo nikulagusile nhaguso ya ija imgoni mkulu, najo dijo buga kulu dizengigwe behi ya mazi mengi.

2 Wandewa wa mwiisi watenda nayo ugoni, na wanhu wokala mwiisi wakoligwa kwa divai ya ugoni wake."

3 Ving'halile nolongozigwa na Loho wa Mulungu, nyona nosoligwa na msenga wa kuulanga mbaka kuluwala. Kuko nimona mtwanzi kakala uchanha ya ng'onyo

dung'hu. Ng'onyo ajo jandikigwa kila hanhu matwaga ga kumuliga Mulungu. Ng'onyo ajo dikala na mapala saba na mhembe longo.

4 Mtwanzi ayo kakala yavalile kiwalo cha langi ya zambalau na udung'hu, kakala yaihambile vinhu va zahabu na lulu na mabwe gayagwe ga bei ng'hulu. Mumkono wake kagoga kikasi cha zahabu kimemile mbuli zigela kinyala, zilaguse uchafu wa ugoni wake.

5 Mkihanga chake kandikigwa twaga dikalile na fambulo difisigwe, "Babeli buga kulu, mama wa wanhu wagoni na mbuli zigela kinyala ng'hani mwiisi."

6 Nimona mtwanzi ayo kakoligwa damu ya wanhu wa Mulungu, na damu ya wanhu wakomigwe mbuli ya kugendelela kumtamanila Yesu.

Vinimonile ng'hanganya ng'hani.

7 Abaho ayo imsenga wa kuulanga kanongela, "Habali kokanganya? Niye nokulongela mbuli zifisigwe za mtwanzi ino na ng'onyo ajo diyakwelile dili na mapala saba na mhembe longo.

8 Ng'onyo ajo diujone, aho haichanduso dikala gima lakini sambi difa. Dolawa kudikolombo dilibule uhelelo, lakini dobanangigwa. Wanhu wokala mwiisi awo matwaga gao hagandikigwe mna ikitabu cha ugima toka kuumbigwa kwa isi, wokanganya kujona ng'onyo ajo dikalile gima aho haichanduso na sambi difa na dolawilila kabili!

9 "Aho holondeka nzewele na ubala mkulu kujuwa mbuli zino. Gago gamapala saba ni vigongo saba viyakalile ayo imtwanzi, vivija awo wandewa saba.

10 Mna iwao wandewa saba, wandewa watano wabanangigwa mbe, imoja kogendelela kutawala na imoja yang'hali hanakwiza, na yaheza kotawala kwa kipindi kidodo.

11 Ajo ding'onyo dikalile gima aho haichanduso lakini sambi hadili gima kabili ni mndewa wa nane. Nayo vivija ni imoja wa iwaja wandewa saba na kobanangigwa.

12 "Zija mhembe longo ziwone awo wandewa, awo wang'hali hawanasonga kutawala. Lakini wogweleligwa udahi wa kulongoza kwa saa dimoja hamoja na ajo ding'onyo.

13 Wandewa wano wose longo wogesa dimoja, na wodigwaa ajo ding'onyo nguvu zao na udahi wao.

14 Woitowa ng'hondo na Mwanang'hondolo, lakini Mwanang'hondolo hamoja na waja yawakemile na kuwasagula waja wotamaniligwa, kowahuma kwavija yuyo Mndewa wa iwandewa na Mkulu wa iwakulu."

15 Vivija ayo imsenga wa kuulanga kanongela, "Mazi gawone aho hayakalile ija imgoni, awo wanhu wa kila isi na lukolo na kabila na ulonzi.

16 Mhembe longo ziwone na dija ding'onyo, vomwihila ija imgoni. Womboka kila kinhu kiyali nacho na womuleka mwazi, woija nyama yake na kumsoma moto.

17 Kwavija Mulungu keka magesa gake goyolonda kusang'hana mmizoyo yao, kwa hewo kuitogolela na kudigwaa ajo ding'onyo udahi wao wa kutawala mbaka gaja gayalongile Mulungu galawilile.

18 "Mtwanzi yuumone dijo buga kulu ditawala wandewa wa mwiisi."

18

Kunangigwa kwa Babeli

1 Abaho nimona msenga iyagwe kohumuluka kuulanga. Kakala na udahi mkulu na isi imwemweselwa kwa mng'alo wake.

2 Kalonga kwa sauti ng'hulu,

"Kugwa! buga kulu da Babeli kugwa!
Sambi kawa kae ya vinyamkela
na loho zihile,
kawa kae ya ndege wehile na wanyama
wogevuza.
3 Kwavija wanhu wa isi wakoligwa kwa
divai kali ya kuwatenda wasulukile
ugoni wake,
na wandewa wakulu wa mwiisi watenda
nayo ugoni.
Na wachuuza vinhu wa mwiisi wapata
ugoli kwa kusulukila kwake vinhu
vihile."

4 Abaho mhulika sauti iyagwe kulawa kuulanga ilonga,

"Wanhu zangu, segeleni kudibuga da Babeli,

muladi sekemuilumbe nayo mzinzambi zake,
sekemupate nhaguso yake.
5 Kwavija nzambi zake nyingi ng'hani zi-
ilundiza mbaka kuulanga,
nayo Mulungu kazikumbuka nzambi zake.
6 Mtendeleni kamba viyawatendele mw-
eye,
mlipeni miyanza mibili ya vija viyatendile.
Mhanganyileni mkikasi chake kinhu kikali
cha kung'wa miyanza mibili ya vija
viyawagwelele mweye.
7 Mgweeni usungu na magayo makulu,
kamba viyakalile kwa ugima wa kubwi-
hila ng'hani na kuitapa.
Kwavija kalonga muumoyo wake,
'Niye nokala kamba malikia! Niye sili
mgane,
na niye sikujuwile bule kuiyalala!'
8 Mbuli ya gago mikubulo impata kwa siku
dimoja,
mitamu na kunyunyuwala na lufilili lwa
nzala.
Kosomigwa moto,
kwavija Mndewa Mulungu yomtagusa
kana udahi."
9 Wandewa wa mwiisi watendile nayo
ugoni na kukala nayo ugima wa kubwihila
woiyalala na kulila vonda wone yosi da
kubanangigwa kwake.
10 Wokwima kutali kwa kudumba mag-
ayo gake na wolonga,
"Kogaya! Kogaya gweye Babeli buga kulu
dili na udahi!
Kwavija kutagusigwa kwa saa dimoja di-
iyeka!"
11 Vivija wachuuza vinhu wa mwiisi
wolila na kumuyalalila, kwavija kuduhu
munhu kabili yogula vinhu vao.
12 Kuduhu munhu kabili yogula zahabu
hebu sente hebu mabwe ga bei ng'hulu na
lulu hebu kitani na viwalo va langi ya zam-
balau hebu nzabi zinogile hebu viwalo
vidung'hu, mibiki inung'hila goya, via va
mhembe za nhembo, via va mibiki ya bei
ng'hulu ng'hani, via va shaba na zuma na
malumalu,
13 mdalasini na vinhu va kugela mwi-
imboga na ubani na manemane na udi
na divai na mavuta na usage na ngano
na ng'ombe na ng'hondolo, falasi na mi-
tuka ya kubulula, watumwa na ugima wa
wanhu.
14 Wao wachuuza vinhu womulongela,
"Vinhu vose vinogile viubetele visegela, na
ugoli na ukulu ukuhonyoka, na hudaha
kuvipata kabili!"
15 Wanhu wochuuza vinhu wapatile
ugoli mbuli ya buga dijo, wokwima kutali
mbuli ya bwembwe da magayo gake,
woiyalala na kulila,
16 wolonga,
"Kugaya! Kugaya buga kulu!
Kuzoela kuvala viwalo va kitani na langi
ya zambalau na udung'hu,
na kuihamba kwa vinhu va zahabu na
mabwe ga bei ng'hulu na lulu!
17 Kwa saa dimoja diiyeka ugoli wako
upotela!"
Abaho walosaji wose na wanhu wok-
wela meli, na wanhu wosang'hana mwi-
imeli na wanhu wose wosang'hana mba-
hali, wema kutali,
18 viwajone yosi da moto ukalile
udilukuza walila kwa sauti, "Hadina
lawilila buga diyagwe kamba buga dino
kulu!"
19 Wagoga mmapala gao, walila na
kuiyalala,
"Kugaya! Kugaya buga kulu!
Kwavija wanhu wose weli na meli zigenda
mbahali
wapata ugoli kubitila ugoli wako.
Na kwa saa dimoja diiyeka kwagiza kila
kinhu!"
20 Ulanga, deng'helela mbuli ya kunangika
kwake.
Wanhu wa Mulungu na watumigwa na
watula ndagu, deng'heleleni!
Kwavija Mulungu kaditagusa mbuli ya
gaja gayasang'hane kumwenu.
21 Abaho, msenga imoja wa kuulanga
yeli na udahi kenula dibwe diigalile na
dibwe kulu da kudugila, kajasa mbahali
kuno kolonga,
"Vino vivo vonda jasigwe kwa nguvu,
buga kulu da Babeli
na honda joneke kabili.
22 Sauti za bango na sauti za vilonge longe
na mhalati,
honda zihulikigwe kabili mgati mwako!
Kuduhu munhu yoyose yosang'hana

yonda yahulikigwe kabili mgati mmwako,
hebu sauti za dibwe da kudugila
honda zihulikigwe kabili mgati mmwako.
23 Mulenge wa taa honda woneke kabili
mgati mmwako,
na sauti ya munhu yosola na mtwanzi
yosoligwa
honda zihulikigwe kabili mgati mmwako.
Wachuuza vinhu wako wakala wakulu
mwiisi
na kwa uhawi wako kuwagiza wanhu
wose wa mwiisi!"
24 Buga dijo da Babeli ditagusigwa kwavija mgati mmwake yoneka damu ya watula ndagu wa Mulungu na damu ya wanhu wa Mulungu na damu ya wanhu wose wakomigwe mwiisi.

19

Nyila za kumtogola Mulungu ako kuulanga

1 Vigabitile gago mhulika kinhu kamba lunhu lwa wanhu kuulanga, wolonga, "Mulungu yatogoligwe! Ukombozi na ukulu na nguvu va kumwake Mulungu wetu!
2 Kwavija nhaguso yake ya kweli na vivo viilondeka! Mulungu kamtagusa ija imgoni mkulu yakalile yowagiza wanhu wa mwiisi kwa ugoni wake. Kamkoboza kwavija kawakoma wasang'hanaji zake!"
3 Wakemelela kabili, "Mulungu yatogoligwe! Yosi da moto udilukuza buga dijo wokwela uchanha siku zose!"
4 Waja wavele malongo mabili na nne na viumbe vine vili na ugima wagwa kingubanguba wamtambikila Mulungu, yakalile mkigoda cha undewa. Walonga, "Ona! Mulungu yatogoligwe!"

Nyimwili nyimwili ya zengele da Mwanang'hondolo

5 Abaho ilawilila sauti kulawa mkigoda cha ukulu, ilonga, "Mtogoleni Mulungu, mweye mose muli wasang'hanaji zake, mweye mumdumba Mulungu, wose wakulu kwa wadodo."
6 Abaho mhulika kinhu kamba sauti ya lunhu mkulu lwa wanhu na sauti ya mazi mengi vigokilima na mdudumo, ilonga, "Mulungu yatogoligwe! Kwavija Mndewa Mulungu wetu yeli na Udahi wose kotawala!
7 Tudeng'helele na kusekelela, tumgwee ukulu! Kwavija kipindi cha zengele da Mwanang'hondolo kivika, na mtwanzi yosoligwa katandigwa mbe.
8 Mtwanzi ayo katogoleligwa kuvala kiwalo cha kitani inogile, isunhigwe na kung'ala." Kiwalo acho cha kitani azo sang'hano zinogile za wanhu wa Mulungu.
9 Abaho ayo imsenga wa kuulanga kanongela, "Yandika vino, 'Wamweda wanhu wose wagonekigwe kuna inyimwili nyimwili ya zengele da Mwanang'hondolo!' " Vivija kalonga, "Mbuli zino za ukweli za Mulungu."
10 Nigwa kingubanguba mmagulu gake nilonda kumtambikila, lakini kanongela, "Sekeutende vivo! Niye na msang'hanaji kamba gweye na wayago wamtogole Yesu, wogoga ukweli ugubuligwe na Yesu. Mtambikile Mulungu! Kwavija wanhu wogoga ukweli ugubuligwe na Yesu wolongozigwa na loho yawalongoze watula ndagu wa Mulungu."

Falasi mzelu na ija yomkwela

11 Abaho nyona ulanga uvuguligwa na kukala na falasi mzelu. Ayo yomkwela kakemigwa, "Yotamaniligwa" na "Kweli." Ayo kotagusa na koitowa kwa mbuli ya gaja golondigwa.
12 Meso gake kamba lambi da moto, na kavala mataji mengi mdipala jake. Kakala yandikigwe twaga, kuduhu yoyose yadijuwile ila heyo mwenyego yaiyeka.
13 Kakala yavalile kiwalo kizovekigwe mwiidamu. Twaga jake kakemigwa, "Mbuli ya Mulungu."
14 Wakalizi wa kuulanga wamkweleleza kuno wakwela falasi wazelu na wavala viwalo va kitani, vizelu ng'hani na ving'ala.
15 Sime dikutwa dilawa mumulomo wake, na kwa sime dijo kowahuma wanhu wa isi zose. Kowatawala kwa mkongoja wa zuma, na koikama divai hanhu ha kukamila zabibu ha ng'hasiliki ya Mulungu yeli na Udahi wose.

16 Mkiwalo chake na mdihaza jake
jandikigwa twaga dino, “Mndewa wa
iwandewa na Mkulu wa iwakulu.”
17 Abaho nimona msenga wa kuulanga
kema mdizuwa. Kakemelela kwa sauti
ng'hulu kawalongela ndege wose wakalile
woguluka, kuna uulanga, “Izoni! It-
ing'hanileni hamoja mbuli ya nyimwili
nyimwili ng'hulu ya Mulungu!
18 Izoni muje ng'huli za wandewa
wakulu, wakulu wa wakalizi na wakalizi
na muje falasi na wanhu wowakwela,
muje ng'huli za wanhu wose, wakom-
boligwe na watumwa, wakulu kwa
wadodo!”
19 Abaho nijona dija ding'onyo hamoja
na wandewa wakulu wa mwiisi na
wakalizi wao, waiting'hana hamoja wa-
tende ng'hondo na ija yakwelile falasi
hamoja na wakalizi zake.
20 Lakini ajo ding'onyo digogigwa
hamoja na mtula ndagu wa uvizi yakalile
yotenda unzonza hanhu ha ding'onyo.
Kwa unzonza awo kawavizila waja
wakalile na kilaguso cha ajo ding'onyo
na waja waitambikile sanamu ya ng'onyo
ajo. Dijo ding'onyo na mtula ndagu wa
uvizi wose wabili wasigwa kuno wang'hali
wagima mdilamba da moto mkulu na
mabwe gokwaka.
21 Waja iwakalizi zao wakomigwa kwa
sime dilawile mumulomo wa ija yakwelile
falasi, na ndege wose weguta mbuli ya
nyama za ng'huli zao.

20

Miyaka elufu imoja

1 Abaho nimona msenga wa kuulanga
kohumuluka kulawa kuulanga kuno ka-
goga luvugulo lwa mwina wa kolombo
dilibule uhelelo na mnyololo mkulu.
2 Kadigoga dija dizoka, zoka da umwaka
najo dijo ija Imdumuka, hebu Mwenem-
bago, kadifunga kwa kipindi cha miyaka
elufu imoja.
3 Msenga ayo wa kuulanga kadipigisa
zoka ajo kudikolombo dilibule uhelelo,
kadihindila na keka sio mumulomo wa
dikolombo, muladi sekediwavizile kabili
wanhu wa isi mbaka vonda imale ayo
imiyaka elufu imoja. Yahamala miyaka
ayo dofunguliligwa lakini kwa kipindi ki-
dodo.
4 Abaho nyona vigoda va undewa, na
wanhu wavikalile wagweleligwa udahi
wa kutagusa. Vivija nyona loho za
wanhu waja wakanhigwe mapala mbuli
ya kugoga ukweli ugubuligwe na Yesu
na mbuli ya kuwapetela wanhu mbuli ya
Mulungu. Hawaditambikile dija ding'onyo
hebu sanamu yake, vivija hawekigwe
kilaguso mvihanga vao hebu mmakono
gao. Wagweleligwa ugima kabili na
wolongoza hamoja na Kilisito kwa miyaka
elufu imoja.
5 Wanhu wayagwe wafile hawazilibuke
mbaka yahamala miyaka ayo elufu imoja.
Uno awo uzilibuko wa ichanduso.
6 Wamweda na wang'ala wanhu wonda
wawe mumo muuzilibuko uno wa ichan-
duso. Ifa ya kabili honda iwagoge ka-
bili, wokuwa walava nhosa wa Mulungu
na Kilisito, na wolongoza hamoja nayo
miyaka elufu imoja.

Kubanangigwa kwa Mwenembago

7 Yahamala miyaka ayo elufu imoja,
Mwenembago kolekesigwa kulawa mki-
fungo chake,
8 avo kolawa kunze kosonga kuwavizila
wanhu wapwililike mwiisi yose, nazo azo
isi za Gogu na Magogu. Mwenembago
koweka hamoja mbuli ya ng'hondo,
wanhu awo wokuwa wengi kamba
msanga wa mhwani.
9 Wagenda mwiisi yose, wahazunguluka
hanhu hawakalile wanhu wa Mulungu na
buga diyadinogele Mulungu. Lakini moto
uhumuluka kuulanga na kuwasakaza.
10 Nayo Mwenembago yakalile yowav-
izila wanhu kasigwa mdilamba da moto na
mabwe gokwaka, mumo muwakalile dija
ding'onyo na mtula ndagu wa uvizi, wao
wogaya imisi na ikilo, siku zose.

Nhaguso ya uhelelo

11 Abaho nyona kigoda kikulu cha un-
dewa kizelu, ayo yakikalile, isi na ulanga
visegela mgameso gake, na havoneke ka-
bili.
12 Abaho nyona wanhu wafile, wakulu
kwa wadodo, wema kuulongozi wa kigoda
cha undewa, na vitabu vifunguligwa.

Abaho kitabu kiyagwe kifunguligwa, nacho acho kitabu cha ugima. Wanhu wafile watagusigwa kamba viwatendile, na kamba viyandikigwe mvitabu vivo.
13 Bahali iwalava kunze wanhu wafile wakalile mgati yake, ifa na kowochola wanhu wafile viwalava wanhu wakalile mumo. Kila munhu katagusigwa kamba viyatendile.
14 Abaho ifa na kowochola wanhu wafile vasigwa mdilamba da moto. Moto uno awo ifa ya kabili.
15 Munhu yoyose twaga jake hajandikigwe mna ikitabu cha ugima, kasigwa mdilamba da moto.

21

Ulanga wa sambi na Isi ya sambi

1 Abaho nyona ulanga wa sambi na isi ya sambi. Ulanga wa ichanduso na isi ya ichanduso vikala visegele, nayo bahali haikalile kuko kabili.
2 Nyona buga ding'alile, Yelusalemu ya sambi, dihumuluka kulawa kuulanga. Dikala ditandigwe vinogile kamba mtwanzi yosoligwa viyohambigwa yakaiting'hane na mkasano wake.
3 Abaho mhulika sauti ng'hulu kulawa kukigoda cha undewa, “Sambi kae ya Mulungu ya hamoja na wanhu! Kokala nao, na wao wokuwa wanhu zake. Mulungu mwenyego kokuwa nao. Nayo kokuwa Mulungu wao.
4 Nayo kowahangusa mahozi gao gose. Ifa honda iwe kuko kabili hebu kunyunyuwala hebu kulila hebu usungu. Kwavija mbuli za umwaka zibita.”
5 Abaho ayo yokala mna ikigoda cha undewa kalonga, “Novitenda va sambi vinhu vose!” Vivija kalonga, “Yandika mbuli ino, kwavija mbuli zino za ukweli na zakutamaniligwa.”
6 Abaho kanongela, “Imala kutendeka! Niye na Alufa na Omega, waichanduso na waikimambukizo. Munhu yoyose yeli na ng'hilu nomgwaa bule yang'we mazi ga nzasa ya ugima.
7 Munhu yonda yahume kopata vinhu avo vose, na niye nokuwa Mulungu wake, nayo kokuwa mwanangu.
8 Lakini wanhu wodumba na woleka kutogola na wanhu wotenda mbuli zigevuza na wakomaji na wagoni na wahawi na wanhu wovitambikila vinyago na wavizi, wose hanhu hao kudilamba da moto na mabwe gokwaka, ayo iyo ifa ya kabili.”

Yelusalemu ya sambi

9 Imoja wa iwasenga saba wa kuulanga yakalile na mabakuli saba gamemile mikubulo saba yakimambukizo, keza kumwangu kanongela, “Izo, nikulagusile mtwanzi yosoligwa, mwehe wa Mwanang'hondolo.”
10 Ving'alile nolongozigwa na Loho wa Mulungu nyona nosoligwa na msenga wa kuulanga mbaka kuinhembeti ya lugongo lukulu na lutali. Kandagusila Yelusalemu, Buga ding'ala, dohumuluka kulawa kuulanga kwa Mulungu,
11 ding'ala kwa ukulu wa Mulungu. Buga dija ding'ala kamba dibwe da bei ng'hulu ng'hani kamba yasipi na kamba kiyoo.
12 Buga dijo dikala na luwa mtali na mkulu, lukalile na milango mikulu longo na mibili na wasenga wa kuulanga longo na wabili wakala wokaliza. Uchanha ya kila mulango mkulu gandikigwa matwaga ga makabila longo na mbili za wanhu wa Izilaeli.
13 Kila ubanzi kukala na milango mikulu midatu, milango mikulu midatu mwambu wa kudilawila zuwa, midatu kudihongela zuwa, midatu kusini na midatu kasikazini.
14 Luwa lwa buga dijo luzengigwa mna ichandusilo cha mabwe longo na mabili, uchanha ya kila dibwe jandikigwa twaga dimoja da waja watumigwa longo na wabili wa Mwanang'hondolo.
15 Avo, ayo imsenga wa kuulanga yalongile na niye kakala na lubiki lwa zahabu lwa kupimila buga dijo na milango yake na luwa lwake.
16 Buga dijo ugazi wake na utali wake uigala. Msenga ayo wa kuulanga kadipima buga dijo kwa lubiki, dikala na ugazi na utali na utali wa kuchola uchanha kamba kilomita elufu mbili na magana mane.
17 Vivija msenga ayo wa kuulanga kalupima luwa lwa buga dijo, lukala na ugazi wa magulu sitini na sita kwa kipimo cha wanhu.

18 Luwa lwake lukala luzengigwe kwa
mabwe ga bei ng'hulu gokemigwa yasipi,
na dijo dibuga dizengigwa kwa zahabu
inogile, ing'ala kamba kiyoo.
19 Mabwe ga chandusilo cha luwa lulo
gahambigwa kwa mabwe ga bei ng'hulu.
Dibwe da ichanduso da chandusilo dikala
yasipi, dakabili dikala yakuti samawati,
dakadatu kalikedoni, da ikane zumalidi,
20 da tano salidoniki, da sita akiki, da
saba kilisolito, da nane zabalajadi, da tisa
topazi, da longo kilisopilaso, da longo
na imoja yasinto na da longo na mbili
ametisito.
21 Ija imilango longo na mibili azo lulu
longo na mbili, kila mulango uzengigwa
kwa lulu imoja. Nzila ng'hulu ya buga
dijo izengigwa kwa zahabu inogile, ing'ala
kamba kiyoo.
22 Siyonile bule Ng'anda ya Mulungu
kudibuga dijo kwavija Mndewa Mulungu
yeli na Udahi wose na Mwanang'hondolo
wao Ng'anda ya buga dijo.
23 Buga dijo hadilonda zuwa hebu
mwezi wa kumwemwesela, kwavija
ukulu wa Mulungu wodimwemwesela na
Mwanang'hondolo ayo taa ya buga dijo.
24 Wanhu wa isi zose wokwanga mmu-
lenge wake na wandewa wa mwiisi
wogala ugoli wao mumo.
25 Milango ya buga dijo haihindigwa
bule kwavija yokuwa kamba imisi,
kokuwa kuduhu ikilo.
26 Ukulu na ugoli wa wanhu wa isi zose
vogaligwa kudibuga dijo.
27 Kuduhu kinhu chochose kihile chonda
kingile kudibuga dijo. Kuduhu munhu
yotenda mbuli zigela kinyala hebu yoviza
yonda yengile mumo. Wanhu waja
waiyeka matwaga gao gandikigwa mna
ikitabu cha ugima cha Mwanang'hondolo
wao wonda wengile kudibuga dijo.

22

Lwanda lwa mazi ga ugima

1 Vivija ayo imsenga wa kuulanga
kandagusila lwanda lwa mazi ga ugima,
gong'ala kamba kiyoo, golawa mkigoda
cha undewa wa Mulungu na cha
Mwanang'hondolo.
2 Lwanda ulo lukilima hagati ha nzila
ng'hulu ya buga. Kila mwambu wa lwanda
ulo kukala na mbiki wa ugima, ulela
matunda miyanza longo na mibili kwa
mwaka, ndiyo kulonga, ulela kila mwezi
na majani gake dawa ya kuwahonya
wanhu wa isi zose.
3 Kuduhu chochose kiduiligwe na Mu-
lungu chonda kikale kudibuga dijo.
Kigoda cha undewa wa Mulungu
na cha Mwanang'hondolo chokuwa
kudibuga dijo, na wasang'hanaji zake
womsang'hanila.
4 Wochona kihanga chake, na twaga jake
dokuwa mvihanga vao.
5 Honda kuwe na ikilo kabili, na wanhu
wokala mumo honda walonde taa hebu
zuwa, kwavija Mndewa Mulungu kokuwa
mulenge wao, na wotawala kamba wan-
dewa siku zose.

Kwiza kwa Yesu

6 Abaho ayo imsenga wa kuulanga
kanongela, “Mbuli zino za ukweli na za
kutamaniligwa. Mndewa Mulungu yawa-
longoze watula ndagu walonge usenga
wake kubitila Loho wake, kamtuma
msenga wake wa kuulanga yawalagusile
wasang'hanaji zake mbuli zonda zilawilile
sambi.”
7 “Tegeleza! Nokwiza hima. Kamweda
munhu yozigoga mbuli za ulaguzi zili mk-
itabu kino.”
8 Niye Yohana mbonile na kuhulika
mbuli zino. Vimbone na kuhulika, nigwa
kingubanguba mmagulu gake ayo im-
senga wa kuulanga yandagusile mbuli
zino, nilonda kumtambikila.
9 Lakini heyo kanongela, “Sekeutende
vivo! Niye na msang'hanaji kamba gweye
na ndugu zako watula ndagu wa Mulungu
na wanhu wose wozigoga mbuli za kitabu
kino. Gweye mtambikile Mulungu.”
10 Abaho kanongela, “Sekeuzifise mbuli
za ulaguzi zili mkitabu kino, kwav-
ija kipindi chake cha kulawilila cha
mmabehi.
11 Munhu yotenda gehile yagendelele
kutenda gehile, munhu mchafu yagen-
delele kuwa mchafu na munhu yotenda
ganogile yagendelele kutenda ganogile na
munhu yong'ala yagendelele kung'ala.”

12 Yesu kolonga, “Tegeleza! Nokwiza
hima hamoja na nhunza yonda nimgwee
kila munhu kamba viyasang'hane.
13 Niye na Alufa na Omega, waichan-
duso na waikimambukizo, mwanduso na
uhelelo wa vinhu vose.
14 “Wamweda wanhu wofuwa viwalo
vao, wadahe kuja tunda da mbiki wa
ugima na wengile mna imilango ya buga
dijo.
15 Lakini kunze ya buga dijo kuna wanhu
wogevuza na wahawi na wakomaji na
wagoni na wanhu wovitambikila vinyago
na wanhu wonogelwa kulonga uvizi.
16 “Niye Yesu, nimtuma msenga wangu
wa kuulanga yawalongele mbuli zino mna
ivibumbila va wanhu wanitogole. Niye
nolawa mulukolo lwa Daudi, vivija niye na
nhondo ing'ala imitondo.”
17 Loho wa Mulungu na Mtwanzi
yosoligwa wolonga, “Izo!”

Kila munhu yohulika gano, yalonge,
“Izo!”

Munhu yeli na ng'hilu yeze, na munhu
yolonda, yasole mazi ga ugima bila kulipa.

Mbuli za kimambukizo

18 Niye nowazuma wanhu wose wohu-
lika mbuli za ulaguzi zili mkitabu kino,
munhu yoyose yahongeza kinhu cho-
chose muno, Mulungu nayo komongezela
mikubulo yandikigwe mna ikitabu kino.
19 Na munhu yoyose yahasegeza mbuli
yoyose kulawa mkitabu kino cha ulaguzi,
Mulungu komsegezela hanhu ha fungu
mna umbiki wa ugima na mna dibuga
ding'ala, vilongigwe mna ikitabu kino.
20 Yesu yagubule ukweli wa mbuli zose
zino, kolonga, “Ona nokwiza hima!”

Niye nilonga, Ona. Izo, Mndewa Yesu!
21 Ng'hekewa ya Mndewa Yesu ikale na
mweye mose. Ona.